

Gottlob Christoph Harless

THEOPHILI CHRISTOPHORI HARLES

SUPPLEMENTA

AD

BREVIOREM NOTITIAM

LITTERATURAE ROMANAE

IN PRIMIS

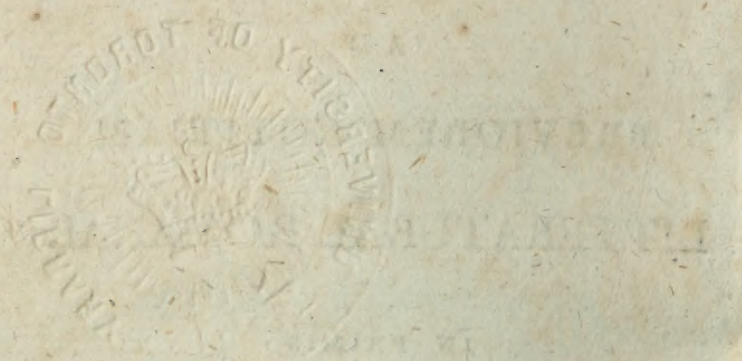
SCRIPTORUM LATINORUM

PARS POSTERIOR

LIPSIAE

IN LIBRARIA WEIDMANNIANA

cIↄIↄccci

ILLVSTRISSIMO

ATQVE

EXCELLENTISSIMO

CHRISTOPHORO GOTTLOB A BVRGSDORFF

SERENISSIMI ELECTORIS SAXONIAE ADMINISTRO, REIPVBLICAE ADMINISTRANDAE COMITI CONSISTORIANO, SVPREMI COLLEGII RATIONIBVS EXAMINANDIS PRAESIDI

ETC. ETC.

VIRO INCOMPARABILI

DE PATRIA SVA ET LITTERIS TAM DIVINIS QVAM HVMANIS IMMORTALITER MERITO

CVIVS SPLENDIDISSIMVM INGENIVM INCREDIBILE LITTERARVM GRAECARVM ET LATINARVM STVDIVM EARVMQVE PERFECTAM SCIENTIAM AEQVE AC ANIMI NOBILITATEM MORVMQVE SANCTITATEM

IAM ANTE XXXX ANNOS QVVM SOCIETAS LATINA IENENSIS NOS ARTIVS IVNXISSET ADMIRATVS

ET QVEM POSTEA SVMMIS QVOS ILLIVS VIRTVTES ANIMI INGENIIQVE MERVERVNT HONORIBVS ORNATVM TACITA VENERATIONE PROSEQVVTVS SVM

HANC POSTERIOREM SVPPLEMENTORVM PARTEM

CVM TESTIFICATIONE PIAE AC RELIGIOSAE MENTIS

D. D. D.

THEOPHILVS CHRISTOPHORVS HARLES

PRAEFATIO

Consilium, quod in colligendis hisce supplementis sum sequutus, quoniam in praefatione ad priorem partem a me satis fuisse expositum arbitror: de hac posteriore parte pauca praemonenda videntur. In hac igitur parte, quod quidem in eadem praefatione sum professus, de auctoribus, quos vocant, profanis eorumque scriptis atque editionibus eo breuior fui, quo copiosius de illis mihi aliquando, si deus vires vitamque concesserit, in continuatione Introductionis in historiam litteraturae romanae erit disputandum. Quare multa, quae alias iure fuissent admittenda, aut latius explicanda, omisi aut contraxi, iis tantummodo, quae harum litterarum amantibus in praesenti scitu necessaria viderentur, aut recentiore aetate, inprimis post editam

Notitiam exercuerunt prela atque diligentiam hominum doctiſſimorum, in medium productis. Et tamen erunt, qui me obſcurae diligentiae moleſtaeque ſedulitatis et luxuriei quaſi arguant: contra alii, qui plura deſiderent. Adeo difficile arduumque eſt negotium, cunctorum voluntati ſatisfacere! Atqui tanta eſt editionum et librorum, qui huc ſpectant, copia, vt pleniſſima illorum notitia memoriaque et vberior commemoratio, quae ab noſtro quoque inſtituto foret aliena, ſortem viresque humanas ſuperet. Quam ferax librorum eius generis fuerit vel recentiſſima aetas, teſtis eſt nouiſſimus vniuerſalis catalogus Lipſienſis. Quae autem noua ſcripta in illo indicantur, eorum mentionem facere nondum potui *). Sed dum haec ſcripſi, in manus

*) Ex illo tamen lubet adnotare, editionis quarumdam *Ciceronis* oratt. ab *I. Andr. Ottone* curatae (v. infra pag. 492.) partem *alteram* prelo exiiſſe. — Ad fructum quoque plena ratio eſt, quam nuper tenuit cl. *Io. Adam Göz* Rector ſcholae Sebaldinae Nori-

nus venit actorum litterariorum Ienenſium (Intelligenzblatt der *Allgem. Litteratur-Zeit.*) ſcida 13. a. 1801. in qua breuis notitia litteraturae, (quae praeſertim ſpectat ad philologiam,) gallicae trium nouiſſimorum annorum datur. Quae igitur ad litteras latinas pertinent, in nota *) paucis repetere iuuat. — Splendidae

4 etiam

Noriberg. in nupera edit. quam in manibus habeo, inſcripta: *M. Tullii Ciceronis Cato maior et ſomnium Scipionis.* Μαρκου Τυλλιου Κικερωνος Κατων και Ονειρος του Σκιπιωνος ἑρμηνεια Θεοδωρου. *In einem hie und da berichtigten Texte, und durch Parallelſtellen erläutert von I. A. Göz.* Noriberg. 1801. 8.

*) *P. Didot* primum odarum *Horatian.* librum gallice vertit a. 1797. — *P. Daru* odas, epiſtolas et artem poeticam *Horatii: Oeuvres d' Horace, trad. en vers,* 1798. II. voll. 8. — *Le Fevre* (ſ. *le Febure*) *de la Roche*, quaedam Horatii poemata, 1789. et *de l' art poetique, Epitre d' Horace aux Piſons trad.* ap. P. Didot (cum commentationibus.) 1798. 16. (quae verſio laudatur.)— *Eglogues de Virgile trad. en vers français*

avec

etiam edit. faciam mentionem *Boethii de consolatione philosophiae* cum interpret. ital. *Benedicti Varchi*, Parmae, typis Bodon. 1798. 4. II. voll.

De

avec le texte latin, accompagnées de la Traduct. en vers de plusieurs morceaux de Théocrit, Moschus et Bion et de l'episode de Nisus et d'Euriale par P. F. Tissot, fils ainé. P. Vatar-Iouanrot. 1800. 8. cum animaduersionibus. — *Traduction en vers français du 4e Livre de l'Enéide par L. M. Dufour*, anc. Prof. de belles lettres au College de Rennes. P. Pougens. 1798. 8. — *Aeneide de Virgile trad. en vers fr. par C. P. Boissière.* 1798. II. voll. 8. quae versio valde culpatur.

Oeuvres complettes d'Ovide trad. en français etc. P. Debarle. 1798. VII. voll. in 4. et 8. cum venustis figg. aeri incisis, reddunt *Banieri* versionem Metamorphoseon et *de Kervillars* epistolarum aliorumque versiones. — *Les Métamorphoses d'Ovide; trad. d'après le texte du P. Jouvency*, (mortui 1767.) *avec des notes à l'usage des écoles par* (Jacq. Charles Louis) *Malfilâtre.* P. Masson. III. voll. 8. cum XVI. figg. aeneis. Haec versio est prosaica. — Recusa est *Traduction en vers des Metamorphoses d' Ovide,*

De quibusdam tamen editionibus antiquioribus, quae quondam in bibliotheca *Bernholdi,* Medici Vffenhemenſis, poſt eius mortem a Camerario, viro honeſto et antiquario noſtro

Ovide, Poëme en XV. L. avec des commentaires par F. de St. Ange, Prof. d. b. L. aux écoles centr. de Paris. P. Deterville. 1800. II. voll. 8. cum XVI. figg. aen. — *Les amours d' Ovide, trad. libre en vers fr. ſuivis du reméde d' amour - imité.* P. Eyron. 1799. 12. cum IV. figg. aen. — et biennio ante *Grainville* nouam verſionem emiſerat: *le Remède d' Amour.*

Achilléide, imitation en vers du Poeme de Stace, auctore *Cournand.* 1799. V. voll. 12.

Oeuvres complettes de Claudien, trad. pour la première fois en français (par *Delatour,*) *avec des notes mythologiques hiſt. et le texte latin.* P. Dugour. 1798. II. voll. 8. — Idem *Delatour* ibid. a. 1799. edidit *Poëſies de M. Aur. Olymp. Nemeſianus ſuivies d' une Idylle de I. Fracaſtor ſur les chiens de chaſſe.*

Satyres de Perſe trad. en fr. par P. Piètre Didot. 1799. mai. 8. — *La Guerre civile, Poeme, trad. libre de Pétrone ornée du texte latin et ſuivie de recherches ſceptiques tant ſur la Satyre de Petrone que ſur ſon Auteur, par I. N. Marie Deguerle.* P. Braſſeur. 1799. 8.

Poemes

noſtro academico, emta, fuerunt, quoniam a me potuerunt commode inſpici atque comparari, haud incommodum viſum eſt, curatius agere et certiora dicere, aut in *Analectis*, de quo-

Poemes ſur le Phénix trad. du Latin, de Lactance, de Claudien, de Lernaeus et d' Ovide. P. Dugour. 1798. 18.

Ciceronis opera philoſophica olim translata fuerunt in ſermonem gallicum a *Barett, Bouhier, Durand, Morabin, d' Olivet* et *Regnier Desmarais:* Horum verſiones collectae, *Oeuvres philoſophiques*, recuſae ſunt in X. voll. 18. — Anonymus quidam *Ciceronis* fragmenta *de Republica* collegit, et, quae deperdita ſunt, ita ſuppleuit, vt tamquam continuum et integrum Ciceronis fieret aut videretur opus. *De la Republique ou du meilleur gouvernement, ouvrage traduit du Ciceron et établi d' après les fragmens et les autres écrits et une diſſertation ſur l' origine des ſciences chez les Romains.* P. Fuchs. 1798. 8. — In ſcida autem XV. actorum memor. laudantur *Boinvilliers Grammaire elementaire latine.* 1797. et *Manuel latin* 1797. rec. 1799. Idem edidit *Phaedri* fabulas, ab omni obſcenitate purgatas et alio ordine ad facilitandam puerorum lectionem atque intelligentiam poſitas. 1800. 12. — *Phaedri* fabulas

quorum ratione atque conſilio pag. 474. quaedam iam notaui, referre. Praeterea in ſupplementis ad notitiam eccleſiaſticorum nec non quorumdam inferioris aetatis ſcriptorum, quorum commemoratio atque hiſtoria praetermittetur in continuatione Introductionis, aliquando latius mihi exſpatiandum iudicaui, ea tamen ratione ſeruata, vt ea potius adferrem, quae ad eorum ſcripta, horumque editiones memoratu inprimis dignas pertinerent, quam quae ſpectarent ad illorum fata, munera, placitaque ſiue vera ſiue falſa, atque ad controverſias; quorum omnium vberior expoſitio ad deuia dumetaque et viam, ab inſtituto plane alienam, me deduxiſſet. Atque de ſcriptoribus eccleſiaſticis auctores hiſtoriae eccleſiaſticae aliique

fabulas adiunxit *Serane* ſuis *Principes généraux et raiſonnés de la Langue latine ſuivant la methode du Dumarſais.* P. Laurens. 1800. 12. Vide, quanta ſit vis vel recentiſſimorum librorum ad noſtras litteras pertinentium atque in Galliis excuſorum! et quae ſupplementa ex aliis terris ab antiquioribus temporibus colligi poſſint!

aliique, quos, data poteſtate, laudaui, fuſius, idque ſuo iure diſſerere ſolent. Inſuper breuem nonnullorum hominum, partim haud omnino obſcurorum, partim in ſumma celebritate verſatorum, in Notitia autem breuiore praetermiſſorum, commemorationem hinc inde inſerui.

Enimuero de hisce meis conatibus et laboribus iudicium eſto penes viros èruditos aequosque, qui infirmitatis humanae conſcii, peccatis vel a me *), qui non poſſem omnia ſcire et legere aut memoria tenere, vel ab operis, quibus non praefui, commiſſis beneuole ignoſcent: ſaltem id vt faciant, rogo illos oroque etiam atque etiam. Scripſi Erlangae d. XXVIII. April. CIƆIƆCCCI.

*) Sic per errorem memoriae factum eſt, vt idem opus, *Grammatici illuſtres* XII. etc. in hac parte bis, pag. 230. et 479. ex collectaneis meis recenſerem.

SUP-

SVPPLEMENTA.

Ad §. 6. *pag.* 342. *sect.* 3. *lin. vlt.*

Libris quibusdam et ſcriptis et editis, iam in ed. Moguntina, adiectum eſt *fragmentum libri de nominibus*, qui in quibusdam codd. inſcriptus eſt *liber decimus*. Eſt autem cuiusdam epitomes, quam *Iulius Paris* ex Valerio (forſan Antiate, qui citatur in cod. Sambuci, non Maximo,) confeciſſe dicitur, fragmentum, quod tamen, quia nihil aliud docet, niſi aliquarum adpellationum, ſeu nominum romanorum rationes, iure videtur *Stephano Pighio* in praef. ad illam epitomen in ſua Valerii Max. editione, (recuſa in Torrenii ed. pag. 874 ſq.) prorſus remotum et alienum ab argumento ſcopoque librorum Valerii Maximi. Inſuper praefigitur admodum breuis *C. Titi Probi in epitomen ſuam praefatio*, ſed nomen illud aut librarii aut interpretis cuiusdam eſſe, vel ex eo patet, quod, *abbreuiator*, inquit, *titulos eius*, (n. decimi libri,) *habebat integre fortaſſis; tamen de vno tantum, h. e. de praenomine, epitoma repraeſentabat.* In alia praefat. an-

tiqua ibid. *Iulius Paris* dicitur *abbreuiator.* Conf. *Pighii* not. l. c. et *Fabric.* B. L. libr. II. c. V. vbi de Valerio noſtro agit, tom. II. pag. 52 ſq.

Ad pag. 342. *ſect.* 4. *init.*

Pleniorem editionum indicem, in quatuor aetates digeſtum, confecerunt editores Bipontini, et Kappius. Ego vero hoc loco de paucis, alio tamen loco et tempore diſſeram de pluribus. Saeculo autem XV. iam frequenter exierunt prelo Valerii Memorabilium libri.

Princeps editio non eſt Moguntina, ſed alia antiquior, in cuius fronte legitur, *Valerii Maximi factorum et dictorum memorabilium*, ſine l. et a. fol. quam praeter Seemiller, Braun, Panzerum (A. T. I. p. 74.) curatius deſcribunt *Freytag* in Analect. litter. pag. 1017 ſqq. *Lengnich* in cel. *Meuſelii* hiſtor. litterar. biograph. Magazin, part. III. p. 89 ſq. (qui cenſent, illud opus excuſum eſſe Argentorati 1470 typis Io. Mentelini,) et alius V. D. in eodem opere, part. VII. et VIII. pag. 244 ſqq. qui ex eo, quod antiquiſſimus exemplaris poſſeſſor calamo adſcripſit, „Anno dni MCCCCLXX — Valerii Maximi (opus) miſſum fuit in nomine popine a famoſo eiusdem impreſſore dno *Adolfo de Ingwclen*,“ (h. e. *Adolfo Ruſchio Inguclano*, ſiue *de Inguclen*, genero Mentelini,) locum et annum clarius de-

designat. Plura v. supra in parte I. p. 119 sq. adnotata. Haec eadem esse videtur editio, cuius exemplar, (quod nunc adseruatur in bibl. publ. Erlangensi) contulit et descripsit in praefatione *Kappius*, V. C. mihique amicissimus. Eidem Valerii exemplo praemissa est ed. Terentii s. l. et a. Aliud adhuc exemplar ex bibl. Hailsbronnensi, sine Terentio, est in bibl. Erlang. in eo tamen litterae initiales rubrae sunt interdum diuersae: et in fine rubris litteris additum legitur: *Explicit Valerius Maximus.* Compara, quae cl. *Fossius* catal. codd. saec. XV. in bibl. Magliabech. tom. III. pag. 745 sqq. de hac et Moguntina, quam principem habet, edd. adnotauit.

Ad pag. 343. *lin.* 3.

De ed. Bonon. a. 1476. v. *Panzer* A. T. I. pag. 208. — Paris. 1475. min. fol. est in bibl. Erlang. typi sunt nitidi et vero splendidi.

Ad pag. 343. *lin.* 16.

Cl. *Fossius* l. c. coll. tom. I. pag. 212. diligenter recenset edd. cum commentariis valde verbosis *Oliuerii Arzignanensis*, et memoratas, et alias, Venet. 1487. fol. min. — ibid. 1488. fol. min. — ibid. 1491. fol. min. et ibid. 1494. fol. min. Sed notanda quoque est edit. Veneta, a. 1493. in cuius calce: „Impressum Venetiis arte Bonetti Locatelli.

 Sumpti-

Sumptibus Nobilis viri Octauiani Scoti, ciuis Modotiensis a. MCCCC. LXXXXIII." fol. (v. *Strauss.* Opp. rariora bibl. Rebdorf. pag. 181 sq.) Praeterea *Valer. Max.* cum *Oliverii* commentario lucem adspexit Venet. 1497—1500. fol. — ibid. 1503. cum tabula: est in bibl. Erlang. in ea edit. Valerius est in pluribus locis cod. antiquo emendatus. — *Mediolani* 1508, quae ed. est in bibl. Erlang. et conuenit cum sequenti *Mediolan.* 1510. fol. quae etiam est in bibl. Erlang. — In primis videtur memorabilis esse editio inscripta:

Valerii Maximi opus cum Oliuerii commentariis ex prima eius editione integra et syncera descriptis: cum paucis annotationibus: quas sub Theophili nomine Arcadius ille libri marginibus inspersit. Additae sunt in fine operis Ascensii familiaria: vt ipse dicit: interpretamenta etc. In fine: „Impressum Mediolani apud Leonardum Vegium. A. Dom. M.CCCCC. XIII. (1513.) Die XVI. Februarii." In auersa primi folii pagina Oliuerius in epistola ad Antonium Moretum, data Vicentiae a. Chr. 1492. ait, se suos in Valerium commentarios seorsum ab ipso auctore edidisse, sobrie concinnatos; quos postea audax quidam homo verbosissimos fecisset; mittit igitur primam suam editionem rogatque, vt illa librariis describenda tradatur. Antonius vero Moretus in epistola ad Alexandrum

Minu-

Minutianum ſubiecta et ſcripta Venetiis 1512. prid. cal. Oct. ſignificat, Oliuerium et olim de nonnullorum temeritate, qui ſuos contemeraſſent commentarios, coram eſſe conqueſtum et dein per epiſtolam cum ipſo egiſſe, vt comment. eos quales ipſe primum edidiſſet, iterum euulgaret: hinc a ſe mitti, ſcribit, ut editio noſtra iuuetur, et amici manibus ſatisfiat.

Hoc loco notanda eſt quoque editio *commentariorum Dionyſii de Burgo*, in quibus nouem libri Valerii docte quidem et copioſe, at ſaepe etiam nugaciter explicantur, ſed textus ipſe omittitur, admodum rara, ſ. a. et l. et reliquis ſignis typographicis. Fabricius quidem pag. 53. et 59. illud craſſum volumen, tamquam ineditum, commemorat, indicatque codices, in quibus lateat. Sub prelo tamen ſudauit opus, et editio exſtat in bibl. publ. Erlang. et conuenit cum cod. a Gudio apud Fabricium pag. 60. deſcripto, idemque eſt editionis noſtrae initium. Exemplum tamen illius edit. exſtare quoque dicitur in bibl. Göttingenſi.

Ad pag. 344. *lin.* 1.

Aldinae tamen edd. differunt ab prima, ſaltem a multis illius exemplis. Aldus enim in ſecunda et reliquis ex cod. Vindob. a Cuſpiniano, cui etiam in epiſtola praemiſſa, ſcr. Ven. Cal. April. MDIII. gratam declarat men-

tem, accepto suppleuit XXIV. exempla, in libro quidem primo cap. I. externa 5 — fin. capp. II. ac III. integra, et capitis IV. exempla, vltimo excepto: quae omnia deerant in editt. italicis antiquioribus, et multis, credo, primae Aldinae ipsius exemplis. Equidem tria in manibus habeo exempla Aldina, quorum vnum prodiit 1514. et duo, quae in calce exhibent *Octobri mense M. D. II.* hoc tamen discrimine, vt in altero desint et exempla illa et epistola ad Cuspinianum; contra in altero insint et exempla e cod. Vindob. descripta suoque loco inserta, et ad Cuspinian. epistola, et tamen in eius epistolae fine legitur, *Venet.* Cal. April. M.D.III. In omnibus paginis bina illa exempla conspirant, excepta prima plagula, A signata, quae in aliis exemplaribus complent octo folia; in aliis, quibus exempla ista Valerii sunt addita, duodecim folia.

Ad pag. 344. *lin.* 3.

Ex officina Melch. Lotteri a. 1515. fol. cuius editionis, ex pleniore Aldina ductae, exemplum est in bibl. publ. Erlang. — In eadem bibl. est exemplum edit. *Lipsiensis* per Baccalarium Martinum Herbipolensem, an. 1512. fol. litteris gothicis cum exemplis illis suppletis. — Edition. Lips. a. 1506. fol. apud eumdem Martinum memorat cl. *Seybold* p. 6. Progr. cit.

Ad

Ad pag. 344. *lin.* 13.

Aliud exemplum *epitomatum*, (in quibus singula, a Valerio enarrata, exempla in epitomen sunt ab Honorio Cubitensi redacta, omissis tamen iis, quae in edd. antiquissimis desiderabantur,) in manibus habeo, in cuius fine legitur: *Epitomata — — recollecta impressit Liptzipk vir diligentissimus Iacobus Abiegnus Herbipolensis Anno salutis* 1567. in 4.

Valerii Maximi dictorum et factorum memorabilium libri nouem. In fine: *Argentorati. Ex aedibus Schurerianis M.D.XVI.* (1516.) 4. et saepius ex edit. I. Aldina auctiore ducta.

Cl. *Seybold* l. c. pag. 6. *Gryphianis* adiungit Lugdun. 1536. 8. et 1576. 12. atque adnotat, ed. *Moguntinam* 1538. excusam esse ab I. Schoeffero.

Ad pag. 345. *lin.* 1.

Haec altera eaque nitida editio iam habet fragmentum, quod etiam declaratur in inscriptione:

Valerii Maximi dictorum factorumque memorabilium libri IX. infinitis mendis ex veterum exemplarium fide repurgati, atque in meliorem ordinem restituti per *Stephan. Pighium* Campensem. Accedunt in fine eiusdem annotationes in loca plus quam DCCC. Item *hac altera recognitione fragmentum de Praenominibus antiquum incerti auctoris,*

 quod

quod decimum libri locum in multis exemplaribus occupat. Antwerpiae ex off. Christoph. Plantini CIↃ. IↃ, LXXIIII. (1574.) 8. Praefat. Pighii, fragmento illi pag. 383. praefixa, Viennae Auſtriae idib, Ian. 1574. ſcripta eſt.

Ad pag. 345. *lin.* 7.

Valerii Maximi — *libri* IX. A Stephano Pighio et Claudio Mitalerio Viennenſi reſtituti et emendati; et a multis praecedentium editionum erratis repurgati. Acceſſit et de praenomine incerti auctoris fragmentum. Lugduni ſumt. Sybillae a Porta. 1592. 12. Margini rarius adſcriptae ſunt variae lect.

Ad pag. 346. *lin.* 11.

Valerii Maximi — — libri nouem e recenſ. Torrenii cum praecipuis eruditorum explicationibus, quibus ſuas adiecit *Io. Theod. Beniam. Helfrecht.* Gymn. Curienſ. Lector. Curiae Regnit. 1799. mai. 8.

Ad pag. 346. *lin.* 13.

Verſionibus germanicis, a cl. *Degen* — Litteratur der deutſchen Veberſetzungen der Roemer, ſect. II, p. 515 ſqq. recenſitis addatur, quam ille ex Chriſtii catal. obiter notavit: „Valerius Maximus — — Jetzunt von newen wiederumb fleiſſiger verleſen vnd corrigiert. Gedruckt zv Strasburg bei M. Jac. Cammerlanden. a. M.D.XLI.“ (1541.) au-

ctore

ctore *Petro von Selbet.* in fol. Inſcriptionem eſſe diuerſam a prima ed. 1533. alteraque a. 1535. docet, et ed. vberius deſcribit *Balth. Stenzel*, in A. L. Anzeig. 1799. nr. 120. p. 1189 ſq. — *Anglice* vertit *Speed.* Lond. 1678. 8. — De antiquiſſima verſione *hiſpanica*, interprete *Vgo de Vrries*, Saragoſſae 1495. fol. et *gallica*, Lugdun. 1485. 4. v. *Panzer* A. T. I. pag. 269. et pag. 536. — *Valere Maxime.* Nouvelle traduction. à Paris. par la Compagnie des Libraires du Palais. 1665. 12. II. Voll. — *Valere Maxime*, traduit du Latin par *R. Binet.* Pariſ. 1796. 8. II. tom. quae verſio mediocris eſſe dicitur.

Ad §. 7. pag 347. *ſect* 4. *lin.* 14.

Edit. *Venet.* 1473. cum commentar. Cocchi, (per Nic. Ienſon, vt Denis, in ſupplem. et Maittaire A. T. IV. pag. 331. ex Sauberti bibl. Norica p. 123. citant,) cel. *Panzer* A. T. III. pag. 95. coll. pag. 264. et 463. aeque ſuſpectam habet, quam ed. *Venet.* 1488. fol. cum iisdem comment. quam Maittaire l. c. pag. 501. ex eod. Sauberto memorat, et Venetam 1499. 4. — Ed. a. 1473. dubia quoque eſt *Sardinio* in Eſame ſui principi della franceſe ed italiana tipografia, ovvero Storia critica di Nicolao Jenſon. (Luccae 1796 — 1798. fol.) tom. II. pag. 49. et tom. III. p. 31. — Certior eſt editio Venet. 1477. in 8. vel 4. min. (*Panzer* l. c. pag. 133. et *Fabric.*

 l. c.)

l. c.) — tum Veneta, per Bernard. pictorem et Erhard. Ratdolt de Augusta etc. 1478. 4. (*Panzer* ibid. p. 142.) — ibid. per Francisc. Renner de Hailbrunn. 1478. 4. (exemplum venustae huius editionis est in bibl. publ. Erlang. add. *Pinelli* catal. I. pag. 362. vbi plures antiquiores Melae editt. memorantur, et *Panzer* l. c. p. 138.)

Ad pag. 347. *lin. penult.*

Duas edd. sine loco et a. in 4. memorat *Panzer* IIII. pag. 160. et 161. quae num? et quomodo? sint diuersae, equidem definire non possum.

Ad pag. 348. *lin.* 3.

V. *Mazzuchelli* Scrittori d'Italia. vol. II. part. I. pag. 261. (Herm. Barbarus 300. errores in Pomponio Mela correxisse dicitur,) et *Audifred.* catalog. edd. roman. saec. XV. pag. 317.

Ad pag. 348. *lin.* 23.

In edit. *Io. Coclei* (Norimb. typis Io. Weissenburgeri,) in fronte fol. I. b. epistola nuncupatoria data est sexto idus Oct. a. 1511. in fine autem exstat epistola Benedicti Chelidonii ad Io. Cocleum, *data Norimberge* X. Cal. Februar. an. 1512. Hinc fit, vt modo an. 1511. modo 1512. edita dicatur. conf. *Panzer.* VII. p. 451. — *Berthol. Stenus*, Professor Wittenberg. edidit *Melam* in vsum

sua-

ſuarum ſcholarum ſecundum Hermolai Barbari caſtigationes Wittenburgi apud Io. Viuimontanum 1509. 4.

Ad pag. 349. *lin.* 9.

Prima ed. Iuntina prodiit 1519. 8. v. *Bandini* Annal. typogr. Iuntin. part. II. pag. 136 ſq. et pag. 202. de altera Iuntina a. 1526. —

Pomponii Melae de orbis ſitu libri tres, accuratiſſime emendati, vna cum commentariis *Ioach. Vadiani Heluedi* caſtigatioribus et multis in locis auctioribus factis etc. Baſileae ap. Andr. Cratandr. menſe Ianuar. 1522. fol. Eſt exemplum in bibl. Erlang. — In eadem bibl. exſtat exemplar *C. Iul. Solini* et *Pomponii Melae* cum adnotatt. *Petri Oliuarii*, Baſil. ap. Mich. Iſingrin. 1543. fol. — Lugduni 1522. fol. — Paris 1557. 4.

Ad pag. 349. *lin.* 21.

Pomponius Mela (cum ſcholiis,) et *C. Iul. Solinus*, cum tabulis geographicis. Baſileae ex offic. Henr. Petrina. 1576. 8. — ibid. per Seb. Henricpetri, 1595. 8. — a *Franciſco Sanctio*, Salamant. 1598. 8. edit. rara.

Ad pag. 349. *lin. vlt.*

Pro a. 1683. ſcrib. 1685. — Idem liber cum numis et notis Iac. Gronouii, 1696. 8. (v. *Menken* catal. I. p. 235. et 236.)

Ad

Ad pag. 350. *lin.* 18.

Prior Reinoldi ed. recuſa quoque eſt Londin. 1739. 4. et poſterior ſplendida typis renouata eſt Etonae 1775. 4. — Mela ex recenſione Abr. Gronouii, Glasguae, exc. Rob. et Andr. Foulis. 1762. 12.

Ad pag. 351. *ſect.* 4. *lin. vlt.*

In linguam *italicam* translati libri III. per *M. Tommaſ. Porcacchi*, Venet. 1557. 4. — in linguam *hiſpanicam* per *Ludouic. Tibaldum*, Toletanum, et *Ioſ. Anton. Gonſalez de Salas*, additis obſeruatt. Madrit. 1644. 4. — In linguam *anglicam* per *Arthur Golding Gentleman.* London, 1590. 4. v. *Brüggemann* View etc. p. 649.

Ad pag. 352. *ſect.* 6. *lin. vlt.*

M. *Io. Aug. Müller* animaduerſiones in Pompon. Melam cum varietate lectionis codicis Cibinienſis-Miſniae, progr. I—VI. a. 1789—1792. 8. — M. *Georg. Gulielm. Kirſch.* progr. de vera Africae figura ſecundum Pompon. Melam contra Reinoldium. Hofae 1791. 4.

Ad §. 8. *pag.* 353. *ſect.* 3. *lin. vlt.*

Priſciano carmen de ponderibus etc. eſſe adſerendum, et *Remum Fauinum* grammaticum numquam exſtitiſſe, erudite copioſeque docuit, et originem erroris oſtendit *I. Chr.* *Werns-*

Wernsdorf in Poetis latin. minor. tom. V. part. I. pag. 212 ſqq. et 235 ſq. atque pag. 494 ſqq. carmen ſub Priſciani nomine edidit atque illuſtrauit. Pag. 248 ſqq. enumerantur editt. carminis et VV. DD. de eo eiusque auctore iudicia teſtimoniaque. Omiſſa tamen eſt editio, inſcripta: *Priſciani Caeſ rienſis* Inſtitutiones grammaticae: Adiectis nuper praetermiſſis: Libello de XII. carminibus: de accentibus; de ponderibus et menſuris; de praeexercitamentis rhetorices; de verſibus comicis; de metris Terentianis; de declinationibus; de ſitu orbis: cum indice litterario aucto et recognito. Vaenundantur ab Jodoco Badio Aſcenſio. In calce inſtitutt. grammaticarum: Parrhiſiis apud Badium anno milleſimo quingenteſimo decimo ſexto. X. Calend. Sept. In fine totius operis: in aedibus Aſcenſianis ad idus ſeptembr. M. D. XVI. (1516.) fol. In hac ed. fol. XCIII. exſtat carmen de ponderibus: ad marginem vero legitur: „*Remi Fauini* verſus de ponderibus et menſuris, vel *Rhemnii Fannii*, vt Politianus ſcribit."

Ad §. 10. *pag.* 355. *ſect.* 4. *init.*

Valerius Probus de litteris antiquis ex recenſione *Fr. Mich. Ferrarini.* (Brixiae) per Boninum de Boninis. 1486. 4. *Panzer.* IV. pag. 257. ex catal. bibl. Swaier. pag. 15. — De interpretandis Romanorum litteris opuſculum etc. Venet. per Ioan. de Tridino, alias Tacui-

Tacuinum. 1499. 4. v. *Panz.* III. p. 459. vt Maittarium, qui praeterea alias editt. passim adfert, aliosque, a Panzero citatos, praetermittam — *Frider. Tiliobroga*, h. e. Lindenbrogius, edidit notisque illustrauit *Valerium Probum*, Magnonem, Diaconum aliosque. Lugduni Bat. 1599. 8.

Ad pag. 358. *sect.* 4. *init.*

Principem edit. *Venetam* (cuius exemplum et ipse habeo sine Plutarchi opusculo, et aliud est in bibl. Erlang.) esse a. 1471. formulis typographicis descriptam, censor libri *Braun.* s. Notitiae histor. litter. de libris in bibl. ad Vdalricum etc. (vbi tom. I. p. 95 sq. illa editio memoratur,) in Bibl. Germ. vniuers. Berol. vol. 94. part. I. p. 206. putat, quoniam coniunctus et compactus esse soleat Curtius cum Plutarchi apopht. cum nota a. 1471. Bis tamen ex eadem officina Curtium exiisse, haud probabile videtur. v. *Bure* Bibl. instruct. Histoire tom. I. nr. 4775. qui illud argumentum, ab addito Plutarchi libro sumtum, leue esse putat, et edit. Curtii Venet. a. 1470. excusam coniicit, aliasque Curtii edd. atque versiones refert.

Ad pag. 359. *lin.* 6.

Laueri edit. cuius exemplum est in bibl. Vimariensi, in *Rossi* catal. p. 66. adseritur a. 1470. *Bure* quoque l. c. pag. 512. hanc edit.

edit. priorem esse putat editione Veneta per Vindelinum de Spira. — Duas *Mediol.* edd. a. 1480. et 1481. esse diuersas, dubitat idem *Bure* p. 514. — sine indicio loci et typographi, a. 1474, fol.

Ad pag. 359. *lin.* 15.

Totum locum ita constitue: cum castigatt. Merulae, Venet. per Ioann. de Tridino. 1494. fol. et 1496. *) fol. (sic Panzer. III. p. 398. et alii; sed a 1497. editor. Bipontini in notitia,) et a. 1502. Postrema ed. diversas habet lectiones ab iis, quas Snakenb. ex Merula excerpsit. — Editio Veneta per Io. de Tridino a. 1490. fol. laudatur in *Engelii* bibliotheca select. pag. 125. — et Veneta 1491. fol. in *Mylii* memorabil. bibl. Ienens. pag. 217. nr. 538. quae num commentar. Merulae habeat adiunctum, equidem nescio. — Edit. *Veronens.* a. 1491. fol. de qua v. *Goetz* Memor. bibl. Dresdens. II. pag. 145. Exemplum eius est in bibl. Erlang.

Iunti-

*) Recte: exemplum quidem, quod in manibus habeo, inscriptum est *Quintus Curtius.* In auersa primi folii pagina legitur *Barth. Merulae epistola ad Franciscum* etc. Venet. 1494. III. non. Iul. scripta. In calce; *Impressit Venetiis Io. de Tridino* etc. a. M.CCCC.XCVI. (1496.) Scholia breuia ad marginem indicant argumentum rerum.

Iuntinae editioni 1507. 8. praefuisse et praefatum esse *Lucam Robinm;* contra alteri edit. a. 1517. 8. *Antonium Francinum Varchiensem*, *Bandinius* tradit in annal. typogr. Iuntin. II. pag. 23. et 121 sq. idemque vtriusque recudi fecit epistolas nuncupatorias. At Bandini per errorem miscuisse exemplaria, paene adducor, vt credam. In meo quidem exemplo Iuntin. a. 1507. praefatus est Antonius Francinus Varch. eiusque epistola iisdem plane verbis concepta est, quibus ea scripta legitur apud Bandin. quam ed. 1517. praefixam tradidit et reddidit. — Studio *Glareani* et cum eius adnotatt. Basil. 1556. 8. per H. Petri.

Ad pag. 361. *lin.* 17.

Freinshemii editionem primam 1648. prodiisse, scriptum quidem est in Fabr. Ernest. B. L. et in notitia editt. apud editor. Bipontinos; sed nullibi mentionem illius anni reperi, contra editio a. 1640. frequenter citatur.

Ad pag. 361. *lin. pen.*

Tellieri edit. recusa quoque est Londini 1725. 8.

Ad pag. 362. *lin.* 12.

Maittarii ed. recusa est Londini 1751. — 1752. — 1769. 12. — *Curtii* historia, cum commentario *Christoph. Cellarii.* Hagae Comitum 1727. 8. II. tom. (Pinelli catal. II. pag.

pag. 66 ſq) — hiſtoriarum libri. Edinburgi, 1732. 12.

Ad pag. 363. ſect. 4. lin. vlt.

Curt. cum notis. Aroſ. 1789. 8.

Q. Curtii Rufi — libri ſuperſtites. E recenſione et cum ſupplementis Io. Freinshemii, varietate lectionis atque perpetua adnotatione illuſtrati a M. *Dit. Ioach. Theod. Cunze*, ſcholae Schoeningenſ. Rectore. Vol. I. pars I. Helmſtad. 1795. mai. 8. Reliqui tomi nondum e prelo exierunt.

Ad pag. 365. ſect. 6. fin.

De verſionibus *germanicis* v. *Degen* ſaepe laudatus et *Goetz.* Memorab. Bibl. Dresd. II. part. I. p. 151. — In linguam *anglicam* conuerſa eſt hiſtoria Curtii a *Io. Brende*, Londin. 1553. 1561. 4. 1570. 8. et 1592. 4. — a *Roberto Codrington*, Londini 1652. 4. 1670 et 1673. 12. — ab anonymo, Londini 1690. 8. — a *Io. Digby*, 1714. 1726. 12. II. vol. — tum correctior ab *Young*, Londin. 1747. 12. II. voll. cum tabb. geographic. — In linguam *hiſpanicam* a *Ludou. de Fenollet.* Barcinone per Petr. Poſa Gotholaunum Presbyterum et Petr. Bru Sabaudum ſocios. 1481. fol. — vna cum collatione Caeſaris cum Alexandro M. Hispali per Meinardum Vngut et Stanislaum Polonum, 1496. fol. Reliquas hispanicas indicauit Fabric. l. c.

pag. 355. — De verſionibus, quae ſunt haud paucae, *italicis* v. *Paitoni* bibliotec. degli Autori — volgarizzati, tom. I. p. 274 ſqq. qui tamen omiſit antiquiſſimam, a *Candido Decembrio* factam, Florentiae 1478. 4. de qua plura diſſeruerunt *Bure* in catal. bibl. ducis de la Valliere. tom. III. p. 129. *Foſſius* in cat. codd. ſaec. XV. impreſſor. bibl. Magliabecch. I. p. 584 ſq. aliique a *Panzero* I. pag. 406. et IV. p. 299. citati. — In linguam *gallicam* a N. *Seguier*, Pariſino. Pariſ. 1613. 8. et Geneuae per Petr. de la Roviere, 1614. 8. — celebris eſt illa, auctore *de Vaugelas*. Pariſ. 1647. 4. — ed. III. cum Freinshemii ſupplem. a *Ryero* gallice verſis, Pariſ. 1659. 4. — Amſtel. cum figg. 1673. 1684. Pariſ. 1716. II. tom. et ſaepius in 8. — In linguam *belgicam* A. *Snel*. Delft. 1613. et Rotterod. 1648. 8. — a *Glaſemakero*, Amſtel. 1663. 8. — In linguam *Danicam* per Syluium Hattersleb. Hafniae 1664. 8. — per *Wingaard*. Hafniae 1704. 8. — Tertius liber a *Io. Schewing*. ibid. 1764. 8. — In ling. *Ruſſicam* ab *Elia Kopvewitz*, Mosquae 1710. 4. — et a *Steph. Craſcenennicov*. cum notis Petropoli 1750. II. voll. 8. — De *epiſtolis* Curtio noſtro perperam tributis v. praeter Fabricium l. c. pag. 355 ſq. *Götz* Memor. Bibl. Dresd. vol. II. part. I. p. 151 ſq. *Foſſium* l. c. I. p. 585 ſq. et *Maittaire* A. T. IV. pag. 721. atque in indice pag. 321.

Ad

Ad pag. 365. *lin.* 6.

In noua edit. *Fabr.* B. Gr. Vol. III. pag. 32 sqq. catalogum scriptorum de rebus Alexandri M. insigniter auxi, duce potissimum cel. *St. Croix*, cuius librum laudatum *Richard Clayton* in linguam anglicam transtulit, praeterea multa emendauit et addidit, quasdam auctoris gallici sententias oppugnauit aut confirmauit, quaedam resecuit, Bath et Lond. 1793. mai. 4. — *P. Hostrupii* syllabus emendationum in Curtium. Hauniae 1745. 4.

Variae lectiones et supplementa Q Curtii Rufi, e Mss. coll. Corp. Chr. et Bodl. *Th. Burgess.* e cod. Rawlinsoniano depromsit et edidit in Musei Oxoniensis litterarii conspectu etc. Oxonii 1792. mai. 8. partic. II. — Animaduersiones critic. in locos quosdam Q. Curtii Rufi auctore *Cunze.* Helmst. 1789. 8.

Ad §. 12. *pag.* 366. *sect.* 3. *lin.* 5.

Vide supra, supplem. part. I. pag. 202. et *Pinelli* catal. III. p. 15 sq.

Ad pag. 366 *§.* 13. *sect.* 4.

De edit. R. R. scriptorum etc. *Venet.* a. 1470. conf *Sardini* Esame — ovvero Storia critica di Nicol. Jenson. libr. III. p. 8. — Num *Columella* de cultura hortorum, Parmae 1478. fol. solus, (vt Orlandi et Maittaire tradunt,) an, (vt Corn. Beughem scribit,) iunctim cum reliquis scriptoribus R. R. prodierit

rit in lucem, *Iren. Affò* in Saggio di Memorie ſu la Tipografia Parmenſe, pag. LXVII. ſe neſcire fatetur.

Opera agricolationum: Columellae, Varronis, Catonisque: nec non *Palladii* cum exſcriptionibus et commentariis D. *Phil. Beroaldi.* Ad calcem: „Impreſſa *Regii* impenſis Franc. Mazali Regien. Imperante Diuo Hercule Eſte. MCCCCLXXXXVIIII. (1499.) die XX. Nou." Fol. Ne quis in hac editione commentarios quaerat, cauendum eſt. Scholia autem eaque breuia, ad marginem poſita, nihil faciunt ad lectionis varietatem aut loci ſenſum atque interpretationem. Libri tantum XI. Columellae marginem ambit fuſior *Iunii Pomponii Fortunati interpretatio in carminibus Columellae.*

In ſecundo tomo ſcriptorum R. R. edit. *Schneideri* eſt *Columella*, v. Supplem. part. I. p. 33. — *Columella* de R. R. Dublin 1732. 8. — *Columellae* de R. R. libri XII. curante I. Matth. Gesnero: tomus I. cui et ſuas adſperſit notas (germanice ſcriptas) *Io. Henr. Reis,* praepoſitus atque paſtor apud Guelfert. Flensburg. 1795. 8. mai. conf. A. L. Z. a. 1795. n. 271. m. Oct. p. 54 ſqq. — *Reſs* in Braunſchweig. Journ. 1790 XI. emendauit locum Columellae de R. R. lib. IX. c. 4. §. 3.

Ad pag. 367. *nr.* 6.

In linguam *anglicam* translatus et obſervatt. illuſtratus eſt *Columella*, Lond. 1745. 4. add.

add. part. I. ſupplem. pag. 164. — In linguam *germanicam* a *Groſe* cum reliquis ſcriptor. R. R. — et *Colum. Abhandlung von den Bäumen, oder Anhang zu ſeinen 12 Büchern von der Landwirthſchaft* a *I. Riem*, (cum obſeruatt.) Dresdae 1791. 8. eſt quoque in eiusdem *auserleſenen Sammlung oekonomiſcher Aufſätze*, faſcic. III. tom. II. conf. vniuerſ. bibl. german. vol. 113. part. I. p. 189 ſqq. — In linguam *italicam* a D. *Giangirol. Paganio.* Venet. 1793. 8. v. Supplem. part. I. p. 93.

Ad §. 15. *pag.* 370. *lin.* 9.

Saxius l. c. Petronium vocat fatuitatis et nequitiarum *Claudii Aug.* irriſorem, et comprobat Burmanni iudicium, Petronium in ſatirico ſuo non vitia *Neronis*, ſed *Claudii* ſtoliditatem ſale perfricuiſſe, etiam adpellat *Io. Frid. Chriſtium*, in excurſu X. ad Villaticum pag. 115 — 119. — *Lin.* 13. ſcr. *liber mutilus et detruncatus.*

Ad pag. 371. *ſect.* 4. *lin.* 12.

De prima *fragmenti* editione clar. edit. Bipontinus, qui pleniorem eamque criticam compoſuit editionum hiſtoriam, copioſius diſſerit, et illam adſerit anno 1476 vel 1482. eamque Reviczky Comes in catal. pag. 108. ſuſpicatur, excuſam fuiſſe Mediolani typis Lauagnae.

Editionis Venetae 1499 repetitio, neque tamen mera, est *Lipsiensis*, cura et studio *Hermanni Buschii* Pasiphili Monasteriensis, per Iac. Thanner, Herbipolensem, 1500. 4.

Ad pag. 372. *lin.* 22.

Duplicem edit. *Francofurtanam* a. 1629. memorant *Hamburger* Z. N. II. pag. 115 sq. et vberius editores Bipontini. Altera est inscripta:

T. Petronii Arbitri satyricon commentariis, siue excursibus medico-philosophicis, itemque notis vniuersalibus et perpetuis, recens adornatum. Editio noua et locupletissima, Accessit ad mantissam sylloge clariss. aliquot interpretum, quorum in Petronium castigationes nondum editae, (scil. Io. Alex. *Brassicani*, Io. *Aurati*, Henr. *Memmii*, Alph. *Delbenii*, Cl. *Puteani*, Iac. *Bongarsii*, Mam. *Patissonii*, Io. *a Wouwer*, C. *Scioppii*, C. *Barthii*, Mich. G. *Lundorpii*, Io. *Weitzii*, Renati *Moreau*; accesserunt *Pithoei*, *Lipsii*, *Dousarum*, *Pignorii*, *Dorleantii* etc. notae in fragmenta et catalecta Petroniana.) Nouiter recensente *Io. Petro Lotichio*. Francof. ad M. typis Wolfg. Hofmanni. 1629. 4. II. partt. Prior pars voluminis continet auctoris contextum cum ingenti nec erudito vtilique Lotichii commentario; posterior comprehendit memoratas virorum doctorum notas.

Alte-

Altera: *Petronii* — Satyricon. Extrema editio ex museo D. Ios. Anton. *Gonsali de Salas.* Francof. ad M. 1629. min. 4. Editor subinde mutauit ex ingenio contextum; sed commentar. est praeclarus, et additae sunt C. Scioppii symbolae criticae. — Gonsali edit. repetita est Francof. ad M. apud Zunerum, 1643. 4. — *Petron.* cum notis criticis, (audacioribus,) et glossario *Io. Bourdelotii* iam prodiit Paris. 1618. 12. — 1645. 12. — Edit. eadem Bourdel. renouata est Amstel. 1663. 12. repurgante singula *Rutgero Hermannide.*

Ad pag. 373. *lin.* 13.

Secundae mem. editionis meum exemplum est in forma 32. et inscriptum *T. Petronii — Satyricon cum notis Boschii, Reinesii, Schefferi.* Accessit fragm. Tragurianum et quod Albae Graecae recuperatum est a. 1688. Amstelaed. apud Ioann. Wolters. CIↃIↃCC. (1700.) Boschii dedic. scripta est 1676. In praefat. memorat ille, quibus et scriptis et editis vsus sit subsidiis ad textum emendandum. *Petron.* cum fragmentis. Lond. 1707. 1711. 12. cum figg. et in *Maittaire* Opp. et fragm. vett. poet. latin. Londini 1713. fol. vol. II. pag. 1567.

Ad pag. 374. *lin.* 15.

Scr. *Petronius ex edit. Nodoti.*

A pag. 375. lin. 1.

T. Petronii Arbitri satiricon cum supplementis Nodotianis: acced. veterum poetarum catalecta: praemittitur notitia litteraria, studiis societatis Bipontinae. Editio accurata. Biponti 1790. 8. Est repetitio edit. Burmann. — Antonianae.

Ad pag. 375. lin. 5.

Lege *Statilii.* — Nouum autem Petroniani operis fragm. integram coenae Trimalchionis fabulam complectens, et Tragurii in Dalmatia, in *Nicolai Coppi* bibl. repertum, primus vulgauit *Paullus Frambottus.* Patauii 1664. 8. v. editores Bipontin. p. XXIX. sq. qui pag. XXXV. versiones plures enumerant.

Ad pag. 376. sect. 6.

Versionibus addantur sequentes: *Titi Petronii Arbitri sämmtliche Werke, metrisch u. prosaisch vebersetzt, mit einem vollständigen Commentare von I. G. Karl Schlüter*, Halae Sax. 1796. 8. II. voll. conf. Jen. A. L. Z. 1796. m. Nou. nr. 346. — *Titus Petronius Arbiter Satiricon sammt Nodots Ausfüllung, neu vebersetzt.* Blankenburg. et Lips. 1798. med. 8. — Versiones *anglicas* recenset *Brüggemann* View etc. p. 647 sq. — De *gallica* versione: Histoire secrette de Neron, ou le Festin de Trimalcion, traduit de Petrone, avec des notes historiques par M. *Lavaur.*

vaur. Paris 1726. mai. 12. II. vol. v. Acta erudit. Lipſ. in. April. 1728. pag. 159 ſqq. *Lavaur* corroborandam ſibi ſumſit et demonſtrandam Wagenſeilii ſententiam, a Petronio ſub nominibus, hominibus et actionibus fictis, quaſi in tabula depingi ac repraeſentari priuatam Neronis inter aulicos vitam, incontinentem illam et plane deridiculam, moresque perditos cum ipſius imperatoris tum libertorum eiusque ſodalium. Secus ſentit cenſor, nouisque argumentis confirmat Burmanni iudicium, *Claudium* potius quam Neronem deſcribi. Is etiam quaerit, quum alii *Caio*, alii *Tito*, Petronio hanc ſatiram adſcribant, annon verius eius auctor eſſe poſſit *Publius* ille *Petronius*, cuius Seneca in Apocolocynthoſi meminit *vetus conuictor Claudii et Claudiana lingua* (h. e. lingua latino-graeca barbara, quae in aula Claudii vigebat, et per omnem hanc ſatiram feſtiuiſſimam arguta imitatione exagitatur,) diſertus? — De *italicis* verſionibus v. *Paitoni* Bibliot. tom. III. pag. 104 ſq.

Ad pag. 377. *ſect.* 4. *init.*

De *Veneta* ed. per Nic. Ienſon. a. 1472. v. *Sardini* Eſame — ovvero Storia critica di Nic. Ienſon. libr. III. pag. 22. — Non recuſa eſt, (vti ſcripſeram in Notitia,) ibid. a. 1476. ſaltem ignorant eam Panzer et Sardini. Contra *Parmae* 1476. prodiit *Plinii* H. N.

edit. ex Ienſoniana ducta, in locis tamen non-nullis emendata a *Phil. Beroaldo*, mai. fol. per Steph. Corallum, et mater quaſi eſt editt. *Taruiſ.* 1479. *Parmenſ.* 1480. 1481. *Venet.* 1481. 1483. fol. etc. conf. *Iren. Affò* Saggio di Memorie ſu la Tipograf. Parmenſe, p. LIX. LXIX. et LXXXII. — Verſionem vero *Chriſtophori Landini* italicam, *Venet.* ap. Nic. Ienſon. 1476. fol. min. pluribus indicant *Panzer* A. T. III. pag. 113. (qui bene adnotat, edit. *latinam Ienſon.* h. a. quam habet catal. S. Philipp. nr. 1227. eſſe fabulam,) *Sardini* l. c. pag. 40. et *Foſſius* in cat. codd. ſ. editt. ſaec. XV. in bibl. Magliab. II. pag. 379 ſqq. qui vir cel. p. 374 ſqq. vberius recenſet edd. *Venetas* 1469. 1472. fol. — *Romanam*, 1473. *Parmenſ.* 1481. min. fol. — *Venetas* 1487. 1491. fol. min. — 1499. fol. min. ex caſtigatione Hermolai Barbari. — denique verſion. *italicam* Venet. 1489. fol. min.

Ad pag. 378. *lin.* 6.

De *Beroaldi* caſtigatt. Plinianis earumque editt. plura v. in *Mazzuchelli* Scrittori d'Italia vol. II. part. I. pag. 260 ſq. vbi Hermol. Barbar. 5000 errores in Plinio correxiſſe dicitur.

Ad pag. 381. *lin.* 2.

Plinii Secundi H. N. ad Titum, imperatorem, praefat. ex MSS. et veteri editione recen-

recensuit, et notis illustrauit *Dauid Durandus*. Londin. ap. Guil. Innys. 1728. 8.

Ad pag. 381. *lin. vlt.*

Edit. *Franz.* vol. IX. lucem adspexit Lipsiae 1788. 8. — Ex *C. Plinii Sec.* H. N. excerpta, quae ad artes spectant. Lectionibus acad. accommodata a *Ch. G. Heyne:* ad calcem adiiciuntur eiusd. adnotatt. Göttingae 1790. 8. — *Plinius* Naturgeschichte 34 B. kritisch bearbeitet von *Ios. Dornford.* Götting. 1780.

Ad pag. 383. *sect.* 6. *lin.* 4.

De *Nic. Leoniceni* libr. de Plinii et aliorum in medicina erroribus, Ferrariae 1492. 4. v. *Panzer.* A. T. I. pag. 401. — Ei opposita est *Pliniana defensio Pandulfi Collenucii* Pisaurensis ICti aduersus Nic. Leoniceni accusationem. Ferrariae s. nota anni, 4. v. *Panzer* l. c. pag. 403.

Beati Rhenani Selestadiensis rerum germanicarum libri tres. Adiecta est in calce *epistola* ad D. Philipp. Puchaimerum *de locis Plinianis* (libr. VIII. cap. 50. 52. 53. 55.) per St. Aquaeum attactis, vbi mendae quaedam eiusdem auctoris emaculantur, antehac non a quoquam animaduersae. Basil. in offic. Froben. 1531. fol. — *Fredemundi Pintiani* Obss. in Plinii H. N. libros omnes. Ex typogr. Commel. 1593. fol. — aut *Eiusdem* obss.

obſſ. in loca obſcura aut deprauata H. N. C. Plinii. Antwerp. Mart. Nutius. 1547. 8. — *Franc. Maſſarii* caſtigatt. in IX. librum Plinii de naturali hiſtoria. Baſil. 1537. 4.

Melch. Guilandini *) comment. in Plinii capp. aliquot difficillima et vtiliſſima. Lauſannae 1576. 4. — *Eiusdem* Papyrus, h. e. commentar. in tria *C. Plinii* maior. de papyro capita. Venet. 1572. 4. — Ambergae, 1613. 8. Contra eum ſcripſit *Ioſ. Iuſtus Scaliger.* Animaduerſiones in Melchior. Guilandini commentarium in tria C. Plinii de papyro capp. libri XIII. in *Ioſ. Iuſt. Scaligeri* Opuſculis variis antehac non editis: nunc vero multis partibus auctis. Francofurti 1612. 8. pag. 1 — 52.

Hiſtoire de la Peinture ancienne, extraite de l'Hiſtoire naturelle de Pline, Liv. XXXV. Avec le Texte *Latin*, corrigé ſur les MSS. de Voſſius et ſur la I. Edit. de Veniſe, et éclairci par des Remarques nouvelles. (Par *Dav. Durand*). Lond. 1725. fol. — Idem edidit Hiſtoire naturelle de l'or et de l'argent. extraite de Pline Naturaliſte, Livre XXXIII. Avec le Texte *Latin*, corrigé ſur les MSS. de Voſſius et ſur la I. Edit. et éclairci par des Remar-

*) *Guilandin.* non fuit Italus natione, ſed Regiomont. in Boruſſia ortus, eiusque nomen proprium germanicum fuiſſe dicitur *Wieland* aut *Wieländer.*

Remarques nouvelles, outre celles de J. Fr. Gronouius etc. Lond. 1729. F.

Selecta quaedam ex *C. Plinii Secundi* Historia naturali: ad vsum scholarum accommodata. (cura *Iac. Aikin.*) Warringtoniae, typis Guil. Eyres: impensis I. Iohnson. — Londini 1776. 12. conf. *Brüggemann* View etc. p. 670. vbi variae obss. in Pliniana loca atque emendatt. quae a viris doctis Britannis scriptae, in diuersis operibus aut actis litterariis publicatae sunt, sollerter indicantur.

Ad pag. 385. *lin.* 14.

Idem *Gothofr. Grosse*, V. D. edidit: *Plinianische Anthologie*, oder auserlesene Stellen aus der Natur- und Kunstgeschichte des ältern *Plinius*. Mit erklärenden kurzen Anmerkungen von *Gottfr. Grosse*. Halae Saxon. 1798. 8. — De versionibus plura dabunt Fabricius et editor Bipont. — In linguam igitur *anglicam* transtulit Plinii H. N. *Philemon Holland*. Londin. 1601. 1634. fol. II. voll. v. *Brüggem.* l. c. — De versionibus *italicis* v. *Paitoni* Bibliot. saepe laudatam tom. III. pag. 131—142. — In linguam *gallicam* transtulit *Plinii* hist. natur. *A. du Pinet*, Lugduni 1566. et 1581. fol. II. voll. rec. Paris. 1622. fol. II. tom. — Morceaux extraits de l'hist. naturelle de Pline par Mr. *Gerault*. Paris. 1785. 8. — In linguam *hispanicam Geron. de Huerta*. Madrit. 1624. — 1629. II. vol. fol.

fol. — In linguam *belgicam* anonymus, ap. A. Benier. Campen. ſ. a. in 4. — V. libr. Amſtel. 1662. 8.

In Braunſchweig. Journ. a. 1789. aliquot Plinii loca explicantur. — In Magazin für Schulen, I. 2. pag. 432 ſqq. *Henr. Guil. Rotermund* illuſtrat atque interpretatur loc. libri XXXVI. cap. 66. — *Fiorilli* Obſ. in locum Plin. H. N. XXXV. 10. in Biblioth. der alten Litterat. vnd Kunſt. part. II. Gottingae 1787. 8. p. 114 ſqq. — Litteraria ſupplementa ad libr. II. (quo duce olim in litterarum vniuerſitatibus aſtronomia docebatur,) in: *Vorrath kleiner Anmerkungen veber mancherley Gegenſtände von B. v. H.* Lipſ. 1795. 8. — Nonnulla *Plinii* loca emendantur a *C. Voelkel* in: Veber die Wegführung der Kunſtwerke aus den eroberten Ländern nach Rom. Lipſiae 1798. m. 8. pag. 60. 70. 90. in notis; cuius libri cenſor in Jen. A. L. Z. a. 1799. nr. 27. m. Jan. corrigit Plin. H. N. XXXIV. ſect. 19. *Athenis Statiram* (loco vulgatae lect. *ſatyrum,*) n. filiam Darii natu maximam: Plin. XXXIV. ſect. 19. 8. *Sophocleo habitu,* (in codd. *ſoleo habitu;*) Harduinus dederat *Eleo hab.* Voelkel. autem emendare voluerat *inſolito hab.* A Voelkelio p. 80. locus Plin. XXXXVI. ſect. 4. 8. bene emendatur atque explicatur; ſed cenſor addit docetque *Liberam* ibi eſſe Proſerpinam. etc.

Blaſius

Blasius Merrem de animalibus scythicis apud Plinium, (H. N. VIII. 5, 15. 16.) Göttingae 1781. 12. de Bisone, Vro, Bubalo, equis feris, Alce, Achlide, Tarando, Bonaso, quem auctor eumdem cum Bisone habet. — rec. in *Christ Frid. Ludwig*, D. et Profess. Delectu opusculorum, ad scientiam naturalem spectantium, vol. I. Lipsiae 1790. 8. nr. 3.

De Guignes histor. et geographicae obss. de Plinii narrationibus, quae spectant originem et antiquitatem Indorum, Indiaeque geographiam; it. de memorabilibus Indiae mutationibus, in Hist. et Mem. de l'Acad. Paris. des Inscr. vol. 45. a. 1793. conf. cl. *Heeren* recitat. in commentar. societ. doctrinarum Gottingensis. tom. X. et XI. — Interpretes alios partium quarumdam enumerat editor Bipontin. p. XXIII. sqq.

Ad pag. 387. § 18. *init.*

Num *Quinctilianus*, an *Quintilianus*, (eiecto τῶ c,) scribendum sit, curiose inquirit cl. *Spalding.* in praef. ad suam edit. vol. I. pag. XXXIII. sqq. et posteriorem seruat defenditque scripturam. Idem ibid. diligenter versatur in quaestione, a quo et cuius opera Quintilianus acceperit ornamenta consularia, aliaque, quae ad vitam scriptaque Quintiliani cognoscenda faciant, docte explicat.

Ad

Ad pag. 388. *sect.* 3. *lin.* 21.

Nastii sententiam argumentaque oppugnavit *Lud. Gottlieb Crome*, Iohannei Lüneburg. Rector, in II. programmatt. de legendo dialogo de oratoribus s. de caussis corruptae eloquentiae, qui Tacito vulgo inscribitur, sed incerti auctoris. Lüneburg. 1790. In priore progr. V. D. persequitur libri argumentum; in posteriore exponit diuersa variorum de auctore libri iudicia; cui vero recte tutoque possit tribui, definire non audet; putat tamen, dialogum sub Domitiano intra a. Chr. 80. et 95. certe quidem ante Neruam imperatorem, fuisse ab incognito quodam conscriptum. Recusa sunt illa programm. in: Magazin für öffentliche Schulen etc. tom. I. part. I. pag. 35 sqq. et tom. II. part. I. pag. 1 sqq.

Ad pag. 389. *lin.* 18.

Schulzii editio et *Nastii* versio recensentur in Allgem. deutsch. Biblioth. vol. 87. part. I. pag. 271 sqq. vbi prioris loca, quae is pag. XIV. epistolae nuncupatoriae a se mutata scripsit, sub examen vocantur; posterioris vero interpretatio laudatur, quibusdam reiectis expositionibus.

Ad pag. 390. *lin. antep.*

Venetae *declamationum* edd. a. 1481. et a. 1482. sunt in bibl. publ. Erlangensi. — *Taruisiana* edit. haec est: *M. Fabii Quintiliani*

liani Declamationes. Eiusdem oratoriarum institutionum libri XII. recogniti per Andr. Pontium Brixianum. — impr. Taruisii per magistrum Dionysium Bononiens. ac Peregrinum eius socium. 1482. fol. v. quos laudat cel. *Panzer* A. T. III. pag. 40.

Ad pag. 391. *lin.* 6.

Quintil. institutt. cum adnotatt. *Regii* iam lucem adspexerunt *Venetiis* per Lucam Venetum, 1482. fol. teste *Denis* supplem. pag. 156. — Immo vero in *Myli* memorabil. bibl. acad. Ienens. pag. 193. citatur Quintil. cum comment. *Raph. Regii* Venet 1493. fol. adpicto signo *NB.* — Edit. *Mediolanensis*, cum adnotatt. *Bapt. Regii*, *Mediolani* 1491. fol. quam citat *Saxius* in histor. litt. — typogr. Mediol. pag. 589. ex *Maittario* IV. part. 2. pag. 784. et hic ex catal. anonymi, vel propter praenomen *Baptistae* suspecta dubiaue esse videtur. — Editio *declamationum*, Mediolani 1493. fol. pariter suspecta est cel. *Panzero* II. p. 74.

M Fabii Quintiliani declamatt. CXXXVI. a *Thadaeo Vgoleto* recognitae. Parmae per Angel Vgoletum 1494. fol. v. *Panzer* II. p. 258. et *Affò* in Saggio di Mem. su la tipogr. Parmense pag. CII. sq. qui curate eam describit editionem, et docet hanc esse primam minorum 136. declamationum. — Editionem autem *Parmensem* 1490. fol. quam

editores Bipont. pag. XXVIII. citant ex catal. bibl. Mark. p. 155. *Affò* et *Panzer* omnino ignorant, et ego valde ſuſpectam habeo. — *Quintiliani inſtitutiones cum commento Laurentii Vallenſis: Pomponii: ac Sulpitii.* In calce: Impreſſum Venetiis per Peregrinum de Pasqualibus de Bononia. Anno dom. M. CCCC. LXXXXIIII. (1494.) die XVIII. Auguſti. Eſt exemplum in bibl. publ. Erlang.

Ad pag. 391. *lin.* 12.

Editionis *Iuntinae* a. 1510. quam pluribus recenſent editores Bipontini pag. XXXI. et memorat ſiue Erneſti ſ. Fabric. in B. L. II. pag. 269. nec Maittaire nec Panzer V. C. nec Bandin. in Annal. Iunt. typogr. facit mentionem. — Editionis Iuntinae genuinae mera repetitio eſt editio Aldina. Quare ſi *Hamberger.* Z. N. II. p. 218. ſcribit, Andr. Naugerium et I. Bapt. Rhamuſium ad hanc editionem parandam contuliſſe operam curamque, haec tantum verſata eſt in correctione ſpeciminum typographicorum. Atqui Aldus in epiſtola nuncupatoria ad Rhamuſium, (habeo autem in manibus ed. in aedibus Aldi et Andreae Soceri, 1514. in 4.) „quem (Quintilianum), ait, dum curſim recognoſceret Naugerius noſter, (minimum enim otii inter recognoſcendum habuit, feſtinantibus impreſſoribus —) adſiduus illi adiutor haeſiſti et comes, tamquam alter Achates.“ Et tamen iactitat,

ctitat, Quintilianum correctum, atque longe alium ab iis, qui habeantur in manibus, exire ex aedibus suis; multa tamen relicta esse inemendata, non negat.

Ad pag. 392. *sub finem.*

M. Fabii Quintiliani I. O. libri XII. quibus adiectum est Fabianarum notarum spicilegium subcisiuum *Dan. Parei*, Phil. filii: accesserunt etiam Quintilianae declamationes. Londini 1641. 8. — rec. ibid. 1662. 8. — *Quintil.* declamationum liber; adiectus est eiusdem (vel *Taciti*) dialogus de caussis corruptae eloquentiae: vterque notis illustratus. Oxonii, e theatro Sheldoniano. 1675. 8. — Declamationum liber, cum dialogo de caussis corr. eloq. Quae omnia notis illustrantur. Oxon. e theatro Sheldon. 1692. 8.

Ad pag. 393. *lin.* 22.

Gibsoni edit. auctior notis e Turnebo et aliis. Acc. Tribunus Marianus: declamatio pro Tribuno contra militem, cum indice. Lond. impensis I. Nicholson. 1714. 1716. 8.

Ad pag. 394. *lin.* 17.

Nouam, eamque criticam, editionem cum eruditis atque vberioribus, et criticis et exegeticis historicisque animaduersionibus parare instituit cl. *Spalding*, cuius edit. primum volumen, venuste excusum, prodiit, inscriptum:

M. Fabii Quintiliani de institutione oratoria libri duodecim. Ad codicum veterum fidem recensuit et annotatione explanauit *Georg. Ludou. Spalding*, A. M. Gymnasii Berolino-Coloniensis Professor. vol. I. continens libros I — III. Lips. 1798. sumt. Siegfr. Lebr. Crusii. mai. 8. — Praeterea nouam Quintil. editionem promisit atque adnuntiauit cel. *Beckius*, Prof. Lipsiens.

Car. Rollini edit. recusa est Londini 1715. 8. — 1738. 8. et 1758. 8. — *Quintil.* Anweisung zur Beredsamkeit. Xtes Buch. Hauniae 1776. m. 8. v. Volborth Neue philolog. Bibliothek. tom. III. Lipsiae 1777. 8. pag. 281 sqq.

Ad pag. 395. *lin.* 24.

Scribe: *Leidae* 1726. 4.

Ad pag. 396. *lin.* 6.

Bonauenturae Andres chrestomathia vtilis, posthaec mutata, decurtata, adpendice tamen aucta, quodammodo repetita est et inscripta:

Chrestomathia Quintil. quam classibus iunioribus accommodauit, notis variorum et suis, adiecto in patrio sermone appendice, auxit et dilucidauit *Laurentius Blass*, in academia Iulia Wirceburgensi litterarum humaniorum Professor. Wirceburgi 1793. 8. — Anhang zur Erläuterung vnd Ergänzung der in Quintilians Chrestomathie aufgestellten Grund-

Grundſätze, zum Gebrauch der rhetoriſchen Schulen, ibid. 1792. 8.

Quintil. declamationes *anglice* vertit *Warr.* Londini 1686. 8. — Inſtitutiones autem oratorias *Guil. Guthrie.* ibid. 1756. 8. II. voll. et ſecundum Rollini breuiorem edit. *Io. Patſall*, cum notis criticis et exegeticis. ibid. 1774. 8. II. voll. v. *Brüggemann* View etc. pag. 672 ſqq. qui quaedam alia ſcripta, ad Quintilian. pertinentia, commemorat. — De verſionibus *italicis* v. *Paitoni* Biblioteca etc. III. p. 195 ſqq.

Colomeſii notae in Quintil. inſunt illius Operibus, a Fabricio editis, pag. 354 ſqq. — *I. Matth. Gesneri* proluſ. de Sipario Quintil. Gottingae 1742. 4. (v. ephem. litter. Lipſ. a. 1743. pag. 61.) rec. in eiusdem opuſculis minor. varii argumenti. (Vratislau. 1743. 8. tom. I. pag. 85 ſqq.) in praefat. pag. X. ſq. pauca addidit Gesnerus ſupplementa. — Cl. *Io. Mich. Lochmann*, Prof. Coburg. in Lectionibus Fabianis, VII. progrr. a. 1788. ſqq. 4. multa Quintil. loca egregie acuteque explicuit aut emendauit. — Praecepta rhetorica e libris Ariſtotelis, Ciceronis, *Quinctiliani*, Demetrii et Longini collecta, diſpoſita paſſimque ſuppleta a *Fr. Aug Wideburg.* Brunouici 1786. 8. — *Reichel.* progr. de ineruditis voluptatibus ad locos quosdam M. Fabii Quintil. Altenburg. 1786. 4. — *I. F. Eckhard.* progr. germanice ſcriptum, in loc. Quintil. VIII. 3.

quo adfirmatur, oratori armis et *fortibus* et *fulgentibus* pugnandum esse. Isenaci. 1789. 4. — Add. *Saxii* Onomast. pag. 269 sq. et pag. 577 sq.

Ad §. 19. *pag.* 396. *sect.* 1.

Secundum *Hamberger* in Z. N. II. pag. 230. natus est Tacitus circ. a. Chr. 60. et secundum *Lipsium* in vita Taciti extremo imperio Claudii, vel potius, initio Neronis, vixitque, vt idem opinatur, vel ad imperium Hadriani.

Ad pag. 397. *lin.* 3.

Tacitum sub Vespasiano Galliae Belgicae rationes procurasse, communis fere est recentiorum auctorum opinio, cui Iustus Lipsius, Cluuerius, G. I. Vossius, aliique suffragantur, Plinii Secundi in H. N. libr. VII. cap. 16. auctoritate innixi: sed hoc aliaque argumenta refutat *Io. Dan. Schoepflin.* in variis criticis, in *Operibus oratoriis* a Frid. Dominico Ring editis, vol. II. Augustae Vindel. 1769. 4. pag. 330 sqq.

Ad pag. 397. *sect.* 4. *lin.* 7.

Scribe: *librum de Germania* etc. de qua principe edit. v. cel. *Panzer.* A. T. III. pag. 63 sq. inprimis *Ernest.* in praef. ad Tacit. ed. II. pag. XIX. sqq. qui etiam docet, edit. *Romanam*, ab edit. Spirensi diuersam, esse commentitiam. — Alia quoque edit. *Romana*

Histor.

Hiſtor. a. 1495. eſt fictitia. v. *Audiffredi* catal. — edd. Roman. ſaec. XV. pag. 336.

Ad pag. 397. *ſect.* 4. *lin.* 17.

De edit. Bonon. 1472. v. ad *Fabr.* B. Gr. vol. IV. pag. 365. et 367. et *Panzer.* I. pag. 205. Addatur edit. *Veneta* a. 1481. fol. in cuius calce legitur: „Hoc opus Diodori Siculi Hyſtorici vna cum *Cornelio Tacito de Germanorum moribus ac vita,* ab eruditis caſtigatum. Impreſſum fuit per Thomam Alexandrinum huius artis peritiſſimum. Venetiis regnante Ioanne Moenico, duce feliciſſimo. Anno ſalutis milleſimo quadringenteſimo octogeſimo primo. die vigeſima quinta Nou.“ quam editionem diligenter deſcribit *L. Hauſs* in Lipſ. Allg. litter. Anzeiger n. 42. a. 1797. m. April. col. 452 ſqq. et varias lectiones cum omnibus ſcribendi vitiis excerpſit: in quibus ſunt bonae, quae Erneſti aliorumque lectiones confirmant. — De editione *Puteolani* Mediol. ſ. a. et *Venet.* 1497. v. Erneſt. l. c. pag. XXIII. cui ed. *Veneta* 1494. eſt ſuſpecta.

Ad pag. 398. *lin.* 6.

Baſil. edit. a. 1519. eſt quoque in bibl. Erlang. publ. Nec vero *Beatus Rhenanus eodem anno*, (vti ſcripſeram in Notitia,) recognouit Tacitum; ſed recognitionis illius exempla primum prodiere Baſileae 1533.

quae ed. iam habet thesaurum loquutionum atque constructionum Taciti singularium: de qua v. Ernesti et in praefat. mem. pag. XXXI. sq. et in Fabr. B. L. citata p. 395. — repet. ib. 1544. fol. — Textus Beroaldinus vt plurimum repetitus est, interdum correctus ab Anton. Franc. Varchiensi, in edit. Iuntina, Florent. 1527. 8. (de qua v. *Bandini* Ann. typogr. Iunt. I. p. 87. et II. pag. 211.) — Contra mera editionis I. Rhenan. repetitio est *Aldina*, Venet. 1534. 8.

Ad pag. 398. *lin.* 13.

Muretum edidisse Romae 1580. *librum primum* Ann. cum notis suis, scribit Ernesti in praefat. Contra V. D. in ed. Bipont. tradit, Mureti *notas* in libros *priores* annal. prodiisse Romae 1580. et Ingolstad. 1604. atque 1608. 8. Mei quidem exempli haec est inscriptio: *C. C. Taciti* Annal. ab excessu Augusti Libri XVI. Ingolst. ex typogr. Ad. Sartori 1604. 8. Tum sequitur opusc. eiusdem tomi cum peculiari titulo: *M. Antonii Mureti* — commentarii in quinque libros Annal. Corn. Taciti, — — *Omnia nunc primum in lucem edita.* ibid. 1604. 8. idemque in dedicat. adfirmatur. Atqui in *Mureti* Operibus, a Ruhnkenio editis, tom. IV. sunt *Mureti* in Taciti Annal. libri V. notae vberiores, pag. 1 — 152. a pag. 153. autem, breves notae et variantes, quas Valens Accidalius

ex

ex Mureti exemplo descriptas suis in eumdem auctorem notis inseruit. *Ruhnken.* in praef. ad Mureti Opp. vol. IV. nullam quoque facit editionis *romanae* mentionem; sed pag. XII. sq. vberiores in V. libros Annal. Taciti adnotatt. siue commentarios, scribit, in tertio volumine ed. Opp. Mureti Ingolstadiensis ex offic. Dau. Sartorii 1604. contineri, et illa opusc. n. comment. in Taciti Ann. et notas in Sallustium, accepta esse referenda Schotto ac Velsero. add. p. XXI.

Ad pag. 398. *circa fin.*

Antwerpiensis edit. 1600. 4. ex offic. Plantin. apud Io. Moretum adiunctum habet *Velleium Paterculum* cum Lipsii notis auctioribus. — Ex vltima manu Lipsii *Tacitus* cum Velleio Paterculo prodiit Antwerp. ap. Moretum 1607. fol. — De *Pichenae* et *Lipsii* meritis atque editionibus consules Ernesti praef. ad ed. II. pag. XXXV. sqq. ac de editt. *Gronouianis* pag. XXXIX. sq. — Exemplar *Taciti* ed. Berneggeri, Argent. 1638. 8. cum notis msst. Io. Andr. *Bosii* est in bibl. acad. Ienensi, teste Mylio in Memor. bibl. acad. Ien. pag. 533.

Ad pag. 399. *lin.* 24.

Post vocc. *Dublin.* 1730. 8. scr.: *III. voll.* et add. *Taciti Opp. quae extant, omnia,* ad editionem optimam *Theodori Ryckii* accurate expressa.

preſſa. Huic editioni acceſſit eiusdem *Ryckii* Seianus, cum indice locuplet. Londini typis Io. Brindley. 1754. et 1760. IV. voll. form. min. — *Taciti* Opp. ad edit. I. F. Gronouii expreſſa ſunt, Glasguae, typis Rob. Vrie et ſocietatis; ſumt. Io. Barry etc. Edinburgi — et Londini ap. Andr. Millar. 1743. 12. II. voll. — tum Glasguae, excud. Rob. et Andr. Foulis. 1755. 12. IV. voll.

Ad pag. 401. *lin.* 15.

C. C. Taciti Opp. cum ſcholiis, (ad modum fere Minelli,) in vtilitat. iuuentutis edidit *G. W. A. Lempelius*, ſcholae Slesuicenſ. Conrect. Slesuic. et Lipſ. tom. I. 1791. 8. Conf. Jen. Allg. Litt. Zeit. a. 1794. m. Mart. nr. 106.

Taciti Opp. in vſum ſcholarum diligenter expreſſa, cum varietate lectionis Bipontinae. Halae Saxon. 1793. 8. Tom. I. etiam cum inſcriptione: *C. C. Taciti Annales*.

Taciti Opp. Tubingae. vol. I. 1797. — vol. II. 1798. 8. — Splendida editio eſt *Parmenſis*, typis Bodon. m. fol. — *Taciti* Opp. ſunt quoque in collectione ſcriptorum hiſtoriae Auguſtae *Sylburgiana* III. voll. fol. — Aurel. Allobrog. per Petr. de la Roviere. 1609. fol. II. voll. et ib. 1623. fol. *Sam. Chouet* ibid. 1652. fol. II. voll. et in tertio volum. collectionis *Hauriſianae*, (v. ſupra in part.

part. I. pag. 34 ſq.) cum variis lect. ex Lipſio et Pichena.

Ad pag. 401. *lin.* 24.

De verſionibus *germanicis* v. *Degen* libro ſaepius mem. II. pag. 425 ſqq. — de *italicis* v. *Paitoni* Bibliot. cit. vol. IIII. p. 77 ſqq. — de *anglicis*, v. *Brüggemann.* View etc. pag. 691 ſqq. — Quinque verſiones, n. I. angl. I. hiſpan. I. german. II. gallicas et II. italic. comparauit *Freinshem.* ſub finem paraphraſeos Cornelianae. — Hic addam *italicas* et nonnullas alias verſiones:

Tacito colla traduzione in volgar Fiorentino di *Bernardo Davanzati;* Patav. 1755. 4. II. voll.

Opere di C. Cornelio Tacito, tradotte dal *Davanzati:* con le giunte di Brotier, e raffinamento di Raffaele Paſtore, con teſto *latino* a fronte. Baſſano 1780. 4. III. tom. — *Gallice* vertit *Dureau de la Malle,* Pariſ. 1789. 8. III. voll. v. Gothan. ephem. litter. de libris peregrinis. 1790. nr. 34. Tibere, ou les ſix premiers Livres des Annales de Tacite, par Mr. l'Abbé *de la Bleterie,* Prof. en Eloquence. Pariſ. 1768. 8. III. voll. — In linguam *polonicam* transtulit *Ad. Stanislaus Naruſzewicz.* Varſou. 1775. 8. III. voll. — in linguam *Luſitanicam*, *Luiz do Conto Felix.* Lisboae 1715. 4. — in linguam *Suecicam,* Annalium librum I. anonymus, Holmiae,

1795.

1795. 8. — Omnes libros in *Danicam* linguam *Iac. Baden*, Prof. eloq. in vniuerſitate litterar. Haunienſi, cum animaduerſionibus. Hauniae. Pars I. 1773. — Pars II. 1775. — Pars III. 1797. 8. Libr. de Germania eius filius, *G. L. Baden*, D. Iur. antea verterat notisque inſtruxerat; quae edit. hic in parte III. repetita nouisque aucta eſt animaduerſionibus. conf. ephem. litter. Gotting. a. 1798. plag. 171. — Pater autem *Iac. Baden* antea quoque ſpecimen verſionis danicae cum commentatione ediderat Hauniae 1766. 8. — Die Geſchichte des Germanicus im Orient, aus einer Verdeutſchung des Tacitus zur Probe mitgetheilt von *H. V. Moeller*, Altonae 1766. 8.

Ad pag. 402.

Agricolae vita in edit. Veneta 1494. fol. pars eſt edit. Taciti hiſt. Auguſtae et de Germania etc. v. *Pinelli* cat. II. p. 98. *Strauſſii* opp. rariora bibl. Rebdorf. p. 187. *Panzeri* A T. III. p. 414. atque *Erneſti* praef. pag. XXXIII ſq. — Vitam *Agricolae germanice* vertit *de Nicolai* in Vermiſchten Werken, Baſil. 1772. 8. pag. 119 — 164. — *Gallice* vertit *Duc de Nivernois*, in tom. IV. Oeuvres de *Mancini Nivernois*, aut etiam ſub titulo: Mélanges de Littérature en vers et en proſe, in tom. II. Pariſ. 1797. 8. — Vie de Julius Agricola par Tacite. Traduction nouvelle par Des··· Pariſ. 1797. 12. Laudatur verſio

in

in Jen. A. L. Z. a. 1798. m. Febr. nr. 68. — *Cn. Iul. Agricolae* vita, ſcriptore *C. Cornel. Tacito*, cum verſione anglica *J. Aikin*. Warrington, Eyres. Lond. Johnſon. 1774. min. 8. — A Treatiſe on the Situation, Manners and Inhabitants of Germany: and the Life of *Agricola*: by *C. Corn. Tacitus*; translated into English by *John Aikin*, cum copioſis adnotatt. et tabula Germaniae antiquae geographica, Warrington et Lond. 1778. 8. — The Life of *Agricola*, with an Account of the Situation, Climate and People of Britain. By *Tho. Gordon*, Lond. 1763. 8. De his aliisque, huc pertinentibus, libris v. *Bruggemann* View etc. p. 693 ſqq.

Ad pag. 402. *ſub fin.*

Taciti libellus *de Germania* a renatis litteris toties eſt editus et illuſtratus, vt integrum tam editionum quam obſeruationum catalogum conficere, nimis foret longum taediique plenum, et, quicumque antiquitatem aut geographiam Germaniae ſcripſerunt, (quorum nubem collegit *Fabricius* in Bibliographia antiquaria ed. Schaffshauſen. Hamburg. 1760. 4. pag. 43 ſqq. pag. 203 ſqq. etc.) ii Taciti quoque libellum paſſim illuſtrarunt. V. amplum catal. et editionum et interpretationum aliorumque librorum maioris minorisque molis, in quibus Taciti libell. explicatur, in *Hummelii* Biblioth. der deutſchen Alterthü-

terthümer. Norimberg. 1787. 8. p. 41 ſqq. Quare pauca adtingemus. Quasdam edd. antiquiſſ. iam memorauimus: alias indicauit cel. Panzer in A. T. v. vol. V. ſine indic. p. 420.

Ad pag. 403. *lin.* 7.

Taciti liber de Germania cum comment. *Chr. Coleri.* Hanou. Wechel. 1602. 8. — Eiusdem *Coleri* ſpicilegium ad ſcripta Taciti. ibid. 1603. 8.

Tacit. de moribus Germanorum et de vita Agricolae, ex edit. Gabrielis Brotier ad alteram I. Aug. Erneſti collata. Lond. 1788. 8.

— *Taciti* de ſitu, moribus et populis Germaniae libellus cum annotatt. et vocabulorum explicatione (haud vtili) in vſum iuuentutis editus a *Io. Henr. Emmert.* Gotting. 1791. 8. conf. Jen. A. L. Z. 1795. menſ. Mart. nr. 80.

Taciti Germania, mit Stellen aus den Alten belegt, erläutert, verglichen, auch hie vnd da ergänzt, vnd zum Gebrauch in Schulen herausgegeben von *I. F. Schwedler.* Pars I. Halae Sax. 1794. 8. Hic quoque ib. 1793. 8. *germanice* vertit Taciti libellum.

— *Tacitus veber Germanien*, Lateiniſch vnd Deutſch, von *Io. Chriſtoph Schlüter.* Dortmund. 1798. 8.

— *Taciti* de ſitu, moribus et populis Germaniae libellus. Mit grammatiſchen, philologiſchen vnd hiſtoriſchen Anmerkungen zum Gebrauch der Schulen bearbeitet von *Chriſti.* *Gottl.*

Gottl. Gotthelf Koch, zweitem Lehrer an der Stadtſchule in Neuſtadt bey Dresden. Miſniae 1799. 8. Valde caſtigatur labor Kochii in Erlang. Litterat. Zeitung. 1799. nr. 180.

Ad pag. 403. *lin.* 9.

Althameriani opuſculi prima editio, quam habeo, eſt inſcripta:

Andreae Althameri Brenzii ſcholia in Cornelium Tacitum Rom. hiſtoricum de ſitu, moribus populisque Germaniae etc. cum indice, totius libri ſummam complectente. In calce: Typis excudebat Norimbergae Frider. Peypus, impenſis prouidi viri Leonardi de Aich, bibliopolae ac ciuis Norimbergeñ. Anno viceſimo nono ſupra ſesquimilleſimum. (1529.) 4. cum textu in multas particulas diſſecto. — Editio *altera* auctior habet inſcriptionem: — Commentaria Germaniae in P. Corn. Taciti libell. de ſitu etc. elucubrata Onolzbachii 1536. Norimbergae apud I. Petreium 1536. 4. — rec. in Opere hiſtorico in IV. tom. diuiſo, etc. tom. I. pag. 1 ſqq. Auguſtae Vindelic. 1574. fol. — tum cum aliorum commentariis et adnotatt. in Tacitum, ſtudio *Simon. Fabricii*, ibid. 1580. 8. — Porro: Ambergae 1609. 8. — Francofurti 1617. 8. conf. *I. A. Ballenſtad* in vita Althameri, Wolfenbüttel 1740. 4. pag. 16 ſqq. et *S. I. Ehrhardt* in III. continuatione examinis Lexici vniuerſ. litterar. Adelung. in Jour-

na

nal von vnd für Deutſchland. a. 1792. part. VIII. pag. 692 ſq. — *Michaelis Virdungi,* hiſtor. et eloq. in acad. Norica Profeſſ., commentarius in *C. Iul. Agricolae vitam*, ſcriptore *Corn. Tacito.* Additae ſunt in eumdem Taciti lib. annotatt. *Matthiae Berneggeri.* Argentor. 1617. 8. — *Ex C. C. Taciti Germania et Agricola* quaeſtiones miſcellaneae, olim moderante *Matthia Berneggero* academicis exercitatt. ſparſim diſputatae. Vnum in corpus certumque ordinem ex B. ſoceri mandato inſtitutoque tributas ipſiusque adnott. msst. paſſim auctas edidit *Io. Freinshemius.* Argentor. a. Ch. 1640. 8.

De verſionibus *germanicis* praeter memoratas, et praeter *Hummel.* l. c. pag. 47 ſq. et *Degen.* l. l. p. 445 ſqq. vid. *Hauptmann* in Notitia breu. auctor. veterum p. 247 ſq. — Laudabilis eſt opera M. *Io. Henr. Martini Erneſti,* Prof. Coburgenſ. C. C. Tacitus von Deutſchlands Lage, Sitten vnd Voelkern. Mit erklärenden Anmerkungen, Ausführungen vnd Abhandlungen, und einem geographiſch-hiſtoriſchen Woerterbuche. Noribergae et Altdorf. 1791. mai. 8. — Alter tomus, ſiue Lexicon geograph. et hiſtor. habet peculiarem inſcriptionem: Verſuch eines geographiſch-hiſtoriſchen Woerterbuchs, vornehmlich zum Gebrauche des C. C. Tacitus. etc. ibid. 1792. m. 8.

Ad

Ad pag. 405. *lin.* 14.

Plures *Ammirati Discorsi* etc. editt. atque libri versiones refert *Meusel* noster in Bibliotheca historica, vol. IV. part. I. p. 354 sq. vbi quoque pag. 347 — 362. de Tacito et quibusdam editt. agitur; tum multae versiones multaque scripta, in quibus Taciti opera illustrantur, recensentur. Adde *Hummel.* l. c. pag. 48 sqq. Quapropter in fine huius paragraphi notitiam quorumdam librorum, praecipue recentiorum, subiungam: plura dabo alio tempore et loco.

Ad pag. 406. *lin.* 11.

Hilleri Racemationes sunt deinceps continuatae, et a. 1790. prodiit Racem. XXXIX. in Annal. XIV. cap. 44, 3. cap. 51, 1 et 3. cap. 55. 4.

Ad pag. 407. *lin.* 17.

Cyriaci Lentuli, Prof. Marburg. aula Tiberiana et solertissimi ad imperandum principis idea. *Cornelius Tacitus* monitis ex annalium eius medulla erutis et liberiori disceptandi spatio ad nostri aeui vsum accommodatis, ciuilem in orchestram et militarem productus. Herbornae Nassou. 1663. 8. Taciti annales per aphorismos politice, inprimis historice explicantur.

Chronologiam historiae *Taciti* concinnavit *Dau. Chytraeus* in libello de ratione dis-

cendi et ordine ſtudiorum in ſingulis artibus recte inſtituendo. Witebergae, 1564. 12. fol. *N.* — De *Tacito* vid. quoque *Degorei Whear* Relectiones hyemales, ed. Tubing. 1715. 8. p. 84 ſqq. et de Germania p. 119. atque *I. Chriſti. Neuii* acceſſiones ad Deg. Wheari relect. hiemales. ibid. pag. 128 ſqq. et de commentatoribus Taciti pag. 132 ſqq. it. pag. 5. part. II. acceſſionum etc. et p. 4 ſq. in eiusdem Mantiſſa ad D. Wh. relect. hiem. ibid. eod. anno.

Editionibus *Forſtneri* notarum etc. a cl. *Meuſelio* l. c. pag. 356. citatis addere liceat aliam, in qua VI. priores Annalium libri illuſtrantur, ſic inſcriptam:

Chriſtoph. Forſtneri, Auſtrii, ad libros ſex priores Annalium C. C. Taciti notae politicae. Quibus pleraque omnia, quae reliquis quoque Taciti libris continentur, ſuis quaeque locis explicantur. Adiuncta eſt in fine eiusdem oratio, habita Venetiis in excellentiſſimo collegio, menſe Iulio a. CIƆIƆCXXV. Adiectus etiam liber omiſſorum ſingularis eiusdem. Editio vltima, prioribus longe emendatior, et copioſo rerum indice locupletior. Lugduni Batau. ap. Franc. Moyardum. 1650. 12. Epiſtola Forſtneri nuncupatoria ſcripta eſt Patauii XII. Cal. Octobr. 1626. atque in catal. bibl. Thott. IV. p. 312. citatur editio Argentor. 1627. 8. et p. 360. occurrit edit. Lugd. B. 1655. 12. Continuatio autem illarum nota-

notarum ſic eſt inſcripta in exemplo, quod habeo:

Chriſt. Forſtneri Auſtrii ad libros Annal. XI. XII. XIII. C. C. Taciti notae politicae. Quae ſunt continuatio notarum politicarum eiusdem Authoris ad ſex libros priores. Francofurt. ſumpt. Io. Beyeri. 1662. 12. Dedicatio ſcripta eſt Mombeligardi in Sequanis Cal. Maii a. CIↃIↃCLI. — Meo exemplo additum eſt opuſc. cum peculiari inſcriptione:

Chriſto. Forſtneri in tres poſtremos libros Annalium C. *C. Taciti* notae politicae. Francof. impenſis Io. Beyeri 1661. 12. et dedicatio exarata eſt Mombeligardi Cal. Septembr. CIↃIↃCLXI.

La Morale de Tacite De la Flaterie. Par le Sieur *Amelot de la Houſſaie.* A la Haye, chez Adrian Moetjens. ſ. a. nota. 12. v. cl. *Meuſel.* loc. cit. qui tantum citat edit. Pariſ. 1686. 12. Praemiſſus eſt ſermo criticus, ſ. Critique de divers Auteurs modernes, qui ont traduit ou commenté les Oeuvres de Tacite; avec les jugemens que l'on a faits de ſon ſtile et de ſa Morale.

Io. Hill in Transactions of the Royal Society of Edinburgh. Edinb. 1786. 4. vol. I. pag. 76 ſqq. dedit duas commentatt. de principiis hiſtoricae compoſitionis, praecipue in ſcriptis Taciti declaratae. Illae ſunt translatae in linguam italicam et germanicam. *Ita-*

licae quidem verſionis haec eſt inſcriptio: *Saggio* ſopra i principi della compoſizione ſtorica e loro applicazione alle opere di Tacito del Sign. *Giov. Hill* — — tradotto — con un appendice. Pavia par P. Galeazzi 1789. 8. *Fontana*, Profeſſ. matheſeos Paviae, interpretatus libr. in adpendice, Taciti notationem et dotes ingenii acute explicuit. Conf. Jen. A. L. Zeit. 1792. nr. VII. menſ. Iun. p. 447. — *Germanice* vertit commentatt. *Hilli* et reliquorum ſcripta ſocietatis Edinburgenſ. doctrinarum, (Gottingae 1789. m. 8. p. 123—194.) et notas ſupplementaque addidit *Io. Gottl. Buhle*, Prof. Gottingenſ. Ueber die Talente vnd den Character des Geſchichtſchreibers, mit Anwendung auf die Schriften des Tacitus von *John Hill* etc.

M. *Lundblad*, eloq. et poeſ. Prof., diſſ. reſpondente E. G. Nolleroth, de ſtilo Cornelii Taciti. Lund. 1789. Tacitus vindicatur a crimine obſcuritatis, cuius ſcribendi genus colorem formamque accepiſſet partim ab eorum, quos ſequutus eſt, imitatione, partim ab amore antiquitatis, partim enatum eſſet ex ipſius moribus modoque ſentiendi cogitandique. — *Gabr. Ackeleye* exercitatt. in Tacitum de M. G. vet. Sorae 1608. 8. ſ. eiusdem XXV. exercitatt. politico-philologicae in Tacitum. Sorae ap. Kruſium. 1646. 8.

Aug. Chr. Borheck proluſio, qua ad cap. IX. Germaniae Taciti de Mercurio, Hercule, Marte,

Marte et Iſide Germanorum quaedam disputantur. Duisburg. 1790. 8. — rec. in Neuem Magazin für Schullehrer etc. Gotting. 1793. tom. II. part. I. p. 234. Conf. tamen Jen. Allg. Litt. Zeitung. a. 1790. p. 703.

M. *Gottfried. Aug. Arndt* disp. quatenus Taciti de Germania libello fides ſit tribuenda. Lipſ. 1775. 4. — Anonymi ſpecimen I. obſeruationum ſelectarum de Tacito in hiſtoria Germanorum deorum dubio et fallaci. 1720. 4. ſine loci nota. — M. *Charitii* diſſ. praeſide D. Reinhard, vtrum ſatis fide digna ſint, quae Tacitus in libello de moribus Germaniae tradit. Witteberg. 1792. 4. — *Guil. Butte* proluſ. de Taciti loco vexatiſſimo, qui exſtat in ſecundo cap. libri de moribus Germanorum conſcripti. Gieſſae 1792. 4. — *Frank*, Directoris Gymnaſ. ſenat. progr. de Chaucis, veteris Germaniae populis, regnandi conſiliis commendabilibus, ad Tacitum de Germania cap. 35. Erfordiae 1794. 4. — M. *Matth. Norberg.* disput. reſp. Textorio, de origine Germanorum apud Tacitum. Lund. 1796. 4. — Cel. *Io. Frid. Herel* ſcripſit commentat. Veber einige Stellen in dem Werke des Tacitus: de moribus Germanorum, Kriegskunſt vnd Sittenpflege vnſerer aelteſten Vorfahren betreffend, Erford. 1796. 4. in qua, vt ſolet, quaedam loca ingenioſe acuteque emendauit atque illuſtrauit. Quod contra emendationem in cap. 31. *ſit ominoſum id*

genti loco vulgatae lectionis *ignominiosum id genti* cl. *Döring* in censura libelli in ephem. litter. Gothanis quaedam monuerat: *Herelius* V. C. suam coniecturam docte defendit, totumque locum erudite exposuit in ephemer. litter. Erfurt. a. 1796. plag. XV. pag. 113 — 120.

Crollii comment. ad Taciti Annal. I. 10, in: Historia et commentatt. academiae elect. doctrinarum et elegantior. litterar. Theodoro-Palatinae, vol. VI. histor. Manhem, 1789. 4. nr. 1. — *Runde* orat. de vera nobilitatis notione, pro diuersa temporum ratione maxime diuersa; praecipue ad illustranda ea, quae *Tacitus* de antiquissima Germanorum nobilitate refert. Gottingae 1793. 8.

Cl. *Io. Henr. Ludou. Meierotto* in progr. quodam aperit Fontes, quos *Tacitus* de tradendis rebus ante gestis videatur sequutus. Berol. 1795. fol. — Eiusdem progr. de praecipuis rerum romanarum, ac primum de *Taciti* moribus. ibid. 1790. fol. — Eiusd. progr. germanice scriptum, de Tacito, qua ratione is fuerit, et quam vtilitatem lectio eius paret. Berol. 1790. fol.

In *Conzii* Museum für die Griechische vnd Römische Litteratur. Tiguri et Lipsiae, part. II. nr. 5. a. 1795. mai. 8. sunt Einige Bemerkungen veber die historische Kunst der Alten, vorzüglich veber Herodotus, Thucydides vnd *Tacitus*, pag. 125—165. — Ibid.

nr.

nr. 6. Historia Pison. contra Neronem coniurationis ex Tacito, addita versione orationis Cremutii in Taciti Annal. IV. 34.

(*Smetii*) comment. in *C. C. Taciti* Histor. V. 19. (de Batauorum oppido.) Nimwegen 1785.

In *Iani* obseruatt. crit. part. III. 1786. 4. est obseruatio in Annal.

In Magazin für Schulen etc. tom. I. part. II. pag. 427 sqq. Bremae 1790. 8. sunt variae in Tacitum obss. 1) *B.* in Annal. I. c. 28. 2) *Frankii* in capp. XII. et XIII. lib. de Germania cum animaduersionibus editoris. — In tom. II. part. I. pag. 186. *R.* supplementum ad explicationem Annal. I. cap. 28. — In vol. V. (Bremae 1797.) inscr. etiam Commentatt. philolog. editae a G. A. Ruperti et H. Schlichthorst. pag. 213 sqq. sunt acutae cl. *Herelii* emendatt. Taciti Annal. XI. 16. ac XV. 47. et 50.

Thomae Wopkensii in *C. C. Taciti* opera animaduersiones criticae. Praefatus est Henr. Io. Arntzenius: in Actis litterariis societatis Rheno-Traiectinae: tom. II. Lugd. Bat. et Traiecti ad Rhen. 1795. 8. pag. 19 — 133. Rariores dicendi formulae et constructiones potissimum explicantur, aut emendationes aliorum examinantur ac reiiciuntur; interdum nouae proponuntur coniecturae.

I. Gottlob Guil. Dunkel explicatio loci Taciti de Germ. cap. 19. (*litterarum secreta*

viri pariter et feminae ignorant,) in: Hamburgische vermischte Bibliothek etc. tom. I. Hamburgi 1743. m. 8. pag. 671 sqq.

Steger comment. Griechische Monumente im aeltesten Germanien. Beytrag zur Aufklärung einer Stelle in *Tacitus* Deutschland cap. 3. — in deutscher Monatsschrift, an. 1797. Lips. tom. II. pag. 41 sqq.

Longolius, Rector quondam Gymnasii Curiensis Regnit. in pluribus programmatibus, (v. *Hummelii* Bibl. l. c.) Taciti libellum de M. G. illustrauit. Eius vero prolus. de Hermunduris aliasque et Longolii et aliorum V. D. commentatt. ad Taciti libellum explicandum in primis facientes collegit ediditque cl. *Ernesti* in opere, inscripto:

Notitia Hermundurorum, eorumque caussa maximae partis Germaniae antiquae: in his B. *Paulli Dan. Longolii* dissertationibus de Hermunduris denuo editis, emendatis ac partim sua ipsius manu auctis: opera et studio M. *Io. Henr. Martini Ernesti*, P. P. O. Coburgensis. Accesserunt praeter vitam auctoris alia eiusdem viri scripta ad Taciti Germaniam, in primis inedita. Appendicis loco *I. Perizonii* notulae in Taciti Germaniam nondum vulgatae, et variae virorum doctissimorum disputationes eum librum illustrantes. tom. I. II. Norimbergae 1793. mai. 8. — De libris, in Britannia scriptis a viris doctis, ad Taciti

Taciti vitam operaue explicanda, v. *Brüggemann* View etc. l. c.

Ad §. 20. *sect.* 4. *pag.* 409. *lin.* 3.

Plures edd. recensebo alio tempore locoque. Editt. autem antiquissimas opusculi, *de viris illustribus*, Plinio iuniori perperam tributi, enumerat cl. *Panzer* in A. T. v. indic. siue vol. V. pag. 365. — Editores Bipontini quinque classes editionum constituunt, et primam quidem aetatem incipiunt ab a. 1471. vsque ad 1508.

Ad pag. 409. *sect.* 4. *lin. vlt.*

C. Plinii Caecilii epistolae, panegyricus et (Aurelii Victoris) liber de viris illustribus, sine vlla nota, saeculi XV. charactere roman. in 4. in Pinelli catal. II. pag. 222. cel. *Panzer* A. T. IV. pag. 177. n. 975. suspicatur, eam esse Venetam *Anton. Moreti.* Ille ibidem nr. 373. citat ex Maittario IV. p. 764. ed. *Plinii* epist. libr. *nouem*, charact. rom. 4. sine vlla nota l. et anni etc. In Allgem. litterar. Anzeig. mense Sept. 1796. nr. XIX. *Io. Ad Christian Thon*, praeco verbi diuini apud Sundhausanos prope Langosalissam, descripsit editionem in 4. min. sine titulo, addiditque binas Eckardti epistolas. Supra primam Plinii epistolam legitur: *Caii Plinii Nouocom. epistolarum liber primus:* in fine libri VIII. *C. Plinii Nouocom. liber octauus*

et vltimus. Finis. Tunc ſequitur *Panegyricus.* Enimuero Plinius librum VIII. poſt nonum edidit. (v. *Maſſon.* vitam Plinii pag. 164. et Ern. Fabr. B. L. II. pag. 414.) In libro tamen nono ed. Aldinae ſunt 40 epiſtolae; in antiquá illa edit. in libro quidem octauo, ſed reuera nono, ſunt 39 epiſtolae. Videtur etiam antiqua illa edit. eſſe prima, quae Panegyricum et lib. de viris illuſtribus habeat adiunctos. Litterarum initialium prima plerumque eſt calamo ſcripta, quum pictor talem pingeret atque ornaret. Hinc viro docto videtur illa de codice quodam deſcripta. Plura de ea vide loco cit.

Ad pag. 410. *lin.* 5.

Loco 1480 ſcribendum eſt 1490. Ea editio, e codd. emendata, *nouem* habet *libros.* v. Erneſt. Fabric. B. L. II. p. 412. et notit. litt. in ed. Bipont.

Ad pag. 411. *lin.* 2.

Edit. *Aldina* a. 1504. iure dubia eſt editori Bipont. in notitia. Atque in Serie dell' Edizioni Aldine pag. 26. adnotator, „*Queſta* (n. ed. 1504.) ait, *è l'edizione del 1508, della quale alcuni eſemplari per errore hanno 1504.*" Edit. Aldin. 1503. nulla eſt et forſan exſtitit per errorem typograph., vltimo numero *3* loco *8.* poſito. — Atque edit. Ald. (quam in manibus habeo, in calce,) a. 1508. eſt inſcripta:

ſcripta: *C. Plinii Secundi Nouocom. epiſtolarum libri decem*, in quibus multae habentur epiſtolae, non ante impreſſae. Tum Graeca correcta, et ſuis locis reſtituta atque reiectis adulterinis, vera repoſita. Item fragmentatae epiſtolae, integrae factae. In medio etiam epiſtolae libri octaui de Clitumno fonte non ſolum vertici calx additus, et calci vertex; ſed decem quoque epiſtolae interpoſitae ac ex Nono libro octauus factus, et ex octauo nonus, idque exemplaris correctiſſimi et mirae, ac potius venerandae antiquitatis. Eiusdem Panegyricus — eiusdem de viris illuſtribus — Sueton. de claris grammaticis — Iulii Obſequentis Prodigiorum liber etc. Praefat. ſcripta eſt m. Nou. M.D.VIII. Pariter dubia videtur ed. Ald. 1514. Certe neque in Serie etc. memor. neque in notit. Bipont. nominatur. — Edit. *Iuntina* in lucem emiſſa eſt non, 1518. qui eſt error typogr. in Notitia etc. ſed 1515. vna cum eiusdem (ſ. potius Aurelii Victoris) de viris illuſtribus etc. Suetonii de claris grammaticis et rhetoricis, et Iun. Obſequentis prodigior. libr. v. *Bandini* Ann. Iunt. typogr. II. p. 95 ſq.

Bipontini editores *ſecundam* aetatem conſtituunt *Catanaeo* — *Aldinam*, a. 1508 — 1542 — 1581. Atqui Aldinam ducere nouam claſſem ex inſcriptione non minus cognoſcitur, quam ex praefatione, in qua etiam, vti iam in fronte, editio adnunciatur his verbis: „epiſto-

„epiſtolae decimi libri ad Traianum probantur eſſe Plinii: inibi etiam liber de viris illuſtribus, non Tranquilli, ſed Plinii eſſe oſtenditur.“ Neutrum eſt verum.

Ad pag. 411. *lin.* 15.

Altera edit. *Catanaei,* a vitiis primae typographicis purgata, prodiit Venet. 1510. fol. — *Tertiam Catan.* edit. 1519. Venet. ipſe habeo, at non nuncupata eſt Sadoleto, (vti exiſtimaſſe videtur V. D. Bipont.) ſed Iafredo Carolo et ſcripta eſt dedicatio Mediolani M. D. V. — Quae *Aldina* a. 1514. habebatur, ea tantum reuera eſt mera Aldinae repetitio, excuſa vero *Argentorati*, apud Schurerum, cum praef. B. Rhenani 1514. 4. et, vti Aldina, inſcripta. v. *Panzer.* A. T. VI. p. 66. et Lipſ. Allgem. Litt. Anz. loco ſupra citato.

Duae eaeque diuerſae editiones *Baſileenſes* ap. Cratandrum ſunt notandae. Prior ducta eſt ex Aldina, vti Cratand. in ſua ipſe fatetur praefatione, quam quoque ſequitur Aldi Manutii praefatio. Inſcriptio vero haec eſt:

C. Plinii Sec. Nouoc. epiſtolarum libri decem, in quibus multae habentur epiſtolae non ante impreſſae: cum pluribus aliis, quae proxima pagella indicabit: (n. Panegyrico et reliquis, quae exſtant in ed. Aldina, opuſculis.) Ex inclyta Baſilea. M. D. XXI. (1521.) in 8. quam quidem formam habet meum exemplar:

plar: alia quoque in 4. reperiri, in Ernest. Fabr. B. L. II. p. 413. traditur.

Posterior curata est a *Io. Sichardo*, qui in praefat. edit. Aldinam valde, at inique, spernit, Aldumque, iurat Iouem lapidem, nullibi minus officium fecisse. Plinii epp. et Paneg. in margine interdum sunt adscriptae variae lectiones. Inscripta autem est editio:

C. Plinii Sec. Nouoc. — Epistolarum libri X. ad exemplar mstum Rodolphi Agricolae diligentissime recogniti. *Panegyricus* Traiano Caesari dictus. Et is ad vetustissimum exemplar emendatus. De viris illustribus. — Acc. Suetonii liber de claris grammat. etc. item Iulii Obsequentis prodigiorum liber. Indices etc. Basileae ap. Andr. Cratand. a. M.D.XXX. (1530.) 8. — Basil. ap. hered. Andr. Cratandri. 1542. 8. quae ed. (superioris probabiliter repetitio,) in Notitia etc. tantum memorata est.

Tertiam editt. aetatem docti Bipontini nominant *Stephano-Casaubonianam*, dein *Gruterianam*, a. 1581. vel potius 1591 — 1640 — 1669. — Prima *H. Stephani* edit. prodiit Paris. 1581. 12. — altera, quam in manibus habeo, non vti in Notitia per errorem scriptum exstat, a. 1592. sed 1591. 12. cum variis aliorum lectionibus, margini adpositis, frequentioribus tamen ad Plinii epistolas, quam ad Panegyricos Plinii et reliquorum, etiam additas Claudiani panegyres.

Ad

Ad pag. 411. *lin. antep.*

Plinii epp. cum eiusdem, nec non *Eumenii*, *Pacati* et reliquorum panegyricis, cura D. *A. R.* (Andr. Riuini,) P. P. in acad. Lipſ. 1650. 8. (vid. ſupra, part. I. pag. 32. fin.) Textui epiſtolarum admodum paucae, multo autem plures variae lectt. panegyricis ſubiectae ſunt. Textum ita excipiunt virorum memoratorum in Plinii tantum Epp. notae, vt cuiusque animaduerſiones ſeiunctae a reliquis, et cum noua paginarum ſerie poſitae adpareant.

Aetas IV. ſecundum eruditos Bipontinos edd. eſt *Veenhuſio-Thomaſiana* 1669 — 1703. inde *Cellario-Hearniana* 1703 — 1734.

Ad pag. 412. *lin.* 12.

Plinii epp. et panegyricus, cum notis breviſſimis. Oxonii, e theatro Sheldon. 1677. 1686. 8. — Centuria epiſtolarum, ex tritiſſimis claſſicis authoribus, Cicerone, *Plinio* et Textore ſelectarum etc. a *Carolo Hoole*, Londini 1677. 8. — De *Hearne* edit. conf. acta erudit. 1704. p. 182.

Ad pag. 413. *lin.* 1.

Plinii epp. et panegyricus. Londini ex offic. Iac. Tonſon et Io. Watts. 1722. 12. — ibid. ex offic. I. et R. Tonſon. 1741. 12. — *C. Plinii Caecilii Secundi* epiſtolae quaedam praeſtantioris argumenti in vſum Gymn. Osnabrug.

nabrug. ſelegit et edidit M. *I. Chſtph. Koecher*, Rector Osnabrugi. 1735. 8. — Epiſtolae (ſine notis.) Vpſaliae 1789. 8. — Panegyr. ibid. eod. a. (ſine notis.) ap. Edman. — Epp. et Panegyr. Edinburgi 1782. 8. — Epiſtolarum libri X. ſumt. editoris: excudeb. M. Ritchie et I. Sammels. Londini 1790. 8.

Ad pag. 413. *lin.* 4.

De principibus Panegyrici edd. v. quoque notit. litter. in ed. Bipont. pag. XXXIX. et *Panzeri* A. T. II. pag. 98. n. 608. et pag. 99. nr. 609. et de II. aliis tom. IV. pag. 15. et 177.

Ad pag. 413. *lin. vlt.*

Loco 1642. ſcr. 1643. de qua edit. v. Schwarz. indic. variar. editt. p. 748. — *Plinii* panegyr. cum Iuſti Lipſii commentario. Oxon. 1662. 12.

Ad pag. 414. *lin.* 4.

De *Pataroli* et aliorum collectionibus vett. panegyricorum v. Prolegom. in Notitia pag. 40 ſq. Addatur, *Jac. de la Baune* edit. recuſam eſſe et auctam notis ſelectioribus Lipſii, Liuineii, Catanei, Rayani, Baudii, Rittershuſii et aliorum, (curante *Tho. Parſell*,) Londini, typis Guil. Bowyer, 1716. 8. iterum ibid. apud W. et I. Innys. 1727. 8. v. *Brüggemann* View etc. pag. 698.

Gesneri

Gesneri ed. Panegyr. primum adſpexit lucem, Gottingae 1735. 8. In praefat. ſ. epiſtola ad Chr. Gottl. Schwarz. Gesner plura Panegyrici Pliniani loca critice pertractat. — Huc quoque pertinet: Enchiridion, ſiue prudentia priuata ac ciuilis T. Pomponii Attici, M. et Q. Ciceronum, Cn. Iulii Agricolae, Imp. Caeſ. Neruae Traiani, a Nepote, Ciceronibus, Tacito, *Plinio* deſcripta. In vſum praelectionum academicarum recenſuit *Io. Matthi. Gesnerus.* Gotting. ap. I. Pet. Schmid. 1745. 12. mai. conf. cl. *I. M. Gesneri* Biographia academica Gottingenſis, edita a *Ier. Nic. Eyringio.* vol. III. Gottingae 1769. 8. pag. 334 ſqq. et p. 350 ſqq.

Ad pag. 415. *lin.* 5.

C. Plinii Caec. Secundi Panegyricus Traiano dictus. Recenſuit notisque illuſtrauit *Gottlieb Erdmann Gierig*, Gymnaſiarcha et Profeſſ. Theol. in Archigymnaſio Tremon. Lipſiae 1796. 8. Laudatur, intermixtis nouis quibusdam coniecturis, in Jen. A. L. Z. a. 1796. nr. 346. m. Nou.

Ad pag. 416. *lin.* 2.

Leg. *Baune:* et de ep. 97. libri X. v. Erneſti-Fabr. B. L. II. p. 418 ſqq. et *Chriſt. Aug. Heumanni* disp. de perſequutione Chriſtianorum Pliniana, Gotting. 1731. 4. rec. in eiusdem ſylloge diſſertationum, tom. I. part. I. pag.

pag. 119. et *Schroeckh* chriſtliche Kirchengeſchichte, part II. pag. 328 ſqq.

Conradi Rittershuſii IC. liber commentarius in epiſtolas *Plinii* et *Traiani.* Cui acceſſit commentar. Franc. Balduini in Plinii conſultationem et Traiani reſcriptum de Chriſtianis: cum indice. Ambergae 1609. 8. In vberioribus prolegom. agitur de Plinio et Traiano.

Ad pag. 417. *med.*

Semleri ſententiam firmare quidam ſtuduit in: Beyträge zur Beförderung des vernünftigen Denkens in der Religion, faſc. XIII. Winterthur 1790. V. D. putat, epiſtolam illam confictam eſſe poſt Euſebii tempora per occaſionem loci apud Tertull. qui litterarii eiusmodi ficti meminit commercii. Verum opinioni valde deeſt probabilitas.

Ad pag. 418. *lin.* 13.

De *C. Plinii Caecilii Sec. Nouocomenſis* teſtamentaria inſcriptione Mediolanenſibus adſerta et illuſtrata diſſ. auctore *Octauio Boari Foroiulienſi.* Mantuae 1773. mai. 4. cf. Beyträge zur Erlang. gel. Zeit. 1774. plag. XVI. p. 252 ſqq.

I. A. Schaefer Progrr. veber den Character des jüngern *Plinius.* Onoldi 1786. ſq. 4.

Delle Ville di *Plinio* il giovane opera di D. *Pietro Marquez* Meſſicano con un appen-

dice ſu gli Atri della S. Scrittura, e gli ſcamilli impari di *Vitruvio.* Romae 1796. 8. conf. ephem. litt. Gotting. 1795. nr. 90.

De eo, quod intereſt inter dicendi genus epiſtolare Ciceronis et Plinii Secundi, disputatio — conſcripſit *Erasm. Moeller.* Hauniae 1790. 8.

Panegyrico di *Plinio* a Traiano, nuovamente trovato e tradotto da *Vittorio Alfieri da Aſti.* Nizza. 1789. 8. Neque eſt verſio Pliniani panegyrici, neque nouum Plinii opus; ſed bona chria, in qua laudatur libertas et fingitur oratio Plinii ad Traianum commouendum, vt ſe abdicet imperio, ciuis fiat, et Romae reddat libertatem, euentu tamen precibus et orationi haud reſpondente. — Germanice verſus in Neuem deutſchen Muſeum, partic. III. m. Mart. 1790. pag. 245 ſqq.

Meierotto progr. in Plinii epiſt. V. libri III. nullum librum tam malum eſſe, vt non aliqua parte prodeſſet. Berol. 1787. 4.

The Translator of Pliny's Letters vindicated from the Objections of *Jac. Bryant,* Esq. to his Remarks reſpecting Trajan's Perſecution of the Chriſtians in Bithynia. By *William Melmoth,* Esq. London. Dodsley. 1794. 8. conf. Biblioth. der neueſten theol. Litteratur von D. Schleusner vnd Stäudlin. vol. I. part. 8.

Leben, moraliſcher Charakter vnd ſchriftſtelleriſcher Werth des jüngern Plinius, von *G.*

G. E. Gierig, Profeſſ. in Dortmund. Dortmund. 1798. m. 8. Lib. in Erlang. Litteratur-Zeitung a. 1799. nr. 85. valde laudatur; neque tamen pauca, praeſertim verſio epiſtolarum germanica, culpantur atque emendantur.

M. Georg Volfgang Auguſtin Fikenſcher — emendatio et explicatio loci difficilioris *C. Plinii Secundi* Panegyrici cap. LXXVI. 2. progr. Culmbaci 1796. 8. — Secus ſentit aliterque locum emendat atque interpretatur *Herel* in commentatt. philologicis editis a G. A. Ruperti et H. Schlichthorſt. vol. V. Bremae 1797. 8. pag. 227 ſqq.

Verſiones multas recenſet editor Plinii Bipontin. in notitia litter. pag. LXX. ſqq. — in ſpecie *germanicas* cl. Degen; *italicas* Paitoni; *anglicas* cl. Brüggemann, qui alia doctorum Britannorum obſeruatt. librosque, in quibus Plinii vita ſcriptaque illuſtrantur, diligenter refert. Addatur verſio *germanica: Des C. Plinius Secundus Lobrede auf den Traian*, aus dem Lateiniſchen veberſetzt vnd mit nöthigen Einleitungen vnd Anmerkungen begleitet von M. *Dau. Ludwig Wigand.* Lipſiae 1796. 8. *Gierig* praemiſit disput. de panegyrici Pliniani virtutibus et vitiis. conf. Lipſ. ephem. litter. a. 1796. plag. 54. pag. 482 ſqq. et Biblioth. der ſchoen. Wiſſenſch. vol. LIX. part. I. Quando Wigand cenſet, Panegyricam orat., quoniam illa non habeat

consilium, vt in ciuitate aliquid aut suscipiatur, aut omittatur aut impediatur, non esse laborem oratoris, sed potius ad genus poeseos lyricae referendam: equidem omnem contentionem in verbi controuersia positam esse arbitror.

Ipse *Traianus imperator*, de cuius vita et rebus gestis auctores historiae romanae sunt consulendi, confecerat *commentarios de bellis Dacicis*, e quorum primo libro *Priscianus* libr. VI. pag. 682. in *Putschii* auctor. grammaticis lat. seruauit fragmentum: *inde Berzobim, deinde Aixi processimus.*

Vita M. Vulpii Traiani exposita a Iacobo de la Baune. — rec. in Schwarzii edit. Panegyrici Pliniani pag. LXXVIII. sqq.

Georg. Casp. Kirchmaieri diss. de cognitione et poenis Christianorum sub Traiano, Witteb. 1693. 4. vt libros omittam, qui historiam persequutionum aduersus Christianos vniversam complectuntur et recensentur a *I. G. Walchio* in Bibl. theologica selecta, tom. III. Ienae 1762. mai. 8. pag. 712 sqq. et in Historia ecclesiastica N. T. vbi praecipue pag. 900 sqq. de Traiano eiusque persequutione aduersus Christianos fusius differitur.

Res *Traiani* imperatoris ad Danubium gestae: libellus, — — addita est dissertat. de tabulae Peutingerianae aetate, auctore *Conrado*

Man-

Mannert. Cum figg. et mappa geographica. Norimbergae 1793. 8.

Hyginus Gromaticus.

1. Hic, diuerſus ab *Hygino mythographo* (v. Notit. breu. pag. 309.) agrimenſor publicus fuiſſe, et circa Traiani atque Hadriani tempora vixiſſe fertur. Mentionem enim fecit Traiani et Lucani. v. *Goeſii* not. ad Hygin. p. 162.

2. Tribuuntur illi a) *Gromaticus*, ſiue de caſtris metandis liber: b) de limitibus liber, quem tamen Hygino indignum alii iudicant: c) de conditionibus agrorum: d) fragmentum de limitibus. Huic quidem *Hygini* nomen Goeſius e ſuo codice; contra Scriuerius ex ſuo exemplo *Sexti Iulii Frontini* nomen praefixit.

3. Primum opus, *de caſtris metandis*, Scriuerius ex Sixti Arcerii cod. primus edidit, cum *Vegetio* etc. ap. Rapheling. 1607. 4. *) — Tum

*) *Schelius* tamen in prolegomenis, fol. auerſo e. 2. Petrus Scriuerius, ait, *anno huius ſaeculi ſexto,* (1606.) primus ei (Hygino) lucem dedit: rurſus *viceſimo primo* alia editione omnia ad fidem codicis ſcripti illius, quo et Lipſius fuerat vſus, expreſſit: quibus editionibus etiamſi notas non adiecerit manumque adeo abſtinuerit, etiam illis, quae reſtituere nullo negotio potuiſſet: debet tamen ei, me iudice, etiam ſic multum reſpublica litteraria: — etc.

Tum editus eſt, emendatior e veteribus libris, docte illuſtratus a *Schelio:*

Hygini Gromatici et *Polybii* Megalopolitani de caſtris romanis, quae exſtant. Cum notis et animaduerſionibus, quibus accedunt diſſertationes aliquot de re eadem militari populi romani, *R. H. S.* (h. e. *Ratbodi Hermanni Schelii.*) Amſtelod. ap. Iudoc. Pluyner, bibliopolam. MDCLX. (1660.) 4. In prolegomenis de vtroque auctore, inprimis (fol. *d. 3.* ſqq.) de Hygino, eius aetate, ſtilo, librique argumento ſollerter diſſerit Schelius. Notis, quae noua paginarum ſerie incipiunt, a pag. 170 ſqq. ſubiecta ſunt quindecim capita ad rem militarem Romanorum, praecipue apud Polybium, explicandam. — Tota haec Schelii editio, cum praefixis prolegom. et ſubnexis notis ac disputationibus a Graevio recepta eſt in Theſaurum antiqq. roman. vol. X. pag. 999 ſqq. edit. Venetae. — Reliqua ſunt edita a *Goeſio* in collectione inſcripta:

Rei agrariae auctores legesque variae. Quaedam nunc primum, cetera emendatiora prodeunt cura *Wilelmi Goeſii,* cuius accedunt indices, antiquitates agrariae et notae: vna cum Nicolai Rigaltii notis et obſſ. nec non Gloſſario eiusdem. Amſtelredami ap. Io. Ianſſonium de Waesberge. 1674. 4.

4. Conf. *Erneſti-Fabric.* B. L. lib. IV. cap. VII. pag. 516 ſq. tom. III.

Ad

Ad §. 21. *de Sexto Iulio Frontino.*

Ad pag. 419. *nr.* 4.

Sext. Iul Frontin. de aquaeductibus. Venet. 1494. fo (Denis supplem p. 368.) — *Politiani* Panepistemon. *Frontin.* de aquis et aquaeductibus, et *Q. Curtius.* ibid. 1496. fol. (Rossi catal. pag. 72.) — Cum Cleonidae harmonico introductorio — Vitruuio Pollione etc. Venetiis per Simon. Papiensem, dictum Biuilaquam. 1497. fol. (cel. *Panzeri* A. T. III. p. 413.) — De quibusdam edd. cum Vitruuio v. Supplem. part. I. p. 322 sq. — *Sexti Iulii Frontini V. Consularis. De Aquis Que In Urbem influunt. Libellus Mirabilis, ex recognitione Pomp. Laeti et Io. Sulpitii.* s. loco et anno. (Romae, charact. Georg. Herolt.) fol. par. v. *Audiffredi* catal. edd. rom. saec. XV. p. 384.

S. I. Frontini de aquaeductibus vrbis Romae commentarius, adspersis Io. Poleni aliorumque notis, vna cum suis, editus a **G. C.** *Adler*, cum figg. Lipsiae et Altonae 1793. 8. *Adler* textum valde corruptum multis locis, praesertim ex emendatt. Corradini d'Allio, cuius notae criticae sunt adiunctae, correxit, lacunas ex codd. suppleuit; Poleni, cui primas tribuit partes, Opsopoei et Keuchenii, cuius tamen adnotationes parui aestimat et rarius retinuit, notas excerpsit suasque adiecit. Laudatur haec edit. in ephem. Gotting. litt. a.

 1794.

1794. nr. 44. et in Jen. A. L. Z. menſ. Dec. 1793. nr. 349. p. 575. Contra cenſor in vniuerſ. bibl. german. vol. VIII. part. I. faſc. 2. a. 1794. pag. 94 ſqq. multa deſiderat culpatque.

Ad pag. 419. *lin.* 21.

Num ed. Front. Strategem. per Phil. Beroaldum reuera prodierit Bononiae 1486. fol. valde dubitat cel. *Panzer* A. T. I. pag. 217. et opinatur eſſe a. 1496. — *Front. Strategemat.* libr. IV. Romae per Euchar. Silbert, cum Vegetio, Modeſto et Aeliano, non a. 1478 (vti per errorem typograph. in mea Introd. in notit. litterat. rom. I. pag. 65. vbi plures edd. Frontini, et reliqq. auctorum vett. de re militari, memoraui, excuſum eſt,) ſed a. 1487. 4. ex praelo exiit, vti Laire ibi citatus diſerte, et clarius Audiffredi in catal. in breuiore notitia etc. a me laudatus teſtantur.

Edit. Bonon. a. 1496. adſeritur in notitia edd. Bipontina a. 1495. nec etiam falſo. Nam in collectione illa in calce *Frontini* libr. et in calce *Vegetii* legitur: „impreſſ. Bononiae per Platonem de Benedictis — anno M.CCCC.LXXXXV." In fine autem librorum *Aeliani* de informandis aciebus — et Modeſti lib. de vocabulis rei militaris, excuſum eſt „Authores penitus diuinos impreſſit quam caſtigatiſſime — Plato de Benedictis Bono-

Bononienſis, M.CCCC.LXXXXVI." v. *Maittaire* A. T. IV. part. 2. pag. 609.

Sext. Iul. Frontinus, Fl. Vegetius et alii de re militari. Venet. per Ioan. de Tridino. 1499. 4. (*Denis* ſupplem. p. 464.)

Ad pag. 419. *lin.* 26.

Meliorem formam induit *Frontinus* de ſtrategemat. cum Vegetio, Aeliano de inſtruendis aciebus et Modeſto in edit. cura et ſumtibus *Godf. Hittorpii*, bibliopolae Baſil. excuſa Coloniae ap. Io. Soterem. 1524. 8.

Ad pag. 420. *lin.* 4.

Loco 16×5. (qui error quoque eſt in Fabric.-Erneſt. B. L. II. p. 373.) ſcrib. 1585. ex offic. Plantin.

Ad pag. 420. *lin.* 13.

Loco 1623. ſcrib. 1633. ex officina Io. Maire: — repet. ibid. apud eumdem. 1644. 12. — Rarioribus libris adnumeratur *Iulii Frontini* ſtrategematicon, ſ. de ſolertibus ducum factis et dictis libr. IV. Pariſ. ap. Sebaſt. Cramoiſy. 1649. 4.

Ad pag. 421. *lin.* 7.

S. I. Frontini opera, ad optimas editt. collata; praemittitur notitia literaria, ſtudiis ſocietatis Bipontinae. Editio accurata. Biponti. 1788. 8. In calce ſubiecta ſunt: S. I. Frontini de aquaeductibus vrbis Romae loca

 deſpe-

desperatissima, quae a criticis et interpretibus omnibus intentata relicta sunt ope MSS. ad veram lectionem restituta a *Io. Francisco Corradino de Allio.*

S. Iulii Frontini strategematicon libri IV. chronologica et historica adnotatione indicibusque in vsum lectionum instructi a *Ge. Frid. Wiegmann*, scholae Gottingens. Collaborator. Gottingae 1798. mai. 8. conf. Jen. A. L. Z. a. 1799. m. Ian. nr. 26.

Ad pag. 421. *lin.* 15.

Io. Franc. Corradini de Allio editio prodiit Venet. 1742. 4.

Quatuor libri *Frontini germanice* versi sunt Moguntiae 1532. — tum a *Marco Tacio*, Ingolstadii 1542. fol. (Tacio superiorem versionem fuisse incognitam, patet iam ex libri inscriptione, in qua diserte scriptum exstat; *Vor Teutsch nye gesehen.*) — *Die IV. Bücher S. I. Frontini von den guten Redten und ritterl. Anschlegen der guten Hauptleute auf das Kürzt in deudsch Reim gefast durch Georgen Motschidler.* Witteberg. 1540. — Germanice versi a *Lienhard Frönsberger*, (sic suum ipse nomen scripsit, non, *Fronsberger*,) a. 1555. (v. cl. *Seyboldi* praef. ad M. Gokii versionem Plautin. fabulae: Grossprecherisch. Officier. Reutlingae 1797. 8.)

Kriegspractica, d. i. Artliche und geschwinde Griff der fürnembsten weitberümbtesten

ſten Krieg- vnd Schlachten, ſo die Römer iederzeit mit iren Feinden gehalten. — Erſtlich durch Sextum Iulium Frontinum, weyl. Burgermeiſter zv Rom, Lateiniſch beſchrieben. Nachmals durch den Hoglerten Marcum Tacium in die Hochdeutſche Sprach transferirt. Allen Ehrliebenden Kriegsleuten zv ſondern Nutz auf das new mit Fleiſſ in richtiger Ordnung gebracht. Gedrukt zv Frankf. am Mayn. Im Jahr 1578. fol. Integer titulus et plura de hac verſione proferuntur et Fabricii narratio in B. L. corrigitur in Lipſ. Allg. litter. Anzeiger a. 1799. nr. 190. pag. 1902 ſq.

Polyaeus vnd Sext. Iul. Frontinus Kriegsräncke der berühmteſten Feldherrn vnd einiger Heldinen, jene aus dem Griechiſchen, vnd dieſe aus dem Lateiniſchen veberſetzt vnd mit Anmerkungen verſehen von M. *Io. Chriſtoph Kind.* Lipſ. 1750. 8.

Verſio Frontini Strategem. germanica eſt in parte I. libri inſcripti, *Kriegsliſten vnd Kriegswiſſenſchaftl. Anecdoten von berühmten Feldherrn.* Gothae 1792. 8. — In linguam *anglicam* conuerſa ſunt ſtrategem. a *Ricardo Moryſine.* Londini 1539. 8. et a M. D. A. B. D. Londini 1686. 12. — De verſionibus *italicis*, Venet. 1537. (in fine: 1536.) 8. — ibid. 1538. — 1541. 8. — 1543. 8. — et 1574. 4. v. *Paitoni* Biblioteca etc. II. pag.

pag. 82 ſq. et de verſionibus *hiſpanicis* atque *gallicis* Fabr. B. L. l. cit.

Ad §. 22. de *Lucio Annaeo Floro.*

Ad pag. 422. *ſect.* 4. *lin.* 13.

Conf. *Panzeri* V. C. A. T. II. pag. 270. Idem V. D. vol. I. p. 336. ex Laire Indic. I. p. 132. aliam edit. (*Colonienſ.*) char. gothico Ther Hoernen, profert: *Lucii Annaei Flori* Epitome hiſtoriae romanae cum libello de commendatione imperii romani. fol. add. *Panzer* IV. p. 130 ſq. vbi quatuor Flori edd. indicio anni locique deſtitutas refert. — De edit. *Parmenſi* v. quoque *Affò* in Saggio di Memorie ſu la Tipograf. Parmenſe, Parmae 1791. 4. p. LXI. ſq.

Ad pag. 423. *lin.* 4.

Haec Lipſienſis edit. cum ea, quam poſt eam citaram, eadem eſſe videtur, et *lin.* 3. eſt corrigendum *Liptzenſi.* Gallicum illum non alium eſſe, ac Conradum Kachelouem, putat *Panzer* I. p. 437, 8. — *Lucii* Flori geſtorum romanorum epithomata: in fine: 1494. ex ducali oppido *Liptzenſi* per Martin. Herbipolenſ. fol. editore *Iac. Baryntho:* editio mendoſiſſima. — Edit. *Flori epitomata quattuor* fin. Liptzk. per Iac. Thanner, ſ. a. fol. ex MS. emendata videtur, habetque proprias easque bonas lectiones. Eſt in bibl. Erlang.

Erlang. — Eadem, ibid. 1512. fol. ſ. 4. Add. *Seybold* progr. laud. pag. 7.

Ad pag. 423. *lin.* 21.

Edit. *Mediol.* apud Vegium eſt ex recenſ. Phil. Beroaldi; ſiue potius repetitio Beroaldinae, (circa a. 1490.)

Ad pag. 424. *lin.* 9.

Annotationum in Luc. Florum *Io. Camertis*, ord. min. S. S. litter. D. libellus. Impreſſus Viennae Auſtriae in aed. Hieron. Victoris et Io. Singrenii ſociorum, ductu Leonardi et Lucae Alantſee, fratrum. 1511. 4. Is libellus ſeorſum editus eſt, v. *Denis* l. c. pag. 54. — Edit. *Camertis* Vindob. a. 1518. 4. eſt in bibl. publ. Erlangenſi. — De edit. Iuſtini cum *Floro* Iuntina. Florent. 1510. 8. v. *Bandini* Iunt. typogr. annal. II. p. 31.

Ad pag. 424. *lin.* 27.

Titi Liuii Patauini decadum epitomae. *Lucius Florus.* Aldus ſ. l. et a. 8. curante Franciſco Aſulano. Sed exemplo meo, vti aliorum, additi ſunt continuis paginis, (adeoque tamquam pars ſuperioris,) *Polybii* hiſtoriarum libri V. in L. L. conuerſi, Nicolao Perotto interprete, curante eodem Aſulano. In calce: *Venetiis in aedibus Aldi et Andr. Soceri, menſe Martio* M.D.XXI. (1521.) Eſt igitur vna editio, conſtans duabus partibus. Add. Serie dell' Ediz. Aldine p. 52. vbi adnota-

notatur: *Questo è il quarto volume del T. Livio in 8.* — Repetita esse videtur illa collectio Florent. per heredes Phil. Iuntae 1522. 8. v. *Bandini* Iuntar. typogr. Annal. II pag. 175. in cuius exemplari initium faciunt Polybii libri V. adiuncta autem est Titi Liuii decadum XIIII. epitome et Lucius Florus. — *Aldinam* edit. *Ex XIV. Titi Liuii decadibus* prima, tertia, quarta; duplex epitome, altera a T. Liuio, altera a *L. Floro; Polybii* libri V. de rebus romanis in latinum conu. a Nic. Perotto: — — in fine: Venet. in aedib. Aldi et Andreae Soceri, m. Febr. MDXXI. fol. citat Drakenb. tom. VII. ed. Liu. pag. 334. ex catal. Henr. Hadr. van der Mark, p. 21. exstitit quoque exemplum in bibl. Pinelli, secundum catal. II. p. 80. add. notam in Serie etc. laudata pag. 53. — *Lucii Ann. Flori historiae romanae libri IV.* Cassellis, impressi a Wilhelmo Wesselio 1598. 8. (sine notis.) Curante et praefato *Iohan. Lagonycho, C.* — *Florus* cum Sexto Rufo, et Messala Coruino. Colon. Agrippinae, excudebatur Gualtero Fabricio. 1562. 8. Est repetitio ed. Aldinae.

Ad pag. 425. lin. antep.

Ita est corrigendum: *ex vnius codicis cum edit. 1510. collati excerptis.*

Ad

Ad pag. 426. *lin.* 8.

Poſt edit. 1638. inſerenda eſt edit. *Blancardi:* acc. eiusdem ex omnibus obſſ. editis ac ineditis *Cl. Salmaſii* commentt. Lugd. Bat. ap. Hack. 1648. 8. — Edit. a. 1655. 8. inſcripta eſt:

L. Ann. Flori hiſt. rom. libri XIV. cum notis integris Cl. Salmaſii: additus etiam *L. Ampelius*, ex eiusdem bibl. Lugd. Bat. ex offic. Elzeu. Is, qui praefatus eſt, miris laudibus extollit operam Salmaſii, et inter alia: „hoc vnum, ait, ſcimus, Cl. Salmaſium, τὸν μακαρίτην, in Floro reſtituendo, tanto alios ſupergreſſum eſſe, ὥςε παῖδας τὰς ἄλλας παρά σοι κρίνεσθαι." Textus vero ductus eſt ex edit. Commeliana, quam Salmaſius correctiſſimam iudicaſſe et ſequutus eſſe dicitur in eadem praefatione. — Repetitus eſt textus, ſine notis, ſed adhibita cura adcuratae mendorum correctionis, vt I. Elſeuier in epiſtola nuncupatoria adfirmat:

L. Annaeus Florus. Cl. Salmaſius addidit *Lucium Ampelium*, e cod. M. S numquam antehac editum. Lugd. Bat. ap. I. Elzeuirium 1657. 12. Floro ſubiectus eſt a pag. 247. ad Florum variarum libellus, collectus ex notis Gruteri, Salmaſii, Vineti et editionibus. — Rec. ap. Dan. Elzeuir. 1664. 12.

Ad

Ad pag. 426. *lin.* 13.

Pro *altera* ed. *Graeuiana* venditatur *Florus* apud Wetſten. Amſtel. 1692. quum ſit exemplum edit. Elzeu. 1674. additis notis, nummis, et praef. Graeuii, vt ipſa Wetſten. praef. teſtatur. Illa igitur edit. Graeuium aeque minus habuit auctorem, ac ed. a. 1702. 8. ap. Galletum tom. II. in qua ed. multae multorum emendationes temerae ſunt in textum receptae.

Splendida quidem doctaque et multis nummorum monumentorumque figuris ornata, ſed minus probata criticis editio eſt: *L. An. Flor.* rer. roman. *libri duo priores*, ex criticorum obſſ. correcti cum textus ratione, notisque variorum hiſtoricis, politicis et antiquariis — adornati et editi a *Laur. Beyero*, Colon. Marchicae. 1704. fol. — Hiſtoriae rom. epitome, per *Annaeum Florum*, Vellei. Paterculum, S. Aur. Victorem, Meſſal. Coruin. Eutropium, Iornandem et al. Florent. 1723. 8. II. tom.

Ad pag. 427. *lin.* 3.

Birmingham, typis Baskerville 1776. 12.|— *L. Ann Flori* epitome rerum roman. cui ſubiungitur Lucii Ampelii lib. memorialis, (cura *Mich. Maittaire*,) Londini ex offic. Iac. Tonſon. et Io. Watts. 1715. 12. et 1765. 12. -- *Flori* epit. et *Ampelii* liber memor. ex bibl. Cl. Salmaſii. Lond. Guil. Bowyer. 1735.

1735. 12. — Editio Annae, Tanaquilli Fabri filiae, in vſum Delphini, Pariſ. 1674. 4. recuſa eſt Londini, impenſis R. Clanell. 1692. 8. — emendatior, ibid. 1714. 8. et prioribus multo emendatior ib. 1727. 8. — Venet. 1715. 4. — ex edit. Annae Tan. Fabri filiae in vſum Delphini. Pariſ. Barbou. 1726. 4.

Verſiones *germanicae* Henr. *von Eppendorf.* Argentor. 1536. fol. et 1563. fol. — Flor. vom Römiſchen Reich. ib. 1581. fol. — Dantiſci 1643. 12. cum figg. — (*Hieronymi Brückneri*) Gothae 1679. 8. — *Io. Ad. Sellae* (h. e. *Io. Adolph. Hermſtädt*, bibliopolae Hersfeld) Hersfeld. et Lipſ. 1773. 8. — melior *C. F. Kretſchmann*, Lipſiae 1785. 8. — alia cum notis *B.* Francof. ad Moen. 1789. 8. add. *Degen* l. c. tom. I. p. 137 ſqq. — In Lipſ. A. L. Anz. a. 1799. nr. 120. p. 1285 ſqq. memoratur verſio Liuii germanica a Münſtero confecta, in qua eſt verſio *Flori*, in titulo voluminis non nominata; ſed in II. praeſertim prioribus libris ſaepius eſt mutata aut emendata. In fronte notatur a. 1637. in calce autem 1631. — *Danica* Mogens Vingaard, (*Magni Wingardi*,) Hafn. 1699. 8. — *Polonica* Chriſtoph. Georgii *Faliſſowskiew*, Craconiae 1646. 4. — *Gallicae*, Nic. *Coeffetau.* Pariſ. 1615. 8. et praemiſſa eius hiſtoriae rom. gallice ſcriptae editaeque Pariſ. 1621. 1628. 1647. 1663. fol. — Verſionem *Philippi*, ducis Aurelianenſis, qui *Ludouici* XIV.

 fra-

frater fuit, emendatam vulgauit *de la Mothe le Vayer*. Paris, Courbe 1656. et ibid. ap. Benard. 1670. 8. — *Anglicae*, per *E. M. B.* Oxon. 1636. 12. — cum notis *Meric. Casauboni*, Lond. 1658. 1659. 8. — per *Io. Davies*. ibid. 1667. 8. — anonymi, Lond. 1725. 12. cum 121 iconibus in aes incisis. — lat. cum versione anglica *Io. Clark*, de Hull. Lond. 1727. 8. — rec. 1739. 1746. 1749. 8. — per *Io. Stirling* 1738. 8. — *Italicae*, *Io. Domenici Tharsia* di Capo d'Istria. Venet. 1546. (in fine 1547.) 8. — alia ib. 1548. 8. — *Santi Conti della Rocca Contrada*. Romae 1634. 12. — 1672. 12. — Venetiis 1676. 12. cum Lucio Ampelio et Sexto Ruso, Romae 1639. 12. — per Mich. Angel. Barbonum. Romae 1673. 12. v. *Fabr.* B. L. II. p. 448. et *Paitonum* l. c. II. pag. 75 sqq.

Ad §. 23. pag. 427.

C. Suetonius Tranquillus.

Ad pag. 428. sect. 3.

Libellus *de viris illustribus*, qui olim quidem etiam Suetonio adscriptus, saepe sub nomine eius separatim editus est, neque Suetonium, neque, quae quorumdam erat opinio, Plinium, sed Aurelium Victorem, habuit parentem.

Ad pag. 428. sect. 4.

Editionem principem Romae 1470. etiam *Fossius* V. C. in catal. codd. s. librorum saec. XV.

XV. editorum in bibl. Magliabech. tom. II. p. 624. (vbi multus eſt de illa.) ex offic. Io. Phil. de Lignomine prodiiſſe, teſtatur. conf. cel. *Panz.* A. T. II. p. 417. et IV. p. 413. — eumdem II. p. 421. et pag. 431. de edd. romanis a. 1470. et 1472. Add. *Burmanni* I. praefat. ad Sueton. in qua hiſtoria editionum plurimarum critica confecta eſt: atque ego alio loco copioſius recenſebo editt.

Suetonii vitae Caeſarum, praecedit Domitii Calderini Vita Caii Sueton. Tranquilli, Mediolani 1480. fol. (*Panzer* II. p. 38.) — Eodem anno 1480. *Suetonius*, ſine nota loci et typogr. excuſus eſt. v. *Foſſium* l. c. II. pag. 626. et *Panzer* IV. pag. 23 ac 464. — cum Calderini vita Suetonii ſ. l. et a. nota, fol. Exemplar eſt in bibl. publ. Erlang. an eadem eſt editio, quam ex Roſſi catal. p. 71. memorat *Panzer* l. c. IV. p. 197.? — Editio Ienſoniana recuſa eſt ſine nota l. et typogr. in 4. (*Panzer* IV. p. 197.)

Ad pag. 429. *lin.* 4.

Romanam illam edit. laudat quidem *Maittaire* A. T. I. p. 114. pr. edit. ſed Audiffred. l. c. bene monet, volumen, ibi deſcriptum, miſcellaneum fuiſſe quoddam, in quo ſimul compacti fuerint omnes memorati auctores, etſi diuerſae eſſent editiones, ſolusque Tibullus, illi volumini vltimo loco inſertus, eſſet editionis romanae.

Libellus de clar. grammat. et rhetoribus cum Modesto de re militari etc. ex recensione Io. Aluisii Tuscani, Venetiis 1474. 4. de qua ed. curate differit cl. *Panzer* III. p. 103. et edit. Modesti Venetam a. 1477. 4. a Maittario IV. p. 384. excitatam, in cuius quidem fronte nulla fit Suetonii mentio, habet apocrypham. — Editio *Florentina*, a. 1478. est in forma 4. (*Panzer* I. p. 406) — Idem libellus prodiit Venet. sine anno, cum Apitio de re coquinaria, in 4. et sine loci et anni nota. 4. (vid. *Panzer.* III. 496. nr. 2801. et IV. 197.)

Ad pag. 429. *lin.* 11.

Mediol. ed. ap. Anton. Zarotum a. 1480. continet *Suetonii* vitas Caesarum, praemissa Domitii Calderini vita Suetonii, — et in ed. Mediol. a. 1491. ap. Vlr. Scinzenceller legitur *Suetonius* cum comment. *M. Anton. Sabellici.* — Cum commento *M. Ant. Sabellici*, Venet. 1493. fol. conf. thesaurum bibliothecal. tom. IV. pag. 41. (Norinberg. 1739. 4.) vbi plures Suetonii edd. atque versiones indicantur et iudicia VV. DD. de Suetonio adferuntur. — *Philippi Beroaldi* ed. primum prodiit *Bononiae* per Platonem de Benedictis. 1488. fol. de qua rarissima ed. v. *Seemiller* in Biblioth. Ingolstad. incunabulis typograph. III. pag. 102.

Ad

Ad pag. 429. *lin.* 15. *ſq.*

Editio Bonon. a. 1493. quam in manibus habui, inſcripta eſt in primo folio: *Commentationes conditae a Philippo Beroaldo in Suetonium Tranquillum, dicatae inclyto Annibali Bentiuolo.* In calce: Bononiae 1493. fol. (vti cl. Panzerus A. T. I. p. 226. ex aliis, quos memorat, refert.) Ab *Hambergero* Z. N. II. p. 285. *Lengnichio* de bibl. Dantiſcana in *Meuſelii* hiſtor. litterariſch. Magazin, part. V. p. 111 ſq. aliisque illa dicitur prima Beroaldi editio. — Rec. Mediolani per Leonard. Pachel. 1493. fol.

Sueton. cum commentariis *M. Ant. Sabellici* et *Philippi Beroaldi.* Venet. per Simonem cognomento Beuilaqua Papienſem, 1496. fol. — Ibid. per Barthol. de Zanis de Porteſio. 1499. fol. et 1500. fol. — Haec ed. recuſa eſt cum omnibus vitiis typographicis et pluribus operarum erroribus aucta, Venet. per Ioan. Rubeum Vercellenſem. 1506. fol. Burmann. qui hanc contulit ed. et inter praecipuas refert, in praef. ſtellula *. 3. putat, Beroaldum ipſum illi praefuiſſe, et deprehendit, Beroaldum multa a prioribus editoribus diuerſa exhibuiſſe. — Ab ea num multum differat ed. Pariſ. 1512. F. quae eſt in bibl. Erlang. dicere nequeo: in epiſtola quidem bibliopolae cum inſigni Ludou. Hornken. typographico in prima folii primi parte, mira cum iactantia

ſummis illa ed. extollitur laudibus; inſcripta vero eſt:

Commentationes conditae a Philippo Beroaldo, adiecta paraphraſtica *M. Ant. Sabellici* interpretatione in Sueton. Tranquillum additis quam plurimis annotamentis, quae vt facilius cognoſcantur, aſteriſco * notauimus. Venundantur Parrhiſiis ſub interſignio trium coronarum foelicis Coloniae Agrippinae. — In fine textus ante indicem: Impreſſum *Parrhiſiis* opera cum primis honeſti viri M. *Io. Philippi;* aere — bibliopolarum *Ludouici Hornken* et *Godofr. Hittorpii.* 1512. Pauca praefatus eſt *Io. Kierherus*, Schletſtatinus. — Haec recuſa eſſe videtur Pariſ. 1515. fol. apud eosdem, (niſi nouus tantum titulus fuerit praefixus:) ſaltem ad verbum ed. Bonon. 1506. expreſſam, at multo vitioſiorem eſſe indicat Burmannus in praefat.

Cum edit. Lugdun. a *Caspare Argilenſi*, Bononienſi, curata 1508. 12. ſine notis convenit edit. Florentina, impenſa Phil. de Giunta 1510. 8. curante *Mariano Tuccio*, poetices et oratoriae in Piſana academia Profeſſore, (v. *Bandini* annal. Iuntar. typogr. I. p. 131 ſq. et II. 32 ſq.

Num huius editionis repetitio ſit, vti videtur cl. editori Bipontino in notitia litter. p. XV. *C. Suetonii Tranquilli* de vita duodecim Caeſarum libri duodecim. Seleſtadii apud Lazerum Schurerium: in fine: Seleſtadii — menſe

menſe Februar. M.D.XX. (1520.) 4. equidem dubito. Nam in meo quidem exemplo non praepoſita eſt, vti ſcripſerat cl. editor Bipontinus, Tuccii praefatio, quam Bandin. loco citato recudendam curauit; ſed vita tantum Suetonii per Tuccium Marianum: et, quod ipſe fatetur Bipont. editor, Schureriana ed. interdum, in leuibus quidem rebus, discedit a Florentina.

Dein, an altera ed. Florentina: *C. Suetonii Tranq. vitae duodecim Caeſarum diligentiſſime recognitae* opera et ſumtu Phil. Iuntae 1515. 8. curante *Antonio Francino Varchienſi*, ſit, vt idem doctus edit. Bipont. prodit, repetitio prioris ed. Florent. a. 1510. alii videant, et ego dubito. Francinus quidem in epiſtola ad lectores, calci voluminis ſubiecta, gloriatur, ſe dare Suetonium emendatum diligenter atque recognitum, et multa eius vulnera ſanaſſe, v. *Bandin.* l. c. II. pag. 81 ſq. qui etiam pag. 95 ſq. deſcribit edit. Iuntin. *Plinii* epp. et panegyrici, cum eiusdem, (vti in fronte dicitur,) de viris illuſtribus in re militari et in adminiſtranda rep. it. *Suetonii* de claris grammaticis et rhetoribus, ac *Iunii Oſequentis* (ſic) prodigiorum libr. 1515. 8. curante *Io. Franciſco Zeffo.* — Omnia haec continentur in editione Aldina, Venet. 1508. 8. vnde Florentina ducta eſſe videtur. v. ſupra notata ad pag. 411. Notitiae etc. de Plinii iun. edd. Aldinae tamen praemiſſa eſt Aldi

Pii Manutii Romani epiſtola, in qua contenditur, epiſtolas X. libri ad Traianum eſſe Plinii, et librum de viris illuſtribus eſſe non Tranquilli, ſed Plinii, — repetita eſt, aut nouo titulo inſtructa, 1518. 8.

Ad pag. 430. *lin.* 1.

Hanc Iuntin. edit. a. 1519. omiſit Bandin. — Notanda vero Lugdun. apud Guil. Huyon, cum praefat. *Ant. Francini*, qui textum eſſe, fidenter pronuntiat, collatis in vnum plurimis antiquiſſimis exemplaribus, emendatum. Quatenus igitur differat haec editio a Iuntina a. 1515. (quod vix puto,) ii, quibus vtramque conferre licet, curatius definient. — De ed. Veneta a. 1521. 8. v. Serie dell' Edizioni Aldine pag. 53 ſq.

Ad pag. 430. *lin.* 8.

Corrig. *Aelius Lampridius.*

Ad pag. 430. *lin.* 23.

Glareani edit. a. 1553. (error enim eſt typogr. in a. 1533.) et 1560. 8. (quae eſt in bibl. Erlang.) habet epiſt. Deſiderii Eraſmi Antwerp. 1517. ſcriptam, et ed. Baſil. 1518. praefixam; tum in margine varias lectiones et poſt textum doctas adnotationes.

Ad pag. 431. *lin.* 14.

Num Torrentius et Gruterus ſcrinia Lipſii, Suetonium publice explicantis, aut Lipſius viciſ-

vicissim Torrentii compilarit scrinia, pluribus disputat, et de pretio Lipsianarum adnotationum haud adeo insigni iudicat Burmann. in praefatione. *Iusti* quidem *Lipsii ad C. Suet. Tranq. tres posteriores libros* (n. Vespasianum, Titum et Domitian.) *commentarii; eiusdem epistolarum praetermissarum decades sex, nunc primum editae, partim ex primis editionibus retractae*, lucem adspexerunt Offenbaci Ysenburgicor. 1610. 8. Editor in praemonito ad lectorem, hasce, ait, praelectiones in Suetonium ex Lipsii dictantis ore excepit, easdem domum reuersus discipulis suis repetiuit, etc. — Eodem anno 1610. *Sueton.* cum Sabellici paraphrasi, Beroaldi commentariis et annotamentorum appendice, Egnatii, Erasmi, Glareani, Pulmanni notis, Torrentii et Casauboni commentariis, Fuluii Vrsini notis, Theodori Marcilii emendatt. notisque *Lipsii* in Vespasian. Titum et Domitian. Suetonii vna cum sex decadibus epistolarum Lipsii antea ineditarum, sumt. Hadrian. Beysii, fol. e prelo exiit.

Ad pag. 431. *lin.* 23.

Suet. Tranq. cum annotatt. diuersorum, (criticis.) Amsterodami apud Guil. I. Blaew, 1630. 16. — Edit. cum notis variorum, et nonnullis Lipsii ac Salmasii obseruatt. et castigatt. exhibente *Io. Schildio* prodiit Lugd. Batau. 1647. 1652. 1656. 1662. 1667. 8.

 (non,

(non, fol.) — Tum corrigendum eſt *ad quartam aetatem.*

Ad pag. 432. *lin.* 9.

Codicem illum et reliquum adparatum manu exaratum conceſſi cel. *Wolfio,* Prof. Halenſi, nouam Suetonii editionem paranti.

Suetonii Opp. cum adnotatt. diuerſorum. Oxon. 1661. 12. — cum notis breuibus et ſelectis ad vſum lectionum. Oxon. e theatro Sheldon. 1676. 1690. 8. — in vſum Delphini, cur. *Auguſtini Babeloni.* Pariſ. 1684. 4. — rec. Londini 1718. 4.

Ad pag. 433. *lin.* 9.

Suet. XII. Caeſares ex optima et accuratiſſima Franc. Oudendorpii edit. fideliter expreſſi. Edinb. 1761. 12. — latine cum *anglica Io. Clarke* libera verſione. Lond. 1732. 8. — iterum 1739. 8. — Nouiſſima verſio anglica eſt *Alexand. Thomſon*, M. D. Lond. 1796. 8. — *Italicarum* verſionum notitia hauriri et Fabricio-Erneſtina narratio augeri poteſt ex *Paitoni* bibl. cit. v. *Sueton.*

Ad pag. 434. *ſect.* 6.

Qui Suetonii fidem in tribus diſſertatt. ſugillauit, is dicitur *Henr. Heiſen.* — At *Arthur* quoque *Browne* in comparatione fidei Taciti et Suetonii, quaeſtione inſtituta, num, quod Suetonius contendit, Nero auctor incendii Romae fuerit, nec ne? quod quidem Tacitus

citus nec adfirmare conatur, nec negare, (in Transactions of the Royal Irish Academy, Dublin. 4. v. *Brüggemann* View etc. pag. 696 ſq.) Suetonium refutat et Neronem vindicat ab illo crimine, pluribus adlatis cauſſis. — *Perizonii* adnotationes in Suetonium, in ſcholis eius exceptae, et a *Chriſti. Phil. Koelnero,* Vratislau. 1725. 8. editae, a cenſore in act. erud. Lipſ. a. 1726. m. Mai. p. 217 ſq. et a Burm. in praef. iure meritoque vilipenduntur, nomineque Perizonii, cui illis euulgatis iniuria facta ſit, habentur maxime indignae. — Nec valde commendantur in actis erudit. a. 1729. menſ. Sept. p. 385 ſqq. *In C. Suetonii Tranq. de XII. Caeſaribus libros VIII. commentaria* ad vſum excell. Comitis Vimecſani D. D. Ioſephi Portugallenſis *per Petrum Almeidam*, Soc. Ieſ. Hagae Com. 1727. chart. mai.

M. *Green* progr. de templo curia ad Sueton. Octau. Caeſ. Aug. c. 29 et 35. Miſenae 1743. 4.

M. *Schwarzii,* Rect. progr. de vltimis Auguſti apud Sueton. in Octau. 99. et Dion. LVI. 30. 1794. fol. Auguſtus defenditur contra Wielandi notam ad Horat. epiſtol. II. p. 8 ſqq. Is tamen num omnino poſſit abſolui, alia erit quaeſtio.

Suetonius, Dio Caſſius, Ioſephus et Philo in imperio Caii Caligulae et inuicem et cum aliis comparati: disquiſitio hiſtorico-critica, quam

quam defendet *Birgerus Thorlacius*, Hafniae 1797. m. 8. conf. ephem. litter. Gottingens. a. 1798. nr. 5. pag. 45 sqq. — *Edmund Burton* Obseruatt. de animi notatione scriptisque Suetonii, in illius Ancient Characters deduced from classical Remains. 1763. 8. — Ad *Suetonii* locum in vita Horatii obseruat. critica *Lessingii* in eius Obseruatt. criticis — ex eius Operibus collectis, in ordinem redactis et lat. versis a *Io. Frid. Iac. Reichenbach.* Berolini 1794. min. 8. p. 293 sqq. — In vita Octau. c. 15 et 16. duo loca emendare atque explicare tentaui in Fortgesetzten Nachrichten von kleinern — Schriften. tom. II. part. II. pag. 1 sqq. (Halae Sax. 1785. 8.)

Ad cap. 6. §. 1.

Phaedrus seu Phaeder.

Ad pag. 436. *lin. antepen.*

Corr. *Rimicio*, qui etiam scribitur *Rinucius*, aut in antiqq. edd. *Rynutius* et *Rynuntius*.

Ad pag. 437. *lin.* 2.

Add. *pag.* 637 sqq.

Ad pag. 437. *lin.* 18.

Ser. *Vpsal.* 1666. — *Phaedri* fabb. sunt quoque in collectione plurium, inscripta: Mythologia metrica et moralis, siue fabularum XV. autores latini et veteres plerique etc. Hamburgi 1698. 8.

Ad

Ad pag. 438. *lin.* 2.

Ed. IV. Burm. cum notis varr. Lugd. B. 1755. mai. 8. — lin. 3. corr. *Idem.* — De edit. *Iohnsoni* v. Lipſ. acta erudit. a. 1702. m. Maio, p. 208. et *Brüggemann* View etc. p. 642. qui illam ed. iterum prodiiſſe Lond. 1708. 8. et tertium ibid. 1714. 8. tradit, et alias edd. in Britannia curatas excuſasque refert. — In vſum Delphini cum paraphraſi, notis et indice omnium verborum cura *Petri Daneti.* Pariſ. 1675. 4. — rec. Londini 1688. 1717. 1722. 1727. (quo anno etiam Pariſiis, in 4. tertium eſt repetita ed. Daneti,) — Londini 1735. 1745. 8.

Phaedri — fabb. Aeſopiarum libri V. cum notis perpetuis *Io. Fred. Gronouii* P. et emendatt. *Iac. Gronouii* F. Acced. *Nicol. Dispontini* in Phaedrum collectanea. Amſtel. ap. Ianſſonio — Waeſebergios. 1703. 8. Dispontini praef. longa eſt erudita et critica eiusque collectanea ſimilia ſunt Giſanii collectan. in Lucretium, et vero illis doctiora, atque inſtar clauis amplae doctaeque in Phaedrum.

Fabulae antiquae ex *Phaedro* fere ſeruatis eius verbis deſumptae, et ſoluta oratione expoſitae. Inter quas reperiuntur nonnullae eiusdem auctoris et aliorum antea ignotae. Accedunt *Romuli fabulae Aeſopiae.* Omnes ex Msstis depromptae et adiectis notis editae ab *Io. Fred. Nilant.* Lugd. Batau. ap. Theod. Haak.

Haak. 1709. 12. In longa praefat. diſſerit Nilant de cod. Voſſ. (quem is fere quingentorum annorum eſſe cenſet,) de fabulis illis ſoluta oratione expoſitis, (ſunt autem LXVII.) de Rimicio et Romulo.

Phaedri fabularum Aeſopiarum libri V. editae a *Mich. Maittaire* in corpore vett. poetarum latin. Loudini 1713. fol. vol. I. pag. 788 ſqq.

Ab eodem *Maittaire* ſeparatim editi ſunt cum ſpicilegio variarum lection. *Phaedri* fabb. Aeſopiarum libri V. item fabulae quaedam ex msto veteri a *Marquardo Gudio* deſcriptae, cum indice vocum et locutionum. Appendicis loco adiiciuntur *fabb. graecae* quaedam et *latinae* ex variis auctoribus collectae; quas claudit *Auieni* Aeſopicarum fabb. liber vnus. Londini ex offic. Iac. Tonſon et Io. Watts. 1713. 1721. 1729. 1772. 1773. 12.

Phaedri — fabb. libri V. et nouarum fabularum appendix, cura et ſtudio *P. Burmanni*, (ſine notis.) Hagae Com. 1719. 12. — Lugd. B. ap. Sam. et Io. Luchtmanns. 1765. 12. Adpendix exhibet fabb. 34. quarum quinque a Gudio detectae, ceterae ex Rimicio, Romulo, anonymo vet. etc. ſumtae ſunt.

Ad pag. 439. *lin.* 20.

Phaedri fabb. Aeſopiar. libri V. opera et ſtudio *N. Bailey*. Lond. 1728. 1732. 1744. 1751. 1754. 8. — cura *Io. Stirling*. Londini

dini 1734. 1744. 1771. 8. — ex rec. P. Burm. Glasguae, Vrie 1741. 12. — ib. excud. Rob. et Andr. Foulis 1751. 1762. 1785. 12. — cum P. Syro et vers. gallica noua notisque criticis, moralibus, et historicis etc. auct. *P. Fabre*, Presb. orat. Paris. ap. fratr. Barbou. 1737. 12. — cum notis Stephani Andr. *Philippe*. Paris. 1747. 12. Vsus est editor adnotatt. ineditis *Natalis Stephani Sanadon*, critici iusto audacioris.

Ad pag. 440. *lin.* 6.

Phaedri fabb. Aesop. libri V. Aros. 1781. 8. — fabulae selectae cum adnotatt. germ. Berol. 1788. 8. — fabb. Aesop. libri V. in vsum scholarum, adspersis notulis, (eruditis,) editae ex rec. P. Burmanni. Lips. 1790. 12. — *fabb. Aesopiae*, cum adnott. germ. *Lud. Henr. Iacobi*. iterum editae, et critico periculo auctae a *M. Guil. Langio*, Halae Sax. 1799. 8.

Les trois Fabulistes, *Esope*, *Phèdre*, et la Fontaine par *Champfort* et *Gail*. III. tom. Paris. 1796. 8. In tomo secundo est *Phèdre* traduit en Français par *J. B. Gail*. Textus latinus expressus est ex edit. Brotieri, cuius notae latinae excipiunt contextum vna cum gallicis, maximam partem grammaticis, interpretis.

Phaedri — fabb. Aesopicarum libri V. noua editio, cui accesserunt *Publii Syri* et aliorum veterum sententiae. Paris. (edit. stereoty-

reotypa,) apud Didot, anno reipublicae VI. (1797/8.) 12.

Ad pag. 440. *sect.* 6.

Apuli, quae fuit colonia per Daciae tractus auspiciis Traiani deducta, repertus est lapis epitaphicus, qui hunc Phaedri versum e libr. III. fab. 17, exhibet: *nisi vtile est, quod facimus, stulta est gloria*, quem Zamosius in analectis pag. 71. profert; nec tamen nouit, Phaedri esse, quippe cuius fabulae aliquot annis post Zamosii analecta primum sint editae. Id igitur praebere testimonium de genuina antiquitate fabularum, quas sub Phaedri nomine habemus, censet cl. *Mannert* in libello: Res Traiani imperatoris ad Danubium gestae. Noribergae 1793. 8. pag. 78. not. *o*.

Ad pag. 441. *lin.* 18.

Car. Frid. Schmid prolus. de iurisprudentia Phaedri. Witteb. 1788. 4. — M. *Iac. Baden* commentat. fabula Phaedri I. 5. comparata cum duabus graecis similis argumenti, in eius Opusc. latin. Hauniae 1793. 8. nr. 7.

Germanicae versiones nouissimae sunt, 1) *Xauerii Weinzierl* metrica. Monach. in Bauaria 1797. 8. — *Io. Dau. Büchlingii* cum notis. Halae Sax. 1796. m. 8. — *Io. Paulli Sattleri*, V. C. Prof. et Conrect. Gymn. Noriberg. 1798. 12. — *Io. Iosephi Pracht*, opificis scriniarii, Noribergae 1798. mai. 8. —

Add.

Add. Woerterbuch veber Phaeders Fabeln zur Praeparation für den Schüler, von *Euchar. Oertel*, Noriberg. 1798. 8. — *Brittanicas* versiones, quarum nonnullis additus est textus latinus, enumerat *Brüggemann*, l. c. pag. 644 sq.

Ad pag. 402.

A. Persius Flaccus.

Ad sect. 1. *lin.* 7.

Leg. *CCX*. 2. loco *CXX*.

Ad pag. 443. *sect.* 4.

Persii — *satir.* s. l. et a. fol. (Argentor. Martin. Flach.) *Panz.* V. C. A. T. I. p. 90. memorat ex *Laire* Ind. I. p. 165. et *Denis* suppl. p. 635. — De alia ed. (Romana) s. l. et a. fol. min. v. *Audiffred.* p. 414. et *Panzer* II. p. 553.

Ad pag. 444. *lin.* 12.

Ad *Fontii* editt. pertinet *Barthol. Fontii* commentum in Persium. In fine: Impressum Florentiae apud Sanct. Iacobum de Ripoli, anno MCCCCLXXVII. (1477.) 4. v. *Crevenn.* catal. III. pag. 248. et *Panzer* I. pag. 405. — De edit. Fontii Vicentina. 1481. fol. v. *Panzer* III. p. 515. eumdem passim de aliis Fontii editt. Venetis, Mediolanensibus, etc. — Editio *Fontii* Venet. 1484. quam in manibus habui, conuenit cum ea, quam Cl. *Panzer* IV.

 pag.

pag. 436. ex bibl. Ioſch. refert. — Alia Fontii editio, quae penes me eſt, in priore primi folii pagina caret inſcriptione; poſterior autem ſ. auerſa pagina incipit:

Bartolomei Fontii prooemium breue in Perſium poetam ad Laurentium Medicen. Tum fol. 2. *Satirae Perſii* cum commentario Fontii. In fine: Impreſſum Venetiis per Antonium de bactibobus. M.CCCC.LXXXV. (1485.) *die XVII. Septembris.* Fol. v. etiam *Schwarz.* catal. tom. II. p. 198. cl. edit. Bipont. p. XX. et *Panzer* III. pag. 225. — rec. eſſe videtur editio illa ibid. per eumdem a. 1493. fol. v. *Denis* Suppl. p. 353. Vniverſim Perſius vel ſeparatim, vel coniunctim cum Iuuenale atque vel ſine commentariis vel vt plurimum cum illis frequenter ſaeculo XV. ſub prelo ſudauit.

Ad pag. 445. *lin.* 9.

Rarioribus editt. adnumeranda eſt ed. *Aldina*, quae penes me eſt, et inſcripta: *Iuuenalis, Perſius*, cum breui epiſtola Aldi ad Scipionem Carteromachum, ſine nota loci, anni, et typograph. et ſine ſueto inſigni typogr. ancorae et Delphini Aldino. A *Burio* quidem in Bibl. inſtructive, belles Lettres tom. I. (vbi nr. 2827. plures Perſii et Iuuenalis edd. recenſentur,) nr. 2836. tribuitur illa editio Aldo: cui etiam in catal. bibl. anonymi Hag. III. p. 203. tum in meo exemplo a manu viri,

neſcio

neſcio cuius? docti adſignatur. Sed teſte auctore catalogi edd. Aldinarum, (Serie dell' Edizioni Aldine) pag. 14. (vbi vid. doctiſſ. aduotatt. editoris recent. de duplici quae putatur edit. huius anni Aldina,) *Iuuenalis et Perſii ſatyrae* cum praef. ſeu epiſtola Aldi ad Scipion. Carteromachum, excuſae ſunt *Venetiis in aedibus Aldi menſe Auguſto* 1501. 8. conf. catal. bibl. Solgerianae III. p. 278. nr. 1833. Quare illa ed. loci et anni et typographi nota deſtituta, num a. 1501. et ex officina Ald. in lucem exierit, dubium eſſe videtur: atque V. D. in nota ad Serie etc. mem. p. 155. vbi nr. 17. inter libros ſine anni indicio ab Aldo typis expreſſos citantur, *Iuuenalis et Perſii ſatyrae ex recognitione Aldi. Venet. Aldus in* 8. „ma queſt', ait, edizione è facilmente quella di Lione, in cui è contraffatta quella di Aldo, come ſi fece del Virgilio etc. ſopra di che ſi vegga il Giornale des Sçavans, Marzo 1790. pag. 157. ove il contraffattore ſi ſcuopre eſſere ſtato Guglielmo Huyon.“ adde infra ad *Lucanum*. Lugdunenſem Goetzius quoque in Memor. bibl. Dresd. III. p. 181. habet illam ſ. a. et l.

A. Flacci Perſii ſatyrarum opus per Mart. Herbipolenſem. Lipſiae ſ. a. 4. v. *Leich.* de orig. et increm. typographiae Lipſ. p. 101.

Perſii Flacci — vnicus; ſed elegantiſſimus ſatyrarum liber, cum Hermanni Buſchii

Paſiphili epigr. in Perſium: ſine loci et anni nota, ſed cum inſigni Martini Herbipolenſis typographico. (Lipſiae) fol. In exemplo tamen, quod eſt in bibl. electorali Dresdenſi, (vid. *Goetz.* l. c. pag. 179 ſq.) additus eſt *liber ſatyrarum Iunii Iuuenalis:* in cuius fine legitur — — *diligentia Baccalarii Martini Herbipolenſis! Liptzenſis* ciuis! — Anno — 1502. fol. Eiusdem igitur anni illa quoque Perſii editio eſſe videtur.

Cum eadem inſcriptione, et eodem Hermanni Buſchii epigr. in prima pagina, editus eſt *Perſius.* In fine autem legitur: *P. Aulii Perſii ſatyrarum opus finit. Impreſſum Liptzk* p *Melchior. Lotter, anno dñi M. quingenteſimo ſeptīo.* (1507. fol.) Meum exemplum onuſtum eſt multis adnotatt. manu exaratis, at lectu difficilibus.

Perſii Satyrae a *Io. Baptiſta Plautio.* Bononiae 1502. fol. vid. Pinelli catal. II. pag. 357.

Iu. Iuuenalis vnà cum Au. Perſio nuper recogniti. In fine: Florentiae ſumptib. Philippi de Giunta, ciuis Florentini, menſe Octobri. M.D.XIII. (1513.) 8. curante *Mariano Tuccio*, vt hic ipſe fatetur in epiſtola nuncupatoria ad Ant. Franc. Albizium. Exemplum penes me eſt: et Perſius in hac edit. discedit a multis edd. antiquioribus: ad verbum vero eſt paene repetita illa editio in editione Amſterod. typis Elzeuir. 1651. 12.

Caſti-

Castigatissimum Persii poema: cum *Io. Baptistae Plautii* frugifera interpretatione; nec non cum *Cornuti* —, *Io. Britannici* Brixiani, ac *Barthol. Fontii* aureis commentariis. In calce: Venetiis per Io. Rubenm Vercellens. 1516. fol. Exemplum habeo.

Aldinam recensionem κατὰ πόδα sequitur, aut forsan est repetitio edit. sine l. et a. supra memoratae:

Iuuenalis Persiique Satyrae feliciori lima quam prius impressae sunt 1521. cum epistola Aldi ad Scipionem Carteromachum. — In calce: — in inclyta vrbe Lugd. opera Guillelmi Huyon impressoris, mense Iunio 1521. 8. In meo exemplo sunt Iuuenalis satyris in margine adscriptae variae lectiones codicis *S.* (h. e. cod. Schwarzii, Professoris quondam Altdorf.)

Ad pag. 446. *lin.* 12.

Omnis dubitatio tollitur obseruando, textum Persii esse Pictauis a. 1560. Vineti autem commentarium anno 1563. separatim et cum peculiari inscriptione formulis typographicis descriptum.

Ad pag. 446. *sub finem.*

In *A. Persii* — *satyras* paraphrasis scholastica noua, qua retentis ac insertis poetae verbis auctor difficillimus mira luce ac breuitate plenissime explicatur. *Eilhardi Lubini*

Amstelredami, ap. Zach. Heyns. 1595. 8. Sic inscripta esse illa editio dicitur in exempl. bibl. Dresd. v. *Goetzii* Memorab. III. pag. 183. Sed meum exemplar hanc habet inscriptionem: *Auli Persii Flacci*, Satyricorum celeberrimi, grauissimi, et difficillimi, *Satyrae VI.* ita illustratae, vt a quouis facile intelligi possint, commentariis *Eilhardi Lubini.* Amstelred. ap. Zachar. *Heyns* bibliopolam. M. D. XCV. 8. et constat pagg. 248. Dresdense vero pagg. 184. Singulas satiras, quibus adpositae sunt variae lectiones et coniecturae, excipiunt commentarii. Lubini dedicatio scripta est a. 1593. Atque *Iuuenalis satyrarum libri V. — et Persii satyrarum liber vnus cum analysi et commentariis, partim nunc primum, partim de integro editis, Eilhardi Lubini,* excusae sunt Hanouiae typis Wechel. 1603. 4. et 1619. 8. mai. teste *Goetzio* l. cit. — a quo praeterea memoratur *Antonii Foquelini Veromandui* in A. Persii Flacci satyras commentar. Paris. 1555. ap. Andr. Wechel. — De *Nic. Frischlini* paraphrasi v. supra, Supplem. I. p. 416.

Ad pag. 448. *lin.* 19.

Persius cum notis *Io. Bondii* postumis; antea curante *Rog. Prows*, Londini 1614. 8. lucem adspexit. v. *Brüggemanni* View etc. p. 658. — rec. quoque est Noribergae 1625. et 1631. 12. cum indice. Amsteledam. 1645. mai. 12. — Haud spernenda est editio *Iuuenalis*

nalis et *Perſii* cum adnotatt. *Th. Farnabii.* Amſterd. 1631. 12. — Londini 1633. 8. — Amſtel. 1642. — Pariſ. 1644. 8. — Amſtel. 1648. 12. et ſaepius. — *Perſii ſatyrae* cum notis *I. M. Dilherri.* Ienae 1635. 12. In praef. valde laudat is Perſium.

Ad pag. 448. *lin. pen.*

Perſii Satirae in *Mich. Maittarii* collectione: Opera et fragmenta vett. poet. latin. Londini 1713. fol. vol. II. p. 884 ſqq.

Ad pag. 449. *lin.* 9.

Perſii ſatyrae cum notis. Londini, Wilſon. 1762. 8.

Noua quodammodo recenſio eſt, vel ope interpunctionis, vel meliore lectione delecta, vel transpoſitione verſuum facta:

A. Perſii Flacci ſatirarum liber cum gloſſis veteribus, in vſum praelectionis academicae, (auctore *Reitzio*, Prof. Lipſienſi.) Lipſiae 1789. 8. conf. Allg. Litt. Zeit. m. Sept. 1790. nr. 266.

A. Perſius Flaccus Satyren. Text vnd Veberſetzung mit Einleitung vnd Erläuterungen verſehen von *Georg Guſtav Fülleborn*, Prof. am Eliſabethan. in Breslau. Züllichau vnd Freyſtadt 1794. 8. Verſio eſt metrica, genere iambico. Poſt praef. agitur de II. codd. Rhediger. Wratislau. cum nonnullis V. L. ex illis excerptis; tum ſequitur commentatio de

Persio eiusque comparatio cum Horatio. conf. Jen. A. L. Z. a. 1794. nr. 74, mense Mart. pag. 585 sqq.

Ad pag. 450. *lin.* 18.

Alias et omnium et quarumdam satirarum versiones, a *Brüggemanno* View etc. pag. 659 sqq. memoratas vt praetermittam, recentissimae faciam mentionem.

The Satires of Persius. Translated by *W. Drummond*, Esq. 1798. 8. Fida quidem probaque habetur interpretatio, sed viuacitate et facilitate cedere Drummond censetur Drydenio, cuius versio primum prodiit Londini 1697. 8. et saepius.

Italicis versionibus a Paitonio et edit. Bipontino laudatis add.

Le Satire di *Aulo Persio Flacco* e la satira de *Sulpizia* transportate a verso italiano, e con varie annotazioni illustr. da *M. A Soranza.* Venezia 1788. 4. — Satira secunda in versus hexametros german. a *C. W. Schmidt* versa legitur in: Biesteri neuen Berl. Monatsschrift m. April. 1800. p. 264 sqq.

Ad pag. 451. *sect.* 6. *lin.* 13.

Leg. *commoratus*, et add. in fine:

Ionstoni schediasmati de festis Hebraeorum et Graecorum (Ienae 1670. 12.) subiuncta sunt lectionum philologicarum miscella, in

in quorum pluribus capp. et locis *Perſii* ſatirae explicantur.

Garnier ſuper ſatira *Perſii* in Mem. de l'Acad. Pariſ. des Inſcript. vol. 45. a. 1793. Perſius defenditur praecipue contra Saulx. v. ephem. Gotting. litter. a. 1793. plag. 171. pag. 1714.

Meditationum et obſeruationum iuridicarum ad *A. Perſii Flacci* ſatiras ſpecimen — praeſ. *Chr. Gottl. Hübner* — reſp. auctore *Phil. Guil. Schindler.* Lipſ. 1797. 8. De hac disp. et Fülleborníi verſione v. Anhang zum 1 — 28. Bande der neuen allgem. deutſchen Bibl. Kilon. 1799. p. 525 ſqq.

Thomae Harmar obſeruatt. in Perſium, in eius Obſervations on divers paſſages of ſcripture etc. Lond. 1787. 8. vol. III. et IV. v. *Brüggemann* View etc. pag. 662.

Iſaaci Caſauboni in Perſium prolegomena in libro inſcripto: Tractatus varii latini a Crevier, Brotier, Auger aliisque clariſſ. viris conſcripti, et ad rem cum criticam, tum antiquariam pertinentes. Londini 1788. 8. part. II. pag. 43 — 51.

Ad pag. 451. *§.* 3.

Marcus Annaeus Lucanus.

Hoc loco pauca tantum addere lubet. *Martyni — Lagunae* epiſtola memorata iterum, paſſim correcta et aucta, prodiit Lipſiae 1795. 8. — De edd. praecipue antiquioribus

vide quoque, vt Maittarii et Panzeri V. C. A. T. atque cl. editoris Bipontini indicem editt. Lucani omittam, cl. *Fossium* in catal. codd. saec. XV. impressorum in bibl. Magliabech. II. pag. 96 sqq. *Pinelli* catal. II. pag. 339 sqq. ac *Bure* in Bibliogr. instruct. B. L. tom. I. p. 346 sqq.

Ad pag. 454. *lin.* 16.

Louaniensis edit. habuit typographum Io. Veldener. v. cel. *Panzer* I. p. 524. — De edit. *Parmensi* a. 1483. fol. v. *Affò* Saggio di Memorie su la Tipograf. Parmense, del secolo XV. pag. LXXXIX. sq.

Ad pag. 454. *lin.* 26.

Corrige M.CCCCC.XXII. De hac ed. v. *Laguna* epist. laudat. edit. II. p. LVIII. et XCVII. — Halae tamen neque Sueuorum, quae in omni antiquae typographiae historia est quasi terra incognita, neque Saxon. erat a. 1472. officina typographica. v. *Panzer* A. T. IIII. p. 9. et 494. qui in indice pag. 288. illam edit. spuriam habet, nec in vol. VII. A. T. ab a. MDI. p. 117. inter libros Halae Sueuorum excusos illam Lucani recenset editionem, quam Laguna a. 1522. ibi e prelo exiisse coniicit. Dissentit quoque censor epistolae laudatae in noua vniuers. germ. bibliotheca, vol. XXVIII. part. I. fascic. IV. pag. 265 sq. Kilon. 1797.

Ad

Ad pag. 455. *lin.* 27.

De edit. *Argentinensi* typis Knolouch s. Knoblouch 1520. 8. v. Jen. A. L. Z. a. 1791. nr. 86. et Lag. in epist. laud. ed. II. p. LXVI. et XCVIII.

Lucanus. In fine: *Lugduni in officina Guillelmi Huyon, calchographi, anno Domini* MDXXI. (1521.) *die vero decimo julii.* Hunc esse typographum, qui alias Aldinas edd. Virgilii, Horatii, Iuuenalis et Persii, Martialis, Catulli cum Tibullo et Propertio, et Terentii, at vitiose, vt ipse Manutius conquestus est in plagula vnius paginae in folio, inscripta: *Aldus Manutius ro. lectori S.* recudi fecit cum praefatione Aldi, et sine loci et typographi nota, docte ostendit Abb. *Saint-Leger* mens. Mart. 1790. in Journ. des Savans, rec. in L'Esprit des Journaux, m. Sept. Paris. 1790. pag. 242 sqq. conf. supra Supplem. I. p. 335.

Ad pag. 456. *lin.* 4.

M. Ann. Lucani Pharsalia. Londini, typis Georgii Bishop. 1588. 8.

Ad pag. 457. *sub fin.*

Maittaire antea ediderat *Luc.* Pharsalia in Corpore poet. lat. Lond. 1715. fol. vol. II. pag. 890 sqq.

— Pharsalia —. Duobus voll. (cum supplemento Lucani, auctore *Thoma Maio*, Anglo, qui continuare libris VII. cum notis

cona-

conatus est Lucanum,) vol. I. Londini, typis J. Brindley. 1750. — vol. II. ibid. 1751. form. min. (editiones Supplem. Lucani, per Th. Maium refert *Brüggemann* View etc. pag. 665 sq.)

Ad pag. 458. *fin.*

— Pharsalia. Glasguae, excud. Rob. et Andr. Foulis. 1751. 12. — ad edit. Gottl. Cortii, ibid. 1785. 12.

Ad pag. 459. *lin.* 1.

Add. *Blankenburg* ad Sulzer. tom. II. p. 509. et *Fabr.* B. L. de Lucano, tom. II. cap. X. — De *italicis* versionibus v. *Paitonium* Bibliot. degli autori — volgarizz. tom. II. p. 222 sqq. et de antiquissimis quidem saec. XV. *Panzer* quoque in A. T. vol. II. pag. 68 sq. de *Mediolanensi*, (quae potius est vita Iul. Caesaris magnam partem e Lucano depromta, per L. de Monticello, Cardin. de quo multus est Paitoni,) a. 1492. 4. — vol. II. p. 502. de *Romana*, (quae eadem cum superiore esse videtur,) per Euchar. Silber, alias Franck. 1492. 4. — vol. III. p. 376. et IV. p. 449. de *Veneta* 1495. 4. eodem L. Cardinali *de Monticello* auctore. Est vero paraphrasis libera italicis octostichis conscripta. conf. *Foss.* catal. bibl. Magliabech. tom. II. p. 103. — De *Gallicis*, iisque antiquissimis, cum Suetonio et Sallustio, Paris. 1490. et 1500. fol. v.

Pan-

Panzer II. pag. 292. et 332. Recent. ſunt: *La Pharſalie de Lucain*, traduite par Mr. *Marmontel*, Paris 1766. 8. II. voll. de qua vid. infra nr. 6. — *La Pharſalie de Lucain*, traduite en vers français par *Brébeuf*, accompagné *du Texte*, conferé ſur les meilleurs éditions, avec la Vie de deux poétes et de Reflexions critiques ſur leurs Ouvrages, par *I. B. L. I. Billecocq*, Citoyen Franç. Pariſ. Maradon. 1796. 8. II. voll. cum X. tabb. aeneis. *Guil* autem *de Brebeuf* verſio iam Pariſ. 1657. et ſaepius edita, valde laudatur.

Germanicas verſſ. recenſet cl. *Degen* l. l. part. II. p. 92 ſqq. de recentiſſima *Phil. Ludouici Hauſii* proſaica, Mannhemii 1792. 8. II. voll. v. quoque ephem. litter. Würceburg. menſ. Oct. 1794. nr. 111. *Anglicas* refert *Brüggemann* View etc. p. 663 ſq.

Ad pag. 460. *ſect.* 6.

Marmontelii verſio recuſa eſt in eius Oeuvres complettes, vol. 13. et 14. Is addidit libro Xmo Lucani ſupplementum, in quo, vbi deſierat Lucanus, ſupplere ſuſtinuit, ſtilo autem magis hiſtorico, quam heroico. conſ. nouam bibl. artium bonarum etc. vol. 38. part. II. Lipſiae 1789. p. 308 ſqq.

Ad pag. 460. *lin. antep.*

Georgii Waddelii animaduerſſ. criticae in loca quaedam Virgilii, Horatii, Ouidii et *Lucani.*

cani. Edinburgi 1734. 8. — rec. Traiecti ad Rhen. 1738. min. 8.

Hugh Blair in ſuis Lectures on Rhetoric and belles lettres, Lecture XLIII. animaduerſſ. in Lucanum. — et obſſ. criticas in Lucanum *Io. Iortin* in ſuis Tracts philological, critical and miſcellaneous, Lond. 1790. 8. in vol. II. p. 268 ſqq. ſcripſerunt.

Henr. Crede in Periculo animaduerſionum in loca quaedam veterum poetarum, Marburgi 1792. 8. nonnulla Lucani loca germanice vertit atque explicuit.

Franckii, Directoris et Profeſſoris Gymnaſii, progr. de religioſo luci Maſſilienſis in Gallia cultu, eiusque reformatore Iul. Caeſare, ſecundum *Lucanum* libro III. a verſu 399. Pharſal. quibusdam de religioſi lucorum cultus origine praemiſſis. Erford. 1793. 4.

Ad §. 4. *pag.* 461.

C. *Valerius Flaccus.*

Ad ſect. 2. *lin.* 6.

De *Setini Balbi* nomine et patria Valerii Flacci certatum eſt inter viros doctos. Quod poetam noſtrum recentiores multi ſcriptores fecerint Setinum; *Petrus Marcellus Corradinus*, Ictus Setinus in libro de ciuitate et eccleſia Setina, Romae 1702. cap. I. pag. 7. Setiae, hodie *Sezza*, Campaniae vrbi, adſeruit Valeriam Familiam et Flaccum noſtrum. Sed Reine-

Reinesium et Nic. Heinsium haesisse de nomine *Setini Balbi,* iam adnotatum est in Fabr. - Ernest. B. L. II. cap. 14. p. 250. Idem tamen *Corradinus* in libro de veteri Latio, 1705. edito, suam sententiam non solum latius repetere et vindicare; sed etiam Heinsii argumenta refellere conatus est. At Corradini rationes esse valde lubricas falsasque docuit, idemque Heinsium defendit *P. Burmannus* in praefat. init. ad maiorem Valerii Flacci edit. de coniectura vero Heinsii, quasi *Setinus Balbus*, vel *Balbus Setinus*, fuerit codicis vel possessor vel emendator Flacci, nihil definit, sed eam, incertam, in medio relinquit.

Ad pag. 461. *sect.* 4. *lin.* 11.

Editio *Bonon.* a. 1494. in B. L. Fabric. memorata, spuria est, nec ab vllo alio illius sit mentio: nec edit. Veneta a. 1494. a Maittaire IV. p. 584. ex catal. Iac. Kroll. citata, cel. *Panzero* A. T. III. p. 364. genuina certaque esse videtur.

Ad pag. 461. *lin. penult.*

Bandin. in Iuntar. typogr. annal. II. pag. 7. et 114. enumerat tantum edd. Iuntin. a. 1503. et 1517.

Ad pag. 462. *lin. antepen.*

Altera *Carrionis* edit. a. 1566. (quam ipse habeo) est in forma 12. sed meum exemplar caret

caret notis, in fronte libri ſic promiſſis: „Seorſim excuſae eiusdem Carrionis caſtigationes, quibus tum emendationis ratio explicatur, tum varietas lectionis indicatur, et diverſi aliorum auctorum loci — corriguntur." — *C. Valerii Flacci Argon.* — — in Corpore poetar. latin. a *Maittaire* collecto. Londini 1713. fol. vol. II. p. 1107 ſqq.

Ad pag. 465. *ſect.* 6.

Analyſe du poëme des Argonautes de *Valerius Flaccus*, addreſſée aux auteurs du Journal encyclopédique; par M. *Grainville*, des académ. de Rouen, Caen etc. in L'Eſprit des Journaux François et Etrangers. Mai. 1790. tom. V. Dix-neuvieme année. à Paris. p. 276 — 284.

Ad §. 5. pag. 465.

Publius Papinius Statius.

Ad pag. 466. *lin.* 3.

De *Lutatio* ſiue *Luctatio*, ſiue *Lactantio Placido* v. *Saxii* Onom. III. p. 45. ad a. 550.

Ad pag. 466. *ſect.* 4. *lin.* 3.

De ed. Parmenſi *Statii* ſiluarum cum Catullo v. *Affò* in Saggio di Mem. ſu la Tipogr. Parmenſe pag. LV. ſq. vbi quoque memoratur ed. *Statii Achilleidos*. Parmae per Stephan. Corallum 1473. 4. add. *Maittaire* A. T. IV. p. 329. et *Affò* l. c. pag. XXV. vbi praeterea deſcri-

describitur editio *Ferrariensis Statii Achilleidos* libr. II. (sine commentariis,) per Andream Gallum, 1472. 4.

Ad pag. 467. *lin.* 21.

Nec meo exemplo Catulli, Tibulli et Propertii *Vincent.* 1481. adiunctae sunt *Statii syluae*, quae in aliis quoque exemplis desunt. v. cel. *Heyne* prolegg. de edd. Tibulli, ed. II. pag. XXXIV. sq. *Liber Syluarum Statii Papinii*, cum Catullo, Tibullo et Propertio, ex recensione *Guarini* Veronensis. Venetiis, Io. de Colonia et Io. Manthen de Ghersen. 1475. 4. v. Catal. bibl. Ducis *de la Valliere*, tom. II. pag. 75 sq.

Ad pag. 467. *not.*

Edition. *Mediolan.* a. 1486. fol. ex catal. quidem bibl. Soubise p. 332. adfert cel. *Panzer* A. T. II. p. 77. sed addit: *Forte Venetiis 1494?* Idem in classico illo A. T. opere passim alias edd. antiquas curate indicat, quas omnes h. l. referre, haud vacat.

Ad pag. 468. *lin.* 16.

Cl. editor Bipont. ex *Masson.* hist. crit. reip. litter. tom. I. pag. 191. refert *Luctatii* scholia in Statium, Venet. apud Aldum. 1508. cuius tamen edit. in Serie edd. Ald. nulla fit mentio.

Ad pag. 468. *lin.* 21.

Corr. *ibid m 1598. 12.*

Ad pag. 469. *lin.* 10.

De controuerſia, quae *Io. Frid. Gronouio* interceſſit cum *Cruceo* v. quoque Das Leben des ber. Io. Frid. Gronouii, Hamburgi 1723. 8. §. XXVIIII. pag. 32. *Fabr.* B. L. II. c. XVI. pag. 335. et *Freytagii* analecta litter. p. 398. vbi *Io. Frid. Gronouii* liber ab ipſo Gronouio ſuppreſſus, ideoque perrarus refertur, inſcriptus: *Io. Frid. Gron. elenchus antidiatribes Mercurii Frondatoris*, (h. e. Emerici Crucei,) *ad Statii ſyluas. Acceſſit epiſtola Claudii Salmaſii ad auctorem.* Pariſ. apud Guil. Poleum. 1640. 8.

Ad pag. 469. *lin. vlt.*

Statii Opera, quae extant, *omnia*, cum interpretatione et notis *Claudii Beraldi* ad vſum Delphini. Lutetiae Pariſ. Roulland. 1685. II. voll. 4. Haec editio, quae omnium, in vſum Delphini curatarum, rariſſima eſt, vberius deſcribitur a *Bure* in Bibliographie inſtructive, B. L. tom. I. pag. 360 ſq. a quo etiam ibidem cod. vetuſtus membr. Thebaid. libr. XII. ſaec. XIII. exeunte aut ſaec. XIV. ineunte exaratus, (in bibl. quondam Gaignat,) recenſetur, idemque lectiones varias, quae non reperiantur in editionibus, praebere dicitur.

Ad pag. 470. *lin.* 3.

De *Marklandi* edit. v. Acta erud. a. 1729. p. 377 ſqq. — *Statii* opera in Operibus et frag-

fragmentis veterum poetarum latin. a *Mich. Maittaire* editis. Londini 1713. vol. II. pag. 1015 ſqq. — *Statii* Opp. in Corpore omnium vett. poetarum latinorum, cum eorumdem italica verſione, tom. I—IV. Mediol. 1731. et 1732. in 4. v. *Paitoni* bibl. degli Autori — volgarizzati, tom. IV. pag. 67 ſq. vbi praeterea reliquae verſſ. ital. recenſentur. — De verſione *Biaccae ital.* v. *Mazzuchelli* Scrittori d'Italia. II. part. 2. p. 1117. — Verſio *ſyluarum italica* per Bartol. Fontium, Florent. apud Sanctum Iac. de Ripoli, a. 1480. fol. ex Fineſchio de typographia Ripulitana pag. 32. adfertur quidem a cl. *Panzero* I. p. 408. ſed apocrypha quoque habetur; nec meminit eius Paitonius. Contra a *Bandinio* Iuntin. typograph. annal. part. I. pag. 65. memoratur edit. in bibl. Magliabech. complectens *P. Pap. Statii Syluas*, Florent. apud S. Iac. de Ripoli 1480. fol. addita obſeruatione, ad illius marginem *Hieronymum Beniuenium* manu ſua adnotaſſe plurimas varr. lection. ex codd. antiquis optimae notae deſumtas. Vberius deſcribit illam edit. *latin.* cl. *Foſſius* in cat. codd. bibl. Magliab. II. (vbi plures vett. edd. recenſentur,) p. 617. et miratur, hanc ed. tamquam verſionem italicam a Fontio adornatam indicari.

Edit. Bipontin. vnam tantummodo verſionem *anglicam* metricam *Thebaidos*, cum notis, praefixa vita Statii et disp. de Thebaide,

(per *Guil. Lillington Lewis.*) Londini 1766. II. voll. 8. commemorauit; plures *Brüggemann* in View etc. p. 675 sq. qui vero illam versionem, scribit, in lucem emissam esse Oxon. e prelo Clarendon. 1767. II. voll. 8. — iterum correct. 1773. 8. II. voll. add. *Blankenburg* ad Sulzer. II. p. 510.

Ad pag. 470. *sect.* 6.

Io. Christoph. Dommerichi ad Statii Achilleida ex membranis biblioth. (eius) anecdota, Wolfenbutt. 1758. 4. nihil aliud, nisi inepta subinde veteris cuiusdam Grammatici scholia, et lectionum varietatis siluulam continere, ait *Saxius* in Onom. I. p. 274. — *Io. Iortin* criticae in Statium obss. in eius Tracts philolog. critical and miscellaneous. Lond. 1790. 8. II. voll. p. 424 sqq. — *Io. Melch. Lochmann* progr. de P. Pap. Statio. Coburgi 1774. 4.

Ad pag. 471. *§.* 6.

Marc. Valer. Martialis.

Ad section. 2. *fin.*

De aliis *Martialibus* v. Fabr. - Ernest. B. L. II. cap. XX. pag. 377. not. et de *Gargilio Martiale*, cuius fragment. *curae boum*, Vegetio, libr. IV. mulomedicinae, in edd. scriptor. R. R. latin. Gesneriana et Schneideriana adhaeret, cel. *Schneider.* in comm. ad Vegetii opus et Gargilii Martialis curas etc. tom. IV. part. I. pag. 73 sq.

Ad

Ad pag. 472. *lin.* 6.

Add. cel. *Panzer* in A. T. passim, et de edit. quidem *Veneta* epigramm. cum libro de spectaculis circ. a. 1470. *Georgio* (*Merula*) *Alexandrino* correctore, vol. III. pag. 66. — De editione Martialis, absque vlla nota, saec. XV. in 4. paruo, vid. cel. *Morellium* ad Pinelli catal. II. pag. 348. sq. cui character ad eum accedere videtur, quo Vindelinus Spirensis a. 1477. Dantis comoediam impressit.

Ad pag. 473. *lin.* 1.

In nota a. 1480. error typographicus esse videtur. Nam *Martialis* cum comment. Domitii Calderini prodiit *Mediolani* per Leonard. Pachel et Vlder. Scinzenceller, a. 1483. die XV. Aug. fol. et ibid. per Vlder. Scinzenzeller 1490. die XV. Sept. fol. v. *Saxium* de hist. — typogr. — Mediol. p. 578. et 588. ac *Panzer* II. p. 49. et 61.

Edit. *Veneta* a. 1482. per Baptist. de Tortis habet tantum Calderini commentar. test. *Maittaire* A. T. IV. p. 433. et *Panzero* III. p. 185.

— Epigr. cum comment. Dom. Calderini et Georg. Merulae, prodiisse Venet. 1488. fol. *Maittaire* IV. pag. 495. ex catal. Adr. Paw refert; sed cel. *Panzer.* p. 264. suspicatur, esse anni 1498. et memorat edd. *Venetas* 1491, 1492. 1495 et 1498. cum Cal-

derini et Merulae commentt. — Edit. tamen 1492. quam *Orland.* p. 364. et ex eo *Maittaire* in ind. II. pag. 56. atque ex illis *Panzer* III. p. 323. per Bernardinum de Choris de Cremona formulis typographicis esse descriptam tradunt, omisit cl. editor Bipontinus; qui contra refert ed. raram, quam ipse in manibus habui, alii vero praetermittunt, et *Maittaire* IV. p. 567. ex bibl. Gesner. commentariis Calderini tantum stipatam esse, narrat. Quare paucis de illa agam, inscripta:

Martialis cum duobus commentis. Ad calcem: *Domitii Chalderini* Veronensis defensio cum recriminatione ad calumniatorem commentariorum in Martialem, quos nondum ediderat, ad Corelium patris amplissimi Cardinalis neapolitani nepotem. In fine legitur: „Hoc per Bartholameum de Zenis de Portesio Venetiis impressum opus foeliciter explicit M.CCCC.XCIII. (1493) die XIII. Nouembris.“ Textui cum commentario verboso praemissa est inscriptio: *M. Vale. Mar. epigrammata cum Do. Chal. ac Ge. Me.* (Georg. Merulae) *commentariis.* Merula, qui fol. 110. fol. auerso prouocat ad suum commentarium ad Iuuenalem, in animaduersionibus suis eruditis discedit ab interpretatione, interdum lectione Domitii, et hunc saepius acerbe tractat, multaque ex Graecis bene explicat.

Ad

Ad pag. 473. *lin.* 7.

Perotti cornu copiae editum eſt primum, curante *Pyrrho Perotto* auctoris propinquo, Venetiis per Magiſtrum Paganinum de paganinis brixienſem a. 1489. fol. v. *Maittaire* A. T. indic. II. pag. 130. vbi plures veteres enumerantur editiones. Praeterea notandae ſunt duae edd.

Nic. Perotti cornu copiae emendatiſſimum, ſiue commentarii latin. linguae et in Martialis epigrammata. fol. Venet. 1494. per Dionyſ. de Bertochis de Bononia. v. *Panzer* III. p. 353. et IV. p. 447. Exemplum, illo anno ſignatum, quondam emtoribus alicubi oblatum erat, addita adnotatione, edit. an. 1496. non eſſe principem; ſed ſuperiorem biennio prius excuſam.

Cornu copiae, nuper emendatum a Domino Benedicto Brugnolo ac mirifice concinnatum — — Venetiis, per Ioan. de Tridino, alias Tacuinum. a. dom. MDI. (1501.) fol. Eſt opus ipſius Perotti, a *Brugnolo* recognitum et paſſim, maxime in Graecis, emendatum. Fuerunt inſcriptione decepti, qui Brugnolum haberent Lexici illius auctorem. Copioſiſſime autem agit de illa editione atque Brugnolo, et plurimas cornu copiae edd. indicat *Frid. Otto Mencken* in novis miſcell. Lipſ. tom. VI. p. 524—543.

Ex officina *Aldina* exiit quoque Perotti cornu copiae a. 1513. et 1526. — 1527. fol. v. Ser. edd. Aldin. p. 35. et 61.

Ad pag. 473. *lin.* 10.

In Serie dell' ediz. Aldine memorantur editt. Martialis *Aldinae* a. 1501. 1510. 1512. 1517. 8. Num omnes ſint genuinae, fidem praeſtare non poſſum. *Mencken* enim l. c. pag. 560. duas tantum nouit Aldin. a. 1502. et 1517. in catal. autem *Pinelliano* II. pag. 349. edd. a. 1501. 8. (bis) et 1517. 8. occurrunt. In fronte quidem mei exempli legitur *Martialis*, in auerſa eiusdem folii pagina Plinii epiſtola ad Cornelium Priſcum de Martialis obitu, et in vltimo denique folio: *Quisquis es, qui quoquomodo huiusce excuſionis ergo aduerſus ieris, damnatus eſto et reus I LL. S. V. ne dicas tibi non praedictum. Caue.* Sed ſine ancora, Delphino, ac praefatione (vti in ſerie edd. Aldin. quoque animaduertitur,) ſine nomine Aldi; ſine pagina, cuſtode, loci annique nota. Calamo tamen neſcio quis in fine ſcripſit: *Venetiis in aedibus Aldi menſe Decembri MDI.* Num igitur meum exemplum ſit genuinum Aldin. an Lugduni ex Guil. Huyon an ex alia quadam officina furtim exierit, equidem decernere non poſſum.

Ad pag. 473. *lin.* 13.

Edit. Argentorat. eaque rarior, a. 1515. ſic inſcripta eſt:

M.

M. Valerii Martialis epigrammata, cum interpretamento dictionum grecanicarum quae passim in toto opere continentur *Othmari Nachtgall Argentini.* — *Io. Knoblouch notis aereis excepit Argentoraci.* In fine: „Impressus Argentinae a. dni M.D.XV. (1515.) XXVIII. die mensis Augusti. in aedibus Io. Knoblouch Chalcographi. 4. v. *Am Ende* in Strobelii miscell. I, p. 39. et cl. *Panzer* VI. p. 71. Notanda quoque est editio, ab aliis omissa:

M. V. Martialis epigrammaton libri duodecim, Xeniorum liber I. Apophoretorum liber I. Omnia ad vetustiorum codd. fidem diligenter emendata, scholiis in margine illustrata, apposita etiam varietate lectionum, ac demum decem epigrammatis ex eodem vetusto codice suis locis adiectis. — Basileae apud Petrum Pernam. M.D.LIX. (1559.) 8. sine vlla praefatione aut notitia editoris.

Ad pag. 474. *lin.* 21.

Editionis *Rader.* cum multis codd. collatae exemplar non est, vti Ernesti ad Fabricii B. L. II. p. 383. narrat, ex bibl. Kappiana illatum in bibl. Senator. Lipsiens. sed ex sectione bibl. Kappianae emit illud M. *Gensel*, Superint. Glauchae; vti traditur in Lips. Allg. litterar. Anzeig. a. 1796. nr. 39. pag. 440.

M. Valerii Martialis Epigrammatum libri XV. cum variorum doctorum virorum

commentariis, notis, obſeruatt. emendationibus et paraphraſibus, vnum in corpus magno ſtudio coniectis. Cum indice omnium verborum *Ioſephi Langii*, Caeſari — mont. et aliis indicibus locupletiſſimis. Lutet. Pariſior. apud *Claudium Morellum* *), via Iacobaea, ad inſigne Fontis. M.DC.XVII. (1617.) fol. Praeter multorum VV. DD. commentarios, non vnum in locum congeſtos, haec haud ſpernenda editio continet *metaphraſin graecam* ſelectorum Martialis epigrammatum, a *Ioſ. Scaligero* compoſitam. Illam autem Scaligeri metaphraſin *Iſ. Caſaubon.* in Florilegio Martialis, Paris 1607. et *Petrus Scriuer.* inter *Scaligeri* poemata gr. et lat. Leidae 1615. ediderant: Scaliger vero epigrammatibus iſtis graece verſis ſubſcripſit: „Haec omnia fere in lecto Ioſ. Scaliger, Iul. Caeſ. Fil. meditando inſomniam ſuam ſolabatur a. 1601. noctibus brumalibus.“ In Pariſina tamen edit. non omnia Martial. epigrammata graece verſa, Scaligerum habent parentem; ſed multa *Frid. Morellum*, qui ſuam verſionem graecam ante Scaliger. Pariſ. circ. 1600. II. plagg. 4. ex ſua officina exire iuſſit. In Scaliger. verſ. multos barbariſmos et ſoloeciſmos, multa pec-

*) Sic in meo exemplo dicitur bibliopola: a cl. autem edit. Bipont. pag. XXXV. notitiae etc. *Michael Sonnius:* forſan more haud inſolito alia librariorum nomina in aliis deſignabantur exemplaribus.

peccata contra proſodiam etc. notauit *Menagius*, (Monnoye) in Menagianis tom. I. pag. 325 ſqq. edit. Pariſ. v. *Leſſing* de Martiale p. 258 ſqq. ed. Opp. part. I. Berol. 1796.

Ad pag. 475. *lin.* 4.

Martialis epigrammatt. in vſum ſcholae Weſtmonaſterienſis edidit *Richard. Busby.* Lond. 1661. 1670. 1689. 12. — tum Lond. 1721. 1755. 8. ed. IV. auctior 1773. 8.

Editio *Vincentii Colleſo* in vſum Delphini primum prodiit Pariſ. 1680. 4. — rec. Londini 1701. et 1720. 4.

Ad pag. 475. *lin.* 13.

Maittaire recepit quoque *Martialis* epigrr. in Corpus poetar. lat. Lond. 1713. fol. vol. II. p. 1168. — A cl. *Brüggemanno* in View etc. p. 686. indicantur praeterea edd. epigramm. cura *Thomae Fitzgerald.* Lond. 1721. 1740. 8. — *Epigrr.* ſine notis, ibid. 1724. 12. — Glasguae, excud. Rob. et Andr. Foulis. 1759. 12. — Birmingham. typis Ioan. Baskerville. 1773. 12. — epigramm. in XII. libros digeſta, vt vni ſic omnibus poetis facem praeferente *Iac. Elphinſtonio.* Lond. 1783. 8. qui *Elphinſton* anglice quoque vertit XII. libr. Martialis cum commentario. Lond. 1782. 4.

Ad pag. 475. *ſect.* 4. *lin. vlt.*

Epigramma *Martialis* anecdotum ad Trebonum, (poſt epigr. LII. libri XI.) ex cod. membr.

membr. ſaec. XIV. bibl. S. Saluatoris Bononiae, publicauit, et ex eod. codice varias lectiones ad reliqua epigrr. libr. I — VIII. ſubiecit *Amadutius* in Anecdotis litterar. vol. II. p. 385 ſq.

Ad pag. 477. *lin.* 1.

Plurium coniecturarum atque explicationum τȣ̃ *anchiali* catalogum dedit *P. Zornius* in diſſ. de ſcholis publicis antiquorum Iudaeorum. Ploenae 1716. — *I. F. H.* comm. *de Martialis anchialo*, edita ab *A. L. Zacharia* in noua bibl. Bremenſi, claſſ. V. faſc. II. Bremae 1765. 8. pag. 367 — 369. — Ibidem p. 389 — 392. diſcedit ab anonymi expoſitione et aliquot interpretatt. recenſet *Nic. Barkey*, atque *Vitringae* ſuſpicionem, in diſſ. I. de cauſſis adfictae Iudaeis *ὀνολατρείος*. Franeq. 1681. adoptat.

Ramleri edit. latin. et germ. memorata, cum adnotatt. conſtat V. tomis, Lipſ. 1787 — 1791. 8. — acc. Anhang zum erſten Theil, ib. 1793. 8. — Idem XVI. Mart. epigrr. in verſus germanicos transtulit notisque illuſtravit in *Berlin.* Monatsſchrift, m. Aug. 1793. pag. 105 ſqq. — et alia XIV. ibid. m. Febr. 1794. pag. 105 ſqq. — Tum *M. Val. Mart.* in einem Auszuge, latein. vnd deutſch. Nachleſe von *Karl Wilh. Ramler.* Berol. 1794. 8. Plura epigrammata, neque tamen omnia, quae olim de induſtria omiſerat, hic reddidit Ramler.

ler. — De Ramleri tamen verſione et de Martialis epigramm. etc. v. eruditam cenſuram atque animaduerſ. in: Neue Bibl. der ſchoenen Wiſſenſchaften etc. vol. 39. part. I. Lipſiae 1789. pag. 19—49. — De *Leſſingii* commentat. in Martialem in eius miſcellaneis opuſc. german. ſermone ſcriptis, part. I. ſecundum edit. Lipſ. 1771. 8. iudicat V. D. in philolog. Bibliothek vol. I. part. III. (Gottingae 1771. 8.) pag. 304 ſqq. — De verſionibus v. *Leſſing.* l. c. et *Blankenburg* ad Sulzeri allgemeine Theorie etc. voc. *Sinngedichte.* — In ſpecie de *anglicis*, v. *Brüggemann,* et add.

Imitations of ſome of the Epigrams of Martial. Londini 1793. 4. II. partt. Anglus interpres imitatur Martialis vitia malumque animum. conf. neue Bibl. der ſchoen. Wiſſenſch. vol. 52. part. II. p. 335 ſqq. vbi quoque de Martiale acute iudicatur.

De *italicis* v. *Paiton.* l. c. II. p. 242. — de *germanicis* v. *Degen* l. m. II. p. 119 ſqq. et add. *Der Poſthumus des römiſchen Dichters Martial. Eine Antike, gefunden nebſt mehrern anderen vnd mit Erklärungen begleitet von Io. Georg Carl Klotzſch,* Prof. der Philoſophie in Wittenberg. Misniae 1798. m. 8. v. Salisburg. Allgem. Litterat. Zeit. a. 1799. nr. LXX.

Tiraboſchius in hiſtoria litterat. ital. vol. VII. varia in Martialis epigrr. culpauit: contra

tra illum quia acerbe ſcripſerat *Serranus* Hispanus: Tiraboſchii iudicium defendit *Clementinus Vanetti* in epiſtola, Ferrarae 1776. excuſa: quo facto in vtramque partem plura ſunt disputata. v. Giornale di Modena, tom. XII. Vanetti quidem ipſe nihil reſpondit; ſed Abbas *Zorzi*, Venetus, illius egit cauſſam. v. eius vitam breuem in Intelligenz Blatt A. L. Z. nr. 90. a. 1796. p. 754. — Pluribus artis criticae et Martialis amantibus haud ingratum, ſpero, erit, epiſtolam cl. *Goënſii* memoratam, nec facile obuiam pluribusque forſan incognitam, cuius exemplar debeo ipſius *Goënſii* V. C. liberalitati, hic inſertam legere. *Ant. de Rooy* coniecturas criticas nondum licuit mihi oculis vſurpare.

R. M. v. G. Epiſtola critica de locis quibusdam M. Val. Martialis.

VIRO DOCTISSIMO

ANTONIO DE ROOY

S. P. D.

R. M. v. G. (GOENS.)

Cum in Martialem, elegantiſſimum poëtam et accurato commentatore perdignum, critica Te quaedam ſcriptitaſſe intellexerim, nullo tamen MSS. Codd. auxilio inſtructum, memor binorum Codd. quorum Var. Lect. olim a cl. Ott. Arntzenio ad marginem ed.

Schre-

Schreuel. 8vo. adſcriptas, beneficio filii eius pridem nactus fueram, nolui quidquam a Te deſiderari, quod mea qualicumque opera praeſtari poſſit, inuitatione in primis Tua motus, qua in Praef. Opuſculi vteris: „Et hoc impenſius viri Cel. (Cannegieteri) adhortationi morem gerendum duxi, quod inter politiorum literarum fautores eius modi fore non deſperem, qui vbi de noſtro adornandae horum libellorum editionis conſilio cognouerint, ſi quae in ſcriniis ſuis adſeruant, vnde nouae lucis aliquid Epigrammatariis adfundi queat, eadem nobiscum communicare fortaſſe non dedignabuntur.“ Inſtituta eſt prima collatio ab Iſ. Voſſio ad ed. Gryph. a. MDXXXV. e Codice, vt videtur, Thuani laudato ad VI. x. 12. et XI. VIII. 14. praeſertin ad P. Melam I. p. 63. vbi ita: „Optimus codex Thuani, iam ante octingentos annos (ſec. VIII.) exaratus, qui excerpta continet Martialis Epigrammata, legit hoc loco *anchalium,*“ locus eſt XI. Ep. 95. vbi pro *Anchialum* adſcribitur Th. *Anchalium.* Seruatur haec in Biblioth. L. Bat. Conf. Colomeſii Opp. p. 893. 8. ed. Fabric. Altera G. Voſſii eſt, ad ed. Aldinam MDL. 8. Sed quae non peruenit vltra L. I. Epigr. 54. Ex his primo ſtatueram nudam duntaxat collationem eorum, quae Tu in libello tetigeras, cum vtroque Cod. factam Tibi transmittere, ſed mutato dein conſilio, placuit per litteras Tecum de locis quibusdam Poëtae agere,

quem

quem ipſe pridem, non obſtante tot nequitiarum faſtidio, lubens tamen nec perfunctorie legeram.

Spectac. VI. 3. *Proſtratum Nemeës et vaſta in valle leonem.* Gruteri coniecturam, pro *vaſtà* tryſyllabum poſtulantis, Tuo etiam iudicio probatam, vnice veram puto: *et* enim illud neſcio quid abſoni habet. At malim equidem ſimpliciſſima mutatione legere: *P. n. in vaſta v. l.* vel vno vocabulo *infeſta:* vt Tuum *vaſtata:* quod tamen non adoptauerim, cum *infeſtà* fuerit *vallis* reddita per leonem et *vaſtà*, i. e. *viatoribus* nec *per via* nec *trita* amplius, non *vaſtata: vaſtari* ab hominibus et feris quibusdam, apris, etc. agri poſſunt, h. e. *deſtrui:* a *leone* non poſſunt, ſi quis proprie loquatur: de *paſcuis* alia res; *vaſtantur* enim haec, a feris, cum grex ſpoliatur minuiturque: Caeterum de v. *vaſtus* bene disputauit *Th. Martilius* in *Comment. ad M. V. Martialis Epigr. in Caeſ. Amphitheatrum*, quem habeo Lutetiae editum a. CIↃIↃXXCIV. 8vo. p. 41. 42. — Epigr. XIV. 1. *Sus fera iam grauior, maturi pignora ventris, Emiſit fetum.* In vett. et illuſtr. ſaec. XVI. poetarum Epigr. a Camillo Nicolio ſelectis notisque illuſtratis Florentiae 1738. 8vo. p. 52. ſcribitur: *Sus f. i. g. maturo pignore ventris.* Tu malles: *maturo pondere.* At ſi dicam, quod ſentio, mihi, ſi non perinde res ſit et iudicandum foret, receptam lectio-

lectionem magis placere dicendum esset: solum enim τὸ *grauior* satis per se indicat, neque opus videtur ampliori adiecto, praesertim cum e sequentibus res etiam sit clarissima: sed tum necessario non *pondera* debet legi, sed *pignora: pondus* est ante partum, *pignus* post partum. v. *Marcil.* ad h. l. p. 67. — Ep. XXI. 5. *Adfuit et mixtum pecudi genus omne ferarum:* Ita Tu pereleganter, pro vulgato *inmixtum pecudum.* Idem *Th. Marcilius* p. 77. nisi quod *pecori* legat: in quem sensum etiam MS. Thuan. consentit — Ep. XXIV. 5. *Non credis, spectes dum laxent aequora Martem:* MS. Voss. *laxat et:* sed Thuan. melius: *N. cr. specta, dum lassent ae. M.* sensus est: *exspecta, donec lassati erunt bellatores Naumachici, tum dices* etc. Lectio caeteris omnibus praestat, neque absoluit tamen — Ep. XXVII. 2. *Iam nullum monstris orbe fuisset opus.* Voss. adscripsit: „Forte: *Iam nihil monstriferum barbara terra ferat:*" Quae si emendatio dici possit, quid *nodum secare*, imo quid loca *laniare* sit, equidem nescio. Minimum dixerit, qui cum Caesare clamet: *At ista tamen vis est:* sed pergamus. Si quid mutandum, leuissime corrigo: *Iam nullum a monstris o. f. o.* nota locutione. Graeci dicunt εϱγον εστιν εκ τουτου. — Ep. XXXII. 1. 2. *Concita veloces fugeret cum dama molossos, Et* varia *obliquas*

necteret arte moras, Caesaris ante pedes supplex. . . Constitit etc. Tu corrigis *vana*: sed id, quod pace Tua dixerim, absurdi quid habet. Vti enim facile patet, etsi perinde res foret, tamen inutilem nec necessariam hanc esse emendationem: ita ab altera parte *vana* ars admitti plane non potest et menti Poëtae aduersatur; *Elusit enim canes dama,* nam ad Caesarem venit: variaque eos elusit *arte*, vt lepores etc. adsolent; quod perelegans. Neque prodest Tibi, V. C. quod literis ad me datis monebas, *vidisse* scilicet *damam, incassum se fugere, et pereundum sibi tandem esse*, adeoque *vanas* eius *artes* posse dici: prius verum est, sed inde non sequitur, quod Tu velles: donec capta non erat dama, longe aberat, *vanas* eius artes fuisse et *ατελευτητους*, vt Sophocles loquitur: si vero a canibus intercepta fuisset, tum demum dici potuit *vanis* artibus elusisse. — Verius L. I. Epigr. LXXVIII. 3. *obstat*, in *obstant* mutasti: Firmat MS. Th. vbi *obstent:* quod etsi non omnino bene, viam tamen parat ad veram lectionem. — Ibid. LXXXIX. 1. praeclare de Poëta meritus fuisti, quem non dubito optatiue *velet* scripsisse, non vt in editis *velat:* in vs. 6. Cl. Arntzenii coniecturam parum aberat quin cupide probarem, sed obstat tenuis *sertorum* mentio inter opulentiora munera, et accedere

dere etiam terra debuit, quo *buxi* et *palmites* plantarentur: caeterum non praeſtat, quod in Cod. Thuani: *roſcida* loco *humida:* — Ibid. Ep. XCI. 10. Iniuria, vt mihi quidem videtur, exclamationem vel quaeſtionem inueniſti. Nouerat enim Poëta et in praecedd. explicuerat, quomodo res abſurda ſe haberet. Neque adeo exclamatione opus fuit, quaſi de *αδυνατῳ*. Id neceſſum fuit, et ſenſus poſtulabat, vt doceret, qua in re aenigma illud conſiſteret, quod praeced. vſ. memorauerat. — Ibid. CIX. 3. Scite obſeruaſti veram gentis *Vipſaniae* ſcripturam, in marmoribus quod ſcio conſtantem. Horum tu bina protuliſti exempla, ex editis quippe. Nos ineditum proferemus, idque praeſtantiſſimum marmor, depromtum e volumine MS. *Inſcrizioni antiche Manoſcritte* Fol. quod in Italia collectum primum *I. Wittius*, dein *Graevius*, nunc cel. *P. Burmannus ſecundus* poſſidet, ineditis ad LXX. numero marmoribus, reliquis editis quidem, ſed hic adcuratius deſcriptis, inſigne. Deſcribam marmor, quod beniuolentiae cel. Burmanni digniſſimi poſſeſſoris acceptum referas, vt a quo volumen communicatum habeo:

NOMINA COLLEGI FABRVM. IIG.

PATRONI				DECVRIONES		
NVNNIV	S	MONTANV	S	A OCTAVIVS	FAVSTV S	TI
VALERIV	S	PROCVLV	S	L ANINIV S	FAVSTV S	
VALERIV	S	PROCVLVS	Fil.	M VIPSANIVS	POLYBIVS	T
FABRICIV	S	FESTV	S	M LIVIV S	APTV S	M
TERENTIV	S	GENIALI	S	P AQVILIVS	SOTEICHVS	SE
POMPEIV	S	FESTV	S			Q
FISIDIV	S	PROCVLV	S			SEX
CLAVDIV	S	FELI	X			P
LABERIV	S	LVPV	S	T FLAVIVS	PROCVLVS	C
CASSIV	S	FESTV	S	Q ALBATIVS	CORINTVS HARVSPEX	T.
VOLVMNIV	S	IAÇITV	S	Q ALBATIVS	VERNA SCRIB. A. M.	C.
CLAVDIV	S	SYMPHO	R	L TETTIVS.	CLYCON MEDICVS. LV.	P.
AQVILLIV	S	EGLECTV	S	L TETTIVS	APOLLONIVS MEDICVS C.	C
NVMISIV	S	CORNELIANVS		L JVLIVS	ITALICVS S	P.
NVMISI-	S	TACITVS.	PATER.	COL.	LECIC.	
BISELLIARIVS				C. JVLIV S	MATH O	C

— in L. II. Ep. LXXXII. 1. Abſciſſa *ſeruum quid* fingis, *Pontice, lingua.* Primae voci maculam Tu abſterſiſti, liceat mihi quartam ſanare: faciam id ope MS. Th. qui pro *fingis,*

gis, *figis* praefert: vere, ſi quid video, modo mentem capias auctoris et ſenſum vocabuli: illum puta, quem vbique Poëta inpudicus ſectatur: neque enim *figis* eſt *cruci figis*, quod non nemini in mentem venit. — L. VI. Ep. LVII. 1. emendationem Heinſii, ad Ouid. IV. Faſt. 740. pro *fictos*, *tactos* ſubſtituentis, firmat Cod. Th. auctoritas, qui *factos* habet: forte tamen e recepta non inutiliter *tinctos* eliceres. — Ibid. LXXXVI. v. 1. *Et potet calidam, qui mihi liuet, aquam.* πολυθρυλλητον eſt illud *liuet*, cui ſuffragatur etiam Cod. Th. in quo *caldam* melius, pro *calidam*. Peior eſt, imo nullius numeri aliorum lectio *laudat*, quam apud *G. Chr. Gebauerum* quoque reperi *Libro de caldae et caldi apud veteres potu* Lipſiae 1721. 8vo. C. II. p. 20. carbonem pro theſauro: magnum enim quidpiam ab eo exſpectaueram. — Lib. VIII. Ep. XVII. 2. MS. Th. ita: *Miſiſti nummos quod mihi? mille quidem.* Sed vulgatum praeſtat. — L. IX. Ep. XVIII. v. 3. *Domino ſua vota.* Cod. Th. *Domini rata vota*, quod receptis potius exiſtimauerim, accedente MS. Iac. Hutteri: ſimiliter v. 6. *Quo felix facies iudice tuta fuit*, opportunius legas, quam vulg. *tota*. Cum Palat. Cod. Gruteri et MS. Th. — Quod in L. IX. Ep. XCIII. v. 7. tentas, pro *inquit* legendo *hinc ait*, vnice admittendum arbitror: conſidera vero varietatem Cod. Th. in eodem verſu, qui pro *Cai*, *Caio* ſubſtituit:

discrimine ſatis ingenti, ſed vereor vt id recte ſenſui conuenerit. — L. XI. Ep. XXVII. vlt. receptus tertius caſus *Ioui* procul dubio praeſtat: ſuadente in primis aduerbio *melius*, quod ſi recte inſpexeris, V. C., in Tibullo loco a Te laudato inuenies in adiectiuum migraſſe, quod cauſſam plane inuertit: In exemplis verō a Broukhuſio adductis nullum coniecturae Tuae praeſidium. At vulgatum quantae ſit elegantiae facile agnoſces, reuocatis in memoriam dictionibus: *bene ſit tibi*, *male eſt mihi*, etc. quibus adfine Graecum κακως εχειν, ευ πρατταιν, et hebraizans: ειρηνη vel χαρις ὑμιν, quae omnes eodem modo conſtruuntur. — XII. Ep. LIII. 6. 7. *Sed cauſſa, vt memoras, et ipſe iactas, Dirae filius eſt rapacitatis:* Haeſiſti in hoc loco, V. C. in coniect. p. 77. neque mirum: corrupta illic omnia, neque interpretum quisquam facem praetulit; at deſtituti etiam Cod. Thuani fuerunt, qui ſanitatem ſolus praeſtabit: mutatione vnius literulae: legit enim: *Dirae filius* es *rapacitatis:* Euge vero et belle! lux e tenebris! Facile nunc priora reſtitues. Extulerat Poëta auaritiam hominis, nunc addit: Hac *cauſſa, vt memorant, et ipſe iactas, Dirae filius* es *rapacitatis.* Quaſi diceret: *Haec cauſſa eſt, cur rapax ſis: Hac (de) cauſſa rapax es:* Nimirum *quia auarus es*, *ideo etiam es rapax.* Saepius in hunc ſenſum Poëtae:

Ouid.

Ouid. Fastorum lib. I.

Creuerunt et opes, et opum furiosa cupido:
Et, cum possideant plurima, plura volunt.
Quaerere, vt absumant: absumta, requirere: certant.
Atque ipsae vitiis sunt alimenta vices.
Sic quibus intumuit suffusa venter ab vnda,
Quo plus sunt potae, plus sitiuntur aquae.

Iuuenal. Sat. XIV.

Interea pleno dum turget sacculus ore,
Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

Horat. III. Od. X. v. 17.

Crescentem sequitur cura pecuniam
Maiorumque fames.

et Serm. I. I. 66.

Tantalus a labris sitiens fugientia captat
Flumina: quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur: congestis vndique saccis
Indormis inhians etc.

— L. XIII. Ep. III. 3. *Quattuor est nimium.* Cogitaueram ipse, hanc forte Poëtae mentem fuisse, vt, cum audierit emtor, vs. praeced. *Quatuor* numis constare Xenia, horruisse illum Poëta finxerit, et mirabundi ad instar repetiisse pretium, rogantem simul rectene numerum teneret: *Quatuor?* ac si diceret, *tantine hae nugae veneunt? Di boni! quatuor numis!*

nimis! tum respondisse Poëtam: *estne nimis? poterit constare duobus.* Vides quomodo distinctum velim. Ita ego, diu ante: sed visa Tua non coniectura dicam, sed restitutione, V. C., p. 78. 79. proposita, adeo me fateor effascinatum fuisse, vt flocci propriam prae illa penderem: eamque vnice arbitrarer a Poëtae manu fuisse: habet enim nescio quid simplicis, at culti simul et Martiale perdigni, quod meditantem quasi emtorem et de pretio deliberantem sistit. — Ibid. LXXVIII. *Rustica sim, an perdix, quid refert, si sapor idem est?* Haesisti in his, V. C. p. 81. Coniecturarum, neque extricasti tamen; forte vera latet in Th. Cod. scriptura; etsi non nihil castiganda. Ibi ita: *Rustica si mansi perdix, quid refert si sapor idem est?* Bene haec, sed versus est heptameter: lego: *quid si sapor id. e.* et res in vado erit. Similiter in 2. vs. huius epigr. variat Cod. noster et ab editis deflectit. Hi ita fere: *Carior est perdix: sic sapit illa magis:* quasi prouerbialem Poëta versiculum innuisset: *magis illa iuuant, quae pluris emuntur.* Longe aliter MS. *Carior est perdix*, si *sapit ista magis.* Quod, nescio quid, habet prae altera elegantiae: — XIV. Ep. CCI. *Non amo, qui vincit, sed qui succumbere nouit.* MS. . . . *quod vincat, sed quod* - - - sed video, ipsum iam Arntzenium, V. C., pristinum collationum possessorem, hoc discrimen adnotasse ad *Aur. Victor*, p. 341. A. quod

quod mihi tamen prae vulgata non placet. — Satisne nunc Tibi praeſtantiam vtriusque Codicis probaui? Puto fieri vix aliter poſſe neque longiori, ſi ſtricte res agatur, examine opus fore: ſed cum iacta ſit alea, et ipſe Poëtam ſumme ames, non ingratum Tibi arbitror futurum, ſi de aliis quibusdam inſignioribus huius Cod. varietatibus pari inſtituto Tecum egerim. Maxime cum loca etiamnum plurima ſupereſſe critica manu ſananda, quae acumen Tuum effugerint, haud difficulter a Te impetraturus ſim. At quoniam ingens eſt ſcripturae varietas, neque ego Var. Lect. dare propoſuerim, eas duntaxat mutationes adſcribam, quae vulgatis aliquo ſaltim nomine praeſtantiores videri poſſunt.

Sic Spectac. Ep. IV. v. vlt. edd. *Impenſis vitam Principis adnumeres.* MS. Thuan. *Haec licet impenſis Pr. adnum.* ſed Voſſ. Cod. pro *adnumeres* habet *annueres.* — Ibid. V. 4. *Donat arena tibi* Cod. Th. *praeſtat* Voſſ. *harena tibi.* — Ibid. VII. 2. *Adſiduam nimio pectore p. a.* MS. Voſſ. *niueo,* v. 3. *Nuda Caledonio ſic pectora p. u.* Cod. Th. *viſcera,* vt Bodl. MS. et Gruteri quoque. — Ibid. XV. 2. *Quantula Carpophori portio, fuſus aper!* MS. Th. *Quantum eſt Carp.* et vſ. praeced. *ſume* pro *famae:* quae tamen potiora edd. non dixerim. Maioris eſt iſtud *fuſus,* quod miror neminem VV. DD. offendiſſe; magis mirum, nullum neque a Codd. MSS.

auxilium adesse. At quantillus labor, quam tenuis quoque gloria *aprum fudisse?* Tu lege meo periculo: *fixus aper*, h. e. *telis confixus:* vel *victus.* in vs. 6. pro *decuisse* Voss. *domuisse*, sed tum equidem *posset* quoque loco *potuit* requirerem. — Ibid. XVII. vlt. *Crede mihi Numen sentit et ille tuum*, Peregregie Th. Cod. *Crede mihi, nostrum sentit et ille Deum.* Ope Codd. loca in hunc modum restituere licet, ex ingenio non licet. — Ibid. post Ep. XXI. *Quidquid in O. R.* etc. Ante Ep. XXII. *solicitant* etc. in MS. Th. inseritur hoc: „De Eodem.“ (Orpheo, vt in XXI.)

„*Orphea quod subito tellus emisit hiatu,*
Versa miramur, venit ab Euridice.“

— Ep. XXII. 4. *sed tamen is rediit* etc. Th. Cod. *sed tandem rediit* — Ep. XXVII. 7. *Ignipedes posset sine Colchide* etc. Obstitit adiectum *Vinc. Collesso,* qui not. ad h. l. *aeripedes* ex ingenio refingebat. Idem nunc praestat auctoritas Cod. Voss. vbi *eripedes* etc. — Ep. XXVIII. 1. *Augusti* laudes fuerant, *committere classes.* Cod. Th. *Augusti labor hic fuerat* etc. quod edd. dici vix potest, quantum praestet: Idem in MS. Bodlei. Ibid. v. 6. *Et domini Triton ipse putavit equos.* Belle MSS. *ipse* habent, loco pronominis. vs. 8. Th. Cod. aeque vt Bodl. MSS. *Horruit* pro vulg. *Abnuit.*

Pergo

Pergo ad ipſum Poëtae opus, in cuius Dedicatoria ad Lectorem Epiſtola mox ab initio ſic legitur: *cum ſalua infimarum quoque perſonarum* etc. MS. Voſſ. *gentium* — et mox .. *Et mihi fama melius conſtat vt probetur* etc. pro vulgato: *At mihi fama vilius conſtet, et probetur* rel. — in L. I. Ep. II. 2... *notus in orbe Martialis.* MS Voſſ. *vrbe.* — Ibid. VII. 2. *haeſit onus* Voſſ. *exit onus:* et v. 5. *ſummus vtrisque* id. *vterque.* — Ibid. IX. 2. *ſaluus* vt *eſſe velis.* Reſcribe quantocius cum Voſſ. MS *ſ. et eſſe v.* quae vera loci facies. — XIII. 1. *Itur ad Herculei gelidas* etc. aut fallor, aut magis poëticum eſt et dulcius fluit, quod in Th. MS. *Itur ad Herculeas gelidi* etc. Sic in vſ. 3. pro *Rura* Cod. Voſſ. *Antra n. ſ.* tum v. 4. *lacus* pro *lapis*, et 5. *auras* pro *vmbras*, etiam 11. *Nunc tot damna i. ſ.* etc. in locum ed. *Nunc et d. i.* longe melius. — XXXVIII. pro muliere *Baſſa* in inſcript. epigr. ſubſtituitur in MS. Th. *Ad Baſſum,* et vſ. 2. *Baſſe, bibis vitro,* pro *Baſſa:* ſed res fere eodem redit. — XLIII. 1.. *Coniugis audiſſet fatum* . . . Cod. Th. *factum.* — XLIV. 5. *Non pyra, quae* lenta *pendent religata geniſta* MS. Th. *longa* longe melius. — L. 2. *Noſtraeque* laus *Hiſpaniae:* MS. Voſſ. egregie: *Noſtrae* ſalus *Hiſpaniae.* Ibid. v. 7. *Bitordi nemus* Voſſ. et v. 9. *Tepidum natabis lene Cogendae vadum* v. 17. Id. Cod. Voſſ. *Aridam ingens directa placabit ſitim, Et in metas*

tas etc. pro vulg. *Aridam rigens Dircenna placabis ſitim, Et Nemea* rel. v. 30. *Coruina* pro *conuiua.* v. 33. *Procul olidus libertus* et v. 41. *Non impudente vita, quae reliquum impetit* — Ep. LIV. 9. vulg. *Sic vbi multiſona feruet ſacer Attide lucus.* Sed veram Cod. Th. ſcripturam exhibet, pro *Attide*, legens *alite* — LX. 4. *Cur bene, Flacce, lauor?* melius Cod. Voſſ. *lauer?* in Th. MS. *laues* vitioſe. — LXXI. 7. *Nec te detineat miri radiata Coloris* Cod. Th. et v. 11. *Protinus a laeua clari tibi fonte Penates* pro vulg. *Clari ſub fronte P.* veram lectionem vt habeas, vtramque ita concilia: *Protinus a laeua clari ſub fonte Penates:* latuit hoc Gronouium V. C. qui legebat: *clari tibi fronte*, parum recte, vt puto. demum v. 15. *Nec potior quam Phoebus* etc. pro vulgato *propior.* — Epigraphe Ep. LXXXVII. vulgaris eſt *de Nouio micropſycho.* Cod. Th. *micropſico,* quod affine Scaligeranae coniecturae *micropſycho:* ſed Voſſ. lego, inquit, μικροσκοπῳ. — CXVI. 2. *Toto candidior puella cygno* MS. Th. eleganter *loto.* — CXVII. 2. *F et culti iugera* pauca *ſoli:* Ita omnes Poëtae edd. etiam *Pithoeus* L. III. *Epigr. et Poëm vett.* p. 110. Sed Voſſ. MS. melius *pulcra* legit pro *pauca:* etſi id ipſum ſatis locum poſſit tueri, collatis quae elegantiſſimus Broukhuſ. ad Tibullum disputat L. I. El. I. 2. — En Tibi, doctiſſime de Rooy, variantes Libri I. lectiones,

nes, easque optimas quidem et vulgatis praestantiores tantum non ſemper: Sufficit ſpecimen hoc, vnde de vniuerſo Opere iudices. Et Epiſtolae iam modum noſtra exceſſit disputatio. Quare manum de tabula. Tu fac, vt pergas in emendandis elegantiſſimi Poëtae carminibus, vt priſtinam is integritatem recipiat, et curis Tuis excultus nobis aliquando verus Martialis ſiſtatur. Ita vale et mihi faue.

Scrib. Traiecti ad Rhenum: 28. Iulii MDCCLXIV.

Ad §. 7.

C. Silius Italicus.

Ad pag. 478. *ſect.* 4.

Editionum catalogum confecerunt *Drakenborch.* ſub finem prolegomenorum ad ſuam editionem, cl. editor *Bipontin.* in notitia litterar. de C. Silio, edit. praemiſſa et ex hac edit. repetiit cl. *I. Chr. Theoph. Erneſti* pag. LIX. ſqq. ſuae edit. denique cl. *Ruperti* in ſection. V. commentar. de Silii vita et carmine, pag. LV. prolegomm. ad ſuam editionem. Heinſius num tertiam, an quartam edit. Romanam inſpexerit, non liquet. V. de illis duabus editt. *Erneſti* iun. l. c. *Hamberger* de ed. rom. a. 1471. dubitat, aliis diſſentientibus. Add. cl. *Panzer* A. T. II. p. 424. 428. 452. 475. et IV. p. 22.

Ad

Ad pag. 478. *sect.* 4. *lin.* 12.

Edit. Mediol. a plurimis bibliographis ad a. 1481. refertur; ad a. tamen 1480. ab Hambergero in zuverl. Nachr. II. p. 204. (vbi de Silio et edd. agitur,) et Rossio pag. 70. catal. nescio, quo iure.

Eodem a. 1481. *Parmae* in fol. lucem adspexerunt *Silii Punicorum libri XVII.* v. *Affò* Memorie su la Tipografia Parmense etc. pag. LXXXIV. *Pinelli* catal. II. p. 373. *Panzer* II. p. 355. et IV. p. 26.

Ad pag. 479. *lin.* 28.

In bibl. D. Bernholdi, Medici quondam Vffenhem. exstitit exemplum, inscriptum:

Drausqueius Sanctomarius in *Silii Italici* Punica, seu de B. Punico secundo libros XVII. Paris. ap. Dau. Douceur. 1618. 4.

Crepundia *Siliana Danielis Heinsii*, rec. Cantabrig. 1646. 12. conf. *Brüggemann* View etc. pag. 667.

Ad pag. 480. *lin.* 9.

Silii Italici Punicorum libri XVII. in Opp. et fragmentis veter. poet. latin. a *Mich. Mattaire* edit. Londini. 1713. fol. vol. II. p. 940.

Ad pag. 481. *lin.* 16.

C. Silii Italici Punica. Lond. 1792. II. voll. 12. (al. min. 8.) In hac nitida, at non correcta editione contextus est concinnatus ex recen-

recenſione Drakenb. et Villebrun. lectionis autem a Drakenborchiana diuerſitas notata in adiectis notis criticis pag. 219— 264. Addita ſunt veterum teſtimonia; item Silii notatio ex Cellarii praefat. tum *Hermanni Buſchii* argumenta, (in ed. Baſil. 1522. 8. ap. Thom. Wolf. contexta,) et recenſio editt. Silii Italici.

Commoda et ab interpretatione poetae docta in primis commendabilis eſt editio huius ſententiae:

C. Silii Italici Punicorum libri XVII. varietate lectionis et commentario perpetuo illuſtrauit *Io. Chr. Theoph. Erneſti,* Prof. Lipſienſ. Acc. index vberrimus. Lipſiae vol. I. 1791. vol. II. 1792. 8. Praemiſſa eſt in vol. I. erudita de carmine Siliano disquiſitio, et in vol. II. coactum eſt disquiſitionis ſupplementum. *Erneſti* autem V. C. iudicat, Silium ita verſatum eſſe in omni opere componendo, vt eum magis poetae, quam hiſtorici partes ſibi ſumſiſſe adpareret.

Cl. *Ruperti* edidit Obſeruationum criticarum et philologicarum in Silium Ital. ſpecimen I. in: Magazin für öffentl. Schulen etc. tom. I. part. I. (Bremae 1790. 8.) pag. 113 ſqq. — Specimen II. ibid. tom. II. part. II. pag. 257 ſqq. — Specim. III. in: Neues Magazin etc. ſiue, quae altera eſt inſcriptio, in commentatt. philolog. editis a G. A. Ruperti et H. Schlichthorſt, tom. III. part. I. (ibid.

(ibid. 1795. 8.) — denique in neuem Magazin etc. tom. II. part. II. (Bremae 1794.) pag. 127. de carminis Siliani indole et de vtilitate ex eius lectione capienda.

Ita opibus ac praesidiis ingenii atque litterarum bene instructus diuque praeparatus viam sibi cum laude muniuit ad ipsam doctam vtilemque Silii editionem profligandam, huius sententiae:

C. Silii Italici Punicorum libri XVII. varietate lectionis et perpetua adnotatione illustrati a *Georg. Alex. Ruperti*, Gymnas. Stad. Rectore. vol. I. cui praefatus est Chr. Gottl. Heyne. Gottingae 1795. praemissa est commentat. de Silii vita et carmine huiusque codd. atque edd. — vol. II. ib. 1798. m. 8.

De *Silio Italico* agitur quoque in Gentlem. Magazin. vol. 42. pag. 200—212. Alios viros doct. de illo differentes, laudant *Hamberg.* l. c. et *Saxius* Onom. I. p. 256 sq.

In linguam *anglicam* conuertit Silium Italicum *Thomas Ross.* Lond. 1661. rec. 1672. fol. — add. *Blankenb.* ad Sulzer. II. p. 510.

Ad §. 8. pag. 482.

Terentianus Maurus.

Ad sect. 1.

Corr. pag. 277. — *Ad sect.* 3. de edit. Mediol. 1497. fol. v. *Panzer* A. T. II. p. 83. — *Terentiani* carmen recepit quoque *Mait-*

Maittaire in corpore poetar. latin. vol. II. pag. 1247.

ad sect. 4.

Textus carminis adhuc est valde corruptus.

Add. 5. Conf. *Ruhnken* ad Mallium Theodor. de metris pag. 21. — *Wernsdorf* ad poetas latin. min. tom. II. p. 249. — *I. F. Reiners*, Prorect. Gymnasii Lemgouii, comment. de Mauro Terentiano. Lemg. 1797. — Terentianus plurimis in locis emendatur a *Io. Tayloro* in Lectionibus Lysiacis, praefixis illius editioni Lysiae, cap. XII.

Emendationes selectae in Terentianum Maurum, in *Ricardi Dawes* Miscellaneis criticis, iterum editis a *Thoma Burgess*, Oxon. 1781. 8. — recus. Lips. 1800. me opitulante, sect. I. pag. 1 — 33. 113 sqq. 135. 162 sq. secundum numeros, etiam margini meae editionis adscriptos, et in adpendice pag. 341 — 353.

Ad §. 9. pag. 482.

Decimus Iunius Iuuenalis.

Ad pag. 483. *sect.* 2. *fin.*

Sub Traiano scripsisse Iuuenalem cum Lipsio, Salmasio et Britannico censet *Arntzen* ad Plinii Panegyr. IX. 2. pag. 50. *a.*

Ad pag. 483. *sect.* 4.

Indicem multarum edd. vett. dedit cl. *Ruperti* in Gothan. ephemer. litterar. nr. 60. a. 1797. pag. 543. pleniorem, spero, dabit in noua sua, quam parat, Iuuenalis editione; atque cel. ***Panzer*** in A. T. indicat curatius edd. saec. XV. v. indic. voc. ***Iuuenalis:*** atque vol. IV. p. 149 sq. quasdam saec. XV. edd. sine a. et l. nota. Quare hic pauca supplebo.

In catal. bibl. de la Valliere tom. II. pag. 104. (vbi aliquot et antiquissimae et rarissimae edd. recensentur,) describitur a *Guil. de Bure* edit. indicio anni et loci claro destituta, in 4. quam ille *Venetiis* circa a. 1472. prodiisse ex officina Iac. de Fiuizano, probabili argumento ex subscriptione in fine libri ductus iudicat, cui subscribit vir quidam doctus in Jen. A. L. Z. a. 1794. in. Nou. nr. 354. p. 277 sq. add. *Panzer* III. p. 493 sq. n. 2761. Contra *Mauro Boni* in Lettere sui primi Libri a stampa etc. lett. I. contendit, librum illum non Venetiis, sed Fivizano o Luni post a. 1477. exiisse prelo. Atque cl. *Panzer* l. c. pag. 133. quod *Iacobi* illius *Lunensis de Fivizano ductu et expensis* Venet. 1477. *Ciceronis* libri de Officiis etc. in lucem sunt emissi, Iuuenalis editionem, suspicatur, post a. 1477. factam fuisse; sed de loco certi aliquid determinare non audet.

Ad

Ad pag. 484. *lin.* 4. et *not.*

De edit. *Brixienſi*, quae in calce quidem habet a. MCCCCLXXIIII. (1474.) et tantum continet Domitii Calderini commentarios in Iuuenalem, copioſus eſt cl. *Panzer* I. p. 244. nr. 7. *Romae* illam prodiiſſe, putabant Maittaire et Creuenna, ſed diſſentiente *Audiffredo* in catal. roman. edd. ſaec. XV. pag. 157 ſq. qui illam inter Venetas numerandam cenſet. *Seemiller* quoque in incunabulis — bibl. Ingolſtad. negat, *Romae* a. 1474. *Domitii Calderini comment.* typis fuiſſe excuſos; et cum *Bure* in Bibliogr. Belles Lettres nr. 2834. ſtatuit, *Iuuenalis ſatyras cum comment. Domitii Calderini*, Venet. per Iac. Rubeum, natione Gallum a. 1475. fol. min. primum eſſe excuſas. Plura hac de controuerſia leges apud illum.

Ad pag. 484. *lin.* 17.

Iuuenalis ſatyrae cum comment. *Domit. Calderini* et *Ge. Vallae.* Venet. 1491. fol. de qua ed. v. *Denis* memorab. bibl. Garrel. pag. 143 ſqq. — Edit. *Venet.* 1486. fol. cum Vallae comment. *Goetz.* Mem. bibl. Dresd. III. p. 170 ſqq. (vbi praeter ea quaedam aliae vetuſtae indicantur edd.), et alii laudarunt. v. cl. *Panzer* III. p. 228.

Ad pag. 485. *lin.* 8.

Illa edit. ſine loci, anni et typographi nota, ex Aldina repetita, probabiliter eſt *Lug-*

dunenſis. v. ad Lucanum notata. Inſcripta autem eſt: *Iuuenalis. Perſius.* cum epiſtola Aldi. In fronte mei exempli a manu V. D. adſcriptum eſt: *apud Aldum.*

Iuuenalis. Perſius. (ſine loco.) In calce: „Impreſſum impenſis Bartholomei trot anno a Virginis partu milleſimo quingenteſimo decimo quinto (1515.) vltimo die menſis Iunii.“ 8. cum epiſtola Aldi breui ad Scipionem Carteromachum. Procul dubio *Lugduni:* namque in eodem, quod in manibus habui, volumine additus erat *Horatius*, in cuius calce legitur: Q. Horatii Flacci opera, excuſa *Lugduni* ſumptibus *Bartholomei trot.* M.D.XVIII. (1518.) 8.

De edit. Iuntina, Florent. 1513. 8. vid. *Bandini* Annal. Iuntar. typogr. II. p. 48. et p. 138. de alia editione: *Iu. Iuuenalis vna cum Au. Perſio nuper recogniti.* Florentiae per heredes Philippi Iuntae. M. D. XIX. (1519.) 8.

Editionem *Argentorat.* 1518. 4. per Io. Knoblauch. citat editor Bipontin. ex Engelii bibl. ſelecta pag. 86. Contra cel. *Panzer* A. T. vol. VI. *duas* refert edd. *Argentor.* n. pag. 90. alteram ex Hardtii indicio; *Iuuenalis ſat. emaculatius impreſſae;* praemiſſa Aldi epiſtola, nulla typographi mentione facta, 1518. 4. — alteram, pag. 112. ex Thott. catal. VII. p. 260. et bibl. Schwarz. iun. *Iuuenal. vna*

cum

cum Aul. Perſio recogniti. M. D. XXVII. (1527.) *Io. Cnoblochus excudebat.* 8.

Iuuenalis et Perſius. Londin. apud Guil. Norton. 1574. 8.

Iun. Iuuenalis et A. Perſii Satyrae. Annotatiunculis — illuſtratae, cum Quincti Horatii — poematibus omnibus. Londini, ap. Newton. et Arnold Hatfildum. 1585. 8.

Ad pag. 486. *lin.* 21.

Leg. *repetitae lectionis.* — *Pariſ.* 1616. 12. ſ. in 8. ſec. Thottii catal. tom. IV. pag. 346 etc.

Iuuenalis et *Perſii ſatyrae* in vſum ſcholae Weſtmonaſterienſis. Editore *Richardo Busby*, (cum eius correctionibus.) Londini, 1656. 1686. 12. Eſt ed. caſtrata. — *Iuuen. et Perſii* ſatirae, cum notis variorum. Ibid. 1658. 1671. 8.

Ad pag. 486. *lin. antepen.*

Iuuen. et *Perſ.* in vſum Delphini, a *Ludou. Prateo.* rec. Lond. 1691. 8. — 1699. — 1707. — 1708. — 1722. — 1728. — 1736. — 1750. 8. — Dublini 1737. 4. — Edit. decima, prioribus multo correctior. Londini, ex officina I. Nichols. 1783. 8. v. *Brüggemanni* View etc. p. 677. — In *Maittaire* collectione: Opera et fragmm. vett. poet. lat. vol. II. pag. 1142 ſqq.

D. Iun. Iuuenalis et A. Persii Satyrae. Ex optimis codd. recensuit notisque selectissimis illustrauit *Thomas Marshall,* A. M. Editio noua, ceteris emendatior. Cui accesserunt noua argumenta, nec non diss. de origine, progressu et regulis Satyrae. Londini, ap. I. Hooke. 1723. 8.

Iuuen. et *Persii* satirae. Dublin. 1728. 12. — cum varr. lectt. Glasguae 1742. 12. — cura *Io. Hawkey.* Dublin. 1746. 4. et 12. — Birminghamiae, typis Io. Baskerville. 1761. 4. mai.

Iuu. et Persii satirae expurgatae in vsum scholarum. Acc. Iuuenali annotatiunculae *Lud. Pratei* et *Ios. Iuuentii* etc. Londini, impensis Car. Dilly. 1784. 8.

Ad pag. 488. *lin.* 14.

Dusaulx in dedicatione ad Brunck. praemissa suo libro: Veber mein Verhältniss mit Jean Jacq. Rousseau vnd vnsern Briefwechsel, germanice verso, Berol. 1799. 8. fatetur, se castitatem textus Iuuen. in II. edit. maximam partem debere Brunckio. v. Magazin encyclopedique par le *Cl. Louis Aubin Millin.* Paris. an. VI. Reipubl. nr. VIII. pag. 549.

Versionis *germanicae* Berol. et Lips. 1777. auctor fuit M. *Frid. Gotthard Findeisen*, qui Conrector Dorpati in Liuonia factus, d. 22. Ian.

Ian. 1796. viuere desiit. — *Dec. Iun. Iuuenalis von dem wahren Adel.* Vindobonae 1796. 4. Denis optime vertit versibus iambicis: quaedam tamen notat censor in Jen. A. L. Z. a. 1796. nr. 128. mens. April. — De verss. *anglicis* v. *Brüggem.* l. c. et de *italicis*, *Paiton.* Biblioteca etc. II. pag. 154 sqq. — Add. *Blankenburg* litterar. Zusätze zu Sulzers Theorie. tom. III. p. 12 sq.

Ad pag. 489. *sect.* 6.

De Iuuenalis satiris vide *Cunaei* oratt. XI. et XII. pag. 194 sqq. — In *Rutgersii* varr. lectt. multa Iuuenalis loca emendantur atque explicantur.

B. in Magazin für öffentliche Schulen, tom. I. part. II. pag. 438 sqq. et pag. 452. (Bremae 1790. 8.) quaedam Iuuenalis tentat explicatque.

M. Georg. Veesenmeyer comm. historico-critica de cod. msto (med. saec. XV.) Iuuenalis satiras complectente. Vlmae 1794. Quasdam etiam varr. lectt. e codice excerptas dedit ille.

Carl Phil. Conz veber die Satyre der Römer vnd veber Juvenal, in: Museum für die griechische vnd röm. Litteratur, part. III. 1. Tiguri et Lipsiae 1795. 8. Ibidem est versio satirae VIImae germanica.

I. F. Laharpe in: *Lycée* ou Cours de Litterature ancienne et moderne, tom. II. (Parif. an. VII.) 8. cap. IX. de fatira fect. I. pag. 131—172. comparat Horatium et Iuvenalem, contra Duffaulx praecipue disputans. Prior illi videtur ad frequentem lectionem; pofterior ad admirationem aliquando excitandam potiffimum compofitus. — Adde fupra Supplement. I. p. 428. — *Le Bret* in Magazin zum Gebrauch der Staaten- vnd Kirchengefchichte etc. tom. IV. nr. 1. (Francof. et Lipfiae 1774.) de codice Iuuen. in bibl. Thomae Iof. Farfetti, Venetiis.

Ad pag. 490. §. 10.

Sulpitia.

Ad fect. 4.

Sulpitiae carmina LXX. (fcilicet, Sulpiciae noftrae fatira cum antiquioris Sulpiciae et forfan alienis carminibus coniuncta vel commixta effe videtur,) in *Publii Gregorii Tiferni* f. *Tipherni* opufculis, Venetiis per Bernardinum, 1498. 4. — et Argentorati ex offic. Schureriana, 1509. 4. v. cel. *Panzer* A. T. III. p. 440. et VI. p. 46 fq.

Poetae fatyrici minores de corrupto reipublicae ftatu. *Marcus Zuerius Boxhornius* recenfuit et commentariis illuftrauit. Accedit eiusdem oratio de euerfionibus rerumpub. Lugd. Batau. ex officina Ifaaci Commelini.

lini. 1633. 12. In fine: Lugd. Bat. ex offic. Wilhelmi Chriſtiani CIↃIↃCXXXIII. — Pag. 12 ſqq. eſt textus ſatirae; pag. 23 ſqq. Boxhornii praelectiones in Sulpitiam: pag. 26. Boxhornius, quoniam in vett. libris Sulpitiae poemata fere Auſonio, Tibullo et Iuuenali a philologis ſint ſubiecta, coniicit, deleto Sulpitiae nomine, plurima eius poemata Auſonio atque Tibullo adſcripta eſſe: pag. 83. *Iani Douſae* Nordouicis ſchediasma ad Sulpitiae ſatyram; pag. 102 ſqq. *Caſp. Barthii* in Sulpitiam animaduerſſ. pag. 111. *Valerii Catonis* Dirae ſatyra, cum *Boxhornii* animaduerſſ. et exercitationum in Sulpitiam adpendice. Quia haec editio, cuius exemplar habeo, rarioribus adnumeratur libris, paullo copioſior fui de illa. Raritas autem inde orta dicitur. Hospitalius *ſatyram de lite* confecerat, eamque miſerat Boxhornio: qui quum illam tamquam antiquitatis monimentum pag. 16 ſqq. cum inſcriptione, *Anonymi auctores* (ſic vitioſe pro, *auctoris*) *Franti ſatyra de lite*, inſeruiſſet, et p. 107 ſqq. expoſuiſſet: poſtea, errore cognito, facti eum adeo puduiſſe dicunt, vt omnia, quae nanciſci potuerit, exemplaria coëmeret. v. *Thomaſii* monathl. Geſpräche, a. 1688. m. Oct. pag. 590.

Ad pag. 493. §. 2.

Iuſtinus Frontinus.

Ad pag. 494. *lin.* 7.

Leg. *cap. V.*

Princeps ed. videtur cl. *Panzero* IV. pag. 149. *Iustini et Flori epithomae* F. ſine a. et l. Textui Flori, folio quadrageſimo, praemittitur epiſtola *Philippi Beroaldi:* folio vltimo *a* legitur *M. Antonii Sabellici* ad Ioan. Matth. Catarenum epiſtola, in qua ait, ſe opus praeſens tam *a librariis*, quam *a typographis* corruptum *) recognouiſſe, et *Bernardinum Raſinium* Nouocomenſem librum hunc impreſſiſſe. Hunc igitur *Bernardinum*, quia Sabellicus Venetiis maximam vitae ſuae partem transegit, *Venetiis* typographicam artem exercuiſſe, probabile videtur *Braunio* in Notitia — de libris — in bibl. Monaſterii ad SS. Vdalricum etc. part. II. pag. 42 ſq. — Num vero? aut quomodo haec editio ab alia, ſine notis typographicis a Sabellico quoque recognita, differat, et quae *Foſſio* in cat. bibl. Magliab. II. p. 22 ſq. Veneta et circa ſaec. XV. exitum prodiiſſe videtur, (add. *Panz.* IV. p. 255. ex Foſſii indicio,) alii videant, quibus contigit, vt exemplaria curioſius compararent. Mihi quidem vna eademque eſſe videtur editio, et ad alteram edd. aetatem pertinere.

Ad

*) Quod opus illud etiam *a typographis* corruptum eſſe, ait Sabellicus, illa edit. vix videtur eſſe princeps.

Ad pag. 494. *lin. pen.*

Iustini historia — cum *Floro*, *Sexto Ruffo* etc. cum praefat. editoris Augustini Becharii Mortariensis sacerdotis. a. 1500. 8. cum insigni typogr. Phil. Iuntae. v. *Gronovii* praefat. a. 1760. et *Panzer* I. pag. 428. Huius ed. nec meminit editor Bipontinus, nec *Bandin.* annal. typogr. Iunt. qui vero part. II. p. 31. 174. 197. de Iuntinis edd. *Iustini* et *Flori* a. 1510. 8. — *Iustini*, cum Corn. Nepote et Velleio Paterculo, 1522. 8. et 1525. 8. differit et de prima, a. 1510. copiosior est. — Trogi *Pompeii historia per Iustinum in compendium redacta proxime quam emendatissime edita* cum *Floro* et Sexti Ruffi historia. Fol. *Mediolan.* apud Leon. Vegium. M.D.X. (1510.) nec est in 4. vti dubie dicitur in not. Bipont. nec habet quoque Corn. Nepotem adiunctum, vti traditur in Fabr.-Ern. B. L. III. p. 63. Ipse habeo exemplum.

Ad pag. 495. *lin.* 1.

Scr. *classem II.* aut potius, Sabellico antea Iustinum recognoscente, *classem III.* — De edit. *Aldina* a. 1522. conf. *Mencken* in nouis miscell. Lips. tom. VI. pag. 567 sq.

Iustini ex Trogi Pompeii historia libri XLIIII. supra plurimorum edit. doctorum hominum opera castigatissimi. Cum eruditissimis scholiis etc. Londini, per Henr. Bynneman. 1572. 8. — 1577. De illa aliisque edd.

edd. Oxonii, Londini, Dublini, Edinburgi in lucem emissis, ac versionibus anglicis, vid. *Brüggemann* View etc. pag. 707 sq.

Iustini et *Aurelii Victoris historia.* Londini, typis Georg Robinson. 1586. 8.

Ad pag. 496. *lin.* 5.

Iustini historiae philippicae cum notis *Is. Vossii.* Oxon. 1669. 12.

Iustini historiarum libri XLIV. notis compendiosis, in vsum studiosae iuuentutis, dilucidati opera et industria *Titi Liuii.* Quibus accedit illustratio quorundam locorum, nobis humanissime suppeditata a literatorum lumine Io. Freder. Gronouio. Hagae Comitis. 1663. min. 8.

Ad pag. 496. *lin.* 13.

Graeuiana edit. prodiit quoque Amstel. 1691. 8. 1694. 8. — Traiecti ad Rhen. 1708. 8. v. *Pinelli* catal. II. p. 78. vbi a pag. 76. multae Iustini edd. occurrunt.

Editio *Iustini* in vsum Delphini, a *Petro Josepho Cantelio* curata, Paris. 1677. 4. est recusa cum Bongarsii excerptt. chronologicis Londini 1701. 8. — 1721. 8. — 1730. 8. — 1742 et 1757. 8.

Iustini — *libri* XLIV. quam diligentissime ex variorum exemplarium collatione recensiti et castigati. — — Editio II. accurate recognita, (cura *Th. Parsell*) Lond. 1735. 12.

Iusti-

Iustinus zum Gebrauch der ersten Anfänger, mit kurzen historischen vnd grammatischen Anmerkungen, wie auch mit einem Woerterbuch versehen von *Albert Christian Meinecke*, Lemgou. 1793. 8. — Lexicon separatim prodiit ibid. 1794. 8. conf. Jen. A. L. Zeit. a. 1794. m. Iun. nr. 188. et nouam bibl. vniuersalem germ. a. 1795. vol. XVII. part. I. fasc. IV. pag. 240 sq.

De versionibus vid. edit. Bipont. in notitia p. XXV. et reliquos V. D. saepe laudatos, qui versiones diuersarum gentium recensuerunt.

Ad pag. 497. *sect.* 6.

Lectiones variorum codd. cum suis animaduersionibus et coniecturis proposuit *Montfaucon* in Diario italico, pag. 452 — 466. — Schlichthorsti obseru. critica, in Magazin für Schul. tom. I. part. II. p. 451 sq.

Summa recitationis, a cl. *Heeren* in societate doctrinar. Gottingensi d. XI. Ian. 1800. habitae, *de fontibus et auctoritate Iustini, Pomp. Trogi epitomatoris*, comment. I. (ab cuius initio agitur de *Trogo*,) legitur in ephemer. litter. Gotting. a. 1800. nr. 40. — *Iortin* criticae animaduerss. in Iustinum, in eius Tracts philological, critical and miscellaneous, Lond. 1790. 8. vol. II. p. 237 sq.

Ad pag. 498. §. 3.

Lucius Apuleius.

Ad pag. 500. *lin.* 8.

Editionem Venet. 1483. fol. ex cat. bibl. Gudianae pag. 193. laudant *Maittaire* A. T. IV. pag. 444. et *Clement* in Bibl. curieuse, historique etc. I. pag. 437. (vbi plures Apuleii editt. antiq. et rariores enumerantur;) sed cel. *Panzer* III. p. 202. eam esse, suspicatur, edit. *Venetam* a. 1493. per Philipp. Pinzium, quam a Maittaire l. c. pag. 325. ad a. 1473. pessime relatam esse opinatur. — Idem cel. *Panzer* ib. pag. 514. nr. 45. editiones *Vicent.* 1480. et 1486. fol. per Henr. de Sancto Vrso, quas adfert Maittaire l. c. p. 415 not. et p. 481. apocryphas esse putat, et vnicam *Vicentinam* ann. 1488. pro vera agnoscit: de qua et aliis edd. v. *Widekind* de librr. rarior. pag. 155 sqq. *Panzer* l. c. pag. 518. et IV. p. 457. inprimis *Fossium* in cat. bibl. Magliab. III. p. 10. atque *Clement.* l. c.

Ad pag. 500. *lin.* 15.

A *Bandinio* in annal. Iuntar. typogr. II. recensentur aut indicantur, pag. 33 sqq. editio *Opp. Apuleii*, curante *Mariano Tuccio*, Florent. opera et impensa Phil. de Giunta. 1510. 8. *) — pag. 39. *Apuleii* Opp. ibid. 1512.

*) Sed per errorem Bandinius retulit hanc edit. ad

1512 8. ex Creuennae catal. tom. III. part. II. pag. 121. — denique pag. 182 ſqq. „*Apulei Madaur.* Metamorph. libr. XI. Floridorum libr. IIII. de deo Socratis libell. Apologiae libr. II. Trismegiſti dialog. de mundo lib. I. Omnes ante noſtram impreſſionem mutilati, nunc autem ad fidem vetuſtiſſimi codicis diligentiſſime recogniti et caſtigati. Florent. per heredes Phil. Iuntae a. dom. M. D. XXII. (1522.) Kal. Oct. 8.“ curante *Bernardo Philomathe* Piſano, cuius epiſtolam nuncupator. et praefat. maximam partem recudi fecit Bandin. — Editionem tamen a. 1512. diligentius deſcripſerunt *Clement.* l. c. p. 438. not. 66. et *Panzer.* vol. VII. p. 13 ſq.

Ad pag. 500. *lin.* 25.

Atque ipſe poſſideo edition. (a cl. editore Bipontino p. XXVIII. ſq. etiam curate deſignatam,): *Apul.* opera. Baſileae excud. Henr. Petrus. In fine: Baſileae excud. H. Petrus, menſe Martio. anno XXXIII. (h. e. 1530.)

Ad pag. 501. *lin.* 11.

Editionis Hopperianae a. 1560. tomo II. pag. 784 — 867. omnino inſunt Godeſchalci Stewechii quaeſtiones et coniecturae in *Opp.* Apu-

ad a. 1510. Nam in fine diſerte, etiam apud Bandin. legitur: *impreſſum — — anno — quingenteſimo duodecimo ſupra mille.* (1512.) *menſe Febr.*

Apuleii, quae in fronte tom. I. promittuntur. Pag. 868 sqq. additae sunt *Stewechii* emendatt. quas ille in commentario ad Vegetium et Frontini stratagemata iam excogitarat; tum eae, quarum illae rationem aliquando redditurus erat. Quod ideo moneo, quoniam cl. editor Bipont. de Stewechianis emendatt. huius anni edit. adiectis dubitasse videtur.

Ad pag. 501. *lin.* 20.

Exemplari meo edit. Colui. Lugd. Batau. 1588. in margine Cortius, olim possessor illius, varias lectiones, e multis codd. collectas, et aliorum coniecturas manu sua adscripsit.

Ad pag. 503. *lin.* 2.

Nouissima editio est:

Lucii Apuleii, Madaurensis, platonici philosophi *Opera*, ad optimas editt. collata. Praemittitur notitia litteraria studiis societatis Bipontinae. Editio accurata. Biponti 1788. 8. II. tom.

Ad pag. 503. *lin.* 6.

Conf. *Seybold* progr. cit. p. 8.

Duo habeo ed. *Pricaei* 1650. exempla; quorum alteri Cortius adscripserat codd. quorumdam, quos in fronte indicat, varias lectiones; alteri vero Longolius, qui in fronte, „contuli, inquit, cum msto octauae formae quingentorum, vt videbantur, annorum Asinum

num et vtramque apologiam. Erat Iac. Phil. D'Orville, Prof. Amſtel."

Ad pag. 503. *lin.* 19.

L. Apuleii Madaur. de deo Socratis liber, in quo innumerae mendae ſublatae, lacunae complures ſuppletae, adiectae inſigniores aliquot philoſophicorum Apuleii librorum emendationes. Opera *Bonauenturae Vulcanii* Brugenſis. Lugd. Bat. ex offic. Plantin. ap. Franc. Rapheleng. 1588. 8. (32 pagg.)

Ad pag. 503. *lin.* 24.

Herbarium, quod quidam Apuleio Madaurenſi perperam adſcribunt, *Mongitor.* in Bibl. Sicula tom. I. p. 76. vindicat poſt alios *Apuleio Celſo Centuripino*, (Centuripa, vrbe Siciliae, nunc vulgo *Centorbi*, orto,) medico, qui ſub Auguſto, aut Tiberio, claruiſſe dicitur; idem refert variorum V. D. de illo opiniones atque editiones. Eidem Apuleio adtribuit libellum *de Betonica*, et fragmenta, quae hodie in Geoponicis ſuperſunt, *de re ruſtica.* Add. *Needhami* prolegomena ad Geoponica voc. *Apuleius*, ibique *Niclas* pag. LI. ſq. ed. Lipſienſ. a. 1781. 8. qui praeterea *Halleri* iudicium, in Bibl. botan. pag. 76. in primis pag. 130. pronuntiatum, examinat.

Ad pag. 507. *lin.* 13.

Habeo exemplar edit. *Humelberg.* quod olim pertinuit ad *Thomam Reineſium*, qui ipſe

manu ſua in fronte nomen ſuum profeſſus eſt. Is haud paucas adnotationes illius exemplaris margini adſperſit, et lib. de *herba vetonica*, (ſic enim; non, *betonica*, ſcribitur,) *Celſo Centuripino Siculo*, quia cap. 16. meminerit *gemellorum montium*, in primo operis folio adtribuit: *Humelberg* autem pag. 94. intelligit *alpes*, et, qui his ſubiacent, *ſubalpinos* a Plinio vocatos; Reineſius tamen adſcripſit iterum: *ſitos in Sicilia.*

Ad pag. 505. *lin.* 12.

Pſyche, ein Feenmährchen des *Apuleius*. Lateiniſch nach Oudendorps vnd Ruhnkens Recenſion. Mit Anmerkungen. — Gottingae 1789. 8. Parum probatur labor cenſori in Berol. bibl. vniuerſ. german. vol. 102. part. I. p. 274 ſq.

De *verſionibus* vid. cl. editor. Bipontin. pag. XXXVI. ſqq. notitiae; plures tamen *anglicas* refert cl. *Brüggemann* View etc. pag. 710 ſqq. Sed *C. Monte* imitatio Metamorphoſeon *anglica*, Londini 1708. 8. eamdem habere dicitur inſcriptionem, quam edd. Lond. 1714. et 1723. 8. a Brüggem. notatae. — Item plures *italicas* verſiones recenſet *Paiton.* l. mem. I. pag. 81 ſqq. — Add. *Clement* Bibl. l. c. p. 440 ſq.

Ad pag. 506. *ſect.* 6.

In Nachrichten vnd Bemerkungen veber den Algieriſchen Staat, part. II. Alton. 1799.

mai.

mai. 8. ineſt longa de Apuleio narratio et diiudicatio eius ſcriptorum. — *Warburton* dedit explicationem Metamorphoſ. Apuleii in: Divine Legation of Moſes — edit. Londin. 1755. 8. vol. I. part. I. v. plura ap. *Brüggemann* l. c. pag. 712.

Ad pag. 508. *§.* 5.

Caius.

Ad ſect. 1. De Caio, aequali *Caracallae*, agit cl. *Hugo*, Prof. Gotting. in Civiliſtiſchen Magazin vol. II. faſc. 3. Berolini 1796. 8. nr. XVI. conf. Götting. ephem. litter. a. 1796. nr. 157. Hugo autem iis paucis accedit, qui Caium non adſerant aetati Hadriani aut Antoninorum, ſed tempore Caracallae vixiſſe contendant; maxime quum Caius ille ab Ictis, alios tamen illo tempore citare ſolitis, omnino non laudetur. Contra *Caius*, qui quater in Digeſtis occurrit, probabilius *Caius Caſſius* eſſe putatur. Ex Conradi et Raeuerdi libr. Hugo addit excerpta.

Ad pag. 509. *lin.* 10.

Recuſ. in Theſauro iuris ciuilis VII. 669. — repet. addito textu *Caii*, ſecundum Schulting. omiſſis vero praefationibus Meermanni ad edd. I. et II. in quibus ille codd. quos contulerat, recenſuit:

Caii Inſtitutionum ſ. potius Epitomes inſtitutionum libri II. adiectis genuinis Caii frag-

mentis vndique collectis, ex recensione Ant. Schultingii, cum animaduerss. criticis Ger. Meermanni — in vsum praelectionis academicae seorsim editi. Lips. 1792. 8.

Ad pag. 509. sect. 5. fin.

Add. ***Bertrand.*** de iurisperitis libr. I. cap. 20. — in Vitis tripartitis Ictorum veterum, a Bernardino Rutilio, Ioanne Bertrando, et Guil. Grotio conscriptis, — iunctim et emendat. editis — a *Io. Christoph.* ***Franck,*** I. V. D. Halae Magdeb. 1718. 4. pag. 103 sqq. et ibid. pag. 135. libr. Grotii de vitis Ictor. cap. VII. §. 6.

Memorare per hanc occasionem lubet, in laudato *Hugonis* Promtuario ciuil. (ciuilistischen Magazin) fasc. IIII. nr. XX. esse documentum memorabile, beneque conseruatum, quod ius ciuile egregie illustrat:

Neu aufgefundene Procefs-Ordnung für das Cisalpische Gallien, quod monimentum latine scriptum, a. 1769 ex ruinis Velleiae erutum, et in museum Parmense illatum: dein a Comite Gianrivaldo Carli cum italica versione editum 1788. notisque illustratum est. Hugo textui latino subiecit versionem germanicam notasque ad tuendam suam versionem: idem adiecit commentarium.

Subiungere liceat quorumdam ***Iureconsultorum romanorum,*** meritis, fama nomineque

illa

illa aetate celeberrimorum, memoriam. Plura autem de illis prodiderunt Rutilius, Bertrandus et Grotius in memorata Franckii collectione vitarum tripartitarum, tum Heineccius, Bachius ac reliqui conditores historiae iuris, atque illorum Ictorum vel indicia vel fragmenta in Pandectis diligenter significauit *Wielingius* in Iurisprudentia restituta. Conf. etiam *Saxii* Onom. I. p. 300 sqq.

Publ. Iuuentius Celsus, Ictus disciplinae, vt volunt, Proculianae, sub Nerua, Traiano, inprimis Hadriano imperatoribus. Alterum et ordinarium consulatum a. Chr. 129. ab eo fuisse gestum, e lapidibus probat Saxius. Heineccius scripsit quoque peculiarem de eo commentationem; rec. in eius Opusculorum sylloge, Halae 1735. 4. pag. 503 sqq.

Neratius Priscus, Ictus Proculianus, sub Traiano, inprimis sub Hadriano, apud quem multum valuit, clarus. Eius frater fuit, *Neratius Marcellus*, Ictus.

Saluius Iulianus, Adrumentinus Afer; floruit circ. a. Chr. 131. sub Hadriano imper. Fuit quidem Cassianus; a Cassio tamen nonnumquam dissensit, Proculi sententiam sequutus. Acerrimus eius reprehensor erat Marcellus, qui tamen aliquando cum Iuliano idem sentiebat. Ictus et *edicti perpetui* auctor. — *Edictum perpetuum a Saluio Iuliano, Icto, compositum, a Guil. Ranchino* in Monspeliensi

L 3 schola

schola antecess. — restitutum — rec. in *Io. Herm. Schminckii* syntagmate critico variorum auctorum etc. Marburgi Cattor. 1717. 4. pag. 120 sqq.

Edictum perpetuum Adrianeum Guilelmi Ranchini opera restitutum. Parmae 1782. mai. 8. curante *Hyacintho Gandinio.* De defectibus Ranchinianae collectionis v. *Heineccium* in historia iuris, tom. I pag. 369 sq. ed. Silberadii. Add. *Gotfr. Mascou.* de sectis Sabinianorum et Proculianorum in iure ciuili, Lips. 1728. 8. cap. II. §. 7. pag. 53 sqq. et cap. VII. de edicto perpetuo; tum *Aegidii Menagii* iuris ciuilis amoenitates, edit. IV. Franequerae 1700. 8. cap. XXIV. p. 125 sqq. de *Saluio Iuliano;* in quo capite varia de illo Icto huiusque edicto perpetuo Menagius docte disputat, quorumdam V. D. examinat opiniones, atque sub finem copiosus est de *Iuliano Antecessore Constantinopolitano,* qui a Theaeteto quodam laudatur in epigr. graeco, libr. IV. tit. 1. qui est in statuas virorum illustrium.

Sext. Caecilius Africanus, Ictus; circa a. Chr. 140. floruisse videtur *Saxio,* l. c. p. 305.

L. Volusius Maecianus.

Ictus, circ. a. 159. Antonino Pio, Augusto, a consiliis et M. Aurelii Antonini in iurisprudentia praeceptor, tandem an. 175. Alexandriae, quod coniurationis, ab Auidio

Cassio

Caſſio contra Aurelium imperatorem factae, particeps erat, ab exercitu, inſcio tamen imperatore, interfectus eſt. Caſſianae ſectae eum fuiſſe, viri docti ex eius ſcriptis colligunt. Eius tamen nomen deprauatum eſt a librariis, qui interdum *Tuſcianum* *), aut *Marcianum* perperam ſcripſerunt; vnde variae hariolationes ſunt enatae. v. *Menagii* amoenitatt. iuris ciuilis, cap. V. pag. 30 ſqq. qui eius quoque refert ſcripta, quorum reliquias in Digeſtis indicauit *Wielingius* in Iurisprudentia reſtituta, pag. 97 — 100. Sub nomine eius adhuc exſtat integer libellus, (quamquam Alciatus et Vinetus, Maecianum noſtrum illius eſſe auctorem, dubitant,) *de aſſe*, ſiue *de diſtributione aſſis.*

Lucii Voluſii Maeciani diſtributio, item vocabula ac notae partium in rebus pecuniariis, pondere, numero, menſura, cum notis *Eliae Vineti*, cum *Priſciani* et aliorum de eadem re libellis. Pariſ. 1565. 8. — Eumdem libellum *de aſſis diſtributione* ad calcem codicis Theodoſiani edendum curauit *Iacob. Cuiacius*; — item *Io. Frid. Gronou.* ad calcem operis ſui de Seſtertiis, Lugd. B. 1691. 4. — *Diſtributio*, cum notis *Eliae Vineti* et *Ioan. Frid. Gronouii*, in *I. Ge. Graeuii* theſauro antiq. rom. tom. XI.

*) De quo tamen vid. *Maſcou.* de ſectis Sabinianorum etc. II. 6. pag. 53.

Conf. *Io. Wunderlich* commentat. de L. Volusio Maeciano. Hamburgi 1749. 4. — *Fabricii* B. L. III. p. 491 sq. ed. Ernest. — *Hamberg.* zuverläss. Nachr. II. pag. 401 sqq. *Saxii*que Onom. I. pag. 312. et quos alios V. D. laudant illi duumviri posteriores.

Vlpius Marcellus.

Ictus, circiter 159 et subsequutis annis clarus, videtur cl. *Saxio* Onom. I. pag. 312. argum. *Capitolini* in Pio, cap. 12. Antoninus enim Pius Vlpii Marcelli aeque ac aliorum Ictorum consiliis vsus est. Eum adnumerandum esse Proculianis, et in re dubia pro regula iuris atque responsorum habuisse, benigniorem interpretationem sequi tutius non minus quam aequum esse, ostenderunt *Merillius* Obss. L. I. c. 28. et L. VII. c. 18. *Gotfrid. Mascou.* de sectis Sabinianorum et Proculianorum in iure ciuili, pag. 90. *Christ. Henr. Schmid* in disp. (cuius quidem illum fuisse auctorem, ex epilogo cognoscimus, et in qua copiosus est de Vlpii Marcelli vita, philosophia, modestia, ingenio, fama, maxime de eius scriptis, horumque fragmentis etc.) inscripta, *Vlpius Marcellus*, et ventilata praeside *Io. Theoph. Segero*, antecessore Lipsiensi, Lipsiae 1768. 4. et antea *Meynardus Tydemannus* in diss. de *Lucii Vlpii Marcelli* Icti vita et scriptis. Trai. ad Rh. 1762. 4. a Saxio laudata.

Ad §. 6. pag. 509.

A. Gellius.

Ad ſect. 1. *Henr. Cannegieter* in diſſ. de aetate et ſtilo Auiani, (ſubiecta editioni Auiani fabul.) cap. XII. pag. 277. cenſet, A. Gellium ſub Aurelio potius et Commodo, imperatorr. floruiſſe, quam ſub Hadriano et Ant. Pio. Secus ſentit *Saxius* in Onom. I. p. 311. qui arg. XIII. N. Att. 16. ductus ſtatuit, Gellium ſub Antonino Pio imper. paullo poſt a. Chr. 146. et ante interitum *Peregrini*, Cynici et fanatici philoſophi, adeoque ante a. Chr. 165. Noctes atticas elaboraſſe. In eadem ſententia verſatur *Hamberger* in zuverl. Nachricht. II. pag. 383. Atque *Fabricius* in B. L. libr. III. cap. 1. (tom. III. p. 5. ed. Ern.) ſub Antonino, ait, Pio vixiſſe Gellium et in principio imperii Antonini philoſophi mortuum eſſe, vix dubitari poteſt.

Ad pag. 510. lin. 19.

De edit. *Beroaldi* Bonon. 1503. v. *Hummelii* neue Biblioth. von ſelten. — Büchern, tom. I. pag. 163 ſqq. qui perpaucas ex illa varias adfert lectiones.

Ad pag. 511. lin. 2.

De edit. *Cratandri* Baſileenſi 1519. vid. *Bieſter* Berlin. Monatsſchrift a. 1793. m. Sept. p. 304. — Ed. ſumtu Hittorpii *Colon.* 1526.

 (quam

(quam ipſe habeo,) non in forma 8. ſed maxima ſ. folio exiit prelo et inſcripta eſt:

A. Gellii, luculentiſſimi ſcriptoris, *Noctes Atticae.* Caſtigatae ſunt emaculataeque diuerſorum codicum collatione, nec id tamen ſine doctioris cuiusdam iudicio: a quo et graeca, quae paſſim deprauatiſſima erant, ſunt recognita, et, quantum licuit, genuinae puritati reſtituta. Eucharius Ceruicornus excudebat. Anno M.D.XXVI. (1526. fol.) In fine: „Coloniae in aedibus Euch. Ceruicorni, ſumptu et aere M. Godefr. Hittorpii, ciuis Colonien. nonis Martiis."

Exſtat quidem ed. *Colonienſ.* a. 1526. 8. ſed opera et impenſis Ioannis Soteris. M.D.XXVI. menſe Iunio. vid. cl. *Panzeri* A. T. VI. pag. 397. nr. 456. et cl. edit. Bipont. in notitia lit. p. XV. qui addit, cum adnotatt. *Petri Moſellani.* Praeter ea illa aetate Coloniae et Lugd. apud Seb. Gryphium ſaepius lucem viderunt Gellii N. A.

Ad pag. 511. *lin.* 12.

Stephanus, qui Macrobium et Gellium ſociare voluerat, poſtea vero ſeparatos Pariſ. 1585. 8. edidit, Macrobii editioni, in exemplo quidem, quod in manibus habui, ſubiunxit, *Henr. Stephani noctes Pariſinas, atticis A. Gellii noctibus inuigilatas. E viginti ſeptem*, ſine textu Gellii, et hoc ordine: noctem

IIII.

IIII. et V. pag. 1 ſqq. noctem II. et III. pag. 36 ſqq. noctem VI. VII. et VIII. p. 128 ſqq.

Ad pag. 512. *ſect.* 6.

Verſae ſunt *Noctes Atticae* in linguam *anglicam* a *W. Beloe.* Londini 1795. 8. III. voll. v. *Brüggemann* View etc. p. 710. — in linguam *gallicam:* Les Nuits attiques d' *Aule Gelle*, traduits par la premiere fois, Pariſ. 1789. III. vol. 12. Interpres diuerſa rerum capita in quasdam redegit claſſes.

Gellii aetatem inquiſiuit *Henr. Dodwellus* in diſſ. de aetate peripli maris Euxini, in Io. Hudſoni geographiae veteris ſcriptoribus graecis minoribus. Oxon. 1698. vol. I. §. 10.

I. Taylor in lectionibus Lyſiacis, praef. eius edit. Lyſiae, cap. III. emendauit Gellii loca.

Petr. Paullus Iuſtus in ſpecimine obſervatt. criticarum (Viennae 1765. 4.) critice tractat aut illuſtrat plura Gellii loca, ex. gr. pag. 11. 16. 32. maxime cap. X. pag. 26 ſqq. libr. XVIII. cap. 6. vbi, *Helius Meliſſus*, inquit Gellius, *in noſtra memoria fuit Romae ſummi quidem loci inter Grammaticos*, *et* temporis, *ſed maiore in litteris iactantia et σοφιςεία, quam opera.* Iuſtus igitur corrigit *inter Grammaticos et* τεχνικὸς. — *Helius* autem *Meliſſus*, de cuius aetate ſcriptisque late diſputat Iuſtus, fuit aequalis Gellii,

Gellii, et ſcripſit inter alia librum *de loquendi proprietate.*

Ad pag. 513. §. 7.

Caelius Aurelianus.

Ad ſection. 4.

Princeps editio eſt: *Caelii Aureliani*, Siccenſis, tardarum paſſionum libri V. *D. Oribaſii* Sardi, Iuliani Caeſaris archiatri Euporiſton lib. III. Medicinae compendium lib. I. Excudebat Henr. Petrus. Baſileae, menſe Aug. 1529. fol. — Tum

C. Aurel. liber celerum vel acutarum paſſionum, qua licuit diligentia recognitus atque nunc primum in lucem editus. (a *Io. Guinterio.*) Pariſ. ap. Sim. Colinaeum. 1533. 8.

Conf. de eo Memoirs of Literature. Lond. 1712. fol. vol. I. pag. 38 ſq.

Ad pag. 516. §. 9.

Quintus Septimius Florens Tertullianus.

Ad pag. 517. ſect. 3. lin. 20.

De libro *de pudicitia aduerſus Praxeam* conf. *Beauſobre* Hiſtoire du Manich. tom. I. pag. 534 ſq. inprimis *Semler* in hiſtorica introductione etc. praemiſſa *Baumgartenii* theologiae polemicae vol. I. pag. 226 ſqq. (Halae Sax. 1762. 4.) vbi praeterea de Montaniſtis et Praxea diſſeritur.

Ad

Ad pag. 518. *sect.* 4. *lin.* 10.

Editioni *Ramelii* separatim additae sunt *Franc. Iunii* notae et castigationes eruditae acutaeque. — Edit. *Semleri* vol. I. copiose docteque recensetur multaque Tertulliani loca illustrantur aut emendantur in philolog. Bibliothek, tom. I. part. II. pag. 1—37. (Gottingae 1770. 8.) — A vol. II. praecipue IV. curam editionis gessit cl. *Schütz*, sextum volumen lucem adspexit a. 1776. et sex volumina recensentur, adspersis varii generis animaduersionibus, in (Volborthii) neuen philologischen Bibliothek, tom. I. (Lipsiae 1777. 8.) pag. 148—166. — *Tertulliani* opp. omnia, (cura *Oberthür.*) Wirceburgi. 1780. 8. II. voll.

Ad pag. 519. *lin.* 10.

— *Tertulliani Apologeticus aduersus gentes.* In fine: Impressum Mediolani per Magistrum Vldericum Scinzenzeller. 1493. fol.

— *Apologeticus:* cum Lactantio. MDXXXV. — in fine: Venetiis in aedibus haeredum Aldi et Andreae soceri mense Martio MDXXXV. (1535.) 8.

— Apologeticus et ad Scapulam liber. Acc. *M. Minucii Felicis* Octauius. Cantabrig. ex offic. Io. Hayer etc. 1686. 12.

— aduersus Praxeam siue de Trinitate liber. Recensuit notisque illustrauit *Eduardus*

Welch.

Welchmann, A. M. Archidiac. Cardig. Cantabrig. 1731. 8.

— Libri carmine conſcripti, in *Mich. Maittairii* Corpore poetar. latinor. Londin. 1713. fol. vol. II. p. 1525. et diu antea in opere raro et inſcripto: *Poetarum veterum eccleſiaſticorum Opera Chriſtiana et operum reliquiae atque fragmenta* — — diligentia et ſtudio *Georgii Fabricii*, (Baſileae per Oporin. 1564. 4.) pag. 258 ſqq. et in commentario adiuncto pag. 133. quaedam de Tertulliano adnotantur.

Plures enumerat recenſetue editt. idemque de Tertulliano agit cl. *Schoenemann* in biblioth. hiſtor. litter. patrum latinorum, Lipſiae 1792. mai. 8. pag. 2 — 58.

Ad pag. 520. *ſect.* 6. *lin.* 16.

Poſt *menſ. Iul.* add. pag. 299. Idem *Heumannus* emendationes inſeruit nouis actis erudit. Lipſ. a. 1759 m. Mart. part. I. pag. 97 ſqq. ib. menſ. Mai. p. 241 ſqq. m. Aug. pag. 433 ſqq. vbi quoque ipſe declarat, ſe in Poeciles ſuae tom. I. pag. 27 ſqq. et 199 ſqq. atque in tomo II. Miſcellaneor. Groninganorum *Apologetici* capita pertractaſſe. Idem in nouis actis erudit. a. 1759 m. Aug. p. 439. animaduerſiones ſcripſit ad Casp. Barthii emendatt. carminum, editioni Tertulliani Priorianae p. 630 ſqq. adnexorum, quorum auctores ſunt ignoti. Barthii emendatt. reperiuntur

tur in illius Aduerſariorum libr. XVII. cap. 17. Denique Heumannus dedit adpendicem et varias adnotatt. ad Tertullianum in nouis actis erudit. 1760. m. Iun. part. I. p. 289 ſqq.

Ad pag. 521. *lin. ſub fin.*

Verſiones anglicas refert *Brüggemann* View etc. pag. 717.

Des Q. Septim. Florens Tertullianus Vertheidigung der chriſtlichen Sache gegen die Heiden. Aus dem Lateiniſchen veberſetzt und durch Anmerkungen erläutert von *D. Io. Frider. Kleuker*, in *Vrania* für Kopf vnd Herz herausgegeben von *I. L. Ewald*, tom. II. Hannou. 1794. 8. pag. 123 ſqq. 277 ſqq. cum prooemio, in quo de Tertulliano eiusque ingenio agitur. — Eadem *Kleukeri* verſio Francof. ad Moen. 1797. 8. conf. Kilon. bibl. vniuerſ. german. vol. 47. part. I. faſc. IV. pag. 274 ſqq.

Tertullians Verjährungsrechte der Kirche gegen die Ketzer. Viennae 1797. 8. Barbara interpretatio eſſe dicitur in Jen. Allg. L. Zeit. a. 1799. nr. 222. — *Opere di Tertulliano* tradotte in Toſcana dalla Signora *Selvaggia Borghini*, Nobile Piſana. Romae 1756. 4. v. *Paitoni* Biblioteca degli Autori — volgarizzati, tom. IV. p. 119 ſq.

Ad pag. 521. *lin. vlt.*

Theoſophia patrum ex *Tertulliano* et *Cypriano*. Witteberg. 1619 —. Idem libellus prodiit

prodiit ſub titulo: Theologia ſpeculatiua et practica ex patribus (Tertulliano et Cypriano,) ab inſigni quodam theologo collectae, 1639. — Denique inſcriptus, nomine auctoris addito:

M. Hermanni Rathmanni medulla patrum. Wittebergae 1655. 4. Ne quis igitur putet, iſta eſſe tria diuerſa opuſcula; vnum enim idemque eſt opuſculum.

Tertullianus rediuiuus Georgii Minor. Capuc. Pariſ. 1646 — 1650. fol. III. voll. v. *Menkenii* catal. part. I. pag. 22. nr. 257.

De Tertulliano eiusque potiſſimum ſcriptis, in tres claſſes diuiſis, multus eſt *Guil. Whiſton* in: The true Origin of the Sabellian and Athanaſian Doctrines of the Trinity. Or a Demonſtration, that they were firſt broach'd by the followers of Simon Magus in the firſt Century; and reviv'd by the Montaniſts in the ſecond: drawn from all the original accounts now extant etc. London. 1720. 8. Whiſton oſtendere conatur, Tertullianum non ante omnem Montaniſtarum diſciplinam adoptatam, profeſſum eſſe de Trinitate doctrinam, ab Athanaſiana tamen paullo diuerſam. Conf. *Baumgartenii* Nachrichten von einer Halliſchen Bibliothek, vol. IV. p. 357 ſqq.

Petri Tamburini, Prof. emeriti Ticin. Analiſi del libro delle preſcrizioni di *Tertulliano*, con alcuni Oſſervazioni. Pavia. I. Salvadore.

vadore. 1781. 8. — Eiusdem Lettere trè d'un Piacentino Teologo contro l'analisi del Libro delle Prescrizioni di Tertulliano. Pavia. 1785. 8. — — Asisii enim a. 1784. in 8. editae erant Osservazioni sopra l'Analisi del libro delle Prescrizione di Tertulliano. — Praecedit cum versione italica textus latinus Pamelii ex ed. Franeckerana 1597. et V. L. Rigaltii, ed. Venet. 1744.

Oudin. Comment. de script. eccles. tom. I. pag. 214.

P. Gottfridi Lumper, monachi Benedictini — historia theologica critica de vita, scriptis atque doctrina S. S. Patrum aliorumque scriptorum ecclesiasticorum trium primorum saeculorum, ex virorum doctiss. litterariis monumentis collecta. Pars *sexta*, complectens *Q. Sept. Florent. Tertullani* vitam, scripta et doctrinam. Augustae Vindel. 1789. mai. 8. In cap. II. is recudi fecit Noesseltii disputatt. conf. Berol. vniuers. german. Biblioth. vol. 93. part. II. pag. 567 sqq.

D. I. G. Rosenmülleri progr. nonum de fatis interpretationis sacrarum litterarum in ecclesia christiana. Lips. 1794. 4. in quo V. C. incepit Tertullianum sistere qua interpretem. Contendit autem, Tertullianum vno quidem aut pluribus N. T. codicibus vsum esse; interdum tamen finxisse lectiones; ceterum loca N. T. semper citasse ex versione latina, quam vel ipse fecerit, vel repererit:

item tria eiusdem praecipua hermeneuticae praecepta proponuntur.

Tertulliani et *Iosephi* de Christo testimonia vindicantur in *Isaaci Vossii* variarum obseruatt. libro. Lond. 1685. 4. p. 260—262.

Io. Croii specimen coniecturarum in quaedam *Tertulliani* loca subiectum est mantissae loco editioni Irenaei Oxoniensi, 1702. fol.

Locus in Tertull. Apologet. cap. 21. explicatus est a *Io. Chapman* in postscripto, addito eius *Phlegon*, examined critically and impartially. Cantabrig. 1734. 8. — Londin. 1743. 8. et in eius Miscell. Tracts relating to Antiquity. Lond. 1743. 8. p. 362 sqq.

Locus in Tertull. Scorpiac. p. 635. correctus est etc. in *Io. Iortin* Remarks on ecclesiastical History. Londin. 1752. 8. vol. II. pag. 8. 186—189. — in eiusdem Tracts, philological, critical and miscellaneous. vol. II. Lond. 1790. 8. p. 444 sqq. sunt criticae in Tertullianum obseruatt.

Historiam, aetatem, scripta et animi notationem Tertull. persequitur *Nath. Lardner* in: Credibility of the Gospel History. part. II. vol. II. Lond. 1748. 8. cap. XXVII. p. 563—645. v. *Brüggemann* View etc. p. 718 sq.

Darstellung der moralischen Ideen des Clemens von Alexandrien vnd des *Tertullians*. Ein Beytrag zur Geschichte der christlichen Sit-

Sittenlehre von *Wilhelm Münſcher*, Conſiſtor. Rath vnd Prof. der Theologie in Marburg, in D. *Henke* Magazin für Religionsphiloſophie, tom. VI. nr. 6. Helmſtad. 1796. 8.

Conf. praeterea *Schroeckhii* Kirchen-Geſchichte III. pag. 317 ſqq. *Roesler* Biblioth. der Kirchenväter, part. III. p. 32. et *Io. Ge. Arn. Oelrichs* commentar. de ſcriptoribus eccleſiae latinae priorum VI. ſaeculorum. Lipſiae 1791. 8. pag. 17 ſqq. vbi potiſſimum perſequitur *Oelrichs* libros Tertull. eorumque argumenta. In deſignando eorum ordine ſequitur cel. Noeſſelt. Praeterea paſſim in docto illo libro recenſet Tertulliani dogmata atque opiniunculas.

De *Tertulliano* ſ. *Tertylliano*, Icto, vid. *Bertrand.* lib. I. cap. 23. in Vitis tripartitis Ictorum vett. a *Frantkio* collectis, p. 122 ſqq.

Ad §. 10. pag. 522.

M. Minucius Felix.

Ad ſect. 1. et 2. *Heumannus* in Parergis Gottingenſ. contenderat, Minucium Felicem fuiſſe *cauſſidicum eccleſiae*, non, *fori:* quam ſententiam oppugnauit anonymus in *epiſtola*, (quam finxit a Minucio Fel. ipſo ſcriptam eſſe,) *apologetica pro ſe et ſtatu ſuo*, in nouis actis erud. Lipſ. 1738. pag. 210. — *Minucium* vero ante Tertullianum, M. Antonini floruiſſe temporibus, et Brixienſem aut certe

Italum fuiſſe, magna cum contentione probare ſuſtinuit *Io. Dan. van Hoven* in epiſtola hiſtorica critica de vera aetate, dignitate et patria M. Minucii Felicis etc. Campis. 1762. 4. et in eius Campenſibus etc. ibid. 1766. 4. nr. 1. cuius argumenta in compendium redacta repetiit *Schoenemann* in Bibliotheca hiſtorico-litterar. patrum latinorum tom. I. pag. 59 ſqq. idemque de fatis atque editionibus libri, *Octauius* inſcripti, diligenter egit. Hovenii rationibus paene ſubſcribens *Oelrichs* in libro paullo ante laudato, Minucium aequalem facit Athenagorae.

Ad pag. 522. *ſect.* 4. *lin.* 4.

Vrſini editio in fronte ſ. titulo libri praeterea dicitur: *romana editio poſterior et emendatior. Romae* ex typographeo Dominici Baſae, MDLXXXIII. min. 4. aut mai. 8. In dedicatione ſcribit Vrſin. *Guil. Sirletum*, Cardinalem, primum vidiſſe, Minucio Felici tribuendum eſſe librum et huic reſtituendum, qui antea, tamquam octauus liber, male inſcriptus fuiſſet Arnobio.

Min. Felicis Octauius et *Caec. Cypriani* lib. de idolorum vanitate. Noua edit. cum obſſ. *Nic. Rigaltii.* Lutetiae 1643. 4.

Ouzelii edit. incommoda, notarum congerie poſt textum ſeorſum adpoſita; ſequuntur enim primo Io. a Wower notae; tum Elmenhorſti commentar. cum indice; poſthaec

haec Heraldi caſtigatt. et notae, cum indice; dein Rigaltii obſſ. denique Ouzelii animaduerſſ. quibus ſubiunctus eſt *Iulii Firmici Materni V. C.* liber de errore profanarum religionum, recenſ. Io. a Wower: Illa igitur editio primum prodiit Lugd. Bat. ex offic. Io. Maire, 1652. 4. tum, mole notarum textui ſubſtrata, ibid. ex offic. Hackiana, 1672. 8. De incommodis vitiisque editionis vtriusque vid. *Schoenemann* l. c. pag. 71 ſq. qui quidem plures recenſuit editt. nec tamen paucas omiſit, *in Anglia* curatas et a *Brüggemanno* View etc. p. 721 ſq. enumeratas: ſcil.

M. Minucii Felicis Octauius. Oxoniae, impenſis Thomae Huggins et Henr. Curteyn. 1627. 12. — Octauius, Oxon. 1631. 1662. 12. — Londini 1672. 8. — inter *Franc. Rous* Mella patrum, Lond. 1650. p. 830 ſqq. — Octauius, *Caec. Cypriani* libellus de idolorum vanitate, cum obſeruatt. *Nic. Rigaltii;* et *Iulius Firmicus Maternus* de errore profanarum religionum, cum notis *Woweri.* Oxoniae 1678. 8. — cum Tertulliani apologetico etc. Cantabr. 1686. 12. v. ad *Tertullianum.*

Ad pag. 523. lin. 2.

Prior *Dauiſii* editio cum eius, tum integris *Nic. Rigaltii* et ſelectis aliorum obſeruatt. praemiſſa *Franc. Balduini* diſſ. prodiit Cantabrig. impenſis Io. Oweni 1707. 8. — altera,

quam adtuli, cum *Dauisii* animaduerss. ac notis integris *Des. Heraldi* et *Nic. Rigaltii*, nec non selectis aliorum, ibid. impensis Cornelii Crownfield. 1712. 8. de qua v. acta erudit. tom. IV. supplem. p. 423.

— *Octauius* cum tomo II. opp. Cypriani, curante *Oberthür.* Wirceburgi 1782. 8.

Ad pag. 523. *lin.* 16.

Plures *anglicas* versiones refert *Brüggemann* l. c. — *Gallice* vertit Octauium *Guil. Masius*, (Guillaume du Mas,) Paris. 1637. 4. — elegantius vero *Nicol. Perrot d'Ablancourt.* Paris. 1646. 12. 1662. 1677. et saepius. — *germanice* vertit *Io. Guil. Appel.* Lipsiae 1735. — melius, anonymus quidam, Berol. 1763. — *italice* cum textu *latin.* notisque, ex edit. Ouzelii et Gronouii excerptis, D. *Marcus Poleti.* Venetiis ap. Simonem Occhi. 1756. 8. v. *Paitoni* bibliot. saepius laudatam II. p. 250.

Ad pag. 525. *lin.* 3.

Min. Felicis Octauius cap. XXII. emendatur in *Io. Dauisii* notis et emendatt. in Maximum Tyrium, Londin. 1740. 4. p. 589.

Ad §. 11. *pag.* 527. *de Vlpiano* add. *Hamberg.* zuverl. Nachr. II. p. 523 sqq. et *Saxii* Onom. I. p. 345. it. *Bernard. Rutilius*, *Io. Bertrand.* et *Guil. Grotius* in Vitis tripartitis

titis Ictorum vett. a *Franckio* collectis, pluribus locis.

Ad §. 12. pag. 527. sect. 2. lin. 9.
Iulius Paullus.

Pro 28, corrige *cap.* 68. vbi *Iulius Paullus* dicitur *iuris peritissimus*, et plures Icti insignes, qui in consilio Alexandri imp. fuerint, eusque familiares ac socii nominantur, diserte laudantur. Vide tamen ad illud caput notas Casauboni atque Salmasiii.

Ad pag. 528. sect. 4. lin. vlt.

Iulii Pauli sententiarum receptarum ad filium libri V. ex breuiario Alariciano. In vsum praelectionum edidit, et cum editione principe contulit. Indicem *editionum omnium corporis iuris ciuilis fontium* adiecit *Gustau. Hugo*, Prof. Gottingens. Berol. 1795. min. 8. Laudatur in Jen. Allgem. Litt. Zeit. a. 1796. nr. 69. m. Mart.

Ad pag. 528. sect. 6.

Add. *Io. Bertrand.* et *Guil. Grotius* in vitis tripartiis Ictor. a *Franckio* collectis, et cum notis *Schutingii*, in huius Iurisprud. Anteiustin. *Bertrandus* libr. I. c. 25. Paullo graecam originem ac nominatim Tyrum patriam laborauit vindicare; sed iam refutatus a *Grotio* lib. II. cap. 10. in primis a *Laur. Pignorio* in symbol. epistolic. libr. I. ep. 41.

Paullum tamen fuiſſe Tyrium, (vtpote latinae linguae ignarum,) et Chriſtianis infenſum, audacter pronuntiat *Ge. Casp. Kirchmaier* in diſſ. Elogia et elegantiae lat. Ictorum vett. ad Digeſta, Witteb. 1687. 4. — rec. in *Kirchmaieri* Opuſcul. VI. de latinitate Digeſtorum etc. collectis a *Ge. Sam. Madihn*, Halae 1772 8. pag. 21. — *Hamberger* in zuverl. Nachricht. II. pag. 537 ſqq. *Saxius* in Onom. I. p. 354. inprimis D. *Franc. Carolus Conradus* in proluſ. academica; *Iulius Paulus ab iniuriis criticorum vindicatus.* Helmſtad. 1733. 4. Maxime poſt Guil. Gotium, Laurent. Pignorium et Ant. Schulingium, qui iam praeclare defuncti ſunt patrocinio Iulii Paulli contra Bertrandum, peregrinantis notas Paullo obiicientem, *Conradus* quaedam adhuc contra Bertrandum obſeruavit, tum alia nonnulla, in latinitate et dictione Paulli ſuſpecta contra cenſores rigidos inprimis Vallam atque Hottomannum, defendere aut certe excuſare, quaedam, leuiter emendata lectione, tamquam duriora, e ſermone Paulli prorſus eiicere, adeoque haud ſpernendam ſymbolam aliorum animadverſionibus addere, laudabiliter diligenterque ſtuduit. — *Laur. Valla* plura in Paulli ſermone acriter notarat in libro VI. Elegantiarum, ab aliis aeque acerbe reprehenſus, ab alis vero defenſus: de qua controuerſia, et quae in vtramque partem, etiam de Paulli latinitate, paſſim disputata

putata ſunt, conſ. *Opuſcula varia de Latinitate ICtorum veterum, quae iunctim edidit et animaduerſiones adiecit Carol. Andr. Duker.* — rec. cura *Io. Petri Schmid.* Lipſ. 1773. 8.

Ad pag. 529. §. 13. *ſect.* 4.

Cenſorinus.

Cum vitis Neruae, Traiani et Adriani Caeſarum, ex Dione a Georg. Merula latine verſis; cum Cebetis tabula, Plutarch. de differentia inter odium et inuidiam etc. Venet. per Bernardin. Venetum de Vitalibus. 1500. 4. — Cum tabula Cebetis per Lodou. Odaxium e graeco conuerſa; cum Plutarchi lib. etc. ſ. l. et a. 4. (v. *Foſſ.* codd. bibl. Magliab. ſaec. XV. tom. I. pag. 511. et *Panzer* A. T. IV. p. 108. — Cum tabula Cebetis et quibusdam Plutarchi praemiſſis. (Pariſ.) ap. Io. Paruum et Iodocum Badium. In calce: in aedibus Aſcenſian. a. 1514. fol. (in bibl. publ. Erlang.) — cum Macrobio, Venet. ap. Ald. cum praeſ. Donati, Veron. 1517. — 1528. 8.

Cenſorini de die natali liber ad Q. Caerelium, ab Aldo Manutio iuniore emendatus et notis illuſtratus, Venet. Aldus. 1581. 8.

Ad pag. 532. *ſect.* 6.

De *Modeſtino* aliisque iuris Profeſſoribus, iisdemque diſcipulis Papiniani et Alexandri imper. familiaribus et ſociis v. *Ael. Lamprid.* in

Alexandro Seuero cap. 68. fin. ibique Casaubon. ac Salmas.

Ad pag. 533. *lin.* 3.

De Licinio Rufino, Iurisconsulto, dissert. *Christiani Aug. Henr. Clodii*, praeside *Iosia Ludou. Ernesto Püttmanno*, D. et Prof. iur. Lipsiae 1791. 4. Sub finem recensentur fragmenta Icti nostri ex eius *XIII. libris regularum.* — *Koenig* de Licinio Rufinio prolus. Halae 1772. in Exercitt. fasc. I.

Ad pag. 533. *sect.* 3. *lin.* 4.

Tres fuisse *Saturninos* cum Heineccio contra Bachium, qui *duo* tantum agnouit, D. *Rau* ostendit in progr. de variis Saturninis, Ictis. Lipsiae 1791. 4.

Ad pag. 533. *lin. vlt.*

10. *Q. Cerbidius Scaeuola*, Ictus, praeceptor Septimii Seueri et Papiniani Icti, M. Aurelio a consiliis, circ. a. Chr. 176. v. supra, supplem. tom. I. pag. 114. — *Io. Conradi* lib. de vita et scriptis *Q. Ceruidii Scaevolae* Icti. Lipsiae 1755. 4. *Fabric.* B. L. tom. III. p. 494. ed. Ernesti, et *Saxii* Onom. I. pag. 327.

11. *Papirius Iustus*, Ictus, cuius fragmenta supersunt in Pandectis. Vixit eodem tempore. v. *Fabric.* et *Saxium* ll. citt.

Ad

Ad pag. 535. *sect.* 4.

Caius Iulius Solinus.

Edit. *Brixiensis* per Boninum de Boninis de Ragusia 1480. a *Maittaire* IV. pag. 406. ex Caille p. 42. et Sauberti bibl. norica pag. 139. citata, cl. *Panzero* A. T. I. pag. 244. et in indice suspecta est. — Eidem tom. II. p. 356. edit. *Parmensis* a. 1483. 4. a *Maittaire* p. 449. memorata, videtur dubia, et fortasse *Parmens.* editio a. 1480. per Andr. Portilium, vti iam coniecerat *Affò* in Saggio di Memorie su la Tipogr. Parmense etc. pag. XC. qui pag. LXXXII. ed. a. 1480. in 4. curatius describit. add. *Panzer* l. c. pag. 353. et pag. 259. ac vol. IV. pag. 261. de edd. *Brixiensib.* diuersis per Iac. Britannicum, 1498. in fol. altera *), altera in 4. — Aliarum Venetar. aut s. l. edd. saec. XV. notitiam dedit idem V. C. in vol. III. et IV. — Edit. *Bonon.* 1500. 4. emendatior prodiit cura et diligentia *Philippi Beroaldi*, Bononiens. v. *Panzer* I. p. 239.

Ad pag. 536. *lin.* 9.

Habeo editionem *Spirensem*, litteris gothicis a. 1512. 4. quae plane conspirat cum Spirensi 1515. a *Freytagio* copiose descripta; in

*) Quam vberius describit, et de Solino atque prima editione docte agit *Freytag*, in adpar. litter. I. pag. 121 sq.

in calce tamen aliam habet notam anni: *Impreſſum Spire. Impenſſ. L. B.* M.D.XII. (1512.) Forſan auctor notitiae apud Freytagium in anni indicio erravit.

Ad pag. 539. *ſect.* 4. *lin.* 2. §. 17.
Coelius Apicius.

Edit. a. 1490. ſpuriam habet cel. *Panzer* A. T. II. pag. 64. et pag. 88. nec exſtat illa in bibl. Noribergenſi, vti Bernholdo ſcriptum et variae lectt. ex illa ſcilicet a Goetzio excerptae et miſſae erant. (v. Bernhold. praef. ad ſuam edit. p. IX.) Eſt enim edit. *Mediolan.* 1498. 4. quae cuſtoditur in illa bibl. — Edit. a. 1498. exemplar ſeruatur quoque in bibl. ſenatoria Lipſienſi. Vid. *I. Gottlob. Lunze* in Monimentorum typographicorum Decade. Lipſ. 1799. 8. nr. 10. Ille quoque hanc edit. principem eſſe ait, negatque, exiſtere antiquiorem.

Ad pag. 541. *ſect.* 3. §. 18.
Thaſcius Caecilius Cyprianus.

In cod. *Coiſlin.* CLXXXV. membran. inter antiquiſſimos et praeſtantiſſimos numerando, et vnciali charactere quadrato ac rotundo ſcripto, ſaec. VI. vel VII. ſunt *Opera S. Cypriani*, quorum catalogum et ſpecimen ſcripturae dedit *Montfaucon* in Bibliotheca Coisliniana pag. 240 ſqq. Add. *Schoenemanni* biblioth. hiſto-

historico-litterar. patrum latin. tom. I. pag. 77—131. vbi a pag. 78. *Pearsonii annales Cyprianicos* in compendium redegit: pag. 100 sqq. indicem scriptorum Cypriani et genuinorum et spuriorum contexuit, et pag. 102 sq. recensuit editt. in septem classes discretas. Quaedam tamen edd. latuerunt virum doctissimum, nec mirum, tanta illarum copia. v. Jen. A. L. Z. a. 1793. m. Sept. nr. 261.

Ad pag. 541. *sect.* 4. *not.*

Binae sunt edd. antiquiss. sine l. et anno et typographo: *altera* contiuet *Cypriani* epistolas et libros contra Iudaeos, et notanda est propter librum tertium testimoniorum aduersus Iudaeos, quum vulgo Erasmus primus ex cod. msto monasterii Gemblacensis emisisse existimetur: *altera* continet *Cypriani* libros et epistolas. De vtràque curate agit *Schoenemánn* p. 109—111. De priore vide quoque cel. *Panzer* A. T. IV. pag. 289. cui videtur char. gothicus esse *Richardi Paffroet* ciuis Dauentriensis. Hinc recenset illam edit. inter libros Dauentriae excusos, eamque convenire suspicatur cum edit. a Deburio in cat. Valler. et Schoenem. excitata et a *Panzero* ibid. pag. 119. descripta. Eadem pag. a viro doctissimo ex aliorum indiciis refertur edit. sine l. et a. et typographo: *Incipiunt libri Cecilii Cipriani episcopi carthaginensis confessoris ac martiris dignissimi*, fol. ei tamen videtur

detur esse *Memmingensis* ed. cuius ille meminit vol. II. pag. 108. Nam sine nota quidem anni, loci et typographi; at typis, vt videtur, Alberti Kunne de Duderstadt, typographi Memmingensis, excusi sunt *S. Cypriani libri et epistolae.* conf. *Zapfs* älteste Buchdruckergeschichte Schwabens. (Vlmae 1791. mai. 8.) p. 245 sq. et pag. 16 sqq. de Kune s. Kunne typogr. qui quidem ibi tarditate typothetae nominatur modo *Kumer*, modo *Kruner.*

Sine loco et anno prodierunt quoque *Cyprian. de XII. abusibus saeculi*, duae edd. altera charactere Anton. Sorg. Augustae Vindelic. fol. *de duodecim abusionibus saeculi*, (v. *Zapfii* Augsburgs Buchdruckergeschichte tom. I. p. 239. et *Panzer* I. pag. 136.) altera in 4. *de duodecim abusiuis saeculi*, typis Vlr. Zell, Coloniae. v. *Panzer* I. pag. 329. ex *Laire* indic. I. p. 36.

Ad pag. 542. *lin.* 23.

Cypriani libri et epistolae. In fine: Finitum in alma *Parisiensium* schola per Io. Higman et Wolfgang Hopyl, artis formulariae socios. 1498. fol. — *Cypriani* sermones aliquot. Dauentriae per Richardum Paffroet. 1500. 4. — *Cyprianus* de cardinalibus operibus Christi; cum *Athanasio* de Homousio contra Arium, latine, et aliis. Paris. 1500. fol.

Cy-

Cypriani carmen de ligno crucis; in vol. II. Poetarum christianorum. ap. Aldum Venetiis 1502. 4. Schoenemann V. Cl. scripserat, a. 1501. sed hoc anno *primum* vol. poetarum christian. ex officina Aldina prodiit, et *tertium* vol. quod continet *Gregorii Nazianzeni* diuersa poemata cum latina tralatione, a. 1504. Plena vero trium horum voluminum collectio libris adnumerari solet rarissimis, vide Serie dell' edizioni Aldine pag. 11 sq. 16 sq. et 25.

Cecilii Cypriani — *opera*, hinc inde recepta et in vnum vigiliis et sumptibus magistri *Bertholdi Rembolt* et *Ioan. Waterloes* — collecta et impressa. Paris. 1512. 4. de qua et seq. vtraque *Erasmi Roterod*. Basil. copiosus est cl. *Schoenemann* pag. 112 sqq. — Altera ed. Erasm. a. 1521. fol. est quoque in bibl. publ. Noriberg. teste *Panzero* vol. VI. pag. 226.

Operum D. Caecilii Cypriani vol. *primum* ex recognitione D. Erasmi Roterod. Coloniae excud. Io. Soter 1522. 8. — vol. *secundum*, varios complectens et tractatus et sermones. Colon. ex offic. Soteriana. 1522. 8. (*Panzer* VI. pag. 387.) — cl. *Schoenemann* edit. tertiam Operum *Cypriani* cura Erasmi Roterod. Colon. apud Soter. 1525. fol. memorat; contra cl. *Panzer* VI. p. 395. tantum *Cypriani* de oratione dominica sermonem. Colon. in aedib. Eucharii Ceruicorni. 1525. 8.

Caec.

Caec. Cyprianus de orat. dominica. Colon. excudeb. Euchar. Ceruicornus. 1528. 8. (*Panzer* VI. p. 403.)

Opera, iam *quartum* accuratiori vigilantia a mendis repurgata per Desider. Erasmum Roter. Acc. *liber* eiusdem apprime pius *ad Fortunatum* de duplici martyrio antehac nunquam excusus. Basil. ex offic. Froben. 1530. fol. (*Panzer* VI. p. 273 sq.)

Edit. *Paris.* ap. Arnulph. Langelerium, 1541. fol. quod foede interpolata est et contaminata, silentio praeterire non licet. vid. *Schoenemann* p. 117. — Idem V. D. late describit edit. *Opp. Cypriani* ex recensione et cum notis *Erasmi Roterod.* et cum castigatt. *Henr. Grauii.* Colon. ex offic. typogr. Petri Quentel. 1544. *Grauius* suspicatur, phrasin lib. *de duplici martyrio* Erasmum ipsum aut quempiam Erasmi similem referre potius auctorem, quam Cyprianum; in quam sententiam postea iuerunt Pamelius aliique.

Ad pag. 543. *lin.* 6.

Edit. *roman.* ap. Paul. Manutium 1563. fol. curauit et textum recensuit *Latinus Latinius*, adhibitis cod. Veronensi vetustiss. aliisque msst. exemplaribus. v. *Schoenem.* pag. 120 sq. Idem *Latinus Latinius* postea hanc suam edit. defendit contra Pamelium, et iterum scripsit Obseruatt. et coniecturas in Cyprianum cum adnotatt. Pamelii; quae repe-

riuntur

riuntur in *Latini Latinii* Bibliotheca ſacra et profana, edita a *Dominico Macro*, Romae 1677. fol. pag. 174 — 181.

— Opera omnia; veterum exemplarium collatione repurgata, editio aucta et obſeruatt. illuſtrata, diligentia et labore *Guil. Morellii.* Praefatus eſt *Hadr. Turnebus.* Pariſ. ap. Guil. Desbois. 1564. fol. Acceſſere quaedam Cypriano adſcripta: liber de aleatoribus, quem Cypriani eſſe vix dubitat Pamelius: quaedam poemata et alia.

Editio *prima Pamelii* egregia prodiit Antwerpiae ap. viduam et hered. Io. Stelſii 1568. fol. deinceps ſaepius recuſa. v. *Schoenemann* p. 123 ſqq.

Cyprianus de vnitate eccleſiae, cum MSS. coll. et annott. illuſtratus, ſtudio *Ieremiae Stephani.* Londini 1632. 8. — de bono patientiae, cum notis *Ier. Stephani.* Lond. 1633. 8. — opuſcula varia, inter *Franc. Rous* Mella patrum. Lond. 1650. 8. p. 843 — 944.

Ad pag. 543. lin. antepen.

Cypriani — et aliorum ad ipſum vel in ſimili cauſſa ſcriptae epiſtolae XXCIII. ordine Pameliano, ex edit. *Goulartiana*, (Pariſ. 1593. fol.) in ſectiones diuiſa. — ſeorſim editae ſtudio *Luc. Frid. Reinharti,* Theologi Altorf. Altorfi typis et impenſ. Henr. Meyeri. 1681. 4. In margine additae ſunt V. L. omnium

ſere codd. apud Pamelium, Rigaltium et Goulartum obuiae.

Ad pag. 544. *lin.* 3.

Editio *Bremenſis* recuſa eſt Amſtelod. ap. Io. Lud. de Lorme. 1699. — *Marani* ed. repetita quoque eſt Venet. 1758.

Petrus Couſtantius in opere raro: *Epiſtolae Romanorum pontificum, et quae ad eos ſcriptae ſunt.* Pariſ. 1721. mai. fol. ediderat *Cypriani* epp. ad Cornelium et Stephanum, pontif. rom. et alia quaedam; ſed omiſerat epiſtolam Cypriani ad Pompeium Sabrat. quam vero cl. *Schoenemann* ex ed. Baluz. recepit in nouam *Couſtantii* edit. *Epiſtolarum pontificum roman. a S. Clemente I. vsque ad S. Leonem M. tom.* I. Gotting. 1796. mai. 8. v. nouam bibl. vniuerſ. german. Kilon. vol. 30. part. I. faſc. IV. 1797. pag. 207 ſqq. praeſertim pag. 215.

Cypriani Opp. curante *Oberthür.* Wirceburgi 1782. 8. II. tom. Acc. *Minucii Fel.* Octauius et *Nouatiani* opuſcula.

Ad pag. 545. *lin.* 7.

Docta disputat. quam, praeſide *Io. Ge. Walchio*, ventilauit auctor M. *Georg. Gottlieb Preu*, eſt inſcripta: „Diſſ. critico-theologica, qua Cypriani ac Firmiliani epiſtolarum aduerſus Stephani I. Papae decretum de haereticorum baptismo vindicias oppoſitas Raymundo Miſſorio — exhibet."

Ad

Ad pag. 545. *lin.* 28.

Laudatur quoque versio *Lomberti gallica*, cum animaduerss. et Cypriani vita. Paris. 1672. 4.

Marshali aliorumque Anglorum versiones *anglicas* refert *Brüggemann* View etc. pag. 726 sqq.

Die echten Werke des heil. Caecilius Cyprianus —. *Erster Theil.* Viennae 1790. mai. 8. vna cum vita Cypriani et indice epistolarum ac reliquorum opusculorum. Vita Cypriani vt plurimum sumta est ex ea, quam Diaconus Pontius post illius mortem concinnarat, illique adiecta sunt acta proconsularia de Cypriani martyrio.

Theosophia patrum ex *Tertulliano* et *Cypriano.* Witteb. 1619 etc. de quo libro plura adnotauimus supra ad §. 9. de Tertulliano nr. 6.

Thomae Iamesii specimen corruptelarum pontificiorum in *Cypriano*, *Ambrosio*, *Gregorio M.* et authore operis imperfecti, et in iure canonico. Londin. 1626. 4.

Henr. Dodwelli diss. Cyprianicae. Oxon. e theatro Sheldon. 1684. 8.

Eiusdem diss. Cyprianicae XII. quibus accessit appendix, in qua continentur canon regum astronomicus, fasti graeci, fragmentum Theonis etc. Oxon. 1685. fol.

Hiſtoriam et ſcripta *Cypriani* perſequitur *Nath. Lardner* in: Credibility of the Gospel Hiſtory, part. II. vol. IV. cap. 44 et 45. Lond. 1740. 8. Add. de Cypriano *I. Iortin* in Remarks on eccleſiaſtical Hiſtory. Lond. 1752. 8. vol. II. p. 296 — 307. — *Gibbon* in Hiſtory of the Decline and Fall of the Roman Empire cap. XVI. item *Sage* et *Iameſon* in libris a *Brüggemanno* p. 729. citatis.

Caſ. Oudin. comment. de S. S. eccl. tom. I. p. 266.

Diſſertatio exponens *S. Cypriani* — de romani pontificis primatu, atque de iuribus et muneribus eidem annexis ſententiam: praeſide *Onymo*, S. theol. Doct. etc. auctore et reſpondente M. *Ioſ. Greiſinger.* Wirceburgi 1790. 8. ad locum Cypriani de vnitate eccleſiae pag. 464. ed. II. Baluz. Venet. 1758.

P. Fructuoſi Fehrer, ord. S. Auguſt. in monaſt. Erford. diſſ. vtrum *S. Cyprianus* ſit auctor doctrinae de vnica Chriſti religione et eccleſia ſaluifica. Erfurt. 1792. 4. Hanc quaeſtionem negat contra anonymum auctorem libri: *Weder die chriſtliche Religion, noch die römiſch-katholiſche Kirche iſt die alleinſeligmachende, von einem römiſchkatholiſchen Pfarrer in Schleſien.* Francof. et Lipſiae 1791. qui ſimpliciter adfirmarat, Cyprianum fuiſſe primum, qui illam foueret ſententiam; inſequentes vero ſcriptores eccleſiaſticos illam ſine examine adoptaſſe, ex eaque verum feciſſe dogma

dogma catholicum. *Fehrer* igitur docere sustinet, falsum esse primum argumentum; tum Origenem, et antiquiores scriptores eccles. praecipue Tertullianum, Irenaeum, Iustinum Martyrem et Ignatium eamdem doctrinam partim distincte declarasse, partim ita scripsisse, vt, hos eam doctrinam putasse veram, ex aliis illorum sententiis effici posset.

P. Gottfridi Lumper historia theologico-critica de vita, scriptis atque doctrina S. S. patrum etc. *Pars XI.* complectens Nouatiani et Cornelii, potissimum Cypriani vitam, scripta, et fidei doctrinam. Augustae Vindel. 1795. mai. 8. vid. Jen. A. L. Z. a. 1795. m. Sept. nr. 244. p. 513 sqq.

Ad pag. 546. *§.* 19. *sect.* 3.

Modestus.

De disciplina militari libro cum Cic. de N. etc. Ed. Venetae, nomen quidem *Modesti* additum non legitur, quoniam opus Ciceronis habebatur. Carmini tamen Seueri Cornelii in Ciceronis laudem subiicitur nota anni: A. D. M.CCCC.LXXI. (1471.) v. *Panzer* A. T. III. p. 72. et V. D. ab eo excitatos.

Modestus de re militari. (*Pomponius Laetus*) de magistratibus vrbis, et sacerdotiis, et de legibus. *Suetonius* de grammaticis et rhetoribus ex recens. *Ioan. Aluisii Tuscani.* Venetiis 1474. 4. v. *Panzer* III. pag. 103.

 cui,

cui, quod Maittaire IV. pag. 339. in exemplari non inuenit verſus, aliorum exemplarium fini ſubiectos, ſed aliam adtulit ſubſcriptionem, duplicem exſtare editionem, veriſimile videtur; at idem editionem a. 1477. a Maittario pag. 384. excitatam, apocrypham eſſe putat.

Ad pag. 547. *lin.* 2.

Modeſtus de re militari. (*Pomponius Laetus*) de magiſtratibus et ſacerdotiis. *Iulius Solin.* de rebus memorabil. ſine l. et a. 8. v. *Panzer* IV. p. 163.

Edit. *Bonon.* memorata ex rec. *Phil. Beroaldi* in fin. Frontini habet notam anni 1495. in fine totius operis, 1496. fol. (*Panzer* I. p. 233.) Add. ſupra ad Frontin. cap. V §. 21. et introd. in notit. litter. rom. I. p. 65 ſqq.

Ad pag. 548. *§.* 20. *lin.* 9.

Aelius Spartianus. *)

Loco pag. 604. corr. 633 ſq. add. ſupra, cap. V. §. 23. ſect. 4. de Suetonio, et *Panzer*

*) *Saxius* in Onom. I. p. 378. vocat eum *Ael. Lampridium Spartianum*, nec diuerſum eſſe putat ab *Aelio Lampridio:* v. infra, §. 27. Idem vitam *Auidii Caſſii* quantumuis *Vulcatii Gallicani* V. C. nomen praeferat, tamen, opinatur, non ad alium, ac *Spartianum* auctorem pertinere. vide etiam infra, §. 23.

zer II. p. 19. et de ed. *Veneta* 1489. fol. in vol. III. p. 275 ſq.

Ad pag. 549. *lin.* 2.

De edd. *Aldin.* 1517. 1519. et 1521. v. Serie dell' Ediz. Aldine pag. 41. 49. et 54.

Ad pag. 550. *lin.* 15.

Loco *a.* 1714. ſcriptum eſt in *Brüggemanni* View etc. p. 732. *an.* 1715. — De edd. v. quoque cl. *Meuſel* in Bibliotheca hiſtor. vol. IV. part. I. pag. 138 ſqq.

Die ſechs kleinern Geſchichtſchreiber der hiſtoria Auguſta, veberſetzt vnd mit Anmerkungen von *Oſtertag.* Francofurt. ad Moen. 1790. 8.

Ad pag. 554. *ſect.* 4. *lin.* 2.

Arnobius.

De *Vrſini* edit. vide quoque ad §. 10. de *Minucio Felice.* — Ex *Vrſini* dedicatione patet, illum in hac editione nouam inſtituiſſe recenſionem. Atque e lectionibus et emendationibus ſuperiorum editt. et V. V. D. D. in Arnobium variis in locis eas recepit in textum, quas vel ipſi vel aliis, praecipue *Io. Bapt. Sighicellio* et *Petro Ciacconio*, Hispano, nouae editioni parandae immortuis, ſine controuerſia verae ſunt viſae. Quae autem non ita certae videbantur, eas in paginarum oris notauit. Culpat praeterea in dedicat. mole-

ſtam Germanorum ſedulitatem in Arnobio emendando, quod tam multa in eo immutaſſent pro libitu ſuo et arbitrio, addendo, tollendo, mutando, vt infinitis locis ne veſtigium quidem antiquae lectionis ſit relictum.

Ad pag. 555. *ſect.* 6.

M. Sam. Luth. Geret diſp. exercitationis variorum de *Arnobio Afro* eiusque theologia iudicia exhibentis antelogium de non contemnenda antiquiſſimorum inter chriſtianos doctores ſcientia. Wittebergae 1752. 4. conf. Erlang. ephem. litter. a. 1753. plag. 26.

Ad pag. 555. *ſect.* 7. *lin.* 5.

Eodem anno *Arnobii* commentar. ex edit. Erasmi Roter. prodiit Argentorati ex aedibus Ioan. Knoblouchii 1522. 4. v. *Hockeri* catal. bibl. *Heilsbronn.* (quae nunc eſt in publ. bibl. Erlang.) pag. 135. et cl. *Panzer* VI. p. 100.

Edit. *Colonienſis* a *Goetzio* quidem dicitur prodiiſſe a. 1522. ſed nota anni 1532. qui in Fabr. B. L. ed. Manſii citata et a cel. *Panzer* VI. p. 423. adſcriptus legitur, mihi verior eſſe videtur, nec probabile, vno eodemque anno Arnobii comm. ex ed. Erasmi edit. ter formulis fuiſſe deſcriptum typographicis.

Ad pag. 558. *ſect.* 3. *lin.* 1.

Leg. — *orationes: vnam pro reſtaurandis* etc. *Ad ſect.* 4. *p.* 559. add. rara editio, in-

inſcripta: *Franc. Balduini* relatio ad Henricum Andium Ducem Magnum. *Latini Pacati* panegyricus ad Theodoſium A. *Eumenii* oratio de ſcholis. Eiusdem Balduini annotatt. in vtramque orationem. Eiusd. explicatio l. ſi Pacto C. de Pact. Pariſ. ap. Mich. Sonnium. 1570. 4.

Ad pag. 559. *ſect.* 6. *lin.* 3.

Hamberger l. c. fabulam de ſtatua, Eumenio poſita, docte refutat. Add. de noſtro, *I. G. Walchii* parerga academica, (Lipſiae 1721. 8.) pag. 64. et 127. de eius dignitate, et pag. 889 ſqq. de eius patria, munere atque orationibus. *Epithalamius*, Maximiano Herculio et genero Conſtantino Auguſto dictus, Eumenioque adſcriptus, eſt incerti auctoris. — item a pag. 892. de *Nazario*, *Mamertino* et *Latino Pacato Drepanio.*

Ad pag. 562. *ſect.* 3. *lin.* 8.

Luc. Cael. Lactantius Firmianus.

In codice LXXXIII. bibl. Caeſareae Vindobon. ſunt *Lactantii* diuinarum inſtitution. libri VII. — de ira dei liber; — de opificio dei; — *carmen de Phoenice;* — *carmen de die feſto reſurrectionis dominicae;* quem codicem recenſet *Lambecius* in commentar. de bibl. Caeſarea, libro et vol. II. col. 600 ſqq. ed. Kollarii; praeſertim copioſus eſt de car-

mine *de Phoenice*, quod ille cum Xysto Betuleio et Auberto Miraeo existimat, a Lactantio adhuc iuuene et deorum cultore compositum esse, exhibetque multas lectiones, ab edit. Betulei. discrepantes, (quibus etiam vsus est *Burmannus* in edit. carminis, Opp. Claudiani subiecti, mox memoranda;) carmen autem *de festo resurrectionis dominicae* cum Betuleio censet, a Lactantio, iam Christiano et sene, confectum esse in honorem Christi, tamquam veri *Phoenicis*, ex mortuis primogeniti. Contra *Mich. Thomasius* in sua operum Lactantii editione, (Antwerpiae, typis Christoph. Plantin. 1587. 8.) omisso primo disticho, adtribuit carmen illud *Venantio Fortunato* sub titulo: *Venantii Honorii Clementiani Fortunati Presbyteri Italici ad Felicem episcopum de Pascha*, et incipit: *Tempora florigero.* Miraei sententia de Lactantio carminis auctore etiam verisimillima esse videtur *I. A. Fabricio* in B. L. III. p. 678 sq. in quorum sententia adquiescit *Bünemannus* pag. 1502 sq. ed. Opp. Lactantii et aliorum opiniones atque commentationes refert. — Sed sententiae illorum subscribere dubitat *Heumannus* in praefat. ad Lactantium, quod ne vnum quidem e veteri aeuo testem habeamus, Lactantium esse illius carminis auctorem, et quod inter tria carmina, Lactantii operibus subiungi solita, duo certe sint aliena et subdititia; vnde magna oriatur suspicio, etiam tertium illud eiusdem esse

esse generis. — *Burmann.* subiecit edit. suae Claudiani pag. 1033 sqq. *Lactantii elegiam de Phoenice, vulgo Claudiano adscriptam cum curis secundis Nicol. Heinsii* suisque copiosis adnotatt. In prima nota recenset diuersas variorum de auctore opiniones; ipsi vero tutissimum videtur, incertum statuere auctorem. Carmen autem *de pascha* dedit atque illustrauit Bünemann p. 1514 sqq. et cum I. A. Fabricio, Cellario etc. vindicauit *Venantio Honorio Fortunato.* — Vberius doctiusque *de carmine de Phoenice* disputauit *Io. Christian Wernsdorf*, philologus et Profess. quondam Helmstad. egregius et post fata quoque celeberr. in tomo tertio *Poetarum latin. minor.* vbi p. 281 sqq. *Firmiani Lactantii carm. de Phoenice* cum suis animaduerss. notisque criticis Christoph. Cellarii et Io. Ludou. Bünemanni, edidit, praemissa praefatione *de Firm. Lactantii Phoenice* et praecipuis eius editionibus; simul de *Firmiano Symposio.* Adserit autem Lactantio carm. de Phoenice, docetque eum fuisse quoque grammaticum, et iuuenem metricae inprimis orationi dedisse operam; ideoque testimonia quaedam, a viris praeterita, quod vel ignorata vel de Lactantio non intellecta essent, recitauit, vt simul fragmenta, non animaduersa adhuc, deperditorum Lactantii librorum repraesentaret. Tum, postquam illustrarat fabulam de aue Phoenice, enumerat quasdam editiones et V. D. conatus;

car-

carmina autem *de Pascha* et *de passione Domini* adscribit *Venantio Fortunato.* Denique *de aenigmatibus Sympofii poetae* latius disputat contra *Heumannum*, ea Lactantio, tamquam sympofium eius ab Hieronymo memoratum, singulari libello adserere conatum. Animaduertit igitur, *sympofium,* quod Hieronymus inter scripta Lactantii nominat, nec versibus conscriptum, neque ludicri argumenti fuisse videri; simile potius Sympofiis illis veterum eruditis, vt Saturnalibus Macrobii et ceteris Lactantii scriptis, quae memorantur, vt Grammatico et epistolarum libris, in quibus eruditas quaestiones propositas fuisse, testantur veteres: contra *Sympofii,* vt poetae auctoris, nomen proprium, in antiquitate non ignotum, agnosci a codd. et a Sigeberto Gemblacensi, de scriptor. eccles. cap. 132. et aliis; denique Petrum Pithoeum in poemat. veter. pag. 534. praescribere *Caelium Symphofium,* auctorem aenigmatum; pag. autem 23. et 24. *Caelio Firmiano* vel *Firmiano Simphofio* tribuere carmen de liuore, et alterum de fortuna. Vnde colligit, duo in antiquitate exstitisse *Firmianos*, alterum, qui Lactantii cognomentum gereret; alterum, qui *Symphofii;* Firmiani autem nomen, ipso Heumanno iudice, non a patria Firmo vel Formiis Lactantio inditum, sed proprium fuisse. Rectius igitur, ait, *Caelium Firmianum Sympofium* aenigmatum, forte et duorum, quae diximus, car-

carminum, auctorem habemus; *Lactantium* solius carminis de phoenice. Diuersos *Firmianos* stili etiam in vtroque carmine diuersitas ostendit." — Ibid. pag. 386 sqq. nr. IV. et V. reddidit atque exposuit *Caelii Firmiani Symposii* carmina de Fortuna et de Liuore. — Posthaec in tomi VI. parte posteriore pag. 473 — 580. dedit et copiosis animaduerss. tam criticis quam exegeticis illustrauit *Caelii Symposii aenigmata*; in prooemio autem a pag. 410. docte lateque disputat de aenigmatibus vett. de auctore *Symposio*; Heumanni opinionem atque argumenta iterum copiosiusque recenset, et examinat atque euertere operose studet; praeterea, qui vel adsensum, vel dissensum declararunt, multos excitat. (Attamen *Saxius* Onom. I. pag. 388. neminem, ait, amplius mouebit fama de singulari quodam versificatore, cui *Symposio* nomen, postquam Heumannus verisimiliter demonstrauit, illa aenigmata esse partem *Symposii Lactantiani*.) Tum Wernsd. de ipsis aenigmatibus, eorumque diuerso in libris scriptis non minus, quam editis, numero et ordine aliisque veteribus aenigmatum versibus compositorum auctoribus, dein de commentatoribus et interpretibus aenigmatum Symposii, vberrime differit. In sect. II. recenset editiones ac versiones aenigmatum Symposii. Ante Wernsdorfium *Io. Fridericus Heynatz* in praefatione ad suam *Symposii* centum aeni-

aenigmatum editionem pag. 5 sqq. Heumanni argumenta diluit et totam controuersiae illius historiam exposuit. — Indicem *edd. Symposii* diligentem confecit quoque editor Bipontin. in notit. lit. pag. LI. sq. — Cl. *Schoenemann* p. 236. sibi persuasum habet, aenigmata illa, quibus Symposii nomen quocumque modo adhaesit, a diuersis auctoribus, iisdem non magni ingenii profecta et ab homine otio abundante nec valde curioso esse collecta, iisque pretium perexiguum statuendum.

Carmen *de Phoenice* M. *Car. Gotthold Lenz* recepit quoque in suam Chrestomathiam Elegiacorum et Lyricorum, (Auserlesene Stücke der Elegien-Dichter vnd Lyriker, zum Gebrauch auf Schulen; eiusdem erklärende Anmerkungen zu den auserlesenen Stücken der Elegien-Dichter vnd Lyriker,) Brunsuic. 1794. 8. quae est pars Encyclop. poetarum latin. Campianae. Lenz vero fabulam Phoenicis refert ad vulturem, qui vocatur *Lämmer-* s. *Goldgeyer*, aliquando in Aegyptum aberrantem, cuius habitatio, nidus foetusque inuestigari et reperiri non potuerit: vnde fabulam esse putat ortam, Phoenicem commorari in extrema terrarum ora, suumque genus conseruare ac propagare ratione non naturali, sed admirabili, illum mori et semet ipsum reproducere.

Ad

Ad pag. 562. *sect.* 3.

Editiones *Lactantii* diligentius vberiusque recenset cl. *Schoenemann* in Biblioth. historico-litterar. patrum latin. tom. I. pag. 180 sqq. Multa tamen correxit et quasdam editiones a Schoenemanno omissas protulit censor bibl. illius in *Pauli* neuem theolog. Journal. XI. vol. VI. part. a 1798. pag. 626 sqq. — Vltima autem quatuor primar. *romanarum* editionum non prodiit 1477. vti per errorem typothetae in Notitia breu. excusum est; sed per Vdalricum Gallum Alamanum et Symonem Nicolai de Luca, a. 1474. cuius exemplum est in bibl. acad. Erlangensi. — Sub finem exstant *Lactantii Firmiani* de Phoenice carmina et de resurrectionis dominicae die. — De antiq. *romanis* edd. vide quoque cel. *Panzer* A. T. II. pag. 405. 407 sq. 419 sq. 427. vbi edit. rom. a. 1471. ex Audiffredi tantum catalogo refertur: quae tamen a Schoenem. et Bünemanno habetur ficta: denique pag. 444. de ed. rom. 1474. Ita reliquas saec. XV. edd. suo quamque loco curate describit Panzer; cui tamen suspectae videntur tom. III. p. 248. ed. *Veneta* 1487. quam is cum edit. a. 1497. Veneta confusam esse cum Bünemanno iudicat, et vol. I. p. 219. edit. *Bonon.* a. 1488. fol. quam quidem Maittaire ex Gudii cat. p. 33. excitat; sed Panzerus V. C. opinatur, per festinationem aut memoriae oculorumue errorem confectoris catal. Gudiani ex edit.

Vene-

Veneta Bonini de Boninis M. CCCC. LXXVIII. ortum esse *Bonon.* 1488. — Edit. *Venet.* 1483. per *Bernhard. de Benaliis.* fol. Bünemann suspicatur esse spurium, et confusione numerorum LXXXIII. et LXXXXIIII. ex illa Veneta, a. 1493. (quae est in bibl. acad. Erlangensi,) per *Vincentium Benalium* male natam esse. Sed nec editori Bipontin. nec cl. Panzero vol. III. pag. 200. persuasit; etenim duo diuersorum praenominum fuerunt Benalii, quorum alter *Bernhardi*, alter *Vincentii* habuit praenomen. — Edit. Opp. *Veneta*, cuius sub finem legitur *Nephythomon Lactantii*, et in fine: impressum Venetiis per magistrum Theodor. de Ragazonibus de Asula, anno — M. CCC. LXXXX. (h. e. 1490.) *) vigesimo primo mensis April. fol. est in bibl. acad. Erlang. In eadem bibl. custoditur cod. Opp. Lactantii *membranac.* in fol.

Ad pag. 564. *lin.* 10.

Edit. *Lactantii Venetam* a. 1500. fol. ab aliis omissam, exstare in bibl. Cellensi, testatur *Lenz* in Allgem. Litt. Anzeig. a. 1797. nr. 134. col. 1379.

Lactan-

*) Vitiose quidem scriptum est M. CCC. LXXXX. atque littera *L* in nostro exemplo est calamo correctum, et excusum fuisse videtur *C.* etiam vitiose. Conf. *Goetz* memorab. biblioth. Dresd. tom. II. p. 225. et quos laudat *Panzer* III. pag. 290. vbi in numeris *C.* vitium irrepsit.

Lactantii Firmiani poete Catholici: de situ Paradisi terrestris ac ortu, natura et obitu vnici Phoenicis carmen elegyacum (sic). In calce: Impressum et finitum Lipzk per Iac. *Tanner*, Herbipol. 1504. 2.

Ad pag. 564. *lin.* 21.

Ed. *Venetam* a. 1509. vberius quoque descripsit *Io. Frid. Eckhard* in singulari prolus. scholast. Isenaci. 1783. 4.

Florentina ed. inscripta est:

Quae in hoc opere continentur: L. Coelii Lactantii Firmiani diuinarum institutionum libri septem: Eiusdem de ira dei liber I. item de opificio dei liber I. Eiusdem epitome in libros suos de diuinis institutionibus: in calce carmen de Phoenice et de dominica resurrectione. In fine: „Hoc opus praecipua diligentia castigatum et cura summa excusum est Florentiae sumptibus Philippi de Giunta Florentini. Anno Domini M. D. XIII. mense Octobri.“ Marianus Tuccius in epistola nuncupatoria, „per triennium, ait, nihil aliud paene egimus aut elaborauimus, et patrocinio literatorum hominum vsi, et cura atque labore nostro, quam vt tanto huic autori praeclara illa sua puritas, integritas et maiestas, quoad fieri licuit, restitueretur.“ A meo tamen exemplari abest *Tertulliani* apologeticus adu. gentes, qui aliis exemplaribus additur, ita

tamen, vt, Schoenemanno pag. 208. obſervante, per ſe ſtare poſſit.

Ex officina *Aldina* prodierunt *Lactantii* de reſurrectione elegia et de paſſione dom. carmen heroicum, in vol. II. Poetarum chriſtianorum, Venetiis 1502. 4. (v. Serie dell' ediz. Ald. p. 17.) — Tum *Lactantii* Opera, cum *Tertulliani* apologetico, Venet. in aedibus Aldi et Andreae Soceri. 1515. (non, vt in Notit. breu. vitioſe excuſum eſt, 1518.) 8. In calce adiectae ſunt correctiones, in quibus, vt Egnatius ait, et diuerſa lectio addita eſt, et quaedam diſtinctius ſunt notata. (v. Schoenemann pag. 208 ſq.)

Ad pag. 564. *lin.* 27.

Edd. Opp. *Baſileenſes* ap. Cratandrum a. 1521. et a. 1532. diligentius recenſuit *Freytag.* in adpar. litter. tom. II. p. 854 – 856. et vsque ad pag. 868. plures aliorum editt. — Cratandr. ed. repetita eſt Antwerp. 1532. 8.

Ad pag. 564. *lin. vlt.*

In ed. *Baſil.* ap. Froben. Lactantii liber de opificio adiunctus eſt Erasmi ſcripto, *Vidua chriſtiana,* et inſcriptio operis eſt: *Deſ. Erasmi Roterod. vidua chriſtiana* — — opus recens natum et nunc primum excuſum. *Item liber Lactantii Firm.* de opificio dei per *Eraſm Roterod.* accurate recognitus et ſcholiis illuſtratus. Nouum et hoc. Baſil. in offic.

offic. Froben. per Hieron. Froben. et Io. Hervag. m. Martio A. M.D.XXX. 8. v. catal. de Bolongaro-Crevenna vol. I. pag. 193. et *Panzer* VI. p. 269.

Lactantii — de opificio dei vel formatione hominis liber per viginti vnum capita distributus, iam antea *Coloniae* ex officina Quentell. litteris gothicis, 1500. 4. exiit. v. *Freytag* adparat. litterar. tom. II. p. 865. — *Lipsiae* ex offic. Melch. Lotteri, editore *Herm. Tulichio.* 1520. 4. — tum, per *Erasm. Roterod.* accurate recognitus et additis scholiis illustratus. Colon. 1529. 8. (*Panzer* A. T. VI. pag. 409.)

Ad pag. 565. *lin.* 3.

Manut. ipse in praefat. ait, Fasitelium libros Lactantii tam multis in locis emendatos et auctos dedisse, vt cum omnibus, qui ante exierant, collati, propemodum alii viderentur.

Tota est ex Fasiteliana editione expressa Lugdunensis apud Sebast. Gryphium, 1541. 8. — tum ibid. ap. Io. Tornaesium et Gul. Gazeium. 1548. 8. — 1553. 12. — 1556. 12 (8.) — 1561. 8. — Differt tamen sequens Tornaes. editio: *Lactantii* etc. *omnia ex fide et authoritate librorum mstorum emendata*, (cum variis codd. lectionibus, in margine adpositis,) ibid. apud Io. Tornaesium, typogr. regium. 1567. 12. Prioribus qui-

O 2 dem

dem edd. ſubiuncta eſt *interpretatio dictionum graecarum, quae in Lactantio reperiuntur, de verbo ad verbum facta: idque vt rudium tyrocinio conſulatur: recenſente, emendanteque Marco Maſuro* (ſic). Illa tamen an. 1567. quam habeo, et forſan quoque ed. a. 1561. apud Tornaeſ. (in bibl. Solger. part. III. p. 417.) videntur a prioribus Tornaeſianis, quantum ex notitia illarum Bünemanniana, (vbi nulla ed. a. 1567. fit mentio,) Bipontina et Schoenemann. (vbi ea tantum dicitur repetita ex edd. annor. 1548. et 1553.) cognoſcere licet, differre. Nam primo in titulo omiſſa ſunt vocc. *omnia ex caſtigat. Hon. Faſitelii Ven. priſtinae integritati reſtituta.* Tum poſt carmina Lactantii occurrunt Auguſtini et Hieronymi quaedam, quae ſequebantur (vti ſcripſit Tornaeſ.) in libro mſto. Dein *Io. Tornaeſii* epiſt. ad lectores, in qua, „cum mihi, ait, denuo Lactantius eſſet excudendus, opportune oblati ſunt libri ſeptem diuinarum inſtitutionum mſti. Quos cum viderem magnum mihi adiumentum allaturos, illico eos emi. Quid ex iis mea opera huic editioni acceſſerit, malo te ſcire conferendo hanc cum ante editis, quam ſi id in hoc epiſtolio indicarem, etc.“ Idem laudat Iac. Cuiacium, qui nonnullos locos Lactantii ex fide vett. librorum a ſe emendatos ad Tornaeſ. miſit. — Conuenit tamen cum edit. Tornaeſiana, *Lugd.* 1587. 12. (al. 8.) de qua copioſiores ſunt

Heu-

Heumannus et Bünemannus in ſuis praef. et Schoenemann p. 221 ſqq. qui etiam Torn. integram epiſtolam, (omnino ſimilem illi, quam ex edit. 1567. laudaui,) recudendam curarunt, ita vt editio a. 1587. tantum repetita mihi videatur ex ed. 1567. Tornaeſium quidem Heumannus iactantiae fraudisque damnat; ſed Bünemann. defendit laudatque. — Poſtea rec. eſt illa edit. ibid. 1594. 12. 1613. Geneu. eod. anno; et 1630. ſ. l. min. 8. ap. Io. de Tourneſ. vltima haec ed. in titulo dicitur nouiſſima ac emendatiſſima.

Ex ed. Antwerp. 1532. ducta eſſe videtur ed. Operum Antwerp. ap. Io. Gymnicum 1555. min. 8. v. *Paulli* neues theol. Journ. l. c. pag. 635 ſq. et p. 636 ſq. de *Lactantii* Opp. in bibl. P. P. Pariſ. 1589. fol. vol. IX. col. I. 288. 317. 344. ſtudio Mich. Thomaſii cum eiusd. caſtigatt. et notis.

Ad pag. 566. *lin.* 3.

Lactantii Opp. ex recenſ. Thomaſii, et cum eius ſcholiis, in Bibl. P. P. tom. III. p. 515. Lugd. 1672. fol. et in Bibl. maxima P. P. ibid. 1677. tom. III. p. 514 ſqq.

Ad pag. 566. *lin.* 16.

Lactantii Opera I. G. Walchius recenſuit et criticis commentariis cum aliorum, tum ſuis illuſtrauit. Lipſiae 1715. et 1735. 8. de priore ed. ſeuerum tulit iudicium *Büne-*

mann in Miſcell. Lipſienſ. tom. III. Lipſiae 1716. 8. Obſeru. LIX. qua a pag. 115. Lactantii Firmiani ex LX. amplius MSS. et edd. illuſtrati ſpecimina exhibet, pag. 131 ſqq. Walchium tamen, tum adoleſcentem viginti vix annorum, excuſat Heumannus in praef. ad ſuam Lactantii edit. et ipſe *Walchius* ſcripſit in Miſc. Lipſ. l. c. p. 352 ſqq. vindicias variarum emendationum et interpretationum Lactantii, quibus a pag. 334. praemiſſus eſt doctus et lepidus ſermo de Scepticiſmo critico.

Ad pag. 567. *lin.* 1.

Tredecim volum. conſtare editionem *Eduardi a S. Xauerio*, oſtendit cl. *Schoenemann*, qui p. 242 — 246. copioſe recenſet illam editionem.

Lact. Opp. — ad editionem *I. Ludolphi Bünemanni* curate adornata. Halae Sax. II. vol. 1764 — 65. 12.

— Opp. omnia, (ad Lengletii exemplar deſcripta,) in duas partes diſtributa, in Bibl. vett. P. P. curante *Andr. Gallandio*, tom. IV. pag. 229 — 436. Venet. ex typogr. Io. Bapt. Albritii. 1768. In prolegg. cap. IX. pag. XIV. ſqq agitur de auctore.

— Opp. omnia, ad edition. Pariſienſ. Io. Bapt. le Brun et Nic. Lenglet du Fresnoi a. 1748. recuſa. (cum varr. lection. curante *Oberthür*.) Wirceburgi. II. tom. 1783 — 1784. 8.

Ad

Ad pag. 567. *lin.* 12.

Integer edit. *Pfaffianae* titulus hic est:

Firmiani Lactantii Epitome institutionum diuinarum ad Pentadium fratrem. Anonymi historia de haeresi Manichaeorum. Fragmentum de origine generis humani, et *Q. Iulii Hilariani* expositum de ratione paschae et mensis. Ex antiquissimo bibliothecae regiae Taurinens. codice eruit, recensuit lucique publicae dedit, atque etiam dissertat. praeliminari illustrauit *Christoph. Matthaeus Pfaffius.* Paris. ap. Io. Bapt. de Lespine. 1712. 8. In diss. praelim. agitur de scriptis argumentisque eorum, quae in hoc volumine continentur. In §. 12. et 13. Pfaffius contendit, Firmianum Lactantium *Lucii Caelii* nomine numquam adpellatum fuisse, nec *Lucium Coelium* nomen esse, ad Firmianum Lactantium pertinens; sed a recentioribus solum librariis, nimis saepius, quam par erat, sapientibus, additum. Add. *Rathlef* Geschichte jetztlebender Gelehrten tom. II. p. 368 sq. Heumanni praefat. ad suam edit. et catalogum codd. MSS. latin. bibl. reg. Taurinens. pag. 268 sqq. vbi confector catal. adnotat primum, Pfaffium festinanter exscripsisse codicem; ideoque quaedam omisisse, alia praue ob festinationem scripta ex ingenio suo immutasse et correxisse, et nonnulla aliter, ac erant in codice, exhibuisse, id etiam Dauisium in suis animaduer-

ſionibus notaſſe; dein multas, easque, vt ait, praecipuas adfert codicis lectiones, quas Pfaffius perperam intruſit aut immutauit, aut omiſit, et partim Dauiſius reprehendit. Denique commemorat animaduerſiones, quas in hunc eumdem codicem ſcripſit *Maffeius* in epiſtola ad Apoſtolum Zenum in tomo VI. Diarii italici, pag. 468. et quaedam de aetate codicis, ſaec. V. ſcripti, et de fine epitomes in hoc codice refert. — In eadem bibl. ſunt plures codices Lactantii de ira dei, de dei opificio et inſtitutionum, quos idem catalogi auctor paſſim recenſet.

Ad pag. 567. *lin.* 16.

Ita locus eſt conſtituendus:

Lact. liber ad Donatum confeſſorem de perſecutione ſiue de mortibus perſecutorum ex cod. 1297. bibl. Colbertinae. Eiusdem fragmentum de extremo iudicio ex cod. 1095. in *Baluzii* Miſcell. libr. II. Liber pag. 1—46. fragmentum pag. 46. et Baluzii notae pag. 345 ſq. — Separatim edita eſt illa Baluzii editio Pariſ. eod. a. in 8. excud. Franc. Muguet. — *Lact.* de mortibus perſecutorum liber. (cum ſcholiis *Io. Felli.*) Acceſſ. Paſſiones *S. S. Perpetuae* et *Felicitatis S. Maximiliani. S. Felicis* Oxoniae e theatro Sheldon. 1680. 12. — *Lact.* de mort. perſec. cum notis *Io. Columbi* ad Gisb. Cuperum. Aboae 1684. 8. conf. Lipſ. act. erud. a. 1685. p. 584.

In

In Lactantium de mortibus perſecutorum notae *Nic. Toinardi*, Aurelianenſ. Pariſ. ap. Arnulph. Seneuze. 1690. 12. (v. acta erudit. a. 1692. p. 194.) — rec. in edit. Bauldrii pag. 337—388. tomi II. — *Bauldrii* tamen ed. cum notis Steph. Baluzii, ed. II. et notis variorum et Bauldrii, Traiecti ad Rhenum ex officina *Franciſci Halma* 1692. 8. (v. Acta erudit. 1693. p. 124.) exiit. Ead. edit. recuſa eſt, aut nouum accepit titulum, ibid. 1693. ex offic. *Guil. Broedelet.* add. *Pauli* neues theol. Journ. c. l. p. 644 ſq.

Ad pag. 567. lin. antep.

Nourrii opinio de auctore libri de mortibus perſec. vt patronos nonnullos, ita plures aduerſarios nacta eſt. Qui in vtramque partem disputarunt, eos in medium protulerunt editt. Bipontini, notit. p. XXXV. ſq. et cl. *Schoenemann* pag. 232 ſq. Heumann. in Poecile tom. III. libr. III. p. 361 ſq. ſcripſit quasdam obſſ. in illum librum.

Lact. liber de opificio dei Lipſ. ex offic. Melch. Lotter. 1517. 4. — Pariſ. ap. Thom. Richard. 1555. 4.

Lact. liber de opificio dei, ex emendat. *Ge. Lud. Goldneri*, cum vita Lactantii et iudiciis eruditorum. Gerae 1714. 8.

Ad pag. 568. *lin.* 1.

Heumann. in epiſtola ad Fabricium, in Poecile tom. I. pag. 255 ſqq. vindicat ſuam ſententiam, Lactantium eſſe Sympoſii auctorem. Add. *Clement* in Bibl. curieuſe, hiſtorique et critique, tom. I. p. 421. not. 40. — *Sympoſii* aenigmata adhaerent quoque Phaedri editt. *Iunker.* Lipſ. 1700. 12. — *I. G. Walch.* Lipſ. 1713. et 1724. 12. *Lact.* Phoenix et *Coelii Sympoſii* aenigmata in *Maittarii* Opp. et fragment. veter. poetar. lat. Lond. 1713. fol. vol. II. p. 1599. et 1609.

Carm. *Lactantii Firm.* de die reſurrectionis dominicae. Erphordiae opera Heiderici et Marci Ayrers. 1498. 4. — *Penitentiarius* de confeſſ. Ieſuida Hieronymi de paſſione. *Lactantius de reſurrectione* ſ. nota l. a. et typogr. 4. (v. Meuſelii hiſtor. litter. bibliograph. Magazin. part. I. pag. 81—83.) — *Lact.* de anaſtaſi Chriſti: hoc eſt, Chriſti reſurrectione: in collect. minor. poem. Erphord. per Enric. Sertor. 1501. 4. (v. Hummel. neue Bibl. von ſeltenen Büchern. Noriberg. 1776. 8. tom. I. p. 77. — *Lact.* de opificio dei etc. Noriberg. ap. Fr. Peypus. 1514. 4. — *Hieron. Paduani* de Chriſti paſſione carmen Ieſuida nuncupatum. — *Lactantii de dominice reſurrectionis die carmen eruditum,* (et aliorum poematia.) Viennae Panoniae per Io. Singrenium. 1514. 4. — *Contenta in libro* —

Lactan-

Lactantii Firmiani Chriſtus a cruce hominem alloquens. — *Lactant.* de reſurrectione dominica etc. ibid. Hieron. Vietor. 1516. 4. v. *Denis* Wiens Buchdruck. Geſchichte pag. 119 et 155.

Lact. de reſurrectione Ieſu Chriſti carm. et Aeneae Syluii carm. de paſſione Domini. (probabiliter Lipſiae, 1500. vel 1501.) 4. v. *Meuſel.* l. c. part. III. p. 150. — Carmina de paſſione et reſurrectione dominica, in *Beroaldi* opuſculis. Pariſ. 1502. apud Io. Petit. fol. 93 — 96. cum breui Aſcenſii expoſitione, et Baſil. ſumt. Wolfg. Lachner. 1509. 4. vbi vocantur *L. Coelii Lactantii Firmiani pia Nenia verbis Chriſti domini crucifixi, ſua in nos beneficia commemorantis.* Vid. *Baumgart.* Nachrichten von merkwürd. Büchern, tom. V. p. 71. et 164. — et cl. *Panzeri* A. T. vol. VI. p. 185 ſq. — rec. 1513. 1515. 4. vid. *Daumii* ſyllabum poetar. chriſtianorum, praefix. eius edit. Benedicti Paulini Petrocorpii poematum (Lipſiae 1686. 8.) vbi plures enumerantur editt. et libri, in quibus occurrit Lactantii carm. de paſſione domini.

— *De beneficiis ſuis Chriſtus*, in *Ge. Fabricii* poet. vett. chriſtianor. Opp. pag. 759.

Lactantii hymnus paſchalis cum nouo nec incurioſo commentario Hermanni Buſchii. ſine loco et anno. 4. v. *Schoenemann.* pag. 224.

Ad

Ad pag. 568. *lin.* 11.

L. Coelii Lactantii Firmiani — de phoenice, vnica aue Arabiae carmen. Cui additur P. Ouidii Nasonis ex Metamorph. versus de eadem. s. l. et a. 4. saec. XV. In fronte exempli, quod habuit *Wernsdorf.* (vid. l. c. pag. 291.) viri docti manus notauit, Swollis apud Petrum Offensem.

Phoenix poetarum carminibus celebratus et commentariolo illustratus a *Io. Gryphiandro.* — Praeter Lactantii carmen cum applicatione ad Christum proprio carmine decantata, *Ouidii* versus de Phoenice, Metam. XV. fab. 34. *Claudiani* Idyllium et *Baptistae Mantuani* fragmentum carminis de Phoenice exhibet. Sequitur dissertatio de Phoenice, e veterum testimoniis ducta, qua eius veritas asseritur; deinde commentarius in singulos versus carminis Lactantiani. Ienae 1618. 4.

Lactantii carmina: in Collectione Pisaurensi omnium poematum etc. Pisauri, ex Amatina chalcographia 1766. 4. vol. V.

De *versionibus*, (ne verbosus fiam,) v. not. lit. in ed. Bipont. pag. XL. *Schoenem.* p. 248. et memorat plures censor in *Pauli* Journal pag. 646 sq. De *italicis Phoenicis* verss. v. *Paiton.* bibliot. cit. tom. II. p. 197 sq. et de *anglicis*, *Brüggem.* View etc. pag. 734. — Versio *germanica* de morte persequutorum, in I. parte der gesellschaftlichen Bemühungen,

Got-

Gottingae 1771. 8. — Inſtitutt. librorum (des L. Coelius Lactantius Religionsunterricht, aus dem Latein. überſetzt) a *C. G. Hergt.* Quedlinb. et Blankenburg. 1787. 8.

Ad pag. 569. *ſect.* 6.

Add. *Fabric.* delect. argum. et ſyllab. ſcriptor. qui verit. chriſt. aſſeruerunt p. 230. *Stolle* in Nachricht von dem Leben — der Kirchenväter etc. pag. 205 ſqq. et cenſor in *Pauli* theol. Journ. l. c. p. 647 ſqq. ex cuius analectis quaedam ſupplebo.

Fred. Nauſeae diſticha in Lactantii opera. Venetiis in aedibus Georgii de Ruſconibus. 1521. 8.

Defence des Sentimens de *Lactance* ſur le ſujet de l'Uſure, contre la cenſure d'un miniſtre de la Religion pretendüe reformée, par *Louis Bulteau.* Pariſ. 1671. 12. — Analyſin librorum *Lactantii* et doctrinae ſyntheſin et naeuos exhibet *Abrah. Scultetus* in medullae patrum part. I. p. 393 ſqq.

Diſſertation, que le livre de la mort des perſecuteurs eſt de *Lactance* in: Singularités hiſtoriques et litteraires, tom. I. p. 225.

Matth. Nic. Kortholti diſſ. de Cicerone chriſtiano; ſiue de eloquentia *Lactantii* Ciceroniana. Gieſſae 1711. 4.

Io. Ge. Geret exercitatio anti-Lactantiana de mendoſa euchariſtiae Platonicae interpretatione: praeſ. *Io. Guil. Bergero.* Witemberg.

1722.

1722. 4. — Eiusd. exercitatio histor. litteraria, qua variorum de Lactantio eiusque theologia iudicia exhibentur. ibid. 1722. 4.

Apologie de *Lactance*, calomnié en divers endroits du Dictionnaire de Bayle; in Memoires de Trevoux, Iun. p. 1220. et Iul. p. 1400.

Christi. Falsteri breuis conspectus errorum *Lactantii*, in Amoenitatt. philolog. vol. I. pag. 111.

Dauid. Martini in Lucii Caecilii librum ad Donatum Confessorem notae, in Miscell. obss. in auctores etc. vol. X. tom. II. pag. 219 – 244. et pag. 247 — 249. *Io. Ge. Grauii* epist. ad Dau. Martinum, ecclesiasten Vltraiectin. Martin. ab initio disputat de temporibus, quibus Lactantius sua opera scripserit, et *Donatum*, cui nuncupatus est liber *de ira dei*, omnino alium esse a *Donato* Confessore contendit.

Viri docti obseruatt. criticae in *Lactantii* de mortibus persecutorum libellum, ex museo *Christ. Guil. Walchii*, in Miscell. Lipsiens. nou. (Lips. 1754. 8.) vol. X. part. I. pag. 119 — 134.

Lactantii vitam etc. persequutus est *Nath. Lardner* in: Credibility of the Gospel History, part. II. vol. VII. Londini 1748. 8. cap. 65. pag. 57 — 209. — *Io. Iortin* in Tracts philolog. critical and miscellaneous, vol.

vol. II. p. 252—265. Lond. 1790. 8. ſcripſit obſſ. criticas in Lactantium.

Ad pag. 570. *lin.* 20.

In cat. bibl. Leidenſ. bis, pag. 36. Theol. 241. et pag. 53. occurrit *Anthologia Lactantii Firmiani* Lugd. 1558. 8.

Ad pag. 571. *lin.* 18.

Io. Mich. Heuſinger in Actis ſocietat. lat. Ienenſ. vol. I. in diſſertatione de ſcriptoribus graec. et romanis nondum ad veterum exemplarium fidem ſatis emendatis, §. IV. pag. 46 ſqq. praecipue §. VIII. p. 53 ſqq. et §. X. p. 61 ſq. p. 64 ſqq. multa Lactantii loca ope potiſſimum cod. Gothani, et ex coniectura emendauit atque reſtituit.

Ad pag. 573. §. 32.

Nonius Marcellus.

Cel. *Panzer* A. T. III. p. 78. ed. *Venetam* ſ. a. l. et typogr. charactere tamen *Nic. Ienſon.* pro principe habet; editionem autem *Romanam* in fol. typis *Georgii Laur.* curante *Pomponio,* refert vol. II. pag. 524 *) et ed. *Roman.* cum Varrone de L. L. et Pompeio Feſto,

*) Quam edit. *roman.* vberius deſcribit et a. circ. 1470. adſerit *Bure* in cat. bibl. Valler. tom. I. p. 11 ſq. Idem tamen ed. 1471. fol. pro principe habet, et ex offic. Vlrici Han. exiiſſe ſuſpicatur.

Festo, a. 1475. fol. dubiam esse pronuntiat. — Id. vol. III pag. 144. de edit. *Veneta* 1478. fol. et de aliis saec. XV. editt. *Venetis* in eod. vol. — *Nonius Marcellus*, Festus Pompeius et M. Varro de L. L. Mediolani per Io. Angel. Scinzenzeler. 1500. fol.

Ad pag. 575. §. 33. *sect.* 4.

Iulius Firmicus Maternus.

Princeps ed. inscripta est:

Iulii Firmici Materni de natiuitatibus. Libri VII. — in fine: „impressum *Venetiis* per Symonem papiensem dictum biuilaqua. 1497. die 13. Iunii.“ Optime recensuit hanc edit. *Denis* in Memor. bibl. Garell. p. 169 — 171. et disputat contra *Hamberger* in zuverl. Nachricht. I. p. 720. Hic enim particulam epistolae nuncupatoriae a *Pescennio Francisco Nigro* ad Hippolytum d'Este, patrem purpuratum, scriptae recudi fecit, ex ea probaturus, Pescennium Francisc. Nigrum, Venetum codicem ex Scythia in patriam suam deduxisse, atque illam curasse editionem. Contra ea monet Denis, exemplum Garell. bibl. esse integrum, nec vllam volam vestigiumque illius epistolae Pescennii Nigri reperiri in illo: immo vero in fine illius verbis disertis scriptum legi, „*Romae* ex archiuo summi pontificis diligenter excerpta per Me Antonium Laur. Patauinum Die alti Solstitii 1494.“ Nigrum autem

autem pro Aldo exemplar correctius ex oris ſcythicis, (vti dicitur in edit. Aldina 1494.) adtuliſſe in eoque longum *prooemium* fortaſſis dictum inſcriptumque fuiſſe *librum I.* vnde ſequentes edd. numerarint libros VIII. neque vero probabile videri, Beuilaquam e prelo emiſiſſe duplicem editionem; ſed Fabricium, Hamberg. et Goetzium haud diligenter inſpexiſſe ſua primae editionis exempla. Alios V. D. de illa ed. referentes laudat *Panzer* A. T. III. p. 412.

Iulii Firmici Materni — Aſtronomicῶν libri VIII. per *Nicolaum Prucknerum* aſtrologum nuper ab innumeris mendis vindicati. (Acc. plura aliorum ſcripta eiusdem generis.) Baſil. 1533. fol. Longum contentorum, in fronte libri exhibitum, indicem dederunt *Hamberger* l. c. et *Panzer* VI. pag. 294. — iterum Baſileae 1551. fol.

In biblioth. ducali *Guelferbytina* cuſtoditur exemplum edit. Aldinae, in quo vir quidam doctus non ſolum vitia typographica atque interpunctionem diligenter correxit, ſed etiam contextum ex cod. bonae notae eoque pleniore locis innumerabilibus emendauit et auxit. De illo exemplo Guelferb. ſollerter egit *Leſſing.* in III. Beytrage zur Geſchichte vnd Litteratur, (Brunſuici 1774. mai. 8. p. 229 ſqq.) et tria longiora loca, quae V. ille D. anonymus ex ſuo codice ſumma cura ſuppleuit, a pag. 235. prouti ſcripta fuerunt,

publicauit. Tertius locus plura ſuppeditat capita, quae in codice inter XIX. et XX. capp. inſerta leguntur.

Ad pag. 576. *ſect.* 6.

Seldenus de ſynedr. vet. Ebraeorum, libr. II. cap. II. ex cod. Oxon. collegii Lincoln. varias in Aſtronom. libr. lectiones protulit. — *Io. Frid. Gronou.* in Monobiblo obſeruatt. eccleſ. cap. IX. varia libr. de errore profan. religion. loca caſtigauit atque illuſtrauit. — Multus eſt de Firmico Materno *Mongitor* in Bibl. Sicula, tom. I. pag. 412 ſqq. Quod enim, num is Firmicus Maternus, qui de profan. religionum erroribus ſcripſit, idem ſit, ac ille, qui aſtronomicos edidit libros, non vulgaris eſt apud ſcriptores controuerſia; Mongitor longum eorum, qui ab vtraque parte disputarunt, contexuit catalogum et vtriusque partis rationes expoſuit. Primum eos, bene multos, produxit, qui duos fuiſſe *Maternos* ſtatuerent, alterum antiquiorem, eumque chriſtianum; alterum iuniorem, deorum cultorem; tum eos, qui vnum eundemque fuiſſe vellent, eumque, contenderent, primum, prauis ſuperſtitionibus imbutum, ſcripſiſſe libros de aſtronomia, poſthaec, lumine purioris doctrinae illuſtratum, compoſuiſſe libr. de erroribus profan. religionum.

Idem *Mongitor* adnotat, Volaterranum libro XVI. anthropol. noſtrum Iulium Fir-

micum

micum Maternum confudiſſe cum *Iulio Materno*, poeta tragico, qui ſub Auguſto floruiſſe fertur. — Porro agit idem de *Materno*, epiſcopo Mediolanenſi, ſub Diocletiano et Maximiano impp. et, praeeuntibus *Labbeo* de ſcript. eccleſiaſticis p. 661. aliisque, reprehendit Baronium et alios, qui Iulium Mediolanenſem epiſcopum, in concilio romano ſub Iulio II. pontifice a. 337. verſatum, opinentur, eumdem eſſe, ac ſuperiorem Maternum epiſcopum; nec diuerſum a Iulio Firmico Materno, errores profan. relig. profligante. Vid. quoque *Io. Mollerum* de ſcriptoribus homonymis cap. 6. nr. 64. p. 594. — Quando vero Mongitor Aldinam quoque Aſtronom. edit. 1501. memorat, eos ſequitur errantes, qui numeros *MID.* (h. e. 1499.) perperam mutarunt in numeros MDI. (1501.) atque editio Baſil. 1591. ab illo citata, vitioſe pro edit. a. 1551. relata neque exſtare videtur.

Alius eſt *S. Maternus*, epiſc. Colonienſis, ſaec. III. exeunte et ineunte ſaec. IV. de quo v. *Walch.* recit. in ephem. litterar. Gotting. 1778. nr. 104. pag. 833 ſqq.

Ad pag. 576. *§.* 34. *ſect.* 3.

Sextus Pompeius Festus.

Vid. etiam *Nonius Marcellus*, *Terentius Varro* et *M. Verrius Flaccus*; (in ſupplem. I. pag. 159 ſq. et pag. 328 ſq.) — Edit. *Mediol.*

 ſine

ſine nota typogr. 1470. fol. quam *Saxius* p. 559. ex Beughemii incunabulis typogr. p. 59. adfert, eſt apocrypha, et procul dubio edit. *Mediolan.* a. 1471. (typis Antonii Zaroti,) a Beughemio omiſſa. v. catal. bibl. de la Valliere, part. I. p. 8. (vbi quoque ed. *Romana*, per Io. Reynhard. de Enyngen 1475. fol. occurrit,) et cl. *Panzer* A. T. II. p. 12. Pariter ed. *Veneta* a. 1472. apud Ienſon. a Fabricio ex bibl. Io. Mori, epiſcopi Angli, memorata, *Hambergero* videtur dubia, nec a *Panzero* in A. T. relata; contra a poſteriore plures edd. *Venetae*, it. *Romanae* ac ſ. l. et a. per Laur. Vallenſ. fol. ſaec. XV. recenſentur.

Feſti librorum XIX. cum *Varrone* de L. L. et *Non. Marcello* ad *Perotti* cornu copiae. Baſil. ap. Valent. Curion. 1526. fol. (*Panzer* VI. pag. 256.)

Ad pag. 577. *lin.* 2.

Sext. Pomp. Feſtus de ſignificatione verborum, per *Fuluium Vrſinum*, ap. Petr. Santandreanum. 1583. 8. (*Thott.* catal. IV. pag. 323. n. 811.)

Ad pag. 577. *lin.* 8.

Dacerius omnes ſuas notas debere dicitur Scaligero ac Voſſio; atque ad illa furta aperienda editio Amſtel. parata traditur a Verheykio in *Biörnſtåhls* Briefen auf ſeiner Reiſe, vol. V. verſ. Groskurd. pag. 614.

Ad

Ad pag. 578. §. 35. *sect.* 3. *lin.* 10.

Aelius Donatus.

Conf. Notit. breu. pag. 100. et Supplem. tom. I. p. 117. ac p. 121 sqq.

Ad pag. 579. *sect.* 4.

De *Harlem.* edd. v. quoque cel. *Panzer* A. T. I. pag. 455 sqq. nr. 17. 18 ac 19. et de *Moguntinis* s. l. et a. II. pag. 139. nr. 95. (de octo partibus orationis; supersunt tabulae II. ligneae char. goth. crasso insculptae: et specimina duo atque ex Heinecken Idée générale d'une collection complette d'estampes p. 257 sq. excerpta dedit *Bure* in catal. bibl. de la Vall. II. pag. 8.) nr. 96. *Donatus minor*, ac nr. 97. ex offic. probabiliter Ioan. Fausti; (conf. Heinecken neue Nachrichten von Künstl. p. 222.) Idem *Panzer* passim multas edd. saec. XV. variis locis modo sine expositione, modo cum illa et varia ratione excusas recenset aliasque laudat V. D. quas omnes hic enumerare non vacat.

— Grammatica di Donato, *italice*, Florent. ap. Sanct. Iac. de Ripoli. 1476. (*Vincent. Fineschi* in Notizie storiche sopra la Stamperia de Ripoli. pag. 16 etc. *Panzer* I. pag. 404.) — *Donatus* cum Catone, *lat.* et *ital.* Venet. per Io. Emeric. de Spira. 1495. 4. (*Panzer* III. p. 380.)

Ad pag. 580. *lin.* 2.

Alia eſt collectio Grammaticorum Pariſina:

„Grammatici illuſtres XII. Muſarum Charitumque numerum aequantes hac ſerie ſequuntur: (praemiſſo tamen indice.) *Diomedes* bene repoſiti libri tres; *Q. Rhemnii Palaemonis* ars ſecunda; *Aſpri* iunioris Grammatici ars; *Aelii Donati* Grammatici editio prior, *eiusdem* editio poſterior; *eiusdem* de barbarismo, vitiis et tropis; *Seruius Honoratus* in ſecundam editionem; *Sergius* Grammaticus in eamdem; *Phocas* de nomine et verbo; *idem* de aſpiratione; *Caper* de orthographia et latinitate; *Agraetius* de orthographia et proprietate; *Probi* Grammatici inſtitutiones artium; *eiusdem* Catholica; *Cornelius Fronto* de vocum differentiis; Grammaticus alter de punctis et accentibus. Venundantur in aedibus Aſcenſianis.“ In calce: Parrhiſiis a. MDXVI. (1516.) non. Iulias. fol. De rara hac magnique aeſtimata edit. vid. *Groſchuf* de libris rarioribus, pag. 21. *Maittaire* A. T. II. p. 294. et *Vogt* de libr. rarior. voc. *Grammatici.*

Saec. quoque XVI. *Donatus* ſub prelis frequenter ſudauit: ex. gr.

Grammatice *Sulpitiana* cum textu Aſcenſiano recognito. — — *Donati* de figuris opuſculum etc. in fine: „Impreſſum eſt hoc opus

opus aureum per Gregorium Bartholomaei: summaque lucubratione et feruenti diligentia reuisum in nobili — Basileorum vrbe, expensis — Wolfgangi Lachner. A. M.D.XIX. (1519.) 4. (Panzer VI. p. 185.)

Interpretatio *Donati* Minoris scholastice exponens diffinitiones (sic) octo partium orationis cum accentibus — per magistrum *Bartholomeum de Vsingen* collecta et recusa —. Matheus Maler impressit Erphurdiae — anno dni Millesimo quingentesimo vndecimo (1511.) 4. — Ibid. impress. per Io. Knapp. 1513. 4. (*Panzer* VI. p. 497. et 498.)

H. Buschii in artem *Donati* de octo partibus orationis commentarius ex Prisciano, Diomede, Seruio, Capro, Agretio, Phoca clariss. grammaticis collectus, qui nunc primum, *Ligonio* duce, tersus et emaculatus in lucem prodit. — Colon. in aedib. Eucharii Ceruicorni. 1517. 4. Alias huius commentarii editt. n. Lips. apud Melch. Lotter 1511. 4. et castigat. ibid. eod. anno, etc. excitant *Burckhard* in comment. de vita Buschii, praemisso eius vallo humanitatis pag. 218 sqq. et *Clement* in Bibl. curieuse, histor. etc. tom. V. pag. 457 sq. not.

Diomedis Grammatici opus ab *Io. Caesario* ita emendatum scholiisque illustratum, vt nulla porro labes insideat. *Donati* de octo orationis partibus et barbarismo libellus ab eo-

dem recognitus. Hagenoae, per Ioann. Secerium a. M.D.XXVI. (1526.) 8. — repet. Colon. apud Ioan. Soter. 1533. 8. — et 1536. 8.

Donati commentarii grammatici tres, scilicet: ars prima, ars secunda; de barbarismo, soloecismo, metaplasmo, tropis: Accedunt *Sergii* in vtramque *Donati* artem commentarii; *Seruii Honorati* in secundam artem interpretatio. Paris. Rob. Stephan. 1543. 8.

Ad pag. 580. *sect.* 7.

Andreas Blaskovich de Blaskoucz in historia vniuersali Illyrici ab vltima gentis et nominis memoria, Zagbar. tomi IIII. 1794. fol. in diss. VIII. pag. 81 sqq. tribuit *M. Aurelio* itinerarium aut potius itinerarii formam primasque lineas.

Ad pag. 582. *lin. vlt.* §. 37.

Fabius Marius Victorinus.

De *Victorino*, Petauionensi Pannoniae episcopo, sub cuius nomine e multis, quae scripsisse fertur, adhuc circumferuntur commentarius in apocalypsin, fragm. de fabrica mundi, (ex eius comm. in Genesin) et tria carmina, v. *Guil. Caue* in hist. litt. S.S. ecclef. tom. I. p. 147—151. (vbi *fragm. de fabrica mundi* ex cod. bibl. Lambeth. duplici exemplo, primum a *Caueo*, dein iterum ad fidem cod. recognit. in notis cum adnotatt. crit.

Io.

Io. Walkeri editum est,) *Hamberger.* Z. N. II. p. 648 sqq. — *Saxii* Onom. p. 383. et *Schoenemann* bibl. — patrum latin. tom. I. p. 144 sqq. — Comment. in apocal. et carmina, cum notis edidit *D. Andr. Riuinus*, Prof. Lipf. in opere, cuius initium in fronte hoc est: *Sanctae reliquiae duum Victorinorum, Pictauiensis unius episcopi martyris; Afri alterius Caii Marii* etc. Gothae 1652. 8.

Discernendus quoque est

Claudius Marius Victor, Gennadio de viris illustr. cap 60. et aliis vsque ad I. Launoy dictus *Victorinus*, rhetor Massiliensis et carminum scriptor christianus; mort. a. 445. Scripsit 1) *libros III. carminum, seu commentariorum in Genesin;* 2) *epistolam ad Salomonem Abbatem de peruersis suae aetatis moribus*, versibus hexametris.

Claudii Marii Victoris poemata, edita studio et opera *Io. Gaignei*, (qui multa pro arbitrio mutauit,) cum eiusdem Alcimo Auito, Lugd. 1536. 8.

— Ἀληθείας s. commentation. in Genesin libr. III. (cum Hilarii aliorumque opusculis,) — studio et opera *Guil. Morelii*, Paris. Guil. Morelius. 1560. 8. — carmina, in *Ge. Fabricii* poetar. vett. ecclesiastic. opp. christianis p. 307 et in *M. Maittaire* corp. poetar. lat. tom. II. p. 1567.

Conf. *I. Launoy* diss. de Victorino, Opp. tom. II. part. I. pag. 634. *Fabricii* B. med. aet. tom. VI. pag. 292 sq. ed. Mansian. — *Hamberger* Z. N. part. III. p. 162 sqq. *Saxii* Onom. p. 500.

Ad pag. 585. §. 39. *sect.* 2. *lin.* 7.

Leg. *peculatus.* De consulatu Mamertini v. quoque *Relandi* Fastos consulares, Traiecti Batau. 1715. 8. p. 397 sq.

Ad pag. 587. §. 40. *sect.* 4.

Hilarius.

De *Hilario,* inprimis de opusculorum edd. v. *Schoenemanni* Bibl. — patrum latin. tom. I. p. 273 — 294. Quare paucas breuiter memorabo, satius esse ratus, vt lectores ad illam bibl. ablegem, quam hoc loco crambem recoquam.

Editio 1550. Basil. apud Hier. Froben. et Nic. Episcop. non est mera Erasmianae repetitio. En inscriptionem!

D. Hilarii P. E. lucubrationes, quotquot extant, olim per Des. Erasmum Roterodam. haud mediocribus sudoribus emendatae; nunc denuo vigilantissime et ad plura exemplaria per D. *Martinum Lipsium* collatae et recognitae. Basileae per Euseb. Episcop. et Nic. fratris haeredes. 1550. fol. — Haec repetita est ibid. 1570. fol. access. Io. Iac. Grynaei vita S.

Hila-

Hilarii, acri tamen iudicio excepta a Benedictinis et a *Io. Gillotio,* qui *Hilarii* opp. edidit Parif. ap. Sebaft. Niuellium 1572. fol. et accuratiffime quidem fe reftituiffe in fronte operis iactitauit; fed textum prorfum illibatum, et vero operarum tarditate atque incuria vitiis typograph. deturpatum reliquit. — Plura praeftiterat antea, atque Erasmum in conferendis exemplaribus et lectionis varietate notanda vicerat *Ludou. Miraeus*, ex cuius recenfione *Hilarii opera* prodierunt Parif. ap. viduam Carolam Guillard. 1544. fol.

B. Hilarii Pictau. Ep. fragmenta ex opere hiftorico, nunquam antea edita, ex bibl. Petri Pithoei et eiusdem P. Pithoei vita, ftudio *Nic. Fabri.* Parif. ap. Rob. Nivelle. 1598. 8.

Haec et alia vna cum varietate lectionis accefferunt edit. *I. Gillotii*, Parif. fumtibus foc. typogr. 1605. fol. quae tamen editio, mendis quoque typographicis commaculata, licet typographi magno hiatu fuiffent promiffores, haud refpondit Benedictinorum exfpectationi. — Rec. Colon Agrip. 1617. fol. et, vtiliore tamen forma, ita vt tum priftinae priorum editt. meliores lectiones haud raro reuocarentur, tum lectiones variae non ad calcem, vt antea collectae, fed fuo quaeque loco ad marginem adfcriberentur, Parif. 1631. et 1652. fol. — *Maffei* editio,bona et aucta, eft negligenter repetita Venetiis, ap. Iac. Ca-

pellati

pellati 1749. fol. II. tom. — *Oberthürii* edit. conſtat tomis IIII. Wirceb. 1785 — 1788. De his et aliis ſingulorum quorumdam opusculorum edd. copioſius diſſerit cl. *Schoenemann.* Add. Jen. A. L. Z. 1789. m. Dec. p. 675. et a. 1793. nr. 261. p. 564.

Ad pag. 588. *lin.* 10.

In titulo dicitur illa *epiſtola, nunc primum edita* a *Canonicis regularibus S. Saluatoris;* editor autem eſt *Io. Aloyſius Mingarellius.* Trombell. addidit commentarios et III. diſſ. in quibus illa epiſtola vindicatur Hilario, huiusque loca difficiliora illuſtrantur. Secus ſentit *Feltrus* in libello inſcripto: *De epiſtola ſeu libello ſub S. Hilarii Pictauienſis nomine a Canonicis R. S. S. a. 1751. edito diſſertatio, in qua oſtenditur, epiſtolam illam, ſeu libellum non Hilario Pictauorum epiſc. tribuendum eſſe, auctore Angelo Maria Feltri a S. Antonio — in nouo coll. Calaſanctio. S. Theol. Prof. Romae 1762.*

Ad pag. 590. *§.* 41. *lin.* 3.

Sextus Rufus.

Ruffi Sexti rerum geſtarum P. R. V. (populi romani Valentiniano) *Auguſto liber.* ſ. l. et a. (Florent. de Argent.) 4. v. cl. *Morellium* ad catal. bibl. Pinell. II. pag. 88 ſq. *Mittarell.* in adpendice ad catal. codd. bibl. Ven. S. Michael. p. 407. — Cum *Iuſtino* et *Floro,*

Floro, Breuiarium Sexti Rufi, Florent. apud Phil. Iunt. 1500. 8. — et cum iisdem. Parif. ap. Io. Petit. 1500. 4.

Io. Camertis in quatuor geftorum Ro. *Luci Flori* liber — *Sextus Rufus* de regia, confulari ac imperiali dignitate, deque rom. imperii acceffione, per eundem Camertem — reftitutus. Viennae Panoniae per Io. Singren. 1518. 4. v. *Denif.* memor. bibl. Garell. p. 267. et Wiens Buchdr. Gefch. pag. 188. — Cum *Floro, Vell. Paterculo* et aliis in libello infcripto *hiftoriae romanae epitomae* etc. Amfterd. ap. Io. Ianffon. 1632. 18. pag. 263 fqq. v. poft ad §. 44.

Ad pag. 591. *lin. vlt.*

Sexti Rufi breuiarium rerum geftarum p. R. in vfum fcholarum, fubiectis notis editum ex recenf. *Henr. Verheykii*: eft pars I. tomi III. auctorum latin. min. a *Tzfchuckio* editorum. Lipf. 1793. 12.

Ad pag. 592. *§.* 42. *fect* 2 et 3.

Publius Victor.

Voffius de hift. lat. cap. VIII. p. 186. fecundum Philandrum iudicabat, defcriptionem vrbis non Publii Victoris, fed Sexti Rufi effe.

Bernard. Oricellarius, Florentin. fcripfit commentarium in P. Victorem de regionibus vrbis, (rec. in Scriptor. rerum italic. tom. II. Florent. 1770.) vbi p. 773. obferuante cel. Mo-

Morellio in *Dionis Caſſii* hiſtoriar. romanarum fragmentis, primum editis Baſſani 1798. 8. pag. LIII. Oricellarius *Nicoſtrati* libellum de ſenatu habendo, (a Sexto Pompeio Feſto v. *Senacula* laudatum,) memorat, eiusque paruum volumen ſe, ſcribit, olim vidiſſe in arcanis Venetorum ex bibliotheca Beſſarionis etc. Illum igitur *Nicoſtrati* libellum, ait cel. Morellius, modo deperditum, modo latentem, a. 1498. apud nos, (Venetos) ſe inſpexiſſe Bernard. Oricellarius (loco citato) prodidit.

Ad pag. 593. *§.* 43. *ſect.* 2.

Lucifer.

Plura vide de illo in *Schoenemanni* Bibl. patrum latin. tom. I. pag. 297 ſqq. — Eius opuſc. exſtant quoque in M. biblioth. P. P. *Colon. Agripp.* 1618. tom. IV. p. 121. F. — *Pariſ.* tom. IX col. 969 ſqq. 1644. et 1654. fol. ac *Lugdunenſi* 1677. fol. tom. IV. fol. 181.

Ad pag. 595. *§.* 44. *ſect.* 2. et 3.

Eutropius.

Adde *Suidam* in v. Καπίτων, tom. II. p. 240. ibique Küſter. Suidas nempe ibid. tradit, *Capitonem*, Lycium hiſtoricum, ſcripſiſſe graecam epitomes Eutropii metaphraſin. Hunc vero eumdem eſſe ac *Paeanium* ſuſpicatus

catus *Lambecius* in comment. de bibl. caefar. vol. VIII. col. 145. not. 1. ed. Kollar. mihi, ait, verifimile videtur, quod Metaphraftes hic Eutropii fimul habuerit et romanum cognomen adfcititium *Capito* et graecum agnomen vernaculum *Paeanias*, (fic nomen illius fcripfit Lambec.) atque adpellatus fuerit *Capito Paeanias* etc. Sed Sylburgius, Hearnius atque Verheyk, (v. in huius edit. notam pag. 530.) ac *Fabric.* in B. L. tom. III. p. 137 fq. recte diftinguunt Capitonem a Paeanio. De *Capitone* Lycio v. quoque *Küfter.* ad Suid. voc. Ἀμύσσειν. Illum etiam a Gregorio Corinthi metropolita de dialectis p. 23. fub nomine μεταφράστης laudari, fufpicatur Ruhnken. ad Gregor. p. 23. edit. Koen. — *Nicephorus Gregoras* in orat. encomiaftica MS. in imperatorem Conftantinum M. (in cod. Vindob. X. et a *Lambec.* l. mem. col. 136 fqq. copiofe recenfita,) in qua locum Eutropii X. cap. 7. vertit laxius, diferte tradit et contendit, *Eutropium*, *etfi idolorum cultor fuerit*, vi tamen veritatis victum, Conftantinum laudaffe. Quare Eutropius non fuit Chriftianus. Plura autem Gregorae loca *Lamb.* l. c. excerpfit, latine vertit, notisque illuftrauit, in quibus quaedam loca et Eutropii et Paeanii comparauit cum Gregora partimque emendauit, in Eutropio praeterea adhibito codice membran. bibl. caefareae Vindobon. Vide etiam Gruner, Verheyk et Tzfchuck. ad Eutrop. lib.

lib. X. cap. VII. et XVI. et Tzſchuck. in diſſ. de vita et ſcriptis Eutropii, (praemiſſa eius edit.) cap. IV. pag. XIX. ſq. de religione Eutropii. — In *ſect.* 3. *lin.* 6. corr. *Augeae.* — De *Paulo Diacono* disp. ſcripſit *Dan. Guil. Mollerus*, Altdorf. 1686. 4. coll. tamen *Fabricio* in B. L. loco mem. p. 134. — *Paulli Diaconi* hiſtoria de geſtis Longobardorum. Lugduni 1495. 8.

Ad pag. 595. *sect.* 4.

De editt. in quatuor aetates deſcriptis, curatius pleniusque egerunt editores *Bipontini* in indice, hiſtoriae roman. ſcriptoribus minoribus praemiſſo et cl. *Tzſchuck.* in disp. de Eutropio, cap. XI. pag. LXI. ſqq. qui de ed. *Mediol.* 1475. fol. ad calcem *Suetonii* et ſcriptor. hiſt. auguſtae, ortisque de anno diſceptationibus, a Salmaſio in notis ad Spartiani Hadrianum cap. I. motis, eſt copioſus. — Add. *Verheyk.* praef. ad Eutrop.

Ad pag. 596. *lin.* 18.

Edit. Aldin. a. 1524. in Erneſt.-Fabric. B. L. pag. 135. memoratam, ignorat auctor Serie dell' ed. Ald. ad illum annum.

Ad pag. 597. *lin.* 1.

Edit. *Baſil.* an. 1553. ignorant Fabric. Tzſchuck. et edd. Bipont. Contra editio cum notis Glareani et Vineti, Baſil. 1554. 8. memo-

memoratur in cat. bibl. Leid. p. 238. — *Friburgi* vero in Brisgauia editus est *Eutropius* cum doctis *Glareani* notis, 1554. 8. — In ed. Basil. apud Oporin. a. 1559. signatus est post notas: in aliis exemplaribus praefigitur a. 1561.

Ad pag. 597. *lin.* 7.

Edit. Merulae *Lugdun.* Bat. 1592. caret, monente Tzschuckio, notis Glareani et Vineti, quae integrae additae sunt ed. Merulae repetitae Lugd. B. 1594. 8.

In historiae romanae epitome cum Floro, Vell. Paterculo, S. Aurelio Victore et aliis aliquoties iunctim editus est *Eutropius*, Lugd. Bat. ap. Rapheling. 1607. Amstel. et Lugd. B. 1615. Amstel. 1625. — cura P. Scriuerii Lugd. Bat. 1629. Amstel. ex recens. El. Vineti, apud Iansson. 1647. 24. pag. 288 sqq. et p. 346 sqq. *Paulli Diaconi* de gestis Romanorum ad Eutropii historiam additus lib. XI—XVIII. etc.

Ad pag. 597. *lin.* 26.

Corrige 1716. quo anno tertia Cellarii ed. exiit prelo. — rec. auct. Ienae 1726. et 1741. 8.

Ad pag. 597. *lin. antepen.*

Adde: *in* 4. — Rec. est Dacieriae edit. Oxon. 1696. 8. — correct. Lond. 1716. 8.

Ad pag. 598. *lin.* 2.

Rec. Lond. 1734. — 1755. 12. — cum V. L. et animaduerſſ. Lutet. Pariſ. 1745. 12. — 1754. 12.

Ad pag. 598. *lin.* 11.

Eutropii breuiar. hiſt. rom. Oxon. 1710. 8. — *Eutrop.* lat. cum anglica verſione et notis *Io. Clarke.* Lond. 1722. 8. 1769. 8. ac ſaepius. v. *Brüggemann* View etc. pag. 738 ſq.

Ad pag. 598. *lin.* 21.

Reinhardi edit. primum, (teſtibus edd. Bipontin. et Tzſchuckio) prodiit Hamburgi 1729. 8.

Ad pag. 599. *lin.* 21.

Eutropii breuiar. Hiſt. roman. Glasguae. Foulis. 1783. 12.

Eutropius. (ſine notis.) Vpſal. 1782. et 1790. 8.

Hiſtoriae romanae ſcriptores minores, *Sex. Aur. Victor*, *Sex. Rufus*, Eutropius, *Meſſala Coruinus.* Ad optimas edd. collati. Praemittitur notitia litteraria. — Studiis *Societatis Bipontinae.* Edit. accurata. Biponti. 1789. 8. In Eutropii textu vtplurimum ſequuti editores Gruneri recenſionem. — *Eutrop.* — acc. *S. Aur. Victoris* de Romanis illuſtribus liber. Ad vſum iuuentutis. Etonae, excud. I. Pote. 1790. 8.

Eutro-

Eutropii breuiarium hiſtoriae rom. Mit Anmerkungen vnd einem vollſtändigen Wortregiſter für Schulen. (editore *Ioerdens*) Berolini 1791. 8. Conf. Allg. deutſche Bibl. vol. 112. part. 2. a. 1793. p. 537.

Docta eſt ed. et noua quaſi recenſio, commentarioque ampliſſimo, cum critico, tum inprimis hiſtorico ſtipata, ſequentis ſententiae:

Eutropii breuiarium hiſt. romanae ad libros ſcriptos editosque recenſitum, et virorum doctorum notis vel integris vel ſelectis illuſtratum: adiectis ſuis edidit *Carol. Henr. Tzſchucke*, A. M. et electoralis ſcholae Misnenſis Conrector. Lipſiae 1796. ſumt. Siegfr. Lebr. Cruſii. m. 8. Praemittitur longa diſſ. de vita et ſcriptis Eutropii, eius ingenio, ſtilo, codd. editt. ac verſionibus.

Eutropii breuiarium etc. Tubing. 1798. 8.

Verſiones *anglicas*, Londini 1684. 8. — *Clarkii* cum textu lat. (quae iam memorata eſt,) — *Io. Stirling*, cum textu lat. Lond. 1726. 1736. 1765. 1775. 8. et *Thomas*, cum textu lat. notisque, Lond. 1760. 8. excitauit *Brüggem.* l. c. — *italicas* Venet. 1544. et 1547. 8. — 1561. 8. — et cum *Aurel. Victore* ac *Paullo Diacono*, Venet. 1544. 8. refert *Paitoni* Bibliot. degli Autori — volgarizzati, tom. II. p. 61 ſq. — *Germanicis* verſſ. a cl. *Degenio* in Verſuch etc. tom. I. pag. 131 ſqq. recenſitis add. *Eutrop's* Auszug

Q 2 aus

aus der Römischen Geschichte, *vebersetzt* vnd berichtigt von *I. Dau. Büchling.* Lipſ. 1794. 8. cum adnotatt. hiſtoricis, geographicis et antiquariis. Melior eſſe iudicatur quam *Hausii* verſio (Mogunt. 1790. 8.) neque tamen omnibus numeris perfecta. vid. Neue allgem. deutſche Biblioth. vol. XVII. part. I. faſc. 4. p. 237 ſqq. a. 1795. — De *gallicis* atque *hispan.* v. Tzſchuck. et edit. Bipont.

Ad §. 46. *pag.* 601. *ſect.* 4.

Theodorus Priſcianus.

Nouam editionem atque recenſionem parare ſtuduit D. *Bernhold*, medicus quondam Vffenhem. in terris Onoldinis.

Theodori Priſciani Archiatri quae exſtant tomus I. nouum textum conſtituit, lectiones discrepantes adiecit *Io. Mich. Bernhold*, Phil. et med. D. etc. in 8. ſ. l. et a. Praef. ſcripta eſt Vffenhem. ipſis Cal. April. CIƆIƆCCIXC. Secundus tomus fere totus et prelo paratus in manibus haeret Gänkleinii, typographi Markbreitenſis, et exſpectat meliora tempora aut librarium, cuius ſumtu lucem adſpiciat: tertius tomus, a Bernholdo nondum inchoatus, deſiderat operam viri docti, qui laborem pari modo abſoluat. Bernholdus quidem ante obitum duo Priſciani exemplaria cum variis lectionibus paene innumeris miſerat Iahnio, ad opus continuandum et perficiendum. Is

vero

vero exemplaria cum V. L. post Bernholdi mortem tradidit cel. Grunero, Medico et Prof. Ienensi.

Ad pag. 604. *sect.* 4.

Seruius Maurus Honoratus.

Spuria, saltem valde dubia est editio, ex Orlando p. 134. a *Maittario* IV. p. 304. not. memorata, *Mauri Seruii Honorati*, Grammatici, in Virgilii Opp. diligens interpretatio, Ferrariae per Andr. Gallum. 1471. fol. v. quos laudat cel. *Panzer* I. p. 393. cui videtur esse edit. Romae per Vdalr. Gallum 1471. excusa. Adde supra, suppl. I. p. 360 sqq. — De duabus edd. commentarii in Virgilium absque textu *Venetiis* per Christoph. Valdarfer, a. 1471. fol. v. *Maittaire* A. T. IV. p. 303 sq. et *Panzer* III. p. 79. nr. 59 et 60. de altera autem illarum M. *Lunze* in monumentorum typographicorum decade, Lipsiae 1799. 8. nr. IIII.

Ad pag. 604. *nr.* 4. *lin.* 14.

Seruii Honorati libell. de vltimis syllabis et centimetrum, ex recens. *Laurentii Abstemii.* In calce: „Robertus de Fano: et Bernardinus de Bergomo — impressere. Calii. a. M.CCCC.LXXVI. (1476.) 4. de qua rarissima ed. v. cel. *Morell.* ad catal. Pinell. III. p. 24 sq. et ex eo cl. *Panzer* I. p. 270. — *Centimetrum*, cum Franc. Maturantii de com-

ponendis carminibus opuſculo, etc. Venet. etiam 1484 — 1493. 1497. 4.

Seruii in ſecundam Donati editionem interpretatio; eiusd. de ratione vltimarum ſyllabarum et centimetrum eſt in *Putſchii* auctoribus antiquis grammaticae latinae, Hannou. 1605. 4. pag. 1779 — 1826.

De *Santenii* edit. conf. cenſuram in annal. litter. Helmſtad. menſ. Maio 1789. pag. 459 ſqq.

Seruius in Donatum, cum Diomede, Phoca, Agraetio et Donato. Venet. 1494. 4.

Seruii diſcendi manuale, ſ. l. et a. 8. — eiusdem *vocabula* — pro pueris ad disputandum. ſ. l. et a. 4. v. *Panzer* IV. pag. 193. nr. 1143. et 1144.

Ad §. 49.

Sextus Aurelius Victor.

Ad pag. 607. *fin.*

Hiſtoriae romanae ſcriptores minores: Sextus Aurelius Victor. Sex. Rufus, Eutropius, Meſſala, Coruinus. Ad optimas editt. collati: Praemittitur notitia litteraria. Acced. index. Studiis ſocietatis Bipontinae. Biponti 1789. 8. In notitia litteraria editiones quoque plurimae lib. de viris illuſtr. nunc Suetonio, nunc Plinio, nunc Sexto noſtro Aurelio adtributi, enumerantur: quare poſtea breuior ero de illis. Neque hoc loco referam

ram collectiones historicorum, aut Suetonii aliorumque edd. quibus insunt Victoris libelli.

In bibl. publ. Erlang. sequens seruatur editio, (de qua etiam v. *Panzer* VI. pag. 32.)

Hic subnotata continentur: Vita M. Catonis, (ex Cornelio Nepote,) *Sextus Aurelius de vitis Caesarum*, (siue vt fol. *Bi* scriptum legitur, de vita et moribus imperatorum romanorum libellus excerptus et breuiatus ex libris Sexti Aurelii Victoris a Caesare Augusto vsque ad Theodosium,) *Beneuenutus de eadem re*, (siue, vt fol. *E* legitur, *Benuuenuti* libellus Augustalis a Iulio Caesare vsque ad Maximilianum MDV.) *Philippi Beroaldi et Thomae Wolphii iun. disceptatio de nomine imperatorio. Epithoma rerum germanicarum ad nostra vsque tempora. Io. Priis in aedibus Thiergarten. Argentine imprimebat, Matthias Schurer recognouit.* (M. D. V. (1505.) etc. 4.

Ad pag. 608. *lin.* 8. *sqq.*

Rewiczky tamen in Supplem. II. ad suum libr. catalogum aliam peruetustam, etiam sub nomine *Plinii de viris illustribus*, et ab ea, quam in catal. p. 125. memorarat, diuersam editionem, typis ad Sweynkeimianos accedentibus, pro prima habere maluit.

Iustini et *Aurelii Victoris* historia. Londini typis Georgii Robinson. 1586. 8.

Epitome *Aurel. Victor.* ad calcem Iustini 1543. in fine: Basil. apud Barthol. Westhemium.

Sex. Aur. Victoris de viris illustribus Romae liber, cum *Eutropii* breuiario hist. rom. Londini. 1705. 1734. 1755. 12.

S. Aur. Vict. de Romanis illustribus liber ad vsum iuuentutis, cum *Eutropio*. Etonae, excud. I. Pote. 1790. 8.

Aur. Victor de viris illustribus vrbis Romae. Accedit index latinitatis. Adcurante M. *Ludou. Wachler.* Lemgou. 1792. 8. W. in praef. promittit commentarium perpetuum. Conf. censuram in Allgem. deutsch. Biblioth. vol. VI. part. I. fasc. 1. Kilon. 1793. p. 32 sq.

Versiones hae fere sunt: a) *germanicae*: *Cornel. Nepos*, (perperam, vel potius *Aurel. Victor.*) vom Vrsprung des Römischen Reichs der VII. Koenige —. Darnach folget das Leben vnd Thaten etlicher weltlicher vnd herrlicher Bürgermeister bis auf Cneum Pompeum M. —. Alles von neuem verdeutscht v. lustig zu lesen. Argentorati. 1535. fol. — Von den berühmten Männern der Stadt Rom. Aus der latein. Aufschrift des *Sextus Aurel. Victor* veberſetzt, und mit den nöthigsten Anmerkungen versehen. Curiae Regnit. 1784. 8. — *Sext. Aurel. Victor's* römische Geschichte, veberſetzt vnd mit historischen vnd antiquarischen Anmerkungen erläutert

läutert von *Hildebrand.* Lipſiae 1795. 8. De vtraque verſione iudicatur in Jen. A. L. Z. a. 1785. vol. II. p. 28. et a. 1796. m. Mart. nr. 94.

b) *Italicae:* libri de viris illuſtr. ſub nomine *C. Plinii:* opera *Cone*, Sienae 1506. 4. — per *Paullum del Roſſo*, Lugd. 1546. 8. Venet. 1548. 8. — per *Dion. Atanagium.* Venet. 1562. 8. de quibus et aliis dubiis edd. copioſus eſt *Paiton.* in Bibl. degli Autori — volgarizzati, tom. IV. p. 237 ſqq.

Gallica: Les hommes illuſtres de Pline le jeune. Traduction nouvelle par Mr. *Savin.* à Paris. chez Brocas. 1780. 12.

Anglica: lib. de viris illuſtribus. Londini 1693. 8.

Ad §. 50.

Zeno.

Ad pag. 610. *nr.* 4.

Prima editio Veneta a. 1508. 8. ex codice quidem, Veronae ab *Guarino* Veronenſi in Epiſcopii Veronenſis bibliotheca reperto, in lucem prodiit; at non ab ipſo *Guarino*, iam 1460 demortuo, ſed ab *Alberto.* In calce enim legitur: — „*Sermones* in hoc volumine poſiti et numquam alias impreſſi, ſolertiſſime recogniti et ſtudioſiſſime per venerab. Patrem *Albertum Caſtellanum ordinis Praedicatorum* correcti, ac per Magiſtrum Iacobum

cobum de Leuco impensis Domini Benedicti Fontana Venetiis diligentissime impressi, a. dom. MCCCCCVIII. die XXIV. Ianuarii feliciter expliciunt." De qua et reliquis editt. atque codicibus ipsoque Zenone, inprimis de praestanti edit. *Petri et Hieronymi fratrum Balleriniorum*, Presbyterorum Veronensium, docte agit *Schoenemann* in Bibl. histor. liter. patrum latin. I. pag. 312 sqq. *Christ. Daumius* in diuorum patrum veterumque ecclesiae doctorum aliquot, qui oratione soluta scripserunt, *Homiliis* ac meditationibus in festum natiuitatis Christi, Cygneae 1670. 8. pag. 58 — 65. reddidit aliquot *Zenonis* sermones, cum V. L. et coniecturis, margini adpositis.

S. Zenonis, episc. Veron. tractatus ex luculenta Ballerinia ed. Veron. a. MDCCXXXIX. cura *Andr. Gallandii*, in tom. V. bibl. P. P. pag. 109—157. a. 1769. fol. In prolegg. cap. XII. pag. XIX. sq. differitur de *Zenone:* de quo etiam docte disputat *Maffei* in Istoria di Verona, libr. VIII. fin.

Ad pag. 611. *de Damaso, lin. vlt.*

Locus *cum praefat.* (deleta virgula) vsque ad *rec. Paris.* 1632. ita corrigendus est et supplendus: „Romana editio curata a *Federico Vbaldino*, cuius dedicationem sequuntur varia

varia eaque multa illuſtrium virorum de S. Damaſo et operibus eius teſtimonia et quadruplex vita Damaſi, ex tribus codicibus deſcripta; dein XII. epp. graecae et latinae, cum fragmentis nonnullarum epp. ſine notis; denique XL. carmina Damaſi cum doctis notis *Martii Mileſii Sarazanii*, I. C. Romani: illa igitur romana edit. eſt recuſa et inſcripta: *S. Damaſi Papae* opera, quae extant, et vita ex codd. MSS. cum notis *Martii Mileſii Sarazanii.* I. C. R. Pariſ. ap. Ludou. Billaine M.DC.LXXII. (1672.) 8." Huius editionis, cuius exemplar habeo, mentionem omiſit cl. *Schoenemann*, qui loco paullo ante laudato pag. 333. de Damaſo, eiusque ſcriptis atque editt. pluribus late docteque disputauit.

Ad pag. 612. *lin.* 12.

Couſtantii collectionem, Pariſ. 1721. fol. in qua etiam ſunt *Damaſi* epiſtolae et decreta, typis repetendam curauit et ornauit cl. *Schoenemann* in I. tomo epiſtolarum pontificum roman. cuius peculiaris inſcriptio haec eſt:

Epiſtolarum Pontificum Roman. a S. Clemente I. vsque ad S. Leonem M. tomus I. continens epiſtolas a S. Clemente I. vsque ad S. Xyſtum III. ex recenſione Petri Couſtantii cum eiusdem admonitionibus et ſelecta adnotatione. Curauit aliorumque nonnullas et ſuas animad-

animaduerss. addidit Car. Traugott. Schoenemann. Gottingae 1796. mai. 8. Schoenem. quaedam mutauit et omisit; contra addidit Merendae et Gallandii obseruatt. v. nouam vniuersal. biblioth. german. Kilon. vol. XXX. part. I. p. 217.

S. Damasi Papae opuscula et gesta cum notis M. M. Sarazanii iterum collecta, nunc vero primum aucta et illustrata diatribis duabus, altera de gestis Liberii Exulis; altera, an Damasus fauerit aliquando Maximo Cynico aduersus Gregorium Nazianzenum et Nectarium etc. Romae 1754. fol. Plura v. in *Schoenem.* biblioth. laudata p. 342.

Damasi epistolae et carmina cum notis, in *Andr. Gallandii* Bibl. P. P. et script. eccl. tom. VI. p. 321—352. et notitia de Damaso in prolegom. c. IV. pag. VIII.

Versus S. Damasi ad quemdam fratrem corripiendum: e membranis bibl. Passioneiae, nunc Angelicae Eremit. Augustinensium primum euulgati sunt in Anecdotis litter. vol. II. Romae 1773. mai. 8. p. 387.

De Damaso add. *Frant. Perezii Bayerii* diss. historica, inscripta: *Damasus et Laurentius* Hispanis asserti et vindicati. Romae in typogr. Ios. et Phil. de Rubeis. 1756.

Ad

Ad § 51.

Flauius Vegetius Renatus.

Ad pag. 614. *sect.* 4. *lin.* 3.

Delendum est *Oxonii* *), et locus ita constituendus. *Meerman* principem habet edit. s. l. et a. fol. min. quam *Harlemi* typis heredum *Laurentii* excusam esse iudicat. Hinc in tabula VII. inter *specimina vltimarum officinae Laurentianae impressionum* etiam aeri incidendum curauit typorum illius edit. specimen, scil. initium libri, quod est: *Flauii vedati* (Vegetii) *renati viri illustris. Epitoma de re militari incipit. In epitoma instituiorum rei militaris de commentariis cathois augusti traiani adriani nec non et ionie frontoni* (h. e. Frontini) *in quatuor partes distinctum* **). Eadem editio esse videtur, quam *Maittaire* IV. p. 763. ita citat: „*Flauii Vedati Renati Epitoma de re militari.* Charactere Gothico et antiquitatis speciem prae se ferente. Nullae ciphr. signat. reclam. fol."

De

*) Oxonii 1468. vt videtur — per primos in Britannia typographos, nescio, quo auctore, qua fide? scripsit Fabric. et tamen Ernesti statim post illa verba citat Meerman.

**) Parum abest inscriptio in codice Helmstad. olim Gudiano. v. *Schwebel* in praef. ad suam Vegetii editionem: vbi quoque de aliis codd. de editt. ipsoque Vegetio plura is disputat.

De edition. *romanis* adhuc quaedam ſunt notanda. Editionem romanam a. 1478. (quam dubiam habuit *Hamberger*,) Audiffredus ipſe non triuit manibus, ſed laudat teſtes Fabricium in B. L. III. p. 174. Maittaire, Orlandium et *Tiraboſchium* in Storia della Letteratura Italiana tom. II. p. 400. (atque cl. *Panzer* II. pag. 471. prouocat tantum ad Maitt. p. 387. qui vero nititur tantum Fabricii auctoritate, et Audiffred. l. c.) Tum recenſet *Audiffred.* pag. 278. ed. *romanam*, *Vegetii*, Aeliani, Frontini et Modeſti etc. a. 1487. 4. typis Eucharii Silber, alias Franck. — p. 329. edition. rom. *Vegetii* et reliquorum, (quae tantum ſuperioris editionis repetitio fuiſſe videtur,) per Eucharium Silber Alamanum, 1494. 4. — pag. denique 340. fide autem Maittarii et Ern.-Fabric. B. L. *Vegetium* et alios de re militari, Romae per Euch. Silber. 1497. 4. quam tamen ed. *Panzer* II. p. 516. dubiam et edit. a. 1487. eſſe cenſet; contra tom. I. p. 338. nr. 459. principem eſſe arbitratur edit. *Colonienſ.* fol. ſine l. et a. *Flavii Vegetii epitome rei militaris.* In fine duae ſunt litterae, *N. G.* quas cum *Laire* in indice librorum ab inuenta typogr. (Senonis 1791. 8.) tom. I. pag. 207. explicat *Nicolaum Goltz*, typographum Colonienſ. atque Laire adſerit illam ed. anno circ. 1474. eademque discrepat, ait, ab ea, quam Debure bibliogr. inſtructiv. (vol. de la Jurisprud. et des ſcien-

ſcieuces p. 578.) nr. 2129. dicit, exſtare in biblioth. regia. Ex vberiore autem, quam dedit Debure l. c. deſcriptione ſuſpicari licet, eamdem eſſe, quam Meerman Laurentio Harlem. vindicare ſtuduit.

Ad pag. 614. *lin. antepen.*

Edit. Vegetii *Bonon.* a. 1486. valde ſuſpecta eſt. *Frontini* quidem edit. Bonon. eiusd. anni per Phil. Beroaldum a Maittario ex catal. Amerbach. et ab aliis citatur; ſed primo illa eſt mire dubia, et forte a. 1496. dein, num Frontinus Vegetium habeat comitem, incertum eſt, ſaltem non memoratur. v. *Panzer* I. p. 217.

Ex catal. bibl. Hulſianae adfert *Lengnich* in Beyträgen zur Kenntniſs ſeltener Bücher, part. II. pag. 68. et ex hoc *Denis* in Annal. typogr. I. p. 464. Sext. Iul. Front. *Fl. Vegetium* et alios de re militari, Venetiis per Ioan. de Tridino 1499. 4. Atque haec edit. eadem eſſe videtur, quae in Hiſtoire de l'Origine — de l'Imprimerie (Hagae Com. 1740. 4.) p. 115 ſq. nr. IV. editt. *de Dates inintelligibles* adnumeratur: *Vegetius et alii de re militari:* in calce: *Impreſſum Venetiis, per Ioann. de Tridino alias Tacuinum, Anno dom. M. CCCC. IC. VIIII. die XX April. Regnante — Auguſtino Barbadico* — in 4. Quod igitur Barbadicus duxerat ab a. 1486 — 1501. error in numero *IC.* pro: XC. commiſſo

miſſo corrigitur, et ed. a. M. CCCC. XC. VIIII. adſeritur, contra Maittarium, numeros iſtos an. 1509. interpretantem. De collectione auctorum de re militari, *Bonon.* notandum eſt, Frontinum a. 1495. d. X. Iul. — Vegetium de re militari, 1495. d. VI. Nou. Aelianum autem et Modeſtum a. 1496. d. XVI. Febr. (vt in calce ſingulorum diſerte declaratur,) ex prelo exiiſſe. v. quoque *Maittaire* IV. p. 609.

Ad pag. 615. *lin.* 4.

Add. Notitiam breuior. pag. 42. et *Goetz* l. c. pag. 37 ſq. de edd. ſcriptor. rei milit. Bonon. a. 1505. fol. — Pariſ. 1515. 4. et 1553. fol.

Ad pag. 616. *lin.* 20.

Editioni Schwebelianae ſubiuncta eſt verſio *gallica:* Inſtitutions militaires de Vegece. Reimprimé ſuivant l'Edition de Paris.

Ad pag. 616. *lin. vlt.*

Nouam recenſionem ac deſcriptionem librorum capitumque dedit cel. *Schneider* in tomo quarto ſcriptorum R. R. veterum latinorum: *Vegetii Renati artis veterinariae ſiue mulomedicinae libr. ſex (vulgo quatuor) cum commentariis: Iulii PonVtederae curas poſtumas, notitiam litterariam editionum et indices* etc. *collegit et edidit Io. Gottlob Schneider, Saxo.* Lipſ. 1797. 8. In praefat. commenta-

mentariis praemissa docte lateque differitur de codd. et editionibus atque ordine serieque librorum capitumque.

Ad pag. 617.

De *versionibus* pauca addemus. Tres *anglicas* de re militari, Westmonast. 1489. fol. *). — *Io. Sadleri*, Londini 1572. 4. et *Io. Clarkii*, cum notis, Londini 1767. 8. — Mulomedicinae autem ibid. 1748. 8. vberius indicat *Brüggemann* View etc. p. 745 sq. — De *gallica* libr. de re militari, per I. Meun dit Clopinel, Paris 1488. fol. v. *Maittaire* IV. p. 495. et *Panzer* II. p. 288. 131. — de aliis v. Fabr. l. c. pag. 176. et 178.

Paiton. in Bibl. degli autori — volgarizzati, IV. p. 145 sqq. sequentes *italicas* versiones copiosius enumerat, 1) de re militari. Venetiis. 1524. 8. (in priuilegio addito interpres vocatur *Tizzone Gaetano di Posi.*) — 1525. 8. — 1528. 8. — 1540. 8. — interprete *Franc. Ferroso*, ibid. 1551. 8. — de mulomedicina, Venet. 1544. 8.

Ad pag. 618. *sect.* 6.

Frid. Besselius in Miscellaneorum philologico-criticorum syntagmate, post eius mortem

*) De hac v. quoque cel. *Panzer* A. T. III. pag. 556. 27.

tem Amstelod. 1742. 8. edito, cap. VI. pag. 111 — 264. libros de re militari critice tractauit; primum ex ed. romana antiq. 1494. lectiones varias excerpsit addito plerumque iudicio aut examinatis Scriuerii ac Stewichii opinionibus lectionibusue: tum a pag. 143. pari ratione dedit varias lectiones ex MS. bibliothecae, quae Coloniae ad Spream est, collato cod. Helmstad. pluribus adspersis coniecturis et animaduersionibus criticis, etiam grammaticis et antiquariis. A pag. 248. sequuntur obss. antiquariae et philologicae, collatis atque excerptis *Schefferi* notis ad Mauricii Strategeticon cum Arriani Tacticis, Vpsaliae 1664. denique a pag. 256. Vegetius cum msto chartaceo bibl. Helmstad. collatus ad exemplar Scriuerii in 12.

Ad §. 52.

F a u s t i n u s.

Ad pag. 619. *lin.* 4.

Faustinus and *Marcellinus's* Account of the dying Faith and Behaviour of *Hosius*, who was Bishop in Spain — translated into English — by *Will. Whiston;* in Collection of ancient Monuments. Lond. 1713. 8. pag. 104 — 106. vid. *Brüggemann* View etc. p. 746 sq.

Libellus de fide contra Arianos *Gregorio Baetico,* (de quo vide §. 36.) perperam tribuitur

buitur in vett. quibusdam editt. et bibliothecis P. P. ſaec. XVI. v. pleniorem de *Fauſtino* et edd. notitiam in *Schoenemanni* bibl. patrum latin. hiſtor. litteraria tom. I. p. 547 ſqq.

Nouiſſima editio eſt:

Fauſtini Presb. opera, (libri de Trinitate et Fides, Theodoſio miſſa,) *Acc. eiusdem Fauſtini et Marcellini libellus precum ad imperatores* in *And. Gallandi* Bibl. patrum etc. tom. VIII. p. 441—474. Venet. 1770. fol. cum variis codd. lectionibus, quibusdam *Mazochii* adnotatt. ex eius commentar. ad Kal. Neapol. vol. II. et coniecturis Gallandii, qui in prolegom. c. X. p. XIII—XV. de Fauſtino et Marcellino agit.

Ad pag. 619. *nr.* 6.

Hunc *Ampelium* eumdem, cuius honori Himerius propempticam dicauit, veriſimile eſſe putat *Wernsdorf* ad Himerii eclogam XXXI. in qua ſeruatum eſt exordium ex propemptica in Ampelium, in *Himerii* eclogis et declamatt. p. 286 ſqq. (Gottingae 1790. 8.) Wernsdorf. qui in nota de Ampelio quaedam obſeruat, extremis, ait, Conſtantii annis, forſan an. 361. proconſulatum Achaiae geſſit; quo ipſo anno hanc orationem ab Himerio dictam fuiſſe neceſſe eſt; eoque in officio ſucceſſorem habuit *Praetextatum*, ab Iuliano creatum.

De editionibus v. in Notitia breu. ad *Florum* p. 426 ſq. — Nouam, notisque inſtructam eruditis, praemiſſa disputatione docta de Ampelio, eius aetate, libelli editionibus et ſtilo, in qua plures V. V. D. D. laudantur de illo differentes, debemus cl. *Tzſchuckio:*

Lucii Ampelii liber memorialis in vſum ſcholarum emendatus et ſubiectis notis inluſtratus. Lipſiae 1793. 12. etiam ſub titulo generali: *Auctores latini minores, tomus tertius, pars* III.

Ad §. 53.

O p t a t u s.

Ad pag. 620. *lin.* 8.

Optati Afri, Mileuitani epiſcopi, de ſchismate Donatiſtarum contra Parmenianum Donatiſtam libri ſeptem. In eosdem notae et emendationes *Merici Caſauboni*, Iſ. F. Londin. typis Io. Legat. 1631. 8. vid. *Brüggemann* View etc. p. 742. Baſis eximiae huius edit. eſt ſecunda Balduini recenſio.

In *Andr. Gallandii* Bibl. vett. P. P. tom. V. pag. 461 — 675. Venet. 1769. fol. *S. Optati — de ſchismate Donatiſtarum libri VII.* — emendati opera et ſtudio *M. Lud. El. Dupin.* Acceſſ. monumenta vetera ad Donatiſtarum hiſtoriam pertinentia; quorum complura ab eodem Optato memorantur: cum

cum ſelectis notis Dupinianis. In prolegg. cap. XVIII. p. XXIX. ſq. agitur de Optato.

Pariter textum, a Dupin. conſtitutum, reddidit *D. Franc. Oberthür* in vol. XIII. Operum SS. patrum latin. tom. II. 8. quorum prior (Würceburgi 1789.) continet textum *Optati;* alter vero (ibid. 1791.) notas variorum, ex ed. Dupiniana, paſſim contractas, et alia vett. monumenta ex eadem ed. repetita.

Ad pag. 620. *ſect.* 6.

Add. *Saxium* in Onom. I. pag. 427. inprimis *Schoenemann* in Bibl. hiſtor. litter. patrum latin. I. pag. 343 — 357. *de Optato* et editionibus codicibusque copioſum. Is quoque memorat verſionem librorum de ſchismate Donatiſtarum *gallicam*, a *Petro Viel* ad primam Balduini edit. confectam, Pariſ. per Feder. Morel. 1564. 8. — repetitam ibid. ap. Robert. Fouet. 8.

Ad §. 54.

P h i l a s t r i u s.

Ad pag. 621. *ſect.* 4.

Quirini collectio eſt inſcripta: *Veterum Brixiae epiſcoporum S. Philaſtrii et Gaudentii opera, nec non B. Ramperti et ven. Adelmanni opuſcula. Nunc primum in unum collecta, notis aliisque additionibus collata et aucta. Prodeunt iuſſu — — Angeli Mariae* titulo

S. Marci *Cardinalis Quirini*, Brixiae episcopi etc. Brixiae ex typogr. Io. Mariae Rizzardi, 1738. Accesserunt variae Sangermanensis, antea Corbeiensis codicis lectiones; et notae I. A. Fabricii integrae. Ex cod. illo sex integra ferme capita sunt restituta. Sed de illa et reliquis editt. atque cod. aliisque rebus ad Philastrium pertinentibus docte fuseque disputat *Schoenemann* in bibl. laudata, I. pag. 536 — 547. De cod. olim Corbeiensi vide quoque *Scipionis Maffei* epist. in eius Antiquitatibus gallicis, p. 76. Schoenemann quoque cum Galeardo refellit eos, qui Philastrio adtribuant *interpretationem epistolae S. Barnabae; acta SS. Faustini et Iouitae,* item *Apirae passionem:* contra haud improbabilem esse censet Galeardi coniecturam, *symboli*, quod vulgo dicitur Athanasii, cuiusque *expositio* aliquando etiam adtributa fuit *Gaudentio*, auctorem esse Philastrium, aut alium, quicumque fuerit, ab eo non solum dogmata, sed verba etiam ipsa aliquando mutua sumsisse.

Denique *Philastrii* lib. de haeresibus, ad fidem Msti cod. Sangermanensis recognitus et pluribus in locis suppletus, a *Galandio* in tom. VII. Bibl. PP. et SS. Eccl. pag. 480 — 520. est receptus.

Ad pag. 621. sect. 6.

Add. *Walch.* bibl. theol. III. p. 743. et *Saxii* Onom. I. p. 439.

De

De *Gaudentio*, eius ſcriptis tam genuinis, quam ſpuriis, atque editionibus codicibusque plura dabit *Schoenemannus* l. c. p. 560—567.

Notanda eſt edit. *Galeardi*, cuius cura prodierunt: *S. Gaudentii*, Brixiae epiſcopi, *Sermones*, qui exſtant, nunc primum ad fidem m st. codd. recogniti et emendati. Acceſſ. *Ramperti* et *Adelmanni* venerab. Brixiae epiſcoporum opuſcula. Recenſuit ac notis illuſtrauit *Paul. Galeardus*, Canon. Brixian. Patauii, excud. Ioſ. Cominus. 1720. 4. — rec. Auguſt. Vindel. 1757. 4. — denuo a *Galeardo* recenſa ſunt illa opuſc. notisque ſecundis aucta, in Collectione memorata vett. PP. Brixianae eccleſiae Quiriniana, p. 185—379.

Ad §. 55.

Ammianus Marcellinus.

Ad pag. 621. *lin. vlt.*

Corrige: *pag.* 437. *ſq.*

Ad pag. 622. *ſect.* 4. *lin.* 2 ſqq.

De illa principe aliisque bonis aut rarioribus editionibus conſule *Clement* Biblioth. curieuſe hiſtor. etc. I. pag. 268 ſqq. et *Melchior. Lud. Widekind* ausführl. Verzeichniſs von raren Büchern. pag. 101 ſq.

Ad pag. 625. *lin.* 1.

Chifleti vita etc. etiam praefixa eſt ed. Bipontinae. — De *italica* verſione, a Remigio

facta editaque Venet. 1550. 8. v. *Clement* l. c. p. 271 sq. ac *Paitoni* bibl. etc. I. p. 51. De gallica: 1672, additis notis *Mich. de Marolles* v. *Fabr.* B. L. l. cit. p. 162.

Ad pag. 625. *sect.* 7.

Vibius Sequester. Editus quoque est cum Pomp. Mela aliisque Florent. per her. Phil. Iuntae. 1526. 8. De vtraque Iuntin. edit. v. *Bandini* annal. Iuntar. typogr. part. II. pag. 136 sq. et 202.

Ad §. 56.

Lat. Pacatus Drepanius.

Ad pag. 627. *sect.* 4.

In catal. bibl. Thuan. Hamburg. 1704. 8. part. 2. pag. 252. citatur *Pacati* Panegyric. cum scholiis Fr. Balduini. 4. Paris, nulla anni nota addita: pag. autem 320. citantur Balduini annotationes in panegyricum Pacati et Eumenii de scholis. Paris. 1570. 4. Ego vero suspicor, vnam eamdemque et illam esse, quam habeo:

Fran. Balduini I. C. Relatio ad Henricum Andium, Ducem Magnum. *Latini Pacati Panegyricus ad Theodosium. A. Eumenii* oratio de scholis. Eiusdem *Balduini annotationes* in vtramque orationem. Eiusdem explicatio l. si Pacto C. de Pact. Paris. ap. Mich. Sonnium. 1570. 4.

Schef-

Schefferi editio etiam prodiit Vpſal. 1668. 8. — Arntzenii edit. additae ſunt *Thom. Wopkenſii* notae, quas cum *Casp. Barthii* notis ex eius Aduerſariis *Iägerus* ſubiecit orat. *Pacatii* in Panegyr. vett. tom. II. p. 423 ſqq.

Ad §. 57.

P a c i a n u s.

Ad pag. 628. *ſect.* 4. *lin.* 2.

Corr. *Tilius.* — et lin. 4. corr. *Manutii* 1564. — nouiſſima eſt editio, ex Tiliana ducta, in *Andr. Gallandii* Bibl. vett. P. P. et SS. eccl. tom. VII. p. 257—276. — Plura leges de Paciano et edd. vt plurimum in Bibliothecis P. P. in *Schoenemanni* bibl. ſaepius laudata I. p. 357—361. *Du Pin, Cauei, Tillemontii, Ceillierii* etc. opera de ſcriptoribus eccleſ. adeoque de Paciano *Hamberger* iam citauit.

Ad §. 58.

P h o e b a d i u s.

Ad pag. 629. *lin.* 2.

Namque a. 359. quum iam epiſcopi munus obiret, concilio interfuit Arimenenſi, et contra Arianos dimicans ſtrenue defendit placita concilii Niceaeni.

Ad pag. 629. *ſect.* 3 *et* 4.

Phoebadio a quibusdam quoque vindicatur *liber de fide orthodoxa,* qui alias receptus

eſt, et in *Gregorii Nazianzen.* Opp. oratio 49. tom. I. pag. 717 ſqq. et inter *Ambroſii* Opp. adpend. tom. II. p. 345 ſqq. item *libell. fidei* apud *Gregor. Nazianz.* oratio 50. atque hunc *Ballerinii* Opp. S. Leonis tom. III. p. 279. adiecerunt: ſtatuerunt tamen, eum eſſe omnino Gregorii Nazianzeni ex Rufini verſione. Omnia coniunctim et poſteriores, modo memoratos, libellos ex Benedictinorum et Balleriniorum recenſione edidit notisque et praevia de Phoebadio notitia illuſtrauit *Andr. Galland.* tom. V. bibl. P. P. p. 250 — 266. et prolegg. cap. XV. pag. XXIV. ſqq. Conf. *Schoenemanni* Biblioth. laudatam, I. p. 309—312.

Ad §. 59.

Q. Aurelius Symmachus.

Ad pag. 630. *ſect.* 4. *lin.* 13.

Symmachi apologeticus aduerſus Anaſtaſium imperat. Baſileae apud Adam. Petrum. 1528. 8. v. *Panzer* A. T. VI. p. 264. ex biblioth. Teller. p. 15. Sed ille *Symmachus*, natione Sardus et a noſtro diuerſus, fuit Papa, electus an. 498. mortuus a. 514. v. Fabr. B. L. med. et inf. latin. vol. VI. p. 216 ſq. ed. Manſi, vbi alia eiusdem opuſc. enarrantur. Plures enim fuerunt *Symmachi*, quos enumerat Fabric. in B. L. tom. III. pag. 205. ed. Erneſti.

Ad

Ad pag. 632. *lin:* 18.

Iam primae *Parei* edit. 1617. p. 468. accesserunt duae *Ambrosii* epp. ad imperatorem Valentinianum, quibus respondet ad epistolam Symmachi 61. libri X. tum Parei *Calligraphia Symmachiana; Electa Symmachiana,* et *Lexicon Symmachianum,* ita vt quodlibet opusc. peculiarem acciperet inscriptionem. In vltimi tamen opusculi titulo per errorem typothetae in numero anni CIↃIↃXVII. littera c post IↃ excidit. Contra meo quidem ex. edit. tertiae a. 1651. adhaerent tantum Parei electa Symmach. reliqua duo opusc. desunt. Tria illa opuscula quoque plene indicat *Nolten.* in Bibl. latinitatis restitutae, siue tom. II. Lexici L. L. antibarbari, Lips. 1768. p. 361.

Ad pag. 633. *sect.* 6.

Des *Symmachus* Gründe fürs Heidenthum, (lib. X. ep. 61.) vnd des *Ambrosius* Gegengründe. Progr. schol. *M. Beniam Frid. Schmieder,* Rect. Gymnasii Luther. Hallensis. Halae Sax. 1790. 8.

Ad §. 60.

M a r t i n u s.

Ad pag. 634. *sect.* 4.

Multo saepius editum esse *Martini* libr. cognosces ex *Schoenemanni* Bibl. laudata I. p. 419 – 426. Hic tantum memorare lubet ed. *Thomae Beauxamis* et *Gallandii;*

Sulpi-

Sulpicii Seueri de vita B. Martini liber, cui *Martini* professio fidei de Trinitate subiicitur. Paris. 1566. (teste quidem confectore cat. bibl. Bodlejanae, voc. *Martinus Tur.*) — ibid. 1571. v. Schoenem. —

S. Martini — trinae vnitatis et vnius trinitatis confessio; in *Andr. Gallandii* Bibl. veter. P. P. tom. VII. pag. 599. In prolegg. cap. XVIII. pag. XXVI. agitur de Martino.

Ad §. 61.

Ambrosius.

Ad pag. 635. *sect.* 3. et 4.

De *Ambrosio* eiusque scriptis, quo ordine in edit. Benedictinorum sint collocata, et quae spuria aut dubia habeantur, diligenter agit, atque editiones, quarum permagna est copia, secundum temporis ordinem recenset cl. *Schoenemannus* in Bibl. laudata I. pag. 361—419. Quod praeterea *Clement* in Bibl. curieuse etc. I. p. 258 sqq. aliquot rariores edd. atque versiones vberius describit; multo autem copiosius vitam scriptaque Ambrosii, tum editiones ac versiones enarrat cl. *Adelung* in Fortsetzung vnd Ergänzung zu *Ioechers* Gel. Lexicon. I. pag. 701 sqq. ab longa edd. enumeratione aut vberiore commemoratione eo magis abstinendum mihi censeo, quo magis vela sunt contrahenda, et pauca tantum easque rariores indicabo, cum paucis supplementis.

mentis. Tantum praemittam indicem codd. qui custodiuntur in Bibl. publ. Erlang. Sunt igitur membran. sequentes: *Ambrosius* de bono mortis, etc. — Hexaemeron — in Psalmos LI — LXVIII. — de officiis etc. — Apologia Dauidis etc. duo codd. — Sermones — de excessu fratris; de fide resurrectionis; de septem tubis; de incarnatione; de fuga saeculi; de vita beata. — comm. in Lucam.

Opus praeclarum omnium Omeliarum et Postillarum vener. ac egregiorum Doctorum *Gregorii, Augustini, Hieronymi, Ambrosii, Bedae, Herici, Leonis M. Ioannis* episcopi atque *Origenis* integraliter super euangelia dominicalia de tempore et de Sanctis per totius anni circulum etc. in calce: — Factore, (i. e. impressore) Petro Drach iuniore, in inclyta Spirensium vrbe impressum a. 1482. fol. v. *Uffenbach.* bibl. tom. II. p. 134. inter incunabula typogr. — Alia earumdem homiliarum edit. Colon. per Conr. de Homborch. fol. s. a. in Bibl. Roloffiana, tom. I. p. 280. et alia, ibid. p. 281 sq.

Ad pag. 636. *lin.* 14.

Quum *Ambrosius* in libris de officiis imitator esset Ciceronis; eos quoque *Heusingerus* in sua Ciceronis de Officiis editione, vtiliter adhibuit ad loca quaedam Ciceronis corrigenda aut, quae recte edita sunt, comprobanda.

Am-

Ambros. de Officiis. s. l. et a. ex officina Io. Phil. de Lignamine. (Romae 1471.) fol. v. *Audiffred.* pag. 84. et *Panzer* II. p. 427. — Atque Moguntiae e prelo Io. Albini emissi sunt: *S. Ambrosii de Officiis libri* III. cum *Ciceronis* libris totidem de eodem argumento, e regione respondentibus, collati. 1602. 8. — Rarioribus libris adnumeratur *Ambrosii* officiorum liber. Paris. ap. Io. Petit. 1504. 4.

Ad pag. 636. *lin.* 23.

Si Zaineri typi reuera sunt, prodiit illa edit. Augustae Vindel. nisi forte eadem est editio, quam *Denis* Supplem. pag. 487. nr. 4162. dat Vlrico Zellio, Colon. typographo. v. *Panzer* I. pag. 134. et 324. qui tom. II. pag. 341. nr. 670. ex Laire Ind. I. pag. 81. adfert edit. Ambrosii de officiis s. l. et anno. (Paris. char. Vlr. Gering.) fol.

Ad pag. 636. *not. lin. vlt.*

De edit. (Mediolan. 1477.) copiose agit Schoenem. l. c. p. 382 sqq. — Edit. Opp. *Ambrosii* P. I. II. et III. Basil. per Io. Amerb. 1492. fol. est in Bibl. Erlang.

Ad pag. 637. *lin.* 18.

V. *Schoenemann* p. 376 sqq. qui ex epistola Io. de Lapide praefixa contra Hambergerum docet, non Io. de Lapide, sed solum Amerbachium curam gessisse illius editionis; Ioanni

Ioanni vero de Lapide ea tantummodo opuscula, quae adhuc in MSS. codd. laterent, tradita fuisse dispungenda. Add. *Clement* l. c. *Panzer* I. p. 172. — *Amerbachii* edit., sed tamen ab initio tomi III. haud paucis opusc. Ambrosianis auctior, repetita est Basileae ap. Io. Petri de Langendorf. 1506. 4. voll. III. — Operum Ambros. pars I. et II. opera F. *Conradi* Leontorii Mulbronnensis. 1506. 4. II. voll. vide Vffenbach. bibliothec. tom. II. pag. 81. inter incunabula typogr. — *Omnia opera,* (ex edit. Amerbachii repetita) accuratissime reuisa etc. (curante *Andrea Hartmannio,* Argentino,) Basil. ap. Ad. Petr. de Langendorf, impensis Io. Koberger. 1516. III. tom. fol.

Ad pag. 637. *lin. textus vlt.*

Ambrosii officiorum libri III. Coloniae, per Euchar. Ceruicornum et Heronem Fuchs. Coloniae 1520. 4. — et, accurata diuersorum codd. collatione emendati, Coloniae ap. Io. Gymnicum. 8. s. a. teste *Schoenemanno,* pag. 393.

Egesippi historiographi inter scriptores ecclesiasticos vetustissimi de rebus a Iudaeorum principibus in obsidione fortiter gestis, deque excidio Hierosolymorum aliarumque ciuitatum adiacentium, libri quinque diuo *Ambrosio* episcopo interprete. Coloniae 1525. fol. per Euchar. Ceruicornum impensa et aere M. Godefridi Hittorpii. Praecedit epistola

stola Phil. Melanchthon. ad Godefr. Hittorpium. v. *Panzer* VI. pag. 394. nr. 429.

Hegesippi — libri V. *Ambrosio* Mediolanensi interprete. Eiusdem anacephaleosis. Colon. exc. Io. Soter. 1530. fol. *Panzer* ib. p. 411. Sed notandum est primo, loco *Hegesippi* substituendum esse nomen *Iosephi;* dein, illud opus a nonnullis quidem viris doctis esse Ambrosio abiudicatum, et a Benedictinis editoribus, tamquam spurium, omissum; sed ab *Alexio Symmacho Mazzochio* in comment. in Kalend. eccl. Neapol. vol. III. p. 780 — 792. et ab *Andr. Gallandio*, Ambrosio vindicatum, quibus subscribit *Schoenemannus* pag. 416 sq. add. infra §. 65. et *Fontanini* Historiam litterar. Aquileiensem, cap. XVI. pag. 392 — 403. qui diuersas variorum sententias recenset examinatque, *Io. Frid. Gronouii* iudicium et collationem in Monobiblo obseruatorum in scriptoribus ecclesiasticis, (Dauentr. 1651. 12.) laudat et contra editores Ambrosii, Paris. 1690. f. defendit, quasdam recitat editt. denique cum aliis efficit, nomen *Egesippi* esse fictum, nec *Rufinum* fuisse auctorem; *Ambrosium* tamen non tam interpretem Iosephi librorum, quam noui operis fuisse conditorem, quippe qui libros VII. in quinque contraxerit et quaedam de suo addiderit. — A *Gallandio* autem editi sunt:

Ambro-

Ambrosii — historiae de excidio vrbis Hierosolymitanae libri quinque, sub ementito *Egesippi* nomine passim euulgati: nunc vero eidem S. Doctori restituti ac recensiti. Access. hymni tres ex msto cod. Vaticano descripti atque inter opera Thomasiana nuper editi; in Bibl. vett. P. P. tom. VII. p. 655 — 772. add. eiusd. prolegomm. cap. XX. p. XXVIII. sqq.

Sed redeamus ad indicem quarumdam antiquiorum editionum. *S. Ambrosius* de his, qui mysteriis initiantur, cum nonnullis aliis. Antwerpiae in aedibus Delphorum a Io. Steelsio. 1534. 8. ex offic. Io. Graphei.

Ambrosii comment. in Paulli epistolas, ex recognitione Erasmi. Colon. ap. Io. Gymnicum. 1530. 8. (*Panzer* VI. pag. 412. sed apud Schoenem. p. 393. a. 1532. adferitur ex catal. bibl. regiae. I. pag. 372.) A Benedictinis editor. *commentaria in epist. XIII. b. Paulli* ad calcem tomi III. inter supposititia sunt reiecta. Ab iisdem exclusi sunt *Ambrosii de vocatione gentium omnium* libri II. Colon. exc. Hen. Alopecius. 1527. 8. — Geneuae, ap. Mich. Syluium. 1541. 8. — Ab iisdem reiectum et exclusum est fragmentum *de resurrectione:* vid. *Schoenemann* pag. 368. et 392.

Ad pag. 638. *lin.* 2.

Erasmi, qui multa pro lubitu mutarat, editio, at multis in locis partim ex diuer-

ſorum codicum collatione emendatior, repetita eſt curante *Sigism. Gelenio.* Baſil. 1538. fol. V. tom.

De editt. *Opp.* Pariſ. ap. Geruaſium Chevallonium 1539. et, curante *Ludou. Miraeo,* ibid. ap. vid. Guillard etc. 1549. et 1551. V. tom. fol. v. *Schoenem.* p. 394. et 396.

Ex codicibus emendatior, reiectis ſuperiorum gallicorum editorum opinionibus ac mutationibus, prodierunt, inſcriptione quidem iam multa praedicante ac gloriante,

Omnia quotquot extant *D. Ambroſii* — *Opera,* primum per Deſid. Eraſmum Roterod. mox per Sigismund. Gelenium, deinde per alios eruditos viros diligenter caſtigata: nunc vero poſtremum per *Ioann. Coſterium* ad plurium antiquorum codicum collationem, plus bis mille erroribus ſublatis, praeter integros verſus pluribus locis deſideratos, quos nunc adiecit: ita emendata, vt ſuperioribus editt. vbicumque gentium euulgatis longe praeſtare aequus lector, ſi vel vnicum tantum librum cum ſuperioribus impreſſoribus contulerit, facile diiudicet. — Baſil. per Hieron. Froben. et Nic. Epiſcopium. 1555. V. tom. fol. — rec. ibid. V. tom. 1567. fol.

Notanda eſt perquam rara editio: *SS. Ambroſii, Hieronymi* et *Auguſtini* opuſcula de virginitate. Romae. P. Manut. 1562. 4. v. Pinelli catal. I. pag. 85. n. 523. et Serie dell' Ediz. Aldine p. 113. nr. 10.

Ambro-

Ambrosii Opera omnia, (ex edit. romana,) Paris. 1603. fol. V. tom. — auctius recusa, ibid. 1642. 1643. fol. V. tom.

A Schoenemanno omissae sunt quaedam edd. quas censor illius in Jen. Allg. Litt. Zeit. a. 1793. num. 261. refert: scil.

Ambrosii Opp. omnia, quae extant, ex edit. romana. Colon. sumt. Anton. Hierat. 1616. fol. V. tom.

Historia sacra de Tobia seniore et iuniore — per *Matth. Vindocinensem* et *Ambrosium*, Mediol. episc. edit. *Io. Hering.* Bremae. 1642. 8.

Ambrosii de poenitentia libri duo, contra Nouatianos. Helmstad. ex officina Müller. 1648. 4.

Diuorum patrum veterumque ecclesiae doctorum aliquot, qui oratione soluta scripserunt *Homiliae* ac meditationes in festum natiuitatis Iesu Christi — e diuersis ipsorum opp. collectae et peculiariter editae a *Christiano Daumio.* Cygneae 1670. 8. vbi p. 66 sqq. exstant *Ambrosii* sermones XII. et XIII.

Parisina Opp. *Ambrosii* edit. est Amsterd. a fratribus Huguetan. 1698. ita typis renouata, vt annus illius, a. 1685. in fronte oper. retineretur. — De incepta noua edit. *Ludouici de Merault*, cuius I. tomus typis quidem exscriptus, in lucem tamen non prodiit, v. *Krohn* in cat. bibl. suae p. 95 sq. vbi quo-

que is cod. ſuum membr. qui continet VI. libros Hexaëm. Ambr. multis deſcribit.

Ad pag. 639. *lin.* 3.

Boecleri edit. lucem adſpexiſſe 1644. tradunt Clement p. 263. not. et Schoenemann. De aliis edd. et verſionibus horum aliorumque librorum Ambroſ. v. *Clement* p. 262 ſq. et *Adelung* l. c. pag. 702 ſqq. qui p. 707 ſqq. alios enumerat Ambroſios. — *S. Ambroiſe* de l'Origine, de l'excellence et des avantages de la Virginité, traduit par Dom. *Ant. Ioſeph. Mege.* Pariſ. 1655. et in eiusd. Mege diſſ. ou l'on explique l'origine, l'excellence et les avantages de la Virginité etc. Pariſ. 1689. — *Io. Mich. Heinze* progr. Beſchreibung der Bücher Ambroſius de officiis. Wimar. 1790. 4.

S. Ambroſius de moribus Brachmanorum, cum *Palladio* de gentibus Indiae et Bragmanibus, editi ab *Eduardo Biſſaeo.* Lond. 1665. et 1668. 4. Pertinet ad libros Ambroſio ſuppoſitos.

Iac. Hommey, Auguſtinianus, in libro, inſcripto: Supplementum patrum. Complectitur multa S. S. patrum, conciliorum ſcriptorumque eccleſiaſticorum opera, quae primum e MSS. codd. eruit, notis et diſſertatt. illuſtravit R. P. *Iac. Hommey.* Pariſ. 1686. 8. edidit *Ambroſii* 1) ſymbolum fidei; 2) expoſitum in cantica canticorum ex eius ſcriptis deſumtum;

tum; 3) recapitulationes. Duo tamen posteriora opusc. non esse Ambrosii, monet Hommey in censura subiecta.

Ad pag. 639. *sect.* 6.

Vita S. *Ambrosii* per Paulinum scripta; *Ambrosii* vita virginis Agnetis; Passio Vitalis et Agricolae, Potasii et Geruasii. Mediol. 1474. 4. — Vita et miracula Ambrosii (italice scripta,) Mediolani 1492. 4. v. *Panzer* II. p. 69. — De versionibus quorumdam librorum *italicis* v. praeter Adelungium *Paitoni* bibl. degli Autori — volgarizz. I. pag. 48 sqq. — de *anglicis*, *Brüggemann* View etc. pag. 742 sq.

Ad pag. 640. *lin.* 1.

Lege *Hamberger*. Praeter libros, ab illo excitatos, qui de Ambrosio egerunt, v. *Io. Garcaei* historiolam de S. Ambrosio. Wittebergae 1571. 8. *Latinus Latinius* in Sententia, S. Ambrosius, Auxentio viuente, an vero mortuo, episcopus Mediolanensis creatus sit, in Epistolis, Rom. 1659. 4. — *Thomae Iamesii* specimen corruptelarum Pontificiorum in *Cypriano*, *Ambrosio*, *Gregorio* M. et auctore operis imperfecti, et in iure canonico. Londin. 1626. 4. — *Aug. Chr. Brunst* diss. II. quod Ambrosiius Theodosium a s. coetu excludens maiestatis aut aliud graue crimen non commiserit. Gryphiae 1720.

 1721.

1721. 4. — *Lardneri* historia Ambrosii, in Credibility of the Gospel History, part. II. vol. 9. cap. 106. — *Eduard Gibbon* in: Geschichte des Verfalls vnd Vntergangs des römischen Reichs. part. VII. cap. 21. p. 11 sqq. version germ. Lipsiae 1791. 8. — *Dominic. Schram* analysis opp. S. S. Patrum et S. S. eccles. tom. XVI. continens volumen I. Opp. S. *Ambrosii* etc. Augustae Vindel. 1792. mai. 8. collata censura in Jen. A. L. Z. 1794. nr. 38. col. 334 sq.

Ad §. 62.

Sophronius Eusebius Hieronymus.

Ad pag. 640. *sect.* 1.

Hamberger. et Saxius ll. citt. permultos, qui de Hieronymo egerunt, viros doctos laudarunt. Hinc et quoniam cl. *Schoenemann* l. c. pag. 426 — 536, de Hieronymo, eius libris, editionibus atque codicibus fuse diligenterque disseruit, atque pag. 433 sqq. longum proposuit scriptorum Hieronymi ex edit. Vallarsiana recensum, mihi, angustis circumscripto limitibus. eo breuiori esse licebit.

In bibl. *Erlangensi* academica plures seruantur codd. quos *Hocker* in Bibl. Heilsbronnensi, (nunc Erlangensi,) maximam partem paucis iam recensuit: 1) *membranac. Hier.* a) commentum in prophetas Danielem, Oseam, et Ioelem; eiusdem comment. in Amos, Abdiam,

diam, Ionam, Micham, Nahum, Habacuc. — b) Explanatio in Matthaeum. — c) Prologorum expositiones. — d) Expositio hebraicorum nominum Hieronymi. (citatur quidem ab Hockero; sed deest in bibl. Erlang.) — e) Sermo b. Hieron. ad Paullam et Eustochium missus de adsumtione S. Mariae, matris domini. — f) Hieronymi vitae Sanctorum. — g) Epistolae. — h) Breuiarium in Marcum: item in quatuor euangelistas, et epistolae duae de lapsu puellae, quae virginitatem professa est, cum epistola ad corruptorem; et in alio cod. membr. fragm. de lapsu puellae etc. — i) Hieron. epistolae, quarum prima est ad Damasum de Seraphim, et vltima LXXIVta ad eumdem. — k) epist. S. Hieronymi ad Demetriadem, quam tamen (ait Hocker. pag. 57.) hominis pelagiani esse Riuetus in Critico S. ostendit, fatentibus iis, qui nimii sunt in Hieronymo, item ad Nepotianum et Saluiam. — l) Martyrologium Hieronymi, et excerpta ex Isidoro, Augustino, Hieronymo, Prospero. v. cel. *Pfeifferi* Beyträge etc. part. I. p. 58. — m) Hier. et Gennadius de viris illustribus. — n) *Britonis* expositio prolegom. Hieronymi, cod. membr. saec. XIV. et al. cod. rec. saec. forsan XV. med. — o) sententiae Chrysostomi et Hieronymi. — p) in apocalypsin — 2) *chartac. Hier.* regula ad Eustochium.

Ad pag. 641. *lin.* 14 *sqq.*

De Hieronymo, praecipue de eius cum Rufino et Ioanne, episc. Hierosolym. dissidiis docte curateque exposuerunt *Iustus Fontaninus* in historiae Aquileiensis libris V. (Romae 1742. 4.) passim, ex. gr. pag. 178 sq. 181, 187 sqq. 232 sqq. 252 sqq. in capp. IV. V. et VI. praesertim de Rufini apologiis et Hieronymi responsionibus ac refutatione, et alibi: atque Fr. *Io. Fran. Bernard. Maria de Rubeis* in dissertatt. II. prima de Turranio seu Tyranio Rufino, monacho et presbytero: altera de vetustis liturgicis aliisque sacris ritibus, qui vigebant olim in aliquibus Foroiuliensis provinciae ecclesiis. (Venet. 1754. 4.) interdum contra Fontaninum et Vallars. editorem Opp. Hieronymi disputans, pag. 56 sqq. maxime p. 58 sqq. cap. IX. de simultatibus inter Rufinum et Hieronymum ortis, auctisque ex Ioannis Hierosolymitani dissidio cum Epiphanio, Salaminae episcopo; de dissidii tempore et pace inter eos instaurata; pag. 90 sqq. 113 sq. tum pag. 115 sqq. cap. XVII. de mutuis Rufini et Hieron. apologiis et alibi. Idem pag. 108. agit de paschalibus Theophili Alexandrini homiliis, item de responsis synodi Hierosolymitanae et Dionysii Liddensis episcopi ad Theophilum, ab Hieron. latine versis, et de eius consilio, contra Fontaninum. Hic vero adhuc pag. 298. adoptat *Pearsonii* sententiam in Vindiciis Ignatianis part. I. cap. 9.

pag.

pag. 118. contra Dallaeum et Dau. Blondellum, non Rufinum, ſed Hieronymum fuiſſe interpretem Origenis homiliarum in Lucam: contra in cap. XII. pag. 360 ſqq. cum primis pag. 368 ſqq. oſtendit, non Hieronymum, ſed Rufinum eſſe auctorem hiſtoriae eremiticae de vitis patrum, atque cap. XIII. p. 371 ſqq. critice illam pertractat, et nubem dat editionum atque codicum.

Ad pag. 642. *lin. vlt. textus.*

Vtramque romanam eſſe diuerſam, docet quoque *Schoenemann* p. 462 ſqq. Add. cel. ***Panzer***, (qui in Ann. typogr. inſignem editionum ſaec. XV. copiam protulit.) vol. II. p. 409. et 418. — Edit. romana P. I. per Arn. Pannartz. 1476. — pars II. per Georg. Lauer. 1479. fol. eſt in bibl. Erlangenſi. — In eadem eſt exemplar edit. vetuſtae *epiſtolarum.* ſ. l. et a. — cf. Hier. epiſtolae III. tom. Baſil. 1497. fol.

Ad pag. 643. *lin.* 20.

Hanc edit. cl. *Schoenemann* p. 483 ſqq. cum aliis vindicare adnititur Vlrico Han, (circ. a. 1468. aut 1469.) contra cel. *Panzer* IIII. p. 139. cum Maittario aliisque ex vltimis litteris in fine II. vol. *IA. RV.* ſuſpicatur, edit. illam *Venetiis* per *Iac. Rubeum*, qui intra a. 1473. et 1476. artem exercuit typographicam, prodiiſſe, et alia *Hieronymi* opuſcula

vna cum *Vita, Transito e Miracoli di San Girolamo*, s. l. et an. nr. 610 — 616. refert. — Epistolae in tres partes diuisae. Basil. 1489. fol. v. *Panzer* I. p. 164 sq.

Ad pag. 643. *lin. antep.*

De illa edit. de viris illustribus et de essentia diuinitatis, plura tradit *Denis* in Memorab. bibl. Garell. p. 232 sqq. adde *Panzer* I. p. 131. et quos ille laudat.

De editione: *Sancti Ieronimi* (vel potius *Ruffini*) *exposicio in simbolo apostolorum ad papam Laurencium, impressa Oxonie et finita a. Domini.* M.CCCC.LXVIII. (siue, vt Middleton legendum, LXXVIII. et notam a. LXVIII. mendosam statuit,) 8. liteque inde orta, et de edit. dubia, Oxon. 1498. 8. v. *Schoenemann* I. pag. 584 sq. et *Panzer* II. p. 243. et 244.

Idem cel. *Panzer* I. pag. 271. diligenter agit de edit. *D. Hieronymi vitae Sanctorum Patrum.* In fine: Per clarissimum medicum — — magistrum Pantalionem Perque Iohannem Fabri galicum egregium artificem. De Vitis Sanctorum patrum volumina in Casellarum oppido, (h. e. Casseiis prope Taurinum,) feliciter impressa sunt. Anno domini M.CCCC.LXXV. (1475.) 4.

Epistolarum b. Hieronymi presb. omnes partes vno volumine contentae. In fine: — Nurnberg per Anthonium Koberger. a. 1495. fol.

fol. Eſt repetitio Baſileenſis edit. v. *Panzer* II. pag. 218.

Ad pag. 644. *lin.* 11.

Poſt vocc. *antiquam ſ. l. et a.* adde: *quae a cl. Schnitzero ſic citatur. S. Hieronymi Cardinalis Presbyteri vitae patrum Sanctorum Aegyptiorum, etiam eorum, qui in Scythia — et Meſopotamia morati ſunt.* Num eadem ſit, quae in *Baumgartenii* libro cit. deſcribitur, ignoro et paene ſubdubito. In Baumgart. libro ita memoratur initium libri: *Incipit prologus in vitas ſanctorum patrum:* in fine: *explicit liber quintus de vitis ſanctorum patrum. Deo gratias.* Haec autem editio conuenire videtur cum ea, quam *Schoenemann* ſub Rufino tom. I. pag. 603. deſcribit, vbi etiam p. 602. poſt Fontaninum in cauſſas inquirit, cur Rufinianis patrum vitis interdum Hieronymi quoque nomen ſit praefixum, et plures recenſet editiones.

In cenſura libri Schoenemann. in Jen. A. L. Z. ſupra ad Ambroſium cit. additur editio ſ. l. et a. *Hoc opere continentur ordine libri ſubſcripti. D. Hieron. epiſtolae duae, haec ad Athletam, illa ad Heliodorum. M. Baſilii de inſtit. opuſc. Platonis Axiochus* etc.

Ad pag. 645. *lin.* 16.

De ſtricta diui Hieronymi vita carmen ſapphicum. In fine: Impreſſum Lipzk. per Iac. Thanner. 1504. 4.

In

In epistolam *Hieronymi* ad Niciam commentarioli duo *Io. Murmellii*, in quibus traduntur scribendis eleganter epistolis idonea. Ex epistolis eiusdem diui Hieronymi — selectae orationes. Coloniae in off. liberorum Quentel. 1505. 4. *Panzer* VI. p. 356. nr. 78.

Petri Pauli Vergerii de ingenuorum educatione liberorum —. *Plutarchi* de institutione filior. *M. Basilii* de legendis gentilium libris. *D. Hieronymus* de obedientia filiorum erga parentes. Eiusdem *D. Hieron.* de contemptu mundi epistola. Omnia correcta et in concinniorem formam redacta per *Io. Baptist. Bonetum* Brixian. Brixiae per Io. Ant. Brixian. 1511. 4. *Panzer* VI. pag. 340. ex Gras. Merkwürdigk. p. 245.

Contenta in hoc libello. Isidorus de sectis et nominibus haereticorum. *D. Augustini* libellus aureus de fide et operibus. *S. Hieronymi* liber de perpetua glorioss. Virg. Mariae virginitate. *Eiusdem* epistolae contra Vigilantium de venerandis sanctorum reliquiis. Argentor. ex offic. Io. Grieninger. 1523. 4. v. *Panzer* VI. p. 101. — *Hieron.* epist. ad Eustochium de custodienda virginitate, ex ed. Erasmi. Colon. 1517. 4. cuius notitiam suppleuit censor in Jen. Allg. Litt. Zeit. loco supra citato.

De illustribus ecclesiae scriptoribus. Authores praecipui vett. 1. *D. Hieronymus Stridonen-*

donensis presb. — — *opera Suffridi Petri*, Leouard. Colon. 1580. 8. v. plura in tom. I. prolegg. pag. 35 sqq. vbi quoque de *Miraei* et I. A. *Fabricii* bibl. ecclesiast. agitur.

Ad pag. 645. *lin.* 27.

Loco 1520. leg. 1526. de qua rara edit. v. *Meuselii* Historisch-litterarisch. Magazin II. p. 190. et *Panzer* A. T. VI. p. 253. Tres autem priores illius editionis tomi e prelo exierunt a. 1524. (v. *Panzer* VI. p. 242 sq.) tom. IV. — VIII. a. 1525. et tom. IX. cum titulo generali, a. 1526. Quare caueas, ne putes, plures esse diuersorum annorum editiones quorumdam Hieron. librorum.

Loco *Paris. 1533. Schoenem.* p. 500. ex cat. libr. impress. musei Britann. tom. I. ponit not. a. 1534. et ibid. recenset Opp. *Hieron.* ex vltima Erasmi recognitione Basil. typis Hieron. Froben. et Nic. Episcopii. 1537. fol. tom. IX. — et p. 503. ed. Erasmi, Basil. 1565. per Nic. et Eusebium Episcopios. tomi IX. voll. III.

Ad pag. 646. *lin.* 6. *sqq.*

De edit. *romana* ap. Paulum Manut. 1566. 1571. 1572. tom. IX. fol. v. *Schoenem.* pag. 503 sq. et 506. — *Mariani Victorii* edit. Paris. 1608. fol. IV. tom. quam commendat, et, quae cum aliis comparetur, dignam censet *Simon.* in Lettres choisies, tom. I. lettr.

lettr. 34. non esse meram romanae editionis repetitionem, sed multa habere peculiaria, docet *Schoenem.* p. 508 sqq. — Editio *Colon. Hier.* Opp. ex rec. Mariani Victoris Reatini, a. 1616. fol. tom. IX. cum indice, est in bibl. Erlang. acad. — Editio Parisin. tom. III. ex edit. Mar. Victorii, 1624. (vti scripsit Schoenemann, non, vti Hamberger. dederat, a. 1623.) instructa quoque est adnotatt. Henr. Grauii et aliorum et emendatt. Andr. Schotti: quae et alia etiam adcesserunt edit. Paris. 1643. fol. IX. voll.

Tribbechou. ed. Francof. et Lips. apud Christ. Genschium, 1684. constat XII. voll. vltimus autem complectitur indices nouos quadruplici serie distinctos. Conf. acta erudit. a. 1684. m. Aug. p. 343 sqq.

Io. Martianay, antequam emitteret Opp. Hieronymi, praemisit speciminis loco, *Prodromum* siue epistolam ad omnes V. D. et studiosos cum epistola *S. Hieronymi* ad Sunniam et Fretelam castigata ad MSS. codd. optimae notae ac multiplici obseruationum genere illustrata. Lutetiae Paris. 1690 4. (v. acta erudit. 1695. m. Mart. p. 95.) De illo prodromo ipsaque edit. subsequuta copiosus est Shoenemann pag. 513 — 522.

Ad pag. 646. lin. antepen.

Leg. *castigata*, loco, *castigatus.*

Ad

Ad pag. 649. *sect.* 6. *lin.* 7.

Contra Clericum *Martianay* acuit quoque calamum in tom. III. opp. post commentar. in IV. prophet. maiores p. 1138 sqq. scripsitque *eruditionis Hieronymianae defensionem adversus Io. Clericum*, II. capp. in priore agit de absoluta Hieronymi eruditione deque imperitia singulari Io. Clerici; in posteriore, de sinceritate et vtilitate editionis nouae operum S. Hieronymi; deque imperitia et maleuolentia Quaestionum Hieronymianarum Io. Clerici, cum indice aliquot insigniorum mendaciorum et fallacium conclusiuncularum Io. Clerici.

In *Montfauconi* Biblioth. bibliothecarum MSSt. vol. I. p. 146—155. sunt: *Variae lectiones ad chronicon Eusebii S. Hieronymo interprete:* ex quatuor MSStis bibl. Vaticanae notatis 241. 242. 243. 245. qui sunt XIII. et XIV. saeculi. Et collati sunt cum editione Scaligeri Lugduni-Batau. emissa a D. *Claudio Stephanotio*, congregationis S. Mauri procuratore generali.

In actis eruditor. Lips. a. 1711. m. Iun. p. 269 sqq. est notitia codicis fere vnici, qui continet *Hieronymi* commentarium mstum in Iobum, et Amstelodami in bibl. Marci Meibomii exstat: cui notitiae addita sunt excerpta, a Relandio facta, ex illo commentario, qui putatur esse S. Hieronymi, subiunctis paucis notis,

notis, quibus loca aliquot perperam vel in codice vel in transmisso exemplo scripta emendantur. — Ibid. pag. 513. est continuatio excerptorum ex illo codice Meibomiano. Tum a. 1712. m. Ian. p. 21—26. legitur C. A. H. (h. e. *Heumanni*, qui etiam notas supra memoratas adscripserat,) ἐπικρισις in specimen commentarii MS. in Iobum, Hieronymo tributi: atque Heumann. primum pluribus argumentis demonstrare studuit, commentar. istum perperam tribui Hieronymo. Tum in suspicionem adducitur admodum probabilem, collato commentario in Threnos, (qui exstat in V. tomo Opp. Hieronymi, et non solum iamdudum vindicatus est Rhabano Mauro, sed etiam inter Rhabani opera editus,) cum commentario illo in Iobum insto, indoctis et ridiculis interpretationibus pleno, huius commentarii auctorem fuisse Rhabanum Maurum. Denique subiungit aliquot emendationes codicis Meibomiani supra neglectas. — Versiones saec. XV. factas recensent cel. *Panzer* in A. T. passim et *Maittaire* v. indices, h. v. — *italicas* in specie, quae permultae sunt, *Paitoni* in Bibliot. saepius laudata, tom. II. pag. 123—148. — De *anglica* selectarum epp. Hieronymi versione, Londin. 1630. 4. et aliis scriptis ad Hieronymum pertinentibus in Angliaque editis v. *Brüggemann* View etc. p. 740 sq.

Ad

Ad pag. 649. *lin. vlt.*

Remigius Cellier in Histoire generale des Auteurs sacr. et ecclesiast. tom. X. (Paris. 1742. 4.) cap. VIII. agit de Hieronymo, et in art. IX. exhibet iudicia de scriptis Hieronymi lata, idemque recenset varias Opp. ipsius editiones. Praestantissimam tamen omnium habet Parisinam, a Io. Martianaeo curatam: Veronensem quidem, iudicat, correctam esse tum ex ingenio, tum ad fidem codd. msstor. sed emendationes maxima ex parte meris niti coniecturis, quarum multae sint aperte falsae: textum multis scatere mendis typographicis, nec pauca inutilia in illa contineri. — Hieronymus aliique vett. scriptores defenduntur contra Moshemium a *Io. Chapman* in Miscellaneous Tracts relating to Antiquity. Londini 1743. 8.

Sebastian. Dolci Maximus Hieronymus vitae suae scriptor, siue de moribus, doctrina, et rebus gestis D. Hieronymi — commentarius. Anconae 1750. 4.

Hieronymus Stridoniensis, interpres, criticus, exegeta, apologeta, historicus, doctor, monachus. Symbola ad historiam saeculi IV. ecclesiasticam. (auctore M. *Engelstoft.*) Hauniae 1797. 8. Valde laudatur, additis paucis monitis, in ephemer. litter. Gotting. 1798. nr. 47. p. 462 sqq. — *Thom. Harmer* scripsit Obss. in Hieron. in: Observations on di-

vers Paſſages of Scripture etc. Londini 1787. 8. vol. III. — *Franc. Florius* in libr. de quodam Hegeſippi fragmento etc. (Bonon. 1793. 4.) pag. 92—98. varia Hieronymi loca ſecundum edit. Vallarſii vel emendauit, vel vindicauit illuſtrauitque.

Ad pag. 650 ſq.

De *Pelagio* eiusque vita, doctrina ſcriptisque genuinis et vel plane deperditis, vel quorum ſuperſunt fragmenta, atque editionibus, plerumque inter Hieronymi opera, late diſſeruit cl. *Schoenemann* tom. II. pag. 423 — 462. Adſerit igitur Pelagio ſcripta, quae etiam nunc ſuperſunt integra, 1) expoſitionum in epiſtolas Paulli libros XIV. ſed, vt nunc proſtant, paſſim, praecipue in epiſtola ad Romanos, per Caſſiodorum repurgatos, et olim, vti duo ſequentes, Hieronymo tributos. 2) epiſtolam ad Demetriadem, ſcriptam circ. a. 412. et 3) *libellum fidei ad Innocentium Papam*, ſcr. a. 417. olim inſcribi ſolebat *Hieronymi explanatio ſymboli ad Damaſum.* Tum octo deperditorum librorum, quorum fragmenta, ab Auguſtino maximam partem ſeruata, adhuc exſtant, titulos ſedesque indicat. Ad libr. plane deperditos refert libros III. de trinitate et tres epiſtolas. Epiſtola autem ad Celantiam, num tribuenda ſit Pelagio, dubitare videtur.

Idem pag. 457. recenſet *Io. Launoii* Conſtantienſis, Pariſienſis Theologi, diſſertat. de vero auctore *Profeſſionis fidei*, quae Pelagio, Hieronymo et Auguſtino tribui ſolet, in eius Operum edit. Colonienſi 1731. tom. II. part. II. pag. 305 — 324. vbi cap. VII. vindicatur Pelagio.

Confeſſio ſeu *libellus fidei* a *Pelagio* ex Oriente Romam miſſus ad ſedem apoſtolicam, in *Io. Garnerii* diſſertatt. ad *Mar. Mercatoris* opera. Pariſ. 1673. fol. Diſſ. V. de libellis fidei editis a Pelagianis. pag. 307 — 309. Garnerius vt plurimum ſubſcribit Launoii ſententiae, in paucis tamen ab eo diſcedit; ſed v. *Schoenem*. p. 460 ſq.

Pelagius's Creed ſent with a Letter to Pope Innocent but finding him dead, translated and illuſtrated by W. Wally in eius Hiſtory of Infant-Baptism. part. I. cap. 19. §. 29 et 30. Londin. 1705. 8. — In linguam latinam transtulit illud opus *Io. Lud. Schloſſer*. Bremae 1748. 4. II. voll. in quorum primo p. 372 — 391. ipſe textus illius ſymboli, adiuncta verſione anglica, notis autem Wallii latine textui ſubiectis, cum Schloſſeri animaduerſionibus in margine imo exhibetur.

A *Brüggemanno* View etc. pag. 759 ſqq. adhuc memorantur: A Preſervative, or Triacle againſt the poyſon of *Pelagius*, lately re-

newed and ſtirred up again by the furious ſect of the Anabaptiſts. By *William Turner*, M. D. Lond. 1551. 8.

Thomae Bradwardini — de cauſſa dei, contra Pelagium, et de virtute cauſſarum — libri tres — — opera et ſtudio *D. Henrici Sauilii* — ex ſcriptis codd. nunc primum editi. Londini, ex off. Nortoniana ap. Ioh. Billium. 1618. fol.

Acta aduerſus *Pelagium* et Celeſtium, ex fide trium codd. msst. edita in *Vincentii Lirinenſis* Commonitorio. Cantabrig. 1687. 12. p. 300—312.

Peſtiferae aduerſus dei gratiam a *Pelagio* Britanno in eccleſiam inductae haereſeos hiſtoria, in *Iac. Vſſerii* Britannicarum eccleſiarum antiquitatibus. Lond. 1687 fol. cap. VIII—XII.

Pelagii vita in *Georg. Mackenzie* Lives and Characters of the moſt eminent Writers of the Scotſh Nation. Edimb. 1708. fol. pag. 1—16.

De *Pelagio* eiusque doctrina v. quoque *Ed. Stillingfleet* origines britannic. tom. III. Opp. Lond. 1710. fol. pag. 112—117. — *Io. Leland.* commentar. de ſcriptor. Britannicis, ex ed. *Anton. Hall.* Oxon. 1709. vol. I. 8. pag. 33. — *Lardneri* Credibility of the Goſpel Hiſtory. part. II. vol. XI. cap. 125. p. 47 ſqq. Lond. 1754. 8.

Ad

Ad §. 63.

Aurelius Augustinus.

Ad pag. 653. *sect.* 3 et 4.

Acta agerem, finesque migrarem, si post Caueum, Dupin, Tillemont, Fabricium, Oudinum, Ceillerium aliosque ab Hambergero et Saxio laudatos viros doctos vitam Augustini persequerer, aut omnia eius scripta, horumque codices atque editiones enarrarem, nedum recenserem. Atqui vtut cl. *Schoenemann* in Bibl. patrum latin. histor. litteraria, tom. II. p. 8 — 363. in exponenda vita, praesertim in annalibus editionum, versionum atque codicum conficiendis diligentissime versatus, superiorum sedulitatem ac solertiam vicisset: tamen, quod tanta editionum copia haud mirandum, multo minus culpandum est, aliis amplum reliquit spicilegium. Sic censores illius tomi in noua bibl. vniuers. germ. bibliotheca Kilon. vol. XVII. part. II. fasc. V. pag. 279 sqq. inprimis in Ienens. A. L. Z. a. 1798. n. 43. et 44. pag. 338 sqq. Schoenemannianam editionum notitiam vel correxerunt vel amplificarunt. Quam ingens numerus sit editionum, quae vel saec. XV. prelis exierunt, cognosces ex *Maittarii* A. T. eorumque indice, s. tom. V. part. I. p. 91 — 94. inprimis ex cel. *Panzeri* A. T. et indice, s. vol. V. pag. 57 — 61. nec paucas saec. XVI. vsque ad a. 1536. editiones reperies in vol. VI. et

ſqq. paſſim curateque memoratas. *Clement* in Bibl. curieuſe, hiſt. et crit. vol. II. p. 260—282. permultas, easque rariores edd. copioſe recenſuit: haud paucas late deſcripſit cl. *Foſſius* in catal. bibl. Magliabecchianae. add. cat. *Pinell.* I. nr. 530 — 553. *Melch. Lud. Wi-dekind* ausführl. Verzeichniſs von raren Büchern part. I. pag. 258 — 265. et alios, qui de libris rarioribus expoſuerunt. De verſionibus *italicis* vide *Paiton.* in Bibl. degli autori — volgarizzati, tom. I. pag. 9 — 40. et de *anglicis* cl. *Brüggem.* View etc. p. 748 ſqq. ex quibus Schoenemanni notitia poteſt interdum corrigi et valde locupletari. Quapropter ad illos et reliquos, quos in Notitia iam laudaui, libros praeſtat ablegare lectores et pauca tantum addere, quam longa nudaque enumeratione et repetitione editionum verſionumque aliis creare moleſtiam. Primum igitur *codd. msst.* qui cuſtodiuntur in bibl. acad. *Erlang.* maximam partem membran. et multi, nec nominantur a Schoenemanno, breuiter commemorabo. — *Auguſtinus* in omnes Pſalmos, in ſeptem codd. tomisue, — Flores in epp. Paulli ad Romanos, Galatas, Epheſios, Philipp. et Coloſſ. et ad Corinthios collecti a *Petro* prouinciae Tripolitanae abbat. II. codd. — Flores *Bernardi* Clareuall. et *Auguſtini.* — *Auguſtini* liber exhortatorius. — de ciuitate dei explicatus a Thoma Walleis. — de principio epiſt. Ioannis. — ad matrem ſuam. —

in

in Genesin ad litteram. (*Hocker* in cat. bibl. Heilsbronnens. p. 6. monuit, illum codicem esse lectionum ab edit. Colon. discrepantium valde feracem, et speciminis loco quasdam adtulit varias lectiones.) — de moribus eccl. — de definitionibus rectae fidei. — de vera innocentia. — Epistolae de mirabilibus S. S. *) et alia August. opuscula in vno volumine. — Confessiones L. 13. II. codd. — liber quaestionum 83. — octo quaestiones. — quaestiones quaedam. — Quaestiones V. et N. T. in tres partes diuisas, quibus quartam addiderunt, XXV. quaestiones complexam, sed spuriam Louanienses *Hilario* Diacono adiudicantes. De his et aliis quaestion. v. Schoen. p. 53. et 54. — Epist. ad Deogratias; — de praedestinatione. — de agone. — de doctrina christiana. — in epistolam ad Romanos epistola. — de coniugio. — Intentiones. — de anima. — de Pascha. — de consensu euangelist. — de sermone in monte habito. — catalogus Augustini librorum. — Sermones, in tribus diuersis codd. **). — Excerpta ex Augustino, in tribus diuersis codd. — de spiritu et anima. — lib. cathol. fidei. (sed v. Schoenem. pag. 55.) — Augustini

*) De mirabil. S. S. libri III. sunt incerti auctoris, qui post a. 700. vixisse perhibetur.

**) Qui sermones dubiis etc. adnumerentur, eos indicat Schoenemann p. 51 sq.

ſtini vita, auctore Poſidonio. — de trinitate et alia opuſc. in vno codice. — de libero arbitrio. — de correptione et gratia. — de praedeſtinatione contra Pelagianos. — Enchiridion. — de mirabilibus Bibliae. — auctoritates. — In vno *chartaceo* quondam Heilsbron. cod. eſt dialogus inter animam et b. virginem. — In bibl. quondam Iobſtiana ſunt codd. chartac. 1) ſpeculum mortis. (eſt incerti auctoris.) — 2) Epiſtolae. 3) Auguſtin. de morte Hieronymi cum epiſt. Cyrilli. (Suppoſititiae habentur) — De cod. membr. ſaec. XII. qui *Auguſtini* libros de ciuitate dei complectitur et in bibl. ſcholae prouincialis Portenſis adſeruatur peculiarem commentationem ſcripſit *Frider. Gotthilf Freytag.* Lipſiae 1747. 4.

Schoenemannus cum aliis diuidit Auguſtini ſcripta in genuina, deperdita et ſpuria, ſuppoſititia dubiaque. Scripta *genuina,* ſeruato *Retractationum* ordine, numerat 122. (omiſſus tamen eſt p. 38. poſt num. 51. opuſc. *de S. Virginitate.*) *Deperdita,* duce Caueo, 12. Ad *ſpurios dubiosue* libros refert 83.

Ad pag. 654. *ſect.* 4. *lin.* 13.

De edit. libri *de arte praedicandi, Mentel.* v. quoque cel. *Panzer* I. pag. 67. qui aliam eiusdem libri diuerſam indicat editionem typis Mentelii ſ. l. et a. in fol. — De edit. eiusdem libri *Mogunt.* ſ. l. et a. et de ed. Mogunt.

Auguſt.

August. (vel potius *Honorii Augustodunensis*) libr. de verae vitae cognitione, (quam edit. Moguntin. *Würdtwein* in biblioth. Moguntina pag. 88. a. 1466. adserit,) v. *Panzer* II. p. 138. et 139.

Ad pag. 655. *lin.* 13.

Editionem *de virginitate* s. l. et a. ipse habeo. Meum exemplum conuenire videtur cum eo, quod cl. *Panzer* vol. IV. p. 89 sq. (vbi plura Augustini opusc. sine l. et a. enumerat,) nr. 125. describit, et cuius typi proxime ad illos accedere opinatur, quibus vsi sunt Moguntini: nec differre videtur ab eo, quod cl. *Strauss* in Monumentis citatis p. 66. profert, qui vero nescio an foliorum numerum minus recte indicarit: totum enim opus, scribit, *octodecim* foliis esse absolutum; quum meum exemplum constet XXI. foliis: et totidem etiam numerat cel. Panzer. in suo exemplo. Initium est: *Incipit liber beati augustini epi de scta virginitate. Hirschingius*, Professor quondam Erlang. ex cuius bibl. in meam transiit iure emtionis exemplum, in fronte ex epistola viri cuiusdam docti refert, Braunium putasse typos esse Colonienses, sed dissensisse et Am Ende et amicum, cui posteriori subtiles et minutiores typi videantur, similes italicis, potissimum iis, quibus Vindelin. de Spira in primis suis libris sit vsus. — De editione eiusdem lib. *Lubec.* 1490. 8. v. *Io.*

Henr. von Seelen ſelecta litterar. pag. 619. Plura variaque Auguſt. opp. ſaec. XV. *Coloniae* ſine indicio l. et a. typis expreſſa indicat *Panzer* I. p. 326. nr. 378 — 384.

Enchiridion ſ. l. et a. fol. quod Schoenemann p. 296 ſq. ex Seemillero I. p. 156. adfert eſt quoque in bibl. Erlang. inter libros Iobſtianos: prodiit quoque ſ. l. et a. (Coloniae typis Vlr. Zell.) in 4. et (Moguntiae typ. Io. Fuſt et Pet. Schoiffer.) in 4. v. *Panzer* l. c. et II. p. 140. — Notanda eſt editio: *D. Aurelii Augustini* Enchiridion — liber vtiliſſimus — multis mendis et gloſſematis, quibus antea ſcatebat, ex veteri msto repurgatus et commentariis illuſtratus per *Lamb. Danaeum.* Geneuae ap. Euſtath. Vignon. 1575. 8. — auct. ibid. 1579. 8. et in opuſc. theologicis *Lamb. Danaei* ibid. 1583. fol. pag. 729 ſqq.

Ad pag. 655. *lin.* 27.

Confeſſionum libr. edd. recenſet *Schoenem.* pag. 235 ſqq. Sed quam ego nominaui ed. Auguſt. Vindel. 1475. et *Zapf* in Augſpurgs Buchdruckergeſch. I. p. 34. Murrii fide adtulit, ea valde dubia et in nomine vrbis error commiſſus eſſe videtur, nec *Panzer.* eam mentione dignam cenſuit. Contra libros illos *Mediolani* 1475. typis Ioan. Theuton. (non, vt Saxius putabat, Ioan. Wurſter. de Cam-

Campidonia,) docent Schoenemann *), cum primis *Panzer* II. p. 22. et catal. *Pinell.* I. p. 91. vbi cel. *Morell.* in not. aliam *Confessionum* edit. sine l. et a. fol. describit: quam quidem edit. principem *Panzer* I. p. 68. inter libros refert, qui Argentorati typis Io. Mentelii excusi sunt. — A Schonemanno omissas *Confessionum* edd. addit censor in Jen. A. L. Z. nr. 44. p. 346. sequentes, Colon. 1683. 12. — Lipsiae 1748. med. 8. — Viennae 1770. 8. — latin. cum gallica versione notisque historicis et chronologicis R. P. D. R. Bened. de la Congregation de S. Maur. Paris. 1741. 8. II. voll. (v. Journ. des Sçavans, Octobr. 1741. p. 250.)

Editt. *enarrationum in Psalmos* recenset *Schoenem.* p. 317 sqq. Sed notandum est ed. ab eo memoratam *Basil.* 1494. non *Basileae*, sed *Venetiis* typis esse expressam, et edit. Basil. per Amerbach. a. 1495. esse suspectam. De *Basil.* autem edit. Amerbach. a. 1497. diligenter agit *Freytag.* in adparatu litterar. II. p. 874 sq.

Ad

*) Censor in Bibl. vniu. Kil. p. 282. laudat Memorie per servire all' Istor. lett. tom. XI. in Catalogo ragionato di Libri del Quatrocento, vbi auctor quoque contra Saxium disputans, suspicatur, typis Io. Lignani excusam esse illam edit. Mediolan.

Ad pag. 656. *lin.* 26.

De illa *epistolar.* edit. a. 1493. quam ipse habeo, conf. *Freytag.* l. m. pag. 873 sq. — De reliquis *epistolarum* edd. v. *Schoenem.* p. 320 sqq. Censor Jen. l. c. p. 348. alias excitat editt. n. edit. s. l. et a. fol. (quam *Panzer* I. pag. 68. Argentorat. typis Mentel. excusam tradit.) et Venetiis per Bernardin. Benalium sine nota anni. 4. quam etiam *Panzer* III. p. 496. citat., Exemplum edit. s. l. et a. fol. est in Erlang. bibl. inter libros Iobstianos. conf. *Braun* notitia — de libris — in bibl. ad S. S. Vdalr. et Afram etc. I. pag. 10 sq. — Recentiores edd. sunt: *S. Aurel. Augustini* et aliorum quorumdam ad ipsum vel eius caussa scriptae epistolae CCLXXVIII. cum appendice supposititiarum, variis lectt. aliisque marginalibus et indicibus — editae cura *Lucae Frid. Reinharti,* Norimbergensis, S. Theol. in vniuersit. Altdorfina P. P. Francof. sumt. Ioan. Crameri 1668. 4. —

S. August. — ad Optatum episc. Milevitanum de natura et origine animae epistola secunda. Accessit eiusdem S. August. epistola de poenis paruulorum, qui sine baptismo decedunt, scripta ad Petrum et Abraham. Prodeunt nunc primum ex bibl. — S. Benedicti inferioris Austriae Gottwicensis. Viennae Austriae typis I. Petri von Ghelen 1732. fol. mai.

mai. — et anno seq. ibid. ap. Io. Ad. Schmid. bibliopol. Noribergens. — *August.* epp. duae, recens in Germania repertae, notis criticis, historicis et chronologicis illustratae opera et studio *D. Iac. Martin.* Paris. 1734. fol. — Eaedem cum versione gallica notisque. Paris. 8. — De reliquis versionibus Gallo-francicis v. *Schoenem.* p. 327 sqq.

Sermonum et *homiliarum* permultas edd. recensuit aut excitauit idem *Schoenemann* pag. 328 sqq. nec paucas tamen suppleuit censor Ienens. p. 348. *Sermonem I.* et *sermonem VI.* de natiuitate Christi, in *Christiani Daumii* in diuorum patrum — Homiliis ac meditatt. in Festum natiuitatis I. C. iam in Notitia laudaui.

Antiquus de epiphania domini sermo, qui in vetusto quodam cod. S. Augustino tribuitur, primum editus est a *F. O. Menken* in Miscell. Lipsiens. nouis, vol. IX. part. III. p. 482 sqq.

Ad pag. 636. *lin. vlt.*

Schoenem. notitiae p. 342. add. *Soliloquium*, (Augustae Vindel. char. goth. Gunth. Zaineri) 1473. fol. v. bibl. Schwarz. II. p. 120. *Panzer* I. p. 103. — s. l. et a. vid. *Seemiller* l. c. IV. p. 147. fin. — Winterbergae in Bohemia, per Io. dictum Alacraio. 1484. 4. — *Io. Aloysius Mingarelli* in Veterum Latinorum opusculis nunquam antehac editis, euulgauit *Soliloquiorum* ad Augustinum aucto-

auctorem vulgo relatorum caput nouissimum. Bononiae 1751. 4. mai. p. 197 sqq. — Plurium versionum *italicarum* edd. indicauit censor Ien. p. 342. fin.

Ad pag. 657. et 658.

Editt. *de ciuitate dei* *) recenset *Schoenem.* p. 265 sqq. sed censor *Ienens.* p. 346 sq. addit edd. Paris. 1479. fol. — Louanii per Io. Paderborn. de Westphalia. 1495. fol. (de quibus et reliquis etiam cel. *Panzer* in A. T. agit.) **) — Lugd. 1560. 8. — *August. de ciui-*

*) De quo libro v. *Huetium* in Huetianis art. X. Amstel. 1723. mai. 12. coll. *Stolle* in Nachrichten von den Büchern — in der Stollischen Bibl. vol. I. p. 678 sqq. (iterum in parte XVIII. p. 155.) inprimis p. 684. et ibid. p. 689. in censura libri: Melange critiq. de Litterature — de feu Mr. Ancillon. Basileae 1698. 12.

**) Idem *Panzer* in vol. VI. p. 179. ex Schnitzer l. c. V, p. 29. et bibl. Roloff. I. p. 275. refert edit. *D. Augustini libr. de ciuitate dei XXII* In eosdem commentaria *Thome valois* et *Nicolai triueth.* cum addition. Iac. Passavantii. Et *theologice veritates Franc. Maronis.* In fin. *Basileae ex aedibus impressoriis (Io. Amerbachii)* a. M. D. V. fol. — De ed. *Veneta* 1475. v. cl. *Reuss* in Beschreibung merkwürdiger Bücher auf der Vniversit. Bibl. zu Tübingen. (Tubingae 1780. 8.) p. 69 sqq. qui maximam partem praefat. Iensoni recudendam curauit.

ciuitate dei libri XXII. veterum exemplarium collatione nunc demum castigatissimi facti. eruditissimisque doct. *Ludou. Viuis* commentariis illustrati. Geneu. 1622. 8. — *Augustini* libri XXII. de ciuitate dei castigati et illustrati opera Monachorum Paris. S. Mauri. In hac Veneta editione accedunt collationes *Ios. Blanchini,* Monachi Veronens. Venetiis. 1732. fol.

Augustini liber de musica est quoque in libro: *Veterum aliquot* de arte rhetorica traditiones, de tropis inprimis et schematibus verborum et sententiarum non aspernenda *opuscula* etc. Basil. 1521. 4. adnotante cl. *Müllero* in ephem. litterar. Erfurt. a. 1800. nr. 25. p. 194. ad supplendam notitiam Panzer. operis in vol. VI. p. 223. n. 307.

Ad pag. 659. *lin.* 25.

Collectiones opusculorum quorumdam, quorum commemoratio desideratur in Schoenem. narratione, censor Ienens. addit seqq. vt et versiones omittam, et edd. multas singulorum opusculorum, (coll. Panzeri A. T.) s. l. et a. (Spirae.) min. 4. — s. l. et typographi indicio. 1472. 4. — s. l. et a. mai. 8. — Venetiis per Pelegrinum de Pasqualibus de Bononia. 1482. 8. (sed *Panzer* III. p. 184. legendum suspicatur 1492. 4.) — per Richardum de Paffroedi. Dauentriae 1483. 4. — Brixiae, Angelus Britannicus de Pallazolo. 1488.

1488. min. 8. — Coloniae. Io. Gymnic. 1530. 8. — Parif. Frid. Leonard. 1664. 4. — In vol. V. Bibliothecae patrum afceticae. Parif. ap. Frid. Leonard. 1665. 4. — *August.* opufcula quaedam felecta. 1726. 8. III. voll.

August. Meditationes, foliloquia et manuale: collatione Msst. exemplarium emendata et annotatis paffim S. S. allegationibus aucta. Colon. ex offic. Birkmannica. 1594. 12. — Meditat. Soliloquia et manuale. Romae per Barth. Lupard. 1672. 8. — Manuale et Soliloquia funt quoque translata a *Neophylo Rhodino* in linguam neo-graecam. Romae, typis Propag. 1637. 12.

Ad pag. 659. *lin. vlt.*

Legendum effe videtur 1483. v. *Panzer* III. p. 195. et in Jen. A. L. Z. l. c. pag. 339. Namque *Venet.* 1484. 4. alia pluriumque opufculorum collectio prodiit. v. *Panzer* III. p. 209 fq. et alios bene multos ab eo citatos: add. *Schoenem.* p. 75 fq. vbi tamen alius collectionis Venetae eiusdem anni titulus et notitia exhibetur.

Ad pag. 660. *lin.* 6.

De edd. Opp. cura *Erasmi*, Bafil. 1529. fol. — et per theologos Louanienf. in lucem emifforum, tom. X. Colon. Agripp. 1616. fol. v. *Hocker.* Bibl. Heilsbron. p. 139.

139. — Notanda est edit. *Basil.* in officina Froben. per Hieron. Froben. et Nic. Episcop. 1543. fol. XI. tom. quam diligenter recensset Schoenem. p. 107 sqq. — recus. et teste Oudino auctior: Basil. per eosdem typogr. 1556. fol. X. tom. — Basileae per Froben. 1569. fol. XI. tom. v. *Baumgartenii* Nachrichten von merkwürd. Büchern. tom. IX. p. 400 sqq. — Idem Schoenem. pag. 114 sq. edit. Venet. 1552. 4. X. tomis laudat, quam vero *Clement* II. p. 269 sqq. curiosius latiusque describit. Tomi autem IV. V. et VI. in fronte habent notam a. 1551. — tomi VII. VIII. IX. et X. notam a. 1550. — tres autem priores et tom. indicis not. anni 1552. — Paris. ex edit. Antwerpiensi, sed XIII. homiliis auctior. 1586. XI. tom. fol. — Opera per theologos Louanienses emendata. Geneu. exc. Iac. Stoer. 1596. XI. tom. 8. et saepius Parisiis, fol. etiam Colon. Agripp. 1616. v. *Schoenem.* p. 138 sqq. et de edit. Benedictin. Paris. 1679 — 1700. eumdem p. 144 — 180. Conf. *de Sainjore*, (h. e. Richard. Simon,) Biblioth. critique, tom. III. Amstelod. 1710. mai. 8. cap. XI. tum Lettres choisies de M. *Simon* — nouvelle edit. IV. tom. Amstelod. 1730. 8. tom. IIII. epist. V. pag. 34 sq. et *Anton. Vincentii Thuillier* Histoire de la nouvelle edition de St. Augustin, donnée par les P. P. Benedictins de la Congregation de St. Maur. En France. (Paris.) 1736. 4.

Ex *Brüggemanni* View etc. p. 747. missis versionibus, quae multae sunt, anglicis, adhuc memorare iuuat editt. et deinde quosdam alios libros, ad Augustinum pertinentes:

Cuiusdam fidelis christiani epistola ad Christianos omnes. — Subsequitur et D. *Augustini* de miseria ac breuitate huius mortalis vitae sermo etc. Cantabrig. 1521. 4.

Augustini liber de haeresibus. Oxoniae. 1631. 8. — *August.* liber de haeresibus ad Quoduultdeum, cum *Vincentii Lirinensis* commonitorio. Cantabrigiae, 1687. 12. pag. 151 sqq. — Liber de haeresibus — vna cum *Gennadii Massaliensis* appendice. Edidit notisque illustrauit *Eduard. Welchman.* Oxon. e theatro Sheldon. 1721. 8.

Augustini — Confessionum libri XIII. vario commentariorum genere illustrati — opera et studio *Fr. Archangeli a Praesentatione*, sacerd. Florentiae ex typographia Petri Caietani Viuiani. 1757.

Ad pag. 661. *lin.* 23.

De *Sirmondi* Opp. vid. quoque *Neocori* (Küsteri) Biblioth. librorum nouorum, Traiect. ad Rhen. m. Iun. et Iul. 1697. p. 185 sqq. p. 200 et 203 sqq. et m. Aug. ac Sept. p. 285.

Ad pag. 661. *lin. antepen.*

Idem *Teegius* edidit *August.* de spiritu et littera ad Marcellinum librum vnum e recen-

fione

ſione Benedictinor. varietate lectionum animaduerſionibusque breuibus illuſtratum. Lipſiae 1767. 8. — correct. ibid. 1770. 8.

Sermonum plures variae exſtant edd. Et tamen *Denis* XXV. orationes Auguſt. ineditas reperit et vulgauit primus:

S. Aur. Auguſtini — Sermones inediti, admixtis quibusdam dubiis. E membranis ſaec. XII. bibl. Palatinae Vindobon. ſumma fide deſcripſit, illuſtrauit, indicibus inſtruxit *Mich. Denis.* Vindobonae 1792. med. fol. conf. ephem. litterar. Gotting. a. 1794. nr. 132. p. 1325 ſq. — Atque *Franc. Fontani* in Nouis eruditorum ſ. veterum ἀνεκδότων opuſculorum Collectaneis, tom. III. Florent. 1793. 8. e codd. edidit quatuor opuſcula, quorum auctorem fuiſſe Auguſtinum itidem docuit: 1) librum de oratione, pag. 3 ſqq. 2) libr. de quatuor virtutibus charitatis, p. 44. 3) homiliam in IV. Dom. de aduentu, p. 61. 4) ſermonem in circumciſionem dom. pag. 68 ſqq.

Auguſtin. contra ſecundam *Iuliani* *) reſponſionem, operis imperfecti libros VI. ſcripſit, quorum duo libros priores *Menardus*, Iulio-

*) De illo *Iuliano*, epiſcopo Eclanenſi, circ. a. Chr. 418. eius fatis, controuerſiis, ſcriptisque, quorum genuinorum tantum ſuperſunt fragmenta, v. *Fabric.* B. med. latin. tom. IV. p. 195 ſqq. ed. Manſii, *Saxii* Onom. I. p. 485. inprimis *Schoenem.* l. c. pag. 570 — 582.

Iuliomagi Andium propraetor, primus e MSStis edidit, addiditque *Augustini de gestis Pelagii* libr. Lutetiae. 1617. 8. de qua et reliquis editt. v. *Schoenem.* p. 294 ſqq. — Addere iuuat:

Iulians, eines Pelagianiſchen Biſchofs, Widerlegung der Bücher Auguſtins veber den Eheſtand vnd die Luſt. Ein Beytrag zur Dogmengeſchichte in einem deutſchen Auszuge von *Ge. Hieronym. Conrad Roſenmüller,* der Gottesgelahrheit Befliſſenen. Nebſt einer Vorrede von D. I. Ge. Roſenmüller. Lipſ. 1796. 8. Ex II. libr. Auguſtini contra Iulianum excerpta et veluti epitome praemittuntur, quoniam in illis Auguſtini placita de peccato, quod vocant, originali, et praecipua ſyſtematis Auguſtiniani dogmata proponuntur, et de aliis libris Auguſtini contra Iulianum agitur etc. In animaduerſionibus ex Auguſtini reſponſionibus adferuntur memoratu digniora; at de Auguſtino ipſo acerbe interdum iudicatur.

Auguſtini vitam, ſcriptore B. *Iordano de Saxonia,* et quaedam opuſcula fragmentaque Auguſtino perperam adtributa, aut dubia edidit *Iacob. Hommey* in Supplement. patrum etc. Pariſ. 1686. 8. pag. 569 ſqq. et de illis diſſerit.

Longiora ex *Auguſtini* Confeſſionibus et alia breuiora ex eius Retractationibus excerpta, germanice verſa, exſtant in: Bekenntniſſe

nisse merkwürdiger Männer von sich selbst, herausgegeben von *Io. Ge. Müller.* Winterthur. 1793.

Aurelius Augustinus Bekenntnisse. Aus dem Lateinischen veberfetzt von *Adolf Gröninger.* Münster 1798. m. 8. conf. ephem. litterar. Würzburg. a. 1799. nr. 90.

Ad pag. 663. *sect.* 6. *lin. antep.*

Leg. *Cantabrig.* typis academ. — Prostant — Londini 1707. 8. — rec. Londin. 1728. 8. — In Histoire de l'Inquisition et son origine, (auctore Iac. Marsollier.) Coloniae ap. Petr. Marteau. 1693. mai 12. (de quo raro libro v. *Stolle* in Nachricht etc. I. pag. 809 sqq.) p. 60 sqq. de Augustino agitur. — *Ios. Zola*, Prof. emeriti Ticin. de ratione et auctoritate, praecipue S. Augustini in rebus theologicis diss. excerpta ex Augustino Iansenii, cum prologo galeato et scripto Clement. V. P. M. in quo praecipue dogmata de gratia Christi exponuntur. Ticini. 1788. 8.

Saint Austin Religion collected from his own Writings, by *John Breerley.* Lond. 1620. 8.

St. Austin's Religion (per anonymum,) proving out of his Works, that he dissented from Popery. Lond. 1624. 4. — In eodem argumento probando versatus est *Wil. Crompton*, in libro anglice scripto, Lond. 1625. 4.

An Anſwer to Mr. Waterland's Charge of S. Auſtin's Doctrine of the Chriſtian Sacrifice. Londini 1739. 8. — *Nathan. Lardner* in Credibility of the Goſpel Hiſtory, Lond. 1753. 8. part. II. vol. X. cap. 117. p. 198 — 303. Auguſtini vitam etc. enarrat.

M. *Io. Koellner.* diſſ. hiſtor. philoſoph. in qua D. Aur. Auguſtini libri tres de libero arbitrio tractantur, part. I. et II. Ienae 1796. 8. Breuia ſunt excerpta ſecundum capita, in quibus exponitur Auguſtini de libero arbitrio doctrina: cuius ſumma haec eſt, iudice Koellnero, ab Auguſtino hominem habitum eſſe imparem ſuae ipſius emendationi: hinc illum ſemper confugiſſe ad diuinam gratiam; cauſſam vero illius iudicii repetendam eſſe a vita Auguſtini, antea male acta, et in Manichaeorum ſecta, cui in iuuentute erat addictus. — *De retractationibus eruditorum,* (adeoque Auguſtini,) disputat. ventilauit M. *Io. Georg. Neumann,* reſp. Petro Hoiero, Wittenbergae d. XVI. Dec. 1685. 4. — Denique animadvertam, *Auguſtini libros* XV. *de trinitate* in linguam graecam eſſe translatos a *Maximo Planude:* codicem, in quo illi ſuperſunt, Vindobon. deſcribit *Lambec.* in comment. de Bibl. caeſarea, vol. IV. p. 356 ſqq. edit. Kollar. cuius notam et *Fabric.* B. Gr. vol. X. p. 533 ſq. conferes. Fabric. praeterea ex Gesneri Bibl. pag. 509. refert, a Planude quoque

que graece verſos eſſe *libros Auguſtini de civitate dei.*

Ab *Aurelio Auguſtino* diuerſus eſt *Aurelius epiſcopus Carthaginienſis*, a. Chr. 392. cuius *epiſtola ad omnes epiſcopos*, — — — *de damnatione Pelagii atque Coeleſtii haereticorum*, ſecundum reſcriptum Honorii, ſcr. a. 419. ſuperſtes in pluribus Conciliorum collectionibus aut aliorum ópp. nouiſſime in *Andr. Galland.i* Bibl. patrum, tom. VIII. p. 129 ſq. formulis typograph. eſt deſcripta. v. *Schoenemann* l. c. tom. II. pag. 1—7.

§. 64. *ad pag.* 664. *ſect.* 2.

De *Flauio Mallio* v. Saxii On. I. p. 464.

§. 65.

Tyrannius Rufinus.

Ad pag. 665. *ſect.* 2. *et* 3.

Tyrannii Rufini vitam ſcriptaque poſt *Fontaninum* laudatum diligentius atque latius expoſuit, diſceſſione interdum a Fontan. facta, *Fr. Io. Franc. Bernard. Mar. de Rubeis* in docto opere inſcripto: Diſſertationes duae. Prima de Turranio, ſeu Tyrannio Rufino, monacho et presbytero: altera de vetuſtis Liturgicis aliisque ſacris ritibus, qui vigebant olim in aliquibus Foroiulienſis prouinciae eccleſiis. Venet. 1754. 4. Vtrumque inui-

V 4 cem

cem ſedulo contulit, et quae Rubaeus certius vel veriſimilius explicuiſſet, aut adoptauit ſtatim aut adnotauit, atque editt. primum propriorum, dein Euſebii H. E. a Rufino conuerſae duobusque libris auctae; poſtea Rufini hiſtoriae eremiticae ſiue de vitis patrum, (olim ſub Hieronymi nomine ſaepius editae,) denique Baſilii aliorumque Graecorum patrum a Rufino verſorum, curate recenſet cl. *Schoenemann* in Bibl. patr. lat. etc. tom. I. p. 571—639. vnde, qui cupit, ſitim explere poterit.

Ad pag. 666. *nr.* 4. *lin.* 3.

Illam edit. Rom. 1470. ſpuriam quoque habet *Panzer* II. p. 422. et ſuſpicatur, eſſe verſionem Euſebii, Romae 1476. editam.

De *expoſitione in ſymbolo apoſtolorum*, ſub *Hieronymi* nomine edita *Oxon.* M.CCCC.LXVIII. (1468.) 4. (8.) num revera hoc anno prelo exierit, controuerſia orta eſt. *Middleton* in diſſ. de origine typograph. in Anglia notam a. LXVIII. ſtatuit eſſe mendoſam et mutandam in LXXVII. Secus ſentit *Meermann* Orig. typogr. II. p. 26 ſq. arbitrans, Fridericum de Corſellis hunc libr. ſubieciſſe prelo. vid. *Schoenem.* pag. 583 ſq. *Panzer* II. p. 243. et *Brüggemann* View etc. pag. 756 ſq. — *Ruffini* expoſitio in Symbolum Apoſtolorum: ad calcem Opp. S. Cypriani, ed. Io. Fell. Oxon. 1682. fol.

Ad

Ad pag. 666. *lin.* 15.

Illa ed. a. 1474. expreſſa eſt Vltraiecti typis Nic. Ketelaer et Gerhardi de Lempt; *Clement* autem Bibl. cur. tom. VIII. p. 181. male dedit Ioanni de Lignamine, typographo romano, ſecundum *Panzer* III. p. 546. — *Romae* vero apud Io. Phil. de Lignamine a. 1476. illum excuſum eſſe librum, monent *Clement* l. m. p. 184 ſq. *Schoenem.* l. c. et quos hic laudat. Idem multo plures recenſet edd. quarum nouiſſima eſt:

Eccleſiaſticae hiſtoriae Euſebii Pamphili libri nouem *Ruffino* Aquileienſi interprete, ac duo ipſius *Ruffini* libri. Opus in duas partes diſtributum, quarum altera Euſebii, altera *Ruffini* libros continet ad Vaticanos-MSS. codd. exactos, notisque illuſtratos labore ac ſtudio *F. Petri Thomae Cacciari* a Bononia Carmelitae etc. Accedit poſtremae parti eiusdem diſſ. de vita, fide ac Euſebiana ipſa *Ruffini* translatione et cum indice locupl. Romae, typis Anton. de Rubeis. 1740. 1741. II. tom. 4.

Ad pag. 667. *ſect.* 6.

In bibl. acad. *Erlang.* ſunt in cod. membr. Origenes homiliae ſuper Ioſuam cum prologo *Rufini* in 4. (confer *de Rubeis* l. c. pag. 127 ſqq.) et ſub nomine Hieronymi in cod. membr. *Vitae ſanctorum.* v. *Hocker.* bibl. Hailsbronnenſ. p. 7. et 54. et ſupra ad Am-

brosium atque Hieronymum §. 61. et 62. scripta, et de cod. Mediolan. qui continere dicitur aliquot libros Flauii Iosephi de antiqq. iudaicis, *Rufino* interprete, si diis placet, vide *Fontanin.* l. c. pag. 392 sqq. *Ceillier* in Hist. generale des Auteurs S. S. et E. E. tom. X. cap. I. vbi de Rufino agitur, art. VII. et quae adnotaui ad *Fabricii* B. Gr. in capite de Iosepho, vol. V. pag. 22 sq.

Ad pag. 667. *sect.* 7. *lin.* 3.

Rufin. de metris additus est *Prisciani* operibus grammaticis 1472. s. l. et typographi nota. (Venetiis char. Vindel. de Spira,) Fol. v. *Panzer* A. T. III. p. 88. et IV. p. 7.

A *Turranio Rufino* quoque diuersus est *Rufinus* presbyter, quem Romam et Mediolanum miserat Hieronymus, et qui Romae apud Pammachium negasse dicitur *traducem peccati*, iudice *de Rubeis* cap. XIII. pag. 92.

Ad §. 66.

Sulpitius Seuerus.

Ad pag. 668. *sect.* 1.

Sulpitium a. 410. aut aliquanto post, Massiliae diem obiisse, demonstrare adnisus est *Hieron. de Prato* in vita Sulpitii Seueri, praef. eiusd. Opp. Atque summam illius diss. dedit cl. *Schoenemann* in Bibl. patrum latin. histor. litteraria, cap. V. tom. II. p. 368 sq. vbi a pag.

pag. 366 — 410. hiſtoriam vitae, librorum, horumque edd. atque codd. MSS. contexuit. Addere iuuat, in bibl. acad. Erlang. in cod. membr. eſſe *Sulpitii Seueri vitam S. Martini* *).

Ad pag. 668. lin. vlt.

Inter epiſtolas, a Dacherio vulgatas, quintam, ad Paulinum inſcriptam, falſo tribui Severo Sulpitio, eamque iudice Hieron. de Prato praef. §. XXII. potius eſſe *Plebis Circenſis* ad S. Auguſtinum, et hunc ei reſpondere epiſtola CXLIV. in edit. PP. Maurinorum, obſeruat *Schoenem.* pag. 372. — De tempore, quo Sulpit. quasdam ſcripſerit epp. et quando euulgauit vitam Martini, n. poſt a. 400. Martino

*) De *Martino Turonenſi*, mortuo a. Chr. 4°. ſub cuius nomine vnius paginae *Confeſſio fidei de S. Trinitate* circumfertur, aliis tamen diſſentientibus, et de editt. illius v. *Schoenemann* l. c. tom. I. pag. 419 ſqq. Prodiit vero illud opuſculum primum cum aliis opuſculis: *Sulpicii Seueri* de vita S. Martini libri II. *Ottonis Cluniacenſis* de S. Martino, *Gregorii Turonenſis*, edita ab *Hieronymo Clictouaeo.* Pariſ. 1511. 4. — emendat. cura et cum comment. *Thomae Beauxamis*, cum Sulp. Seu. de vita B. Martini. Pariſ. 1571. — tum in Bibliothecis P. P. aliisque collectionibus. — nouiſſime in *Andr. Gallandii* Bibl. vett. P. P. tom. VII, p. 599. coll. eius prolegg. cap. XVIII. pag. XXVI. add. *Saxii* Onom. I. p. 435. et quos ille laudat.

tino d. XI. Nou. a. 400. mortuo, disquirit *de Rubeis* in diff. de Turranio Rufino pag. 79 fqq. et p. 126.

Ad pag. 669. *fect.* 4.

De edit. Sulp. Seu. cum vita Martini Parif. v. fupra ad §. 60. nr. 4. — *Sulpicii Seu.* Opp. omnia. Bafil. 1563. 16. — Bibliotheca hiftoriae facrae veteris teftamenti, feu exercitationes in S. S. et Iofephum, per modum commentarii in *hiftoriam facram Sulpicii Severi*, diftributae II. tomis. — auctore *Chriftiano Schotano*, S. S. L. L. doctore. Franequerae ex offic. Io. Wellenf. 1661 — 1664. fol. II. tom. v. *Schoenemann.* p. 391 fq.

Sulpicii Seueri opera omnia, germanae et antiquae reftituta lectioni, — hiftoricis et chriftianis notatiunculis illuftrata — — opera et diligentia M. *Hieron. Mercier.* Parif. 1675. 8. v. *Schoenem.* p. 393 fqq.

Ad pag. 670. *lin.* 12.

Sulpicii Seueri opera omnia. — (ex rec. Hier. de Prato.) — Acceffer. Epp. VII. fuperiore faeculo euulgatae, quae in ed. Veronenfi defiderantur; in Bibl. PP. et SS. eccl. *Andr. Gallandii*, tom. VIII. pag. 355 — 432. In prolegg. cap. XVI. vita fcriptaque Seueri enarrantur. — De cod. membr. Bibl. Rhenaugienfis, Seueri Sulpitii libr. dialogorum de vita et geftis S. S. *Martini* et *Brictii* epifcoporum

porum Turonenſium, ſaec. X. v. *Ge. Wilh. Zapf* Reiſen in einige Klöſter Schwabens etc. Erlang. 1786. 4. pag. 140 ſq. Secundum illum igitur cod. Sulpic. Seu. ſcripſit quoque *Bricćtii* vitam.

Ad pag. 671. *lin.* 5.

Item in poetis latinis ab Aldo collećtis. Venet. ap. Ald. 1502. 4. — De interpr. *italica* vitae S. Martini, per Beuilaquam, Veronae 1751. 8. — et dialogorum ibid. 1752. 8. v. *Paitoni* Bibl. degli autori — volgarizz. tom. IV. p. 75 ſq. ac *Mazzuchelli* Scrittori d'Italia. vol. II. part. II. pag. 1111. — Leben vnd Thaten des heil. *Martinus*, Biſchofs von Tours — erſten vnd vornehmſten Schutzheiligen der Erzprimatialkirche Deutſchlands zu Mainz, aus dem Lateiniſchen des *Sulpitius Seuerus* veberſetzt, vnd mit hiſtoriſch-philoſoph. kritiſchen Anmerkungen verſehen von einem katholiſchen Pfarrer aus Deutſchlothringen. I. Theil. Saarlouis. 1791. 8.

Ad pag. 671. *ſećt.* 6.

Io. Iac. Burcard. ſtrićturae quaedam ad Sulpicii Seu. H. E. Baſileae 1790. 4. — *Io. Dan. van Hoven* in Campenſibus ſiue ſpicilegiis critico — antiquariis etc. Amſtelod. et Campis 1779. 4. nr. 4. collegit ſpicilegium obſſ. in *Sulpicii Seueri* hiſtoriam ſacram et ſomnium Nebucadnezaris ibidem enarratum.—

Lard-

Lardner in Credibility etc. part. II. vol. X. cap. CXV. p. 183 — 191.

Ad §. 67.

Paullus Orosius.

Ad pag. 674. *lin.* 1.

De edit. *August.* per *Io. Schüssler*, (ita enim nomen scribitur,) v. cl. *Panzer* A. T. I. pag. 101. qui plures laudat eamque etiam principem nominat: — et de *Vicentina* ed. circa ann. 1475. fol. in vol. III. p. 522. — De *Orosio*, eius scriptis, horumque edd. codd. ac versionibus plura dabit cl. *Schoenem.* Bibl. patr. lat. II. p. 481 — 507.

Ad pag. 674. *lin.* 12.

Quam editionem s. l. et a. *Vicentinam* esse, ex Pinelli catal. notauimus, eam *Venetiis* per Leonard. *Basileensem* esse excusam, statuit cl. *Panzer* III. pag. 492 sq. num vero haec, an *Vicentina* s. a. per Hermann. Lichtenst. praecesserit, haud exploratum esse scribit. — Add. edit. *Venet.* a. 1484. fol. per *Erhard. Ratdolt*, quam quidem ex Orlando p. 374. citat *Maittaire* A. T. ind. II. pag. 107. sed omisit *Zapf* in Augsburgs Buchdruck. Geschichte in indice libror. quos Ratdoltus Venetiis ex prelo emisit. — et edit. Venet. per Christofor. de Pensis. 1499. fol. (*Panzer* III. pag.

pag. 456.) — *Colon.* per Hermann. 4. fine anni nota.

Hormesta Pauli Orosii, quam olim patrio sermone donauit *Aelfredus* magnus, Anglo-Saxonum rex doctissimus, ad exemplar Iunianum descriptum edidit *Guil. Elslob.* — Oxoniae 1690. 8. — Eadem versio Anglo-Saxon. cum versione anglica (per *Daines Barrington* et cum notis *Io. Reinhold Forster.*) Londini 1773. 8. vid. *Brüggemann* View etc. p. 761.

§. 68.

Aur. Macrobius Ambrof. Theodofius.

Ad pag. 677. *sect.* 4. *lin.* 6.

Post voc. *fol.* adde: *Venetiis*, opera et impens. Nic. Ienson. Gallici. 1472. fol. v. *Panzer* A. T. III. p. 89. nr. 93. qui plures laudat testes. — Edit. *Brixiensem* ad a. 1483. *die VI. Iun.* refert quoque *Panzer* I. p. 245. ad catal. Pinell. III. p. 116. et Soubise p. 315. prouocans; pag. tamen 246. n. 25. aliam *Brixiensem* edit. per Boninum de Boninis de Ragusia 1485. *die vltimo Maii*, fol. min. memorat, testesque laudat idoneos. Quare error non est in Ernesti notitia. — Eodem a. 1485. fol. Lipsiae prodiit *Macrobius.*

Contra tertia *Brixiensis* editio inscripta: *Macrobius* de Somnio Scipionis; nec non de Saturnalibus libri summa diligentia suo nitori resti-

restituti, in quo plus, quam ter mille errores corriguntur, Graecumque, quod in olim impressis deerat, fere omnibus locis reponitur, *per Anglum Britannicum*, non, (vt in Notitia vitiose scriptum est,) 1521. sed testibus *Hambergero* l. c. et *Panzero* VI. pag. 338. MDI. (1501.) *die mensis Ianuarii* lucem vidit.

Ad pag. 677. lin. vlt.

Macrobius integer, nitidus suoque decori a *Io. Riuio* restitutus, venundatur ab Iodoco Badio et Io. Paruo. Ad calcem: *Parrhis.* accuratione Ascensiana. 1515. fol.

Ad pag. 678. lin. 22.

Edit. Stephan. 1585. 8. (quam in manibus habui,) est inscripta:

Aurelii Macrobii — in somnium Scipionis libri II. *Eiusdem* conuiu. libri VII. De hac editione lege ad Lectorem epistolam *Henrici Stephani*, a quo tibi dabuntur etiam quaedam excerpta ex eiusdem Macrobii libro, quem inscripsit *de differentiis et societatibus graecis latinisque verbi.* Paris. cum priuilegio Caesaris et Gallorum Regis in decennium. Anno MDLXXXV. 8. Excerpta illa sunt ex codice Pithoei, a Lud. Carrione collato; ex quo cod. Macrobius multis locis emendatus est a Stephano, qui tamen fatetur, et dolet, Curionem nonnullis in locis discessisse a codicis lectione. Exemplo meo additae sunt

Hen-

Henrici Stephani Noctes Parisinae, atticis *A. Gellii* noctibus inuigilatae. E viginti septem.

Ad pag. 679. *sect.* 6.

Macrobium fuisse deorum cultorem, adseuerant *Spanhem.* et *Masson,* v. Fabr. B. L. tom. III. libr. III. c. 14. init. in nota, et *Massoni* libr. a *Brüggemanno,* View etc. p. 760. excitatum. Contra *Barth.* Aduersar. p. 2258. eum adnumerat Christianis.

§. 69.

Io. Cassianus.

Ad pag. 681. *sect.* 3. et 4.

De *Cassiano* eiusque libris tam genuinis, quam suppostitiis, ac de edd. atque versionibus plura tradidit cl. *Schoenemann* in Bibl. patrum latin. tom. II. p. 669 — 697. — In bibl. acad. Erlang. sunt in cod. membr. *Cassiani* collationes. v. de eo *Hocker.* in catal. bibl. Hailsbronn. pag. 56 sq. qui, dolendum, ait, in fine de Isaaci Abbatis Collationibus viginti octo deesse.

De ed. *Basileensi* 1484. (quae est quoque in bibl. Erlang. inter libros Iobstian.) vid. *Panzer* A. T. I. pag. 156. qui adnotat, edit. a. 1483. quam adfert Maittaire IV. p. 778. ex Hallervord. esse fabulam. — Ex catal. autem Thottiano tom. VII. p. 38. idem V. C. vol. III. p. 469. citat *Cassiani* collationes pa-

trum, fol. sine indicio anni, loci et typographi. — In editione *Veneta* a. 1491. reliquis *Cassiani* operibus additae sunt *collationes patrum.* vid. *Fossii* catal. biblioth. Magliabech. tom. I. p. 483. et *Panzer.* p. 310. — recus. Bonon. ap. Bened. Hector. 1521. 8. et Lugduni 1525. 8. — *Io. Cassiani* de incarnatione domini libr. VII. iam recens editi, (primum separatim,) cum *Cyrilli* sermone de eo, quod verbum dei factum sit homo. Basil. ap. Andr. Cratandrum. a. 1534. 8. — Notandae sunt edd. operum criticae e codd. ductae et emendatae, altera *Henr. Cuykii.* Antwerp. ex offic. Chstph. Plantini. 1578. 8. altera *Petri Ciacconii,* post eius mortem Romae ex typograph. Vaticana in lucem emissa. 1588. 8. (typographi Dominici Basae epistola nuncupatoria scripta est 1580.) rec. Romae typis camerae apostol. 1611. 8. de quibus fusius disputat *Schoenem.* pag. 680 sqq. Hic tamen omisit mentionem editionis inscriptae:

Collationes patrum, opus *Ioannis Eremitae,* qui et *Cassianus* dicitur. De institutis coenobiorum, origine, caussis et remediis vitiorum libri XII. Patrum collationes XXIIII. Lugduni 1574. 8. Huius editionis exemplar habuit censor operis Schoenemanniani in noua bibl. vniuers. germ. Kilon. vol. XVII. part. II. fasc. V. pag. 289. isque animaduertit, suum exemplar a censore quodam esse turpiter corruptum, caput XII. p. 142. esse virgulis notatum,

tatum, schedulas insertas, folia conglutinata, quasi illa ab oculis lectorum et a manibus typothetarum sint amouenda; in reliquis igitur editt. esse videndum; num Cassianus integer e prelo exierit, an sit interpolatus. Forsan tamen possessor nimis seuerus et opinionibus placitisque sectae suae coecaque fide nimis imbutus quidam illius exemplaris tantummodo adeo atrociter saeuiit in Cassianum. Neque vero illam animaduersionem silentio praeterire volui.

Repetita *Gazaei* edit. *Paris.* secundum Schoenem. pag. 692. duos catalogos laudantem, prodiit a. 1642. sed, auctore Mausio aut Fabricio in Bibl. lat. m. et i. aetatis, I. p. 357. (quos sequutus eram in Notitia etc.) a. 1647. Quibus igitur potestas datur conferendi libri, ii videant, quis in nota anni errauerit.

Ad pag. 681. *sect.* 6.

Quae *graeca Cassiani* apud Photium in Biblioth. cod. CXCVII. et in quibusdam codd. exstant, ea sunt ex latino conuersa, nec tamen ex ipsis Cassiani libris, sed ex iis, quos in compendium redegerat *Eucherius Lugdunensis.* v. Schoenem. pag. 673. Eumdem conferes p. 694 sq. de *Io. Baptistae Guesnay*, plura promittentis, quam praestantis, immo vero multa fingentis, libro: *Cassianus illu-*

ſtratus ſiue chronologia vitae S. Caſſiani Abbatis. etc. Lugduni 1652. 4.

De prima verſione *franco-gallica*, an. 1373. facta v. Memoir. de l'Acad. des I. et B. L. tom. XVII. pag. 714.

§. 70.

Antiochus.

Ad pag. 682. *ſect.* 2. *lin.* 9.

Conf. *Heineccii* hiſt. iuris lib. I. cap. V. §. 378 — 380. *Bachii* hiſtor. iurisprud. rom. lib. III. cap. IV. ſect. 2. inprimis §. IV. ſqq.

Pag. 685. *ſect.* 5. *lin.* 10. corrige *pag.* 515. — tum de *Patricio* eiusque ſcriptis horumque edd. diligenter lateque diſſerit *Schoenemann* in B. patrum latin. etc. II. p. 846 — 855. qui illum natum eſſe ſcribit circ. ann. 371. et mortuum a. Chr. 493. aet. CXXII. — Editiones Londini et Oxoniae excuſas enumerat *Brüggemann* View etc. p. 762 ſq. — Noviſſime recepit opuſcula *Patricii* tam genuina et dubia, quam omnino falſa, *Gallandius* in Bibl. P. P. et S. S. vet. eccl. tom. X. p. 159 ſqq. et in prolegg. cap. IV. p. VII. ſq. agit de Patricii ſcriptis. — In cod. membr. Erlang. eſt *Henricus Saltariens Purgatorium S. Patricii.* Hocker. in bibl. Hailsbronn. p. 93. ita citat: *Patricius de purgatorio, fabell. plus quam aniles.* — De Patricio, teſte *Brüggemanno*, conferendi quoque ſunt *Iac. Vſſerius* in Britan-

tannicarum ecclesiarum antiquitatibus, Londini 1687. fol. cap. XVII. — *Io. Leland* in commentar. de scriptoribus Britannic. ex ed. Ant. Hall. Oxon. 1709. 8. — *I. Ware* de script. Hibern. libr. I. Dublin. 1704. fol. p. 1. — *Georg. Mackenzie* in vitis, supra ad §. 62. de Pelagio laudatis, vol. I. p. 346 sqq. — *Th. Tanner* in Bibl. Britannico-Hibernica, Londin. 1748. fol. voc. *Patricius.*

De *notitia dignitatum* etc. vid. quoque *Bach.* l. m. §. VI.

§. 71. et 72. *ad pag.* 686.

Hilarius.

De eius opusculis horumque edd. haud paucis plura leges in *Schoenemanni* Bibl. patr. lat. hist. II. pag. 721—732. — et p. 541—565. de *Marii Mercatoris* aetate, patria, scriptis horumque editionibus atque MSStis. Nouissima editio, multo correctior cum notis Baluzii et Andreae Gallandii doctiss. reperitur in *Gallandii* Bibliotheca P. P. scriptorumque eccl. tom. VIII. p. 615—737. In Prolegom. c. XIX. p. XXXIII. diligenter agitur de Mario Mercatore.

§. 73.

Saluianus.

Ad pag. 688. *sect.* 2. *lin.* 9.

Add. *Schoenemann* l. c. pag. 823—846. qui copiam editionum, versionum et codicum in-

insignem producit. Is quidem negat, *Saluianum* fuisse Treuirensem, sed probabile tamen esse putat eum Coloniae Agripp. natum, Treviris debuisse ingenii culturam et rerum optimarum cognitionem.

Ad pag. 688. *sect.* 4.

Brassicani ed. non omnes continet Saluiani libros. En inscriptionem! *D. Saluiani Massyliensis episcopi, de vero iudicio et prouidentia dei* ad S. Salonium episcopum Viennensem *libri VIII.* cura *Io. Alexandri Brassicani*, Icti, editi ac scholiis illustrati. *Anticimenon libr. III.* in quibus quaestiones V. ac N. T. de locis in speciem pugnantibus, incerto auctore. In fine: Basileae in offic. Frobeniana etc. MDXXX. fol. — Brassicani editio recusa est Paris. ap. Hier. de Marnef etc. 1594. 12. — Iidem *Saluiani* libri, cum Maximo, Paciano, Sulpicio, Dorotheo Tyrio et Haymone Halberstattensi, adiunctis in tres posteriores *Petri Galesinii* notationibus. Romae, ap. Paul. Manutium, A. F. in aedibus P. R. 1564. fol.

Saluianus de gubernatione dei. Oxoniae 1629. 12. — de vero iudicio et prouidentia, libri VIII. Epistolae et libri IV. ad ecclesiam catholicam. Oxoniae 1633. 8. vid. *Brüggemann* View etc. p. 766 sq. vbi quoque versio *anglica* librorum de gubernatione dei et de vero iudicio. Lond. 1700. 8. memoratur.

Vtrius-

Vtriusque Rittershuſianae editionis partem tantum ipſe habeo; vtrique enim deeſt contextus Saluiani: poſterioris autem voluminis ſeorſim editi exemplaria, excluſo textus volumine, in aliis quoque reperiuntur bibliothecis. Editionem I. Altdorfii 1611. 8. curate deſcripſit *Schoenem.* pag. 832 ſqq. (add. Hocker. Cat. bibl. Hailsbr. 140.) Poſterior autem commentarii quidem editio continet et Rittershuſii et reliquorum notas ſine Saluiani contextu, et duabus partibus in vno volumine conſtat. Inſcriptio haec eſt:

Conradi Rittershuſii IC. liber commentarius in Saluianum Maſſilienſem: ad vniuerſitates atque academias Germaniae. *Editio ſecunda:* cui acceſſerunt notae VV. CC. *Iohannis Weitzii*, *Tobiae Adami*, *Theodori Sitzmanni* et *Io. Alexandri Braſſicani.* Noribergae typis et ſumptib. Halbmayerianis, Anno M.DC.XXIII. 8.

A dedicatione ſi diſceſſeris, paginae ita ſibi inuicem reſpondent, vt etiam in vtraque poſt pag. 398. in ſuprema ſequentis folii parte error typographicus 383. loco 399. reperiatur. In fine poſterioris edit. omiſſa eſt Rittershuſii ſignificatio, priori ed. ſubiuncta, ſe propter temporis anguſtias in praeſenti omiſiſſe Weitzii aliorumque notas, ſed poſt odarion ad Chriſtum, in altera edit. venuſtioribus typis expreſſum, vti in priore, idem er-

ratum, quod corrigat lector, indicatur. Postea sequitur altera pars multo breuior, sine paginis, sed continuis in infima ora litterarum signis a *ttt* 3. — *hhhh* peculiari inscriptione praefixa:

In Saluianum lucubrationes aliquot doctorum virorum: I. *M. Io. Weitzii* *) Gothani notae ad Cunr. Rittershusium. II. *Tobiae Adami* **) Varisci notae ad eundem. III. *Theodori Sitzmani* ***) Thuringi notae ad eundem. IV. *Io. Alex. Brassicani* IC. annotationes. Noribergae typis et imp. Sim. Halbmayeri. Anno M.DC.XXIII. Ex his et Fabricii et Schoenemanni opinio ac notitia potest emendari.

Schoenem. omisit editionis, a censore in noua bibl. vniuers. germ. a. 1795. vol. XVII. p. 291. laudatae, mentionem: *D. Saluiani — opera* cum ampliori eiusdem vita et adnotatt. locorum difficilium et singulorum librorum, nec non epistolarum argumentis, quibus additum

*) Huius notae maximam tomi partem complent, et vt plurimum constant compilatione similium formularum loquendi ac sententiarum.

**) Huius animaduerss. ad libr. de gubernat. dei non admodum multae, sunt eruditae, et frequens locis corruptis medela adhibetur.

***) Paucae quidem, nec tamen spernendae: omni autem artis criticae subsidio destitutae.

ditum fuit D. *Vincentii Lirinensis* Commonitorium. Venetiis ex typogr. Bosii. 1696. 8.

Ex tertia Baluzii editione cum eiusdem notis repetita sunt *Saluiani opera*, cum *Vincentii Lirin. commonitorio*, in *Andr. Gallandii* Bibl. PP. et S. S. E. E. tom. X. p. 1—102. et in prolegg. cap. I. pag. III, IV. differitur de Saluiano.

§. 74.

Vincentius Lirinensis.

Ad pag. 690. *sect.* 4. *lin.* 1.

Lege: *in Io. Sichardi Antidoto* etc. — Ex *Sichardi* vero, dein ex *Costeri* recensione et cum Costeri comment. *Vincent.* saepe recusus est. v. longum editt. catal. in *Schoenem.* Bibl. etc. tom. II. pag. 795 sqq.

Vincentii — liber pro cath. fidei antiquitate etc. Londini 1591. 8. — Nouae recensiones, adhibitis codd. factae sunt a *Pithoeo* et *Bartholom. Petro.* Prior enim edidit: *Peregrini* pro catholicae fidei antiquitate et vniuersitate aduersus profanas omnium haereticorum nouitates *commonitoria duo*, in *Veterum aliquot Galliae Theologorum scriptis a Pithoeo* editis pag. 1—76. posterior autem *Vincentii* — — aduersus prophanas haereseon nouationes cum commentoariolo *Io. Costeri* et *Barthol. Petri* notis breuiculis et diss. apologetica de Vincentino eiusque scriptis,

Duaci apud Marcum Wyon, 1611. 12. — *Peregrini*, i. e. vt vulgo perhibetur, *Vincentii Lirinensis* commonitoria duo —, Adiicitur *D. Augustini* liber de haeresibus. Editio repurgata, ceteris emendatior. Oxoniae 1631. 12. — De aliis edd. cum *Saluiano* v. ad superiorem paragraphum. — *Baluzii* edit. etiam typis renouata est, praemissa diss. G. Calixti in Vincentium; Bremae 1688. 4.

De *versionibus* v. Schoenem. l. c. Plures tamen *anglicas* recenset *Brüggemann* View etc. p. 764 sq. — Nouissima *anglica* interpretatio est a *Guil. Reeves*, cum notis et diss. de Vincentio; vna cum reliquis apologiis patrum eccl. primorum. Londin. 1709. 1716. 8. II. voll. — *Commonitorii* versio *germanica* addita est versioni Tertulliani de praescriptionibus. v. supra ad §. 9.

De aliis *Vincentiis* v. Fabricii B. L. med. et inf. aet. tom. IV. ed. Mansi, p. 297 sqq.

§. 75.

Tiro Prosper Aquitanus.

Ad pag. 691. *sect.* 3.

De vita eius pauca; plura de eius scriptis, tam genuinis, quam dubiis suppostitiisque, et de editionibus ac versionibus differit *Schoenemann* in Bibl. laudata II. pag. 1002—1049. Idem pag. 1017 sqq. copiose enarrat controversiam inter Quesnellum, quosdam libros

Leoni

Leoni M. vindicaturum, et Antelmium pro Prospero Aquitanio pugnantem, aliosque agitatam, opusque Antelmii curate recenſet: quod inſcriptum eſt:

De veris operibus S. S. patrum *Leonis* M. et *Prosperi Aquitani* diſſertationes criticae, quibus Capitula de gratia dei, Epiſtolam ad Demetriadem, nec non duos de Vocatione omnium gentium libros Leoni nuper adſcriptos abiudicat et Prospero poſtliminio reſtituit *Ioſephus Antelmius.* Acceſſere cum ipſius iudicio de celebri Leonis ad Flauianum, et aliis ad diuerſos, Proſpero dictatis in cauſſa Eutychis ceterisque epiſtolis, Pariſ. ap. Dezallier. 1689. 4. In octaua diſſ. *Chronicon,* prout vulgo exſtat, Prospero aduerſus Garnerium multis vindicat; prout vero a Pithoeo editum eſt, probat interpolatum eſſe infartumque.

Longum quidem editionum catalogum confecit cl. *Schoenemann;* omiſit tamen nonnullas, quas hic, *Panzerum* V. C. in A. T. potiſſimum, idoneos praeterea laudantem teſtes, ſequutus, ſupplebo. Mitto autem editt. librr. de vita contemplatiua, quorum auctor non eſt Proſper Aquitanus; ſed *Iulianus Pomerius* eſſe perhibetur, et quorum cod. membr. ſub nomine *Proſperi* eſt in biblioth. acad. Erlang. v. quoque *Hocker.* bibl. Hailsbronn. pag. 51.

Pros-

Prosperi Aquit. carmina. Venet. per Iac. Rubeum Gallicum. 1481. 4. (*Panzer* IV. p. 434)

Prosperi Equitanici (ſic) aliqua carmina. In fine: Impreſſum Mediolani per Mag. Vlder. Scinzenzeler. a. Dom. MCCCCLXXXXV. (1495. 4.) (*Panz.* IV. p. 360.) — *Prosperi* epigrammata de virtutibus et vitiis, cum *Aurelii Prudentii* opp. poeticis etc. ſine l. et a. 4. (Dauentriae charact. Rich. Paffraet. atque in exemplo quodam manu adſcriptum eſt: Daventriae 1495. teſte *Panzero*, I. pag. 368. nr. 157.)

Ad pag. 692. *lin.* 2.

Nomen *Io. van der Hagen* additum eſt a *Saxio* in Onom. Nam illud neque in fronte legi, neque in praefatione. Inſcriptio autem operis docti integra haec eſt: *Obſeruationes in Prosperi Aquitani chronicon integrum eiusque* LXXXIV. *annorum cyclum: et in anonymi cyclum* LXXXIV. *annorum, a Muratorio editum; nec non in anonymi laterculum paſchalem centum annorum, a Bucherio editum:* Amſtel. ap. Io. Boom. CIↃDCCXXXIII. 4.

Chronici pars poſterior cum Euſebii et Hieronymi chronicis, in Opp. Hieron. editione, curata a *Dominico Vallarſio*, Veron. 1740. fol. tom. VIII. pag. 823 ſqq. aut ed. Venet. tom. IIX. part. I. pag. 821 ſqq. conf. in

in eod. tomo pag. 12 ſqq. *Pontaci* adparatum ad notas in Hieronymi chronicon.

Prosperi vtrumque chronicon ab a. Chr. 379—455. baſis eſt, eorumque narrationibus ſingulorum annorum ſubiecti ſunt *Idatius* et *Marcellinus*, chronicon Cuspiniani, Faſti *Idatiani* et Caſſiodorus in opere inſcripto:

Chronica medii aeui, argumento generaliora, auctoritate celebriora, vſu communiora, poſt Euſebium atque Hieronymum res ſaec. IV. V. et VI. exponentia, noua hac editione collegit, digeſſit, commodo adparatu inſtruxit *Chriſtian. Frid. Roesler*, Prof. hiſtor. Tubingenſ. tom. I. Tubingae 1798 8. In comment. ſecunda praemiſſa de illis agitur chronicis, quae in hac collectione vel integra inſunt vel magna ex parte. *Roesler* V.C. chronicon Prosperi duplex eſſe opus, et prius in a. 433. deſinere exiſtimat; neque tamen definire audet, num chronicon conſulare ſcriptum fuerit a Prospero Aquitano. Vide infra ad ſcriptor. ſaec. V. de *Idacio* dicta.

Caput VIII. *Poetae.*

Flauius Auianus.

Ad pag. 693. *ſect.* 1.

Cannegieter, in diſſ. de aetate Auiani cap. X. XI. XII. disputans, fabulatorem ſub Anton. Pio et M. Aurelio floruiſſe, ex eo, quod ille *Titiani* mentionem non inieciſſet, colligit.

Iulia-

Iulianum vero *Titianum*, qui poſt Phaedrum fabulas ſcripſerit Aeſopias, ab Auſonio epiſtola XVI. ad Probum laudatum, probat, ſub imperatt. Caracalla, Macrino atque Elagabalo vixiſſe. Quum igitur inter Phaedrum et ſuum ſaeculum Auianus nullum ponat fabularum auctorem; Titianus autem proximus aetate Phaedro ſit; isque ab Auiano non memoretur: hinc efficit Cannegieter, Auianum, vt Phaedro minorem aetate, ita maiorem fuiſſe prioremque *Titiano.* Secus autem ſentit *Wernsdorf.* in disp. de carminibus Auieni tom. V. poetarum latin. minorum, part. II. pag. 665 ſq. praefixa. Late igitur docet, Cannegieteri disputationem fundamento admodum infirmo niti, et duobus maxime vitiis laborare; primo quidem, quod is Auianum exiſtimet in praefatione ſeriem omnium fabularum auctorum ad ſua vsque tempora recenſere voluiſſe; deinde quod praeteritum ab Auiano Titianum falſo adſignet cauſſae: Auianum enim, monet, eos ſolum laudare fabularum collectores, qui verſibus ſcripſerunt, ideoque ab eo Tatianum, quamuis ipſo priorem, nec vero nouarum fabularum confectorem, quippe quem teſtetur Auſonius Aeſopi apologos, verſibus iambicis trimetris, a quopiam veterum poetarum, probabiliter a Babrio graece conſcriptos, oratione pedeſtri et ſoluta latine feciſſe, conſulto eſſe omiſſum. Tum animaduertit, nomen *Flauii* ante Conſtantini

ſtantini tempora inter priuatos haud frequentatum; *Theodoſii* autem, cui Auiani praefatio eſt inſcripta, nomen graecum haud facile ante tempora Theodoſii M. reperiundum eſſe. Horum igitur nominum vſu et ſtili, meliore aeuo indigni, naeuis commotus cum plerisque V. V. D. D. cenſet, *Flauium Auianum* eſſe Theodoſiani aeui ſcriptorem, nec eumdem cum Feſto Auieno, ſed huic aetate ſupparem; *Theodoſium* autem, cui dedicatae ſunt fabulae, non alium, ac Macrobium Theodoſium, Grammaticum, Saturnaliorum auctorem. Denique ſuſpicatur, illum fabulatorem, Macrobii familiarem, vero nomine *Flauianum* eſſe vocandum, quia ſic adpelletur vnus e confabulatoribus Saturnalitiis Macrobii, atque id in codicibus antiquis fabularum repertum perperam in duo nomina *Flauii Auiani* ſit distractum. Contra Cannegieterum disputat quoque *Petr. Horreus* in Miſcellaneis citicis (Leowardiae et Harling. 1738. 8.) cap. V. pag. 63 ſqq. praecipue ad Auiani fabb. inſcriptionem, *Theodoſi optime* etc. atque de vi vſuque epitheti *Optimi* et κρατίςε docte diſſerit. Negat, ſaltem dubitat, in illa inſcriptione intelligendum eſſe Theodoſium imperatorem; ſed potius hominem, qui emineat, qui excellat ſupra alium, ſiue ſit praeceptor atque magiſter auctoritate, vel etiam peritia et doctrina, quisquis alius amicus fuerit hic aut patronus; ſiue alius ſit illuſtris, vel praeſtantiſ-

ſtantiſſimus aut excellentiſſimus aliquis huius nominis. etc.

In nota *b.* pag. 669. coniicit Wernsdorf., noſtro iuniorem eſſe *Laetum Auianum*, cuius epigramma in opus Martiani Capellae ex vet. codice produxit *Barth.* Aduerſar. XVIII. cap. vlt. et ex eo *Burmann.* III. in Add. ad tom. I. Anthol. lat. p. 738. Ibidem notat, a viris doctis in antiquo cod. msto fabularum Hygini inuentum eſſe alium *Auianum*, teſtatum, ſe epitomen fabularum earum feciſſe, quae hodie ſub Hygini nomine exſtant, laudatque *Barth.* Aduerſ. VI. 22. *Th. Galeum* in diſſ. de ſcriptor. mythologicis p. 40. et *Th. Munkerum* in diſſ. de auctore Mythol. Hygini.

De *Titiano* idem *Wernsdorf.* ibid. in not. *a.* pag. 666 ſqq. vberius disputat et a *Cannegieteri* opinione et rationibus (in diſſert. cit. cap. XI.) discedit. Sed hoc in praeſenti tantum memoraſſe ſufficiat.

Ad pag. 693. *ſect.* 4.

Edit. an. 1494. prodiiſſe *Dauentriae* per Iacob. de Breda, notat cl. *Panzer* A. T. I. pag. 361. nr. 76. et tom. IV. pag. 61. ex *Strauſſ.* opp. rarior. p. 272. citat edit. 1494. etiam quarto idus Sept. 4. ſ. l. quae tamen cum ſuperiore eadem eſſe videtur. *Cannegieter* tamen in praefat. * 5. ſe vſum eſſe ſcribit editione ſ. a. in 4. quae *Vlmam* vrbem praeferret. Et tamen, quantum diuinare licet

ex

ex Cannegieteri verbis, interdum differt ab edit. a. 1494. fignata. Sed Vlmenfem ed. in 4. ignorant *Zapf* et *Panzer*. Vterque vero memorant edit. *Vlmenfem* in fol. quam quidem *Braun* in notitia hiftor. litt. de libris — in bibl. monaft. ad SS. Vdalricum et Afram I. p. 98 fq. diligentius latiusque defcribit: *Aefopi vita et fabulae latino-germanicae, vna cum fabulis Auiani, Doligami, Aldefonfi et Poggii facetiis.* In fine: *Geendet faeliglich von Ioanne Zeiner zu Vlm.* Verfio germanica parentem habuit *Henric. Steinhoewel.* conf. *Zapfii* ältefte Buchdrucker-Gefchichte Schwabens, pag. 123. et *Panzer* A. T. III. pag. 544. Num et quatenus alia edit. cuius exemplum, in fine autem mancum, Nilant ex bibl. Burmanni habuerat, cum Vlmenfi confpiret, dicere nequeo. v. *Nilant* in praefat. pag. 1. 2. 3. fignata, ad edit. *Fabulae antiquae* etc. Lugd. Bat. 1709. min. 8. Videant igitur alii, quibus melior, quam mihi, adfpiret fortuna.

Ad pag. 694. *lin. antepen.*

De *Rigaltii* edit. et de Geneu. 1628. aliisque vberius differit Cannegiet. in praefat.

Add. ex catal. bibl. Mori, Prof. quondam Lipf. p. 228. *Gabr. Faërni, Auiani* et M. *Gabriae* fabb. aefopicae cum figg. lign. edid. *M. Conrad Bauarus.* Lipf. 1618. 8.

Ad pag. 695. *lin.* 6 ſqq.

De editt. *Arnhem.* et *Matrit.* v. *Clement* Bibl. curieuſe etc. II. p. 287. — *Maittarii* edit. *Auiani* cum Phaedri fabb. prodiit Londini. 1713. 1721. 1729. 1772. 1773. 12.

Critica eſt editio: *Fl. Auiani* fabulae ad Mst. cod. collatae. Accedunt variae lectiones in *Ouidii* remedium amoris, *Theoduli* eclogam et *Catonis* diſticha, cura *Io. Ad. Nodell*, qui notas criticas in ſcriptores aliquos veteres adiecit. Amſtelod. 1787. m. 8. — Recentiſſima commodaque eſt editio: *Fl. Auiani* fabulae in vſum ſcholarum, adſperſis notulis, editae ex recenſione Henr. Cannegieteri, (inſcripta quoque eſt: Auctores latini minores, tom. I. vol. I.) Miſen. 1790. 12. In fine adiectae ſunt Nodellianae editionis lectiones.

In linguam anglicam ſunt *Auiani* fabb. cum fabulis Aeſopi translatae per *Guil. Caxton.* 1484. fol. et Londini ſ. a. in 8. v. *Brüggemann* View etc. p. 50 ſq. et 712. — De verſionibus *Auiani germanicis* cum Aeſopo, v. cl. *Degen* Litterat. der deutſchen Veberſetz. der Griechen, tom. I. p. 25 ſqq.

Le Favole d'*Aviano* tradotte in verſi volgari e le Favole di *Gabria* tradotte in verſi latini e in volgari da *D. Giovan-Griſoſtomo Trombelli.* Venet. 1735. 8. v. *Paitoni* Bibl. degli Autori volgarizz. I. p. 135. qui itidem monet, in verſione Aeſopi italica, ab Ang. Maria

Maria Riccio confecta, Florent. 1736. et Venet. 1737. VI. Auiani fabb. quae respondeant Aesopeis, non esse, vti Argellatus putabat, italice versas, sed in latino sermone repetitas. — *Gallicam* Julien, monachi, Lugd. 1484. f. mem. Blankenb. in Additam. ad Sulzeri Theorie etc. tom. I. voc. *Fabel*, vbi multus est de fabulatoribus, antiquis et recentioribus.

Ad pag. 696. *sect.* 6. *lin.* 11.

Princeps editio est: *Rufi Festi Auieni* Opera, i. e. *Arati* phaenomena versibus reddita, et orbis terrae descriptio: accedunt fragmentum *Arati* phaenomenon per *Germanicum* in latinum conuersum, M. T. *Ciceronis* fragm. *Arati* phaenomenon et *Quinti Sereni* Medicinae liber. Venetiis ap. *Anton. de Strata* Cremonens. 1488. 4. Editionis auctor erat *Georg. Valla*, qui msstos eorum carminum libellos, quos apud se habebat, concessit typographo imprimendos; *Victor* autem *Pisanus*, eius discipulus, qui praefatus est, impressionis atque editionis curam gessit, typographus denique et redemtor libri fuit Antonius de Strata. Multus quidem est de hac rarissima editione *Clement* in Bibl. curieuse etc. II. pag. 286. sed in quibusdam eum errasse, notauit cl. *Panzer* A. T. III. pag 253. (qui exemplum edit. ex bibl. publ. Norica habuit,) inprimis *Io. Christian. Wernsdorf* in doctiss.

commentat. de Rufo Festo Auieno, et de eius carminibus eorumque editoribus, praef. tom. V. part. II. Poetarum lat. minor. in qua de Auieno, eius aetate, familia et cognatis amicisque, in his de *Flauiano Myrmecio*, tum de carminibus Auieni, tam de iis, quae adhuc exstant, quam de deperditis, dubiis ac spuriis, de editoribus et interpretibus diligenter fuseque agit, hinc inde Fabricium, Funccium aliosque refutat; denique pag. 692 sqq. editiones operum Rufi Festi Auieni, praesertim geographicorum, omissis iis, quae sola Aratea Auieni exhibent, tam sollerter lateque recenset, vt in praesenti in eius sedulitate acquiescere, et temporis consiliique ratione motus lectores ad eum ablegare malim. Add. inprimis de *Arateis Auieni* cl. *Buhle* praef. ad Arati phaenomena, tom. I. pag. XV. sqq. et quae collegi ad *Fabricii* B. Gr. vol. IV. pag. 99 sqq. Quare pauca tantum addere placet. *Mittarelli* in adpendice librorum impressor. saec. XV. ad suam Bibl. codd. msst. bibl. Venetae S. Michael. pag. 406. commemorat edit. *Victoris Pisani* in 4. sine anno et loco, et ex eo cl. *Panzer* vol. IV. pag. 92. Exemplum continet *Auienii* epigramma V. C. Flauiano Myrmecio, versionem Phaenomenon Arati; *Arati* carmina; orbis terrae descriptionem, postremo orae maritimae librum: at, collata Wernsdorfii, qui illam omisit aut ignorauit editionem, notitia edit. Venetae

netae a. 1488. vereor, ne ea fuerit prior pars principis editionis, cuius poſterior pars alia comprehendit opuſcula cum ſubſcriptione loci et anni. Tamen animaduertendum eſt, in Wernsdorfii, quae hic contulit, exemplaribus deeſſe Arati carmina; quae Mittarellius, ſi recte vidit, aut curate dilucideque ſcripſit, in ſuo reperit, aut inueniſſe ſibi viſus eſt exemplari. Videant igitur alii, quid certum ſit exploratumque.

Editionem *Auieni de orbis terrae partibus*, Venet. a. 1582. fol. quae in catal. bibl. Barberinae. I. p. 92. memoratur, non in ea exſtare et fabulam eſſe, Garatonius per Morellium V. C. certiorem fecit Wernsdorfium, et hic mihi per litteras ſignificauit.

Situs orbis *Dionyſii Ruffo auieno* interprete. cum epiſtola *Io. Antonii Modeſti* nuncupatoria. In fine: Bononiae per Benedictum Hectoris bibliopolam 1513. 4. (v. *Panzer* A. T. VI. pag. 327.) cuius editionis memoriam omiſit *Wernsdorf* in catalogo editionum tom. V. part. II. poetar. lat. minor. praefixo pag. 692 ſqq. qui tamen in ea parte *Auieni deſcriptionem orbis* caſtigatiorem notisque et ſuis et aliorum copioſis doctisque illuſtratam reddidit. Pari autem ratione dedit expoſuitque in parte III. eiusdem tomi *Auieni* carmen breue ad Flauianum Myrmecium; carm. de cantu Sirenum; poemation ad amicos de agro; de ſe ad deam Nortiam,

cum Auieni monumento, a Placido filio posito, et addenda ad partem secundam. Conf. censuram in noua biblioth. vniuers. german, Kilon. a. 1793. vol. IV. fasc. VII. p. 491 sqq. et *Wernsdorf* respons. in praef. ad tom. VI. part. II.

Ad pag. 696. *lin. vlt.*

Conf. *St. Croix* Memoir. s. notit. graecor. script. geograph. nr. 38. et in *Frid. Besselii* miscellaneor. syntagmate, Amstel. 1742. 8. cap. II. §. 7. pag. 14 sqq. huius et *Mart. Opitii* (in lection. var. cap. 7.) animaduerss. crit. in Auien. de ora maritima. *Schrader* in Obss. libro, Franequer. 1761. 4. pag. 37 — 51. 59 sq. 81. 84. et in Emendation. libro, Leovard. 1776. 4. p. 67. et in praef. p. 28 — 34. et 55 — 58. multa Auieni loca face critica illustrauit.

§. 2.

Dionysius Cato.

Ad pag. 697. *sect.* 2 et 4.

Propter summam, quam is olim consequutus erat in scholis, auctoritatem, tanta editionum et commentatorum, nec raro illepidorum, caterua praesertim saec. XV. et XVI. enata est, vt plena earum enumeratio h. l. foret molesta: satis tamen amplum catalogum praeter *Daumium* in praef. ad *Dionysii Catonis* disticha de moribus, Cygneae 1672. et

et *Fabric.* in B. L. tom. III. p. 260 ſqq. (qui vero paucarum tantum editionum fecit mentionem,) exhibent *Maittaire* (v. indic. voc. *Cato*,) atque cel. *Panzer* in A. T. quam plurimis locis: *Bauer.* in ſuppl. bibl. libror. rar. I. p. 332 ſq. De auctore quoque eſt certatum; *Cannegieter.* tamen in Reſcriptis Boxhornio de Catone etc. argumentis ex codd., veterum teſtimoniis et ex ipſo carmine petitis, demonſtratum iuit, verum auctorem ſe nomine *Dionyſii Catonis* inſignire, vixiſſe ante Conſtantinum M. ſub imperatoribus Antoninis, et fuiſſe deorum cultorem. v. *Morhof* Polyhiſt. litter. IV. c. 11. §. 4. p. 841. *Hamberger* et *Saxii* Onom. locis citt.

De editione: *Cato moraliſſimus* cum elegantiſſimo (ſcilicet!) commento Roberti de Euremodio monachi Clareuallis. Baſil. 1488. 4. aliisque antiquiſſ. editionibus et de inepto illo commentario, qui tamen ſaepe exercuit prela, intelligenter copioſeque egit *Menken* in nouis miſcellan. Lipſ. tom. VII. p. 700 ſqq. Prius tamen exiit *Cato moraliſſimus* cum Roberti de Euremodio comment. Antwerp. ap. Ger. de Leeu. 1485. 4. et 1487. 4. — Baſil. ap. Nic. Keſler. 1486. 4. bis, (v. *Panzer* I. pag. 159. 68. et 72.) — Argentorati 1487. 4.

Ad pag. 697. *ſect.* 4. *lin.* 16.

Num edit. Colon. a. 1528. exſtet, fides ſit penes Fabricium. Ea quidem neque a

Maittario nec a Panzero sub hoc anno memoratur. Contra posterior vol. VI. pag. 389. et 425. adfert editt. *Colon.* an. 1523. 8. et 1533. 8.

Haud paucas editiones et versiones *anglicas* vberius recenset *Brüggemann* View etc. pag. 713 sqq.

Ad pag. 700.

Catonis disticha de moribus, cum Plutarcho de puerorum educat. et Isocratis oratt. cum notis Iunkeri. Aros. 1776. 8.

Ad pag. 701. *lin.* 5.

De editione rarissima: *Catho* in latein durch *Sebastianum Branth* geteutscht. Lips. per Iac. Thanner Herbipolit. 1512. 4. et de aliis rebus scriptisque, quae ad Catonis disticha pertinent, v. longam *Freytagii* narrat. in adparatu litterar. I. p. 370 — 375. — De versionibus *italicis* v. *Paitoni* Bibl. degli autori — volgarizzati I. pag. 200 sqq.

Ad pag. 701. *sect.* 6.

Iac. Bernii diss. — probare contendens, quod disticha et praecepta moralia, quae *Catoni* ethnico vulgo tribuuntur, numquam ab ipso profecta sint. Hafniae 1702. 4. — *Daumii* epist. philolog. critic. pag. 101. epist. 27. et epist. ad Henkel. p. 32. epist. 21. — *Nodell* in edit. sua Auiani paullo ante laudata dedit varr. lection. in Catonis disticha.

§. 3.

§. 3.

Marc. Aurel. Olympius Nemeſianus.

Ad pag. 702. *ſect.* 4. *lin.* 7.

De edit. *romana* 1471. v. quoque *Foſſii* catal. bibl. Magliab. tom. I. pag. 450 ſq. et *Panzer* A. T. II. pag. 424. nr. 56.

Ad pag. 703. *lin.* 2.

Editionem *Parmenſem* a. 1478. ſpuriam eſſe, quoque cenſent Affò in Saggio di Memorie ſu la Tipografia Parmenſi del ſecolo XV. pag. LXI. et *Panzer* II. p. 352. Vterque autem, *Affò* l. c. pag. XCIII. et *Panzer* l. c. p. 360. item *Clement* Bibl. curieuſe etc. VI. p. 61. ac *Wernsdorf.* II. p. 40. veriorem edit. *Calphurnii et Nemeſiani Bucolica, Parmenſem* per Angelum Vgolettum e vetuſtiſſimo atque emendatiſſ. Thadaei Vgoleti codice, circ. a. 1490. 4. laudant.

Indici editionum Wernsdorfiano inſerenda eſt editio, quam *Panzer* I. pag. 242. ex Roſſi catal. pag. 64. citat: *Calphurnii* et *Nemeſiani* poet. bucolicum carmen cum commentario Guidalotti Bononienſis. Bononiae per Caligulam de Bazaleriis. fol. ſine a. nota. *Bononienſem* tamen edit. cum eiusdem *Diomedis Guidalotti* comment. ſed a. 1504. fol. citant *Wernsdorf* l. c. et *Audiffred.* in catal. edd. roman. pag. 75. med.

Ad pag. 704. *lin. vlt.*

— *Nemesiani* — Cynegeticon, cum notis perpetuis variisque lectr. adornauit *Thom. Iohnson,* cum *Gratii Falisci* Cynegetico. Loudin. 1699. 8. pag. 89 sqq. — Eclogae IV, in *Mich. Maittaire* Corp. poet. latin. vol. II. pag. 1269. et p. 1274 sq. *Calpurnii* Bucolicon — Cynegeticon — lib. I. eiusdem de aucupio, fragmenta duo. Eclogae IV. in poetis latin. minor. ex edit. Petri Burmanni fideliter expressis. Glasguae. 1752. 8. pag. 17 sqq. — ibid. pag. 43—70. *Calpurnii* Bucolicon et eclogae VII. — De versione *gallica*, Bruxell. 1744. 8. v. Lips. ephemer. litter. a. 1746. nr. V. pag. 44.

Wernsdorf in P. L. minor. tom. I. in adpendice p. 275 sqq. poëma *de laudibus Herculis*, quod multi sub nomine Claudiani venditarunt, Nemesiani, non, Claudiani esse contendit, et sub *Nemesiani* nomine reposuit docteque illustrauit. — Idem in tom. IV. part. II. tom. V. part. III. p. 1449. varii generis supplementa dedit ad illud et reliqua Nemesiani carmina.

Ad pag. 705. §. 4. *sect.* 4.

Titus Calpurnius.

De edit. *Veneta* 1472. fol. min. cum *Ausonio* etc. vid. *Clement* Biblioth. curieuse etc. II. pag. 304. cel. *Panzer* A. T. III. p. 93 sq.

et

et infra §. 9. sect. 4. — *Clement* libr. cit. VI. p. 63. memorat raram edit. *T. Calphurnii* Siculi Bucolica. Colon. in aedibus Eucharii Ceruicorni. 1522. 4.

De *Calpurnio* multa congessit lateque disseruit *Mongitor* in Bibl. Sicula tom. II. pag. 268 sqq.

Ad §. 5. *pag.* 709. *lin.* 17.

Quintus Serenus Sammonicus.

Q. *Ser. Sammon.* de medicina praecepta saluberrima, in *Mich. Maittaire* corp. poet. lat. vol. II. p. 1592. — in poetis lat. minoribus, ex edit. *Petri Burmanni* fideliter expressis. Glasguae. 1752. 8. pag. 93 sqq. — Cel. D. *Christ. Gottfr. Gruner.* progr. quod continet *varias lectiones in Q. Serenum Sammonic. e cod. Vratislau. decerptas,* (coll. cum edd. Ald. Steph. Humelb. et Pictor.) Ienae 1782. 4. — *Q. Sereni Sammonici* carmen de tingendis capillis repetit et illustrat D. *Boehmer,* specim. I — IV. (sunt programmata nomine ordinis medici Wittebergensis scripta.) Wittebergae 1798 — 1800. 4.

Ad pag. 710. *sect.* 6. lege *Hamberger.* II. pag. 482 sqq.

Ad pag. 711. *sect.* 4. *lin. vlt.*

Dauisii edit. II. *Minucii* Felicis, cui accessit *Commodianus,* prodiisse Cantabr. 1712. tradit *Brüggemann* View etc. pag. 722. et p. 730.

730. ac posteriore loco citatur quoque *Lardner's* Credibility of the Gospel History, part. II. vol. V. cap. 49. pag. 117 sqq. Londini 1744. 8.

Ad § 7. *pag.* 711. *sect.* 1.

Optatianum Porphyrium, non a. 332. (vti in Fabricii B. med. et inf. aetat. lib. XIV. p. 169. ed. Mansi scriptum legitur,) sed a. 328. ab imp. Constantino ex exsilio fuisse revocatum, eiusque difficiles nugas *Rabanum Maurum*, saec. IX. Abbatem *Abbo de Fleury*, saec. X. (v. *Leyser.* in Hist. poetar. et poemat. med. aeui, p. 302.) et *Ioannem Stabium* in panegyrico poet. in Maximilianum I. (Viennae per Io. Winterburg. s. a. fol.) imitatos esse, animaduertit *Denis* in Nachtrag zu seiner Buchdruckergesch. Wiens, pag. 81 sq. — *Publilii Optatiani* idyllium, *Organon* inscriptum, a Pithoeo, Buchnero aliisque editum aut explicitum repetiit, et suis aliorumque notis illustrauit *I. Christ. Wernsdorf* in Poetis lat. min. tom. II. p. 405 sqq. et in praef. pag. 394 sqq. de illo poematio, instrumento, editt. etc. sollerter egit.

§. 8.

C. *Vettius Aquilinus Iuuencus.*

Ad pag. 714. *sect.* 4. et 6.

Edit. *Aldina* est volumen II. collectionis patrum christianorum rarissimum. Epistola nun-

nuncupat. in. Iun. 1502. ſcripta eſt. v. *Panzer* VIII. p. 342. — *Iuuencus* presbyter. Daventriae per Albertum Paffraedum. 1519. 4. (*Panz.* A. T. VI. p. 487.) — in *Maittaire* Opp. vett. poet. latin. vol. II. pag. 1540.

De *Accurſii* diatribe v. *Mazzuchell.* Scrittori etc. I. part. I. pag. 92 ſq.

Add. *Hamberger.* Z. N. II. pag. 700 ſqq. eosque, quos ille citat. — *Nathan. Lardner* in: Credibility of the Goſpel Hiſtory. part. II. vol. VIII.

§. 9.

Dec. Magnus Auſonius.

Ad pag. 716. *ſect.* 4 *lin.* 4.

Lege: *breuioribus*, et lin. vlt. *Centonae.* — De edit. principe *Veneta* v. quoque cel. *Panzer* A. T. III. p. 93 ſq.

Ad pag. 717. *lin.* 8.

Edit. *Mediolan.* an. 1490. exemplari in bibl. quondam Pinell. adſcriptae ſunt notae msst. ſaec. XVI. De illa aliaque ed. Mediol. a. 1497. cum praef. *Ge. Merulae* v. *Panzer* II. pag. 61 et 83. — de ed. *Veneta* 1494. idem in vol. III. p. 361. et 398. de repetitione antecedentis edition. Venet. 1496. — De ed. *Veneta*, a. 1507. v. etiam cl. *Seyboldi* progr. ſ. correctiones et ſupplement. B. L. Fabricio-Erneſt.

Ernest. pag. 8. qui praeterea ex catal. bibl. Thomasianae II. pag. 158. meminit edit. Argentin. a. 1517. 8. — De edit. carminis etc. Erfurtina v. ad Claudianum.

Ad pag. 718. *sub finem.*

Ab edit. Lugd. 1575. 8. ap. Gryph. in forma tantum esse videtur diuersa ed. Lugd. ap. Gryph. eod. anno in 24. (in catal. editt. Bipont.) in 16. (in cat. *Pinell.* nr. 4473. vbi nr. 4472. occurrit edit. Gryphiana, Lugduni 1537. 8.)

Edit. *Geneu.* num a. 1588. 16. prodierit, in praesenti adfirmare non ausim: at edit. a. 1595. 12. habui in manibus inscriptam: *D. M. Ausonii Burdig.* Viri consularis, *opera* a Ios. Scaligero et Elia Vineto denuo recognita, disposita et variorum notis illustrata. Cetera epistola ad Lectorem docebit. Adiectis variis et locupletissimis indicibus. Typis Iac. Stoer. M.D.XCV. 12. Duobus constat tomulis: in priore sunt Ausoniana; posterior continet notas et peculiarem habet inscriptionem: *Iosephi Scaligeri*, Iul. Caes. F. Ausoniarum lectionum libri duo: adiectis praeterea doctissimorum id genus authorum: vtpote *Adriani Turnebi*, *Hadr. Iunii*, *Guil. Canteri*, *Iusti Lypsii* et *Eliae Vineti* notis. Excud. Iac. Stoer. MDXCV.

Ad

Ad pag. 720. *lin. vlt.*

Edit. *Basileensis* ex emendatione doctorum virorum, a. 1781. lucem adspexisse dicitur in cat. Pinell. II. nr. 4481. — *Ausonii* ordo nobilium vrbium, (in aliis editt. dicitur *catalogus nobilium vrbium*, aut *de claris vrbibus*, aut *clarae vrbes*,) in *Wernsdorfii* poet. lat. min. V. part. III. pag. 1312. (vbi etiam aliae edd. in prooemio nominantur,) et seqq. cum notis Wernsdorfii et selectis aliorum. Ibid. tom. VI. part. II. p. 581 sqq. *Ausonii* Griphus ternarii numeri, et notitia de eius edd. in tom. VI. part. I. pag. 257 sq. — In tom. III. p. 402 sqq. *Ausonii* προσφώνησις matutina ad Parmenonem seruum. etc.

Ad pag. 721. *sect.* 6.

De versionibus quorumdam poematum *anglicis* v. *Brüggemann* View etc. p. 743 sq. qui etiam commemorat *I. Iortin* obss. criticas in Ausonium in eius Tracts philological, critical and miscellan. Lond. 1790. 8. — *Accursii* diatribae in Ausonium. Romae. 1524. fol. conf. Mazzuchelli Scrittori d'Italia, I. part. I. p. 92 sq. — *Franc. Syluii* enodatio griphi Ausoniani. In aed. Ascensianis. 1522. 4. — *H. Bolt* silua critica ad complura auctor. vett. inprimis *Ausonii* loca. Harlem. 1766. 8. — *Schrader* in Obss. libro p. 6. et 7. ac in Emendat. lib. p. 188.

§. 10.

§. 10.

Proba Falconia.

Ad pag. 722. *sect.* 4.

Principem edit. s. l. et a. *Denis* in Supplem. p. 643. ex coniectura tribuit Zeinero Vlmensi; contra cl. *Panzer* A. T. I. p. 197. inprimis vol. IV. p. 240 sq. cum *Lairio* in indice librorum ab inuenta typogr. part. I. p. 130. characterem pertinere putat ad Frid. Biel et Mich. Wensler. Basileae. — Eumdem vide I. p. 10. nr. 55. de edit. *Antwerp.* 1489. per Gerard. Leew. 4. — pag. 255. nr. 91. de ed. *Brixiensi* per Bernard. Misintam Papiens. 1496. 4. etc. — De editione *Aldina*, in vol. II. collectionis poetar. christian. a. 1502. 4. in vol. VIII. p. 342.

Ὁμηροκεντρα, ἁ και κεντρωνες. Homerocentrones, quae est Centrones. Item *Probae Falconiae Centones.* h. e. carmen ex diuersis Virgilii versibus et hemistichiis consarcinatum, continens descriptionem V. et N. testamenti. Item Νοννȣ ποιητȣ Πανοπολιτȣ μεταβολη τȣ κατα Ἰωαννην ἁγιȣ ἐυαγγελιȣ. In calce: Francofurti ex offic. Petri Brubacchii. M. Martio M.D.XLI. (1541.) 8.

Homerocentra siue Centones Homerici in quaedam historiae sacrae gr. et lat. Accedunt *Probae Falconiae* Virgiliani centones in V. ac N. T. scripti: denuo edidit *Ludou. Henr. Teucher.* Lipsiae 1793. 8.

In

In *Anecdotis* litterariis ex MSSt. codd. erutis, vol. II. (Romae 1773. 8.) pag. 388 ſqq. ſunt verſus anecdoti *Valeriae Falconiae Probae*, ex cod. MS. biblioth. Paſſioneio-Angelicae cum variis lectt. ex eod. codice ad Centonem ipſum Virgilianum, coll. cum edit. Piſaurienſi a. 1766.

§. 11.

Claudius Claudianus.

Ad pag. 724. *ad ſect.* 3.

Male tribuebatur *Claudiano* carmen *de laudibus Herculis,* quod *Wernsdorf.* in Poet. lat. minor. I. in adpendice pag. 275 ſqq. ſub nomine *Nemeſiani* edidit. v. ſupra ad *Nemeſianum.*

Ad pag. 724. *ſect.* 4.

Claudian. de raptu Proſerpinae, edit. antiqua ſine vlla nota typograph. cuius lectio interdum differt ab edit. Vicent. a. 1482. De illa curate differit cel. *Morellius* in epiſt. ſubiuncta libro: Saggio epiſtolare ſopra la Tipografia del Friuli nel ſecolo XV. del Conte *Antonio Bartolini.* Vdine 1798. mai. 4. Contra Bartolin. quaedam monentur in Jen. Allg. L. Z. 1799. m. Febr. nr. 65.

Idem doct. *Morell.* in nota longa ad Catalog. Pinell. III. pag. 9 ſq. diligenter deſcribit rariſſ. edit. inſcriptam, *Dionyſii Halicarn.*

praecepta de oratione nuptiali — — a *Theodoro Gaza* latine reddita. — — *Claudiani* carmen de Phoenice. Cremonae ſine anni et typographi nota, ſaec. XV. (ante annum 1492.) 4.

Claudiani Siculi (ſic) viri inprimis doctiſſimi de raptu Proſerpinae Tragoediae duae heroicae. fol. ſ. vlla nota, ſed charactere Valerii Maximi per Schoeffer an. 1471. Non ſunt ipſius noſtri Claudiani tragoediae; ſed illius tres de Proſerpinae raptu libros vir quidam doctus in duas tragoedias heroicas, quarum ſingulae tribus conſtant actibus, ſic artificioſe diſtribuit, vt ipſa poetae verba integra ordinemque inviolatum ſeruaret. v. *Maittaire* A. T. I. p. 383 ſqq. et *Panzeri* A. T. IIII. p. 114. atque pag. 470. *Claudiani* opuſculum de raptu Proſerpinae etc. ſine nota anni et loci, in 4. memoratur.

Ad pag. 725. *lin.* 20.

In memorata ed. *Erfurt.* ſunt quoque *P. Ouidii Naſonis* carmen ex Metamorphoſeon XV. de Phoenicis mortui reparatione; *Decii Magni Auſonii Paeonii* carmen de feſto paſcatis (ſic): tum quaedam Bapt. Mantuani, Angeli Politiani, Domici Palladii Sorani et Nicolai Marſcalci Thurii poemata: ſubnexis haud multis nec doctis gloſſematis.

Ad pag. 726. sub fin.

Editio *Basileensis* et rara et critica, cuius margini adscriptae sunt variae lectiones, sic, bis vitiose, est inscripta:

Cl. Claudiani poetae celeberrimi omnia quae quidem extant opera, ad veterum *exemplariorum* fidem quam fieri potuit emendatissime excusa: versibus etiam aliquot, eorumdem beneficio, supra omnes hactenus *aeditiones* sparsim locupletata. Basileae, 1534. 8. cum palma Bebelii.

Ad pag. 728. sub fin.

Claudiani Opp. exstant quoque in *Maittaire* Opp. et fragm. vett. poet. latin. vol. II. pag. 1343 sqq. et in Corpore poet. lat. cum *italica* versione *Nic. Berengani.* Mediolani 1734. 4. tom. XI — XIII.

Ad pag. 730.

De versionibus vid. edit. Bipontin. pag. XXX. sqq. notitiae litter. in specie de *anglicis*, *Brüggemann* View etc. p. 754 sqq. de *italicis*, *Paiton*. Bibliotec. etc. I. pag. 264 sqq. add. *Blankenburg* ad Sulzeri Theorie etc. tom. II. p. 511.

Car. Frid. Kretschmann in litterarischen Briefwechsel an eine Freundin. Claudian. Zittau. et Lipsiae. part. I. 1797. 8. Postquam pauca disseruit de Claudiani vita: metricam dedit versionem carminis in Rufinum,

tum excerpta et reliquis Claudiani carminibus, potiſſimum ex eo de raptu Proſerpinae, et nonnulla loca vertit proſaice. In epiſtola IV. quaedam obſeruauit de oratione et ſtilo Claudiani: ignorauit vero praeclaram *Gibbonis* notationem in Hiſtory of the Decline — of the R. E. cap. 30. tom. V. p. 206. edit. Baſil. aut tom. VII. verſionis german. Schreiter. praecipue pag. 327 ſqq.

Klaudius Klaudians Raub der Proſerpina, in verſſ. iambicos *german.* carmen translatum auctore *Meſſerſchmidt*, in Monatsſchrift für Deutſche, m. Ian. et Febr. a. 1800.

Kaiſer Theodoſius des Groſsen Regierungs-Vnterricht für ſeinen Sohn Honorius, nach dem Lateiniſchen des *Klaudian*, von *Ratſchky*, in *Wieland* neuem teutſchen Merkur, part. II. a. 1800. pag. 81 ſqq.

Alain, ex vrbe Lille ortus, ſcripſit *Anticlaudianum*, in quo allegorico poëmate perfectus diuinus homo felicitatem adfert terrae, quum Claudianus intuliſſet calamitatem; in ſeptem codicibus, de quibus et de poëmate differit *Legrand d'Auſſy* in Notices et Extraits des Mssts. de la Biblioth. nationale etc. tom. V. Pariſ. ann. VII. mai. 4. nr. XXIV. Exſtat quoque cod. ſaec. XV. ineunte ab *Adamo de la Baſſaye*, et verſio gallica, exeunte ſaec. XIII. in qua carmen ſecundum multo meliorem ordinem meliusque conſilium compoſitum eſſe dicitur.

Ad

Ad pag. 731. *sect.* 6.

Add. *Christi. Henr. Schmid.* Anweisung der vornehmsten Bücher in allen Theilen der Dichtkunst. p. 104 sqq. — *Io. Schrader* in libro emendationum, Leovard. 1776. 4. pag. 143 sq. 179 sq. et praef. 44. quaedam Claudiani loca critice pertractat. — *Io. Iortin* obss. criticae in Claudian. in Tracts philologic. critic. and miscellaneous. Lond. 1790. 8. vol. II. p. 178 sqq. — *Baden* specimen lectionum variant. ad Claudianum de raptu Proserpinae, e II. codd. italic. Kilon. 1796. 4.

§. 12.

Aurel. Prudentius Clemens.

Ad pag. 732. *sect.* 4.

In bibl. acad. *Erlang.* seruantur *Prudentii* ψυχομαχία, et *Prudentii* historiae, siue Diptychon, codd. chart. saec. XIV. de quibus disputat et varr. quasdam ex illis exhibet lectiones cel. *Pfeifferus* nostras in Beyträgen zur Kenntniss alter Bücher u. Handschriften, part. III. p. 538 et 543 sqq. In nostro cod. historiae et in fine et init. in nota tribuuntur *Prudentio;* cui Heinsius et alii id diptychon abnegant: Ge. autem Fabricius adsignat cuidam *Amoeno.* v. *Hamberg.* Z. N. III. p. 16. de Prudentio, vbi plures laudat viros doct. qui vitam etc. Prudentii enarrarunt.

Editiones *Dauentrienses*, Prudent. 1472. historiam de B. virgin. Mariae assumtione, a. 1475. et socc. sermon. de tempore et sanctis, a. 1476. cel. *Panzer* in A. T. I. p. 354. ad nr. 1. fabulis Milesiis adnumerat.

Edit. *Dauentr.* a. 1495. memoratae huius anni et loci nota a manu antiqua exemplari in bibl. Paris. tantum adiecta, et forsan eadem est, aut parum differt ab ea, quam ex Saltheni bibl. citaram; namque exemplari cuidam edit. s. l. et a. cui adhaerent *Prosperi* epigrammata de virtutibus et vitiis, atque *Hugbaldi* Monachi carm. mirabile de laude Caluorum, sed non addito nomine editoris *Rhodolphi Langii*, etiam adscriptum esse dicitur manu, *Dauentr.* 1495. conf. *Panzer* I. p. 363. et 368. Pagina autem 360. nr. 66. adfertur liber: *Antonii liberi Zuzatensis hymni inuentor rutili interpretatio.* In calce: Finit *Aurelii Prudentii* notabilis atque ad vnguem emendata hymni expositio, qui inter alios maxime difficilis est. Impressa *Daventrie* per me *Rich. Paffraet.* anno XCIII. (1493.) penult. Mart. 4. — Edit. *Venetae* rarissimae notitiam *Panzer* VIII. p. 341. n. 37. dedit vberiorem.

Ad pag. 733. *lin.* 9.

— *Prudentii* enchiridion, siue Diptychon. Lips. per Iac. Thanner. 1494. 4. v. *Leich* de origine et incrementis typogr. Lips.

pag.

pag. 75. — *Prud.* liber hiſtoriarum. in fine: Liptzigk. 1505. 4. — *Aurel. Prud. Clem.* viri conſularis et poetae praecl. Romanus martyr. Viennae, editore Rud. Agricola, (diverſo ab Agricola Friſio,) typis Hieron. Vietoris. 1515. 4. teſte cl. *Seyboldo* in progr. quod habet correctiones et ſupplem. B. L. Fabr. Erneſtinae, pag. 10. *Denis* in Wiens Buchdrucker-Geſchichte illius editionis non meminit. Contra p. 139. ad a. 1515. pluribus refert edit. *Aurelii Prudentii* Cathemerinon, h. e. diurnarum rerum opus varium. — — cum Rudolfi Agricolae Rheti praefatione. Viennae Auſtriae a. 1515. 4. — Pag. 115. (latius in Memorab. bibl. Garell. pag. 258.) *Aur. Prud.* hymni duo, ieiunantium et incenſionis ignis paſcalis. Viennae per Hier. Vietor. et Io. Singrenium. a. 1514. 4. — Pag. 298 ſq. Liber hymnorum Prudentii. Cuſpinian. ad lectorem. — Viennae per Io. Winterburg. ſ. a. nota. 4. — Pag. 301. *Prud. Aurelii* ex libro hymnorum hymnicum carmen de inuentione noui ignis paſcalis ſ. nota typogr. 4. ſed typis Winterburgeri probabiliter circ. an. 1500.

De ieiunio et eius inſtitutione hymnus Prudentii. Alius item exacto ieiunio vna cum auctariolo, h. e. ſententiis quibusdam de eadem re. In calce: Erphordie per Io. Knappum Calcographum. Anno ſeculi huius decimo. (1510.) 4. — *Aur. Prud. Clementis* —

liber Peristephanon, hymnos in laudem sanctorum, qui martyrio coronati sunt, complexus. Ex vetustiss. exemplari quam diligentissime recognitus — a *Valentio Eckio.* Cracou. typ. Matthiae Scharffenberg, impensis Marci Scharffenberg. 1526. 4.

Ad pag. 733. *sub fin.*

Variae edd. cum comment. *Antonii Nebrissensis* excitantur in Specimine biblioth. Hispano-Maiansianae. — Ex museo Dauid, Clement. pag. 26 sqq. hoc quidem sequuntur ordine: *Aur. Prud. Clem.* libelli cum commento *Ant. Nebrissensis.* In fine: Fuit impressum praesens opus in ciuitate Lucronii per Arnald. Guillermum de Brocario. . . a. 1512. 4. Ad intelligendum, ait Maiansius, Prudentium nullae notae clariores et expeditiores excogitari poterant. — Ant. Nebriss. annotatt. recusae sunt in Prudentii edit. *Weitziana*, Hannou. typis Wechel. 1613. 8.

Aurea expositio hymnorum vna cum textu ab *Antonii Nebrissensis* castigatione fideliter transscripta. 4. Ex versibus fini adiectis, quos repetit Maians, colligitur, excusum esse librum Caesaraugustae typis Georgii Coci 1520. — Alia edit. Lucronii 1529. 4. — Alia: Stellae, excudebatur expensis Mich. de Suelbes, Caesaraugustani bibliopolae, per Adrianum de Anvers. 1563. 4. — Alia: Hymnorum recognitio per *Ant. Nebriss.* cum aurea

aurea illorum expoſitione. Et orationes, quae in vniuerſali eccleſia decantantur. Apud inclytam Granatam. A. M.D.LXVII. (1567.) 4.

Ad pag. 734. *lin.* 3. *ſqq.*

Prudentii ſacra, quae extant, poemata omnia, cum *Io. Sichardi* ſcholiis, in aliquot hymnos *Deſ. Eraſmi* Roterod. et *Iac. Spiegelii* commentariis. Baſileae per Henr. Petri. 1562. 8.

Editionem *Ioan. Weitzii*, Hanou. typis Wechel. 1618. 8. prodiiſſe, ſcribit *Hamberger.* in Z. N. III. pag. 17 ſq. et in Kurzen Nachrichten II. pag. 870 ſq. Alii plures a. 1613. deſignant.

Edit. ſtudio *Th. Pulmanni* et *Vict. Giſelini*, duce quidem Hambergero l. c. exiiſſe ex offic. Plant. Antwerp. 1664. ſcripſeram; at errorem in anni nota commiſſum eſſe et ſcribendum arbitror a. 1564. Hunc quidem annum prae ſe ferunt exempla in cat. Menkii I. p. 55. et Pinelli II. p. 369. vbi quoque nr. 4927. memorantur *Prudentii* Opp. cum notis Io. Sichardi et Deſid. Eraſmi. Lugduni 1553. 16. — *Prudentii* Opp. cum not. *Nic. Heinſii* et varior. VV. DD. Coloniae. 1701. 8.

Specimen poeſeos ſacrae ex *Aurelii Prudentii Clement. hymnis ſacris* depromptum. — Vlmae apud Dan. Barthol. 1714. 8. curante

Dauid. Stoelzlin, Prof. orat. et poeſ. Vlmenſ. in epiſt. nuncupatoria nomen ſuum profeſſo. Singulis ſelectis hymnis praemiſſum eſt argumentum, ſed ipſi carent notis. — *Prudentii* opp. in *Maittaire* corpore poet. lat. tom. II. p. 1580 ſqq.

Ad pag. 735. *lin.* 24.

De edit. Parmenſi iudicatur, adſperſis multis in editorem animaduerſionibus et textus correctionibus, in Jen. A. L. Z. 1790. nr. 365. et 366.

Ad pag. 736. *lin.* 5.

Editionis *romanae* tom. II. prodiit ann. 1789. 4. In L'Eſprit des Journaux m. Mai. 1789. pag. 170 ſqq. prior tomus; poſterior autem m. April. 1790. p. 181 ſqq. recenſetur.

Ad pag. 737. *ſect.* 6.

Iſ. Grangaei comment. in Aur. Prudentii libros II. adu. Symmachum Pariſ. 1614. 8. — *Io. Iortini* animaduerſſ. in Prudentium in miſcellan. obſſ. vol. III. tom. III. p. 320 ſqq. — *Em. Merian,* philoſ. D. obſeruatt. criticae in quaedam Aurel. Prudent. Clem. loca. Baſil. 1789. 4. — *Bayle* Dict. hiſt. et crit. voc. *Prud.* Alios bene multos V. V. D. D. laudauit *Hamberger* l. c. *).

§. 13.

*) Diuerſus ab Aurelio Prudentio eſt *Prudentius Tricaſſinus,* ſiue *Trecenſis,* Hispanus, (cui

§. 13.

Claudius Rutilius Numatianus.

Ad pag. 739. *sub fin.*

Rutilii itinerarium eſt quoque in *Maittaire* Corpore poet. lat. vol. II. p. 1410 ſqq. — inter poetas lat. minor. ex ed. Petri Burmanni fideliter expreſſos, Glasguae 1752. 8. pag. 71 ſqq. — in collectione Piſaurenſi omnium poematum — latinor, tom, IV. p. 189. Piſauri 1766. 4.

Ad pag. 740. *med.*

Plura ſupplementa ad prooemium notasque ſuas dedit *Wernsdorf* in tom. V. poetar. lat. min. part. 3. pag. 1491 ſqq. p. 1501 ſqq. in praef. ad tom, VI. part. II. Idem in notis ſuis iam contulit in vſumque conuertit, quae Victorius, P. Weſſeling., Corn. Val. Vonck, Chriſti, Cruſius aliique paſſim in libris criticis ad emendandum illuſtrandumque Rutilii carmen adtulerunt. Add. Obſſ. *Io. Iortini* criticas in Rutilium, adſperſis Burmanni et Dorvillii animaduerſſ. in Miſcellan. obſſ. Belg. vol.

cui in lingua hispan. nomen fuit *Galindo,*) Trecarum in Galliis epiſcopus, medio faeculo nono, nec paucorum ſcriptorum auctor, theologus, hiſtoricus et verſificator: obiit a. 861. Plura dabit *Fabric.* in B. L. med. et inf. aet. tom. VI. p. 19 ſq. ed. Manſi. Alios, qui de illo egerunt, nominat *Saxius* Onom, II. pag. 116.

vol. IV. tom. III. p. 363 ſqq. Eiusdem *Iortini* notas criticas ineſſe in eius Tracts philological, critical and miſcellaneous, Londin. 1790. 8. vol. II. pag. 316 — 324. obſeruat *Brüggemann* in View etc. p. 762. — Illuſtrantur quaedam Rutiliani carminis loca, praecipue geographica, in: Vorrath kleiner Anmerkungen ueber mancherley gelehrte Gegenſtände von B. v. H. Lipſ. 1795. 8. nr. 11. — Add. cel. *de St. Croix* Memoir. ſ. notit. min. gr. ſcriptor. geographicor. n. 41.

§. 14.

Meropius Pontius Anicius Paullinus.

Ad pag. 741. *ſect.* 2. *lin.* 5.

An. Chr. 394. inclareſcere coepit, et ſacris chriſtianis initiatus eſt a. Chr. 409. monente *Saxio* in Onom. II. p. 453 ſq. qui plures laudat VV. DD. de Paullino; alios bene multos *Hamberg.* Z. N. III. p. 126 ſq.

Ad pag. 741. *ſect.* 4. *lin.* 3.

Paullini Opp. — cura *Henr. Grauii* Dominicani, (qui ex vett. msstis textum a multis mendis liberauit.) Colon. typis Cholin. 1560. — tertia edit. probabiliter ex codd. poſt priores editt. expreſſa, inter Orthodoxographos a *Io. Iac. Grynaeo* collectos, tom. II. p. 76 ſqq. Baſil. 1569. fol. — Quarta edit. cum cod. collata Bibl. patrum Colon. intexta eſt ab *Andr. Schotto* 1618. fol. addito epithalamio

Iamio Iuliani et Iac. nondum antea excuſo. — Quinta ed. curata eſt ab *Heriberto Rosweydo*, codd. Vatican. Nolan. et tribus aliis vſo, cum vita Paullini, a *Franc. Sacchino* I. S. compoſita, et notis amoebaeis Frontonis Ducaei et Heriberti Rosweydi. Antwerp. typis Plantin. 1622. 8. — Illa edit. Chifleto minus probata, recuſa eſt in Bibl. P. P. max. Lugd. tom. VI. — Multo melior eſt editio, inſcripta:

Paulini — opera, digeſta in II. tomos, ſecundum ordinem temporum nunc primum diſpoſita, et ad msstos codd. Gallicanos, Italicos, Anglicos, Belgicos atque ad editiones antiquiores emendata et aucta, nec non variorum notis illuſtrata. His adduntur de S. *Paulino* ep. Nolano — elogia, vita — diſſ. de eiusdem captiuitate, de SS. *Sulpicio Seuero*, *Alethio*, *Victricio*, *Apro* et de opuſculis Paullini amiſſis, dubiis ac ſuppoſititiis. Exhibentur praeterea operum ordo chronologicus argumentis demonſtratus, variantes ex Msst. et editis codd. lectiones et varii indic. tom. I. et II. (cur. *Io. Bapt. le Brun.*) Pariſ. 1685. 4. Acc. nonnullae epp. et multis verſibus aucta ſunt poemata. In tomo II. ſunt opp. tum dubia tum ſuppoſititia, Paullini vita, et notae tam editoris, quam variorum. etc.

In *Ge. Fabricii* poet. vet. eccl. ſunt p. 733. carmen de S. Io. Baptiſta, et p. 817 ſqq. carmina Paullini. — Vita Paullini *italice* ſcripta, eius-

eiusque opera in linguam italicam translata et in nouum ordinem redacta a *Io. Stephano Remondino* complent tomum II. operis a Remondino euulgati: Della Nolana ecclesiastica Storia. Neapoli 1751. fol. v. *Paitoni* Bibl. degli Autori — volgarizzati, tom. III. pag. 97 sq. — The Life of Paulinus — by *Henry Vaughan* etc. Londini 1654. 8. v. *Brüggemann* View etc. pag. 754. — *La Vie de St. Paulin*, Eveque de Nole, avec l'Analyse de ses ouvrages, et trois Dissertations sur quelques Points importans de son Histoire. Paris. 1743. 4.

§. 15.

Coelius Sedulius.

Ad pag. 744. *sect.* 4.

Sedulii cod. saec. XI. in bibl. Vindobon. laudatur a *Denisio* in Codd. MSS. theolog. bibl. Vindobon. latin. vol. II. p. 352. — De *Gruneri* edit. conf. noua acta erud. a. 1748. m. Nou. p. 628 sqq.

Ad pag. 746. *lin.* 3.

Coelii Sedulii opera omnia ad MSSt. codd. Vaticanos aliosque et ad vett. editt. recognita: prolegomenis, scholiis et appendicibus illustrata a *Faustino Arevalo.* Romae 1794. m. 4. Est editio classica et critica; subiecta prosaica paraphrasis, a Sedulio ipso facta; praemissa Sedulii vita et catal. illius scriptorum horumque

que msstorum atque editionum. Pag. 71. inserta est disputatio de *Asterio*, h. e. *Turco Rufio Aproniano*, consule a. Chr. 449 *), quem collegisse putat carmina Sedulii. In adpend. est Turci Asterii epigr. et Belisarii atque Liberii acrosticha; item controuersiae, num Asterius fuerit Apronianus, commemoratio. Add. supra, supplem. I. p. 358.

Sedulii hymnus in natalem Christi, permultis notis doctis quidem varii generis ac piis, at etiam luxuriantibus, interdum otiosis, instructus, est in *M. Io. Weitzii* collectione, inscripta: *Heortologium*, s. hymni festiuales, ex poetarum qua veterum, qua recentiorum latifundiis excerpti et pro tempore elucidati, Francof. 1643. 8. pag. 105—246. Pari modo liberaliore Weitzius in illa collectione, vt recentiorum omittam cantica hymnosue, exposuit, addito contextu, *Ambrosii* H. in aduentum domini; *eiusdem* et *Augustini* symbolum s. hymnum a Conr. Rittershusio graecis versibus hexametris expositum; *Paulli Diaconi* H. in natalem Io. Baptistae. Idem *Weitzius* antea separatim ediderat *Pauli Diaconi* H. in natalem Iohannis Baptistae explicatum. Ienae. 1639. 8.

§. 16.

*) Vid. quoque *Iac. Sirmond.* ad Eunod. libr. I. ep. 24. et *Gruner.* in praefat. ad suam edit. Is etiam post alios Sedulii carminibus subiecit Liberii et Belisarii acrosticha.

§. 16.

Caius Sollius Apollinaris Modestus Sidonius.

Ad pag. 747. sect. 4.

Sidonius Apollinaris: fol. edit. primaria princ. sine vlla nota typogr. sine numeris, signaturis et reclamantibus; litteris gothicis. Sed procul dubio Vltraiecti typis Nic. Ketelaer, circa a. 1473. secundum *Reviczky* in II. Suppl. ad suum catal. Haec eadem esse videtur edit. cuius notitiam, a doctis Benedictinis in Hist. litt. de France datam repetiit *Hamberger* III. p. 263 sq. — Eadem forte edit. sine sign. cust. et pagg. numero, in fol. quam a. 1477. prodiisse et quidem in Belgio ex eo, quod manus coaeua scripsit: *emptus et ligatus 1477.* colligit *Laire* in indice librorum ab inuenta typographia, I. p. 184. — Edit. altera *Basileensis* repet. sic indicatur in catal. bibl. Menken. I. p. 56. *Sidonii Apollinaris C. Soll.* Lucubrationes, cum commentario *Io. Bapt. Pii.* Basil. per Seb. Henricpetri 1597. 8.

Ad pag. 748. init.

De edit. *Paris.* 1599. 4. cum *Sauaronis* notis v. *Reimmanni* catal. biblioth. theol. pag. 355. — Edit. II. *Paris. Sauaronis*, 1609. 4. laudat auctor Thesauri bibliothecalis, vol. IV. (Noribergae 1739. 4.) pag. 233 sqq. et primum

mum ex exemplo, quod poſſederat Cunr. Rittershuſius, argumenta epiſtolarum Sidonii Apollinaris, quae ille in calce adſcripſerat, typis euulgauit; tum iudicia Morhofii, Barthii, Schurzfleiſchii etc. de Sidonio repetiit.

Annotamenta *Io. Baptiſtae Pii* in Plautum, *Sidonium*, Fulgentium. Bonon. ap. Io. Anton. de Benedictis. 1505. fol.

§. 17.

Dracontius.

Ad pag. 749. *ſect.* 3. *lin.* 3.

Poſt *mutatum* add. *et interpolatum ſaec. VII. iuſſu regis Gothorum in Hiſpaniis Cinthaſuindi.*

Ad pag. 750. *lin.* 12.

Dracontii poetae chriſtiani ſaec. V. carmina ex msstis Vaticanis duplo auctiora iis, quae adhuc prodierunt, recenſente *Fauſtino Arevallo*, qui prolegomena, varias veterum editionum lectiones, perpetuasque notationes adiecit. Romae 1791. ap. Ant. Fulgonium. 4. Editor reperit in bibl. Vatican. duos codd. in quibus carmen *de deo* integrum, aliaque pleniora, nec adeo interpolata exſtant.

Dracontii, Presbyteri Hiſpani, carmen epicum Hexaemeron, ab Eugenio II. epiſcopo Toletano emendatum: eiusdemque elegia ad Theodoſium iuniorem imper. Aug. Denuo edidit et notis illuſtrauit *Ioan. Benedict.*

Carpzov. Helmſtad. 1794. 8. Carpzou. in praefatione, Ego certe, inquit, non exiſtimo, Eugenium doctrina ac litteris ſuperiorem Dracontio fuiſſe; ſed ingenioſa et acuta pleraque debere huic; iſtum vero immutaſſe nonnunquam, quae ſatius fuiſſet, ſi parum inmutata eſſent. etc. — Vt plurimum contextus eſt ex bibliotheca P. P. maxima repetitus; ſed locis tamen nonnullis emendatus a Carpzouio, qui Sirmondi, Riuini, Weitzii aliorumque obſeruationes ſuis ditauit, et in notis partim de veritate lectionis disputauit, partim de verborum ſenſu. Hexaemero addidit praeclaram latinam periphraſin. Praefationem autem excipiunt iudicia VV. DD. de poeta, atque index editionum cum obſeruationibus criticis ac litterariis.

Ad pag. 750. *ſect.* 5.

Add. *Andr. Chriſt. Eſchenbach* diſſ. de poetis chriſtianis ſacris, ſect. II. §. XIV. in diſſ. academ. p. 105 ſqq. et *Polycarp. Leyſeri* hiſtor. poetarum et poëmatum med. aeui, p. 56 ſqq.

Seuerus Sanctus Endeleichus, (al. *Endelechius*,) rhetor et poeta chriſtianus, clarus ſub finem ſaeculi quarti. Scripſit *de mortibus boum* carmen, et finxit, Chriſti crucis ſignum, cum ſola fide coniunctum, ſedare luem iſtam pecorum mortiferam per orbem rom. graſſantem.

tem, ad doctrinam christianam deorum cultoribus commendandam.

Saepius editum est id carmen: scil. a *Petro Pithoeo* inter veterum aliquot Galliae theologorum scripta, Paris. 1586. 4. — tum a *Bignaeo* aliisque, in variis Bibliothecae patrum editionibus, et separatim Paris. 1589. — cura *Io. Weitzii* cum huius et *Wolfg. Seberi* adnotatt. Francof. 1612. 8. — *Seueri Sancti, i. e. Endelechii rhetoris de mortibus boum carmen*, ab Elia Vineto et Petro Pithoeo seruatum, cum notis Io. Weitzii et Wolfg. Seberi, curante *Iac. Gronouio.* Lugd. Bat. 1715. 8. (v. acta erudit. a. 1716. p. 80 sq.) ex typogr. Petri van der Aa. — et, mutato tituli folio, cum nomine bibliopolae Sam. Luchtmanns, et anni nota 1717. — *Ge. Outhofius* libro inscripto: *Iudicia Iehouae Zebaoth*, seu bellum diuinum, quo petit deus peccatores, Groning. 1721. 8. adiunxit *Seueri Sancti, id est Endeleichi* carmen, cum suis et selectis Weitzii ac Seberi adnotatt. vid. Act. erudit. Supplem. tom. VIII. pag. 214. et *Heumanni* castigatt. illi recensioni p. 218. subiectas.

Seueri Sancti Endelechii carmen bucolicum de mortibus boum: ex sacra bibliothecae SS. patrum seu scriptorum ecclesiasticorum diuite christianorum poematum gaza instructissimo et locupletissimo tomo octauo per *Margarinum de la Bigne*, ex alma Sorbonae schola Theologum Doctorem Paris. edit. secunda

 Paris.

Parif. a. 1589. recufum. Nouam praefat. de auctore, editt. et argumento huius carminis, praemifit M. *Dauid Richter*, Gymnaf. in patria Rector. Hamburg. et Lipfiae 1747. 4. Conf. noua acta erudit. m. Nou. 1748. pag. 646 fq. vbi plures indicantur edd.

In collectione omnium poematum latin. *Pifaurenfi* tom. V. a. 1766.

Io. Chrift. Wernsdorf in Poetis lat. min. tom. II. p. 217 fqq. reddidit et docte explicuit *Seueri Sancti carmen bucolicum*, et pag. 53 fqq. de Seuero illo, qui minus recte cognominetur *Endelechius*, quippe quum hic Romae vixiffet, Seuerus in Galliis, de nomine *Sancti*, de carminis forma, edition. etc. agit. In tomi V. parte III. pag. 1449. collegit fupplementa, in quibus haec adnotat, quae fequuntur. „In hiftor. litter. Galliae, fcripta per religiofos Benedict. e congregat. S. Mauri, tom. II. p. 56. ea ecloga de mortibus boum adtribuitur *Sancto*, poetae chriftiano, et hic diuerfus ab Endelechio effe cenfetur. Praeterea huic *Sancto*, poetae chriftiano, ibi tribuitur poema *de parabola X virginum* in euangelio, idque fuiffe inter hymnos exiftimatur, quos *Sanctus* ille *Paulino*, qui defiderauerat, mittit, epiftola XXVI. f. XLI. alterius editionis. Sed eo loco hymnorum quidem mifforum mentio fit, et disputatio de parabola X. virginum inde petitur; vtrum vero

vero totum poema illius argumenti fuerit, non ſatis clare adparet."

Add. *Fabric.* B. L. med. et inf. aet. tom. VI. pag. 164 ſq. ed. Manſi, vbi maxime de tempore, auctore, occaſione et titulo carminis diſſeritur copioſius.

Ad pag. 751.

De *Claudio Mario Victore,* vide ſupra ad cap. VII. §. 37.

De *Eucherio*, eius ſcriptis horumque editt. v. *Schoenemann* Bibl. patrum lat. II. p. 773—794. *Fabricii* B. L. med. et inf. aet. tom. II. p. 115 ſqq. ed. Manſi, *Hambergeri* Z. N. III. p. 179 ſqq. et *Saxii* Onom. I. p. 499 ſq. — *Eucherii* Lugdun. formularum intelligentiae ſpiritualis liber. Eiusd. de quaeſtionibus difficilioribus V. et N. T. nec non nominum hebraicor. et aliorum ſacris litteris contentorum. Eiusd. epiſtola paraenetica de contemtu mundi, cum ſcholiis *Erasmi Roterod.* Baſil. Cratander 1530. 4. Haec edit. multo contractior eſt, quam ed. inſcripta: *Eucherii* Lugd. lucubrationes aliquot per *Io. Braſſicanum* recens editae. Baſil. ex offic. Froben. 1531. fol. de vtraque edit. v. *Oudin.* comm. de ſcript. eccl. tom. I. p. 1220. (a pag. 1206. incipit de *Eucherio* agere,) inprimis *Lambacher.* in Bibl. antiq. Vindobon. ciuica I. pag. 119 ſqq.

Eucherii filius fuit *Salonius* episc. Genevens. et auctor II. dialogorum, ab *Io. Alex. Brassicano*, Hagen. 1532. 4. edit. v. *Hamberg.* l. c. p. 180. not. *Schoenemann* l. c. p. p. 1063 sq. *Lambacher.* l. c. p. 122.

De *Petro Chrysologo*, eius *Sermonum* CLXXVI. antiqua *collectione*, atque editionibus, quae multae sunt, vberrime agit cl. *Schoenemann* l. c. tom. II. p. 746 – 773. — *Petri* sermones in cod. Erlang. membr. — Princeps editio Sermonum eaque rarissima est Bonon. curante P. *Agapito*, Vicentino, canon. Lateran. ord. Rectore, ex typograph. Io. Bapt. Phaelli. 1534. 4. — Notandae praeterea edd. veniunt: *D. Petri Chrysologi* Forocorneliensis, Rauennatum Archiepiscopi, homiliae sacrae, siue sermones aurei, recogniti, emendati, ac maxima [ex] parte, (variis lectt. scholiis et obseruatt. illustrati) opera et studio *Dominici Mitae* Bonon. per Nicol. de Solié 1643. 4. — rec. etiam cum accessione *S. Valeriani* Cemeliensis episcopi homiliis, quotquot exstant. Venet. ap. August. Savioli. 1742. fol. — Nouissima operum edit. ad codd. msstos recensita, est *P. Sebastiani Pauli*, Clerici etc. Venet. 1750. fol. v. *Mansium* ad Fabr. B. L. etc. V. p. 253.

Ad pag. 751. *fin.*

Leonis M. vitam, controuersias, scripta, codd. msst. versiones, atque editt. copiosissime enar-

enarrat cl. *Schoenemann* loco cit. pag. 861—1012. — Add. *Hamberger* Z. N. III. pag. 200—207. vbi alii, bene multi, Leonis historiam persequuti, citantur et potiores memorantur editt. et supra ad § 75. de Prospero Aquitano. — *Leonis* Papae sermo est in cod. Erlang. membran. — Nouissimam Operum editionem *Venetam*, curantibus *Petro et Hieronymo Balleriniis*, presbyteris Veronensibus, 1755—1757. fol. III. tom. praeter Schoenemann. l. c. p. 947 sqq., late intelligenterque recensuit *Io. Aug. Ernesti* in Noua bibl. theol. tom. IV. part. VII. p. 579—641. et part. X. pag. 867—891.

In *Io. Dominici Mansi* noua et ampliss. sacrorum conciliorum collectione, tom V. col. 1203—1430. et tom. VI. col. 1—432. Florent. 1761. fol. sunt *vita, epistolae et decreta Leonis Papae I.*

Cel. *Henr. Philipp. Conrad. Hencke* in progr. recudi fecit *Leonis M.* episcopi rom. epistolam contra Eutychen de vera incarnatione Domini ad Flauianum episcopum CPolitanum. E recensione Balleriniorum cum praecipua varietate lectionis, notulis et admonitione historica. Helmstadii 1780. 4. — *Griesbach* — *Semler.* disp. sistens locos theologicos a Leone M. pontifice rom. collectos. Halae Sax. 1768. 4.

Ad pag. 752. *lin.* 18.

Roesler in libro supra ad §. 75. de Prospero Aquitano citato Idatii chronicon habet incorruptum, et vsque ad a. 427. tamquam fontem adhibet. Id vero, quod Idatio tribuitur, at annos numerat consulares, nullam mereri praerogatiuam, censet ille, reddit tamen l. c secundum edit. Roncalli et Florez in España sagrada: Chronici denique, quod dicitur Cuspinianum, auctorem putat fuisse Italum. Conf. Kilon. nou. bibl. vniuers. german. vol. 45. part. II. fasc. 6. pag. 400 sqq.

De Brequigny comment. de cod. qui continet chronica *Idatii*, *Fredegarii* etc. in Notices et Extraits de MSSt. de la Biblioth. nationale etc. tom. V. Paris. an. VII. mai. 4. nr. XV.

Ad pag. 752. *fin.*

Inter inedita in tomo II. Aduersar. *Barthii* nondum euulgato exstare fertur vita *Martiani Capellae* nondum edita, vbi Barthius demonstrasse dicitur, Capellam vixisse sub Gordianis, adeoque non, saec. V. sed saeculo III. medio. v. A. L. Z. a. 1794. nr. 40. pag. 315. — Notanda est editio: *Martianus Foelix Capella* de nuptiis Mercurii et Philologiae, cum adnotatt. *Ioannis Dubrauii.* In calce: Viennae per Hieronymum Vietorem. a. 1516. fol. *Denis* in Wiens Buchdruck. Gesch. p. 149 sq. laudat hanc edit. et quaedam narrat de Dubrauio. — Nouissima est

edit.

edit. *Martiani Minei Felicis Capellae* Afrae Karthaginienſis de Nuptiis philologiae et Mercurii libri duo. Recenſuit, varietate lectionis et animaduerſionibus illuſtrauit *Io. Adam Goez.* Norimbergae 1794. 8. — *P. Bonda* in variis lectr. I. cap. VI. p. 47. et VII. p. 51 ſq. atque *Henric. Io. Arntzenius* in Miſcell. libro cap. 16. 18. et 19. varia Capellae loca tentarunt atque explicuerunt.

Ad pag. 753. *ſub finem.*

Claudian. Ecdicius Mamertus orator fuit et carminum ſcriptor; defunctus circa a. 470. ſcripſit autem *de ſtatu animae* libr. III. contra *Fauſtum* epiſcopum Reienſem, qui animum eſſe ſomniauit corporeum: eos primum e cod. Lipſ. edidit *Petrus Moſellanus,* Baſil. ap. Ad. Petri 1520. 4. — Pleniſſima eſt editio:

Sancti Patris noſtri Claudiani Ecdicii Mamerti de ſtatu animae libri III. *Casp. Barthius* exemplar vulgatum edidit, varias Msstorum lectiones orae appinxit, examinauit, animaduerſionum libro correxit, illuſtrauit. Gloſſarium adiecit. Additae *Andreae Schotti* notae et emendationum rationes ex ſcriptis codd. Item *Gregorii Thaumaturgi* libellus de anima, incertique philoſophi chriſtiani [graeci] celebres opiniones, [*Io. Tarino* interprete.] Adhaec *Hermae,* vetuſtiſſimi theologi, Paſtor, cum animaduerſionum libro *Casparis Barthii,* quo theologia auctoris veritati aſſeritur, Noua-

tianismo exoneratur, textus ipse Hermae emaculatur et illustratur. Itemque *Paciani*, episcopi, paraeneticus ad poenitentiam. Cygneae, typis et sumtibus Melchior. Goepneri. 1655. 8. sub fin. pag. 953 sqq. alius vir doctus non solum vitia typographica, praesertim in notis ad oram positis commissa, correxit, sed etiam varias lectt. ex ed. Mosellani Basil. *Grynaei* Orthodoxographis et *Schotti* in bibl. PP. Colon. sedulo collegit, et animaduertit, Barthii praefationem ab auctore ipso sublatam esse, nouam vero propter eius senectutem addi non potuisse. Conf. *Hamberger* Z. N. III. pag. 123 sqq. et *Sax.* Onom. I. 516. qui alios VV. DD. haud paucos laudant.

Ad pag. 754. *lin.* 12.

Corr. *Hamberg.* III. pag. 272 sqq. vbi scripta *Gelasii*, editt. potiores et plures VV. DD. in enarranda Gelasii vita versati, memorantur. — Add. *Mazzuchelli* Scrittori d'Italia II. part. 2. p. 1182. nr. 1. — De scriptoribus ecclesiastic. librum vnum, cum adiunctis indicibus XI. et breui chronologia ab orbe condito vsque ad a. 1613. scripsit Robert. Cardinal. *Bellarminus.* Colon. Agripp. sumt. Iodoci Kalcouii. 1645. 8. in quo de Gelasio et reliquis breuiter agitur.

De *Fausto* v. etiam, quae paullo ante de *Mamerto* notata sunt. Princeps opusculorum editio est: *Faustus episcopus de gratia dei et huma-*

humanae mentis libero arbitrio, cum praefat. Erasmi Roter. Item *Faustinus* episcopus ad Flaccillam imperatricem *de fide aduersus Arianos et de propositis quaestionibus Arianorum*, nunc primum in lucem editi. Basil. Io. Faber. 1528. 8. v. *Lambacher*. in bibl. antiq. Vindobon. ciuica. I. pag. 121. qui in nota corrigit I. Alb. Fabricium, quod primum in Bibl. eccles. in notis ad Gennadium lit. *r*. p. 58. scripsit, libros duos Fausti de gratia et libero arbitrio editos esse primum ab H. Canisio; dein in Bibl. med. et inf. lat. vol. II. pag. 456. eosdem libros, tradidit, primum lucem vidisse in Orthodoxographis, ab *Heroldo* editis, Basileae 1555. nec primae illius editionis mentio fit in Fabr. Bibl. m. et i. aet. a Mansio curata, vol. IV. p. 148. Reliqua autem eius nec pauca scripta horumque editt. in B. L. Fabric. latius enumerantur.

De *Faustino* autem, qui non fuit episcopus, sed Presbyter Luciferanus, v. eumdem *Fabric*. l. c. pag. 146 sq. vbi vero memoria edit. Basileens. quoque omissa est, et supra cap. VII. §. 52.

Ad pag. 754. sub fin.

Notanda est edit. critica: *De illustribus ecclesiae scriptoribus, Authores praecipui veteres.* I. *D. Hieronymus* Stridonensis presbyter. II. *Gennadius* Massiliensis presbyter. III. *Isidorus* Hispalensis episcopus. IV. *Honorius*

norius Augustodun. presbyter. V. *Sigebertus* Gemblac. monachus. VI. *Henricus de Gandauo*, Archidiacon. Tornacensis. — — Opera *Suffridi Petri* Leouardensis Frisii V. I. L. Colon. apud Matern. Cholin. 1580. 8. Pag. 119 sqq. in epistola Gennadio praemissa iudicat de illo, quem cautius legendum esse a Catholicis censet, et de quibusdam additamentis codicumque diuersitatibus agit. — Hic Gennadius discernendus est a *Gennadio, episcopo CPolitano*, de quo noster Gennad. cap. XC. quaedam tradit. Add. *Fabricii* B. Gr. vol. IV. libr. III. c. 20. de Arato. §. II. fin.

Ad pag. 755. lin. 2 sqq.

Saxius I. Onom. p. 481. adnotat, *Charisium* passim fuisse *Comminiani*, vetustioris, sed incertae aetatis, grammatici descriptorem, et Comminiani istius librum scriptum habuisse *Melchiorem Goldastum*, eumque laudasse ad Paraeneticos p. 37. atque excerptis e Comminiani cod. Leidensi vsum esse *Bondamum* II. varr. lectt. cap. X. (vbi a p. 230. quaedam *Charisii* loca ex MS. supplentur et emendantur,) p. 239. et cap. XII. p. 285 sq. Idem *Bondam* in eodem libro passim multa *Diomedis* loca emendauit illustrauitue, et p. 266. locum ex MS. suppleuit. -- *Diomedes* et alii grammatici latini vett. Ed. primaria, Venet. ap. Ienson. s. a. fol. v. supra ad cap. VII. §. 35. de Donato, et *Hamberger* Z. N. III. p.

289

289 ſqq. inprimis p. 291 ſq. — Haud ſpernenda eſt editio, cuius exemplar habeo: *Diomedis Grammatici opus*, ab *Iohanne Caeſario* ita emendatum ſcholiisque illuſtratum, vt nulla porro labes inſideat. Item *Donati* de octo orationis partibus, et Barbariſmo libellus, ab eodem recognitus. Haganoae, per Io. Secerium. 1526. 8.

Ad pag. 755. *lin.* 11.

De *Auito* v. *Polyc. Leyſer* hiſt. poet. med. aeui ſaec. VI. nr. 5. p. 85 ſqq. *Io. Moller*. in Homonymoſcopo, ſect. II. c. VI. §. 18. p. 543. *Hamberger*. Z. N. III. p. 313 ſqq. atque *Saxii* Onom. II. p. 8 et 9. *Lambacher*. in Bibl. ciu. Vindobon. I. pag. 122. primum laudat MS. membr. ſaec. XII. 4. qui continet *Alcimi Auiti* libr. VI. de initio mundi; de originali peccato; de ſententia dei; de diluuio mundi; de tranſitu maris et conſolatoria laude caſtitatis. In nota monet, illum cod. quod ad numerum verſuum pertinet, concordare cum Sirmondi editione, (ſuperiorem enim Lugdun. 1536. atque antiquiores fuiſſe innumeris in locis, praecipue poſterioribus in libris valde deprauatam atque quinquaginta prope verſibus interpolatam;) verſus tamen quosdam hinc inde transpoſitos. Ab eodem Lambachero nominantur II. edd. Vindobonenſ. n. *Alcimi Auiti* — Encomium virginitatis et monaſtici in ſexu muliebri inſtituti a *Wolfg.*

Lazio

Lazio a ſitis et tineis vna cum aliis vindicatum. Viennae Auſtriae. Mich. Zimmermann. ſ. a. in 4. — et ibid. ap. Aegidium Aquilam. 1552. 4. quam poſteriorem ed. vberius recenſet *Denis* in Wiens Buchdruckergeſchichte p. 494 ſqq. qui quidem eam deteriorem Sirmondiana eſſe iudicat; at meliorem Lugdunenſi 1536. cuius editor Io. Gagneius et multa pro lubitu immutaſſet, et vero ſuos ipſius infarſiſſet verſus. — *Alcimi Auiti* poemata in *Mich. Maittaire* corp. poet. latin. vol. II. pag. 1673 ſq.

Ad pag. 755. *ſub fin.*

De *Ennodio*, qui a. Chr. 521. (nam in Notitia etc. *a. 512.* vitioſe eſt editum,) diem obiit ſupremum, eius vita, ſcriptisque et horum editionibus conf. quoque *Leyſer* loc. cit. pag. 83. 84. et *Hamberger* III. pag. 309 ſqq. *Operum* pleniores melioresque editt. ſunt *Andr. Schotti*, Tornaci 1610. 8. et *Iac. Sirmondi*, Pariſ. 1611. 8.

Ad pag. 756.

Tanta vis eſt editionum *Boethii* cum operum, tum inprimis librorum *de conſolatione philoſophica* et *de diſciplina ſcholarium*, modo commentariis inſtructorum, modo deſtitutorum illis, vt verear, ne, non dicam plena, ſed ampla tantum illarum enumeratione moleſtiam creem lectoribus tempusque perdam. At-

Atque cel. *Panzer* in A. T. abunde ſatisfaciet antiquiorum edd. ac verſionum notitiam deſideraturis. v. catal. editionum, quae ſaec. XV. exierunt prelis, in Indice, ſ. vol. V. pag. 100—102. et vol. VI. ſqq. notitiam edd. quae Coloniae atque alibi ab a. 1501—1536. lucem viderunt. — De editionibus ac verſionibus *anglicis* diligenter, interdum copioſe agit cl. *Brüggemann* View etc. pag. 769—774. De verſionibus *italicis* multus eſt *Paitoni* in Bibl. degli Autori — volgarizz. tom. I. pag. 174—182. Quare in diligentia atque induſtria illorum acquieſcere et pauca tantum addere aut ſupplere licebit. In bibl. acad. *Erlangenſi* ſunt multi codices membr. qui *Boethii* ſcripta continent: de conſolat. philoſ. tres codd.; de trinitate, tres; Liber diuiſionum, bis; comment. in libr. de trinitate; de muſica; de vnitate et vno; Topica; de topicis differentiis; antipraedicamenta; de cathegoricis ſyllogiſmis et de hypothet.; in Topicam Ariſtotelis. — *Polycarp. Leyſerus* in Hiſtoria poetar. medii aeui p. 105. *Boethii* carmina ex tribus codd. acad. Helmſtad. et quatuor editt. emendauit. *Lambacher* in Bibl. Vindobon. ciuica p. 123. duo illius bibl. codices laudat, in quorum altero ſaec. XIV. eſt *Boethii* liber, quomodo Trinitas vnus deus, ac non tres dii, ad Q. Aurel. Memmium Symmachum ſocerum, cum commentariis, in 4. alter autem membr. ſaec. X. continet *Boethii*

con-

confolationis libr. V. in 4. in nota vero monet Lambach. ex pofteriore codice libros confolationis adhuc magis, quam a Leyfero fit factum, poffe emendari, et genuinam reftitui lectionem. — De diptycho *Boethii Cof.* Brixiano, de Boëthii titulis ac dignitatibus, praefectura vrbana, binis confulatibus et a. 510. et a. 520. aliisque rebus ad illum pertinentibus docte disputat, aliorum examinat fententias et loca quaedam Boethii exponit *Io. Heinr. Leich* de diptychis veterum et de diptycho eminent. Quirini. Lipf. 1743. 4. fect. II. §. 1. et 2. pag. XXV. fqq. — *Montfaucon* in Bibl. Coislin. pag. 140. laudat cod. LXXXIV. membran. qui continet Boethii libr. de confolatione *latine* et *graece* cum commentariis latinis. In imo margine folii primi a recentiore manu fcriptum legitur, verfionem graecam effe *Maximi Planudis.* Clarius id declaratur in cod. caefareo *Vindobon.* LXXXIV. chart. a. 1455. fcripto, quem vberrime defcribit, pluresque, qui de Boëthio, eius nomine et fcriptura, mortisque anno 524. vero, de Confolationis libris atque editt. fcripferunt, excitat Lambec. in comment. de bibl. caefarea, vol. VII. col. 310 — 316. In illo autem cod. exftant *Boethii* libri V. de confolatione philofophiae, a *Maximo Planude* ex latina in graecam linguam translati, et ab eodem non folum prolegomenis graecis, verum etiam adnotatt. gr. marginalibus illuftrati.

Prae-

Praeterea verſioni graecae e regione adiuncti ſunt iidem quinque libri latine, cum adnotatt. latinis partim interlinearibus, partim marginalibus. Primus vero totius codicis titulus generalis ſic ſcriptus eſt: Ἀννιτίου Μαλλίȣ Σεβηρίνȣ Βοηθȣ̃, ἀπὸ Ὑπάτων — — ἣν μετήνεγκεν ἐκ τῶν Λατίνων Φωνῆς Μάξιμος μοναχὸς ὁ Πλανȣ́δης. In prolegom. gr. breviter exponitur vita Boëthii. etc.

Ad pag. 757. *lin.* 1.

Boëtii opera varia. Venetiis 1487. fol. in bibl. Magdeburg. teſte *Kinderlingio* in Meuſelii hiſtoriſchem Magazin. part. II. pag. 165. fin. add. *Panzer* III. p. 248. — Rariſſimam ed. *A. M. T. Seuerini Boëtii Opera*, nuper diligentiſſime recognita atque excuſa, cum Comment. Venetiis apud Iuntam. 1536. fol. et plures illius edd. antiq. rariores, nec non verſiones germanicas, anglicas, belgicas, italicas, hispanicasque vberrime recenſet *Clement.* in Bibl. curieuſe etc. tom. IV. pag. 428 — 450.

Ad pag. 757. *lin.* 9.

De *Boethii* libr. de arithmetica v. *Scheibel* Einleitung zur mathematiſchen Bücherkunde part. XI. p. 330. et 346. — eiusdem aſtronom. Bibliographie, p. 68 ſqq.

Boethius de diſciplina ſcholarium, cum notabili commentario. Coloniae per Henric. Quen-

Quentel. 1489. fol. in bibl. Erlang. acad. inter libros Ioblianos. — Eiusdem commentarii in topica Ciceronis. Basil. Henr. Petri. 1531. 8. — de differentiis topicis. Paris. ap. Rob. Stephan. 1534. 8.

Ad pag. 758. *lin.* 9.

Boethii consolatio philosophiae per ***Fratrem Bonum Iohannem***, emendante ***Venturino priore*** Sauonae in ditione Genuensi, in monasterio Augustinorum. 1474. 4. de qua edit. vide Abb. ***Mauro Boni*** Lettere sui primi libri a stampata di alcuna città e terra dell' Italia superiore —. Venet. 1793. mai. 4. ***Panzer*** III. p. 5. nr. 1. et Jen. A. L. Z. a. 1794. nr. 354. m. Nou. p. 277.

De ***Hagen.*** ed. a. 1491. quae est in bibl. acad. Erlangensi, copiosus est cl. ***Pfeiffer*** in citato libro, Beyträgen etc. II. p. 188 sqq.

Vetus est nec frequens editio, cuius exemplar in manibus habui: „Duplex commentatio ex integro reposita atque recognita in ***Boëtium*** (seu ***Boethum*** mauis) de consolatione philosophica et de disciplina scholastica. Ea videlicet, que diuo Thome aquinato ascribitur. Et que ab ascensio recentius est emissa: vna cum libello de moribus in mensa informandis omnibus in teneris annis constitutis pernecessario a ***sulpicio verulano*** edito.“ Paris s. nota anni. fol. Dedicatio typographi Iodoci Badii Ascensii ad bibliopolam Sim. Vin-

Vincentium ſcripta eſt: *Ex lutetia pariſina pridie Kalendas Auguſti, milleſimo quingenteſimo tertio.* (1503.)

De edd. Boëthii de philoſoph. conſolatione, Florent. op. et impenſa Phil. Iuntae 1507. 8. — cum libello de ſcholaſt. diſciplina, ib. 1513. 8. — 1521. 8. v. *Bandin.* annal. Iuntar. typogr. II p. 23. 47. et 167. — *Lambacher* in bibl. ciuica Vindobon. I. pag. 124 et 125. citat duas edd. *Iuntin.* a. 1513. et de conſolatione philoſophiae, nec non de diſciplina ſcholaſtica admiranda opuſc. nouiſſime collatis omnibus exemplaribus hactenus impreſſis, et duobus etiam MSSt. recognita, adiectis annotatt. Venetiis ap. Luc. Anton. de Iunta. 1523. fol.

Ad pag. 758. *lin. pen.*

Commendanda eſt editio: — *Boëthi* conſolationis philoſophicae libri V. Eiusdem opuſcula ſacra, (ſcil. libr. IV. de trinitate et fidei confeſſio, ſiue breuis inſtitutio religionis chriſtianae.) Cum integris notis *Io. Bernartii*, *Theodori Sitzmanni* et *Renati Valini*. Acc. *Petri Bertii* praefatio. Lugd. Bat. ex officina Hackiana. 1671. 8. — rec. Lipſiae 1753. 8.

Ad pag. 759. *lin.* 6.

Boethii conſolat. philoſophiae libri V. Oxon. 1663. 24. — Carmina ex eius libris

de consolatione philosoph. in *Mich. Maittaire* corp. poetar. latin. vol. II. p. 1449 sqq. — Lat. et a *Chaucero* in linguam *anglicam* translati, s. a. fol. — rec. in *Chauceri* opp. Londini. 1532. et 1542. fol. de qua et reliquis versionibus *anglicis* copiose disserit *Brüggemann* View etc. l. cit. Ex illis tantum paucas referre iuuat: — *Boethii* consolationis philosophiae libr. V. Anglo-Saxonice redditi ab *Alfredo*, inclyto Anglo-Saxonum rege. Ad apographum Iunianum expressos edidit *Christph. Rawlinson*, e coll. reg. Oxoniae, e theatro Sheldon. typis Iunianis, sumt. editoris. 1698. 8. — *Boethius's* Consolation of Philosophy. Translated from the Latin, with Notes and Illustrations. By the Rev. Mr. *Philip Ridpath*, Minister of Hutton, Berwickshire, Londini. 1785. 8. — The Metres of *Boethius* on the Consolation of Philosophy. Londini. Robinsons 1792. 8. In praefat. de vita et scriptis Boëthii agitur. — Ab eod. cel. *Brüggemanno* memoratur edit. The Life of *Boethius*, recommended to the Author of the Life of Julian. Lond. 1683. 8. et adnotatur, loca nonnulla libri III. consol. philos. illustrari in European Magazin, m. Febr. 1780. p. 150 sq.

De versione quadam *gallica* v. Memoir. de l'Acad. des Inscr. tom. XVII. pag. 740. — Notitiae *germanicarum* versionum add. *Trost der Philosophie.* Aus dem Lateinischen des

Boe-

Boethius, mit Anmerkungen vnd Nachrichten, die Geſchichte des Originals vnd das Leben des Verfaſſers betreffend, von *Friedr. Karl Freytag.* Rigae 1794. 8.

Ad pag. 759. *lin.* 16.

Conf. Chauſepié nouveau Dictionaire hiſt. et crit. tom. II. §. *Boethius.*

Ad pag. 759. *lin.* 17. *ſqq.*

Priſcianus Caeſareenſis.

Priſcianum dicere poſſumus *latinum Apollonium.* Nam, ſi cum Priſciano Apollonium cognomento difficilem conferes, vbi de conſtructione tractauit, (cetera enim Priſciani non poteris, quia non exſtat integer Apollonius,) ad verbum fere tralatum a Priſciano Apollonium eleganter quidem et erudite cognoſces. Ita iudicat Aldus Manutius in epiſtola ad lectorem, praemiſſa Conſtantini Laſcaris de nomine et verbo, libro III. gr. et lat. eiusdem Laſcaris de octo partibus orationis et aliis libris. in 4. ſ. a. et loco.

Inter codd. msstos membran. bibl. acad. *Erlangenſ.* ſunt *Priſcianus* minor; *Priſcian.* maior ſ. ars grammatica lib. I—XVI. bis; Summa Mag. Petri Heliae ſuper maiorem Priſcianum. v. *Hocker* cat. bibl. Heilsbronn. p. 78. inprimis cel. *Pfeiffer* in Beiträgen etc. II. p. 252 ſqq. de cod. Priſciani minoris, vbi

plures illius variae lectiones excerptae leguntur, collatis auctoribus grammaticae lat. antiq. ed. Putschii p. 1035 sqq. — De principe edit. sine loci ac typographi nota, (Venetiis, typis Vindelin. de Spira,) 1470 fol. et alia sine loci ac typogr. indicio, 1472. fol. v. catal. Pinell. III. p. 245 sq. vbi quoque exstant edd. Venet. impensis Marci de Comitibus et Gerardi Alexandrini 1476. fol. — ex emendat. Nicolai Angelii et Anton. Francini. Florent. Iunta 1525. 4. — a Bernardino Donato — Venetiis in aedib. Aldi 1527. 4. Add. cel. *Panzer* A. T. III. pag. 67. et passim in eod. vol. de editt. Venetis. vid. indic. sub voc. *Priscianus.* — De edit. *Georgii Trapezuntii* de partibus orationis ex *Prisciano* compendium, Mediolani. 1472. 4 vide *Saxii* histor. typogragh. litter. Mediolan. pag. CLV. et p. CLXV. de edit. vt videtur, repetita, ibid. 1474. 4. — *Prisciani* opus grammaticum de octo partibus orationis. Cum *Ioan de Angre* expositione. — recognouit *Benedict. Brugnolus* Veronens. — Georg. Arriuabenus — impr. Venet. 1488. fol. exemplum est in bibl. acad. Erlang. add. Panzer. III. p. 258. qui quoque plures excitat V. D. et edd. Venet typ. Phil. Pinc. 1492. et 1495. fol. pag. 324. et 376. item vol. IV. p. 46. ed. s. l. 1488 ex Rossi catal. p. 75. commemorat. etc — Idem vol. VI. pag. 493. refert rarissimum librum: *Prisciani Caesar.* — — Περι συνταξεως, h. e.

de

de constructione libri graecanica scriptura, vbi necessum est iam pridem ab integro adornati castigatique: — In fine: — Prisciani duo de constructione volumina: Graecis litteris: id quod in Germania numquam antea contigit. — Erphordie per Lupambulum (Wolfgang.) Ganimedem, alias Schenk. 7. Idus Sept. a. M.D.I. (1501.) 4. Liber rarissimus, ait cl. Panzer in nota, quo litteris graecis prima vice post inuentam typographiam vsus est in Germania typographus. — *Prisciani Caesar.* institutiones grammaticae, adiectis nuper praetermissis libello de XII. ponderibus, de accentibus, de ponderibus et mensuris. In calce: In aedib. Ascensianis. 1516. fol.

Alias edd. praecipue eas, quae exhibent *Dionysii Afri* de situ orbis libr. siue geographiam, (siue, vt Wernsdorf. cum nonnullis VV. DD. rectius inscribendum esse putat carmen, *Prisciani Periegesin e Dionysio*,) a *Prisciano* latine versam, adtuli in *Fabricii* bibl. gr. vol. IV. pag. 593 sq. inprimis pag. 595 sqq. quibus addes edd. Cracou. 1504. 4. et Colon. in albo Cuniculo. 1516. 4. Illam vero interpretationem ab aliis male tribui *Rhemnio Fannio*, iam adnotatum est in *Fabr.* B. Gr. l. c. p. 590. et 596. et ego ibid. laudaui recent. *Prisciani* interpretationis edit. *Wernsdorfii*, in Poet. lat. min. tom. V. part. I. p. 262 sqq. qui ibid. in prolegom. p. 212—

 221.

221. de ficto falsoque recentiore grammatico *Rhemnio Fannio*, illiusque erroris origine, et pag. 221 — 235. de Prisciano eiusque periegesi, pag. denique 241 — 247. de edd. periegef. Prisciani diligenter lateque disputauit, et in tom. V. part. 3. p. 1497 sq. dedit spicilegium. Idem in tom. V. part. I. p. 235. *Prisciano* adseruit carmen *de ponderibus et mensuris*, quod alii tribuere solent Rhemnio Fannio, addito editorum indice, idque pag. 494 sqq. reposuit illustrauitque, cum inscriptione: *Prisciani (vel, vt aliis placet, Rhemnii Fannii,) carmen de ponderibus et mensuris*. (in tom. V. part. 3. p. 1500 sqq. adiecit spicilegium.) Pag. 520 sqq. recepit exposuitque *Prisciani epitomen phaenomenon, i. e. adparentium, siue versus* (XVI.) *de sideribus*; pag. autem 239 sq. de illa iudicauit et historiam edd. confecit. Conf. supra ad cap. V. §. 9. de Rhemnio Fannio Palaemone, *Hamberger*. Z. N. III. p. 329 sqq. et *Saxii* Onom. II. p. 19 sq. qui animaduertit, *Bondam*. II. varr. lection. cap. XIII. p. 298 — 300. item pag. 304 — 317. aliquot exemplis ostendisse, in nullo ferme Grammatico negligentiorem fuisse *Putschium*, quam in *Prisciano*.

Ad pag. 760. lin. 7. sqq.

Focas (*Phocas*) de nomine et verbo. De orthographia, cum Beda et aliis grammaticis, Mediolani, per M. Ant. Zarotum. 1473. 4. —

Cum

Cum *Diomede* de arte grammat.; *Capro* de latinitate; *Agraetio* de orthographia; *Donato* de barbarismo et octo part. orat. *Seruio Mauro* in *Donatum*; *Prisciani* epitomat. grammatices. Venetiis 1494. 4. — et ibid. per Theodor. de Ragazonibus de Asula. 1495. fol. — *Guarinus* Veron. de diphthongis. *Apuleius* de nota aspirationis et de diphthongis. *Focas* de aspiratione. s. l. et a. 4. v. *Panzer* A. T. II. p. 15. III. p. 365 et 375. IV. p. 135. et de postrema ed. *Götzii* Mem. Dresd. I. pag. 470. qui corrigit Fabricii notitiam.

Ad pag. 760. *lin.* 25.

De edit. *Fischeriana* carminis *Waltharii* haec sunt adhuc obseruanda. Quia cod. Bauaric. e quo Fischer. primus edidit carmen, fuit mancus; in bibl. autem Carolsruhensi plenum reperiebatur exemplar, et deinceps alibi tria alia: Fischerus ex illis ea, quae in prima editione deessent, suppleuit ediditque et notis illustrauit a. 1792. De cod. tamen Carolsruhensi, qui iam saeculo IX. scriptus videtur *Moltero*, hic agit vberius, in: Beyträge zur Geschichte vnd Litteratur. Aus einigen Handschriften der Marggräfl. Baadischen Bibliothek. Francof. ad Moen. 1798. m. 8. nr. V. Codex autem inscriptus est: *Ystoria Waltharii.* Ipsa vero historia, quamquam non scripta fuerit, vt Fischer. putabat, saeculo sexto, superat

tamen ſaeculum nonum. Verum, quia cod. Carolsruh. ſaepe diſſidet ab editione Fiſcheri: *Molter* poema, quod conſtat verſibus 1450. cum omnibus variis lectionibus cod. Carolsruh. ibidem recudi fecit, et verſum, cuius lectio discrepat, ſtellula notauit. Idem *Molter* iſtud poema metrice verterat edideratque, inſcriptum: *Walther von Aquitanien,* cum textu lat. Carolsruh. 1782. 8. conf. nou. bibl. german. vniuerſ. Kilon. 1799. vol. 42. part. I. faſc. III. p. 190 ſq.

Ad pag. 760. lin. antep.

B. Fulgentii archiepiſcopi Ruſpenſis Opera, nuper in vetuſto codice apud Germanos inuenta, obſoletis et Longobardicis literis conſcripta, antea numquam impreſſa. Item *Maxentii Ioannis*, ſerui dei, opera in eodem codice reperta. Hagenoae in offic. Thom. Anshelmi. 1520. fol. cum epiſtola nuncupatoria editoris *Bilibaldi Pirckheymeri* ad ſororem Charitatem Pirckheymerin Abbatiſſam D. Clari Nurinbergae. v. *Panzer* A. T. VII. p. 90. et *Lambacher* in Bibl. antiq. Vindobon. ciuica I. p. 125. qui in nota contra *Oudinum* de ſcript. eccl. I. p. 1377. et *Fabric.* B. L. med. et inf. aet. II. p. 662. monet, edd. Fulgentii Moguntinam a. 1515. et Noribergenſ. 1519. per errorem laudari. — Pirckheymer. edit. recuſa eſt Colon. Agripp. in aed. Heron. Alopecii, impenſis — Godefr. Hittorpii 1526. 8. —

Plura

Plura de eius vita, ſcriptis atque editionibus v. apud *Hamberger*. Z. N. III. pag. 335 ſqq. vbi in not. alii *Fulgentii*, probe diſcernendi, eorumque ſcripta atque editiones enumerantur, et in nota p. 340. de *Maxentio Ioanne*, Monacho ſcythico, circa ann. 520. eiusque ſcriptis agitur.

Ad pag. 761. *lin.* 3. *ſqq.*

Vid. ſupra, cap. VII. §. 23 de *Nonio Marcello*. Notandae ſunt editiones: *Fabii Fulgentii Planciad.* allegoricae fabularum enarrationes, ſ. liber mytholog. cum comment. *Io. Bapt. Pii*, Bonon. Mediolani Vlr. Scinzenceller. 1498. fol. (*Panzer* II. p. 86.) et *Fulgentius Planciades* in mythologiis. — — ſcholia paraphraſtica a *Philomuſo*, (h. e. *Iac. Lochero*,) addita ſunt. etc. In calce: Expenſis Io. Grünerii Vlmani. In officina Sigismundi Grimm Medici et Marci Vuirſung. Auguſtae Vindel. 1521. fol. (*Zapfs* Augsburgs Buchdruck. Geſchichte II. p. 139. et *Panzer* A. T. VI. p. 161.) — Conf. *Thom. Munckeri* praefat. Fulgentio praefixam, in illius et van Staueren auctoribus mythographis latinis.

Ad pag. 761. *lin.* 22.

De *S. Benedicto*, mortuo a. 544. aut 543. eius vita, opuſculis, praecipue eius *Regula*, etc. quot homines varia narrauerint, inſignem eorum turbam produxit *Hamberger* Z. N. III.

pag.

pag. 360 ſqq. aliosque citauit, qui plures nominarunt ſcriptores. Add. *Saxii* Onom. II. p. 32. — Memorandus adhuc eſt libellus, quem habeo, perquam rarus: *Virgilio — Cento.* Vitam et miracula Sanctiſſimi patris noſtri *Benedicti* complectens. Studio et labore *F. Balthaſari Weller,* Monaſterii S. Dionyſii in Bantz, Franciae orientalis Profeſſi et Sacerdotis concinnatus et contextus. Anno M.DC.XXV. (1625.) 4. In fine: Bambergae ap. Auguſtin. Crineſium. Sequitur narrationem et ordinem *Gregorii M.* in vita Benedicti. — In bibl. *Erlangenſi* acad. ſeruantur aliquot codices msst. membr. et chart. qui continent *Benedicti Regulam* cum expoſitione.

Ad pag. 762. lin. 3.

Guadagnii de Florentino Pandectarum exemplari, an ſit Imp. Iuſtiniani archetypum, et an ex eo ceteri, qui ſuperſunt, Pandectarum libri manauerint, diſſ. in *Gorii* ſymbolis litterariis. Rom. 1752. 8. vol. IIII. p. 1 ſqq. — *Leop. Andr. Guadagni* de Florentino codice, omnium, quae extant, Pandectarum exemplorum parente, disquiſitio, ex edit. *Walchii.* Ienae 1755. 8.

De *Triboniano,* et viris doctis, qui in vtramque partem de eo disputarunt, v. etiam *Io. Aug. Bachii* hiſtoriam iurisprudentiae romanae, ed. V. *Aug. Corn. Stockmanni* lib. IV. cap. I. §. V. pag. 566 ſqq. In illo cap. I. expo-

exponitur hiſtoria iurisprudentiae a Iuſtiniano vsque ad Baſilium Macedonem, et agitur de Iuſtiniano, Iuſtino minore et reliquis imperatoribus; de conſtitutionibus principum, ſiue iure Iuſtinianeo atque graeco; adeoque de codice Iuſtinianeo, de Pandectis ſiue Digeſtis, atque editionibus capitalibus, de Inſtitutionibus; de quinquaginta deciſionibus; de Codice repetitae praelectionis; de Authenticis etc. Sic quoque auctores alii hiſtoriae iurispr. praecipue romanae fata iuris corporisque Iuſtinianei expoſuerunt: in his *Brunquell* in hiſt. Iur. II. 5. et 6. egit de editionibus Pandectarum. At enim vberior hiſtoriae atque editionum commemoratio et aliena eſt a noſtro inſtituto et ab aliis iam abunde facta eſt. Conferri poteſt *Io. Hieron. Herrmanni* Hiſtoria corporis iuris Iuſtinianei, oder hiſtoriſche Nachricht von den Inſtitutionen, Pandecten, Codex vnd Nouellen. Ienae 1731. 8. Intelligenter et praeclare verſatus eſt in conficienda iuris Iuſtin. et ſingularum illius partium, editionum potiorum, commentariorum atque interpretum hiſtoria, et multa alia ſcripta maioris minorisque molis variique generis, quae ad notitiam aut hiſtoriam iuris, editionum et Ictorum rom. facerent, indicavit cel. *Glück* in: Ausführliche Erläuterung der Pandecten nach Hellfeld, ein Commentar. part. I., edit. II. Erlangae 1797. 8. §. 35 ſqq. p. 227 ſqq. in ſpecie p. 242 ſqq. de editt.

editt. potioribus; atque §. 50 sqq. pag. 313—366. Quam ferax editionum Institutionum et reliquarum iuris partium iam fuerit saeculum XV. cognosces vel ex *Panzeri* A. T. v. indic. siue vol. V. sub voc. *Ius* p. 268—272. — Indicem editionum omnium corporis iuris ciuilis fontium adiecit *Gustau. Hugo*, Professor Gotting. suae editioni *Iulii Pauli* sententiarum receptarum etc. Berolini 1795. 8. Add. *Walch* ad Eckhardi Hermeneutic. iuris lib. I. cap. 2. §. 83. p. 100 sqq. 123 sqq. 13 sqq. et p. 140. — Cl. *Ier. Dau. Reuss* in Beschreibung merkwürd. Bücher aus der Vniversit. Biblioth. zu Tübingen etc. Tubing. 1780. 8. p. 59 sqq pluribus describit edit. Mogunt. *Iustiniani* imperat. codicis repetitae praelectionis, typis Petri Schoyffer de Gernszheim. 1475. m. fol. (add. *Hamberg* III p. 326) — et p. 78 sqq. *Iustiniani* institutiones cum glossa, ibid. typis eiusdem Schoyfferi etc. 1476. fol. — Eximium *Digesti veteris* codicem, qui praeclaras habet lectiones, et in bibl. acad. Erlang. custoditur, diligenter copioseque descripsit cel. *Pfeiffer* in progr. 1791. fol. et codicem valde laudat cl. *Glück*, l. m. p. 242. not.

De editionibus Pandectarum et Nouellarum agitur quoque in *A. F. I. Thibaut*, Prof. Kilon. Versuchen veber einzelne Gegenstände der Theorie des Rechts, part. I. Ienae 1798. 8. nr. XIV. *Vulgatam* lectionem eam esse

cen-

censet, quae in edd. et codd. msstis ante cod. Florent. a Politiano comparatum ortae fuissent; *Florentinam* vero eam, quae in plurimis aut omnibus non manifesto corruptis locis ex cod. Florentino essent sumtae, reliquas esse mixtas.

Historiae nouellarum litterariae particula I. periodum Anteholoandrinam complexa, progr. auctore D. et Prof. *Weis.* Marburg. 1800. 4.

Io. Baptist. Feronce disput. praeside *D. Christi. Frid. Georg. Meistero* de principio cognoscendi emblemata Triboniani. Gottingae 1745. 4. v. Lipf. ephem. litter. a. 1746. nr. 5. p. 44. adde cel. *Glück* l. c. tom. I. pag. 238 sq. qui alia laudat scripta.

Ad pag. 763. *med.*

Commendanda est *Guil. Bestii* ratio emendandi leges Pandectarum Florentinarum auctoritate. Vltraiecti 1707. — rec. e recensione et cum notis D. *Io. Wendelini Neuhaus.* Lipf. 1745. 8.

Ad pag. 764. *lin.* 17.

Corporis iuris ciuilis tom. I. post Gebaueri mortem prodiit cura *Ge. Aug. Spangenbergii* (qui a libro Pandectarum octauo negotium suscepit,) Gottingae 1776. 4. — Tom. II. — Imperat. Iustiniani PP. A. codicem repetitae praelectionis, eiusdem sacrat. Prin-

Principis nouellas, constitutiones atque edicta, item impp. Iustini minoris, Tiberii II. Leonis Philosophi, Zenonis aliorumque principum orientalium constitutiones nouissimas, nec non et consuetudines Feudorum ex *G. C. Gebaueri* recensione complectens. Adornauit ac curavit *Ge. Aug. Spangenberg*, qui et lectionum varietates ex primariis editt. et codd. MSS. inseruit. Gottingae 1797. m. 4. Longa et praeclara illius tomi censura, tam elegantioris iurisprudentiae cultori atque interpreti, quam futuro editori admodum vtilis, est in noua Kilon. bibl. vniuers. german. a. 1800. vol. L. part. I. fascic. II. pag. 63 — 88.

Ad pag. 764. *lin. vlt.*

In illa libellorum Schwarzianorum collectione edidi pag. 125 sqq. *Schwarzii* Σχόλια φιλολογικὰ ad Prooemium Institutionum iuris e collatis XII. codd. MSSt. variisque editionibus. Atque pag. 133 sqq. bene longum dedit editionum catalogum. Pag. 181 sqq. est docta disputatio: An omnia Pandectarum exemplaria, quae adhuc extant, e Florentinis manauerint. Pag. 223 sqq. *Schwarzius* dedit primum indicem Digestorum, saec. XV. impressorum, quae animaduertit recensuitque *Henr. Brencmannus* in historia Pandectarum, lib. III. cap. IV. pag. 263. cum notis; tum longiorem catalogum Digestorum editorum, quae non vidit adnotauitque Brencmannus.

mannus. Denique pag. 366 sqq. recudendam curaui *Henr. Brencmanni* epistolam ad Franc. Hesselium, qua examinantur praecipua capita epistolae D. Guidonis Grandi de Pandectis, nec non dissertationis similis argumenti auctore Christi. Gottlieb Schwarzio. (olim formulis typographicis descripta Traiecti ad Rhen. apud Iurian. a Paddenburg 1735.)

Ego vero habeo exemplar editionis: *Institutt. Iustiniani* Sacratiss. Principis PP. A. libr. IIII. a *Matthaeo Wesenbecio* I. C. aediti, argumentis atque scholiis explicati. Acc. index —. Basileae per Eus. Episcopium et Nicolai fr. haeredes, 1572. fol. cuius orae manu adscriptae sunt ad libr. I. et II. variae lectiones e tribus enotatae codd. Augustanis, quorum notitiam dedit Schwarzius in disp. memorata, σχόλια φιλολογικὰ etc. §. II. — Codex membran. voll. VI. maximae formae, qui vniuersum ius ciuile vna cum Feudorum libris complectitur, et olim fuit C. G. Schwarzii, post eius mortem accessit bibl. acad. Gottingensi. Mentio illius facta est in catalogo bibl. Schwarzianae, part. II. nr. 1. et in disp. Schwarz. citata §. II. p. 131. sed exactiore et curatiore opera dedit eius notationem cel. *Heyne* in progr. a. 1773. scripto: Notatio corporis iuris glossati MSti bibliothecae Georgiae Augustae, rec. in *Chr. G. Heynii* opusculis academicis, vol. II. Gottingae 1787. m. 8. p. 315 sqq.

Ad pag. 763. *lin.* 4.

Omiſſum eſt nomen *Saxii*, qui in Onom. l. c. de corpore iuris Iuſtinianei, confecti ab a. 528. vsque ad 534. agit, et multos laudat, qui vel de eo egerunt, vel ediderunt illud, vel vario modo illuſtrarunt. Pauca tamen licet addere. *Gebauerus* tria edidit programmata, inſcripta: MSti cuiusdam Brencmanniani de orthographia Pandectarum, ſpecimen I. Gottingae 1767. — Specim. II. 1768. — Spec. III. 1772. 4. — *Io. Bernhard Koehleri* I. C. interpretationum et emendationum iuris romani liber primus. Editio altera, correcta et aucta. Lipſ. 1792. 8. — *Püttmann* in Miſcellaneorum ad ius pertinentium ſpecimine XI. (Lipſiae 1791.) cap. XX. de lectione librorum iuris romani, inprimis Pandectarum, quam vocant, vulgata, eam cum aliis habet vulgatam, quae eſt Florentina, quam vitiis haud carere putat, hinc emendat quaedam ideinque cenſet, vulgarem nouellarum verſionem immerito praeferri graeco textui.

Lehrbuch vnd Chreſtomathie des claſſiſchen Pandecten Rechts, zu exegetiſchen Vorleſungen, vom Prof. *Hugo* in Göttingen. I. Band. Gottingae 1790. 8.

Corpus iuris ciuilis in Chreſtomathiam contractum, in vſum academiarum pariter ac Gymnaſiorum. Curauit et notitiam corporis

poris iuris ciuilis litterariam praemisit *Ioan. Ant. Lud. Seidensticker*, I. V. D. Gottingae 1798. 8.

M. Hieron. Gottlieb Kind. disp. de XIII. Iustiniani edictis, specimen I. continet IV. priora edicta. Lipsiae 1793. 4.

Sed haec sufficiant, *et de anglicis Institutionum* versionibus, atque interpretibus vindicibusque Iustiniani v. *Brüggemann* View etc. pag. 775.

Ad pag. 765. *lin.* 9.

De *Iornande* commentat. Equitis *du Buat* in commentariis societatis doctrinarum Boicae, tom. I. pag. 97. — Adde paullo post ad *Cassiodorum* notata.

Ad pag. 765. *lin. antep.*

Aratoris carmina sunt in *Mich. Maittaire* corp. poet. latin. vol. II. Add. *Lardner* Credibility of the Gospel History. part. II. vol. XI. cap. 151. p. 293 sq. et *Mazzuchelli* Scrittori d'Italia, h. v.

Ad pag. 766. *lin.* 9.

In bibl. academica *Erlangensi* sunt tres codd. membran. *Cassiodor.* 1) in Psalmos a Psalmo CI. vsque ad vltimum: 2) de anima; 3) institution. diuinae: et vnus chartac. qui continet *Cassiod.* institt. diuinas.

Integer titulus edit. criticae Lugd. 1595. quae plura continet, hic est: *Magni Aurelii*

Caſſiodori Senatoris V. C. variarum libri XII. et Chronicon ad Theodericum regem. *Iordani* epiſcopi Rauennatis, de origine actisque Getarum lib. I. quo XII. Caſſiodori libros de eadem hiſtoria complexus eſt: *Ennodii* Ticinenſis epiſcopi Panegyricus Theod. dictus. *G. Fornerii* Antecesſoris Aurel. notae in lib. variar. His de nouo acceſſerunt *Franciſci Modii* argumenta ſeu ſummaria ſingulis epiſtolis praefixa. Perpetuae ad margin. notae, ac interpretationis vice variae lectiones. *Petri Broſſei* in Caſſiodorum animadverſiones. Gnomologia Caſſiodorana, cum indice locuplet. Lugduni, apud Iac. Chouët. M.D.XCV. 8. Emendatior multis locis hic prodiit Caſſiodorus, (vt Fornerius in breui epiſt. ad lectorem ait,) partim ingenio, partim veterum collatione, partim beneficio codicis Franciſci Modii. Variae lectt. orae adpoſitae pertinent ad Variarum libros, ad Iordanum et Ennodii panegyricum. Sed repetita editio eſſe videtur. Nam Fornerii epiſtola nuncupatoria ſcripta eſt Aurelianis XIIII. Kal. Nou. M.D.LXXVIII. Atque *Hamberg.* l. c. adfert duas antiquiores cum Fornerii notis editiones. Alteram ex catal. biblioth. reg. tom. I. p. 389. — *Caſſiodori opera,* quorum nonnulla nunc primum, reliqua emendatiora eduntur, cum V. Lectt. et notis *Guil. Fornerii.* Paris, Marcus Orry. 1588. 4. et ex catal. bibl. Bunau. tom. I. vol. I. pag. 404. *Caſſiodori*

dori variarum libri XII. de anima lib. I. de inſtitutione diuinarum ſcripturarum libri II. de orthographia lib. I. de ſeptem diſciplinis; computus paſchalis; chronicon ad Theodericum regem: *Iordani* — de origine actisque Getarum liber. I. Edictum Theodorici, regis Italiae; *Ennodii* Ticin. epiſcopi panegyricus Theoderico dictus; *C. Sollii Apollinaris Sidonii*, Auernor. epiſcopi de Theoderico rege epiſtola. Ex quibus quaedam nunc primum eduntur, cetera ad fidem vett. exemplarium diligenter emendata ſunt. Acc. *Guil. Fornerii* notae in libros Variarum. Pariſ. ap. Sebaſt. Niuellium. 1589. fol. — In bibl. acad. Erlang. ſunt *Caſſiodori* opera modo memorata, cum *G. Torneſii* Antec. Aurelii notis in libros Variar. Pariſ. apud Sebaſt. Niuellium 1579. fol. v. Hocker. catal. bibl. Heilsbronn. pag. 141. — Diu autem antea prodierunt:

M. Aurel. Caſſiodori variarum libri XII. item — de anima, liber vnus. Recens inventi et in lucem dati a *Mariangelo Accurſio*. Auguſtae Vindel. ex aedibus Henr. Silicei. 1533. fol. Accurſius ſcripta illa reperit in Hispaniis.

Ad pag. 767. lin. 15.

Add. *Baumgarten* Nachricht. von merkwürdigen Büchern. tom. VII. pag. 155. vbi a pag. 152. *Maffei* Iſtoria teologica recenſetur.

De *chronico* vide quoque ad cap. VII. §. 75. de Prospero Aquitano. — Opus diuin. lect. misere per particulas disiectum in lucem prodiisse, conquestus est *Conring.* de antiquit. academ. diss. III. §. 22. pag. 103. ed. Heumann. Putabat tamen, posse facile restitui in integrum, et summo iure mereri, quod restituatur. -- De editionibus quorumdam Cassidori operum, saec. XV. curatis v. *Panzer* A. T. et ind. vol. V. voc. *Cassiodorus.*

De epistola regis Theodorici latina in Cassiodori Opp. tom. I. pag. 78. quam rex legatis Aestiorum, veterum Borussiae incolarum, ad ipsorum populum dedit, et num inde sequatur, Aestios calluisse artem scribendi ac legendi, quod quidem negatur, agit *Ludou. von Baczko* in kleinen Schriften aus dem Gebiete der Geschichte vnd der Staatswissenschaft, tom. II. nr. 4. Lipsiae 1797. 8.

Du Buat commentat. in qua ostendere sustinuit, sub Theodorico, Gothorum rege, duo vixisse Cassiodoros, in Commentariis societatis Boicae doctrinarum, tom. I. p. 79 sqq.

Curius vel *Chirius Fortunatianus*, cuius tres libri de rhetorica hodie exstant, paullo ante Cassiodorum vixisse videtur *Chapmanno* in Obss. ad commentar. vulgo Vlpianeos, ante edit. IV. Mounteney quarumdam oratt. Demosthen. pag. 23 sq. nota: idque probare studuit ex verbis Cassiodori: „*Fortuna-*

tunatianum vero doctorem *Nouellum*, qui tribus voluminibus de hac re ſubtiliter minuteque tractauit, in pugillari codice apte forſitan congruenterque redigimus.“ Diſtinguit igitur *Fortunatianum Rhetorem* ab *Fortunatiano Hiſtorico*, qui ante Conſtantinum M. adeoque duobus ſaeculis ante Caſſiodorum ſua ſcriptis mandabat, nec *doctor nouellus* ab eo dici potuit. Porro ſuſpicatur, libros *Fortunatiani* de rhetorica, quos nunc habemus, non exſtare hodie, quales ipſe eos ediderit Fortunatianus; ſed quales ex epitome ſua dederit Caſſiodorus. Secus ſenſit *G. I. Voſſius* de hiſtor. lat. cap. III. p. 168. qui eius refert aetatem ad a. Chr. 240. eique acceſſit *I. A. Fabricius* B. L. libr. IV. cap. 8. ſect. 4. — Dubitanter poſuit eius nomen ad illum annum *Saxius* in Onom. I. pag. 365. ſed rhetorem haud discernit ab hiſtorico.

Ad pag. 768. *lin.* 16. de *Corippo.*

In noua corporis hiſtoriae Byzant. adpendice ſunt nr. XII — XIV. *Flauii Corippi Africani* fragmentum carminis panegyrici, ſ. praefationis librorum de laudibus Iuſtini Auguſti minoris, pag. 401 ſq. Eiusdem carmen panegyricum in laudem Anaſtaſii, Quaeſtoris et Magiſtri, pag. 402. Eiusdem de laudibus Iuſtini Auguſti minoris libri IV. pag. 403 ſqq. Haec poemata comparent ex codd. emendata notisque variorum illuſtrata.

Ad pag. 768. *lin. vlt.*

Cresconius primus fuit, qui decretis pontificum titulum et ordinem canonum daret. Illa *Cresconii* collectio probat falsitatem collectionis Pseudo-Isodorianae, et facit ad restituendam veram Dionysiacam. Addi potest, apud Voëllum et Iustellum reperiri duo indices in Concordiam, n. argumentorum et conciliorum, in quo capite concordiae illius canones reperiantur.

Ad pag. 769.

De Iuliano antecessore CPolit.

Conf. *Bachii* histor. iurisprud. romanae lib. IV. cap. I. sect. 3. §. XVIII. et XIX. pag. 605 sq. ed. Stockmanni, *Hamberger* Z. N. III. p. 431 sqq. et quos ille laudat, atque cel. *Glück* ausführliche Erläuterungen der Pandecten etc. part. I. pag. 345.

Ad pag. 769. *sub fin.*

De *Gregorio Turonensi* episcopo, theologo atque historico, parente historiae gallicae, (scripsit enim *Historiae Francorum,* siue *Historiae ecclesiasticae libros X.*) eius scriptis tam genuinis, quam adulterinis v. quoque *Hamberger.* Z. N. III. pag. 443 sqq. eosque, quos ille laudat. — *Gregorii Turon.* sermones tres *in S. Martinum* f. de eius obitu, de eius transitu, et quando corpus eius translatum sit, sunt in cod. membr. Erlangensi. Atque *Hocker.*

Hocker. in B. Heilsbronn. p. 86. de illo codice, „edidit, ait, a. 1723. M. *Tobias Eckhardus* codd. msstos Quedlinburgenſes, addiditque vv. lectt. conferendo ſuum codicem cum exemplari impreſſo Lipſiae 1709. cum notis Ioan. Clerici. Noſter vero cod. vt in quamplurimis a Lipſienſi editione, ita in permultis a MSto Quedlinburgenſi recedit, quo quidem ſi recentior eſt, in nonnullis tamen videtur correctior, ſi pauca graphiſtae ſphalmata exceperis." In memoratis *Baumgartenii* Nachrichten etc. deſcribitur edit. Operum *Gregorii Turonenſis* cum *Adonis Viennenſis* epiſcopi ſex aetatum mundi Breuibus ſeu commentariis vsque ad *Carolum* ſimplicem Francorum regem: in calce: — Auſpicio et iuſſu — Magiſtri *Guil. Parui*, ordinis praedicatorii et theologiae profeſſoris clar. — In aedibus Aſcenſianis. Anno MDXXII. ad idus Nou. fol. ſed in nota anni errorem eſſe commiſſum, monent Baumgarten. et cel. *Panzer* A. T. VIII. p. 78. nam non modo dedicatio ad Guil. Paruum data eſt anno MDXII. ad XII. Dec. ſed Guil. quoque Paruus inde ab a. 1518 epiſcopus fuit Trecenſis. Pertinere igitur videtur haec editio ad a. MDXII. Atque *Panzer* in vol. VII. p. 571. ex Quetif. II. p. 101. refert ed. 1512. ſic vero inſcriptam: *Gregorii Turon.* Opera, ſcil. Hiſtoriae Francorum libri decem. De gloria confeſſorum: liber de vitis patrum: de vita et morte ſeptem

dormientium. *Adonis Viennensis* breuiarium chronicorum de ſex mundi aetatibus, editore *Guil. Paruo* Ord. Praedicat. Pariſiis MDXII. at in forma 4. Differt igitur, ſi Quetif. omnia recte indicauit, haec editio a ſuperiore ratione et inſcriptionis et formae. Atqui ſi errauerit in titulo et forma, atque ſcribere debuerit in *fol.* forſan dixeris, editionem a. 1522. ſignatam, a bibliopola nouum titulum, mutata tantum anni nota, accepiſſe. — Atque in *Fabr.* B. Lat. med. et inf. aet. tom. III. vbi a p. 101—106. ed. Manſi, diligens eſt narratio de *Gregorio* noſtro, eius ſcriptis, editt. etc. traditur Chronicon Gregorii cum Adonis chronico primum editum eſſe a *Guil. Paruo.* Pariſ. 1512. et 1521. fol. typis Badii ap. Io. Paruum. Sed certiora dicent, quibus liceat plura exemplaria manibus terere atque comparare.

Ad pag. 769. *lin. vlt.*

De *Venantio Honorio Clementiano Fortunato* v. Fabr. B. L. med. et inf. aet. II. p. 179 ſqq. ibique Manſ. Optima eſt ed. — *Fortunati* Opp. omnia ad MSS. codd. Vatic. collata nouis additam. et ſcholiis illuſtrata ſtudio *Mich. Angeli Luchi.* Romae. II. tom. 1786. 4.

Ad pag. 770. *lin.* 5.

De *Gregorio* M. parente multorum ſcriptorum, ab aliis vituperato, ab aliis laudato et vin-

vindicato, multi ſcripſerunt. v. praeter Saxium cit. *Hamberg.* III. pag. 459 — 467. et *Fabric.* B. L. m. et i. aet. III. p. 83 ſqq. ed. Manſ. — Infinita autem paene vt dicam, eſt copia editionum cum operum, tum inprimis ſingulorum librorum. Etenim quam ferax fuerit edd. ac verſionum vel ſaec. XV. cognoſces ex *Panzeri* A. T. indic. ſ. vol. V. pag. 229 ſq. Nec minor fere eſt numerus codd. msst. In bibl. quidem acad. *Erlangenſi* bene multi ſeruantur codd. membran. *Gregorii M.* homiliae, bis; homiliae in Ezechielem, bis; moralia; Epiſtolae, bis; cura paſtoralis, in quinque codd.; dialogi, bis; expoſitio biblica etc. ſiue liber teſtimoniorum V. T. quem *P. Iterius* ex opuſculis Gregorii papae rom. excerpi curauit; excerpta; excerpta moralia; regiſtrum moralium; moralia in Iobum; de colluctationibus virtutum et vitiorum; Gregorii M. vita, auctore Io. Leuita, et in alio cod. vita Bonifacii, Lulli, Burchardi, Gregorii et aliorum. — *Brüggemann* View etc. pag. 778 ſqq. varia congeſſit ſcripta, ad hiſtoriam *Gregorii M.* pertinentia. Hic tantum referre placet: *Gregorii* M. de cura paſtorali liber vere aureus accurate emendatus et reſtitutus e vett. msstis cum romana ed. collatis, cura *Ier. Stephani.* Londini 1629. 8. — *Thomae Iameſii* bellum Gregorianum, ſiue corruptionis romanae in Opp. D. Gregorii loca inſigniora obſeruata. Oxon. 1610. 4. — Eiusdem

Spe-

Specimen corruptelarum Pontificiorum in *Cypriano*, *Ambrosio*, *Gregorio M.* et authore operis imperfecti et in iure canonico. Londini 1626. 4. *Lardner* in Credibility of the Gospel History. part. II. vol. XI. cap. 156. pag. 345—362. — De rariss. edit. *Dialogi Gregorii Papae*, per Iohann. Guttenbergium apud Argentinam. Anno Millesimo CCCCLVIII. (1458.) fol. multus est *Würdtwein* in Biblioth. Moguntina, p. 58 sqq. — Memorabo adhuc editionem paucis cognitam. „Homelie quadraginta Gregorii Pape de diversis lectionibus euangelii: nunc primum diligenter castigate." In fine: Impresse Parisiis — opera Vdalr. Gering et magistri Rembolt. Anno dom. millef. quingentesimo octavo, (1508.) die vero IV Maii.

Addantur *Gregorius* VII. In bibl. acad. Erlang. est cod. illius, qua cautela inter principes excommunicatos Catholicis sit conuersandum.

Gregorius IX. Papa, cuius *Decretalium* libri prela et ingenia manusque doctorum saepissime exercuerunt. Quae editt. saec. XV. prodierint, eas cl. *Panzer*. in A. T. adcurate recensuit. v. indic. siue vol. V. pag. 176—178. — Codicem egregium in bibl. acad. *Erlang*. qui continet Decretales *Gregorii* IX. libr. V. Constitutiones Innocent. IV. Gregorii X. Nicolai IV. Alexandri IV. Clementis,

Vrba-

Vrbani, Simonis Legati et Bonifacii VIII. copioſe diligenterque deſcripſit cel. *Pfeiffer* in *Beyträgen* etc. part. II. p. 356—386. — Editt. admodum raras, quae exſtant in bibl. acad. Tubingenſi: Noua Compilatio decretalium Gregorii IX. Mogunt. 1473. mai. fol. typis Petri Schoyfferi; — et Liber ſextus decretalium Bonifacii VIII. cura, cum gloſſis, Mogunt. 1476. fol. fuſe recenſet cl. *Reuſſ* in Beſchreibung merkw. Bücher aus der Vniverſ. Biblioth. zu Tübingen. pag. 27 ſqq. et 81 ſqq. add. *Würdtwein* Bibl. Mogunt. p. 106—109.

Ad pag. 770. *lin.* 9.

In *Martene* et *Durand* Theſauro nouo anecdotorum, tom. V. denuo edidit Martene *S. Orientii* commonitorium ex Msto cod. eccleſ. S. Martini Turonenſ. et in praef. egit de Orientio. conf. cenſuram in *Baumgartenii* Nachrichten von einer Halliſchen Bibl. tom. VI. pag. 28 ſqq.

Ad pag. 771. *lin.* 12. *ſqq.*

Praeter codd. *Erlangenſ.* a cel. *Pfeiffero* l. c. vberius deſcriptos ſunt quoque in aliis MSStis membran. bibl. Erlang. *Iſidorus* de diuinis officiis; de fide; excerpta; et ſynonyma in alio adhuc codice. — In eadem bibl. inter libros lobſt. eſt edit. *Iſidor.* Ethimologiae, de diſciplina et arte, ſine l. et a. *Lambacher* in Bibl. Vindob. ciuica pag. 127.

qua-

quatuor raras profert editt. — *Isidori* Hispal. Ethymologiarum libri XX. per Ginther. Zanner ex Reutlingen. 1472. fol. (Bibl. Noriberg. habet exemplar illius ed. in membrana, teste *Panzero* A. T. I. pag. 101. vbi quoque *Isid.* de responsione mundi et de astrorum ordinatione, Augustae Vindel. per eumdem 1472. fol. memoratur.) — de summo bono, Venetiis, per Petrum Loslein de Langencen. 1483. fol. — et Venetiis per Bonetum Locatellum. 1493. fol. — *Isidori* de natiuitate Domini, passione et resurrectione, regno atque iudicio libri II. Eiusdem tractatulus de vita et obitu quorundam vtriusque testamenti Sanctorum. Eiusd. allegoriae quaedam ex vtroque testamento excerptae, vna cum libro praemiorum, omnia ex codd. duobus antiquissimis excerpta, hactenus prorsus a nemine visa. Hagenoae, Io. Secerius. 1529. 4. De aliis editt. vid. Maittaire et Panzeri A. T. quibus addatur *Isidorus* Hispal. episcop. de summo bono. In calce: impressus *Parisiis* per Magistrum Petrum le Dru pro Io. Petit commorante. 1502. 8.

Ad pag. 772. *lin.* 1.

Edit. Soliloquior. *Marsipol.* a. 1479. excusam esse *Martisburgi* (Merseburg.) in Saxonia, non, vt Freytagio l. c. placere videtur, *Martisburgi* in Sueuia, probabile est cel. *Panzero* A. T. II. p. 11. nr. 3.

Isi-

Isidori Chronicon *Roeslerus* (v. ad cap. VII. §. 75. de Prospero Aquitano,) magni momenti esse iudicat.

De codice *Originum* etc. Vindobon. bono v. *Denis* Codd. msst. theolog. bibl. Vindobon. latin. Vindobon. 1793. vol. I. p. 2743. et vol. II. p. 930. de *Isidori* allegoricis in V. T. commentariis. — De codice *Paris.* 7592. non plenissimo quidem optimoque, nec tamen spernendo, qui continet *Isidori* Origines et Etymologias, v. *de la Porte du Theil* in Notices et Extraits des MSSts de la Biblioth. nationale etc. tom. IV. de l'Imprimerie de la Republ. a. 7. (1798.) mai. 4. nr. XIII. p. 159 sqq. — Doctum M. *Io. Salom. Semleri* Specimen emendationum Glossarii Isidoriani est in Miscell. Lipsiens. nouis, vol. VII. pag. 717 sqq. Notandum est Semleri iudicium, (p. 718 sq.) quod huc transscribere, haud incommodum videtur. „Deinde illud mirari satis nequeo, nuperos *du Cangiani Glossarii latini* editores, Monachos Benedictinos, ineptissima verborum monstra ex hoc *Glossario* isti thesauro infarsisse, nihil de lectionis varietate sollicitos, aut admonentes: *Graevio* suspiciones omnes exscribunt, de suo nihil addunt. Nec satis distinguunt voces, quae ad medium aeuum ipsa sua malitia pertinebant, et eas, quae inde ab optima latinae linguae aetate seruatae, et ex optimis scriptoribus sublectae sunt. His sane ibi nullus locus erat."

erat." Hactenus Semlerus, cuius iudicium et acutae emendationes lectori Glossarii Cangiani non minus, quam futuro Isidori editori valde possunt prodesse, nec nostra egent commendatione. — Emendationes Isid. Hispal. in Bibl. litterar. s. collectione Inscriptionum, nummorum, dissertatt. etc. Londini 1722. 4. nr. II. art. IV. v. *Brüggemann* View etc. p. 781. vbi etiam versiones quorumdam opusculorum *anglicae* designantur.

Ad pag. 772. *lin.* 7.

De *Columbano* vid. *Saxii* Onom. II. pag. 62 sq. et 540.

Ad pag. 772. *lin.* 11.

De *Eugenio* II. episcopo Toletano ab a. 646 — 657. qui lib. Dracontii immutauit et auxit, v. *Freytagii* adparat. litter. tom. II. p. 1402. et quae supra ad §. 17. capitis VIII. adnotata sunt. Add. *Hamberger.* III. pag. 500 sq. et *Saxii* Onom. II. pag. 77 sqq. qui plures alios laudant VV. DD.

De *Fredegario* v. praeter *Hamberg.* III. p. 501 sqq. et *Saxium* in Onom. II. p. 76 sq. et 542. *Roesler*, modo ad Isidorum laudatum, qui secundum Boucquet ea recepit, quae necessaria viderentur.

Ad pag. 772.

De *Beda*, nato a. Chr. 672. mortuo a. 735.

In

In quinque membr. codd. bibl. acad. *Erlangens.* est *Beda* 1) super actus et prouerbia; 2) in Tobiam; 3) in epp. canon. 4) in Esram et Nehemiam; 5) de situ terrae promissionis; et in vno chartac. de figuris grammaticis. — *Lambacher* in Bibl. antiqua ciuica *Vindobon.* pag. 127 sqq. memorat primum, cod. chart. saec. XV. qui continet *Bedae* tractat. de duodecim signis. 4. Tum tres edd. n. *Bedae* opp. tomus secundus et tertius. Paris. ap. Iodoc. Badium Ascensium. 1521. fol. atque in longa nota p. 127. describit illam edit. et animaduertit, tomum huius editionis primum numquam lucem vidisse; quoniam Ascensius ea, quae tomum primum conficerent, nondum ad manus habuisset; nec *Sichardum*, qui interea pleraque, quae primum tomum constituerent, collegerat, a promissis stare potuisse. Is vero tantum edidit *Bedae Ven.* de natura rerum et ratione temporum. Basil. ap. Henr. Petri 1529. fol. (De rara hac ed. et de Beda multus est auctor Thesauri bibliothecalis, tom. III. Noribergae 1739. 4. pag. 134 sqq.) Denique Lambach. memorat edit. *Bedae Ven.* in septem epistolas canonicas interpretatio et expositio. Venet. ap. Bonet. Locatellum. 1506. fol. in longa autem nota p. 128 sqq. plura de memorabili illa edit. obseruat, praecipue id, quod prologum habeat huic operi ab ipso Beda praefixum, qui in aliis editt. desideretur. Eum quidem inseruit Ca-

veus hiſtoriae ſcriptor. eccleſ. pag. 403. ed. Geneu. ex cod. Cantabrig. coll. Gonuil. et Caii. Quum vero lectio non vsquequaque ſit caſtigata: Lambach. ex ed. Veneta illum prologum, multo caſtigatiorem recudi curavit, adſperſis nonnullis obſeruationibus. — Plena *Operum Bedae* edit. eſt, diuiſa in tomos VIII. Colon. Agripp. 1688. fol. — *Edmund Martene* in Theſauro nouo anecdotorum tom. V. (Pariſ. 1717. fol.) edidit *Bedae* libr. IV. in principium Geneſis vsque ad natiuitat. Iſaac et eiectionem Iſmaelis, ex pluribus MSStis. — In *Caniſii* theſauro monumentor. eccleſ. — ſiue Lection. antiq. edit. Basnagi vol. II. part. I. p. 1 ſqq. (Amſtelod. 1725. fol.) ſunt acta *Cuthberti* — a ven. *Beda* heroico carmine conſcripta ex cod. edita. Sed Basnage dubitat, num iure adſcribantur Bedae. — De *Bedae* martyrologio in actis SS. m. Mart. Antwerp. an. 1684. vol. II. v. *Baumgarten* von merkwürdigen Büchern. tom. II. pag. 361 ſq. et tom. III. p. 59 ſq. — Cel. *Brüggemann* in View etc. pag. 782 ſq. plura, interdum copioſe refert ad Bedam ſpectantia, quae paucis hic repetere placet: Axiomata philoſophica vener. *Bedae* ex Ariſtotele, ſtudio M. *Ioan. Kroeſelii.* Londini, typis Rich. Yardley. etc. 1592. 8. — *Bedae* hiſtoria eccleſ. gentis Anglorum V. libris latine, cum Saxonica verſione *Alfredi* regis, cumque notis *Abr. Wheloci;* adiecta etiam Chro-

Chronologia Saxonica, Sax. lat. Cantabrig. 1643. fol. — Eadem editio, additis insuper legibus Anglo-Saxonicis, Sax. Lat. et legibus *Edwardi* et *Guil. Bastardi*, latine, et *Wilh. Conquestoris* gallice ac latine, et *Henrici* I. latine tantum. Cantabrig. 1644. fol. — *Bedae* epistolae duae; nec non vitae abbatum Wiremuthensium et Girwiensium. Accessit *Egberti* *) Archiepiscopi Eboracensis dialogus de ecclesiastica institutione. Ex antiquis MSS. in lucem emisit, et notis illustrauit *Iac. Waraeus*. Dublin. 1664. 8. — *Bedae* opera omnia, tom. VIII. Coloniae 1688. F. vid. *Reimmanni* bibl. theolog. p. 342. — *Bedae* opera quaedam theologica nunc primum edita, nec non historica, antea semel edita. Access. *Egberti* — dialog. de eccles. institutione et *Aldhelmi*, episcopi Sciremburnensis, liber de virginitate, ex cod. antiquiss. emendatus: omnia edita studio et labore *Henr. Wharton*. Londini 1693. 4. — Historiae ecclesiasticae gentis Anglorum libri quinque, auctore — *Beda*, Presbytero Anglo-Saxone, vna cum reliquis eius Operibus historicis in vnum volumen collectis. Cura et studio *Io. Smith*, S. T. P. Cantabrig. 1722. fol. Inest vita *Bedae*, scripta partim a *Cuthberto*, disci-

 pulo,

*) De hoc *Egberto* archiepiscopo Eborac. (*York*) a. 732 — 767. vid. *Hamberg*. III. p. 522. de Beda, in nota.

pulo, partim ab alio ſaec. XI. ſcriptore, vna cum *I. Mabillonii* elogio Bedae hiſtorico. Haec editio valde laudatur et vberius deſcribitur ab *Hambergero* III. p. 523. vbi de Beda, eius libris atque edd. plura narrantur. — Eadem hiſt. eccl. in linguam anglicam conuerſa a *Thoma Stapleton*, edita eſt Antwerp. 1565. 4. — Locum eccleſ. hiſtor. explanauit *Watſon* in Archaeologia ab antiquaria ſocietate Londin. publicata vol. I. n. 45. Miſſis aliis, a Brüggemanno adhuc citantur *Tho. Tanneri* biblioth. Britannico-Hibernica, Lond. 1748. fol. voc. Beda; — Biographia Britannica, art. Beda, et *Lardneri* Credibility etc. part. II. vol. XI. (Lond. 1754. 8.) cap. 159. pag. 386 ſqq. — Add. *Chr. Guil. Franc. Walchii* Grundſätze der zur Kirchenhiſtorie des neuen Teſtaments nöthigen Vorbereitungslehre vnd Bücherkänntniſs, ed. II. Gottingae 1773. 8. p. 136 ſq. in quo libello multa alia ſubſidia litteraria ad cognoſcendas vitas doctrinasque ſcriptorum eccleſ. antiq. et med. aet. paſſim ſuppeditantur. — *Bedae* commentarius in Pſalmos plenior exſtat in codd. Vindobonenſ. quam in edd. teſte *Deniſ.* in: Codd. mssti theolog. bibl. Vindob. lat. vol. I. pag. 199. idem in vol. II. pag. 317. *Bedae* praefat. ad comment. in epiſtolas canonicas, atque pag. 948. praef. ad Salomonis prouerbia, eccleſiaſten et canticum canticorum integras curauit formulis deſcribendas typographicis. —

Ex

Ex *Bedae* ſex mundi aetatibus *Roesler*, (v. ſupra ad Prosperum Aquit.) ea recepit ex edit. Colonienſi, quae poſt Gratianum imp. ille memoriae prodidit. — De *Beda*, *Bonifacio*, *Paullo Diacono*, *Alcuino* aliisque ſcriptoribus ſaec. VIII. et ſqq. v. etiam *Heumann* conſpect. reipubl. litt. ed. *Eyring*. part. II. tom. I. Hannou. 1797. 8. p. 184 ſqq.

Ad pag. 772. fin. de *Bonifacio.*

Vita *Bonifacii* eſt in cod. Erlang. v. ſupra ad Gregorium M. — De Bonifacio v. *Ge. Mackenzie*, M. D. in huius Lives and Characters of the moſt eminent Writers of the Scot Nation. Edingburg. 1708. vol. I. pag. 35—48. — *Io. Leland* in commentariis de ſcriptoribus Britannicis, ed. *Anton. Hall.* vol. I. p. 128. Oxon. 1709. 8. — *Henr. Phil. Gudenii* — diſſ. de Bonifacio, Germanorum apoſtolo, (praeſ. D. Iuſto Chſtph. Boehmero,) Helmſtadii, d. 30. Septembr. 1720. 4. — Eiusd. disput. reſpondente Rudolpho Anton. Fabricio, Obſeruatt. miſcellaneae ex hiſtoria Bonifacii ſelectae. ibid. d. XII. Oct. 1720. 4. — *Io. Ern. Chriſtian. Schmidt* in: Beyträge zur Geſchichte des Mittelalters. part. I. Gieſſae. 1796. 8. fragm. I. — De *Würdtwein.* edit. epiſtolarum Bonifacii, in indice ad Notitiam voc. *Bonifacius* memorata eſt longa doctaque et acris cenſura in Jen. A. L. Z. an. 1790.

 nr.

nr. 294. et 295. in qua ostenditur, quae praestare debuerat editor, et quae omisit.

Ad pag. 773. *med.* de *Paullo Diacono*, florente circ. a. Chr. 774.

Paulli Diaconi hymnum in natalem Iohannis Baptistae *Io. Weitzius* et separatim edidit, Ienae 1639. 8. notisque illustrauit iusto vberioribus, et iterum tam hymnum, quam adnotationes inseruit libro, inscripto; Heortologium siue Hymni festiuales etc. Francof. 1643. 8. p. 258—304.

Ad pag. 774. *lin.* 4.

Scribe: *Ratisbonae* 1778. II. tom. fol. — Editionibus, ab Hambergero excitatis, addi possunt: *Caroli M.* Homeliarius doctorum seu Homiliae, seu conciones ad populum. Praestantissimorum ecclesiae doctorum Hieronymi, Augustini. In hunc ordinem digestae per *Alcuinum* Leuitam. Coloniae Agripp. in aedib. Heronis Alopecii. 1525. fol. *Panzer* A. T. VI. p. 395. — ibid. 1576. fol. (v. Reimmanni bibl. theol. p. 543.) — Idem Panzer in vol. I—IV. recenset editt. operis Homeliarum s. Homeliarii, saec. XV. v. indic. voc. *Homeliae.* — *Albini Diaconi* anglici in D. Ioannis euangelium commentariorum libr. VII. Argentor. per Io. Heruagium. 1527. 8. — *D. Albini*, Caroli M. olim praeceptoris, in Genesin quaestiones, a *Menrado Moltero* restitutae.

tutae. Hagenoae, ap. Io. Secerium. 1529. 8. (*Lambacher* bibl. Vindobon. ciuic. p. 130.) — *Alcuini* poëma de pontificibus et ſanctis eccleſiae Eboracenſis, in *Tho. Gale* Hiſt. Britann. ſcriptor. tom. I. p. 701. Oxon. 1691. fol. — Vita Albini in *Geo. Mackenzie* Lives etc. (v. ad *Bonifacium,*) vol. I. p. 63 ſqq. de quibus aliisque ſcriptis vid. *Brüggemann* View etc. p. 784 ſqq. — In cod. Erlang. membr. eſt *Alcuini* hiſtoria S. Martini, cum *Seuero Sulpitio* de vita S. Martini, et *Gregorii* Turonenſis oratt. in S. Martinum.

Ad pag. 774. *de Carolo M.*

Auguſta concilii Nicaeni II. cenſura, h. e. *Caroli M.* de impio imaginum cultu libri IV. Ad primam edit. recudi eos curauit, ac ſubinde partim emendauit, partim illuſtrauit, praemiſſis et ſua et primi editoris praefationibus, itemque anonymi cuiusdam diſſ. critica, *Chriſtoph. Aug. Heumannus*, Hannouerae 1731. 8. add. *Hamberg.* Z. N. III. pag. 550 ſq. *Caroli M. Capitulare de villis ſuis*, (de quo vide *Alb. Halleri* Bibl. botanic. lib. III. §. 157. tom. I. p. 214.) edidit *Eccard.* in commentariis de rebus Franciae orientalis, II. p. 917. Idem primus, ſed vitioſe publicauit *Breuiarium Caroli M.* in *Leibnitii* collectaneis etymologicis. Hannou. 1717. 8.

Noſtra autem aetate duo illa opuſcula ingenium atque diligentiam virorum doctorum

mire exercuerunt tum ad ea explicanda interpretandaque, tum ad hiſtoriam et antiquitatem Germaniae illuſtrandam. Huc igitur pertinent, quae mihi quidem innotuerunt: *Des Kaiſers Karls des Groſsen* Capitulare de villis, zum Belege ſeiner Staats- vnd Landwirthſchaftskunde, veberſetzt u. erläutert von *I. H. Reſſ,* Probſten. Wolfenbüttel u. Helmſt. 1794. mai. 8. de quo libr. v. cenſuram in ephem. litter. Gotting. a. 1796. nr. 190. — In *Reſſii* libr. ſcripſerunt doctas obſeruationes atque emendationes et Reſſii interpretationes caſtigarunt M. *Io. Fr. A. Kinderling* in Lipſ. A. L. Anz. a. 1797. m. Mart. nr. 99. vbi multa de Capitulari congeſta leguntur: tum in iisdem actis diurnis a. 1797. nr. 121. col. 1242—1245. *W. F. A. Reinwald:* Noch etwas veber das Kapitulare de villis; atque ibid. a. 1798. nr. 52. coll. 537 ſqq. *K. G. Anton:* Auch etwas veber des Probſts *I. H. Reſſ* Veberſetzung des *Capitulare de villis.* — *Caroli M.* Capitulare ac Breuiarium rerum fiſcalium germanice vertit atque explicuit *Car. Gottlob Kinderling* in opere ſuo: Geſchichte der teutſchen Landwirthſchaft von den älteſten Zeiten bis zu Ende des XVten Jahrhunderts. Görlitz. 1799. m. 8.

Caroli M. capitulare de villis, e codice Helmſtad. multo correctius, quam Conringius, Eccardus et Reſſ, edidit *D. Paul. Iac. Bruns*, Profeſſ. Helmſtadienſis, in: Beyträgen

gen zu den teutſchen Rechten des Mittelalters aus den Handſchriften vnd alten Drucken der akadem. Bibliothek in Helmſtädt. Helmſtadii. 1799. m. 8. pag. 1 — 54. Ibid. p. 55 — 79. eſt Caroli M. Breuiarium rerum fiſcalium. Ibid. p. 122 ſqq. dedit *Bruns* ſpecimen *legis Alamannorum*, quae exſtat in vet. cod. Helmſt. nr. XI. et XII. ſunt *Kinderlingii* explicationes capitularis et breuiarii. conf. quoque de *Anſegio* paullo poſt in Notitia etc. adnotata. — Annalium de geſtis *Caroli M.* imp. libri V. opus auctoris quidem incerti, ſed *Saxonis* et hiſtorici et poetae antiquiſſimi, i. e. Arnolfo imper. aequalis, nunc primum euulgatum ex ill. Wolfenbüttel. bibliotheca. Acc. *Godofr. Langii* de capta a Turcis CPoli narratio, et ipſa iam primum in lucem emiſſa. Studio et opera *Reinerii Reineccii Steinhemii*. Helmaeſt. 1594. 4. conf. *Baumgart.* Nachr. von einer Halliſch. Bibl. tom. VI. p. 58. de illa aliisque editt. — In *Lambacheri* bibl. ciuica Vindobon. p. 130. occurrunt *Caroli M.* praecipuae conſtitutiones de rebus eccleſiaſticis et ciuilibus, a Lothario nepote ex aui conſtitutionum libris collectae, nuper e coenobio Tegernſeenſi prolatae. 1545. ſ. loci nota. 4. — *Caroli M.* aliorumque incerti nominis fragm. quaedam de veteris eccleſiae ritibus ac caeremoniis, a *Wolfgangio Lazio* eruta a tineis. Acc. perelegans opus *Rabani Mauri*, archiepiſcopi Moguntini de virtutibus, vitiis ac

caeremoniis eiusdem antiquae eccleſiae, ab eodem repertae. Antwerpiae. Io. Bellerus. 1560. 8. — De *Carolo M.* et *Alfredo* conf. quoque *Heumanni* Conſpect. reipubl. litter. partis II. tom. I. p. 203 ſqq. cum notis cl. *Eyringii.* Hannouer. 1797. 8.

Ad pag. 776. *lin.* 3.

In vol. IV. *Canciani* edit. Opp. Barbarorum legum etc. quod prodiit Venetiis 1789. continentur 1) cod. legum Burgund. ex Georgiſchio, cum notis et excurſu editoris; 2) cod. leg. Weſtgothor. 3) leges Anglo-Saxonic.; 4) cod. legis romanae, ſed iuri rom. parum ſimilis. v. ephem. litter. Gotting. a. 1790. plag. 13. p. 124 ſqq. — De *Anſegio*, Abbate Luxouienſi et Fontanellenſi, qui a. 827. Caroli M. et Ludouici Pii Capitularia collegiſſe dicitur, et mortuus eſt a. 833. v. *Hamberger* III. p. 565 ſqq. et *Saxii* Onom. II. p. 106.

Ad pag. 777. *lin.* 7.

De *Petro*, abbate *Cellenſi*, v. *Hamberger* Z. N. IV. p. 284 ſq. et *Sax.* Onom. II. pag. 268. aliosque, quos illi laudant.

Ad pag. 777. *lin.* 14.

Io. David. Koehler diſſert. de bibliotheca *Caroli M.* imp. ad *Eginhard.* de vita eiusdem. Altdorf. 1727. 4. — *Frid. Beſſelii* disput. *Eginhartus* de vita Caroli M. animaduerſſ. illu-

illuſtratus. Helmſtad. 1667. 4. vid. praefat. ad *Beſſelii* Miſcellanea etc. p. X.

Ad pag. 778. *lin.* 2.

De *Dithmaro* ſiue *Ditmaro*, chronographo et ab a. 1008. epiſcopo Merſeburgenſi, v. *Hamberger* III. p. 718 ſqq. et *Saxii* Onom. II. p. 168. et 553. — *Dithmars*, Biſchofs zu Merſeburg, Chronick in acht Büchern, nebſt deſſen Lebensbeſchreibung, aus dem Lateiniſchen in die deutſche Sprache veberſetzt vnd mit Anmerkungen erläutert von M. *Io. Frid. Vrſinus*, Pfarrern. Dresdae 1790. m. 8. In introductione durum Hegewiſchi de Ditmaro iudicium Vrſinus refutat, nec tamen reticet peccata ſermonis latini. Vſus vero eſt cod. msto Dresdenſi, in quo ſunt variae lectt. et multae lacunae ſuppletae. Reliquit is fidum codicis Dresdenſis exemplum cum ſuis animaduerſſ. atque, fore vt *Io. Aug. Wagner*, Conr. Merſeburg. edit. latini textus illius pararet, ſpem fecit *Io. Frid. Aug. Kinderling*, idemque criticas obſſ. in textum lat. (a *Remero Reineccio*, Francof. ad M. 1580. et 1600. fol. vitioſe minus et integre editum. — rec. curante *Ioach. Io. Madero*, Helmſtad. 1664. 4. auctius vero et curatius repetitum a *Gottfr. Guil. Leibnitio* in Scriptor. Brunſuic. tom. I. p. 323.) futuro editori ſubminiſtrauit in Lipſ. Allg. Litt. Anzeig. a. 1800. nr. 178. m. Nou. p. 1753 ſqq.

Ad

Ad pag. 778. *lin.* 13.

In bibl. acad. *Erlangensi* sunt duo codd. membr. *Haymonis* in epist. Paulli; in priore, in epp. ad Romanos, Hebraeos, Colossenses, et ad Titum; in posteriore, in fine manco, in rel. epp. vsque ad II. Cor. XI. 26. — De vita *Haymonis*, scriptis atque editt. v. *Fabricii* B. L. med. et inf. aet. III. p. 181 sqq. ed. Mansi, (vbi X. alii *Haimones*, diuersis saeculis clari, commemorantur,) et *Hamberger*. III. p. 595 sqq. Atque in *Lambacheri* Bibl. ciuica Vindob. p. 131 sq. aliquot edd. *Haym.* opusculorum antiquae indicantur.

Ad pag. 778. *lin.* 20.

In bibl. academ. *Erlangensi* custodiuntur in codd. membr. *Rhab.* commentarii 1) in libros Numerorum, 2) in quatuor libros regum; 3. et 4) in Iesaiam, II. partes. Commentarius in Iesaiam nondum editus lucem videbit in editione operum *Rhabani*, quam pluribus iam abhinc annis promisit Socius quidam monasterii Ratisbonnensis Emmeran. — In bibl. *Vindobon.* Caesarea multi sunt boni codd. *Rhabani*, teste *Denisio* in Codd. msstis theolog. latinis, vol. I. p. 1073. — Notandae sunt rariores edd. *Magnentii Rabani Mauri* de laudibus S. crucis, — praecedit Iac. Wimpfelingii — epistola cum carminibus variorum. Phorcheim in aed. Thomae Anshelmi. 1503. fol. (v. *Goetzii* Memor. bibl.

bibl. Dresd. II. p. 514. *Panzer* A. T. VIII. p. 227.) — Augustae Vindel. 1605. fol. (v. *Reimmanni* bibl. theolog. p. 343.) — *Rabani Mauri* de institutione clericorum opusculum aureum. Phorcae per Thomam Anshelmi de Baden. 1504. 4. — iterum, cum pluribus aliis Rabani opusculis. 1505. 4. (Panzer. VIII. pag. 227. et 228. et de edit. 1505. *Masch* Beyträge zur Geschichte merkwürdiger Bücher, part. III. p. 87 sq.) — Add. *Fabr.* Bibl. Gr. libr. III. cap. 20. §. 2. fin. vol. IV. p. 92.

Ad pag. 778. *lin.* 25. de *Drepanio.*

Del. num. 42. et scr. *p.* 120. *ac p.* 547.

Ad pag. 779. *lin.* 16.

Editio *Paschasii Radberti* Hagen. inscripta est: „Ex vetustissimorum orthodoxorum patrum Cypriani, Hilarii, Ambrosii, Augustini, Hieronymi, Isichii et *Pascasii* de genuino eucharistiae negotii intellectu et vsu, libellus ex diuinis scripturis ab iisdem dexterrime conflatus. — — Nuper ex peruetusto exemplari bonis auibus in fanaticorum omnium internitiem depromptus. (Editore *Hiobo Gast.* *) Praecedit Hiobi Gast epist. ad Io. Brentium. Haganoae per Io. Secerium. 1528. 4.“ v. *Panzer* A. T. VII. pag. 100. Contra *Lambacher*

*) In Notitia etc. *Iusti* est vitium typographicum.

bacher in Bibl. Vindob. ciu. p. 131. inſcriptionem ſic contraxit: *Paſchaſii Radberti* de genuino euchariſtiae negotii intellectu et vſu libell. nuper e peruetuſto exemplari depromptus. Hagen. Io. Secer. 1528. 4. Valde culpatur haec edit. a Lambachero l. c. p. 131. in nota *a*. „Prima quidem, inquit, huius operis editio, ſed mirum in modum deprauata a *Ioanne* (ſic) Gaſtio, eius editore. Id quod pluribus docet ac demonſtrat Chevillier de origine typogr. Pariſ. pag. 211 ſq. exhibendo etiam integras ſententias, quas ex collatione huius editionis Gaſtianae cum cod. MS. Sorbonico, et editione Sirmondiana deprehendit, impudentiſſime deprauatas, inque ſententiam Lutheri contorſas.“ Graue crimen! quod quidem num verum ſit, alii videant, qui de pretio codicis Sorbon. comparati cum aliis, et de Sirmondi Gaſtiique edit. operaque, nulla praeoccupata opinione decepti iudicare poſſunt. — Contendi quoque poteſt edit. ſub nomine quidem *Rabani* in lucem emiſſa: liber de ſacramento Euchariſtiae, nunc primum editus e biblioth. *Cuthberti Tunſtalli.* Acceſſ. *Bertrami*, (rectius *Ratramni*,) presb. opuſculum eius argumenti; D. Auguſtini, Ambroſii, et Euſebii Caeſar. ep. ſententiae de corpore et ſanguine Domini. Colon. Io. Quentel. 1551. 8. Editor eſſe dicitur *Nic. Mameran.* v. *Fabric.* B. L. med. ac inf. aet. h. voc. et *Hamberg.* III. p. 616. —

Paſcha-

Paschasii autem *Radberti* — opera, quorum pars multo maxima nunc primum prodit ex bibl. monasterii Corbeiensis, (edit. *Iac. Sirmondo*) lucem adspexerunt Lutet. Paris. 1618. fol. — rec. in Biblioth. P. P. max. Lugdun. tom. XIV. p. 353. — *Lambach.* l. c. p. 130. adfert edit. huius sententiae: *Paschasii Radb.* opus in lamentationes Ieremiae prophetae, *numquam antehac visum, nec typis excusum.* Colon. Euchar. Ceruicornus. 1532. 8. Ille autem, quando in nota ex verbis tituli efficit, Caueum hist. script. eccl. pag. 453. qui ed. Basileens. a. 1502. laudauit, errasse, ipse cum editore Colon. errat: Nam cl. *Panzer* A. T. VI. p. 175. edit. cuius exemplaria exstant in bibl. Norica et monasterii Ettenheim aliisque hanc editionis, quae dubia videbatur Lambachero, inscriptionem diserte refert: „Reu. Patris domini *Pascasii Ratberti* Abbatis Corbiensis ordinis Sti Benedicti commentaria in Lamentationibus Ieremie prophete. In fine: — — impressi opere et expensis Iac. Pforzhemii ciuis Basileensis. A. D. MCCCCCII. (1502.) 4."

Ad pag. 779. de *Ratramno.*

Ratramni liber de corpore et sanguine Domini est sub nomine *Bertram* saepius conversus in linguam *anglicam.* vid. *Brüggemann* View etc. pag. 785 sqq.

Ad

Ad pag. 780. de *Theodulo.*

Editiones saec. XV. haud paucas recenset cel. *Panzer* in A. T. v. indic. h. v. — *Theod.* ecl. inter auctores octo cum glossa, Lugduni 1488. et *egloga* impressa Liptz per Conr. Kachelouen. 1489. 4. de quibus edd. et Theoduli carm. docte disputat *Menken* in Miscell. nou. Lips. vol. VII. p. 711—717.

Ad pag. 780. de *Isone.*

Isoni, mortuo a. 871. tribuitur Lexicon siue Glossarium s. Vocabularium poëticum, historicum, cosmographicum etc. opus vastum, quod ille congessit quidem, sed modeste sub nomine episcopi et discipuli sui *Salomonis* II. inscripsit: *Salomonis* ecclesiae Constantiensis episcopi Glossae ex illustrissimis collectae auctoribus. Sub hoc quidem titulo editum est opus s. l. et a. max. fol. (non Moguntiae typis Petri Schöfferi, intra a. 1470 — 1480. sed Augustae Vindelic. typis monasterii SS. Vdalrici et Afrae, v. *Panzer* I. pag. 135. n. 215.) Quam oppido raram edit. vberrime recenset, exempla plura ex illo adfert opere, et duce *Goldasto* in scriptoribus rerum Alamann. *) vitam, fata scriptaque Isonis persequitur *Bernh. Frid. Hummel* in

*) Quod opus copiose recenset *Io. Fabric.* in historia bibl. suae tom. III. p. 1 sqq. et pag. 6. de *Isone* quaedam adnotat.

in: Neue Bibl. von ſeltenen — Büchern etc. vol. II. part. VII. pag. 334 — 350. — In *Goldaſti* ſcriptoribus etc. exſtant 1) *Iſonis* de miraculis S. Othmari abbatis libb. II. (tom. I. p. 182 — 190. etiam in *Mabillonii* ſaec. III. ſanctorum ordinis Benedicti:) 2) Formulae chartarum, (tom. II. p. 26 ſqq. nr. 9. 16. 25. 34. 66. et 84.) — *Iſonis* autem gloſſas in Aurel. Prudentium adiecit I. Weitz. editioni ſuae Prudentii. Hanou. 1613. 8. Add. *Saxii* Onom. II. p. 119. *Hamberger.* Z. N. III. p. 625 ſq. atque de gloſſario illo et edit. antiq. cl. *Kinderling* in *Meuſelii* hiſtor.-litterariſch-bibliograph. Magazin. part. VI. (Chemnit. 1792. 8.) pag. 10 ſqq. vbi quoque is laudat notitiam *Eraſmi Nyerup* in Spicilegio bibliographico ex biblioth. regia Haunienſi, faſc. I. ſpec. I. p. 30 ſqq. Hauniae. 1782. 8. Kinderlingii tamen notitia caſtigatur et plura de ed. antiq. Auguſt. Vindel. obſeruantur in *Meuſelii* l. c. part. VII. et VIII. p. 253 ſqq.

De *Andrea* Presbytero, auctore *Chronici* ab anno 568 — 874. et paullo vltra v. quoque *Saxii* Onom. II. in Analectis p. 548 ſq.

Ad pag. 780. lin. antep.

Lege *Hamberger* tom. III.

Ad pag. 781. lin. 3.

De *Ioanne Erigena* vid. quoque praeter *Fabric.* in B. L. med. etc. aet. v. *Ioh. Scotus*,

Hamberger III. p. 633 sqq. et *Brüggemann* View etc. p. 787.

Ad pag. 781. *lin.* 11.

Anastasius de vitis romanorum pontificum — — opera et studio *Fr. Blanchini.* — tom. I — III. Romae 1718 — 1728. — tom. IV. post mortem Franc. Blanchini, cura *Ios. Blanchini* et *Gaietani Cenni.* ibid. 1735. fol. vid. etiam *Hambergeri* kurze Nachrichten von den vornehmsten Schriftstellern etc. tom. II. p. 1224 sqq. *Mazzuchelli* Scrittori d'Italia, tom. II. part. 2. p. 1174 sq. et p. 1183. nr. IV. — et eumdem, sub v. *Anastas.* p. 662. *Clement* Bibl. curieuse et hist. tom. I. voc. *Anastase*, ac *Baumgarten.* in Nachrichten von einer Hallischen Bibl. tom. V. pag. 453 sqq. de *Anastasii* bibliotheca ecclesiast. cum notis *Carol. Annib. Fabroti*, et de eiusdem historia de vitis roman. Pontificum, cura *C. A. Fabroti*, inter scriptores historiae Byzantinae.

Ad pag. 781. *lin.* 19.

De *Alfredo* v. *Brüggemann* View etc. p. 788 sq. qui sequentes libros, additis interdum aliorum iudiciis, indicat. Psalterium Dauidis latino-Saxonicum vetus a *Io. Spelmanno*, D. Henr. fil. editum e vetustiss. exemplari MS. in bibl. ipsius Henrici, et cum tribus aliis non multo minus vetustis collatum. Londini excud. R. Badger etc. 1640. 4. —

Peri-

Periplus *Ohtheri* vt et *Vulſtani*, ab *Alfredo* in praefat. verſionis ſuae *Oroſii* hiſtoriae deſcriptus. Angloſaxonice et latine, cum *Io. Spelmanni* vita Aelfredi regis. Oxon. 1678. fol. adp. VI. — *Aelfredi* regis res geſtae. Londini ex offic. Ioan. Daii. (1674.) fol. — The Life of *Alfred*, with a Parallel of King Charles I. by *Robert Powell.* Lond. 1634. 12. — *Io. Spelmanni*, Henr. F. *Aelfredi* M. Anglorum regis vita, (ex lingua anglica in latinam translata ab *Obad. Walker.*) Oxon. 1678. fol. — Eadem anglice, ex cod. Bodlei. edita a *Thoma Hearne*, cum additionibus et hiſtor. animaduerſſ. Oxon. 1709. 8. *Aſſerii Meneuenſis* annales rerum geſtarum *Aelfredi M.* Recenſuit *Franc. Wiſe.* Oxoniae 1722. 8. — Obſervations on the Life and Character of *Alfred* the Great. Lond. Eaton. 1794. 8. Conſ. Chronicon Saxonicum, cum verſione et notis *Edmundi Gibſon.* Oxoniae 1692. 4. p. 75 ſqq. Biographia Britannica et *Th. Tanneri* Biblioth. Britannico-Hibernica. Lond. 1748. fol. voc. *Alfred.* *Io. Burc.* et *Frid. Ott. Menckeniorum* biblioth. virorum militia et ſcript. illuſtr. nr. II. p. 13 ſqq.

Ad pag. 781. de *Vſuardo.*

Vſuardi Martyrologii rom. edd. ſaec. XV. recenſet *Panzer* A. T. v. indic. ſ. vol. V. p. 487. add. *Hamberger* Z. N. III. p. 635 ſqq. et *Saxii* Onom. II. p. 125. et 548.

Ad pag. 782. *lin.* 4.

Conf. *St. Croix* Mem. ſ. notit. ſcriptor. min. geogr. nr. 48.

Ad pag. 782. *lin.* 7.

In cod. membr. bibl. *Erlang.* eſt *Odonis* ſermo poenitentialis de muſica et api, et in alio cod. membr. ſunt *Odonis* ſermones, niſi forte, (vt ait *Hocker* in Bibl. Heilsbr. p. 48.) noſter *Odo Cantuarenſis* eſt: vtriusque enim Homiliae inter MSS. Oxonienſia citantur a Spizelio.

Ad pag. 782. *lin.* 15.

Flodoardi hiſtoriae eccleſiae *Remenſis* libri IV. primum lat. editae ſunt a *Iac. Sirmondo.* Pariſ. 1611. 8. — tum emendat. et locuplet. ex VII. codd. a *Georgio Coluenerio*, cum ſcholiis, Duaci 1617. 8. et ex Coluen. recenſione ſubiecti ſunt tomo IV. *Iac. Sirmondi* Operum variorum, Venet. 1728. fol. v. *Baumgarten* Nachrichten von merkwürd. Büchern. tom. II. p. 436 ſq.

Ad pag. 783. *lin.* 11.

Sub eodem titulo *Roswithae* opp. prodierunt Noriberg. 1501. fol. cuius editionis exemplar eſt in Bibl. acad. *Erlang.* inter libros *Iobſtianos.*

Ad pag. 784. *lin.* 10.

Inſeratur *Radulphus* Fontanellenſis Abbas a. 1031. Eius commentariorum in Cantica

can-

canticorum libros II. edidit *Hommey* in supplem. patrum etc. pag. 276. et in diss. praemissa primum, indubitatum esse, scribit, S. Gregorio M. minime adscribenda esse commentaria in cantica canticorum, hactenus sub nomine eius euulgata; tum agit de *Radulpho*, et inquirit, num idem sit, qui *Radulphus Flaviacensis*, auctor commentar. in Leuitic. in tomo X. Bibl. patrum, edit. Colon. Diuersi tamen videntur *Mansio* ad Fabricii B. L. med. etc. aet. tom. VI. p. 33. vbi a pag. 30 — 36. magnus *Radulphorum*, diuersae aetatis gentisque hominum et variorum operum auctorum, numerus producitur. — De *Glabro Rudulpho* siue *Rodulpho*, monacho Cluniacensi, a. 1046. v. eiusd. Fabricii B. L. tom. III. p. 65 sq. *Hamberger* Z. N. III. pag. 751 sq. et *Saxii* Onom. II. p. 175 sq. ac p. 204. de *Radulpho Ardentio*, Pictauo, homileta et historico, circa initium saec. XII.

Ad pag. 784. *lin.* 16.

Burchardi et aliorum vita est in codice membr. bibl. Erlang.

Ad pag. 785. *lin.* 6.

Add. *Fabr.* B. L. med. aet. tom. III. p. 126 sqq. vbi praeterea multi alii *Guidones* enumerantur. Per hanc occasionem de quibusdam *Guidonibus* simul nonnulla obseruabo. In membran. codd. bibl. Erlang. sunt

1) *Guido de Arimno* in Ariſtotelis rhetor. 2) *Guido* ſ. *Guito* de vocabulis bibliac. 3) *Guido de Cauliaco cyrurgia.* (ſic). 4) *Guidonis* Ebroicenſ. Sermones de temp. et de Sanct. 5) in cod. chart. *Guidonis* de monte *Rotherii* manipulus Curatorum.

Guido de Columna, Meſſanenſis Siculus, ſcripſit 1287. *Hiſtoriam Troianam.* v. *Mongitor.* biblioth. Siculam, tom. I. p. 265 ſqq. De editt. et verſionibus ſaec. XV. v. *Panzer* A. T. vol. V. ſ. indic. p. 160. — Editio ſ. l. et a. eſt in bibl. academ. Erlang. inter libros Iobſtian. — De illo Guidone, fragm. MSto aliisque MSSt. Pariſ. egit *du Theil* in Notices et Extraits des MSSt. de la Bibl. du Roi. Paris. vol. II. 1789. pag. 231 ſqq.

Bernardus Guido, (de Gui,) nat. 1260. ſcripſit *Flores Chronicorum*: plurima autem ſunt excerpta ex hiſtoria pontificum roman. De tribus MSStis reg. bibl. Pariſ. in qua ſunt XIX codd. illius chronici, egit de *Brequigny* in Notices memor. p. 1 ſqq. qui ibidem alia recenſet chronica.

De *Guidone de Cauliaco*, Gallo Franco, archiatro Clementis VI. pontificis roman. a. 1348. v. *Hamberger* Z. N. IV. pag. 581 ſq. De editt. autem ac verſionibus chirurgiae, atque de *Guidonis de Monte Rochen Rocherii* Manipulo curatorum multisque edd. ac verſionibus ſaec. XV. v. *Panzer* A. T. in indice pag. 138 ſq. et 233 ſq.

Ad

Ad pag. 785. *de Lamberto Schaf-naburg.*

Lambertum fuisse ex Lotharingia aut Flandria et genere nobili ortum, animaduertit *Krause*, qui plenam et correctam omnium medii aeui chronicorum memorabilium collectionem paraturus, (quod quidem consilium laudabile propter belli tempestatem et obitum Krausii praematurum felici caruit exitu,) speciminis loco edidit *Lamberti Schafnab.* annales, ex edit. *Casp. Churreri*, Tubingae 1525. & rec. ibid. 1530. et 1533. v. Hamberger l. c. Inscriptio generalis haec est; *Corpus praecipuorum medii aeui scriptorum.* Tomus *primus*, qui speciminis loco continet *Lamberti Schafnaburgensis* annales rerum in Germania anno 1039 — 1077. gestarum. Edidit, notulis indicibusque instruxit *Ioan. Christoph. Krause*, AA. LL. M. et Profess. Halensis: specialis autem inscriptio haec est: *Lamberti Schafnaburgensis* Annales rerum in Germania ann. 1039 — 1077. gestarum denuo edidit *I. C. Krause.* Halae et Lipsiae, sumtibus Russii. 1797 8. conf. nou. biblioth. vniuers. german. vol. 45. part. II. fasc. V. a. 1799. pag. 404 q.

Ad pag. 785. *lin. antep.* de *Hermanno Contracto.*

Germaniae sacrae prodromus, seu Collectio monunentorum res Alemannicas illu-

ſtrantium. Cuius operis volumen primum eſt inſcriptum: *Chronicon Hermanni Contracti* ex inedito hucusque codice Augienſi, vna cum eius vita et continuatione a *Bertholdo* eius diſcipulo ſcripta. Praemittuntur varia anecdota: ſubiicitur *Chronicon Petershuſanum* ineditum: ex MSSt. codd. collegit, notis et obſeruatt. illuſtrauit P. *Aemilianus Vſſermann*, congregationis S. Blaſii monachus et bibliothecarius. Typis San-Blaſianis. tom. I. partt. I. et II. 1790. 4. Curauit et regi Leopoldo dedicauit Abbas *Martin Gerbert*. Operi praefixa eſt commentatio de *Hermanni Contracti* chronico, huius codd. editionibusque, et de nouae huius editionis conditione: nec non de *Bertholdo* *), Presbytero Conſtantienſi circa a. 1090. Hermanni diſcipulo et operis Hermanniani continuatore. Illam excipiunt quinque monumenta, potiſſimum anecdota, ad res Francicas et Alemannicas: et poſt illa Chronica Hermanni et Petershuſanum. — — *Hermanni Contracti* chronici continuatio altera, ſiue *Bernoldi* Conſtantienſis presbyteri, Poenitentiarii apoſtolici et monachi S. Blaſii *Chronicon*, editum ſub nomine *Bertholdi*. Acced. alia eius opuſcula. Subiungtur *Ottonis* de S. Blaſio *Chronicum*. Pleraque ex MSSt. codd. collecta, partim inedita, notis et

*) De quo v. *Hambergeri* Z. N. IV. p. 1 ſqq. et *Saxii* Onom. II. p. 198.

et obſeruatt. illuſtrata ab editore tomi primi. Typis Blaſianis. 1792. m. 4. Generalis titulus eſt: *Monumentorum res Alemannicas* illuſtrantium, tomus II. et vltimus. Praemiſſae ſunt *Martini Gerberti*, Abbatis, obſeruatt. in *Bertholdi* ſeu *Bernoldi*, Conſtantienſis Presbyteri, opuscula ex eius ſcriptis collectae et illuſtratae. Docet *Gerbert*, *Bertholdum*, continuatorem Hermanni Contracti, diuerſum eſſe a *Bernoldo*, chronici cuiusdam architecto *). *Bertholdus* chronicon ab a. 1054—1066 continuauit; *Bernoldus* autem ſiue *Bernardus* non tam continuauit chronicon quoddam iam euulgatum, quam de nouo ſcripſit chronicon vsque ad a. 1100. quod *Vrſtiſius* tamquam adpendicem Hermanni Contracti, et Gerbert in hoc opere repetiit, idemque addidit tum huc vsque edita tum inedita *Bernoldi* aliorumque ſcripta. Conf. ephem. litter. Erfurt. a. 1793. plag. 41. et Gottingenſ. a. 1796. plag. 6. pag. 58 ſqq. — De aliis *Hermanni* etc. ſcriptis atque editt. v. *Hamberger* III. p. 756 ſqq. et

*) Non diuerſos fuiſſe homines *Bertholdum* et *Bernoldum*, ſuſpicantur *Fabric.* et *Manſius* in B. L. med. aet. tom. I. pag. 239. vbi plures *Bertholdi* med. aet. producuntur: pag. 240. Fabricio perquam veriſimile videtur, non alium etiam eſſe *Bernardum*, *presbyterum*. — Fuit quoque *Bertholdus*, abbas in fonte Salutis, (Heilsbronn.) a. 1397. v. *Hocker*, bibl. Heilsbronn. p. 102.

eiusd. kurze Nachr. III. p. 1315 ſqq. quibus addes: *Hermanni Contracti*, Comitis de Vöringen, maioris Augiae monachi, chronicon, a vulgato illo et ab eo etiam, quod *Vrſtiſius* edidit, longe diuerſiſſimum et locupletius: a *Caniſio* ex mst. cod. Auguſtani monaſterii SS. Afrae et Vdalrici editum, in *Caniſii* lectt. antiquis — — ed. *Iacobi Baſnage*. Amſtelod. 1725. fol. vol. III. part. I. Baſnage ab initio ex Vrſtiſii ac Piſtorii editt. adiecit hiſtoriam a condito mundo vsque ad Chriſtum natum, et fini ſubiecit, Caniſio in a. 1051. deſinente, continuationem et ipſius *Hermanni* vsque ad a. 1054. et *Bertholdi* vsque ad a. 1066. — *L. A. Muratorius* in Antiqq. ital. medii aeui, diſſ. XLIV. p. 933 ſqq. tom. III. edidit e cod. bibl. caeſar. Vindobon. *elogium Hermanni Contracti ab eius familiari* a. 1054. conſcriptum, additumque in calce *Ottonis Friſingenſis chronici*. — *Bertholdi Ratisbonenſis*, Franciſcani, mortui 1272. Opera, ſ. extrauagantes Ruſticani et ſermones 94 ruſticani ad Religioſos ſunt in II. codd. biblioth. Erlangenſ. conf. lepida loca de vita monachorum in *Hockeri* Bibl. Heilsbronn. p. 35 ſqq.

Ad pag. 786. de *Berengario.*

Add. *Adelmanni* Brixiae epiſcopi de veritate corporis et ſanguinis Domini ad *Berengarium* epiſtola, nunc e cod. Guelpherbytano emendata, et vltra tertiam partem ſuppleta. —

Cum

Cum epiſtola *Berengarii* ad Adelmannum, et variis ſcriptis ad *Adelmannum* pertinentibus: edidit *Conr. Arnold Schmid*, Theol. in coll. Carol. Brunou. Profeſſ. Brunouici. 1770. 8. *Adelmannus* idem eſt ac *Alemannus*, adeoque natione fuit Germanus. conf. *Siber* de claris Alemannis, et ad Galeardi obiectiones reſponſio in act. erudit. m. Oct. 1722. ac recenſionem Schmid. edit. in *Erneſti* neueſt. theolog. Biblioth. tom. I. part. I. Lipſ. 1771. 8. pag. 46 ſqq. In eod. tomo p. 314 ſqq. eſt longa cenſura Leſſingiani operis, *Berengar. Turonenſis* etc. in 4. — In Notitia etc. de *Berengario* lin. 13. leg. *Hamberger. Z. N.* etc.

Ad pag. 786. *ſub fin.*

In bibl. acad. *Erlangenſi* ſunt membran. plures codd. qui varia *Anſelmi* continent opuſcula: 1) meditationes, bis; 2) de incarnatione; 3) de ſimilitudinibus; 4) Elucidarium, ſ. dialogus ſummam chriſtianae theologiae complexus, bis; 5) de proceſſione Spiritus S. de conceptione virg. et peccato originali, de veritate, libero arbitrio, de caſu diaboli et ep. ad Walerian. — In alio cod. ſunt *Anſelmi*, epiſcopi ab a. 1126 — 1154. *Hauelbergenſis* libri II. aduerſus Graecos ſ. Antikymenon. De illis multisque aliis *Anſelmis* copioſus eſt *Fabr.* in B. L. med. aet. I. pag. 111 ſqq. De editt. ſaec. XV. v. *Panzer* A. T. in indice p. 32. voc. *Anſelmus*. *Lambach.*

in

in Bibl. Vindob. ciuica p. 132 ſq. raram *Anſelmi* opuſculorum edit. ſ. loco et anno, 4. vberius deſcribit et comparat cum edit. Operum Anſelmi Noribergenſi, 1491. fol. Idem ex illa bibl. commemorat cod. *Elucidarii* MSt. ſaec. XV. et *Anſelmi* enarratt. in epp. Paulli. Colon. 1533. fol.

Addantur:

Iuo vel *Yuo*, epiſcopus Carnotenſis ab anno 1092. mortuus a. 1115. iuris ſacri ſtator diligentiſſimus et controuerſiarum inter pontifices rom. regesque et imperatores teſtis praecipue in Epiſtolis locupletiſſimus. vid. *Hamberger* IV. p. 63 ſqq. Eius *Micrologus de eccleſiaſticis obſeruatt.* ſine eius nomine editus eſt, et exſtat in cod. bibl. *Erlang.* membr. ſed *Iuonem* eius eſſe auctorem, ex MSStis docuit *Henr. Wharton* in auctar. ad Vſſerium de Scripturis ſacris vernaculis p. 359. et 395. Add. *Saxii* Onom. II. p. 199.

Eodem tempore in viuis erat *Petrus Helias* ſiue *Elias*, grammaticus et verſificator.

Ioannes Roſcelinus, ſ. *Roſelinus*, etiam *Rucelinus*, Brito Aremoricus (ex Britannia minore,) ſectae *nominalium* praecurſor. Vixit circiter ab a. 1050 — 1108. Adcuſatus eſt erroris de S. S. Trinitate et proſcriptus in concilio Sueſſionenſi, a. 1094. Inter eius diſcipulos eminuit *Petrus Abaelardus*. v. *Saxium* in Onom. II. pag. 201. et quos laudat ille.

Inpri-

Inprimis conferenda eſt *Io. Theod. Künneth* disp. de vita et haereſi Roſcelini, ſub praeſidio D. Io. Mart. Chladenii ventilata. Erlangae 1756. 4.

Marbodus ſiue *Marbodeus*, natus circa a. 1035. Primum docuit in ſchola Andegauenſi, et ſumma eloquentiae ac poeſeos floruit fama: tum a. 1096. dignitatem epiſcopatus Redonenſis (*Rennes*) conſequutus eſt. Poſtquam XXVIII annos illo munere cum laude functus erat, in monaſterium Albini Andegau. (*Angers*) ſeceſſit, et ibi a. 1123. animam efflauit. Multa ſcripſit ſermone et proſaico et ligato. Quaedam carmina, liber de gemmis et VI. epiſtolae iunctim edita ſunt primum Rennes 1524. Sed melior eſt et plenior editio: *Venerab. Hildeberti* — Opera tam edita quam inedita. Acceſſerunt *Marbodi* Redonenſis epiſcopi — opuſcula. Quae hactenus edita, nunc autem auctiora, et plura nondum edita prodeunt, omniaque ad msstos codd. recenſita, notis paſſim illuſtrantur. Labore et ſtudio *D. Antonii Beaugendre* Paris. 1708. fol. Inter eius carmina eminet Poema didacticum *de gemmis*, ſiue de XII. lapidibus pretioſis apocal. XXI. 19. et myſtica ſeu moralis adplicatio ſermone proſaico: quod carmen ſaepe editum eſt. v. *Fabr.* B. L. med. aetat. tom. V. pag. 16 ſqq. et *Hamberger* Z. N. IV. pag. 93 ſqq. — Nouiſſima editio eſt: *Marbodi* liber lapidum, ſeu de gemmis, varietate lectionis

nis et perpetua annotatione illuſtratus a *Io. Beckmanno:* additis obſeruatt. Pictorii, Alardi, Cornarii. Subiectis ſub finem annotatt. ad Ariſtotelis auſcultationes mirabiles et ad Antigoni Cariſtii hiſtorias mirabiles. Gottingae 1799. (iam 1798. prelum reliquit ille liber.) 8. Plura leges de hac editione, de Marbodi carmine editionibusque in ephem. litter. Gotting. a. 1798. nr. 181. p. 1801 ſqq. — Sententiae *Marbodi* Redonenſis illuſtrantur et emendantur a *C. A. Heumanno* in Poeciles tom. I. libr. II. nr. XI. pag. 266 ſqq. Add. *Saxii* Onom. II. p. 201 ſq.

Hildepertus, nat. a. 1057. epiſcopus Cenomanenſis an. 1097. denique archipraeſul Turonenſis ab a. 1125. mortuus 1131. aut ſecundum alios 1133. vel 1134. d. XVIII. Nouembr. Inter ſcholaſticos in primis pro eruditionis in tanta barbarie temporis conditione floruit laude theologiae, eloquentiae ac poeſeos. Primus vero vſus eſt voc. *Transſubſtantiationis.* Multa ſcripſit et pleniorem eius et *Marbodi* Operum edit. ab *Anton. Beaugendre* curatam paullo ante laudaui. Conf. *Hamberger* Z. N. IV. p. 115 ſqq. et *Saxii* Onom. II. pag. 202 ſqq.

Ad pag. 787. de *Brunone. lin.* 10.

Scr. *Romae* 1775. 4. et add. *S. Brunonis* Aſtenſis, epiſcopi Signenſium et Abbatis montis Caſſini, Opera in duos tomos diſtributa, aucta

aucta et adnotatt. illustrata. tom. I. continens expositiones in Pentateuchum, in librum Iob, in Psalmos et in cantica canticorum. Romae apud Zempel. 1789. fol. Confer praefationem, 100. pagg. constantem.

Rupertus, monasterii *Tuitiensis* abbas, theologus, versificator et historicus: mortuus a. 1135. Propter oppugnatam *transsubstantiationis* doctrinam a Protestantibus inter testes fidei mediae aetatis numerabatur: quos quidem refutare conatus est *Gabr. Gerberon* in apologia pro Ruperto Tuit. Paris. 1669. 8. — A *Lambachero* in bibl. ciuica Vindobon. pag. 133 sq. plures edd. commemorantur: *Ruperti* Abbatis *Tuitiensis* opus originale de victoria dei, in XIII. libros diuisum. Argentor. ap. Anton. Sorg. 1487. fol. *) et Norimbergae ap. Io. Petreium. 1524. 8. — commentarius in sex prophetas posteriores. Norimb. Io. Petreius 1524. 8. — in euangelium Ioannis, libr. XIV. Coloniae, Franc. Birckmann. 1526. fol. — et in apocalypsin Ioannis libr. XII. ibid. 1526. fol. **) — in Matthaeum de gloria et honore filii hominis libr. XIII. et

*) Conf. quoque *Freytagii* Annal. litter. pag. 795 sq.

**) Cura *Io. Cochlaei.* Exemplar est in bibl. *Erlang.* v. longam doctamque *Pfeifferi* nostri V. C. recens. in Beyträgen etc. part. III. p. 438—455.

et de glorificatione trinitatis et processus Spir. S. libri IX. etc. ibid. 1526. fol. *) — de divinis officiis libri XII. ibid. 1526 fol. **) — de operibus S. Trinitatis libri XLII. ibidem. 1528. fol. — in XII. prophetas minores commentariorum libri XXXII. nunc primum ex integro excusi. Colon. Franc. Birckmann. (curante *Io. Cochlaeo.*) 1527. fol. atque Lambach. in nota docet, reuera esse libros XXXII. et errare Trithemium, Bellarminum, Possevinum aliosque, qui non nisi *triginta* libros commentariorum numerent, atque Labbeum, Caueum aliosque perperam laudare libr. *triginta vnum.* — In *Baumgartenii* Nachricht. von einer Hallisch. Bibl. tom. I. p. 405 sqq. recensentur *Ruperti Tuicensis* de voluntate et omnipotentia dei libri duo. Item vita eiusdem partim ex Trithemio, partim ex apologetico ipsius. Norimbergae, a. 1524. mai. 8. ap. Io. Petreium. (editore *Andrea Osiandro*) — et *Rup. Tuic.* de victoria verbi dei libri XIII. ibid. 1524. mai. 8. Plura de Ruperto, haud paucis eius libris atque horum edd. reperies con-

*) Conf. longam huius ed. censuram in *Pfeifferi* l. m. pag. 455 sqq.

**) Editore *Io. Cochlaeo.* v. cel. *Pfeiffer.* l. c. p. 472 sqq. et de edit. Colon. comm. in euangelium Ioann. pag. 467—472. Illa opera sunt in ex. *Erlang.* in vno vol. compacta. Hinc *Hockeri* notitia illius vol. in bibl. Heilsbronn. p. 144. est intelligenda et corrigenda.

congesta in *Fabr.* B. L. med. aet. h. voc. et in *Hamberg.* Z. N. IV. pag. 121 sqq. add. *Saxii* Onom. II. pag. 211 sq. — In codd. membr. bibl. acad. *Erlangens.* exstant 1) *Rup.* comm. in apocalypsin, quem cod. curate descripsit cl. *Pfeifferus* l. c. pag. 432 sqq. 2) de victoria verbi dei.

Ad pag. 787. *fin.*

Iohannis Sarisberiens. siue *Salisbur. policraticus* de nugis curialium et vestigiis philosophorum est in cod. membr. bibl. Erlang.

Ad pag. 788. de *Honorio.*

De *Honorii* comm. in Psalterium, a Psalmo I — L. eius codic. membr. bibl. Erlang. de ipso Honorio vberrime egit cl. *Pfeiffer* l. c. III. pag. 387 — 432. et plura dedit excerpta speciminaque, addito iudicio. Praeterea in eadem biblioth. duo seruantur codd. membr. in quorum altero est *Honorii* commentar. in canticum canticorum; in altero, *Honorii* speculum, de sanctis et festis, pars II. Atque speculum ecclesiae, siue sermones aliquot euangelici tam de tempore, quam de sanctis, cum *Feliciani* episc. Arelatensis opusculo admonitionum atque interpretationum locorum aliquot scripturae difficilium, Colon. ap. Quentel. 1531. 8. est in biblioth. *Erlangensi* acad. Plura suppeditabit *Hamberger.* Z. N. IV. pag. 243 sqq. not. Editionum ab illo memora-

tarum indici addantur *Honorii* libri tres de imagine mundi. Norimbergae ſ. nota anni, fol. typis Anton. Kobergeri; eiusd. de praedeſtinatione et libero arbitrio: acc. cognitio vitae a *Solitario* *) quodam dialogice edita, ibid. ſ. a. typis Koberger. fol. — eiusdem Solennis et deuota expoſitio in librum Salomonis, qui dicitur Cantica canticorum. 4. ſ. l. et a. v. *Panzer* A. T. II. p. 234. nr. 342. et 343. atque vol. IV. p. 143. et 388. Add. *Saxii* Onom. II. pag. 224.

Ad pag. 789. *lin.* 7.

Petri Abaelardi S. Gildeſii in Britannia Abbatis et *Heloiſae* coniugis eius, quae poſtmodum prima coenobii Paraclitenſis Abbatiſſa fuit, opera, nunc primum eruta ex quinque msst. codd. et illuſtr. ſtudio *Franciſci Amboeſii* — Cum eiusd. praef. apologetica. Pariſ. 1616. 4. conf. *Bayle* Dict. voc. Fr. *Amboiſe*, not. *F.* — *Clement* Bibl. curieuſe etc. tom. I. pag. 2. inprimis *Hamberger* l. c. vbi reliqua Abael. opp. horumque edd. recenſentur. — In cod. membr. bibl. acad. *Erlangenſ.* ſunt *Magiſtri Petri Abaelardi* libri III. de Trinitate. Editi ſunt *P. Abaelardi* libri V. de theologia chriſtiana et expoſitio in hexaemeron, cum obſeruatt. praeuiis, in *Edm. Martene* et *Vrſi-*

*) Honorius vocatur in nonnullis codd. *Solitarius* et *Incluſus.*

Vrsini Durandi Thesauro nouo anecdotorum, tom. V. nr. 10. In praef. copiose agitur de *Abaelardi* theologia christiana eiusque placitis. Martene meminit operis msti Abaelardiani, quod Acheri propter periculosa dogmata prelo subiicere haud permisisset. In obss. praeuiis ad acerbum Bernhardi iudicium de Abaelardo vindicandum plura eius dogmata examinantur atque culpantur; sed bono Abaelardo saepe fieri iniuriam, monetur in *Baumgarten* Nachricht. von einer Hallischen Bibl. vol. VI. p. 28 sq. et 32. — *Geschichte Abelards und der Heloise*, nebst beiden aechten Briefen, nach des d'Amboise Ausgabe aus dem Englischen des Herrn *Ioseph Berington* *) vebersetzt von D. *Sam. Hahnemann.* Lipsiae 1789. 8. conf. censuram in Jen. A. L. Z. 1789. mens. Oct. pag. 166 sq.

Ad pag. 790. *lin.* 5. de *Bernhardo Clareuallensi.*

Innumera paene copia est editionum opusculorum tam genuinorum, quam spuriorum dubiorumue, atque collectionum, quae saec. XV. diuersis locis prelo exierunt, nec pauca Bernardi opusc. illo iam saeculo sunt in linguas belgicam, anglicam atque italicam translata. v. *Panzer* A. T. indic. s. vol. V. pag.

 84 —

*) Cuius editio II. prodiit 1788. v. Jen. A. L. Z. a. 1788. nr. IV.

84—86. — *Bernhardi* opus epistolarum. Basil. 1494. fol. memorat quoque *Lambach.* in Bibl. ciuica Vindob. p. 136. vbi praeterea occurrunt duo codd. msst. 1) Speculum monachorum, saec. XIV. 4. 2) scala claustralium, saec. XIV. 4. tum *Bern.* florum liber, (a *Willermo* S. Martini monacho Tornacensi, ante annos circiter quingentos collectus,) Augustae Vindel. Sigism. Grimm et Marc. Wirsung. 1519. 4. et *Bern.* Opera, Paris. Berth. Rembolt. 1513. fol. — et p. 135. in longa nota indicat scripta Bernardi, primo genuina, dein spuria, denique alia quaedam, quae in illa editione exhibentur. Quando autem scribit, eam edit. procuratam esse per *Iodoc. Clichtoueum;* eum cum aliis errasse, cognoscimus ex adcurata illius ed. notitia, quam *Hamberg.* IV. p. 196 sqq. dedit. Primum integram longamque inscriptionem repetit; dein ex ipsa subscriptione fol. 321. pag. auersae docet, hanc edit. a nonnullis monachis Clareuallensibus factam et recognitam ex codd. bibl. Clareuallis; Iodocum vero Clichtoueum tantum esse praefatum, et hanc commendasse editionem. Insuper Mabillonum refutat, dum, a *Clichtoueo*, contendit, edita esse *Bernardi* opera Paris. ap. Io. Paruum 1508. — Eodem tamen anno, sed *cura Andreae Boccardi, artis impressoriae peritissimi, impensis Ioh. Parui,* Paris. in fol. *Bernardi scripta* in lucem prodiisse, docet cel. *Panzer* A. T. VII. p. 530. nr. 257. et exem-

exemplar illius edit. exstat in bibl. publ. Noriberg. — Plenissima doctissimaque operum edit. est ex recognitione *Ioh. Mabilloni* Paris. 1667. (al. 1666.) II. voll. fol. et IX. voll. in 8. — ibid. 1690. II. voll. fol. et ib. 1709. II. voll. fol. — rec. Veronae 1726. III. voll. fol. v. Act. erud. Lips. suppl. tom. I. pag. 556. et *Hamberg.* l. c. inprimis *Fabr.* B. L. med. aet. I. pag. 223 sqq. ed. Mansi. — Bibl. acad. *Erlangensis* seruat multos membran. codd. qui varia *Bernhardi* continent scripta: Epistolas, bis; Ep. ad Carthusianos; in Psalmos quosdam, s. Sermones; Sermones, pars I. et II. in duobus voll., cod. alius, sermones aliquot; Flores; de oneribus; de colloquio Petri ad Iesum, ter; de scala claustrali; in passionem Domini; de spirituali claustro; in Cantica canticorum, tres codd. de gratia et libero arbitrio; in Psalmum XC.; de consideratione; epist. ad archiep. Seuonensem; — de caritate, de consideratione, meditationes, de amando deo, sermones, in vno volumine; — Varia; sermo de moribus infantum; de fide, spe et caritate; — de conscientia, de formula vitae christianae, in vno volumine; — de amando deo, et in euangelium, missus est etc. In chart. sunt sermo de passione Domini; super Sabae regina; Dulciloquium ad B. virginem; sermo de concept. virgin. Tota pulcra etc. scala religiosorum et alia.

Aetate autem media et infima vixerunt multi *Bernardi*, maximam partem theologi et monachi, de quorum vita scriptisue si quis plura scire cupit, is consulat *Fabricii* B. L. loc. cit. pag. 217 sqq. — Inter codd. bibl. Erlangens. exstant *Bernhardi Magistri* casus decretales, bis; *Bernhardus Cassin.* in regulam S. Benedicti; *Bernhardi de Parentinis* expositio Missae, ter.

Ad pag. 790. de *Irnerio.*

De *Irnerio*, qui scholas iuris ciuilis Bononiae post *Peponem* aperuit, et sub Lothario II. atque Conrado III. Augg. maiorem adeptus est nominis celebritatem, atque *Lucerna iuris* vocabatur, v. quoque *Hamberger* IV. pag. 109 sq. et de *Irnerio*, eius auditoribus, iisque libris, qui ad illustrandam scholae illius historiam maxime sunt commendandi, *Bachii* histor. iurisprud. roman. libr. IV. cap. 3. sect. II. §. 2. pag. 667 sq. ed. Stockmanni.

Ad pag. 790. de *Petro Lombardo.*

Diuersus hic est a *Petro Lombardo*, primo archiatro Ludouici VII. regis Galliarum, denato 1138. qui quidem duo saepe, at perperam, pro vno eodemque habentur. — Addatur

Alanus de Insulis siue *Insulanus*, natus circa a. 1114. denatus a. 1202. Theologus et versificator, dictus *Doctor vniuersalis.* Vnde ortus

ortus ſit, et num duo diuerſi fuerint *Alani* diſſentiunt hiſtorici. vid. *Molleri* Homonymoscop. ſect. II. c. VI. §. 6. p. 533 ſq. vbi ſimul de variis agitur *Alanis*; *Polycarp. Leyſer* in hiſtor. poet. med. aeui pag. 1012—1097. vbi quaedam eius poemata aut excerpta leguntur; *Caſim. Oudin.* diſſ. de vnico Alano, in Comment. de SS. eccl. tom. II. pag. 1388. *Hamberger.* Z. N. IV. pag. 311 ſqq. de eius vita, ſcriptis horumque editt. *Saxius* in Onom. II. 267 ſq. aliique, quos illi laudant, et *Adelung* in Fortſetzung vnd Ergänzungen zu Chr. Gottli. Joechers allgem. Gelehrten Lexicon, vol. I. col. 380 ſqq. (vbi plures ſimul *Alani* enumerantur.) *Alanus* noſter multa ſcripſit: quae edita ſint, aut adhuc lateant inedita in bibliothecis, ea diligenter indicat *Adelung.* Inter alia confecit Alanus *Anti-Claudianum* ſiue de officio viri in omnibus virtutibus perfecti, carmen hexametrum libris IX. (de quo opere plura tradidit *Leyſer* l. c. p. 1016.) et libr. de planctu naturae proſa et carmine contra Sodomiae crimen, aut potius de vſu et abuſu naturae: (vid. *Leyſer.* pag. 1043 ſqq.) In bibl. acad. *Erlangenſi* ſunt duo codd. chartac. ſaec. XIV. 4. et ſaec. XV. 4. *Alan. de planctu naturae*, cum gloſſis; alteri illorum gloſſator adſcripſit id hucvsque incognitum et incertum aut falſum: *Cauſſa efficiens fuit Alanus magiſter* Oxonienſis, *quae ciuitas iacet in Anglia.* Duo autem

illos codd. curate deſcribit cel. *Pfeiffer* in Beyträgen etc. part. III. p. 534 — 537. In alio cod. membr. eſt *Alani* dedicatio. — *Alani de Rupe*, (de la Roche,) Dominicani monachi miſer liber, de dignitate et vtilitate Pſalterii Virg. Mariae. in Suecia 1498. 4. eſt propter raritatem memorandus. v. *Lengnich.* in Meuſelii Magazin. part. V. p. 117.

Philippus Gualterus, ſiue *Waltherus, de Caſtellione* (hodie Chatillon), Inſulanus ex vrbe, hodie Ryſſel dicta, ortus, praepoſitus canonicorum Tornacenſium. Floruit circa a. 1176. clarus inprimis carmine de rebus geſtis Alexandri M. heroico, inſcripto: *Alexandris* ſiue geſta Alexandri M. libris X. comprehenſa: in quo inſtitit veſtigiis Curtii, ideoque ad huius hiſtorici libros inde emendandos facere poteſt illius poematis comparatio. Editum eſt ſ. l. et anno (probabiliter in Belgio,) in 8. litteris gothicis. — Argentor. per Ren. Beck. 1513. 4. — cura Oswaldi Eck, Ingolſtad. in offic. Alex. Weiſſenhorn. 1541. 8. (*Chr. Auguſt. Heumann.* habuit exemplar cum variis lectionibus manu Chriſtiani Daumii, nouam carminis editionem paraturi, adſcriptis; v. illius acta philoſ. part. XV. pag. 371. et conſpectum hiſt. litter. lib. IV. §. 33. aut ſecundum nouam *Eyring.* edit. part. II. tom. I. §. 43. pag. 222. not. *K.* et *Hamberg.* Z. N. IV. p. 308 ſqq. vbi *Gualteri* vitam ſcripta-

que

que perſequitur.) — *Phil. Galtheri*, poetae, Alexandreidos libri decem, nunc primum in Gallia Gallicisque characteribus editi. (cum praef. Roberti Conſtantini.) Lugduni: excud. Robertus Granzon. typis propriis. 1558. 4. — ex codd. curata eſt editio huius ſententiae: *Alexandreis* — — auctore *Gualtero de Caſtellione:* in lucem edita opera *Athanaſii Gugger*, S. Galli monachi. In monaſterio S. Galli. 1659. 12. (quam ed. vberius deſcribit cel. *Zapf* in Lipſ. A. L. Anz. a. 1799. nr. 186. p. 1858.) — Recuſa eſt ibid. cum epiſtola quidem Guggeri ad ſuperiorem edit. nomine typographi ſcripta; ſed tantum in fronte legitur: *Alexandris* — — *auctore Gualtero de Caſtellione. Editio altera.* Typis monaſterii S. Galli, excud. Iab. Müller. Anno partae ſalutis MDCXCIII. (1693.) 12. Exemplar illius ed. habeo. In infima ora et in fine ſunt duorum codd. variae lectiones. Fini ipſius carminis haec nota eſt ſubiecta: „MS. Engelbergenſe ſic claudit opus. Explicit Alexandris Magiſtri Gualteri de Caſtellione. Scriptus fuit liber iſte A. Dom. M.CC.LXXVII.“ Nouam editionem cogitat *Le Cr.* Gallus et popularis Gualteri, vir ingenio, litteris, humanitate et muneribus, olim in aula regis Galliarum geſtis, clariſſimus; atque vt, pace reddita, editionem in lucem emittat, eſt optandum. — De *Gualtero* conf. etiam *Fabric*, B. L. med. aet. III. p. 112 ſq. (vbi praeterea

alii *Gualteri* enumerantur;) *Saxii* Onom. II. p. 265. V. D. in Lips. A. L. Anz. a. 1799. nr. 9. pag. 84 sq. — nr. 27. p. 263 sq. et *Schmidt Phiseldeck* ibid. eod. an. nr. 125. qui de duobus codd. Guelferbyt. in quibus est *Gualteri Alexandris*, inprimis agit. In bibl. principali Carolsruh. est fragm. cod. cum gloss. et notis.

Diuersus est *Gualtherus Mapes* vel *Mapaeus*, Anglus, ab a. 1197. secundum *Hamberger*. Z. N. IV. p. 299 sqq. aut circa 1210. secundum *Fabricii* B. L. med. aet. III. p. 117. et *Saxium* in Onom. II. archidiaconus *Oxoniensis*. Varia scripsit poemata, in quibus mores sacerdotum perstrinxit. — Confunditur a Lelando cum *Gualtero Calenio*, ibidem archidiacono *Oxoniensi*, circa an. 1120. v. *Fabric.* l. c. pag. 112. et 117.

Henricus Septimellensis, a patria, (Settimello) pago agri Florentini, dictus etiam *Florentinus*, item *Samariensis*, *Sangelsinus*, nec non, quia per iniuriam episcopi Florentini munere sacro priuatus ad summam redactus est inopiam, *Henricus pauper*. Scripsit circa a. 1192. exemplo Boethii *de diuersitate fortunae et philosophiae consolatione* libros IV. versibus mille, carmine elegiaco. Princeps editio est: *Henrici Samariensis*, alias *Septimolensis*, (qui vulgo *Pauper Henricus* inscribitur,)

tur,) liber elegiorum de miserorum atque desolatorum philosophica saluberrima consolatione, continens quatuor libros partiales. In calce: Explicit liber elegiorum *pauperis Henrici* mille versus complectens. Impressus Colonie retrominores Anno dominice geniture. M.CCCC.XCVII. (1497.) 4. Quae editio effugit sollertiam Fabricii ac Mansi in B. L. med. aet. III. p. 227. vbi de libris editionibusque diligenter et copiose agitur. Sed *Hamberger*, IIII. p. 295. eam ex catal. bibl. Bünau. tom. I. vol. 3. pag. 2029. adfert. Add. *Panzer* A. T. I. p. 296. et IV. p. 276. idem vol. IV. p. 138. fin. ex *Laire* Ind. II. p. 139. citat *Henrici poema contra fortunam*, 4. fine l. et a. De reliquis edd. praeter Fabr. adi Hamberg. add. *Saxii* Onom. II. p. 276. Notandae sunt editiones: *Henrici* — de diversitate fortunae et philosophiae consolatione. Arrighetto, ovvero trattato contro all' avversità della fortuna, di *Arrigo da Settimello*, (per *Domen. Mar. Manni.*) Florent. 1730. 4. Hanc edit. *Io. Domic. Mansi* contulit cum cod. quodam Lucensi, (de quo *Mansi* ad Fabr. III. p. 218 sq. multus est,) et varias illius lectiones adiecit calci vol. VI. B. L. pag. 340 sqq. — *Henr.* elegia de diuersitate fortunae et philosophiae consolatione. Ex msto Mediceo et Antonii Magliabech. in 8. s. l. et a. v. Lips. A. L. Anzeig. 1800. nr. 77.

col. 767 ſq. — Erlang. bibl. acad. habet quoque codic. *Henrici pauperis* chartac.

Ad pag. 791. *lin.* 4.

Alius *Guilelmus Brito*, *Camber*, ordinis minorum, mortuus a. 1356. varia ſcripſit. (v. *Fabr.* B. L. med. aet. I. p. 282.) Inter alia, *expoſitionem prologorum* (Hieronymi,) cuius duo codd. membr. exſtant in bibl. acad. Erlangenſi, vna cum expoſitione Pentateuchi. Eidem Britoni tribuit Fabricius *Summam* ſiue *opuſculum difficilium vocabulorum Bibliae* ex gloſſis Sanctorum, et adnotat, Cangium in praefat. ad Gloſſar. med. latinitat. §. 49. adferre verſus Leoninos, quos praefigere illi opuſculo, et quibus claudere illud placuiſſet Britoni. In cod. Erlang. membr. exſtat *Guito*, ſeu, vt altera inſcriptio eum vocat, *Brito de vocabulis bibliae*. *Hacker* in catal. bibl. Heilsbronn. p. 26. primum exiſtimat, verum auctorem libri procul dubio eſſe *Guidonem de Perpiniano*, Carmelitam, theologum Pariſienſem, et demum epiſcopum Elmenſem, S. Scriptor. admodum ſtudioſum, quod doceat eiusd. *Concordantia IV. euangeliorum*, mortuum vero eſſe a. 1330. Tum tradit, eſſe quaſi clauem ſcripturae S. et inter MSS. Quedlinburg. prae ſe ferre inſcriptionem: *Vocabula rara ſecundum bibliam.* Denique ſpeciminis loco recudi fecit praefationem quamdam et verſus Leoninos in fine operis.

Ad

Ad pag. 791. *lin.* 7. de *Gratiano.*

De edd. *Decreti* etc. vid. *Hamberger* IV. pag. 217 ſqq. et quos ille citat; tum cl. *Panzer* paſſim in voll. I—IIII. in indic. ſ. vol. V. p. 228 ſq. deſignatis, in vol. VI. etc. Princeps eſt: *Gratiani decretum.* In fine: *Preſens Gratiani decretum* vna cum apparatu *Bartho. Brixienſis* in ſuis diſtinctionibus, cauſſis et conſecrationibus bene viſum et correctum — — per — Henricum Eggeſteyn, artium liberalium Magiſtrum, ciuem inclite ciuitatis Argentin. Anno Dn. MCCCCLXXI. (1471.) fol. v. *Schoepflini* vindic. typogr. Argent. p. 44. *Panzer* I. p. 17. Sed illud opus etiam 1472. ibid. typis Eggeſteyn fuiſſe excuſum poſt alios oſtendit vberius et vtriusque editionis diuerſitatem demonſtrauit vir doctus in *Meuſelii* hiſtoriſch-litter. bibliogr. Magazin, part. VII. et VIII. (Chemnit. 1794. 8.) pag. 246 ſqq. — Notanda eſt editio, ab Hambergero l. c. et *Fabricio* B. L. med. aet. III. p. 82 ſq. (de Gratiano,) omiſſa: *Decretum Gratiani* ab innumeris prope mendis, quibus — ſcatebat — repurgatum, cum canonibus penitentialibus. Appoſiti ſunt item canones ſanctorum apoſtolorum per Clementem in vnum congeſti. 1536. in fine: Excudebat Franciſc. Fradin — Lugduni hoc decretum impenſis Hugonis de Porta. fol. max. — De vetuſtis canonum collectionibus diſſertatio-

num

num sylloge. — Collegit, recensuit et praefat. adiecit *Andreas Gallandius*, presbyter congregationis oratorii. Editio in Germania prima, variis dissertatt. aucta. tom. I. II. Moguntiae 1790. mai. 4. v. Jen. A. L. Zeit. a. 1790. m. Dec. nr. 378.

Ad pag. 791. *med.* de *Conrado de Lichtenau.*

De edition. et ipso *Conrado* v. *Hamberger* Z. N. IV. pag. 370 sq. In bibl. acad. Erlang. est prima editio: *Abbatis Vrspergensis Chronicon* a Nino rege Assyriorum magno vsque ad Fridericum II. Romanor. imperat. August. Vindel. 1515. fol. curante *Conrado Peutingero*, et codex membran. fol. quem *Hocker* in catal. bibl. Heilsbronn. p. 86 sqq. contulit cum ed. Peutinger. et siluam variarum lectionum ex cod. collegit: idem, „cum editione, ait, si contuleris MStum, sexcentas deprehendes lectiones varias, quibus tam in hoc, quam in illa peccatum fuisse et sensus et historia docent. Nos saltem ab anno MCI. ad finem quadraginta fere vltra centum obseruauimus, obiter textum vtriusque perlegendo." Add. *Gercken* in tomo II. sui Itinerarii de cod. praestant. bibl. Erlang. — Iungendus est

Burchardus Biberacensis, denatus circa finem 1226. scripsit *Historiam Friderici imperatoris, ducis Sueuorum* circ. a. 1226. continua-

tinuatam ab alio vsque ad an. 1229. editam circa a. 1470. fol. quae quidem editio rarissimis adnumeratur libris. Specimen quidem dedit postea *Schumacher*, Prof. quondam Gymnasii Isenac. in suis Beyträgen zur teutschen Reichshistorie. 1770. sed plenam melioremque editionem reddidit *Christmann*, sic inscriptam: *Historia Friderici imperatoris Magni*, huius nominis primi, Ducis Sueuorum et parentelae suae, conscripta circa annum MCXXII. a *Burchardo*, patria Biberacensi, imperialium, celeberrimarum et exemtarum Canoniarum *Vrspergensis* et *Sorethanae*, ordinis Praemonstratensis in Sueuia Praeposito et Abbate. Recens edidit, notis illustrauit, tabulis genealogicis auxit et de huius historiae auctore praefatus est *Georg. Anton. Christmann*, I. V. L. exemti collegii S. Michaelis Archangeli ad insulas Wengenses Canon. regg. ord. S. Augustini Vlmae Sueuorum consiliarius et Archipraefectus. Vlmae 1790. 4. conf. ephem. Erlang. litterar. a. 1790. plag. 45. inprimis Salisburg. Allgem. Oberdeutsche Litt. Zeit. a. 1790. nr. 7. pag. 101 sqq. Hoc opusculum est maximam partem in Chronicon *Vrspergense*, quod an. XLV. post serius comparuit, receptum. Hinc fuere, qui vnum eumdemque vtriusque operis parentem, at falso, haberent. Christmann igitur docet, non Conradum de Lichtenau, sed Abb. *Burchardum* huius minoris opusculi fuisse auctorem.

Alexan-

Alexander de villa Dei, ſiue a patria (*Dole*) dictus *Alexander Dolenſis*, verſificator et grammaticus, dum viuebat et docebat Pariſiis, celeberrimus. Scripſit a. 1213. aut ſecundum alios iam 1209. *Doctrinale puerorum*, ſ. grammaticam verſſ. leoninis. Miſera iſta grammatica a medio ſaeculo XIII. in ſcholis, expulſo quaſi Priſciano, vsque ad initium ſaeculi XVI. Grammatica Deſpoterii recepta, locum et auctoritatem obtinuit. Conf. *Iac. Burckhard* de L. L. in Germania fatis part. I. p. 284. 290. 292. 298. etc. in nouis commentariis p. 407 ſqq. 410 ſqq. 420. etc. atque *Legrand d'Auſſy* in Notices et Extraits de MSSts de la Bibl. nationale, tom. V. (Paris. an. VII. mai. 4.) nr. XXXIII. De editt. vid. *Fabr.* B. L. med. aet. h. v. Maittaire et Panzer A. T. in indic. h. v. Scripſit quoque *ſummam ſiue argumenta capitum omnium biblicorum vtriusque Teſtamenti*, verſſ. hexametris. — *Alexandri doctrinale* eſt in cod. membran. Erlang. quem curate deſcribit cel. *Pfeifferus* in Beyträgen zur Kenntniſs alter Bücher etc. part. II. p. 228 ſq. Tum pag. 229—234. recenſet edit. rariſſimam, quae eſt in bibl. Erlangenſi: *Alexandri* omnes partes cum textuali et plana expoſitione non in fluida, vt plereque, ſed ſolida firma et italica *bapiro* impreſſe. Nurenberge per Ieorum Stöchs de Sulczpach. 1489. 4. et Specimina dat grammaticae. Denique pag. 235 ſq. deſcribit

ſcribit cod. chartac. Erlangenſ. qui continet: Commentum aureum *Iohannis de noua domo*, ſuper ſecundam partem *Alexandri* per me Marcum de Huſen. Anno dom. 14LXVIII. in prima die poſt feſtum bartholomei.

Alexander Neckam ſeu *Nechamus* ſ. *Nequam*, Hartfordienſis Anglus; ab an. 1215. Abbas Exceſtrienſis: mortuus a. 1227 Grammaticus et Theologus, ſcr. de nominibus vtenſilium: cuius libelli cod. chart. ſaec. XIV. cuſtoditur in bibl. acad. Erlang. et paucis deſcribitur a cl. *Pfeiffero* in Beyträgen etc. part. III. p. 537 ſq. De *Alex. Neckam* v. *Oudin.* de S. S. eccleſ. tom. I. init. et *Saxii* Onom. II. pag. 288.

Eberhardus Bethunienſis, circa a. 1212. Grammatiſta et Verſificator. Scripſit *Labyrinthum* et *Graeciſmum*. Sed *Graeciſmus* non eſt linguae graecae, ſed *latinae* grammatica: Graeciſmus autem dicitur, a cap. VIII. libri I. *de graeco*, et quoniam auctor vocc. Grammaticae latinae graeca interpretatur: quod bene et copioſe docet cel. *Pfeiffer* in Beyträgen etc. II. p. 236 ſqq. vbi de *Eberhardo*, eius graeciſmo, et duobus codd. membr. Erlang. late agit, aliosque laudat VV. DD. add. *Saxii* Onom. II. p 287. et auctorem libri: Hiſtoire de l'Origine — de l'Imprimerie, Hagae Com. 1740. 4. p. 87. nr. CLX. de edit. Angoliſmi 1493. vbi in nota, c'eſt, ait, un Ouvrage de

Grammaire dans le Gout du Donat et de l'Alexandri Doctrinale.

Albricus ſiue *Alfricus*, circa an. 1217. Londinenſis, Mythologus, ſed Fulgentium compilaſſe dicitur. Scripſit de originibus et imaginibus deorum. Edit. princeps eſt de imag. deor. cum Feneſtella de magiſtrat. rom. ſine vlla nota typogr. ſaec. XV. in 4. — Ineſt quoque *Munkeri* et *Auguſt. van Staueren* editt. Auctor. mythologor. latin. (v. ſupra, *Hygin.*) conf. *Hamberger* IV. pag. 356. et *Saxii* Onom. II. p. 289.

Ad pag. 791. *fin.*

Saxius in Onom. II. pag. 295. adnotat ex *Frid. Chſtph. Schminckii* Verſuch einer Beſchreibung von Caſſel. Caſſel. 1767. 8. pag. 207. in Muſeo Caſſellano Landgrauii Haſſiae cuſtodiri epiſtolarum *Petri de Vineis* librum ſcriptum, editis pleniorem exemplis, et in Anal. ſ. pag. 564. ex *Murator.* Antiqq. ital. medii aeui diſſert. XLIV. tom. III. pag. 938. animaduertit, *Petrum de Vineis* natum eſſe Capuae. Add. *Hamberger* Z. N. IV. pag. 387 ſqq. — Ad finem notae adde: De pleno librorum *Friderici II. de arte venandi* etc. codice, quem poſſedit *Mercier — St. Léger*, v. Intellig. Blatt der Jen. A. L. Z. a. 1799. nr. 9. pag. 70 ſq. inprimis cel. *Chardon-La-Rochette* à I. Gottlob Schneider — ſur un manuſcrit qui contient le traité latin de l'empereur

pereur Fréderic II. de arte venandi cum auibus, in Magasin Encyclopédique, année VI. tom. I.

Ad pag. 792. *lin.* 3. de *Alberto Magno.*

Quanta auctoritate olim floruerit *Albertus Magnus*, Lauingensis Sueuus, natus 1193. aut secundum alios a. 1206. et ab anno 1260 episcopus Ratisbonensis, multorum operum parens, vel ex infinita paene editt. copia potest cognosci. v. de editt. saec. XV. *Panzeri* A. T. vol. V. s. ind. p. 15 — 18. add. *Fabric.* B. L. med. aet. I. h. v. *Hamberger* Z. N. IV. p. 447 sqq. et ibi laudatos VV. DD. In bibl. academ. Erlang. sunt permulti codd. qui varia *Alberti* opp. continent, quorum quidem omnium enumeratio nimis longa foret.

Ab eo discernendus est *Albertus*, monachus Benedictinus, diligens chronographus, ab a. 1232. Abbas *Stadensis*, mortuus post a. 1260. v. *Hamberg.* l. c. p. 415 sqq. et *Saxium* l. mem. p. 300 sq.

Ad pag. 792. *lin.* 15. de *Vincentio Bellouacensi.*

Cel. *Pfeiffer* l. m. pag. 565 sqq. copiose describit edit. *Speculi historialis*, Venetiis, impensis — Hermanni Lichtenstein. 1494. fol. cuius exemplar est in bibl. Erlangensi.

Ad pag. 792. *lin.* 20. de *Thoma Aquinate.*

Propter ſummam, quam conſequutus eſt, auctoritatem, vocabatur *doctor angelicus, doctor cherubinus* et *euangelicus,* etc. Hinc ſcripta eius et manus librariorum et, poſt inventam artem typographicam, prela mire exercuerunt. In bibl. academ. Erlangenſi eſt magnus codd. *Thomae Aquin.* opp. numerus, et quanta editionum vel ſaec. XV. fuerit copia, ex longo earum catalogo in *Panzeri* A. T. vol. V. ſiue indice pag. 38 — 44. cognoſces. Add. *Hamberger.* Z. N. IV. p. 424 ſqq. et, quos ille laudat VV. DD. — Auctor libri: Hiſtoire de l'Origine — de l'Imprimerie, Hagae Com. 1740. 4. pag. 114 ſq. obſeruauit fraudem in exemplari quodam: *Pars prima ſecunde Sancti Thome;* in cuius fine: *Preclarum hoc opus prime ſecunde S. thome de Aquino. Alma in vrbe moguntina — — conſummatum p. petrum ſchoiffer de genrſhem. Anno dni milleſimo quadringenteſimo quīquageſimo p̄mo* (1451.) fol. ſed comparato alio a. 1471. exemplari animaduertit, numerum anni fuiſſe de induſtria corruptum, in nota a. *ſeptuageſimo* litteras priores *ſept* ſubtiliter eraſas, et litteras *quīq.* ſubſtitutas. De edit. a. 1471. vid. *Panzer* vol. II. p. 121 ſq. — Alia notanda eſt editio: *Incipit tractatus Sancti thome de Aquino ordinis fr̄trum p̄dicatorū de corpore cristi.* In calce: „et ſic eſt

est finis hujus libelli de corpore cristi. Anno dom. rc. Septuagesimo tercio quinta feria ante palmarum mensis Aprilis impressus est." min. 4. fol. 21. gothicis litteris. s. l. Hanc edit. excusam esse *Coloniae* 1473. arbitratur cl. *Panzer* in A. T. II. p. 277. sed vir quidam doctus in Berol. bibl. vniuers. german. vol. 90. part. II. p. 527. ait, procul dubio eam exiisse ex typographia quadam Sueuica.

Ad pag. 793. *lin.* 10.

Roberti poenitentiale est in cod. quodam membr. Erlangensi. Sed permulti illa tempestate fuerunt *Roberti*, vario modo cognominati: de quibus plura leges in *Fabr.* B. L. med. aet. tom. VI. pag. 93 sqq. *Robertus de Sorbona* (de quo vide quoque *Hamberger.* IV. p. 422 sq. et *Saxii* Onom. II. p. 312.) scripsit *de confessione* et alia. — *Robertus Plimton*, Anglus, canonicus regularis S. Augustini in vico Plimton a. 1320. scr. *de poenitentia*, et *Robertus de Licio*, episcopus Liciensis, et Aquinas, mortuus 1495. auctor multorum librorum, (vid. Fabr. l. c. p. 101 sq.) edidit *quadragesimale de poenitentia*, Venet. 1472. et saepius.

Ad pag. 793. de *Durando.*

In cod. bibl. acad. Erlang. membran. est *Guil. Durandi repertorium* et in chart. *de poenitentia ac remiss.* atque tract. *de restitutioni-*

tionibus etc. De editt. librorum Durandi, saec. XV. v. *Panzeri* A. T. indic. s. vol. V. pag. 189 sq.

Tum in cod. alio membr. Erlang. *Durandi de Portiano* et aliorum in I — III. libr. Sententiarum; et in alio, in IV. librum sententiarum.

Ad pag. 793. lin. vlt.

Vid. quoque cel. *Schneider.* in praefat. ad commentar. ad Vegetii Renati Mulomedicinae libr. VI. pag. 19. et 21. tom. IV. scriptorum R R. latin. — *Petri de Crescentiis ruralia* sunt in cod. membr. Erlangensi.

Ad pag. 794. lin. 5.

De *Nicolao de Lyra* v. quoque *Hamberger.* Z. N. IV. pag. 537 — 543. et de edd. saec. XV. *Panzer* l. c. voc. *de Lyra.* — In bibl. Erlangensi, tam Heilsbronn. quam Iobstian. codd. multi sunt, qui *Nicol. de Lyra* scripta continent. — *Nic. de Lyra* dicta de sacramento s. l. et a. 4. sed apud cl. *Panzer.* I. p. 277. n. 18. additum est Thomae Aquinatis libr. de corpore Christi, de quo supra iam fuit sermo.

Ad pag. 795. lin. 10.

Io. Duns Scotti sermo de sanctis est in cod. quodam Erlangensi.

Ioan-

Ioannes Marchesinus, non erat natione Germanus, vti V. D. in *Baumgartenii* Nachrichten von einer Hallisch. Biblioth. tom. VI. pag. 293. putabat, sed Italus, Minorita Regiensis: de cuius aetate et libro, cuius auctor esse perhibetur, inscripto: *Mamotrectus*, siue etiam *Mametractus*, (vti in cod. Gothano scribitur et in fine explicatur,) *Mammetrectus*, *Mamotreptus; Expositor vocabulorum totius S. S.* valde dissentiunt eruditi. *Fabricius* et *Saxius* in Onom. II. p. 464 sq. adserunt eius aetatem an. 1466. Atque in cod. Gothano, (de quo v. *Ern. Sal. Cyprianus* in catal. codd. MSSt. B. Gothanae, Lipsiae 1714. 4. pag. 8.) in fine scriptum legitur: *Anno ab incarnatione dominica* CIↃCCCCLXVI. *finit totus hic liber* etc. Quare Fabricius hunc librum illo anno ab auctore esse absolutum putabat; quod tamen a continuatore operis aut librario forsan factum fuerit. Nam bibl. Erlangensis codicem seruat membran. olim Heilsbronnensem, cuius litterarum ductus saec. XIV. produnt, in cuius fine legitur: „Explicit Mamotrectus. — Comparatus a fratre Henrico de Lieggarthusen, quondam Priore nostro. Qui finitus est Anno Domini MCCCCLVII. (1457.) In vigilia Beati Andree apostoli.“ Atqui haec subscriptio ab alia, eaque recentiore manu exarata est, quam totus codex. Quare probabile est, auctorem Mamotrecti aetate forsan mutum superasse librarium.

 Vid.

Vid. etiam *Hocker* catal. biblioth. Heilsbronn. pag. 25. Hinc *Io. Rudolph. Schlegel* in progr. II. de libris rar. Heilbronn, (in Sueuia), et *Gerken* in itinerario etc. tom I. p. 36. Hockeri testimonio et auctoritate nixi, vt antea *Wadding* in elencho scriptorum ordin. minor. statuerat, vindicant librum et auctorem anno circ. 1300. Accedit, quod in praef. ad edit. Beronae (Münster in Ergau in Heluetia), a. 1470. fol. et aliis illius saeculi, (quas recenset *Panzer* V. C. in A. T. vid. vol. V. s. indic. voc. *Mamotrectus* p. 297. sq.) vocatur *vetus scriptum.* Haec omnia fusius exponit, cod. Erlang. et librum ipsum diligenter describit et aetatem *Marchesini* adligat a. circ. 1300. cel. *Pfeiffer* in Beyträgen etc. part. III. pag. 512-521. Confer quoque *Denis.* in Memorab. bibl. Garell. p. 79. et *Mart. Georg. Christgau*, rectoris scholae Viadro-Francofurt. commentat. histor.-litterar. de Mamotrecto, statum rei litterariae circa inuentae typographiae tempora illustrante. Francof. ad Viadrum 1740. 4. — Editio: *Expositiones et correctiones vocabulorum libri, qui appellatur mamotrectus, tam bibliae, quam aliorum plurimorum librorum, impressae Venetiis, per Franc. de Hailbrun et Nicholaum de Franckfordia socios.* a. CIƆCCCCLXXVI. exstat in bibl. Gothana, teste Cypriano l. cit. — De edit. *Mammotrectus* Argentinae 1487. 4. v. *Lengnich* in Meuselii histor. litterar. bibliogr. Magazin. part. V.

Chem-

Chemnit. 1792. 8. p. 97. — De ed. antiq. ſine l. et a. fol. — tum Veneta 1476. 4. aliisque editt. v. *Gemeiner* Nachricht von den in Regensburg. Stadtbibl. befindl. — Büchern, etc. pag. 33. ſqq. et 71.

Ad pag. 794. fin.

Viridarium Gregorianum, ſiue Biblia Gregoriana, *Jacobo* Folquerii eremita Auguſtiniano, doctore Tholoſano, collectore: ſcripſit is a. 1345. in *Hommey* ſupplem. Patrum etc, Paris 1686. 8.

*Ad pag. 795. not. *) de Petrarcha.*

Add. *Heumanni* conſpectum reipubl. litt. ed. *Eyring*, P. II. tom. I. p. 259. ſq. nec non *Memoires pour la Vie de Petrarque*, tirés de ſes Oeuvres, des Auteurs contemporains, avec de notes et diſſertations et les piéces juſtificatives. auctore Abb. *de Gade.* Amſtelod. 1764. — 1767. 4. III. voll. — et germ. verſ. Lemgou. 1774 — 1777. 8. In duobus codd. membran. bibl. Erlangenſis eſt *Petrarcha* de vita ſolitaria, et de conflictu animarum ſuarum: in tribus autem codic. chartac. ſunt ejusdem epiſtolae; inuectiuae, et de remediis fortunae — Commode etiam poteſt comparari: *Ang. Mariae Bandinii* ſpecimen literaturae Florentinae ſaeculi XV. etc. Florent. tom. I. 1748 — tom. II. 1751. 8.

ANALECTA

AD

PRIOREM POTISSIMUM PARTEM *).

Ad priorem partem. pag. 9.

De poetis, oratoribus, hiſtoricis etc. romanis et graecis, copioſe, nec vero ſemper recte curateque iudicat *Laharpe* in Lycée ou Cours de Litterature ancienne et moderne. Paris a. VII. 8. tom. I — VII. in libr. I. II. et III.

I. L. Wendler veterum auctorum lectio quantum proſit proficere in virtutis ſtudio cupientibus, breuiter expoſuit. Lipſiae 1800. 8.

Der verkannte Werth der klaſſiſchen Schriftſteller in Rückſicht auf Bildung des Geiſtes.

*) Haud mihi in animo eſt, omnia quae deeſſe videantur, hic colligere; id, quod et ab noſtro abeſſet inſtituto, et res infiniti paene temporis ac laboris; ſed ea praecipue, quae poſt priorem partem editam, (nam quae ad partem poſteriorem locupletandam pertineant, ea alii tempori operique reſeruabo,) vel lucem adſpexerunt ſcripta, vel emendanda aut animaduertenda viſa ſunt, ſpicilegii inſtar congeram.

ſtes. Auſser der ſtudirenden Iugend auch denen gewidmet, welche auf derſelben gelehrte Erziehung Einfluſs haben. Von *M. Dan. Gotthold Joſeph Hübler,* Conrect. am Gymnaſ. zu Freyberg in Sachſen. Breslau etc. 1800. 8. conf. Ephem. litter. Götting. a. 1800. nr. 112. pag. 1117. ſqq.

Ad pag. 15.

Cel. *Panzer* continuauit Annales typographicos *ab anno MDI. ad annum* MDXXXVI. vol. VI — VIII. Noribergae, 1798. 4. Aliquot adhuc voll. operis huius claſſici ſequentur. Supplementa quaedam dederunt cenſores in Salisburg. oberdeutſch. A. L. Z. plag. LXXVI. m. Iun. col. 1208. ſqq. et plag. LXXVII. col. 1217. ſqq. a. 1798. item plag. LXXXX. p. 55. ſqq. et plag. LXXXXI. a. 1799. — in Ephem. Litt. Gothan. partic. 56. p. 490. ſqq. a. 1798. et in Ien. A. L. Z. nr. 40. p. 314. ſqq. a. 1800.

Ad pag. 17. *lin.* 6.

Add. et Catalogue de Livres etc. 1792. qui conficit partem tertiam indicis ſuperioris, exhibens libros a D. *Brienne*, olim archiepiſcopo Senonenſi et Cardinali collectos, poſtea diuenditos.

Catalogo ragionato de' libri ſtampati in *Vicenza* e ſuo territorio nel ſecolo XV. di *Fra. Giov. Tommaſo Faccioli.* Vicenza. 1796. 8.

Eſame

Eſame ſui principi della Franceſa ed Italiana tipografia. Ovvero Storia critica di *Nicolao Ienſon* opera — da *Giacomo Sardini*, P. Luccheſe A. Oſcuro Soc. Cor. de' Georgofili di Firence libro I — III. Lucca, per Conto della Nuova ſocietà tipograf. nella Stamperia Bonſignori. Vol. I. 1796. vol. II. 1797. vol. III. 1798. fol. In vol. III. ſ. Appendice Ienſoniana, nr. 3. enumerantur edd. ſaec. XV. quae ſeruantur in variis bibl. Luccen. et ignotae fuiſſe dicuntur annalium typograph. conditoribus. At Sardin. non omnibus probauit operam ſuam.

Ad pag. 21. *lin.* 23. *corr. Patau.* 1756.

Ad pag. 28.

Codices Mſſti theologici bibliothecae Palatinae Vindobon. latini aliarumque occidentis linguarum. vol. I. codd. ad Caroli VI. tempora bibliothecae illatos complexum. Pars I — III. Vindobonae ap. Trattner 1793 — 1795. — vol. II. codd. a Caroli VI. temporibus bibliothecae illatos complexum. Pars I. recenſuit, digeſſit, indicibus inſtruxit *Mich. Denis*, a conſil. aul. Aug. et ejusdem bibl. primus cuſtos. ibid. 1799. fol.

Recherches hiſtoriques, littéraires et critiques ſur l'Origine de l'Imprimerie, particulierement ſur ſes prémiers établiſſemens au

XVme

XVme siecle dans la Belgique. — Ornées des portraits et des écussons des prémiers Imprimeurs Belges. Par le Citoyen P. *Lambinat.* Bruxelles. Vendémiaire an VII. de l'Ere Françoise. De l'Imprimerie d'Emanuel Flon. (1799.) m. 8. vid. Gotting. ephem. litt. a. 1799. nr. 107. p. 1062. sqq.

Barthelemi Mercier — Saint Leger, (de quo v. cel. *Chardon la Rochette* in Magasin Encyclopédique tom. II. nr. 6.) Supplement à l' Histoire de l'Imprimerie par Prosper Marchand. 1773. et multo auctius 1775.

Bibliotheca Santeniana, siue catalogus librorum exquisitissimorum, quibus, dum in viuis esset, vsus est *Laur. van Santen.* Lugd. Bat. 1800. 8. Habuit ex. gr. Santen. in hac selectissima bibliotheca, criticum ad nouam Ouidii editionem curandam adparatum XXX. codd. msst. et 216. edd. operum Ouidianor. item ad edit. Catulli, Tibulli et Propertii parandam XXXII. codd. et 157. edd. praeterea alios codd. aut editt. quibus variae codd. collatorum lectiones aut emendatt. manu Santenii sunt adscriptae.

Joseph Ames (mortuus 1759.) edidit Typographical Antiquities of England, etc. (i. e. antiquitates typographicas s. historiam typographiae Angliae, et antiquorum gentis illius typographorum. Accedit catalogus librorum

ab

ab iisdem excuſorum ab a. 1471 — 1600.) Londini. 1749. 4. v. ephem. litter. Gotting. a. 1750. Nou. acta erudit. a. 1754. p. 524 ſq. et *Iugler* in Struvii biblioth. hiſtoriae litterariae ſelecta, tom. III. p. 1217 ſq. — Sed duplo auctior editio cura *Herberti* prodiit: — *Typographical Antiquities:* or an hiſtorical Account of the Origin and Progreſs of Printing in Great Britain an Ireland: containing Memoirs of our ancient Printers, and a Regiſter of Books printed by them, from the Year 1471. to the Year 1600. Begun by the late *Joſeph Ames*, F. R. & A. SS. and Secretary of the Society of Antiquaries. Conſiderably augmented, both in the Memoirs and Number of Books by *William Herbert*, of Chesbunt, Herts. Lond. III. voll. a. 1785. 1786. et 1790. mai. 4.

Praeclarum opus eſt ad editt. auctorum gr. et lat. quae in M. Britannia prelis exierunt, noſcendas, *A View* etc. *by Brüggemann;* cuius integram inſcriptionem poſui in ſuppl. part. I. p. 74.

Egregius eſt ampliſſimae bibliothecae catalogus et propter additas adnotationes vtilis, inſcriptus:

Bibliothecae Samuelis S. R. I. Com. Teleki de Szek. Pars prima, auctores claſſicos graecos et latinos ex optimis editionibus ordine chro-

chronologico dispoſitos eorumque opera et fragmenta coniunctim edita: Patres denique et ſcriptores eccleſiaſticos veteres complexa. Cum breui vitarum deſcriptione et notatione temporis, quo quisque circiter vixerit, adiectis paſſim eruditorum iudiciis. Viennae. 1796. 8. — *Pars* ſecunda, claſſes theologicam, hiſtorico-eccleſiaſticam, iuridico-politicam, philoſophicam, philologicam, antiquariam, hiſtoricam et litterariam complexa, ibid. 1800. 8. — Tertia pars adhuc ſequetur.

Ad pag. 30.

Habeo quoque *Beroſi* editionem, eadem inſcriptione, quam in Introductione citaui, inſtructam; ſed ſine l. et a. in 4. min. epiſtola tamen *Godofr. Torini Biturici* ad Philibertum Baboum data eſt *Parhiſii apd' collegiũ Pleſſiacũ.* VI. Non. Maias M. CCCCCX. (1510.)

Ad pag. 32. *Suppl. et Notit.* p. 39. *fin.*

Grammatici illuſtres XII. Muſarum Charitumque numerum aequantes hac ſerie ſequuntur: praemiſſo tamen indice: *Diomedis* bene repoſiti libri tres; *Q. Rhemnii Palaemonis* ars ſecunda; *Aſpri* iunioris Grammatici ars; *Aelii Donati* Grammatici editio prior; eiusdem editio poſterior; eiusdem de barbarismo, vitiis et tropis; *Seruius Honoratus* in ſecundam editionem; *Sergius* Grammaticus in eandem; *Phocas* de nomine et verbo; idem de

de aſpiratione; *Caper* de orthographia et latinitate; *Agraetius* de orthographia et proprietate; *Probi* Grammatici inſtitutiones artium; eiusdem catholica; *Cornelius Fronto* de vocum differentiis; Grammaticus alter de punctis et accentibus. Venundantur in aedibus Aſcenſianis: In calce: *Parrhiſiis* a. MDXVI. (1516.) nonas Iulias. F. de rara hac magnique aeſtimata edit. v. *Groſchuf* de libris rarior. *Maittaire* A. T. II. p. 294. et *Vogt.* catal. libr. rar. p. 315. voc. *Grammatici.*

Ad pag. 40. *med.*

Auli Iani Parrhaſii Conſentini Quaeſita per epiſtolam. Ex recens. Henr. Stephani. In Neapolitana hac editione acceſſerunt quaedam ex Parrhaſii MSS. excerpta, cum auctoris vita, conſcripta a *Xauerio Matthaei.* Neapoli 1771. 8.

Ad pag. 45. *init.*

Herelius in cenſura in ephem litter. Erfurt. ſcripſit, ſe poſſidere edit. *P. Fabri* librr. III. Semeſtrium. Geneuae 1660. 4.

Ad pag. 65.

Rud. Tim. Traugott Mülleri Initia L. L. oder Anfangsgründe der latein. Sprache. Es enthalten dieſelben 1) ein kleines latein. Leſebuch; 2) eine kleine lat. Grammatik etc. (duabus conſtat partibus, quarum ſingulae

pecu-

peculiarem habent inſcriptionem.) Erfurt. 1794. 8.

(*Meiner's*, Rect. Longoſaliſſ.) Grammatiſch-kritiſches Handbuch für angehende Lehrer in der Latein. Sprache. Halae Sax. 1796. m. 8. Laudatur in Ien. A. L. Z. a. 1797. m. Nou. nr. 371. p. 470 ſqq.

Lateiniſche Sprachlehre, oder Grammatik für Schulen von *F. B. Wenk.* Francof. ad M. 1791. 8. — rec. 1793. — auct. et emendat. 1798. mai. 8.

Beyträge zur Würdigung der bisherigen Grammatiken der lat. Sprache von *V. H. Lauts. Erſter* Theil. Kritik des etymologiſchen Theils. — *Zweyter* Theil. Kritik des ſyntaktiſchen Theils. Lips. 1798. 8. v. Gotting. ephem. liter. a. 1798. nr. 200. pag. 1992 ſq et nou. bibl. vniuerſ. bibl. Kilon. vol. 47. part. II. faſc. 7. 1799 p. 472 ſqq. vbi laudatur, additis tamen quibusdam animadverſionibus, et iure lingua graeca maxime comparanda videtur cenſori.

Grammatik der lat. Sprache von *Io. Gottlob Gräffe*, conrect. des Lyceums zu Wittenberg. I. Theil. ſchematiſche Sprachlehre. Lips. 1798. mai. 8. cf. Bibl. Kilon. mem. vol. LI. part. II. faſc 8. p. 539 ſq.

E. I. A. Seyfferts auf Geſchichte und Kritik gegründete lateiniſche Sprachlehre, in

fünf Bändchen, deren ersteres als Grundlage zu einem festen lateinischen grammatischen Lehrgebäude, vornehmlich für Lehrer, Sprach- und Geschichtsforscher; die übrigen aber zunächst für Lernende bestimmt sind. Brandenburg. 1798. m. 8.

Praktische lateinische Grammatik, wodurch man die lateinische Sprache auf eine neue, vnd sehr leichte Art in kurzer Zeit gründlich erlernen kann. Nach Art der Grammatiken des Herrn *Io. Valentin Meidinger.* Lips. 1799. m. 8. In Kilon. Bibl. mem. vol. LIV. part. II. fasc. 8. a. 1800. p. 452. valde culpatur haec Grammatica; ibid. tamen p. 453 sqq. mitius iudicatur de Seyffertiana. — De studio et necessitate litterarum antiquarum praeclare egit et multa aliorum scripta excitavit cel. *Beck* in program. quod demum nactus sum, ideoque supra nullam eius facere potui mentionem, *Obseruationes critico-exegeticae* comm. III. Lipsiae 1801. 4.

Ad historiam quoque latin. linguae et scriptorum litterariam valde vtilis est eiusd. V. C. libell. *Artis latine scribendi praecepta suis scholis proposuit Chr. Dan. Beckius.* Lips. 1801. 8.

Ad pag. 76. *sub fin.* corrige *ditatam*, loco *didatam.*

Ad pag. 88.

Primam *Aldinam* scriptorum R. R. ed. non a. 1513. (quo quidem anno Leonis X. ponti-

pontificis priuilegium ſcriptum eſt,) ſed a. 1514. mai. 8. aut min. 4. prodiiſſe, ex praefatione Iucundi Veron. Venet. ibid. Maii M. D. XIIII. ſignata, docet quoque *Lenz* in Lipſ. Allg. Litter. Anz. a. 1800. nr. 120. add. *Panzer* A. T. VIII. p. 420. nr. 685.

Pag. 94. *lin. pen. lege Plautoque.*

Ad pag. 97. *ſub fin.*

Cel. *Morellius* in litteris ad me datis, *Plauti*, ait, editio peruetuſta, et Venetae a. 1472. quae princeps haberi ſolet, aequalis, exſtat; cuius exemplar vidi in folio, absque vlla nota, ſine numeris, ſignaturis et cuſtodibus. Continentur Amphitruo, Aſinaria, Aularia, Captiui duo, Curculio, Caſina, Ciſtelaria, Epidicus. — Ego vero nuper demum nactus ſum exemplar Venet. primae ejusque rariſſimae editionis integrum, qualia eo rariora dicuntur eſſe a *Burio* in Bibliogr. inſtruct. B. L. I. pag. 246. Sed adnotandum eſt, quod ab aliis haud obſeruatum vidi, primum in lectionibus, praeſertim in dimenſione verſuum, eum ſaepe diſcedere ab aliis, ab editione quidem Gronon. Lipſ. tum quater integras aut dimidias paginas eſſe vacuas mediis in comoediis. Num caſu id factum ſit, an quod editor lacunas, quae tamen non viſuntur in aliis editt., deprehenderit in ſuo cod. vel fuerit ſuſpicatus, equidem neſcio. Sic in *Pſeudolo* poſt actum

tertium, ſc. II. ſecundum ed. Gronov. (nam actuum et ſcenarum nomina et diſtinctio non reperiuntur in ed. pr.) dimidia cum integra pagina (recta fol. 165.) eſt vacua, et fol. 165. pag. auerſa incipit *Pſeudolus Simia ſycophanta*, (quorum vltimus in ed. Gron. non inducitur loquens,) h. e. init. act. IV. ſc. I. ſine vllo lacunae indicio. In *Perſa* paullo poſt init. fol. 186. pag. auerſa integra exhibet verſus, qui neſcio, quo fato, incuria, credo, librarii, ex *Sticho*, (in qua tamen comoedia illius paginae verſus fol. 215. ſuo loco iterum ſunt redditi,) huc translati ſunt. In eadem comoedia *Perſa* poſt fin. actus IV. ſc. IX. dimidia pagina eſt vacua; nec tamen lacuna in edit. Gron. Pariter in *Rudente*, in fine act. III. ſc. V. in dimidia parte fol. 204. pagin. rectae cum ſeq. paginae auerſae dimidia parte. Denique in *Sticho*, act. II. ſc. II. poſt vers. 68 integra pag. fol. 215. (vbi exſtant verſus, in Perſa perperam quoque poſiti.) Sed in hac praeſertim com. multae ſunt in verſibus lacunae, omiſſis in cod. forſan vocc.

Ad pag. 103.

Plauti, lepidiſſimi comici, Menechmi. *Hermannus Buſchius* Paſiphilus Lectori beneuolo: *ſi cupis aonii* etc. ſ. l. et a. ſine pagg. et cuſtode. fol. litt. german. gothicis.

M. AccI Plauti Trinummus. Recenſuit et praefatus eſt *Godofredus Hermannus*, Prof. Lips.

Lips. Lipsiae, 1800. mai. 8. Est praeclarum futurae nouae editionis specimen cum commentario.

Ad pag. 110.

M. *Io. Traugott Lebrecht Danz* diss. de virtute comica, particula I. Ienae 1800. 4. — Contra Dacierium defenditur Plautus in disquisitione: Etwas veber die dramatische Einheit der Zeit im Amphitryo des Plautus, in hinterlassenen Papieren eines philosophischen Landpredigers — herausgegeben — von Prof. *K. H. Heydenreich*, nr. X. Lipsiae 1799. 8. Neque tamen omnino probatur censori in Ien. Allg. Litt. Zeit. m. Dec. 1799. nr. 141. p. 788 sq.

Ad pag. 115. *sub fin.*

In Notitia p. 99. nr. 4. laudabam in Terentii comoediis *vim comicam.* Enimuero potius celebrandam esse *virtutem comicam*, iudicant Scaliger et V. quidam doctus in *Biesteri* neuen Berlin. Monatsschrift, a. 1799. m. Mart. pag. 217 sqq. qui versus Caesaris in vita Terentii apud Suetonium ita interpungere iubet:

Lenibus atque vtinam scriptis adjuncta fores vis,
Comica vt aequato virtus polleret honore.

Ad pag. 120. *lin. antepen.*

Terentium typis Zaroti, non a. 1477. sed a. 1478. fol. esse excusum, animaduertit M. *Io. Gottlob Lunze* in monumentorum typographicorum Decade, Lips. 1799. 8. nr. VII. —

Ad pag. 130. *sub fin.*

De editione: *Publii Terentii* comoediae sex, pro Didactica Ratichii recensitae, cum tribus indicibus. Cothenis Anhaltinorum M. DC. XIX. (1619.) mai. 8. et de versione germanica: *Publii Terentii* sechs Freudenspiele zur Lehrart in Deutsche Sprache versetzet, Cöthen im Fürstenthumb Anhalt. 1620. mai. 8. v. *Stenzel* in Allg. litter. Anzeiger a. 1800. nr. 117. p. 1151 sq.

Ad pag. 137.

Terentii Afri comoediae, ex recensione Dan. Heinsii, collatae ad antiquissimos msstos codices bibl. Vaticanae, cum variantibus lectionibus, laruis et personis, depromtis ex iisdem codd. et italica versione. Recensuit notasque, antiquam artem comicam et nonnulla antiquitatum roman. monumenta illustrantes, addidit *Car. Coquelinus*. Romae 1768. fol.

Ad pag. 139.

Publii Terentii Afri *Andria* ex recens. Richardi Bentleii, addita lectionis varietate ex duobus

duobus codd. msstis excerpta, in vſum ſcholarum curauit et animaduerſſ. adiecit *Ge. Wolfg. Auguſt. Fikenſcher*, Philos. Doctor, Profeſſor atque Rector Lycei Culmbacens. Altenburgi, in offic. Richter. 1799. mai. 8. Idem V. D. eamdem comoediam germanice verſam ibid. ex prelo exire iuſſit.

Ad pag. 143.

Praecepta artis paedagogicae ex *Terentio* petita, diſſ. philoſophico-philologica, quam publice defendit praeſes *Io. Gottlob Graeſſe* AA. LL. et philos. D. Lycei Viteberg. Conrector. Vitebergae 1800. 4.

Ad pag. 144.

Terenzens Luſtſpiele. Aus dem Lateiniſchen veberſetzt von M. *Chriſti. Victor. Kindervater.* Ienae et Lipſiae. 1799. I. pars. m. 8. conf. Kilon. nou. bibl. vniuers. germ. vol. 54. part. II. faſc. 8. a. 1800. p. 456 ſqq.

Ad pag. 145. *ſub fin.*

Colmanni verſio anglica iterum edita eſt Londini 1768. II. voll. 8.

Pag. 147. *lin.* 23. leg. *ſecund.*

Ad pag. 152.

Noua *Lucretii* editio, eaque critica cum commentario paratur a cel. *Eichſtaedt*, Prof. Ienenſi, et mox lucem adſpiciet.

Ad pag. 161. lin. 9.

Vide quoque ad §. de Martialis epigramm. adſcripta.

Ad pag. 163. ſub fin.

Num Varro artem ſciuerit, aeri imagines hominum inſculpendi, ſecundum quemdam locum *Plinii* H. N. disquiritur in Lipſ. allg. litter. Anz. a. 1799. nr. 189. pag. 1688 ſqq. ſed negatur ab alio V. D. qui vocc. Plinii *quasi imagines* interpretatur vberiorem collectarum ta eliarum pictarum deſcriptionem, picturam quaſi per verba, ibid. a. 1800. nr. 158. pag. 1558 ſq.

Ad pag. 168.

De Archia vide quoque *Hülſemann.* infra ad pag. 194. laudatum.

Ad pag. 169. med.

Cauſſas, cur Cicero Epicuri diſciplinam ſectamque ſit inſectatus, plures in medium protuli ad *Fabricii* B. Gr. vol. III. p. 583.

Ad pag. 172. lin. 7. et ſqq.

Edit. *Beck* volumen II. orationum tom. II. prodiit Lipſiae 1800. 8. In praefat. ad I. vol. legitur critica eruditaque de codd. atque edd. Cicer. narratio.

Rhetorices ad C. Herennium libri quatuor, quos a *M. T. Cicerone* — ſcriptos eſſe, non pauci admodum graues et docti viri teſtantur.

ſtantur. Verum ceteri rationibus haud omnino futilibus ducti ab alio quodam ſtudioſo Tullianae profeſſionis editos contendunt. Sed vndecumque venerint, iucundi certe ſunt, et candido lectori non mediocrem fructum ſuppeditare poterunt. Hos etiam vulgari ac frequenti inſcriptione Nouam Rhetoricam nominitant. In fine: Impreſſum eſt hoc opus Liptzik per baccalarium Wolfgangum molitoris de Monaco, (alias Stöklin.) 1505. fol.

M. T. C. Rhetoricorum libri quattuor ad Herennium. In calce: *Pariſius impreſſi, in vico S. Iacobi — Anno* M.CCCC.LXXVIII. (1478.) *quarto Kalendas Ianuarii.* fol. Quando *de Bure* in bibliograph. inſtructive: Belles Lettr. tom. I. p. 120. nr. 2390. (vbi a pag. 103 — 176. magna vis editt. Ciceron. aliorumque ſcriptorum, huc pertinentium, recenſetur,) et ex eo *Deniſ.* in Supplem. A. T. part. I. pag. 92. nr. 623. putabant, typis *Vdalr. Gering* libros illos eſſe excuſos, erraſſe videntur: *Panzer* quidem V. C. ſine vlla haeſitatione atque animaduerſione *Petrum Caeſaris* et *Ioan. Stol* nominat typographos. Idem cl. *Panzer* l. c. p. 279. aliam Rhetoricorum edit. Pariſ. per eosdem typographos a. 1477. menſ. Aug. fol. citat ex Maittaire p. 374. et Bibl. reg. Pariſ. B. L. part. I. pag. 110. Ego vero vix mihi perſuadere poſſum, intra tam paucos menſes bis idem opus ex

eadem officina exiisse: et nisi error ab vno alteroque fuerit commissus, putauerim, vltimum folium ab typographis, immutata altera anni mensisque nota, fuisse renouatum. Enimuero decernent ii, quibus exempla illa curatius examinandi sit potestas.

Cod. membran. qui continet *M. T. Cic. rhetorica ad Herennium* et seruatur in bibl. acad. *Erlang.* diligenter describitur, excerpta itidem primi libri varia lectione, a cel. *Pfeiffero* in Beytrag zur Kenntniss alter Bücher etc. part. II. p. 196 sqq. — De antiquissimo quodam cod. italico vid. cl. *Villoison.* in Anecd. graec. part. II. p. 177. not. — et de codd. quatuor *Vindobon.* caesar. in quibus sunt Rhetoricorum ad Herennium libri IV. bis; de inventione rhetorica; de partit. oratoria, et tertia ac quarta orr. in Catilin. v. *Lambec.* comm. de bibl. Caesar. vol. II. pag. 920 sq. — In Introd. etc. II. pag. 45. memoraui codd. qui custodiuntur in bibl. acad. *Erlang.* sed praeter istos exstant adhuc in illa bibl. cod. membr. nr. 255. qui comprehendit *Cic.* de honesto et vtili; et nr. 470. topica: in cod. chart. nr. 38. sunt praeter multas orationes, libri de Officiis, Timaeus, de diuinatione, de natura deorum, de finibus bon. Lucullus, de amicitia, de senectute, et paradoxa; in cod. chart. nr. 71. sunt libri ad Herennium.

Ad

Ad pag. 182. med.

Melanchthonis explicatio locorum quorumdam difficilium in perfect. Orator. Cicer. adiuncta eius Annotatiunculis in Virgilii Opp. Haganoae 1534. 8.

Ad pag. 186. lin. 3.

Nactus nuper sum antiquam editionem *Aldinam: in omnes M. T. Cic. oratt. doctissimorum virorum lucubrationes* etc. *Venetiis* M.D.XLVII. (1547.) fol. et in fine: *Apud Aldi filios. Venetiis*, M.D.XLVII.

Ad pag. 194. lin. 12.

Schellii edit. tom. II. prodiit 1798. 8. conf. de vtroque tomo cl. *Mülleri* censuram in ephem. litter. Erfurt. a. 1800. nr. 50. pag. 386 sqq. et de tomo II. nou. bibl. Kilon. vniuers. german. vol. LV. part. I. fascic. 4. pag. 213 sqq. a. 1800.

M. T. Ciceronis orat. pro S. Roscio Amerino. *M. T. Cicero* Rede zur Vertheidigung des S. Roscius, aus Ameria; veberſetzt vnd mit erklärenden Anmerkungen begleitet von *Heinr. Rudolph Matthaei*, Pastor secundarius der Stiftskirche vnd Director der Rathsschule zu Hameln. Slesuici, 1799. 8. conf. Jen. A. L. Z. 1800. nr. 132.

M. T. Cic. oratio pro Archia poeta, cum carminibus Archiae, gr. et lat. Nouis curis emendatior ad optimas edd. — recensita. Acc.

Acc. varietas lectionis, et interpretationis commentarius perpetuus — ſtudio *Henr. Chph. Frid. Hülſemann.* philoſ. D. et ſcholae Hamel. Rector; (in praeſenti, Ioannei Lüneburg. Rector.) Lemgou. 1800. 8. Praemiſſa eſt epiſtola critica de eo, quod Archiae perſonam et ingenium ſpectat. Laudatur in eph. litter. Gotting. a. 1800. nr. 98. et ephemer. nou. Noriberg. a. 1800. nr. 75.

M. T. Cic. orationes pro S. Roſcio Amerino, et in Catilinam quatuor, cum notis Hotomanni, Abrami, Mureti, Manutii, Graeuii ac ſelectis aliorum. Recenſuit atque edidit *Io. Andr. Otto*, verbi diuini miniſter Eikendorf et Zens. Pars *prima.* Editio noua, aucta atque emendatior. Magdeburg. 1800. 8.

Cicero's parallele Dankreden an das Volk, und an den Senat, nach einem genau berichtigten lateiniſchen Texte in das Deutſche veberſetzt, und mit einem Commentar zur Bildung des Kritikers, Auslegers u. Redners verſehen von M. *Benj. Weiske*, Conrect. in Schulpforte. Lipſ. 1800. 8. conf. Gotting. ephem. litter. 1801. nr. 180.

M. T. Cic. orationes ſelectae XIV. Argumentis praemiſſis, notis ſubſtratis, et indice nominum adiecto illuſtrauit *Io. Chriſt. Frid. Wetzel*, Lycei Primislau. Rector. Halae 1801. mai. 8.

Ad

Ad pag. 196.

Primae orationis Philippicae expoſitio; altera *gallice* verſa, cum notis hiſtoricis, criticis ac litterariis, in alteram et reliquas oratt. philippicas exſtant in: Les ſoirées littéraires, tom. XI. 8. troiſiéme année. Paris. ann. 6. conf. Magaſin Encycloped. tom. V. 4me Année. nr. 18. — *Aug. Guil. Grimm* progr. Animaduerſſ. aliquot in Cicer. Catilin. I. Annaberg. 1790. 4. Erneſti emendatt. examinat auctor.

Ad pag. 204.

Mediolan. edit. a. 1480. max. fol. ſtatim incipit: *Marci Tullii Ciceronis* epiſtolarum familiarium liber *primus.* In fine: Mediolani anno Domini MCCCCLXXX. ad decimum Kl. Maias per prudentes opifices Leonardum pachel et vlderichum Scinczenceller alamannos ex ciuitate Ingelſtat ſumma cum diligentia *impreſſum* ſtudioſeque emendatum.

Ad pag. 213.

M. *Beniam. Frid. Schmiederi*, Rect. Gymn. hiſtoriſch - philologiſche Bemerkungen zur Erläuteruug der Briefe *Cicero's* ad diuerſos. Halae Saxon. 1799. 8.

Commentar über Cicero's vermiſchte Briefe, vorzüglich in Hinſicht auf Aeſthetik vnd den Mechanismus der Sprache, für Gymnaſien vnd Schulen, von *Fried. Wilh. Hagen.* tom.

tom. I. Noribergae 1798. — tom. II. 1799. 8. — In cod. *Vindobon.* caesareo est *Ciceronis* epistola ad Octauiauum, postea imp. Augustum, suppostitia. v. *Lambec.* comment. de bibl. Caesar. vol. II. p. 833. nr. 26.

Ad pag. 218. *med.*

Cicero's akad. Vntersuchungen in zwey Büchern. Herausgegeben von M. *Io. Christian Fried. Wetzel*, Rector des Lyceums zu Prenzlau; siue: Encyclopaedie der lateinischen Klassiker, III. der Philosophie gewidmete Abtheilung. I. Theil. Brunsuici 1799. 8. cum adnotatt. Conf. Oberdeutsche A. L. Z. 1800. nr. 139. vbi quaedam Wetzelii lectiones examinantur.

Ad pag. 220. *fin.*

M. T. Cic. de finibus B. et M. libri V. ex recensione et cum notis *Io. Henr. Bremii.* tom. I. Turici. 1798. 8. conf. Kilon. bibl. vniuers. german. vol. 47. part. I. fasc. 3. a. 1799. pag. 176 sqq. additis multis obss. atque emendatt. item criticam cl. *Mülleri* censuram in Erfurt. ephemer. litterar. a. 1799. nr. 71.

Ad pag. 224. *lin.* 8.

M. Tullii Ciceronis Tusculanarum quaestionum libri V. — secundum textum Wolfianum edidit, commentario perpetuo illustrauit *I. G. C. Neide.* — Acc. index historicus. Lips.

Lipſ. et Ienae 1798. mai. 8. — *Tuſcu'aniſche Vnterſuchungen* — veberſetzt vnd mit erklärenden Anmerkungen begleitet von *Io. Dau. Büchling.* Halae Sax. 1799. 8. conf. *Tübing.* ephem. litter. a. 1799. plag. 62. atque de hac verſione et ſuperiore ed. v. Kilon. bibl. vniuerſ. germ. vol. LV. part. I. faſc. 4. a. 1800. pag. 213 ſqq.

Ad pag. 227.

Wiedeburgii adnotatt. in Cicer. de N. D. libr. I. in eius philologiſch-paedagog. Magazin vol. III. part. I. et II. Helmſtad. 1797. nr. 6. — Verſuch, einen Streit zwiſchen Middleton vnd Erneſti, veber den philoſophiſchen Character der Ciceron. Bücher von der Natur der Götter, zu entſcheiden. Eine Folge von fünf Abhandlungen. Altonae et Lipſ. 1799. 8. conf. ephem. litter. Gotting. 1800. nr. 7. pag. 65 ſqq.

Ad pag. 231. *lin.* 3.

Editionis romanae exemplar, quod ipſe habeo, caret titulo ſignisque typographicis; continet vero libros III. de officiis: Paradoxa: Laelium et de ſenectute. In calce; primum tres ſeqq. verſus: *Hoc Conradus opus ſuueynheym ordine miro Arnoldusque ſimul pannartſ vna aede colendi Gente theotonica: romae expediere ſodales.* tum *Anno Xp̃i M.CCCC.LXIX.* (1469.) *die vero* XXIIII. *menſis Ianuarii.*

Rome

Rome in domo magnifici viri Petri de Maximo. Nouum folium incipit, et ſequuntur: *Verſus duodecim ſapientum ſcilicet. Baſilii. Aſmenii. Lyomanni Euforbii. Iuliani. Hylaſii. Palladii. Aſclepiadis. Erſtenii Pompeliani. Maximini. et vitalis. poſiti in epitaphio. M. Tullii Ciceronis.* In 4. mai. v. quoque *Panzer.* vol. II. p. 410. qui alios laudat.

Ad pag. 232. *ſub fin.*

Cic. de Officiis. Mediolani, (1480. quem quidem annum notauit Erneſti in ſuo, quod nunc ſeruatur in bibl. ſenatoria Lipſienſi, exemplo, vel 1487.) v. M. *Io. Gottl Lunze* in monimentor. typograph. decade. Lipſiae 1799. 8. nr. IX.

Ad pag. 234.

De officiis libri Lipſiae quoque prodierunt diligentia Iacobi Thanners. 1515. fol. — *Officia Ciceronis*, multo quam antea caſtigatiora, cum ſcholiis *Phil. Melan.* Quae poſſint eſſe vice prolixi commentarii. Nam plerique loci, quos hactenus nemo attigit, hic enarrantur. Hagenoae apud Io. Sece. (Secerium.) a. 1526. 8.

Ad pag. 238. *med.* et 239 ſq.

M. T. Cicer. de officiis libri III. notulis atque indicibus ornauit *Fred. Gottl Born.* Lipſiae 1799. 8. additus index eſt clauis philol.

philol. hiſtor. et geographica. Conf. Jen. A. L. Z. a. 1799. nr. 284. m. Sept. — Vtilis eſt commodaque editio, quam cl. *Degen* ſuperiore anno cum notis germanicis in 8. Berolini in lucem emiſit.

Praeclara eſt interpretatio germanica cum notis eruditis philolog. et criticis: *M. T Cicero* von den Pflichten, aus der Vrſchrift veberſetzt mit philologiſch kritiſchen Anmerkungen von *Ioh. Iakob Hottinger.* II. tom. Tiguri. 1800. 8. — *Gallica* librr. de officiis verſio per *P. Du Ryer.* Pariſ. 1641. 4.

— de ſenectute, de amicitia et paradoxa, ſec. edit. Graeuianam, libr. Gallo-francice verſi. Pariſ. 1691. 8. cum marg. ampl. — Somnium Scipionis et Paradoxa, lat. et gallice, ſec. edit. Graeuianam, cum notis. Pariſ. apud fratres Barbou. 1725. 12.

M. T. C. Dialog von der Freundſchaft, veberſetzt vnd mit Anmerkungen, Einleitung vnd Inhaltsanzeigen verſehen von *Io. Andreas Ehring.* Dortmund (Tremoniae) vnd Leipz. 1797. 8. Laudatur haec verſio. Conf. Jen. A. Litt. Zeit. a. 1798. nr. 228. m. Iul. pag. 199 ſqq. — *Cic. Laelius* oder das Geſpraech von der Freundſchaft. Frey veberſetzt vnd mit einigen Anmerkungen begleitet von *M. Romanus Adolph Hedwig.* Lipſiae 1798. 8. Haud celebratur. — — *Cic.* oder Cato der ältere, vom hohen Alter. Neu veberſetzt vnd

mit Anmerk. begleitet, von *I. G. A. K.* Lipſ. 1798. 8. Leuis habetur opella. Conf. de tribus illis verſionibus iudicium in Kilon. vniuerſ. bibl. German. vol. 46. part. I. faſc. IV. a. 1799. p. 248 ſqq.

C. A. G. Schreiber, Collabor. ſchol. Neuhaldensleben, vertit germanice, et introductione atque notis illuſtrauit *Cic.* lib. de ſenectute, Halae Sax. 1799. 8. — et lib. de amicitia, ibid. eod. a. 8. conf. Erlang. Litteratur-Zeitung. 1800. nr. 144. — id. Paradoxa, ibid. 1799. 8. in adnotatt. potiſſimum explicatur philoſophia in illis Paradoxis: quae iam antea in germanicam linguam transtulerunt *Tilling*, Breslau. 1789. et *Ioerdens*, Berol. 1791. 8.

Ad pag. 240.

Ad *anglicas* verſiones pertinet: The Treatiſe of *Cicero* de Officiis, or the Eſſay on Moral Duty, translated and accompanied with Notes and Obſervations. By *William M' Cartney*, Miniſter of Old Kildpatrik. Lond. 1798. 8. Fidam, correctam et probabilem verſionem, notas vero leues eſſe, iudicatur in Analytical Rev. m. Febr. 1799.

Ad pag. 244.

Quaedam de haereditate cupiditatum ad *Cic.* de Offic. II. 8. auct. M. *I. A. Müllero.* Misniae 1790. 4.

Ad

Ad pag. 250. *sub fin.*

De Cicerone, eius icone, ſigno inprimis Mineruae in nummo Ciceronis, valde copioſi ſunt *Lambecius* et *Kollarius* in comment. de bibl. Vindob. caeſarea, vol. II. pag. 477 ſqq. Nummum aeri incidendum curauit et alios in honorem Ciceronis cuſos addidit illuſtrauitque. Sed a Gronouio Lambecium acriter vituperatum eſſe, et nummum cum ſigno Mineruae pro ſpurio habitum, monet *Kollar.* p. 478 ſq. in nota. — A *Lambecio* in eodem vol. col. 830. nr. 13. ſic memoratur cod. „Libellus ex *ſynonymis*; *M. T. Ciceroni falſo adſcriptus*, cuius praefatio incipit his verbis: *Cicero Lucio Victurio ſuo ſalutem. Collegi ea, quae pluribus modis dicerentur.* etc. Editus eſt hic libellus ſub nomine *Ciceronis Victurii*, Venetiis apud Ioan. Baptiſtam Bonfadium. a. 1587. 8."

Ad pag. 253. *lin.* 20.

In linguam *german.* (a *Duſchio*) Altonae 1757. ſqq. III. tom. — in linguam *hiſpanic.* a *Nic. de Azara* Madrit. (1799.) IV. tom. 8.

Ad pag. 255. *med.*

Fremling philoſophia M. T. Ciceronis. Lund. 1795. 4.

Gautier de Sibert examen philoſophiae Ciceronianae, comment. I. in Memoires de Litter. — de l'Acad. des Inſcript. vol. 41.

 Paris.

Paris. 1786. et vol. 43. comment. II. et III. confecit analysin metaphysices et doctrinae de moribus Ciceronianae, et Ciceronem fuisse docet philosophum academicum, non, Pyrrhonis adseclam.

Socratis et Platonis philosophia cum recensione dictorum Epicuri, temporis caussa ex vniuersis *Ciceronis* monumentis reuocata, studio et labore *Iosephi Greysing*, iuris doctoris: Constantiae. 1799. min. 8. cf. ephem. litter. Salisburg. a. 1799. nr. CII.

Ad pag. 259. *fin.*

Cicero's Geist vnd Kunst — Eine Sammlung der geistreichsten, vollendetsten vnd gemeinnützigsten Stücke aus den Ciceron. Schriften veberseṫzt vnd herausgegeben von *I. C. H. Ernesti*, Profess. zu Leipzig. I. Band. Lips. 1799. 8. Acris est censura in Erlang. Litt. Zeit. 1799. nr. 118.

Ad pag. 260. *lin.* 7.

Frid. Guil. Hagen Materialien etc. IV. Sammlung. Erlangae 1799. 8.

Pag. 269. *lin.* 17. leg. *accessisse.*

Ad pag. 279. *lin.* 3.

De *Sabini* opusc. de *Caesaris* praestantia, vid. Supplem. I. pag. 108.

Leben des C. Julius Caesar von *A. G. Meißner*, part. I. Berol. 1799. 8. v. Erlang. Litter.

Litter. Zeit. 1800. nr. 1. — M. *Io. Lundblad*, eloq. et poeſ. Prof. diſſ. reſpond. *D. B. Roth*, de ſtilo Caeſaris. Lund. 1800.

Ad pag. 280. *med.*

Io. Georgii Eccardi obſeruatio de portu Icio, ex quo C. I. Caeſar in Britanniam ſoluit, in Miſcellan. Lipſienſ. cura Car. Frid. Pezoldti, tom. VIII. Lipſ. 1718. p. 255 ſqq.

Ad pag. 284. *lin.* 6.

Commentarios de *Iulio Ceſar* traducidos con notas e iluſtraciones y adornadas de muchas laminas executatas en Roma Baxo la direccion del Sor. Don *Nicolas de Azara*. Madrit. in typograph. regia. 1799. 4. II. tom. conf. Lipſ. A. L. Anzeig. a. 1800. nr. 119. pag. 1262.

Ad pag. 288. *lin.* 5.

Plura de edit. a. 1675 Eclectica 'n. eſt editio, inſcripta: *Cornelii Nepotis* vitae excellentium imperatorum, obſeruationibus ac notis commentatorum, quotquot hactenus innotuere. Acceſſerunt huic editioni praecipuorum Graeciae imperatorum icones aeri inciſae, vt et index rerum et verborum praecedenti multo auctior et emendatior. Lugd. Bat. ex offic. Hackiana 1675. 8. — Haec ita recuſa eſt 1687, vt dedicatio *Hackiorum* fratrum et praefatio, vtraque 1675. ſcripta, idemque

paginarum ordo retinerentur, et omnia, paucis, quantum equidem vtramque edit. comparando animaduerti, paginis, in quibus leuis est discrepantia initii finisque in notis, exceptis, conspirarent cum priore, idemque esset titulus, mutato duntaxat insigni typographico, nomineque et typographi et bibliopolarum, scil. *Amstelodami ex typographia P. et I. Bleeu. Prostant apud Wolfgang. Ianssonio-Waesbergios, Boom, a Someren et Goethalis*, MDCLXXXVII. 8. Quod ideo moneo, ne quis, quum in posteriore edit. nulla fiat prioris mentio, anni et typographiae nota deceptus opinetur, duas diuersas esse editiones.

Ad pag. 290. *lin.* 8.

Corn. Nep. vitae excellentium imperatorum. Editio stereotypa, Paris. apud Didot, an. reipubl. VII. (179$\frac{8}{9}$.) 12. — *Corn. Nepotis* vitae —. Editionem curauit I. G. *Hutten.* Tubing. 1798. m. 8. Est ed. correcta, sine notis. — *Corn. Nepotis* vitae —. Editio accurata. Marburgi, sumtibus Kriegeri. 1799. 8. sine notis et praefatione; recensio tamen quodammodo noua esse videtur. — Ego vero iterum edidi *Corn. Nepot.* vitas Erlangae 1800. 8. Textum recognoui; lectiones superioris edit. ex altera maiore Staverenii aliisque editionibus ac subsidiis saepius mutaui, notasque et ego varia ratione locupletaui

taui et cel. Kappius ſuas additas modo mutauit, modo auxit.

Ad pag. 290. *lin.* 16.

Verſio *germanica* cum notis. Stuttgard. 1799. 8. — Lin. 18. leg. *Danice.*

Ad pag. 294. *ſub finem.*

Georg. Veeſenmeyeri, Profeſſ. Vlmenſis, ſpecimen obſeruatt. miſcellanearum in Cornelium Nepotem. Vlmae. 1796. 4. V. D. ſuſpicatur, edit. Argentorat. apud Schürer. ſub a. MDVI. (primam in Germania,) non potuiſſe illo anno prodire in lucem, quia Schürer. in praef. ad librum quemdam, Athanaſii in Pſalmos etc. opuſc. edit. 1508. obſeruaſſet, hunc eſſe *veluti primitias* officinae ſuae; ſed ſcribendum eſſe MDXI. Enimuero voc. *veluti primitias* potius indicare videtur, eius officinam nondum diu exſtitiſſe, quam id, *Athanaſ.* primum eſſe librum, ex eius officina emiſſum, iudice viro docto in Lipſ. A. L. Anz. a. 1799. nr. 179. Conf. etiam *Panzer* A. T. VI. p. 36 et 42.

Pag. 298. *lin. penult.* leg. 1500. — De edit. *Brixiana* alio loco agam.

Ad pag. 299. *med.*

C. Criſpi Salluſtii de coniuratione Catilinae. Eiusdem de B. Iugurthino. Eiusd. oratio contra M. T. Ciceronem. Ciceronis orat.

orat. contra Salluſtium. Eiusdem oratt. IV. contra Catilinam. Orationes quaedam ex libris hiſtoriarum C. Crispi Salluſtii. Annotatis ſuo loco flosculis ac locutionum modis. Anno 1534. in calce: Baſileae apud Io. Hervagium. 1534. 8. de qua edit. v. Lipſ. A. L. Anz. a. 1800. nr. 58. pag. 672.

Ad pag. 304. *lin.* 13.

C. Salluſtii Crispi B. Catilinarium, ad exemplar S. V. Telleri notisque, maximam partem ſuis, illuſtrauit *M. Henr. Kunhardt*, Gymnaſii Lubec. Subrector. Lubec. 1799. in 8. conf. ephemer. litter. Gotting. 1799. nr. 204. et Jahrbuch der neueſten Litteratur. 1800. nr. 30.

Salluſtius Catilina. Herausgegeben von M. *Io. Criſt. Wilh. Dahl*, Privat-Lehrer auf der Vniverſität zu Roſtock. — et huius Erklärende Anmerkungen zu Salluſt's Catilina. (Eſt pars XIII. Encyclopaediae Campianae.) Brunſuici 1800. 8. Vſus eſt V. D. cod. Roſtock. cuius notitiam iam a. 1792. dederat, et edit. ſplendida Matrit. (1772. fol.) Don Gabriel. aliisque editt. ac ſubſidiis. Si dubius erat, quaenam duarum lectionum probabilium eſſet verior; vtramque in textum ita recepit, vt alteram, cuius ſinceritas magis dubia videbatur, ſignis parentheſeos ſepararet a textu. Animaduerſiones ſunt doctae eaeque criticae non minus quam hiſtoricae et philologicae:

gicae: Nonnulla tamen examinantur, aliter explicantur, aut emendantur in Gothan. eph. litter. a. 1800. nr. 89.

Ad pag. 305. *lin.* 11.

Atque postea lucem vidit: *Sallust's* römische Geschichte nach *de Brosses*, von *Jo. Christoph Schlüter.* Erstes Buch. Mit Anmerkungen. Osnabrück 1799. 8. conf. Salisburg. ephem. litter. a. 1799. nr. CII. Erlang. Litt. Zeit. 1799. nr. 197. et ephem. litt. Gotting. eod. a. nr. 202.

Hoeckii versio germ. iterum et emendatius excusa est Francof. ad Moen. 1796. 8.

Ad pag. 307. *lin.* 4.

Meierotto progr. de praecipuis Romanorum auctoribus, et quidem de *Sallustii* moribus. Berol. 1792. fol. — Verschwörung des Catilina gegen die römische Republik. Ein Revolutions-Gemälde aus den spätern römischen Zeiten, von *Georg Henrici.* Ienae 1798. 8. Non est mera Sallustiani lib. versio, sed narratio Sallust. est tantum fundus, ex Dione Cassio, Plutarcho et Appiano amplificatus et ornatus.

Ad pag. 315. *lin.* 13.

Münsteri versionis editiones a. 1568. et 1587. inter se differre, pluribus contra *Degen* (Versuch einer Litteratur etc. II. p. 81.)

demonſtrauit *Balthaſar Stenzel*, Conr. Gymnaſii Serueſt. in Lipſ. A. L. Anzeig. 1799. nr. 120. pag. 1285 ſqq. — Idem ibidem aliam *Münſterianae* verſionis editionem a. 1637. fol. cum praefat. 1574. ſcripta, et cum priuilegio imper. a. 1614. vberius deſcribit. — In eadem edit. eſt verſio *Flori*, in titulo quidem non nominata; ſed in duobus maxime prioribus libris ſaepius mutata eſt atque emendata verſio. In fronte notatur, a. 1637. in calce 1631.

De *Oſtertagii* verſione, vol. IIX. a. 1797. de vol. IX. et X. atque vltimo a. 1798. v. Jen. A. L. Z. a. 1800. nr. 134. p. 335 ſq.

Car. Lud. Baueri Excerpta Liuiana, in vſum praelectionum ſcholaſticarum edita et notulis conſperſa. Laubani 1766. 8. — tum noua edit. inſcripta: *Chreſtomathia Liuiana*, in vſum praelectionum academicarum et praecipue ſcholaſticarum edita, tom. I. Lipſiae et Laub. 1770. — tom. II. et III. ibid. 1774. 8. — Tertia edit. inſcripta eſt: *Liuiana* excerpta, vel Chreſtomathia Liuiana, in vſum ſcholarum caſtigatius repetita. Sectio I. ex Decade I. Lipſ. 1785. — ſectio II. et III. e Decade II. III. IIII. et Pentade vltima. ibid. eod. anno. 8.

Ad pag. 322. fin.

Vitruuii edit. *Comi* facta 1521. textum *latinum* non habet; ſed verſionem tantum cum

cum commentariis Caesaris Caesariani, vt me cl. *Morellius* per litteras docuit.

Ad pag. 324, *lin.* 8.

M. Vitruuii Pollionis de architectura libri X. cum commentariis *Dan. Barbari.* Venet. apud Franciscum Franciscium. 1567. fol. cum figg.

M. Poll. Vitruuii de architectura libri X. Ope cod. Guelferb. edit. principis ceterorumque subsidiorum recens. et glossar. in quo vocc. arti propria germanice, ital. gallice et anglice explicantur. Illustrauit *Aug. Rode.* Berolini 1800. 4 mai. apud Mylium. Conf. cl. *Böttiger* in Wielands neuem teutschen Merkur, a. 1800. part. VIII. p. 320 sqq.

H. C. Genelly exegetische Briefe ueber des M. Vitruu. Pollio Baukunst. An Aug. Rode. I. vol. cum tabb. aen. 1800. mai. 4. Berolini apud Vieweg.

Pag. 326. *lin. vlt.* leg. *Buteonis*, et pag. 327. *lin.* 7. leg. *Rouillium.* — In fine add. Dissertazione di *Tommaso Temanza* sopra gli Scamilli impari di Vitruvio. In tomo VI. della Raccolta Ferrarese di opuscoli. Venet. 1780. 4.

Ad pag. 329 *lin.* 11.

Fenestellae — libell. item *Pomponii Laeti* de magistratibus, et sacerdot. et de diuersis legg. Romanorum. Lugduni. 1551. 12. —

Fene-

Fenestella — Lugduni ap. Lud. Cloquemin. 1581. 12. Ex Camertis edit. sumsit pag. 96 sqq. *concordantias*, (quas vocant,) *historiarum*, et p. 153 sqq. lectt. varias atque castigationes in Fenestellam.

Ad pag. 333. *lin.* 20.

Tibullum cum comm. Bern. Veronensis, in calce veram habere subscriptionem: *Impressum Venetiis per magistrum Andream* de palthascichis *Catarēsem*, M.CCCC.LXXXVII. *decimo octauo Kalen. Ianuarias*. fol. fide exemplaris, quod ipse habeo, testari possum.

Praeterea habeo exemplar *Catulli*, *Tibulli* et *Propertii* in fol. sine titulo, sine anni, loci et typographi nota, sine commentario, et custodes non omnibus foliis in ima pagina sunt adpositi. Auersa pagina primi folii incipit: *Ioannes Calphurnius Hermolao iuris vtriusque doctori peritissimo* — — *S. P.* In hac epistola nuncupatoria Calphurnius inter alia, „Superioribus, inquit, diebus a quibusdam adolescentibus studiosis rogatus, vt Propertium, aut si nollem hunc: Papinii syluas lectione quotidiana interpretarer: ne desiderium eorum frustrarer, permisi me facturum, quod vellent. Quapropter cum percurrere coepissem id opus, quod Venetiis impressum est, quod hos poetas clarissimos continet, Catullum, Tibullum, Propertium et syluas: tot mendis refertum esse deprehendi, vt longe plura essent

essent vitiosa et deprauata, quam quae emendata. Nullus certe sensus ex his elici poterat. Confestim conueni nonnullos impressores, et eos cohortatus sum, vt iterum id opus imprimerent ea correctione quam pollicitus sum. Possum igitur gloriari, me non id emendasse; sed fere totum exscripsisse, vt quisque deprendere poterit collato vtroque exemplari. Statueram tamen nihil negotii cum impressoribus habere: quod et ipsi ea quae emendata acceperunt, inuertere et permutare soleant etc." In fine epistolae, „praeterea, inquit, carmina quaedam non aspernaberis vna impressa, quae olim ad episcopum tridentinum de laudibus eius et de morte Beati simonis scripsi." At enim meum exemplar caret tam illis carminibus, quam Statii siluis, quae aliis additae dicuntur exemplaribus. Immo in vltima pagina leguntur: *Finis.*

Carmina quis potuit tuto legisse tibulli?
Vel tua cuius opus Cynthia sola fuit?
Ardoris nostri magne poeta iaces.

Num *Vicentii* 1481. prelum reliquerit, dicere non ausim. Conuenit quidem ex parte, sed non omnino, cum illa, quantum ex iis, quae *Fossius* in catal. codd. impress. saec. XV. in bibl. Magliabecch. tom. I. p. 497 sq. de Vicentina scripsit editione, suspicari licet. Compara tamen cel. *Heynii* prolegg. de editt. Tibulli ed. II. pag. XXXIV. sq.

Pag.

Pag. 335. *lin.* 20. ſcrib. *Guil. Huyon.*

Ad pag. 342. *lin.* 9.

Catulli carmen, *Coma Berenices,* reddidit emendatum multisque notis criticis illuſtrauit *Valckenaer* in opuſc. poſtumo: *Callimachi* elegiarum fragmenta, cum *elegia Catulli* Callimachea, collecta atque illuſtrata a *Ludou. Casp. Valkenaer.* Edidit, praefatione atque indicibus inſtruxit *Io. Luzat.* Leidae. 1799. m. 8. pag. 33 — 204.

Pag. 345. *lin.* 22. leg. *paulo poſt: ad* etc.

Ad pag. 350. *lin.* 5.

Editionem *Tibulli* ſine vlla nota loci, anni etc. min. 4. typis rom. diligenter deſcribit cel. *Morellius* in epiſtola, ſubiuncta libro: Saggio epiſtolare ſopra la Tipografia del Friuli nel ſecolo XV. Del Conte Antonio Bartolini etc. Vdine. 1798. mai. 4. et varias lectiones, collata edit. II. Heyniana, excerpſit. Differt vero a duabus edd. min. 4. ſine vlla nota typographica, de quibus vid. *Panzer* A. T. IV. p. 6. nr. 22. et IV. p. 7. nr. 31. atque *Heyne* in prolegg. ad III. editionem.

Ad pag. 351. *ſub fin.*

Tibull's Elegien, lateiniſch vnd deutſch, von *Friedr. Karl von Strombeck.* Gottingae 1799. mai. 8. conf. nou. bibl. vniu. germ. vol. LIV. part. I. faſc. 3. pag. 182 ſqq.

Ele-

Elegiae II. V. XI. XII. libri IV. german. hexametr. versibus redditae sunt a *Ferd. Sonnenleithner* in *Biesteri* neuen Berlin. Monatsschrift, m. Sept. 1799. pag. 194 sqq. atque *Wagner*, qui germanicam omnium poematum Tibulli versionem in genere elegiaco prelo paratam habet, specimen illius (n. eleg. VI. libri III.) dedit in *Wielandi* neuem deutschen Merkur a. 1800. part. VIII. p. 277 sqq.

Pierre Augustin Guys Essais sur les Elegies de Tibulle etc. Par. 1779. 8. v. *Erschen* gelehrt. Frankreich. part. II.

Chr. Guil. Mitscherlich tentamen criticum in aliquot Tibulli locos etc. Gotting. 1800. 4. Omnes Mitscherl. coniecturas refert censor in Jen. A. L. Z. a. 1801. nr. 38. p. 303.

Ad pag. 356.

F. K. von Strombeck in Biesteri neuen Berlin. Monatsschrift, m. Mart. 1800. p. 203. germanice vertit in genere elegiaco *Propert.* I. eleg. 3. adiectis obseruatt. et pag. 208 sqq. examinat quaedam culpatque in versione *von Knebel* germanica eiusdem elegiae. *Knebel* enim XXXVI. elegias *Propertii* metrice vertit Lipsiae 1798. min. 4. de qua interpretatione vid. Erlang. Litter. Zeit. a. 1799. nr. 14. — *Waardenburg*, Profess. Lingensis, Obseruationum criticarum in Propertium specimina IV. Lingae 1799. et 1800. conf. ephemer. litter. Gotting. a. 1799. pag. 1949.

et

et a 1800. pag. 1775 sq. — In *Medenbach. Wakker* amoenitatt. litterar. cap. XI. et XII. multa *Tibulli* et *Propertii* loca emendantur et explicantur.

Obseruatt. in *Propertii* carmina et in elegiam ad Liuiam Augustam, auctore *Frid. Astio*, Gothano. Praefixa est *Frid. Iacobs* epist. ad auctorem. Gothae 1799. 8. conf. Jen. A. L. Z. a. 1799. nr. 90. pag. 713 sq. Cl. *Iacobs* in praefat. praeter multas adlatas coniecturas et correctiones, primum iubet, ad Propertium emendandum atque interpretandum fontes graecos, etiam riuulos ex illis manantes consectari, atque, missis Scaligeri ac sequacium transpositionibus, ad pristinos redire codices. Tum multas in carminibus Propertii superesse lacunas, ratus, „persuasum, inquit, mihi habeo, in eo codice, vnde omnes, quibus Propertii editores vsi sunt, libri fluxerunt, — non eo, quem Pontanus in cella vinaria inuenisse narratur, sed antiquiore, — multarum elegiarum non nisi fragmenta fuisse lecta, quae librarii insequenti tempore modo coniunxisse modo distraxisse videntur. Certe hoc mihi vere statuere videor, plures passim elegias temere esse coniunctas, quas futurus editor separandas et distinguendas curabit.“ Specimen ipse dedit Iacobs in elegia X. libri II. quam in tria diuersa distraxit poematia.

Ad

Ad pag. 362. med.

De editione *Louan.* a. 1475. a raritate potius, quam ab vtilitate critica commendanda, quam ex bibl. Bernhold. in manibus habui, notandum est, priorem partem continere Bucolica, Georgica et minora quaedam, ab Heynio memorata, poemata. In fine: „Presens bucolicorum, georgicorum et quorundam tractatulorum opus insigne Virgilii poetarum principis. Ioannes de Paderborne in Westfalia alma in vniuersitate Louanensi residens, suo proprio signo et signando feliciter consummauit a. incarnat. dominice M.CCCC.LXXV. (1475.) mens. Nou.“ In auersa pagina notantur quaedam variae lectiones, quas haud corrigere iubet editor, *donec pure resolutus noscat, quid magis conducat.* — Altera pars continet Aeneidos libros, et in calce legitur: *Finitum per me prenotatum* (Ioan. de Paderb. in Westfalia) — *anno* — *millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto* (1476.) *mensis Aprilis die octaua.*

Bibl. acad. *Erlangensis* habet codd. chart. duos, in quorum altero sunt *Virgilii* Bucolica, poematia quaedam et Georgica; in altero autem Aeneidos pars, Bucolica et Georgica.

Editio *Veneta* pag. 367. memorata, iam antea *Venet.* cum eadem longa inscriptione iisdemque verbis ex offic. I. Mar. Bonelli a. 1558. fol. prodiit, ita vt credibile sit, exem-

plaria an. 1562. ſignata nouam tantum inſcriptionem, nota anni mutata, accepiſſe.

De *Nic. Erythraeo*, auctore edit. et indicis Virgil. controuerſia mota eſt ab *Am Ende*, qui quaerit, num is e familia *Roſſi* ortus fuerit, nec ne? in Lipſ. A. L. Anz. a. 1799. nr. 25. pag. 1236 ſqq. E contrario *Schmidt Phiſeldeck*, eum ad familiam *Roſſi* pertinuiſſe et fuiſſe Venetum, docet ibid. eod. an. nr. 26. p. 1236 ſq. inprimis contra Am Ende disputans, nr. 186.

Ad pag. 376. *lin.* 3.

Atque noua illa tertia *Heynii* V. C. edit. *P. Virgil. Maro*, varietate lectionis et perpetua annotatione illuſtratus a *Chr. Gottl. Heyne.* Editio nouis curis emendata et aucta Lipſ. ſumt. Casp. Fritſch. 1800. VI. tom. in mai. 8. Textus frequenter eſt refictus; acceſſerunt aliae emendationes multique excurſus. Exempla autem non vnius eiusdem habitus externi pretiique ſunt; ſed triplici modo prelis ſubiecta. Splendidiſſima ſunt in charta, quam vocant *Velin;* altera claſſis in charta ſcriptoria: binarum harum claſſium exempla exornata ſunt CC. figg. aeri inciſis. Tertia claſſis in charta vulgari bibula, at bona, caret illo figurarum ſplendore. Conf. *Wieland.* neuen teutſchen Merkur, a. 1800. part. XII. pag. 303 ſqq. — Minor Heyniana editio etiam tertium exiit prelo: *P. Virg. Mar.* Opp. in tiro-

tironum gratiam perpetua annotatione, nouis curis illuſtrata a *Chr. G. Heyne*, ed. III. emendatior et locupletior. Lipſ. 1800. tom. I. et II. min. 8.

P. Virg. Mar. Aeneidos libri XII. Mit einem teutſchen Commentar für die ſtudirende Jugend von M. *Beniam. Frid. Schmieder*, Rector des Luther. Gymnaſ. zu Halle. Berol. 1800. 8. I. et II. tom.

P. Virg. Mar. Bucolica, Georgica et Aeneis. Edit. ſtereotypa. Pariſ. apud Didot ſen. Firm. Didot et Herhan a. reipubl. VI. (179$\frac{7}{8}$.) 12. conf. Jen. A. L. Z. a. 1799. nr. 211.

P. Virgil. Mar. Bucolicon Eclogae X. Des *Publius Virgilius Maro* zehn auserleſene Idyllen, veberſetzt vnd erklärt von *Io. Heinr. Voß*. I — V. Idyll. mit der Erdtafel des Eratoſthenes. — *Zweyter* Band. VI — X. Idylle. Altonae 1797. 8. cum notis copioſis et eruditis. Conf. tamen nou. bibl. elegant. litter. Lipſ. vol. LXII. part. II. pag. 200 ſqq. a. 1799.

Virgils Idyllen im Grundtexte vnd in deutſcher Veberſetzung nach Io. Heinr. Voſs. Coblenz. 1800. min. 4. Textus lat. deſtitutus eſt notis, et *Voſſii* verſio repetita eſt ex illius maiore editione.

Ad pag. 387. *init.*

Virgilio — Cento vitam et miracula Sanctiſſimi Patris noſtri *Benedicti* complectens.

Studio et labore *F. Balthasari Weller*, monasterii S. Dionysii in Bantz, Franciae orientalis Professi et sacerdotis concinnatus et contextus. Anno M.DC.XXV. (1625.) 4. In fine: *Bambergae* ap. Augustinum Crinesium.

Ad pag. 388.

Melanchthonis annotatiunculae in *Virgilii* opera, ex Stephani Doleti commentariis de lingua latina. Item eiusdem explicatio locorum quorundam difficilium in perfectum Oratorem Ciceronis. Haganoae, 1534. 8.

Ad pag. 392.

Saggio di nuove illustrazioni filologico-rustiche sulle Ecloghe e Georgiche di *Virgilio*, per servire ad una più esatta Traduzione delle medesime. In Roma presso il Citadino *Tommaso Pagliarini*. Anno VII, repubblicano, mai. 8. auctore *Car. Fea*, qui nimis festinasse videtur censori in ephemer. litter. Gottingens. a. 1799. nr. 205. Quaedam iam antea in *Anthologia* romana, a. 1793. m. Dec. fuerunt publicata. Forma epistolarum haec est: 1) prima ecloga cum textu, citatis obruta. 2) In loca plura Georgicorum, et quaedam Aeneidos criticae atque exegeticae varii generis animaduersiones. Multa quidem fertur arroganter dixisse et declamasse; multa tamen notatu digna adtulisse, et acute, ingeniose docteque explicuisse.

Ad

Ad Georg. IV. 377. de mantelibus rom. *Vossii* commentatio, tamquam ſpecimen noui ſui commentarii in Virg. Georgica, in *Hennings* Genius der Zeit, tom. VII. part. 8. pag. 456 ſqq.

Ad pag. 397.

Obſeruatt. in *Virgil.* I. Aen. v. 124—156. ſcripſit et vindicauit locum a criſi atque interpretatione Homii in Grundſätzen der Kritik, part. II. pag. 361. verſ. germ. Seruii, de la Cerda, Taubmanni, Leſſingii in Laocoon p. 17. Spencii in Polymetis, Heynii et aliorum, *D. Chriſti. Henr. Schmid*, Prof. Gieſſenſis, in *Hennings* Muſaget. a. 1799. part. I. p. 120 ſqq. et in: Deutſche Monatsſchrift, m. Ian. 1799. p. 25 ſqq. Putat vero poetam voluiſſe picturam, quam pictor referre nequeat, componere, in qua animi conditio Neptuni per ſucceſſionem et viciſſitudinem depingeretur.

Stephani Artéaga Carta a Ant. Bonz ſopra la filoſofia di Pindaro, *Virgilio*, *Horacio* y *Lucano* que ſirve de reſpueſta á un articolo de cierto Diariſto Hollandes. Madrid, 1789. 8.

Ad pag. 400. *lin.* 6.

Leg. *verſ.* 253. pag. 1160. vbi Barth. temporis ratione ductus abnegat Cirin Catullo, et Virgilio adſerit argumento Ouidii

 potiſſi-

potiſſimum motus; Ouidium in tragoediam ſuam, Medeam, verſum a Quintiliano ſeruatum ex poemate Ciris inſcripto fere integrum transtuliſſe; Tertullianum vero in cap. 34. libri de praeſcriptionibus etc. prodidiſſe, illam Ouidii tragoediam Virgilianis verſibus eſſe contextam.

Ad pag. 401. *ſub fin.*

Sed *Lucilio* carmen, *Aetna* inſcriptum, tribuendum eſſe, negat *Ruhkopf* in praefat. ad tom. II. Senecae Opp. p. XII. ſqq. examinatque Wernsdorfii et Matthiae rationes.

Ad pag. 403.

Priapeia ſiue diuerſorum poetarum in Priapum luſus in tom. II. ed. *Petronii* cum notis Boſchii, Reineſii et Schefferi. Amſtelaedami 1700. in forma minima.

Erotopaegnion ſiue Priapeia veterum ac recentiorum. — Veneri iocoſae ſacrum. Lutetiae Pariſ. apud C. F. Patris, bibliopolam. Anno reipubl. VI. (1798.) 8. Editor omnia, quae a veteribus de Priapo et ad illum ſunt decantata, collegiſſe videtur. In I. parte praeter *Priapeia* ſic dicta et a Scioppio edita, reperiuntur Horatii ſatira, *olim truncus eram* etc. Tibulli elegia, *ſic vmbroſa contingant tecta Priapi* etc. Auſonii poem. catalecta, Virgilio tributa ex Burmanni Anthol. latina, et verſiones latinae epigrammatum huc pertinentium

tium ex Anthologia gr. a Boſchio edita. Pars II. continet 150 et amplius carmina recentiorum poetarum. vid. Magaſin encyclopedique, tom. V. 4me an.

Ad pag. 406. fin.

In Bibl. acad. *Erlangenſi* tres cuſtodiuntur codices, quorum primus membr. nitidiſſimus continet *Horatii odas;* ſecundus chartac. *epiſtolas* et *artem poeticam;* tertius chartac. *epiſtolas.* Hunc ſaec. XIV. deſcripſit et nonnullas ex eo excerpſit varr. lect. cel. *Pfeifferus* in Beyträgen zur Kenntniſs alter Bücher etc. part. III. Hofae. (Curiae Regnit.) 1786. 8. pag. 540 ſqq. — De II. codd. *Gaybac.* in Franconia v. cl. *Degen* in Beytrag zu Nachrichten von alten Handſchriften. Onold. 1785. 4. — de cod. autem membr. *Vpſal.* conf. *Auriuill.* in actis nouis ſociet. reg. Vpſal. tom. I. p. 110 ſqq.

Ad pag. 414. lin. 9.

Iani Douſae in nouam Q. Hor. Flacci editionem commentariolus, Antwerp. ex offic. Chriſtoph. Plantini, 1580. 12. liber et praeſtans eſt et rarus. — In manibus habeo editionem ad interpretationem tam grammaticam, quam aeſtheticam, (vti dicunt,) commodam vtilemque; comparantur quoque loca aliorum auctorum et latinorum et graecorum: *Berardini Parthenii Spilimbergii* in *Q. Horatii Flacci* car-

mina atque epodos commentarii, quibus poetae artificium et via ad imitationem atque ad poetice ſcribendum aperitur. Venetiis CIↃIↃXXCIV. (1584.) apud Dom. Nicolinum. 4. cum textu Horatii. In fine *Ariſtarchus*, Parthenii nepos, lectorem monet, Parthenium in reliqua carmina nil adtuliſſe, typographum vero noluiſſe ea deſiderari, et ea coniungenda exiſtimaſſe. Quare additus eſt alter tomus ſine commentario notisue; et inſcriptus: *Q. Hor. Flacci* ſermonum libri quatuor ſeu ſatyrarum libri II. Epiſtol. libri II. (et de A. P.) cum argumentis. Venetiis apud Dominic. Nicolinum. MDLXXXIIII. 4.

Ad pag. 425. *med.*

De edit. *Wakefield.* erudite intelligenterque iudicauit cenſor in Jen. A. L. Z. a. 1799. nr. 295. et varias examinat reprehenditque mutationes, a Wakef. factas.

Q. Horatii Flacci opera. Ad exempla Bentleii recudenda curauit, argumentis praemiſſis, notis criticis adiectis, vita auctoris enarrata, indicibusque et verborum et rerum illuſtrauit *Io. Chriſti. Frider. Wetzel*, philoſ. D. Lycei Primislau. Rector. Lignitiae, ſumt. Dau. Siegert. 1799. mai. 8. Wetzel tam in textu, quam in notis ſaepe disceſſit a Bentleii lectionibus atque coniecturis, cum primis quod ad orthographiam adtinet. Sed compara

para cenſuram in Jen. A. L. Z. a. 1800. nr. 20. menſ. Ian.

Q. Horatius Flaccus. Pariſ. in aedibus Palatinis ſcientiarum et artium. MDCCXCIX. reipubl. VIII. Excudebam Petrus Didot, natu maior. mai. fol. Splendidae huius editionis, cuius baſis eſt Argentor. a. 1788. ex aliis tamen edd. hinc inde meliore lectione recepta, inprimis interpretatione rite facta, interdum ad ſenſum mutata, cum XII. allegoricis minoribus figg. huius igitur editionis CC exempla priora conſtant 240. franc. poſteriora autem CL exempla conſtant 192. franc.

Q. Horatii Flacci opp. mit erklärenden Anmerkungen für Studirende von *Io. Heinr. Martin Erneſti*, (Prof. Coburgenſ.) I. Theil, welcher die vier Bücher der Oden enthält, Berol. 1800. 8.

Optimorum editorum atque interpretum merita in Horatii poemata aequauit et vero ſuperauit cel. *Mitſcherlich* in edit. nitida venuſtaque et figg. aeri inciſis exornata.

Q. Horatii Flacci opera. Illuſtrauit *Chriſt. Guil. Mitſcherlich*, Prof. publ. ordin. in academia Gotting. tom. I. et II. (qui continent odas, epodon libr. et carmen ſaeculare,) Lipſiae MDCCC. (1800.) ſumt. Siegfr. Lebrecht Cruſius. mai. 8. Sequentur duo alia volumina, quorum prius Sermones et Epiſtolas continebit, poſterius Artem cum indice

vberrimo. In textu constituendo sobrie moderateque versatus est doct. editor; in interpretatione autem suum vt plurimum sequutus sensum, (atque quum ipse sit bonus poeta, melius, quam multi alii, a numine poetico haud adflati, explicare potuit lyricorum romanoum principem) vim, sublimitatem, elegantiamque verborum non minus quam sententiarum virtutesque poeticas erudite copioseque exposuit illustrauitque. Primo volumini praemisit enarrationem codd. msst. et historiam editionum plenam criticamque. Volumini II. subiecit analecta ad Horatii carmina. In historia tamen editionum nulla sequentis facta est mentio:

Ode Horatii fideliter emendate cum breviusculis argumentis et tabula perfacili, qua lex cuiuslibet odes clarissima redditur. Venunduntur a *dyonysio Roce.* — In fine: *Ode horatiane* — sumptibus *Dyonysii roce parisiensis bibliopole* felici fine consummate sunt. Kal. *Mayii* (sic) a. 1507. 4. Repetitio esse videtur edit. Paris. quam 1505, ex offic. Io. Parui (Petit) prodiisse, Mitscherl. p. LXXVIII. ex *Panzeri* A. T. VII. p. 505. laudauit, aut forsan nouus tantum titulus, mutatis duntaxat bipliopolae nomine et anni nota, accessit. In reliquis enim in fronte vtraque conspirat editio. Sed prior in fine dicitur consummata *Kal. Februariis*,

Editionis a. 1518. 8. a Mitscherlichio ex *Panzeri* A. T. VII. p. 521. breuiter citatae, plena

plena haec eſt inſcriptio: *Q. Horatii Flacci* poemata, nuper quam accuratiſſime caſtigata et in quibus multa ſunt addita ad eorum declarationem ſpectantia. Eiusdem omnia metrorum genera, quae ſint, quibusque conſtent pedibus, ante et intus ſuis in locis adpoſita. Permutata quaedam in toto corpore et ratio etiam reddita, cur ſingula permutentur. Adnotationes aliquot *Matthaei Bonfinis* viri clariſſimi, in quibus diligens lector permulta cognoſcet verae lectioni ac Horatiano candori reſtituta. In calce: *Q. Horatii Flacci* opera excuſa Lugduni ſumptibus Bartholomei trot. M.D.XVIII. menſe Aug. 8. cum epiſtola Benedicti Philologi Florentini ad Philipp. Nerlium. Ducta aut repetita eſſe videtur (additis Bonfinis adnotatt.) ex altera edit. Iuntina 1514. 8. ſi comparaueris ea, quae *Bandin.* in Iunt. typogr. annal. II. pag. 56 ſq. de illa Florent. retulit. Atque Trotus Florent. editt. typis repetere ſolebat.

Ad pag. 429. de verſionibus.

In *Bieſteri* neuen Berlin. Monatsſchrift a. 1799. ſunt in part. m. Ian. p. 32 ſq. *Voſſii* german. verſio od. 3. libri III. in genere Horatiano metrico, et m. Mart. p. 184 ſq. od. X. libri II. in genere Sapphico — Adon. — ib. a. 1784. m. Iun. nr. 1. *Ramleri* verſio. — *Klopſtockii* verſio in Archiv der Zeit. a. 1796. m. Nou. pag. 445 ſq. — In *Hennings* Genius

der

der Zeit, tom. XVII. menſ. Mai. — Aug. 1799. ſunt *Voſſii* verſiones lib. III. od. 13. lib. I. od. 14. epod. XVI. — libr. II. od. 16. pag. 60. 145. 297. et 453. etc.

Horazens Oden, veberſetzt, vnd mit Anmerkungen erläutert von *Karl Wilh. Ramler.* Berol. 1800. 8. part. II.

Horazens lyriſche Gedichte, veberſetzt vnd erläutert von *F. A. Eſchen.* I. II. Theil. Zürch. 1800. 8. De hac vtraque memorabili verſione conf. Erlang. Litt. Zeit. 1800. nr. 155. ac 191. et a. 1801. nr. 17. inprimis Jen. A. L. Z. a. 1801. nr. 64. vbi Ramleri et Eſchenii verſiones ſcite comparantur, vtriusque virtutes vitiaque acute oſtenduntur. conf. p. 443. Supplem. I.

De l'Art poetique: Epitre d'*Horace* aux Piſons, traduite par le citoyen *Le Febure Laroche.* Paris, chez Didot l'ainé. an. VI. 16. Longiorem eo fecit verſionem, quia verſus quoque, in Boilauii carmine de A. P. ex Horatii A. P. gallice conuerſos, ſuae Horat. interpretationi immiſcuit.

The Satires, Epiſtles and Art of Poetry of *Horace*, translated into English verſe. By *William Boscawen,* Esq. Stockdale. 1797. 8. In praefat. ad A. P. ſententias Hurdii, Wielandi et Colmanni impugnat: in alia disquiſitione praefixa de origine et natura romanae ſatirae, in ſpecie de virtutibus vitiisque ſatyrae Horatianae diſſerit. De vtraque et gallica

lica et anglica verſione compara Neue Bibl. der ſchön. Wiſſenſch. vnd der freyen Künſte, vol. LXII. part. II. Lipſ. 1799. p. 300 ſqq. et 307 ſqq. — Idem *Boscaw* a. 1793. edidit The Odes, Epodes and carmen ſaeculare of *Horace.*

Six Satires of *Horace* in a ſtyle between free Imitation and literal Verſion, by *W. Clubbe*, L. L. B. Vicar of Brandeſton. Suffolk. ap. L. Robinſon. 1797. 4. Loco hominum, ab Horatio nominatorum, homines recentioris aetatis noti ſubſtituuntur. Laudatur quidem verſio; ſed tamen melior habetur verſio eiusdem metrica: Epiſtle of Horace to the Piſos — translated into English Verſes. ib. 1797. 4. conf. p. 443. Supplem. I.

Horazens Satyren. In deutſche Verſe veberſetzt, vnd mit kurzen erklärenden Anmerkungen verſehen von *Io. Iac. Harmſen*, (Conrect. ſcholae Clausthal.) Halae Sax. ap. Gebauer. 1800. mai. 8. cum nonnullis notis, vbi etiam lectio, quam a vulgari alienam ſequutus eſt Harmſen, et loca vel parum verecunda, aut quae abierunt in prouerbium, et quae is interpretari noluit, latinis poetae verbis indicantur. Propter fidem et facilitatem laudatur illa verſio.

Ad pag. 431. *lin. antepen.*

Tomus II. *Nitſch.* recitationum continet quoque librum I. Sermonum — tom. III. continuatus a *Io. Frid. Haberfeldt*, (qui omiſit ver-

versionem prosaicam, atque textum etiam critice pertractauit,) comprehendit libr. II. satirarum, et librum I. epistolarum. Lipsiae 1800. 8. v. Gothan. ephem. litter. a. 1800. nr. 44. p. 362 sqq. Erford. eph. litt. eiusd. anni nr. 31. censore Müllero, inprimis Jen. A. L. Z. a. 1800. nr. 166.

Ad pag. 432.

In: *Neue Acerra philologica* sunt in parte IV. (Halae Magdeb. 1716. 8.) nr. XII. p. 555 sqq. prior decas, i. e. X. loca *Horatii* difficiliora breuiter ac perspicue explicata, et part. V. nr. XVI. p. 758. posterior decas.

Varietas lectionis ex edit. *Horatii* carminum lyricorum vetere excerpta a *Gurlitt*, in commentatt. philol. editis a G. A. Ruperti et H. Schlichthorst, s. neuem Magazin etc. vol. III. (Bremae 1795. 8.) pag. 55 sqq.

Schmid in specimine XXXI. polemicae Horatianae, Giessae 1797. 4. ad Sat. Horat. I. sat. III. 76 — 95. (vbi v. Gesneri et Bentleii notas,) Wielandi interpretationem, *Labeonem insanum*, non illum iurisconsultum Romanum celebrem, sed alium fuisse probauit, et vindicatur locus in Lips. A. L. Anz. 1799. nr. 168. p. 1670. ab aliorum interpretatione, Labeonem Ictum esse posse, atque *insanum* ibidem idem esse ac *iracundum;* alia quoque sententia, *insanum* eod. loco significare *valde sanum*, iure reiicitur.

Ten-

Tentamen in Pſalmo LXVIII. denuo vertendo cum diſſ. hiſtorica, quam claudit *carmen Horatii ſaeculare* cum eodem Pſalmo collatum, ſubiunctis animaduerſſ. philologico-criticis, (auctore *Ancillon.*) Berolini 1797. mai. 8. conf. Jen. A. L. Z. a. 1799. menſ. April. nr. 128.

Eſſay ſur la Satyre par *le C. Laya.* Paris. à l'Imprimerie de Demonville, an. 8. in 8. Agitur de ſatyris Ariſtophanis, Horatii, Iuvenalis et Perſii.

Ad pag. 461. *init.*

Des *P. Ouidius Naſo* Heroiden, nebſt den drey Briefen des *A. Sabinus*, veberſetzt von *N. G. Eichhoff*, Conrect. am Gymnaſio zu Weilburg. (etiam ſub titulo: Des *P. Ouid. Naſo* ſämmtliche Werke veberſetzt. II. Band etc.) Francof. ad Moen. 1798. 8. — Sappho an Phaon, *Ouids* funfzehnte Heroide, veberſetzt von *L. B. Koenig*, in: Deutſche Monatsſchrift, menſ. Auguſt. 1799. Lipſiae. pag. 284 ſqq.

Ad pag. 462. *fin.*

P. Ouid's Naſo Mittel wider die Liebe: metriſch veberſ. mit erläuternden Anmerk. von *I. G. C. Schlüter*, Doct. der Weltweisheit. Lipſ. 1796. 8. culpatur in Jen. A. L. Z. a. 1800. nr. 137. — *F. K. von Strombeck* verſio germ. genere elegiaco, Ouid. libr. III. amor. el. 9. cum

cum eruditis adnotatt. in *Biesteri* neuer Monatsschrift. a. 1799. m. Ian. pag. 64 sqq. — Idem german. vertit, omissis aut mutatis versibus parum verecundis, Ouidii libros de arte amandi, Gottingae 1795. 8. — De aliis verss. german. v. *Degen* l. c. II. p. 198 sqq. Jen. A. L. Z. a. 1796. m. Nou. nr. 351. et bibl. vniuers. germ. vol. XI. part. I. a. 1794. pag. 19 sqq.

Ad pag. 474. *med.*

Ouid. de Fastis per *Faustum* *) recognitus annotatusque. Venundantur in vico Diui Iacob. — in fine: — Parrhisiis M. CCCCC. IX. (1509.) 4. impensis Io. Petit. — Fasti cum enarrationibus *Anton. Constantii* et *Paulli Marsi.* Venet. 1520. fol.

Ad pag. 476. *fin.*

P. Ouids Naso's vier Bücher der Briefe aus dem Pontus, metrisch veberfetzt mit erklärenden Anmerkungen, von *I. G. Carl Schlüter.* Lips. 1797. 8.

Ad pag. 477. *sub fin.*

In Heroidibus Ouidius raro perficit illusionem, nec adeo frequenter eius artem adsequitur; sed saepius aberrat a recta ratione et natura eorum, quos scribentes inducit, quo-

*) In dedicatione nominatur *Pub. Faustus Andrelinus Foroliuensis.*

quoniam illorum ſenſa animi vi ſui ingenii diuinare et referre ſtudet.

Pag. 483. *lin.* 7. leg. *duae.*

Medenbach Wakker in amoenitatt. litter. cap. XIII. plura Ouidii loca tentat, in cap. XIV. *Nux* Ouidio adſcripta, cum Antipatri epigrammate comparatur ſemelque emendatur; vt et epiſtola Demophoontis ad Phyllida, quae *Sabini* habetur, et locus in conſolatione ad Liviam Auguſtam explicatur, pluraque Ouidii loca in illo opuſc. frequenter comparantur.

Loca quaedam Metamorphoſ. animaduerſionibus illuſtrauit *Henr. Crede* in Periculo animaduerſſ. in loca quaedam veterum poetarum etc. Marburgi. 1792. 8.

Ad pag. 492. *med.*

Cel. *Heyne* ad Tibull. II. 6, 1. tert. edit. diſtinguit duo poetas *Macros.*

Pag. 494. *lin.* 9. leg. *cognita.*

Ad pag. 503. *lin.* 12.

C. Velleii Paterculi quae ſuperſunt ex hiſtoriae libris duobus, recenſere et commentario perpetuo illuſtrare coepit *M. Chr. Dan. Iani,* Gymnaſii ill. Islebiae olim Rector: continuauit *Io. Chriſt. Henr. Krauſe,* Lycei Hannouerani Rector. Acceſſ. *D. Caroli Morgenſtern,* Prof. eloq. et poeſ. in Athenaeo Gedanenſi, comment. de fide Velleii hiſtorica, et

Io. Frid. Herelii annotatt. criticae in Velleium. Lipſ. 1800. mai. 8. In prolegom. agit *Krauſe* 1) de Velleii Paterculi vita; 2) de operis Vellei. indole; 3) de Velleii ingenio, moribus et fide; 4) de Velleii codice, editt. interpretibus et emendatoribus. Conf. ephem. litter. Gotting. a. 1800. nr. 140. — Cel. *Morgenſternii* docta proluſio de fide hiſtorica Velleii Paterc. inprimis de adulatione ei obiecta, edita eſt Dantiſci 1799. 4. ſed cenſor in ephem. litt. Gotting. a. 1799. nr. 131. pag. 1311 ſq. oſtendit, Velleium fuiſſe adulatorem, et rationes adtulit probabiles. add. Jen. A. L. Zeit. a. 1799. nr. 159. m. Mai. p. 447 ſq.

Ad pag. 513. *lin.* 5.

Leg. eſſe: *Daniel Caietanus*, *Cremonenſis*, non *Caletanus*, docuit me cel. Morell. per litteras. Idem (ad pag. 528.) mihi ſcripſit: *Celſum* de re medica denuo edere parare *Leonardum Targam*, Veronenſem, noua codd. MSSt. collatione inſtituta, et (ad pag. 508.) *Senecae* quaeſt. natur. libri VIII. et *Matthaei Fortunati* in eosd. annotatt. Venetiis in aedibus Aldi 1522. in 4. min. nihil Senecae aliud ineſſe.

Sed, quae de reliquis auctoribus profanis ad praeſentem II. partem Supplementorum adhuc dici ac ſuppleri poſſint, ea reſeruabo continuationi Introductionis in hiſtoriam litte-

raturae

raturae romanae etc. Quapropter pauca tantum notabo.

In *parte* II. Supplement. *pag.* 46. *lin.* 4. leg. *ſiue.*

Pag. 80. *lin.* 17. leg. *Begero.*

Ad pag. 173. *ſub fin.*

In cod. membran. qui ſeruatur in bibl. acad. Erlang. eſt *Tertulliani apologeticus.*

Ad pag. 188. *fin.*

In bibl. acad. Erlang. cod. membran. eſt *Cyprianus* de abuſiuis ſaeculi.

Ad pag. 201. *fin.*

De cod. *Lactantii* membr. Erlangenſi egi in progr. m. Nou. 1800. ſcripto: et de antiq. edd. Rom. 1474. et Venet. 1490. proxime disputabo.

Pag. 227. *lin.* 21. leg. S. *Maternus.*

Ad pag. 229.

Donatus de octo partibus orationis in cod. membran. Erlang. bibl. acad. de quo v. cel. *Pfeiffer* in Beyträgen etc. II. p. 227.

Ad pag. 232. *med.*

De *itinerariis* vett. et pictis et ſcriptis, item de tabula *Peutingeriana*, ſub *Seuero* imp. facta, agit cl. *Mannert* in noua Geographiae antiq. Graecorum et Romanorum edit. Nori-

bergae 1799. 8. pag. 201—205. Omiſit tamen *Gatterer.* opinionis mentionem.

Ad pag. 234. *med.*

Hilarius de trinitate in cod. membran. bibl. Erlangenſis.

Pag. 257. *in lin. col.* leg. *Vegetius.*

Ad pag. 272.

Hegeſippi, ſcriptoris grauiſſimi, de bello iudaico et vrbis Hieroſolymitanae excidio, libri quinque. Acceſſerunt nunc primum annotationes, quibus ab innumeris mendis auctor vindicatur, obſcuriora loca commode explicantur, ac ſcholiis illuſtrantur, per *Cornelium Gualtherum* Gandauenſem, Coloniae ap. Maternum Cholinum. An. M.D.LXXV. (1575.) 8. Epiſtola tamen dedicatoria data eſt *e Colonia Agrippinenſi Oct. Calen. Mar.* Anno LIX. Poſſideo exemplar, quod olim pertinuit ad bibl. *Cortii,* qui in margine cum notas aliasue lectiones, tum inprimis trium codd. lectiones varias adſcripſit, atque in primi fol. pagina auerſa haec, quae ſequuntur, notauit. „Contuli cum veterrimo MS. Caſſellano quadrato litteris maiuſculis cum cura ſcripto in membranis, omnia indicia altae vetuſtatis habentibus. Mancus erat a principio. Deſignatur a nobis aut nulla aut *nota* 1. In inuolucro membraneo harum membranarum titulus viſitur. *Hiſtoria Ioſephi anti lib. V. XXVI.*

or.

or. 8. Singulis etiam paginis in summitate ab manu prima legitur: *Lib.* I. *Iosephi, lib.* II. *Iosephi* et sic deinceps. Vnde patet, D. Ambrosium, auctorem horum librorum, titulum *Iosephus* praefixisse, quia ex Historia Iosephi transtulit. Infinita loca ex his membranis emendari possunt: et multa nos emendauimus in notis ad Lucanum. nr. 2. notat MS. cod. bibl. publ. Cantabrig. 300. annorum. nr. 3. notat MS. collegii corp. Christi apud Cantabrig. quorum VV. LL. vna cum notulis quibusdam humanissime nobiscum communicauit *Ios. Wasse.* Fidelior est MS. 3. quam 2. Sed ab initio hae notae non satis distinctae sunt, et saepe 2. adscriptum, vbi 3. deberet, et contra. Sed cum fine libri I. et postea adcurate semper distinximus." Hactenus Cortius, qui praeterea in tituli folio has notas posuit. „De Hegesippi titulo *Barth.* Aduers. pag. 1564. 2129. Prodiit V. lect. De la Barre cum aliis Patribus histor. Paris. 1583. fol. sed illas tantum habet var. lectt. quas nostra edit. habet. Prodiit et alia edit. Colon. vbi *Hittorpiani* cod. lectio. Hegesipp. sequitur Ammianum. Gronou. pag. 5. Vixit post Constantinum, vt patet ex III. 5. V. 15. immo post Theodosium. — Ambrosii stilus. Ruffinum in verbis, et non sequitur."' Videtur igitur Cortius nouam editionem paraturus illas obseruatiunculas eo consilio scripsisse, vt in praefat. forsan illas vberius explica-

 plica-

plicaret. Conf. *Fabricii* Bibl. Gr. vol. V. pag. 5. 19. 38.

Ad pag. 309. *sect.* 6.

In bibl. Erlang. cod. membr. est *Augustini* vita a *Possidio* scripta, in quo codice, obseruamus, ait Hocker in cat. bibl. Heilsbron. p. 52. non alioquin male scripto accurati correctoris et vel circa minimas particulas solliciti manum et cum edit. Colon. conferentes ad CCC. fere varias lectr. deprehendimus," Atque Hock. quasdam VV. LL. notatu digniores excerptas dedit. — *S. Aurelii Augustini*, Hipponensis episcopi, vita, auctore *S. Possidio*, Calamensi episcopo, ad MSS. codd. recensita notisque illustrata opera et studio *D. Ioannis Salinas*, Neapolitani, Can. reg. congregat. Lateranensis, editio prima in Germania. Cui accessit *Michaelis* III, ad exemtas insulas Wengenses Cann. regg. Vlmae Sueuorum Praelati, S. Caes. ac cath. Mai. Consiliarii et Sacellani perpetui disquisitio critica de variis gestis, dictis ac visionibus S. Augustino falso aut minus solide attributis, Augustae Vindel. 1764. 8. Sub finem a p. 381. additus est Panegyricus — S. Augustino dictus a — *D. Spiritu Flechierio*, episcopo Nemausensi etc. ex idiomate gallico in L. L. translatus ab A. R. D. G. T. D. W. V. Salinasii editio primum prodiit Romae 1731. 8.

Possi-

Possidius fuit Africanae prouinciae, in Numidia, Calamae episcopus, Augustini discipulus, postea familiaris; successit a Chr. 397. *Megalio*, qui Augustinum in episcopum, vt dicunt, ordinauerat. Idem *Salinasius* scripsit de vita et rebus gestis S. *Possidii* Calamensis episcopi dissertatio ex B. Augustini scriptis ecclesiasticisque monumentis concinnata. Romae 1731. v. praefat. ad mem. Augustan. edit. Possidii, et Salin. praefat. pag. XIII. sq. Insuper in illa Augustana edit. pag. 1 sqq. collecta sunt veterum de *Possidio* testimonia. In nota *a* pag. 5 sq. demonstratur, *Possidium* a nonnullis perperam adpellari *Possidonium*, aut confundi cum hoc, qui Possidii aeuo in Africa etiam erat episcopus. Add. *Fabricii* B. L. med. et inf. aet. tom. VI. pag. 9 sq. ed. Mansi, qui, indiculum, ait, librorum S. Augustini, quem Possidius texit, multo pleniorem, quam ferant edita, ex MS. Veronensi cod. vetust. legas excusum Venetiis, vna cum duplici S. Augustini epistola, recens in Godwicensi Austriae Abbatia reperta, Venetiis. a. 1735. —— item *Saxii* Onom. I. pag. 460. et quos ille laudat.

Pag. 321. §. 69. *lin.* 10. leg. *Basileensi* 1485. loco 1484. — *Pag.* 499. *lin.* 12. scr. 1475. non, 1474. auct. cl. Morell.

Addam ex litteris cel. Morelli: *Venantii Honorii Clem. Fortunati* Opp. omnia ad MSS.

codd. Vaticanos collata, nouis additamentis, notis et ſcholiis illuſtrata, ſtudio *D. Mich. Angeli Luchi*, in 4. Romae 1786. II. tom. Editio optima.

Boethii de conſolat. philoſ. cum interpr. italica *Bened. Varchi.* Parmae typis Bodon. 1798. II. tom. in 4.

Sed haec ſufficiant. Atque reliquas plagulas e prelo forſan emiſſas nondum habeo in manibus, nec, inſtantibus nundinis, eas exſpectare licet, vt, quae addenda aut corrigenda videantur, poſſim adnotare. Te igitur, L. B. vt, hoc Catone contentus, et meis et operarum erroribus comiter ignoſcas, maximopere oro rogoque.

FINIS.

Index.

INDEX*)

A.

*) Numerus romanus indicat tomum; arabicus autem paginas illius.

Aurelia-

Catul-

D. Da-

D.

E.

F.

Fau-

Macro-

N.

Phi-

Vir-

Paúcos

Paucos errores typographicos, in quos forte incidi, hic indicabo: reliquos vt TV L. B. ipſe corrigas, a TE peto contendoque. Et quis liber, ab omnibus peccatis typographicis purgatus atque immunis, vmquam exiit prelis?

Part. I.	pag.	449.	lin. 3.	leg. *Maittarii.*
—	—	457.	lin. 20.	leg. *libri.*
—	—	483.	lin. 7.	leg. *duae.*
—	—	494.	lin. 9.	leg. *cognita.*
—	—	514.	lin. 9.	leg. *ſunt.*
Part. II.	pag.	4.	lin. 8.	leg. *ex cod.*
—	—	46.	lin. 4.	leg. *ſiue.*
—	—	80.	lin. 17.	leg. *Begero.*
—	—	159.	lin. 20.	leg. 1533.
—	—	198.	lin. vlt.	leg. *etiam.*
—	—	255.	lin. penult.	leg. *dux erat* diviſim.
—	—	257.	lin. colum.	leg. *Vegetius.*
—	—	313.	lin. vlt. et ſaepius	leg. *Heilsbronn.*
—	—	321.	lin. 22.	leg. 1485.
—	—	471.	lin. vlt.	leg. *multum.*
—	—	499.	init.	add. *confer in parte* I. *pag.* 167. *notata.*